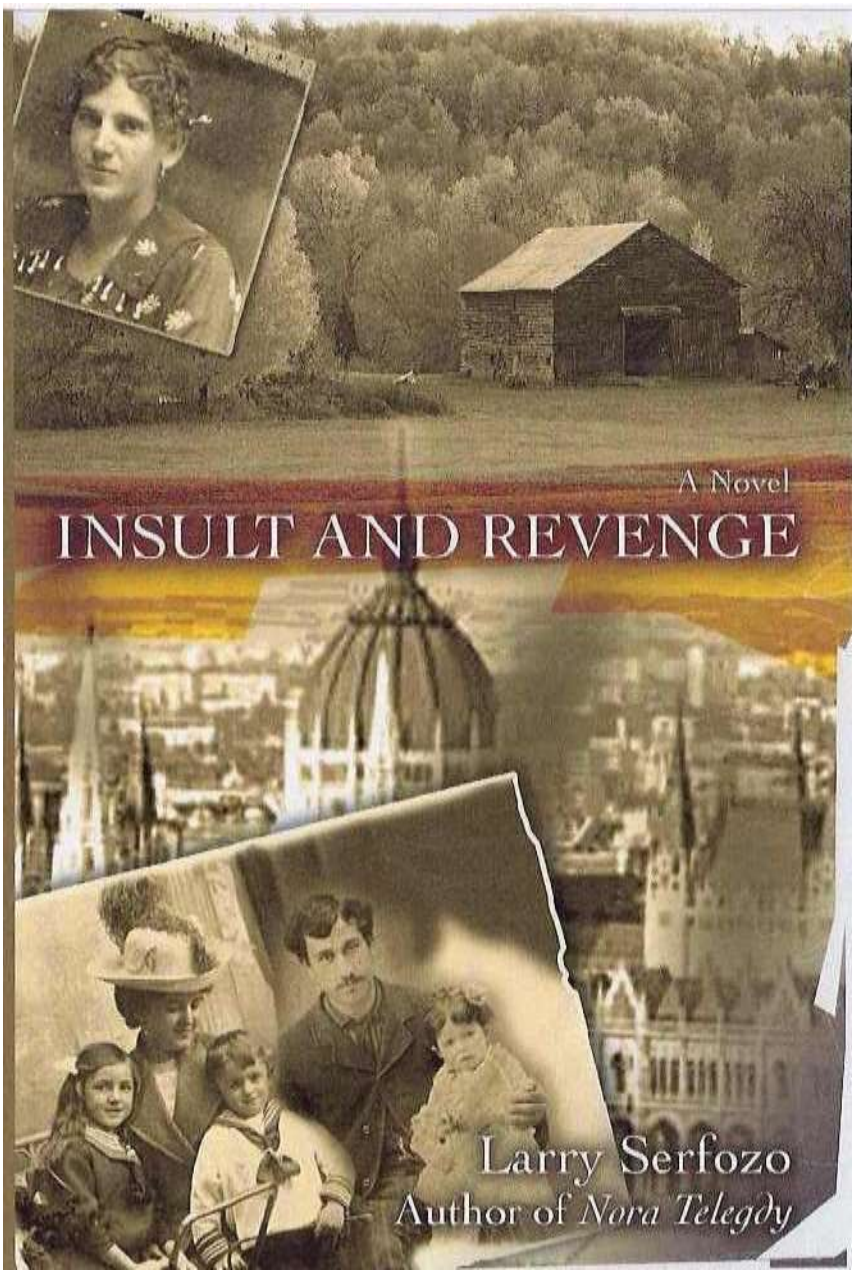

Serfőző Larry

A Professzor Öröksége

Történelmi Regény

Z-Press Kiadó és Digitális gyorsnyomda
Miskolc, 2009
A mű eredeti címe: Insult and Revenge
A fordítás az alábbi kiadás után készült: iUniverse, Inc. 2021 Pine Lake Road, Suite 100
Lincoln, NE 68512
Angolnyelvű szerzői jog: Larry Serfozo 2007

Fordította: Serfőző Levente
© Serfőző Levente, 2009 Hungarian translation

Emlékezz a névtelen áldozatokra
Akik átszenvedték és elviselték
A mi kegyetlen osztályrészünk
Gyötrelmeit és megpróbáltatásait.

Prológus

Ki fog emlékezni tetteinkre halálunk után, ha mindenki már életünkben elfelejtett minket? Vajon szellemi örökségünk is, mint testünk, porrá kényszerül-e majd változni? Vajon az újonnan érkező életek önzően törtető, és mégis múlandó létre kárhoztatott dicsvágyának megállíthatatlan szele fogja nyom nélkül széjjelszórni hagyatékunk felőrlött maradványait? Talán igazságunk is semmi más, mint megriadt elménknek elérhetetlen illúziója; egy elmének, amit a rövid időre kiszabott és megszeghetetlen szokások közé szorított alkotói áldás korlátozottságának felismerése végzetesen megfélemlített.

Senki sem szabadulhat meg a történelem, sajátos, önző szempontból való megítélésének bénító béklyójától. Mi mind előnyben részesítünk olyan magyarázatokat, amik kizárólag a jó és a gonosz örök időkre antagonisztikus erőinek kategorikus elkülönítését óhajtó egyetemes igyekvést szolgálják. Minél respektáltabb és minél elfogadottabb egy forrás, annál jobban fogja manipulálni a részleteket és a számokat, hogy saját preferenciájának irányába befolyásolja az olvasó véleményét.

Még senki sem tudott szavakba önteni egy elfogulatlan és univerzálisan hibátlan beszámolót a múlt eseményeiről. Ebből a szempontból ez a könyv sem más. Igazságkereső történetének bemutatásához magán kell hordoznia a történelmi események megközelítő leírásának elátkozott terhét. A népek sokaságát sújtó igazságtalanságokat és borzalmakat méltán megillető alázattal és gondos törődéssel, hogy ne provokáljon dühödt kirohanásokat jól szervezett speciális érdekeltségű csoportoktól, ez a könyv mégis megpróbál egy új, felvilágosult képet adni a keserves múltról, ami nekünk, a többségnek olyan fájóan akaratunkon kívül örökségül adódott. Kormánypolitika és a megélhetés gazdasági alaptörvényei évtizedekre elnyomták a vesztesek közös emlékezését. Szenvedések, amik sorainkból elkülönített kisebb csoportokat valóban kegyetlenül sújtottak, szélesebb körökben voltak nyilvánosságra hozva és háttérbe szorították a tágasabb méretű tragédiákat, amiket elődeink többségének megfélemlítve hallgató és engedelmes generációja egy fél évszázadra el kellett titkoljon vagy meg kellett másítson.

Tudjuk, a múlt vissza fog jönni és kísérteni fog minket, bár fogadjuk el vagy tagadjuk megtörténtét. Az elmúlt két évtized politikai eseményei bebizonyították, hogy vérrel írt emlékek soha nem felejtődnek el, és ha alkalom kínálkozik, sokkal vadabb és kegyetlenebb formában, újra felszínre fognak bukkanni.

Modern irodalom elszórakoztat bennünket rémtettek kitalált sorozataival, legyen az gótikus vámpírtörténet, gyilkos drogkereskedők vérfürdője, vagy

vallások fanatikus megszállottainak robbantásai, vagy a pénzért, a hatalomért és az egyéniség és vélemény nélkül vegetáló értelmek és egyszerű emberek akaratának kontrolálásáért folytatott kegyetlen harc.

Ez a regény, amit kedves olvasó kezedbe vettél és belelapoztál, a valóságos terrort, a hatalmas csoportok között őrlődő földönfutó egyénnek megmérhetetlen szenvedéseit, amit sokunknak el kellet viselnie, fogja neked elmondani. Politikai felfogásod szerint, vagy nemzeti hovatartozásod alapján, amit jó és nemes szándékkal próbáltál megtagadni, de soha nem tudtál elveszíteni bármennyire akartad is, ki fogod választani ebből a regényből főhősödet, akivel azonosítani tudod magadat, és azt a csoportot, amelyiknek az oldalára állsz.

Választásod, bármi legyen is, csak kiemeli a történet elmesélésének fontosságát.

ELSŐ FEJEZET

IRATOK A PADLÁSON

Douglas G. Walter professor erősen várta első, hosszú hónapokra szóló kutatómunkára engedélyezett fizetett szabadságát, a híres akadémikus sabbatical-t. Amikor tíz évvel ezelőtt, huszonegy éves korában, a Yale egyetemen megszerezte alapfokú diplomáját, és a történelmet választotta tudományos specialitásának, emberek, akiknek több gyakorlati érzéke volt, mint Walternak, elítélően ráncolták össze homlokukat. Joggal gondolták, hogy tehetségével, páratlanul gyors felfogóképességével, és kitartó szorgalmával, Walternak inkább a business menedzsment komplikált elméletét és gyakorlatát kellett volna tanulmányoznia, hiszen a rátermett fiatalemberből könnyen lehetett volna financiális tanácsadó, sikeres tőzsdeügynök, vagy talán még nemzetközi kőolaj nagykereskedő is.

Walter Connecticutban élő és felsőbb középosztályba tartozó családja, ki tudta fizetni fiúk iskoláztatásának költségeit, és készségesen ki is fizették azt, feltéve, ha Walter komolyan vette tanulmányait és tisztességes előrehaladást mutatott. A szülők nem voltak vagyonosak Connecticut délnyugati sarkának szuper gazdagjaihoz viszonyítva, de zárkózott összetartásuk és takarékosságuk jómódú kényelmet biztosított minden gyermeküknek. A család kellőképpen értékelte Walter ambícióit és türelmet mutatva türtőztette magát, hogy feleslegesen leckéztesse legfiatalabb hozzátartozóját, hogy nem mutat érdeklődést az oly dicsőséges és szép hasznot hajtó, és korlátlanul agresszívan eredményes pénzcsinálási szakmák elsajátításának területén.

Walter bebizonyította családjának és barátainak, de legfőképpen saját magának, hogy a történelemtanárság eléggé nemes tudomány ahhoz, hogy valaki azt életpályájának válassza. Két évvel első diplomája után, Walter kandidátusi diplomát szerzett a kelet európai nemzetek tanulmányozásának szakterületén. Yale tanársegédi állást ajánlott Walternak és harminc éves korára Walter a híres egyetem történelmi fakultásának örökös professzora lett. Walter kiemelkedően magas színvonalú kutatómunkát végzett, és mesterművű cikkeket és tudományos esszéket publikált a legnevesebb szakmai magazinokban. Professzionista káderlapja makulátlanul foltnélküli maradt és Walter egyetlenegyszer sem esett bele a politikai inkorrektség veszélyes csapdájába. Walter tudta, hogyan vívja ki főnökei és kollegái elismerését és barátságát, és tudta hogyan csillapítsa le ellenfeleit. Egy olimpiai vívóbajnok ügyességével hárította el az ellene indított intrikákat és megérdemelten nyerte

el a borostyános falakkal körbevett exkluzív egyetemek, az Ivy League, ultra liberális akadémikusainak szimpátiáját és elismerését.

Doktori disszertációja tárgyául, Douglas professzor az egyetem politikai tudományok karának tanáraiból alakult felülvizsgáló bizottság javaslatát fogadta el. *A nehéz körülmények közötti vezetői rátermettség kialakulása a kelet európai országok modern történelemben*, témáról kellett tézisét megírnia. Walter anyai nagyszülei Kelet Európából valók voltak, Walter nem sokat tudott eredetükről, és ez a doktorátusi tanulmány remek alkalomnak kínálkozott, hogy családi gyökereit és nagyszüleinek életét méltányos nézőpontból érthesse meg.

Hogy nyugodtan tudja végezni munkáját Walter úgy tervezte, hogy a 2004-ik év teljes nyarát nagyszüleinek Gardiner utcai öreg házában, Darienben, Connecticutban fogja tölteni. A ház ugyan javításra szorult, de még mindig lakható volt és hátul, egy virágözönben tündöklő és méltóságos öreg fákkal megrakott, terjedelmes kert tartozott hozzá.

A házat eredeti tulajdonosai 1915-ben építtették, abban az évben, amikor Walter atyai nagyapja, Dóczy Viktor született. A ház patinás antikvitást sugárzott, a nagyszoba mahagóni borította falai között egy Steinway koncertzongora állt, és tölgyfából faragott nehéz könyvespolcain elrendezve, könyvek ezrei sorakoztak. A hatalmas padláson, a szokásos törött bútordarabokon, öreg szerszámokon és agyonhasznált játékok halmazain kívül százszámra álltak terjedelmes kartondobozok, amiket évtizedek óta senki sem nyitott ki.

Walter átadta magát a simogatóan meleg Connecticuti nyár örömeinek. Napközben, hogy kizárja a nap forróan tűző sugarait behúzta a zsalugátereket, amely cselekedet a háznak magányos és elhagyott külsőt kölcsönzött, de éjszaka, Walter tágasra tárta az ablakokat és beengedte a balzsamosan hűvös tengeri szellőt, ami kellemesen lehűtötte a házat.

Walter éjjelenként és nyitott ablak mellet szeretett dolgozni. Imádta hallgatni a leveli békák és az apró tücsöktrubadúrok ezreinek véget nem érő szerelmi dalait. Az erdei koncert estétől reggelig tartó crescendója elringatta kavargó gondolait és kiegyensúlyozta tudományos téren megalkuvást nem tűrő alaptermészetét.

Átgondolni és elrendezni az elméjében rendezetlenül kavargó gondolatokat, Walter hosszú és magányos sétákra szeretett menni és reggel vagy naplemente előtt rendszeresen lesétált a tengerpartra. Leginkább a Weed Beach-re vagy a Pear Tree Point parkba gyalogolt el és a feje felett összehajló fenséges fák koronái alatt a legjobb meglátások és elgondolások egymásután ötlöttek eszébe.

Ma is, ahogy elsétált a tengerparti öbölben ringatódzó jachtok és vitorlások hosszú sora mellett reménykedően állapította meg:

— Ebben a csendes és békésen gazdag városban, Darien zárkózott és mereven udvarias angolszász társadalmában, senki nem fog engem zavarni

vagy félbeszakítani. Napokra, hetekre belemerülhetek munkámba és valami értékeset és maradandót fogok alkotni.

Walter nagyon megválogatta kinek a telefonüzenetét volt hajlandó meghallgatni és a készülék csengőjét lekapcsolta. Ha valaki érdemleges személy esetleg beszélni akart vele a hívót azonosító memória úgyis lerekordozta a telefonáló nevét. Hasonlóképpen email üzeneteit sem nyitotta ki, kivéve az egyetemről, ha egy kivételesen fontos személy volt a küldő. Walter mindent elkövetett, hogy elmélyült történelmi kutatómunkáját senki se szakítsa félbe és mindennap a legteljesebb és legodaadóbb erőfeszítést tudja disszertációjába belefektetni.

Néhány hét után, mégis úgy érezte, hogy munkája nem halad eléggé és utolérte a rettegett alkotói leblokkolás. Valamivel ki kellett húzza gondolatait a sivárság kátyújából, egy intellektuális sokkolásra volt szüksége, hogy újra tudja inspirálni, sajnos ennyi idő után is, bezárt körben forgó elképzeléseit. Alkotni valami újszerűt és nagyot, amit még ezen idáig senki nem merészelt kimondani, amit még ember nem próbált leírni vagy megtenni. Ivy League forrásmunkái és akadémiai színvonalú referenciái, amiket idáig használt, túlságosan közismertek voltak a szakmában. Már régen nem lehetett őket eredetinek elfogadni és elfogulatlannak tartani. A járt útról le kellett térnie és vitatott tényeket akart megvédeni. Az interneten keresztül, korlátlan mennyiségű, cenzort soha nem látott és leellenőrizhetetlen információ állt rendelkezésére, mind a maga igazságát hirdette, mint az egyedülit és a megcáfolhatatlant. A tudás széles országútján feléje özönlő milliárdnyi különböző vélemény és visszaemlékezés, mind ténynek és az egyedüli igazságnak volt beállítva.

Walter felment a padlásra. Ahogy emlékezett, nagyszülei lelkes iromány és könyvgyűjtők voltak. Elraktározott dolgaik között, kötetek, magazinok, fényképek és sárguló újságkötegek voltak százszámra. Egy páratlanul egyedülálló élettapasztalat eklektikus kollekciója rejlett valahol a sok doboz mélyén. Gondolta, átkutatja a régi kincseket, biztosan fog találni jelenlegi disszertációs munkájához hasznosnak bizonyuló Kelet Európából származó politikai értekezéseket, hatvan évvel ezelőtt leírt gondolatokat és a történelem viharait leíró családi levelezést.

Felgyűrte ingujját és metodikus alapossággal nekiállt dolgozni. Kartonlemez dobozt kartonlemez doboz után nyitott ki, de mindegyikben csak öreg ruhákat, cafatokba rongyolódó szétmállott cipőket és ágyneműket, és főleg agyonhasznált játékok tömegét találta. Egyik nyitott dobozt a másik után nyomta félre, felbontotta a régi utazókoffereket és hajóládákat, de lankadatlan erőfeszítésével csak további reménytelen rendetlenséget csinált.

Walter felkavarta a mindent beborító vastag porréteget és próbálta letépni a nyúlós pókhálókat, amelyek arcára és kezére ragadtak. Felbolygatva és összedobálva az egymástól ezen idáig elkülönített tárgyakat, amerre a lelkes professzor elhaladt egy áthatolhatatlan lomhalmazt keletkezett. Megizzadt, a

fojtogató por a tüdejére ment és köhögött, de nem adta fel, mint egy vadászkutya, amely nyomot kapva megállíthatatlanul üldözi a nemes vadat.

Minél jobban elfáradt, és minél hatalmasabb lett a rendetlenség annál kitartóbban kutatott célja után. Órák múlva, a padlás távoli sarkában, talán csak vágyálmokkal terhelt agyában tűnt úgy, erőfeszítéseit jutalom koronázta. Egy terjedelmes dobozra bukkant, amelynek tetejére gépelt betűkkel ez volt írva:

A Pugasits Dusán tárgyalásból megmaradt levelezés, összeállította Meerbergen és Pierson, kriminológiai ügyvédtanácsos munkaközösség.

Walter megállt, leguggolt és beszennyeződött keze fejével letörölte homlokáról az izzadságot. A szenny széjjelkenődött arcán, a csípősen piszkos folyadék orra mentén lefojt ajkaira, de reményteljesen morogta.

— Ez az, ami után kutattam. Ezt biztosan fogom tudni használni.

Halványan emlékezett, hogy szeretett anyai nagyanya néha említette ezt a Dusán nevet. De mintha mindig megbánta volna, és a gyermek Walter érezte a félelemmel keveredő gyűlöletet a nagymama hangjában, aki soha nem volt hajlandó felvilágosítást adni, hogy mi rejlett a baljóslatú név mögött. Most egy egész dobozra való információt talált arról a személyről, akire nagyszülei olyan rettegően és félve látszódtak visszaemlékezni.

A disszertációs munkájában való megfeneklés lehangolta, úgy érezte, hogy fókuszpontja amúgy is eltévelyedett a fő témától, talán talál valamit a dobozban, ami visszatereli a helyes útra, ami kitűzött céljához vezethet. Tudta, öncélú okfejtése, csak kifogás volt, hogy megengedje magának erre az érdekes mellékvágányra való letérést, de ösztökélő érdeklődése nem hagyta nyugodni és elhatározta, hogy megengedi magának, hogy részletesen átvizsgálja a doboz tartalmát.

A gyermekkori kíváncsiság legyőzte a felnőtt tudós fegyelmezett munkaerkölcsét, és felismerve a gyengeségét, Walter szinte bocsánatkérően morgott magában.

— Még találhatok ebben a levelezésben valami értékes adatot vagy korabeli információt, ami segíthet engem doktori értekezésemben, bármily kicsiny és talán tudománytalan is legyen az adat.

Lecipelte az idő rágta öreg kartondobozt a szobába, amelyet erre a nyárra irodának rendezett be, és letette komputerje mellé. A sok guggolástól és térdeléstől kifáradva és kissé kapkodva a levegőt leült és meredt szemmel bámulta az ígéretes dobozt. Köhögni kezdett, a tüdejére lerakódott por vastag csomókban szakadozott fel és kínzó légszomjrohamok szorították össze mellkasát. Az erőlködéstől arca elvörösödött, a szarkalábak görcsösen kidagadtak szeme körül, de egy mániákus őrült arckifejezésével mégis azonnal ki akarta nyitni a dobozt. Halogatás nélkül bele akart nézni, a megérdemelt és szükséges pihenőszünet tartása eszébe sem jutott. Hajába törölte kezét, de pókhálók ragadtak ujjaira, piszkosan és fáradtan, végre felismerte, ha pihenni nem is, de le kellett, hogy fürödjön.

A zuhany megnyugtató és tisztító melege lelassította őrülten száguldozó neuronjait, és kitágította a várakozás izgalmától összehúzódott ereit. Walter elgondolkozott, a régi iratok, aminek megtalálásába annyi fizikai erőfeszítést beleadott, valóban érdekesnek ígérkeztek. Professzor Douglasban, a történelmi igazság neves kutatójában, felébredt a családi múltra emlékező büszkeség, és elhatározta, hogy részletesen áttanulmányozza a dobozban rejlő adatokat. Mint egy archeológus, aki ritka, bár primitív műkincseket talált, eredeti alkotásokat, amiket még nem szennyezett be a megalkuvás elferdítő rágalma, a konvenciók, a megállapodások és a tömegekkel elfogadtatott kisebbségi vélemények mocsárvilága. Olyan volt ez a doboz, mint a gleccser belsejében rejlő buborékban megbúvó és az évezredek óta szennyeződéstől mentesen megmaradt tiszta levegő, amit ő maga szabadított meg és hozott fel a feledés mélyéből. A felfedezés fontossága megérdemelte az elfogulatlanul tudományos elme osztatlan figyelmét.

A fürdő megnyugtatta, most már nem akarta sietős kapkodással elrontani a lassú vizsgálódás kutató örömét, méltó és pihent energiát akart szentelni a páratlan értékű iratok átnézésére.

Walter aludt egy pár órát a fürdő után. Mikor felébredt, kipihenve és megújult lelkesedéssel leült komputerje mellé és széjjelbogozta a dobozt összekötő madzagot. Kinyitotta a fedelet, ujjait átfutatta a sűrűn egymáshoz zsúfolt, és látszólagosan rendszerető alapossággal elrendezett dossziékon és kiválasztotta a legvastagabbat.

A nehéz papírcsomagot letette íróasztalára és gyorsan átfutva az első paragrafusokon, kíváncsian belelapozott a régmúlt időkben összegyűjtött és elrendezett irománytömegbe.

Nagyapjának emberölési vádperével kapcsolatosan a levelek legtöbbje védőügyvédek által írt vagy beszerzett dokumentumok és vallomások voltak. Mint fiatal gyermek, Walter többször hallotta, hogy nagyapjának milyen keserves és komplikált tortúrát kellett elviselnie ennek az ügynek a kivizsgálása és tárgyalása során.

Itt az alkalom, Walter gondolta, az esély, hogy többet is megtudjak erről a hosszú bírósági eljárásról. Amit kiválasztott, a dosszién belül az első vastag papírköteg, összekapcsolt sárguló oldalak géppel sűrűn teleírva, a nagypapa legális letételezése volt, amit védőügyvédje jelenlétében az ügyészségen hivatalosan formában Pugasits Dusánnal való kezdeti kapcsolatáról elmondott.

Walter átfutotta az első néhány sort és többet nem tudta letenni az iratot. Érdeklődése minden elolvasott mondat után egyre intenzívebbé vált. Elfelejtkezett akadémikus téziséről, a kutatómunkáról, amiben neves politikusok cselekedeteit és irományait kellett volna vizsgálnia.

Lebilincselve és megigézve a nagyapa egyszerű és tényekre szorítkozó stílusa által, a leírás egy teljesen más világba transzformálta át modern amerikai valóját. Az intellektuális ember egyetemes tudásszomjától hajtva,

Walter újra át akarta élni a régmúlt idők eseményeit és sajnálkozóan gondolta, a történelmet meg kell ismernünk, vagy tudatlanságunk ára, a régmúlt tévedések újraismétlése lesz. Büntetésül újra és újra kell szenvednünk múltunk kegyetlen megpróbáltatásait.

Walter lassan átengedte magát a múlt érdekfeszítő vonzásának, és a sárguló iratok szellemi ereje, mintha egy bűvös időgépezet mágikus varázslata lenne, visszarepítette az 1933-as esztendő tavaszára.

—

A vallomást olvasva Walter szinte látta a két fiút, anyai nagyapját Dóczy Viktort, és szobatársát Pugasits Dusánt, ahogy a Szabadkai gimnázium kényelmetlen iskolapadjaikban feszengve ültek egymás mellett és várták, hogy tanárjuk végre befejezze mondanivalóját. Egy régi fényképről Walter emlékezett a gimnázium díszes kő és téglaépületére és felidézte, bár az iskola rövid gyalogútnyira volt a vasútállomástól, a fiúknak mégis sietni kellett, ha iskola után hazafele menet nem akarták lekésni vicinális vonatukat. Walter elképzelte, ahogy a fiúk szeme várakozóan lesi a tanárt, hogy mikor végzi be az órát és érezte, ahogy ruganyos fiatal izmaikat megfeszítve, és összecsukott iskolatáskáikat készenlétben és kabátjaikat egyetlen mozdulattal elérhető közelségben tartva a fiúk ugrásra kész türelmetlenséggel ülnek a helyükön.

Walter szinte hallotta az utolsó óra végén elhangzó iskolaharangot és látta, ahogy Viktor és Dusán sietve felugranak a minutában, ahogy a tanár hazaereszti az osztályt.

A széles főutca mentében, a hatalmas gesztenyefák összeboruló lombjai alatt, a két fiúnak sietnie kellet, és néha, ha a tanár egy perccel tovább húzta az időt szaladnia is, hogy időben elérjék a vasútállomást mielőtt vonatjuk kigördül és faképnél hagyja őket.

—

Fiatal gyermekkorában Walter sokat hallotta ezeket az idegen hangzású szavakat. Gondolta, itt az idő és alkalom, hogy megtanulja, hogy mi is áll a nevek és a fogalmak mögött. Abbahagyta az olvasást és kinyitotta az Internetet. A kereső rubrikába begépelte a Szabadka városnevet és várt, amíg a szerver felsorakoztatta a találatokat a képernyőn. Kiválasztotta a weboldalt, ami a város hivatalos honlapjának látszódott. Rákattintott az angol nyelvű változatra, végigfutott a témalehetőségek listáján, kiválasztotta a város történetének leírását és elkezdett olvasni. Többek között megtudta, hogy Szabadka, egy jelentős nagyságú és csinos külsejű város, jelenleg Jugoszlávia része, de az első világháború előtt Magyarországhoz tartozott. A Trianoni békeszerződés az egykor virágzó és lüktetően életerős regionális központot, egy távoli és elszigetelt határvárossá változtatta. A város anyaországhoz való

kapcsolatai szigorúan korlátozva lettek, a kereskedelmi és üzleti élet alaposan megsínylette a változást és az egykoron büszke polgárváros az etnikai ellentétek és a nemzetiségi gyűlölet melegágya lett. De a változás lassú és hosszú folyamat volt és az 1930-as évek elején, alig tíz évvel a békeszerződés után, a város ipargazdasága még mindig virágzott és lakossága majdnem teljesen magyar jellegű maradt. A csodálatos épületek a széles bulvárok mentében, a nem olyan régi áldott békeidő alkotásai, még mindig mutatták a vagyonosság külső jeleit, és változatlan őslakossága, egyelőre nem hígítva fel a Balkánról bevándorlott idegenekkel, még mindig remélte az üzleti élet jobbra fordulását és bízott egy jövőbeli újragazdagodás lehetőségében.

Walter megtalálta a komputeren a város régi utcatérképét, és könnyen megállapíthatta, ha a tanár csak egy kicsit is húzta az időt, a fiúknak valóban futnia kellett, hogy idejében elérjék a vasútállomást és ülőhelyet találjanak a vonat kemény fapadjain, ami semmi körülmények között sem volt kényelmesnek mondható, de mégis jobb volt, mint az álldogálás a negyven kilométer hosszú hazáig tartó úton.

Walter felnézett, szeme elrévedt a távolba, az ablakon és a kerten túl, valahol a múlt messzeségébe. A korhadó ablakkereteket már régen ki kellett volna cserélni, de ez nem zavarta, és nem látta a felpattogzott festéket és az évtizedes port, ami az üveget elhomályosította. Az ablakon túl kínálkozó csodálatos szépség, a békés nyári délután lélegzetelállítóan csodálatos megdicsőülése mind érzéketlenül hagyta, és nem látta a tengerről beáradó parti szélben hajladozó kerti virágok pazar bőségét és a fű gazdagon növő élénk smaragdját. Elméje elhagyta a jelent és gondolatai a messze múltba vándoroltak vissza.

Nagyapjának leírt szavai a feltámadás harsonájának erejével zengtek fülébe. Események a legapróbb részletekig leírva, Dóczy Viktor szavai szövetségre léptek Walter képzelőerejével és visszahozták az elmúlt időket. Az öreg, sárguló lapokról életre kelve a betűk egy olyan világot írtak le, amely valamikor, a hetven évvel ezelőtti múltban és egy Amerikától nagyon távoli országban létezett.

Maga elé képzelve a két fiatal diákot, Walter átérezte az ülőhely megszerzésének fontosságát. Bármely kényelmetlen és kemény is volt a fapados, de mégis nyugodtan megehették magukkal hozott ebédjüket. Ilus, Dóczy Viktor idősebb nővére és Douglas professzor déd-nagynénje tegnap éjszaka pakolta be nekik az ebédet egy bádog ételtartóba, és a két éhes legénynek nagyon jól esett az egyszerű ebéd, amivel farkasétvágyukat csillapítani tudták.

Walter szinte hallotta, ahogy a fiúk futástól meggyorsult lélegzése lassan lecsillapodott, és ahogy, berendezkedve a hosszas utazásra, könnyedén adomáztak osztálytársaikról és tanáraikról.

Nagyokat harapva a két éhes diák hamar megette szendvicsét és annak ragadós ízét, kulacsaikból nagyokat húzva, hideg vízzel öblítették le. A

kulacsokat Ilus artézi kútjából töltötték fel ma hajnalban, a víznek kissé vasas íze volt, de mégis, a fiúknak nem kellet szárazon lenyelni a kenyérből és szalonnából összeállított ebédet.

Evés után, egy perc időt sem vesztegetve, Walter elővette iskolakönyveit, a legvaskosabbikat kinyitva az ölébe vette és nagy lelkesedéssel és figyelmesen nekiállt tanulmányozni a feladott leckét.

De nem szobatársa, Dusán. Dusán hol az ablakon át bámulta az elrohanó tájat, hol szemtelen kíváncsisággal vizsgálgatta útitársaikat.

A vonat lassan döcögött és gyakran megállt. Dusán unatkozott, fészkelődött és megpróbálta Viktort beszélgetésre bírni.

— Micsoda ostobaság így vesztegetni az időnket ezen a vonaton.

Viktor mérgesen felnézett. — Próbálj meg tanulni. — mondta. — Ma is rengeteg házi feladatot kaptunk, és, máskülönben is, különösen neked, rengeteg behoznivalód van.

Dusán felcsattant. — Gyűlölöm, hogy ide vagyok kényszerítve és semmire sem használható iskolás könyveket kell nézegetnem.

Viktor nem válaszolt.

Dusán halálosan utálta Viktor eminens diák hangnemét és megvetéssel dörmögte magában.

— Még csak hozzád szólni sem érdemes.

—

Utazásuk végcélja Zenta, a történelmi múltú város a Tisza folyó jobb partján terült el. Mindkét fiú Zentán lakott és azon ritka kiváltságosok közé tartoztak, akik meg tudták engedni, hogy gyermekeiket a nyolc elemin felül is iskolába járassák. Zentán nem volt gimnázium és bárki, akinek művelődési szándékai voltak, de családjának nem volt elegendő vagyona, hogy gyerekeit messzi bentlakásos iskolákba küldje, a mindennapi vonatozást kellett válassza az egyetlen városba ahol a környéken gimnázium volt, Szabadkára.

Zenta, az ezerkilencszáz harmincas évek elején, miután maga is határszéli város lett, gazdasági depresszióval és az üzleti élet lelassúdásával küszködött és nagyon kevesen gondoltak a lakói közül a továbbtanulás fontosságára. Gyerekek már tizenkét éves korban a mezőn dolgoztak vagy legeltették az állatokat. Viktor szerencsésnek mondhatta magát, idősebbik nővére, Ilus felvilágosult és ambiciózus hölgy volt és ragaszkodott, hogy öccse és Dusán leérettségizzenek. Ilus önzetlen jóakarattal bíztatta őket, hogy kiemelkedjenek a kisvárosi mesterember vagy néhányholdas szántóvető vidéki földhözragadtságából. Dusán, valahogy vonakodva fogadta el a segítő kezet és nem tartotta a ritka lehetőséget túlságosan fontosnak. Dusán féltékeny gyűlölettel szemlélte Viktor könyvek iránti lelkesedését és dühödten irigyelte Viktor gyors felfogóképességét, ahogy szobatársa játszi könnyedséggel értette meg az iskolában megkövetelt egyre komplikáltabb anyagot. Szerette volna,

ha Viktor a hazafele való úton vele beszél, valami vidámról és izgatóról, vagy valami társasjátékot játszik vele, vagy ha együtt eszelnek ki valami csínytevést.

—

Dusán másodszor is megpróbált Viktorral beszélgetni, gondolta, ha megzavarja tanulásában, talán le tudja süllyeszteni a saját, érdekesebb és könnyebb színvonalára.

— Hazafelé megállhatnánk egy pohár sörre, — Dusán oldalba lökte Viktort, — már elég nagyok vagyunk, itt az ideje, hogy felnőtt férfiakként viselkedjünk.

Viktor egy másodpercre felpillantott a fizikakönyvből, amit nagy figyelemmel tanulmányozott, és szigorú, rendreutasító hangon válaszolt:

— Nem sörözünk. Azok az emberek a szerb kocsmában, a barátaid, akiket te úgy szeretsz, ostoba bunkók és gyűlölik a magyarokat.

— Akkor viselkedj úgy, mintha te is szerb lennél, végeredményben, mindketten Szerbiában élünk.

Viktor óvatosan körülnézett, arca elsötétedett és fojtott, méreggel telt hangon odasúgta Dusánnak. — Sajnos igen, Szerbiában és nem Magyarországon.

Dusán hirtelen, támadó mozdulattal magasba rántotta kezét és felkiáltott:

— Szerencsétlen bolond. Ilyet mondani. Örülj, hogy barátod vagyok és nem jelentelek be a rendőrségnek.

Viktor nem válaszolt. Újra fizikakönyvébe nézett és elmélyülten próbálta megérteni Ohm törvényeinek lényegét.

—

Az állomásóra öt percet mutatott négy után, amikor vonatuk beérkezett Zentára. A fiúk leszálltak, és ahogy elhaladtak a feketére zománcozott és fényes sárgarézzel kivert kis acélmozdony mellett a kormos arcú masiniszta nagy sustorgással rájuk eresztette a fáradt gőzt és a nedves, gomolygó pára tetőtől talpig elborította őket. Átgázolva a fehér felhőn Viktor egyenesen hazafelé, nővérének étterme felé vette útját, de Dusán ellépett mellőle és az ellenkező irányba fordult.

— Beugrok egy korsó sörre, — mondta kihívóan, — és egy kicsit elbeszélgetek a barátaimmal.

Viktor úgy tett, mintha nem hallotta volna Dusán provokatív szavait és gondolataiba merülve továbbment. Negyedéves iskolai feladatát, a modern magyar irodalomról szóló terjedelmes esszéjét, ma délután még egyszer át akarta javítani, mielőtt az esteli vendégek dandárja megérkezik és Ilust kell kisegítenie az étkezőben.

Walter könnyen el tudta képzelni hogyan nézhetett ki déd-nagynénjének étkezdéje, a híres Fekete Hattyú étterem. Gyerekkorában a nagymama gyakran megmutatta neki a vendéglőről megmaradt egyetlen fényképet. Nem messze a városházától, a Fekete Hattyú terjedelmes épülete büszkén feszített a főutca mentében. Az U betű formájában kialakított ház utcai oldala nyitott volt és cifra mintájú kovácsoltvas kerítés határolta el a széles járdától. A kerítés mellett sűrű lombozatú orgonabokrok, évtizedekkel ezelőtt gondos kezek elválasztó sövénynek ültették, bőséges védelmet nyújtottak az utca zaja ellen. A keményre döngölt földudvaron elegendő hely volt húsz, hatszemélyes asztalnak is, de ezen felül, az oldalfalak mentében lévő magánszeparékban, fehérre festett és borostyánnal befutott rácsos fakeretekkel egymástól elválasztva, még egy tucatnyi asztal állt. Az U belső fala oldalán, érős kendervászon fedő védelme alatt kisebb fapódium volt ácsolva, ahol két ajtó között, egyik a konyha felé a másik a belső ebédlő helyiség felé nyílt, esténként helybeli cigányzenészek játszották néha szomorú, de főleg vidám dalaikat.

A vacsorázó falain belül, a kőből rakott falak méteresek voltak, az ablakok kicsinyek és a mennyezet fagerendáit nehéz stukkó burkolat takarta és még a legmelegebb nyári napokon is kellemes hűvösség uralkodott. Napközben a terjedelmes helyiség, zsírfoltos és viseltes piszkosfehér asztalterítőivel, és keményfából faragott súlyos asztalaival és székeivel, barátságtalan benyomást keltett. De éjszakába nyúló téli esténként, a hatalmas cserépkályhában lobogó tűz a szobát vendégmarasztaló hőmérsékletre fűtötte és a nagyterem meleg és barátságos menedéket nyújtott a zord tél hidege ellen. A didergető téli szezonban, vagy a ritkán előforduló esős napokon néha nyáron is, a cigánybanda a falakon belül állította fel hangszereit. Ott bent a melegben, a terem középrészi oldalát elfoglalva, édesbús hallgatót vagy gyors talpalávalót játszottak, ahogy a vacsorázó helybeli előkelőségek kedve kívánta vagy rendelte.

Vacsoraidőben az étterem étvágygerjesztő aromákkal telt meg, és az izzadó emberi testekből és a forró ételekből előáramoló vastag párafelhő nagy cseppekben csapódott le a hideg falakra. Az evőeszközök, a tányérok és az edények csörgése egybevegyült a megállás nélkül beszélő emberi hangzavar monoton duruzsolásával, és mint egy kellemes szimfónia aláfestő mormolása elárasztotta a termet és nyugtatóan visszhangzott a falak között.

Az U alakú épület egyik szárában a konyha helyezkedett el és a másikban négy szoba. A két nagyobbikat raktárhelyiségnek használták és a két kisebbikben helyezkedtek el a hálószobák.

Ilus aludt a nagyobbik hálószobában. Ilus megosztotta ágyát életre szóló barátnőjével és étterem társtulajdonosával, Kival. Korban mindkét nő harmincas éveinek végét taposta. Valamikor mindketten vonzó külsejű és felszabadult gondolkodású fiatal hölgyek voltak, de mostanra már, sajnos időnek előtte kissé megöregedtek és a hajszás élet kivette belőlük a hajdanán

féktelen életkedvet és letompította sziporkázó élcelődéseiket. Csinos külsejükre a múló évek ráfestették a korosodás megcáfolhatatlan jeleit, ráncokat varázsoltak régebben makulátlan arcukra és táskás kövérséget aggattak a valamikor karcsú és ígéretesen kitöltött nőies alakjuk erotikus formáira.

Viktor a kisebbik hálószobát Dusánnal osztotta meg, amelyben mindkét fiúnak saját ágya volt. Az ágyak lábánál egy-egy könyves-stelázsi állt, és a fekvőhelyek fejénél íróasztalként, egy-egy kicsiny asztalka. Napközben, elegendő helyet csinálva ülésre és füzeteik meg könyveik szétteregetésére, a fiúk összerakták libatollal töltött párnáikat és dunyháikat és az így keletkezett vaskos és puha köteget feltornyozták az ágy végében. A falakon, összekeverve labdarúgó és atlétikai trófeákkal, újságokból kivágott távoli tájak csipkézett szélű fényképei látszottak kirakva, ami a szobának markánsan férfias jelleget kölcsönzött.

A dekorációnak a jó ízlés határain belül kellett maradnia. Ilus semmi mást nem engedett volna meg, neki, mint helybeli üzletasszony, meg kellett őriznie hírnevét és a legalábbis a külvilág felé, a fedhetetlen erkölcsösség arculatát kellett sugároznia.

Ahogy Viktor hazaért, Ilust a konyhában találta sürgölődni ahol éles hangján kiabálva a két szakácsnőnek adott utasításokat:

— Erzsi és Manci, gyerünk azzal a munkával, így soha nem leszünk meg este hatra, és mit fogunk adni a finom vacsorát váró úriembereknek és feleségeiknek, — Ilus kacsintott egyet és hozzátette, – vagy barátnőiknek.

Meghallva a külső ajtó csapódását a hang fele fordult és odakiáltott:

— Viktor, te vagy?

— Igen, Ilus, én vagyok.

Talán szükségtelenül, de érthetően Ilus megkönnyebbült, hogy Viktor hazaérkezett és nagyot sóhajtott. Gyengéden és szívből, már amennyire ez lehetséges volt a hatalmas és zajos konyhán keresztül kiabálva, kedves szeretettel üdvözölte fiatalabb öccsét. Viktor kiváló iskolai előmenetele, a fiatal férfi szárnybontogató szépsége, Ilust végtelenül büszkévé és boldoggá tette, ha bokros teendői között testvérére tudott gondolni.

— Sok házi feladatod van? — kiáltotta hangosan és Viktor felé nézett, — tudnátok este hét után, ti ketten, te meg Dusán kisegíteni az étteremben. Péntek este van, az idő ígéretesen melegre fordult, és ma estére rekordnagyságú vendégsereget várunk.

Viktor visszakiáltott. Tudta jól és magabiztosan érezte, leckéje elvégzésére Ilus annyi időt ad neki amennyit kér, hiszen felvilágosult nővére az iskolai jó jegyeket és a tudás megszerzését mindennél fontosabbnak tartotta.

— Ma este sokat szeretnék megcsinálni. A modern irodalomról írt vizsgamunkámat még egyszer át akarom javítani, van vagy két tucat trigonometria feladatom matematikából, és még vagy háromoldalnyi

háromfázisú elektromos problémát is meg kell oldanom, de este hétre vagy félnyolcra készen leszek.

Ilus elégedetten hallgatta, hogy Viktor helyesen fogta fel teendőinek fontossági sorrendjét. Előrejött a konyha belsejéből és anyai szeretettel mosolygott, az ajtóban pillanatra megállt legfiatalabb öccsére.

— Szeretem, hogy ilyen lelkiismeretes vagy. A tanulás sokkal fontosabb, mint ez az étterem. Végezd az iskolamunkádat, ameddig akarod. Majd jelentkezz, ha készen vagy.

Ilus aggódóan nézett Viktor háta mögé, senkit nem látott és csalódottan kérdezte, — Hol van Dusán?

A kérdés kissé bosszantotta Viktort. Ilus csak nem azt tételezi fel róla, hogy ő valamiféle felelősséggel tartozik Dusán iránt? Esze ágában sem volt idejét vesztegetni, hogy Dusánt ellenőrizze, vagy foglalkozzon nemzeti identitási problémájával. Válaszolt, de hangjába bosszankodás és a tényekre való száraz szorítkozás vegyült.

— Dusán elment sörözni a barátaival. Bement a szerb ortodox templom melletti kocsmába.

Ilus arca gondterhelt lett. A magatartás, amit Dusán az utóbbi időben megengedett magának nagyon kezdte aggasztani és bántotta lelkiismeretét. Dusán erősen lemaradt tanulmányaiban és Ilus komolyan kételkedni kezdett a fiú jövőjében.

— Drága jó Istenem, — Ilus kezdte szomorúan magyarázni Viktornak, — nagyon aggódom ezért a gyerekért. Dusán nagyon rossz emberek társaságába fog kerülni. A férfiak, akikkel Dusán együtt lopja az időt a kocsmában nagyon alávalóak. Nem dolgoznak és gyűlölnek minket, csak azért mert mi valamire akarjuk vinni az életbe. Irigyelnek minket, mert gazdagok vagyunk. Gazdagok, még tréfának is rossz. Viktor, te láthatod a legjobban, hogy mennyire vagyunk mi gazdagok. — Ilus reményt vesztve sóhajtott, —— oh, istenem, remélem, hogy még idejében hazajön ez az elveszett gyerek. Holnap iskolanap, és Dusán egyáltalán nem törődik a házi feladatával. Viktor, Dusán megint lemásolja tiédet, vagy ismét te csinálod meg helyette a munkát? Az én drága barátnőm, az én kicsi Flórám, megígértem neki, hogy felnevelem a gyermekét bármi is történjen vele és akármilyen nehéz is legyen a feladat. Szegény kis Flórám a villamos elé lépett Budapesten és a kerekek halálra gázolták. Apró gyermekkora óta nevelem elárvult fiát, mintha a sajátom lenne, jót akartam, Isten engem úgy segéljen.

Viktor jóindulatú szimpátiával hallgatta nővére lamentálását, félig meddig megértette, hogy miért viseli annyira lelkén szobatársának sorsát, de nem volt vesztegetni való ideje, el kellett kezdenie iskolamunkáját és belevágott Ilus elszontyolodott kesergésébe.

— Ilus, te egy szent vagy, ezt mindenki tudja rólad, de ha megbocsátasz, mennem kell. Még sok munka áll előttem.

— Hát menj, siess. Még csak egy pár hónap és mindketten befejezitek a gimnáziumot és le fogtok érettségizni. Csak akkor gyere ki a vacsorázóba, ha minden munkáddal készen vagy.

Viktor köszönettel bólintott és bement a szobájába, amit Dusánnal megosztott. A kicsiny íróasztalon kiterítette könyveit és füzeteit és a következő pár óra hosszáig módszeresen és szorgalmas kitartással dolgozott iskolai feladatain.

—

Walter belenyúlt a kartondobozba, mélyen le és az aljából kihúzott egy öreg, megfakult családi foto-nagyítást. A fényképen déd-nagynénjei és nagybácsijai voltak, de nagyapja nem volt benne a portréba, Viktor nagyszülője évekkel a fotográfia dátuma után született.

A korabeli technológia kívánalmai szerint, a művészfotó alanyai merev, életnélküli részvétlen szemekkel bámultak a fényképész mesterre. Kivéve Ilust, a felső sorban két nővére és két férfitestvére között állva, és a szülők mögött, akik székeken feszesen ültek a középen. Ilus egy felvilágosult és önálló akarat önbizalmával tekintett vissza Walterra. Felidézve a rég elhangzott történeteket és szakállas családi anekdotákat, amelyek nagyszüleinek és elődjeinek tetteit regélték el, Walter visszaemlékezett, Ilus a második legidősebb volt testvérei között.

Legidősebb fivére, István, bankaligazgatóként kereste kenyerét Szolnokon, tekintélyes nagyságú nagyváros a Tisza folyó mellett jóval északabbra Zentától, és a helybeli dzsentritársaság elismert és megbecsült úri tagja volt. István imádott kártyázni, mértéktelenül ivott és kielégíthetetlen lendülettel csapta a szelet a város kikapós asszonyainak. Az 1933-as évre, István már a harmadik feleségénél, Erzsébetnél tartott, aki elhagyta két kamaszkorú fiát, és a tehetős és keményen dolgozó üzletember férjét és összeállt a szellemes és jóvágású vidéki hősszerelmessel, Dóczy Istvánnal.

István két leánygyermeket nemzett Erzsébetnek, és hamarosan állandó pénzzavaraik lettek mivel Erzsébet képtelen volt hozzászokni a takarékos és egyszerűbb életvitelhez, amit egy vidéki bank, jelentős, de fixfizetésű aligazgatója megengedhetett magának. A helybeli pletyka azt állította, hogy Erzsébet egy igazi úrinőhöz méltóan azt javasolta, hogy egy férfi, aki nem képes rangjukhoz méltó igényes életmódot biztosítani családjának, és képtelen kielégíteni feleségének luxusigényeit, pisztolyt kellene, hogy tegyen homlokához és jobban tenné, ha meg is húzná a ravaszt. István, igazi magyar úriember lévén, készségesen engedelmeskedett, megvette a revolvert, de mielőtt tettét elkövethette volna, Ilus lebeszélte, hogy megölje magát.

István szerelem pusztította otthonában nem volt hely legfiatalabb testvére, az ifjú és érzelmileg érzékeny korú Viktor számára.

Ilus fiatalabb nővérei, Panka és Kató, mindketten boldog házasságban éltek és nem akarták, hogy későn érkezett kisöccsük bármi zavart is okozzon

oly nehezen egyensúlyban tartott családi életük kényes harmóniájában. A másik fiútestvér, Károly egy végtelenül önző férfiú, fiatalon elvette élete szerelmét, Icát és Magyarország északi részére a felvidékre költözött, ahol Károly nagyra tartott és rangos megyei főtisztviselő lett. Károly szintén nem akarta, hogy szüleinek késői tévedése megzavarja házasságát és karrierjét.

Viktor édesapja, az idősebbik Dóczy István és felesége, Viktor édesanyja, Mariska, tizennégy éves koráig nevelték késői érkezésű és kissé szabadjára engedett fiúkat. Akkor István papa meghalt és Mariska Pankához költözött. Ilus, aki még mindig hajadon volt és Dusán nevelésével amúgy is el volt foglalva, felajánlotta, hogy gimnáziumi tanulmányait Viktor az ő jótékonykodó testvéri védelme alatt fejezze be. Nőtestvérei között, Ilus utcahosszal a legkellemesebb külsejűnek látszott. Fiatal képei csinos, oválisformájú arcot, keskeny és finoman alkotott orrot, és élesen intelligens arckifejezést mutattak. Büszkén szembenéző szemei nem tükröztek engedelmességet és megalkuvást, amely oly nyilvánvalóan látszódott két nővérének arckifejezésén és oly megszokott volt korabeli asszonytársaik között. Fiatal leány korában, Ilus szerelembe esett a helybeli napilap, a Szolnoki Hírlap liberális gondolkozású főszerkesztőjével. Már több éven keresztül jegyben jártak, amikor a főszerkesztő úr bevallotta, hogy hagyománytisztelő és gazdag zsidó családja soha nem egyezne bele egy saját fajtájukon és vallásukon kívüli házasságba.

Ilus soha többet nem tudott szeretni egy másik férfiembert. Többet nem tudott megbízni az erősebbik nemben, és el sem tudta volna képzelni, hogy őbelőle valaha is engedelmes és jámbor feleség lesz. Ilus többet nem tudott lesüllyedni a felszabadult szellemű gondolatok magasröptű színvonaláról, amiket a szabadkőműves újságíróval kialakult intim kapcsolata alatt oly erősen magáévá fogadott. Nem tudta volna soha elfogadni a háziasszonyi teendők több százéves tradicionális kötelezettségeit és nem tudott volna soha fejet hajtani egy iszákos, kapadohányrágó és feleségverő vidéki dúvad férj akarata előtt.

Néhány évvel később Ilus megismerkedett Dusán édesanyjával, a szépséges arcú és karcsú termetű Flórával, Belgrádból.

—

Késő éjszaka, a Ferenc József hídnak közepén, félúton Buda és Pest között, egy kis gyermekkel a karjában és ijedten bámulva a mélyen lent a lábai alatt szennyeses örvénylő vízáradatot, egy fiatal nő öngyilkosságon gondolkozott. Valahol Magyarország déli vidékein, az 1919-s év elejének háború felkavarta időiben, a fiatal nő szerb katonaférje eltűnt a Szeged városát körülölelő puszták végtelen tanyavilágában. Gondolván, hogy férje fogságba esett és talán a hivatalos szervek tudnak róla, a fiatal feleség Budapestre jött felkutatni urát. Elkeseredve, egyedül egy gyermekkel és nem beszélvén a

nyelvet elegendően jól még egy egyszerű cselédmunka betöltéséhez sem, pénze hamarosan elfogyott, lehetőségei semmivé lettek, és a fiatal anya készen állt, hogy gyermekével megtegye végső és halálos lépését a semmibe.

Egylovas konflison hazafelé kocogva, Ilus meglátta a szerencsétlen nőt és gyermekét a híd közepén. Kopogott a kocsisnak, hogy álljon meg, kiszállt a fülkéből és megpróbált szóba elegyedni az öngyilkosjelölttel.

— Milyen aranyos az a kisfiú, a karodon. Mit kerestek ezen az elhagyott helyen éjszaka?

A végsőkig elkeseredett nőszemély tört magyarsággal válaszolt.

— Hagyjon nekünk békét. Nincs pénzem, nincs munkám, a házigazda egy héttel ezelőtt az utcára dobott. Nincsen, hol aludjunk és nincs egy betevő falatunk.

Ilus szemrevételezte a Dunába ugorni szándékozót. Ébenfekete haja, mint egy egyszerű vidéki lánynak, két hosszú copfba volt fonva, talán húsz éves lehetett, ha annyi is volt, és a szerencsétlen nem látott maga előtt semmi jövőt.

Ilus sajnálkozóan megkérdezte, — ugye nem Budapestről való vagy?

— Nem, — válaszolta a fiatal anya röviden és tovább akart menni.

Ilusnak megtetszettek a fiatal teremtés szomorúan melankolikus fekete szemei és nem akarta elengedni.

— Hogy hívnak?

— Flóra.

— Engem Ilusnak, és mi a neve a kicsikének?

— Dusán.

— Tehát akkor fiú.

— Igen, fiú, — Flóra gyengéden megsimogatta a gyermekecske arcát és most először a beszélgetés alatt, szája sarka egy piciny, szégyenkezően büszke mosolyba húzódott.

— Gyere velem, lakásom van és egyedül élek. Te és Dusán ellehettek nálam ameddig ismét a lábadra állsz.

Flóra biztos volt benne, hogy Ilus szívből tette ajánlatát és nem szégyellte elfogadni a segítő kezet. Beültek a konflisba és haza érve Ilus tejet melegített, fehér kenyeret áztatott bele és nagy csuporra valót Flóra elé tett.

— Lassan egyétek és ne túl sokat, máskülönben betegek lesztek. Holnap ehettek jóval többet és utána nyugodtan visszatérhetünk a rendszeres étkezésre.

Ilus gyengéden nézte, ahogy Flóra megetette a kisgyermeket, és ahogy gyermeke után az anya is felszürcsölt néhány kanállal, és ahogy a tápláló fehér folyadék a gyermek szája széléről lecsurgott kis ingére.

Ilusnak hosszasan nézte Flóra makulátlanul fehéres bőrszínét.

— Férjed nincs, — kérdezte.

— A szerb hadsereg eltűntnek nyilvánította és a magyarok állítják, hogy semmit nem tudnak róla, és soha nem került magyar fogságba.

Ilus szeretettel megérintette Flóra ruháját. — Vedd le ezeket az átázott és bepiszkolódott darabokat, — mondta, — adok egy meleg és száraz hálóinget, és holnap majd keresünk neked valami hideg időre való, de mégis divatos holmit.

Flóra kilépett sokráncos szoknyájából, és lehúzta blúzát. Elpiszkolódott és rongyos alsóneműjében maradva, a fiatal anya szemérmesen eltakarta magát Ilus előtt és alakja, mint egy pubertáskor előtti leánygyermek formája, csont és bőrre fogyott soványságnak látszott.

Ilus kinyújtotta kezét és finoman megérintette Flóra laposra beesett hasán a sápadt bőrt. Tenyere hozzáért Flóra hasának domborulatához, ott ahol a vékony szőrzet, szeméremdombjáról felfelé kúszva szinte elérte a fiatal nő köldökét.

Flóra nem rettent vissza, és engedte, hogy Ilus keze lejjebb csússzon és gyengéden körbejáró mozdulattal megsimogassa a fiatal nő remegő hasaalját.

— Jól kell táplálkoznod, és többet kell enned, ha fel akarod nevelni fiad és azt akarod, hogy erős és nagy ember legyen belőle.

Flóra nem bánta, hogy Ilus hozzányúlt. A sezlonon kényelmes alvóhelyet készítettek Dusánnak, és a két nő, a lakás egyetlen ágyában, már az első éjszaka egymást átölelve aludt.

—

Sem Flóra sem Ilus nem gondolta volna, hogy valaha is női szeretőjük lesz. Egymás iránt érzett kezdeti vonzalmuk barátságba csavarodott, és ahogy intim együttlétük elárasztotta őket a test erotikus gyönyöreivel, nem álltak ellen vágyaiknak. Áttapostak minden korláton, nem ismertek határt, és felrúgták a tradíciókat és a megállapodásokat, amelyek két nő közt megtiltották a szerelmet.

Boldogságuk nem tartott sokáig. Flórának szörnyű vége lett. A Rákóczy úton lelépett a mozgó villamosról, megbotlott és az éles acélkerekek alá esett. Alabástromból faragott gyönyörű teste összezúzódott és rövid élete alatt oly remegő vággyal tüzelő vére kifolyt a macskaköves útburkolatra. Több óra és egy gőzdaru kellett, hogy a villamost felemelje Flóra megdicsőült testéről. Ilus megsiratta elhunyt szerelmét, a Kerepesi temetőben szép sírkővel jelzett nyughelyet vásárolt és mély szomorúsággal évekig gyászolta veszteségét.

Hosszú évekkel Flóra korai és tragikus halála után, Ilus megismerkedett Katival, jelenlegi élettársával és üzletpartnerével. Fiatalabb éveikben mindkét nő csalódott lett és társat veszített. Közel harminc évesen, a korabeli illendőség nem tekintette őket többé eladó sorban lévő hajadonoknak és le kellett mondaniuk a férjhez menés lehetőségéről. Mégis az első virágzásukat elhagyott, de még mindig fiatal hölgyek társra és szerelemre vágytak, és azt egymásban meg is találták.

Kati, bármely korosztályba is besorolva vonzókülsejű, magas barna nő, valamikor nagy és gazdag, kisnemesi földbirtokos családjának utolsó

leszármazottja volt Zentáról. A család vagyonának végső maradványa volt a Fekete Hattyú étterem Zenta főterén.

Kati Budapesten, az Arany Sas szálloda és étteremben találkozott Ilussal. Ilus az éttermi rész igazgatója volt és Kati, aki gyakran utazott fel Budapestre anyagbeszerzési ügyekben, rendszeresen az Arany Sasban szállt meg, mint fizetővendég. Kati megfigyelte Ilus jó tulajdonságait és elismeréssel értékelte szorgalmát és üzleti sikerre vágyó erős akaratát. Nem egy iszákos részeg, mint a legtöbb vidéki dzsentri, akiket Kati odahaza ismert. Kati kereste Ilus társaságát, és sok kellemes estét töltöttek együtt. Kati eldöntötte, Ilusból megbízható üzlettárs lesz éttermében és felajánlotta, hogy költözzön le hozzá Zentára. A trianoni békeszerződés elválasztotta Ilust családjának többi tagjától, de Kati társasága és szeretete minden veszteségéért kárpótolta és az étterem mindennapi ügyei alaposan lefoglalták elméjét és dolgos kezeit.

Az 1930-as években, bármely észrevehető jele két nő közötti szenzuális kapcsolatnak, legfőképpen egy olyan provinciális városban, mint Zenta, teljesen elfogadhatatlan és tiltott viszonynak számított. Annyira elképzelhetetlenül, hogy senki még csak fel sem tételezte a lehetőséget, hogy két nő szerelmes egymásba és szexuálisan érintkeztek. De Kati és Ilus csinálták az éjszaka leple alatt. Titokban az igaz, de a két serdülő fiú szobájának közvetlen szomszédságában, és túl sok zajjal és a gyönyör kiáltásaival, mohón habzsolták tiltott szerelmük édes gyümölcseit.

A kaján mosolyok és a rosszmájú vigyorok, amik ilyenkor kiültek a két fiú arcára, hamarosan csillapíthatatlan kamaszkíváncsisággá érlelődetek. A fiúk napközben elrontották Ilus és Kati szobája ablakán a zárt és éjszaka, amikor a zajok kezdődtek, felkeltek, és kiosontak a két nő ablaka alá. Keskeny résnyire kinyitották az ablakkeretet és bekukucskáltak.

Pontosan idejében, ahogy benéztek Ilus éppen vetkőztette Katit. Baljával Kati arcát simogatva Ilus lenyúlt és jobb kezét partnerének lába közé tette. Kati viszonozta a kezdeményezést és megmarkolta Ilus kebleit. Szerelmes szavakat suttogtak egymásnak, és halkan, sikamlósan hangokat hallatva csiklandós örömmel nevettek egymásra. Ajkaik összeértek és intim testrészeiket keresve, kezeik felfedező útra indultak. Nem tudván, hogy valaki figyeli őket, levetették szoknyáikat, lehúzták alsóneműiket és felfedték, bár nem saját szándékukból a két fiúnak csodáló szemei előtt, a meztelen női test misztikus titokzatosságát. Kati leült az ágy szélére, hanyattfeküdt és combjai széjjelnyíltak. Ilus letérdelt előtte és lázas izgalommal Kati lábai közé temette fejét.

Viktor elhúzódott az ablaktól és kijelentette. — Nagyon nem szép tőlünk, hogy kémkedünk, semmi közünk hozzá, hogy Kati meg Ilus mit csinálnak egymással.

Dusán maradt és tovább szemlélődött. Látta a részleteket, ahogy a két nő lábaik közének széjjeltárt rejtelmét egymáshoz dörzsölte. Kipuffadt arcán visszataszító grimasszal Dusán magához nyúlt és élvezettel hallgatta a

szerelmespár elragadtatásának nyöszörgő örömét és felizgult lélegzetvételét. Nagy sokára elege volt a látványból, visszaszökött szobájába és odasúgta Viktornak.

— Erősen vonzódom az érett nőkhöz, egy nap, nemsokára, nagyon nem bánnám, ha bevennének minket és négyesben paráználkodhatnánk együtt.

Viktor mérgesen rendreutasította felgerjedt kamasz szobatársát.

— Ilus és Kati nem paráználkodnak. Szerelembe vannak és szeretik egymást. Miért vennének be minket? Ha annyira érdekelt dolog, találj magadnak egy örömlányt, van belőlük elég. Hagyj békét a nővéremnek, te pervert beteges lator.

—

A kukucskáló incidens régen történt, és ma este Dusán a szerb kocsmában ivott és Viktor házi feladata elkészítésén dolgozott.

Hét óra fele megérkeztek a cigánybanda tagjai. Egy fiatal legény, nagy kerek kidülledő szemekkel és csurgatott méz színéhez hasonló olajbarna bőrszínnel megáldottan, lehúzta a takarót a cimbalomról és kézbe vette a filcdarabokkal párnázott ütőket. A kicsiny és könnyű kalapácsok végigfutottak a billentyűkön és romantikusan édesbús dallam töltötte be a termet. Társa kinyitotta a nagybőgő koporsószerű ládáját, és finoman hosszú ujjaival megpendítette a bronzszálakból font nehéz húrokat. Hamarosan, a füstös arcú másodhegedűssel együtt, a bandának a vezetője, a prímás is megérkezett és elkezdték hangolni hegedűjüket. A cigányzenekar ötödik tagja, a flótás is kivette hosszú pikuláját dobozából és gyengéden csókolva hangszerének végét szájához illesztette. Készen állva a muzsikálás megkezdésére, a bandavezető kérdően Ilus felé pillantott.

Ilus körbenézett, látta, az asztaloknál még senki sem ül és engedékenyen bólintott.

— Az isten áldja meg azt a jó lelkét asszonyom, — hálálkodott a prímás, – olyan nagyon éhesek vagyunk, tegnap este óta nem ettünk.

Ilus megértően, bár kissé rosszallóan elmosolyodott:

— Ugyan már, Lajos, az egész rokonságodat jóllakathattad volna a maradékokból, amit tegnap hazavittetek.

A cigány, a legmeggyőzőbb arckifejezést magára öltve és azzal a különleges kiejtéssel, aminek eredeti szanszkrit jellegét fajtája századok óta folyamatosan tartó Magyarországi sátorozása alatt sem volt hajlandó elveszíteni, így válaszolt:

— A család népes, nagyságos asszonyom, és a rajkók olyan jó étvággyal vannak megáldva.

A hagyományos siránkozás, szinte rituális kötelezettség volt. A cigányzenészek, akik szerencsések voltak Madame Ilus éttermében játszani, mindannyian jól tápláltaknak, és inkább elhízottaknak, mint kiéhezetteknek látszottak. A Zenta körül elterülő vidék Európa egyik legtermékenyebb

mezőgazdasági területe volt. Jelenleg, a békeszerződés után Vajdaság névre átkeresztelve, a terület a Szerb és Horvát királyság, vagy, ahogy nemrégiben átnevezték, Jugoszlávia, teljes kenyérszükségletét látta el. Vágóállatok, baromfi, a rengeteg gabonaféle és zöldségtermékek bőséges mennyiségben teremtek a gazdagsággal megáldott vidék földjein. A lakosok szorgalmasak és takarékosak voltak és becsülettel hasznosították Isten adta termékeny talajukat és a Tiszából idevezetett öntözővizet.

—

Walter kinyitotta az Internetet és kikereste Zenta hivatalos honlapját. A városról fennmaradt legrégebbi írások, a mai Zenta helyén, már 1216-ban említettek egy, a Budai Érsekség által alapított kolostort és az azt körbevevő virágzó települést. Az első város 1242-ben a mongol-tatár ország-dúlás áldozata lett, de újraéledt és a XIV. századbeli királyi krónikák fontos Tiszai átkelőhelyként említették.

Zenta 1494-ben szabad királyi város rangjára emelkedett és jogot kapott, hogy a Tiszán átkelő kereskedőktől vámot szedjen. A Magyar királyság Mohácsi csatában elszenvedett tragikus veresége után az Ottomán törökök teljesen lerombolták Zentát és kiirtották lakosságát. Az elkövetkezendő két század folyamán, felismerve a folyóátkelő fontosságát, a török szultán egy könnyű katonai garnizont létesített és tartott fenn a város helyén. Az átkelőhely jelentősége, később, 1697. november tizenegyedikén, Zenta nevét beírta a világtörténelem nagykönyvébe.

—

Második Musztafa török szultán, felbátorodva előző évi dél-magyarországi hadjáratának sikerétől, egy lényegesen nagyobb hadsereget hozott össze és kétszázezer, jól felfegyverzett muzulmán harcosának élén elhatározta, hogy visszafoglalja Magyarország középső részét, amit Buda eleste után, tíz évvel korábban Isztambul elveszített. Északkelet Magyarország felé hatolva előre a török hadsereg Zentánál akart átkelni a Tiszán. A szultán ideiglenes hidat ácsoltatott és az Ottomán hadsereg megkezdte az átkelést. A szultán és tüzérségének főrésze sikeresen át is ért a folyó bal partjára, amíg gyalogsága és ágyúinak megmaradt része félkör alakú védelmi állásba fejlődve a jobb parton maradt.

Egy elfogott török kémet kivallatva, a magyar hadsereg vezére, a kiválóan tehetséges ifjú herceg, Savoyai Jenő tudomást szerzett a török hadsereg átkeléséről. Teljes lovas hadseregével azonnal megindult és ötven kilométer hosszú megállás nélküli sebes vágtában lovagolt előre és gyorsan megérkezett Zentára ahol azonnal megkezdte az előkészületeket a támadásra.

A törökök tétováztak és elszalajtották utolsó lehetőségüket Savoyai visszaverésére. A muzulmán vezérek gyalogságukat hevenyészett védelmi árkaikban védtelenül hagyták és elmulasztották megtámadni a magyarokat mialatt a keresztény haderő a török vonalak megtámadására harci rendbe fejlődött.

Savoyai Jenő gyorsan előkészítette lovasait és mindössze két órával naplemente előtt, semmibe véve a Bécsi császár határozott parancsát, hogy ne kockáztasson frontális támadást, elrendelte a sorsdöntő akciót. Félkört formáltatva a lövészárkaikba beásott török gyalogság körül, akiket jobbparton hagyott maradék tüzérségük csak gyengén tudott védelmezni, a keresztény vezér rájuk eresztette a magyar huszárokat. A huszárok minden veszekedett dühüket beleadva teljes sebességgel nekirohantak a töröknek. A csata kimenetele rettenetes vérfürdő és gyors győzelem lett a muzulmánok felett.

Savoyai herceg a következő üzenetet küldte a császárnak:

Beleértve a Grand vezírt, négy másik vezírt, nagyszámú pasát, és harminc janicsáragát több mint húsz ezer törököt megöltünk. A pogányok pánikba estek, és ahogy menekülni akartak a Tiszán át vagy tízezer közülük a folyóba fulladt. Embereim a holttesteken, mintha hídon járnának, száraz lábbal tudtak átsétálni a víz túloldalára. Még az éjszaka beállta előtt lemészároltuk az összes csapdába esett törököt. Legalázatosabban jelenteni szeretném, hogy a temérdek pénzen és fegyvereken kívül elfogtunk kilencezer harci szekeret, hatvanezer tevét, ezerötszáz marhát, hétszáz lovat és a Grand vezír nagy pecsétjét, ami ezen idáig még ellenséges kezekbe soha nem került. Bizalommal állíthatom, hogy ez a győzelem mindörökké véget vet a török hatalmának Magyarországon és támadó muzulmán hadsereg soha többé nem fog hazánk földjére merészkedni.

Ötven évvel később, Mária Terézia királynő speciális kiváltságokat adott a Zentára érkezett új telepeseknek és a várost körülvevő területet koronabirtoknak jelölte ki. A királynői elismerést követően, az első új telepesek, kilencvenhárom magyar család, 1751-ben érkeztek és a XIX. Század elejére, 64,000 hold megművelt földjével és több tízezer marhájával és más tenyészállatával Zenta gazdag várossá fejlődött.

A következő véres balsors az 1848-49-es Ausztria ellen vívott szabadságharc alatt sújtotta a várost. Az osztrák császári udvar által fellázított szerb szabadkatonák megtámadták Zentát és lakosai közül lemészároltak kétezer magyart. A magyar katonaság hasonlóképen bosszút állt és más vidékeken sokat megölt a szerb lázadókból.

Az 1867-es Osztrák-Magyar kiegyezés után Zenta békeidőket élt és gyors fejlődésnek indult. A XX. Század elejére Zentán kövezett utakat fektettek, a falu házaiba bevezették a villanyt és egy acélból készült erős vasúti hidat és egy közforgalmi hidat emeltek a Tiszán keresztül. Ezeken felül a városban kórházat, több általános iskolát és egy gimnáziumot is építettek. Sajnálatosan,

a Trianoni békeszerződés eredményeképpen a város Szerb-Horvátország fennhatósága alá került, ami a város fejlődését derékba törte. Az új kormányzat bezárta a gimnáziumot és szigorúan korlátozta Zenta idáig jól jövedelmező kereskedelmi és ipari kapcsolatait Budapest és Szeged felé.

—

Walter lekapcsolta az Internetet és a dossziéba összegyűjtött levelekbe és fényképekbe beletekintve próbálta maga elé idézni az 1930-as évek Zentáját. Megállapíthatta, hogy a sok elszenvedett katasztrófa ellenére a város megmaradt annak, ami a békeidőkben volt, egy kedves vidéki városnak ahol kellemes volt létezni és előrehaladni. Elképzelte, ahogy majdnem minden este Ilus és Kati étterme megtelt a helybeli elit képviselőivel. Az étel ízletes volt és bőséges, és a remekül játszó cigányzenekar és a néha vendégszereplő, színes magyar ruhába öltözött csodálatos hangú fiatal énekes leány remekül szórakoztatta a vendégeket. A város polgárai farkasétvággyal ettek, hordószámra fogyasztottak a híres Bácskai borokból, és kissé felöntve a garatra szívükből énekelték sírva vigadó szomorú vagy vidáman csattogó népdalaikat. A város vezetősége, a polgármestertől és a főjegyzőtől kezdve az öt katolikus templom papságán keresztül, alapjaiban véve magyar maradt. A szerb lakosság, a kissé távolabbi, inkább szerb jellegű régiókból figyelve, egyre növekvő irigységgel és méreggel szemlélte ennek a makacsul magyarkodó és engedetlen településnek szűnni nem akaró életkedvét.

—

Walter felidézte hogyan folyhatott le egy tipikus péntek este Ilus éttermében. Nyolc óra felé majdnem az összes asztalnál vendégek ültek és vérpezsdítő tempóval zengett bongott a cigányzene. Az öreg főpincér keményen dolgozott, felírta az összes rendeléseket, beszedte a pénzt és lecsillapította az alkalmi vitatkozókat. A kisegítő pincérek sietve hordták a konyha és a vacsorázó között az illatosan gőzölgő ételekkel megrakott tálcákat, a disznósülteket, a pácolt vadhúsokat, a szaftos borjúpörkölteket és a temérdek rizling és kadarka borokkal telt karcsú palackokat. A cigányprímás asztalról asztalig járt, eljátszotta a megrendelt nótákat és udvariasan meghajtva fejét eltette a vonójába fűzött vagy homlokára ragasztott tíz vagy húsz dináros bankókat, amiket virtuóz művészetével valóban kiérdemelt.

Nyolc óra felé Viktor befejezte iskolafeladatait és bejött segíteni az étterembe. Leszedte az asztalokat és a konyhából friss harapnivalót hordott a megürült asztalokra. Kilenc órára fény derült, hogy igazából miért is lézeng a vendégek körül. A fal körüli szeparékban kártya partik formálódtak és több asztalnál is előreláthatóan, minden este hiányzott egy negyedik játékos és a kártyázók Viktort kérték meg, hogy töltse be az üresedést. Viktor az ultinak, a

magyar dzsentriréteg hagyományos kártyajátékának mesterfokú szakértője volt és megválogatva partnereit, kizárólag a város befolyásos embereivel, mint a főjegyző, néhány tehetősebb birtokos, a gyógyszerész vagy a bankigazgató, ült le játszani.

— Gyere, Viktor, hagyd a mosogatást Ilus asszonyra, — a város főkönyvelője kiabálta utána, — nem férfinek való az a munka. Ülj le közénk és kezd osztani a lapokat.

Viktor nővérére nézett, és miután Ilus belegyezően bólintott, leült és rendelt magának egy pohárral a környék legdrágább borából. Az öreg főpincér ismerte a ravasz fogást, és egy mély borospohárban sáfránnyal színezett ásványvizet hozott.

— Ki lesz a bankos? — Viktor kérdezte.

— Sándor, — az asztalnál ülő kártyások felnevettek, — tegnap este ő vesztette el a legtöbb pénzt.

Sándor, a környék egyik legtehetősebb földbirtokosa megkeverte a kártyákat és a jobboldalán ülő játékosnak kiosztott hetet és a többieknek meg egyenként ötöt. A játékosok partnert választottak, és a licitálás megkezdődött. Éles megfigyelőképességével és biztos játékgyakorlatával Viktor emlékezett az összes kiadott kártyákra, szinte mindig eltalálta mi lett letéve a talonba és melyik játékos mit tart a kezébe. A pusztán szórakozni vágyó amatőr kártyások közül egyetlenegy sem tudta megverni, de Viktor szerény volt és néha hagyta ellenfeleit is nyerni. Néha, Viktor általában vigyázott arra, hogy esténként nem kevesebb, mint száz dinár nyereséggel, a főkönyvelő egy napi fizetésével a zsebében, álljon fel az asztaltól.

Felajzott érzelmek gyorsan tűzbe lobbantak, a játékosok csapkodták kártyáikat az asztalra és hangosan kiabáltak.

— Kész.

— Király.

— Betli.

— Ász.

— Durchmars.

— Húsz.

— Száz.

— Kontra.

Ilus és Kati árgus szemekkel figyelték mi folyik a kártyaasztaloknál. Gyorsan újratöltötték a megürült poharakat, és segítettek a főpincérnek észben tartani minden újonnan jött rendelést. Tizenegy órakor Viktor bocsánatot kért partnereitől, felállt az asztaltól és bejelentette, hogy holnap reggel kora hajnalban kell kelnie és ma estére jobb, ha abba hagyja a játékot.

— Hát menj, ha kell, menj abba a te iskoládba, — gúnyolták Viktort a kártyázó előkelőségek. — Úgyis elfelejted, akármit is tanulsz. Ilus asszony feleslegesen vesztegeti a pénzét, hogy tudományt akar önteni kobakodba. Az

egyetlen fontos dolog a kártya. Ugye, Döme, szólj már valamit, a városházán majd szerzünk ennek a fiatalembernek valami zsíros állást.

Döme, a város alpolgármestere belegyezően dörmögött, — természetesen, — és közömbös pofát vágva elmélyülten tovább studírozta kártyáit.

A dolgok ősi rendje volt, vagyonok, jövők és karrierek, elhatározva és megváltoztatva a kártyaasztalnál dőltek el, a kétségesen tiszta abrosz felett és a létrejött úri megállapodások a zsírfoltos peremű poharak összekoccintásával lettek véglegesítve.

Viktor otthagyta az étkezőtermet, bement szobájába és összeszámolta ma esti nyereségét. Kihúzta az ágya alatt tartott kicsiny páncélszekrényét, kinyitotta és hozzáadta az új szerzeményt. Rendszerint két hétre való nyereséget tartott szobájában. A többletet havonta kétszer betette a bankba és a következő tranzakció csak a jövő héten volt esedékes. Majd akkor, gondolta, a tízórai szünet alatt átviszi a gimnáziumhoz közel lévő Szabadkai Takarékbank fiókjába ahol lassan elegendő pénze gyűlt, hogy a Budapesti Műszaki Egyetemen tervezett tanulmányainak első évi teljes tandíját kifizethesse.

Aztán eszébe jutott, holnap néhány műszaki könyvet akar vásárolni. Kis gondolkodás után húsz dinárt visszavett a fémládikából és zsebébe tette.

Viktor ambiciózus vágyálma volt, hogy családja történetében ő legyen az első mérnök. Még legtehetségesebb rokonai is, csak ügyvédek, bankárok vagy megyei tisztviselők lettek. Viktor lépést akart tartani a huszadik század technikai fejlődésével, és amíg pénzét biztonságba helyezte, fáradtan a hosszú nap után és kimerülve, mint egy naphosszat rohangáló pásztorkutya, csendesen így filozofálgatott magában.

— Az eljövendő jobb világ felépítéséhez mérnökökre van szükség. A nemzet soha többet nem tudná egy új háború borzalmait elszenvedni. El kell kerülnünk a harcokkal járó rombolást, békére van szükségünk és fellendülésre.

A ház másik szárnyából szobájába beszűrődő éttermi zaj és a részeges danászás nem zavarta, a pillanatban, ahogy fejét a nagyméretű puha tollpárnára letette és behunyta a szemét, Viktor elaludt. Nem érdekelte, hogy Dusán még nem volt itthon, kártyapartnerei közül senki sem kérdezte mi van szobatársával, miért éppen ő izguljon azon, hogy merre tekereg Dusán

Legjobb, gondolta, ha mindenki csak a maga ügyeivel foglalkozik.

—

Dusán, hát igen, Dusán. *Minden családban kell egy rossznak lenni, és kétségen felül állt, hogy Dusán volt a család fekete báránya,* Walter így morfondírozott és lelki szemeivel követte a fiatalembert, ahogy a kora délutáni órákban a fiatal fiú az ortodox templommal szemben lévő szerb kocsma felé tartott. Még csak kora délután volt, dolgos munkaidő egy mezőgazdasági

helyen, mégis a központi pultot körbeállva már jó néhány törzsvendég nyugodtan iszogatott a kocsmában.

— Hej, Dusán öcskös, gyere csak ide, — üdvözölték a belépőt jókedvűen, — úgy vesszük észre, hogy már eleged volt abból az öregedő magyar spinéből, akinél élsz?

Dusán elengedte a füle mellett az Ilus ellen irányuló durva sértést és benyomakodott a tagbaszakadt, durva tróger kinézetű férfiak közé.

— Ez az átkozott vonatozás teljesen kiszárítja torkomat, — Dusán mérgesen morogta köszönés helyett, — és annak a fennhéjázó Dóczy ivadéknak az állandó társasága dögletesen beteggé tesz.

— Teljesen igazad van, a vén boszorkány szendvicse olyan lehet, mint a fűrészpor, – az egyik hatalmas termetű ember, Lázár megszólalt és odaintette a kocsmárost, – Árkán, ugorj és hozzál hamar ennek a mi Dusánunknak egy pár sültkolbászt, és egy halom zsírba sült krumplit. Valamit kell egyen, hogy visszanyerje erejét.

Nemsokára, egy megrakott fatányéron zsírtól csöpögő és sistergő és erősen fűszerezett fokhagymás kolbász érkezett a konyha felől és a kocsmáros Dusán elé tette az ételt. Dusán mohó harapásokkal evett, és mint egy igazi férfi, egy félliteres korsóból habzó sört ivott hozzá. Evés után, a három legfélelmetesebb arcú szerbhez csatlakozva, leült egy oldalasztalhoz.

Az egyik férfi, kerek feje akkora, mint egy káposztáshordó, átfogta Dusán vállát és barátságosan megkérdezte:

— Dusán haver, mit tanítanak neked Szerbiáról Szabadkán?

— Semmit, — Dusán morgott, — magyar iskolába járok.

A három szerb egyszerre kiáltott, — nahát, ez aztán már szégyen. Mi tudnánk neked egy és mást a szerb történelemről tanítani, — itt megálltak, az egyik hátba vágta Dusánt és kissé gúnyosan hozzátette, — feltéve, ha van időd.

Dusán készségesen bólintott, és szájához emelve a második sörrel teli félliteres korsót, és száján lecsurgó nagy nyelésekkel fenékig ürítette. Lassan megrészegedve, boldog érzés kezdte eltölteni, ezek között a durvakinézetű és rendetlen ruházatú szerb hazafiak között igazi barátokra és otthonra talált.

— Soha ne felejtsd el mennyit kellett harcolnunk a mozlim törökök ellen, — Lázár ünnepélyes pátosszal kezdte előadását, — tanították neked valaha is a magyarok, hogy mi történt Belgrádban október tizenhetedikén, 1813-ban.

Lázár várt egy kicsit, és amikor Dusán megrázta a fejét újult lelkesedéssel folytatta, — nem, persze, hogy nem. A szultán legyőzte a mi Karageorge vezérünket és két hét időre megengedte, hogy bármelyik török, akármelyik tizenöt éven felüli szerbet büntetlenül megölhesse. A szultán megengedte mozlim katonaságának, hogy bármilyen keresztény nőt vagy gyermeket elfogjon és eladja rabszolgának. Egy teljes hónapon keresztül naponta ezernyolcszáz rabszolgát adtak el a belgrádi rabszolgapiacon. A

szerencsétleneket elhurcolták Törökországba vagy a közel kelet arab vidékeire. A fiatal fiúkat szintén eladták és janicsárokat neveltek belőlük.

Dusán tágra nyílt szemekkel itta be Lázár lázító szavait. Álla lassan leesett, szája tátva maradt, és a zsír izzadtan fénylett izgalomtól vérpirosra gyúlt jóvágású ajkain. Szemében hazafiúi áhítat tüze izzott és ámuló csodálattal hallgatta tovább Lázár előadását.

— Ennek az országnak minden talpalatnyi földjéért meg kellet harcolnunk. Mi szerbek mindig bátran verekedtünk, számtalanszor legyőztük ellenfeleinket, de azok rengetegen voltak, és mindig újak jöttek helyükbe. Voltak szövetségeseink, keresztények, de azok mindig elárulták ügyünket. Különösen az osztrákok és azoknak hűséges lakájai, azok az istenverte magyarok.

Lázár szünetet tartott, ivott a söréből és egyre növekvő lelkesedéssel tovább beszélt:

— Obrenovics Milos, az egy igazi szerb hős. Obrenovics egész Európában elsőként mondta, hogy a föld azé, aki megműveli. Obrenovics elvette a földet a szultán szpáhi bérlőitől, odaadta a szerb parasztoknak és megalkotta a mi nagyszerű agrárdemokráciánkat. Ez az oka, hogy minden egyes szerb paraszt utolsó csepp véréig hajlandó harcolni hazájáért és Szerbia soha nem lesz legyőzve. Mi a magyar földesuraktól is el fogjuk venni a földet, és nem fogunk szolgaként örökké nekik dolgozni. Az alávaló gazemberek, még mindig azt gondolják, hogy Bácska még most is Magyarországhoz tartozik. Mi elvettük tőlük ezt a gazdag földet és mostantól kezdve ez az ország örökké a miénk. Századokkal ezelőtt a török már egyszer kiűzte innen a magyarokat, vagy lemészárolta őket. Mi beköltöztünk helyükbe, amit hátrahagytak a tulajdonunkba vettük, de jóval később a szemeteknek volt pofájuk visszajönni és újranépesíteni ezt a területet. Lehet, hogy ők építették ezeket a városokat, lehet, hogy ez igaz, de a föld adja a kenyeret és a föld termése nélkül a magyarok éhen halnának tetves kőházaikban. Ennek a szent szerb területnek a mi tulajdonunkba kell maradnia, csak úgy tudunk majd örökre győzedelmeskedni felettük.

— Ugyan már, Lázár, — a legalacsonyabb és legkevésbé félelmetes kinézésű férfi a három közül, bár erős pofacsontjaival és, aránytalanul nagy kerek fejével ő is éppen elég rosszindulatot sugárzott, megszólalt, — ha rajtad múlna, egészen Budapestig bekebeleznéd Magyarországot.

— Tartsd a szád, te áruló, — Lázár fenékig ürítette sörös korsóját, — az egyáltalán nem lenne olyan rossz ötlet, mint ahogy te gondolod. Meg is akartuk csinálni 1919-ben, de megint azok az átkozott szövetségeseink, Franciaország és Anglia hátba döftek és azt a gyilkos, tenger nélküli hajóadmirális Horthyt juttatták hatalomra. De mi Horthyt is meg fogjuk verni, és mindenkit meg fogunk ölni, aki a mi Nagy Szerbiánknak rosszat akar. A világháború folyamán, az agresszorok elleni harcban lakosságunk egynegyede elpusztult. Ezt soha ne felejtsd el és soha ne bocsásd meg.

Dusán imádta hallgatni az ilyenfajta férfias beszédeket. Irtózatos csatákról álmodozott, elesett szerb hősökről, ahogyan egy szépségesen sudár nő sebesült bajtársa fejét ölébe emeli a csatamezőn. Dusán gyakran képzelte magát a szerb nép megmentőjének és felszabadítójának. Rettenhetetlen vezérnek látta magát, aki könyörtelenül terjeszti más népek felett a szerb fennhatóságot, és aki bosszút áll a népe ellen elkövetett történelmi bűnökért és igazságtalanságokért. Dusán előtt nem állt egy apai példakép, egy vezető szerepre termett férfi. A két nő, Ilus és Kati, bár minden anyáskodó szeretetet megadtak neki, mégsem voltak vérszerinti szülei, és nem tudták helyettesíteni az erőskezű apát, akire szenzitív kamaszéveiben, Dusánnak a legjobban szüksége lett volna.

A valóság kényszerű felismerése, hogy a hozzá legközelebb lévő két felnőtt két leszboszi vénlány, a serdülő fiú erkölcsrendszerét alapjaiban rendítette meg, és amikor a legjobban kellett volna, Dusán nem volt képes barátot találni vele egyidős társai között.

Fejében néha idegen hangokat hallott és nemegyszer ijesztő vágyak környékezték. Örömét lelte apró állatok meggyilkolásában, és egyszer, mint piciny gyermek, több száz csigát vert agyon kalapáccsal. Készségesen ajánlkozott kismacskák és kutyakölykök vízbefojtására, korának sajnálatosan kegyetlen falusi szaporulatkorlátozó gyakorlatát követve. Dusán még magának sem ismerte be, hogy a brutális gyilkosságokban örömet és kielégülést nyer, a beismerés még őt magát is megrettentette volna. Gyötrő lelki kínlódásaiból az egyetlen kiutat ezek a sziklaszilárd jellemű, de faragatlan lelkületű kocsmai emberek jelentették. Ezek jelentették neki az igazi családot, ezek voltak a rokonai, nagybátyjai, ezek voltak a legközelebb az elveszett apa képéhez, aminek hiánya oly rettenetesen fájt a felnőtté váló fiatal férfinak.

A kocsmai hősök maguk közé fogadták Dusánt és egyenrangú társként beszéltek hozzá. Dusánnak elmeorvosi segítségre lett volna szüksége, de egy határszéli kisvárosban, mint Zentán, senki nem vett észre egy zavarodott lelkivilágot, vagy hallott is valaha zavartlelkületű tinédzserekről. Dusán titokban racionalizálta furcsa gondolatait, és enyhítő elixírt talált kínzó rémlátásai orvoslására, a szerb nép eljövendő vezetőjének és legendás hősének képzelte el magát

Lázár rekedtes hangja ébresztette fel álmodozásaiból.

— Nem hallottál mostanában valamit nagybátyádról? Tudod, amelyik Amerikában van. Nagyszerű ember hírében állt. Csodálatos dolgokat vittek végbe együtt apáddal. A háborúban együtt harcoltak az osztrákok ellen. Mind a ketten mesterlövészek voltak és a fák tetején rejtőzködve puskázták le az ellenséget. Rengeteget kinyírtak azokból a betolakodó magyarokból. Borzasztóan sajnáltuk, hogy amikor végre megnyertük a háborút, pont akkor tűnt el szegény apád nyomtalanul.

Dusán csupa fül volt. Ez volt a téma, ami igazán érdekelte és izgatottan kérdezte. — Nem tudjátok mi lett az apámmal?

Lázár keményen Dusán szemébe nézett. — Egyedül a nagybátyád tudja. Lehet anyád is tudta, de ő szegény Budapesten meghalt. Valahogy el kellene juss Amerikába. Apád testvére majd mindent elmond neked.

—

A délután estébe fordult, vendégek jöttek és hazamentek, az arcok kicserélődtek, csak a vastag cigaretta füst és a falakról visszhangzó durva beszéd morgása maradt meg a kocsma kormos és zsíros tapintású falai között. Már éjfél is elmúlt, amikor Dusán arra gondolt, hogy haza is kellene mennie. Kitántorgott a kocsmaajtón és Ilus háza felé vette útját. A koramájusi éjszaka elkárhozottakat is feltámasztó oxigénnel telített friss levegője megtöltötte tüdejét és ösztökélte, hogy visszanyerje józanságát.

Az éjszakai sötétség a béke és csendes nyugalom takarójával terítette be a várost. Magasan fent, valahol a világegyetem határainál, a hidegen fénylő csillagok fehér szikrázásai, mint sötétség elleni apró tőrszúrások csendesen ragyogtak az éjben és lent, a fenségesen mély földi csendben, valahonnan a messzi távolból kutyák ugattak visszhangzó hangversenyt. A város mélyen aludt; legtöbb embernek már a kora hajnal előtti sötétségben ébrednie kellett, hogy már a nap első halvány fényénél elkezdjék kemény munkájukat a földeken. A holdtalan éjszaka sötétté tette az utcákat, és a gázlámpák, szánalmasan megcsúfolva a használható közvilágítás szükségességét, csak gyenge sárga fényt vetettek a járdákra és azt is tisztes távolságra egymástól. Az éjszaka tántorgó részegei, biztosra kellett, hogy vegyék, hogy merre lépkednek, ha nem akartak belebukni az árokba és nem akarták annak bűzlő iszappal kipárnázott mélyén kialudni áldottan kellemes bódultságukat.

Dusánnak ördöge volt, a sötétben is megtalálta a helyes utat. Az éjszaka titokzatossága és fájó egyedülléte megerősítették alapjaiból kifordult bölcsességét. Lábait óvatosan rakosgatta és soha nem tért volna le az útról, amit a sötétben is ismert, és amit nap-nap után követett.

A járdamelletti sűrű bozót mélyéből egy kóbor kutya közelített és sírósan felnyüszített. A szerencsétlen állat a kocsma mögötti szemétdomb mögött lakott és kidobott ételmaradékokból élt.

Dusán közelebb engedte a kutyát. A beesett bordájú eb megszagolta kezét, megcsóválta farkát és nedves, könyörgő szemeit Dusánra emelte. Dusán utálta a kutyákat, és nem tudott ellenállni a kísértésnek. Hátralépett és belerúgott a kolduló állat fejébe. A nyomorult teremtés lerogyott a földre, behúzta a fejét és a farkát, és fájdalmasan vinnyogni kezdett. Dusán gyors tánclépésekben lábat váltott és másodszor is belerúgott a kutyába. Bakancsának teljes ereje a kutyát gyomron érte és az állat szájából kibuggyant a sötét vér.

— Na, remélem megtanultad a leckédet, hogy ne koldulj, és ne zavard az embereket. — Dusán elégedetten morogta és széles vigyorral arcán otthagyta

áldozatát, aki szörnyű fájdalmakban fetrengve rángatta reszkető lábait és emelgette vérben fürdő szőrös kutyafejét.

—

Hazaérve Dusán besurrant az elcsendesedett étterem cselédbejáratán. Az utolsó vendég is már régen hazament, és a mosogatás és takarítás elvégzése után a két munkában elfáradt tulajdonos és Viktor mélyen aludtak ágyaikban. Dusán belépett a hálószobába, amit megosztott Viktorral és látta, hogy szobatársa hátán fekve nyugodtan alszik. Ifjúi potenciával tele, Viktornak éjszakai erekciója támadt, és hosszú szerszámja magasra dudorodott a vékony vászonlepedő alatt, amivel a meleg, késő tavaszi időben takaródzni szeretett.

Dusán féktelen vággyal kívánta a szexuális felfedezés élményét, bár az, hogy fiatal lányoknak csapja a szelet eszébe sem jutott. Udvarolni, szerelembe esni, és az esküvő napjáig várni, amíg egyesülhet választottjával, ez a lassú módszer soha nem elégíthette volna ki temperamentumát. Azonnali kielégülésre volt szüksége. Éjszakánkénti erotikus vízióiban, Dusán bármilyen és sokféle partnerrel, gyakran férfival is, elképzelte magát. És ahogy sűrűn magához nyúlt, végtelenül szerette volna, ha Viktor együtt csinálja vele a titkos örömöt.

Nem tudta elszalasztani az alkalmat, hogy megtapasztalja Viktor hajlandóságát.

Szíve vadul vert torkában és izgalmában elfelejtett józanul gondolkozni. Lerángatta bakancsát, levette a nadrágját és letérdelt Viktor ágya mellé. Óvatosan benyúlt a takaró alá, lehúzta Viktorról a lepedőt és ajkait rátette Viktor férfiasságára.

Viktor megrázkódott, felnyögött, hirtelen felriadt, és ahogy rájött, hogy mi történik mérgesen felkiáltott. — Mit csinálsz? Azonnal hagyd abba.

Felizgulva és saját férfiassága is acélkeményre duzzadva, a most már ellentmondást nem tűrő Dusán nem hátrált. Durván leszorította szobatársát, nem engedte mozdulni és tele szájjal beszélve kérlelni kezdte:

— Ugyan már, Viktor, engedd, hogy csináljam, miért ne próbálnánk ki mi ketten is a szexet? A nővéred is csinálja Katival. Én meg veled akarom csinálni. Kezdjünk neki és csináljuk.

— Nem, — Viktor lábra akart ugrani, de Dusán már a tetejében volt. Viktor ellenkezése csak feldühítette Dusánt. Arrogáns lett, követelődző és veszedelmesen ijesztő. Felingerelt lelkiállapota nem volt hajlandó megérteni a visszautasítást.

Dusán ordítani kezdett és maga alá gyűrte Viktort. — Megjátszod magadat? Tudom, hogy nincs semmiféle nőd. Azt is tudom, hogy akarod, hogy magamévá tegyelek.

Dusán keményen a falhoz szorította Viktort. Szétfeszítette lábait és teljes súlyával ránehezedett, és mint egy edzett acélból kovácsolt petrencerudat, Viktor fenékpartjai közé nyomta ágaskodó hímvesszejét.

Viktor nem engedte magát. Melléhez húzta térdeit, a leggyorsabb középcsatár volt a Zentai labdarúgócsapatban, megfeszítette izmos lábait és felkészült, hogy villámgyorsan széjjelrúgja támadója csontjait. Teljes erővel, kegyetlenül és a következmények megfontolása nélkül, mindkét lábát használva mellbe rúgta Dusánt. Dusán a szoba másik sarkába repült és az ott álló íróasztalka hasadó reccsenéssel összerogyott.

Fiatal csontok nem törnek könnyen. Mint egy veszett vadmacska, Dusán talpra ugrott és felkapta a dupla élű vadászkést, ami az íróasztal fiókjából a földre esett.

Dusán meglepetésszerű ellentámadása és a megvillanó kés, csapdába ejtette és a szoba legtávolabbi sarkába szorította Viktort. Menekülésének útja el volt vágva. Ha segítséget akart, a borotvaéles késpenge gyilkos vágását kellett volna leküzdenie.

Viktor tele torokból ordítani kezdett.

— Mit akarsz csinálni te szemétláda buzeráns? Meg akarsz ölni? Te rohadt szerb kutya.

A verekedés már nem a szex felett volt. A két fiatal férfi már a becsületért, a hatalomért és a másik feletti uralomért harcolt. Csak az egyik nyerhetett. Egyikőjük sem látott többé kiutat, a békés együttélés lehetősége megszűnt és semmivé lett.

Dusán Viktor szívének szegezte a tőrt. — Meg kellene, hogy öljelek, — sziszegte. —Egy halott senkinek sem beszélné el, ami ma éjszaka kettőnk között történt.

Viktor nem volt gyáva kutya, aki behúzott farokkal kegyelemért könyörög, és férfiúi identitását védelmezve, villogó szemekkel és megvetően ellentámadásba ment.

— Te engem nem fogsz fenyegetni, te gyáva, abnormálisan beteges homoszexuális piszok. Többet nem fogsz velem egy szobában aludni, arról biztosíthatlak.

Az ajtó nagy csattanással kicsapódott, és könnyű nyári hálóingében és kerekded női vállai takaratlanul hagyva, Ilus állt az ajtónyiladékban. A verekedés zaja felébresztette, kiugrott az ágyából, és nem törődve saját testi biztonságával berontott a fiúk szobájába, hogy széjjelválassza őket és helyreállítsa a rendet.

— Ebből elég legyen. — Ilus éles hangon rájuk kiáltott. — Mi folyik itt? Dusán, miért van kés a kezedben?

Ilus soha nem volt félénk jellem. Szemeiben a parancsolni tudás tüze izzott. Vendéglátó ipari szakmájában, de legfőképpen a saját házában, nem tűrhetett semmiféle lázadást vagy fegyverrel való ijesztgetést.

Dusán vadul ordítva próbálta magát igazolni. Szemeinek veresen lobogó lángját Ilusra vetette, őszintén hitt saját igazában és szenvedélyes védte meggyőződését.

— Viktor támadott meg engem, mellberúgott és valahogy meg kellett védenem magam.

Dusán orcátlanul durva hazugsága megdöbbentette Viktort. Tudta, idősebb nővére igazságosságában bármilyen körülmények között is megbízhat. Ilus át fog látni Dusánon, akármilyen rágalmakat is próbál az elhitetni vele. Ilus még soha nem hozott ítéletet a tények igazságos mérlegelése nélkül. A legokosabb, amit tehetett, Viktor gondolta, legjobb lesz, ha mindent elmond, úgy ahogy történt. Tudta, ha szobatársa védelmére kel és elferdíti a történteket, akkor Dusán cinkostársa lesz, és magára vonja a legalábbvalóbb rágalmak áradatát, és örökre megszégyenítheti magát a tisztességes emberek előtt. Nem tudta, hogy Dusán mit tervez hazudni Ilusnak, de érezte itt jövője és hírneve van kockára téve. A haragtól kifulladva, és elvakítva a felháborodás mérgétől, Viktor nem volt képes ravasz kiutat találni, és kiszedni a gyutacsot az erkölcsi összetűzés bombájából vagy hatálytalanítson egy robbanásra kárhoztatott helyzetet. Ebben a pillanatban halálosan gyűlölte Dusánt és nem érdekelték a következmények. Önző módon kihasználta, hogy Ilus az ő vérszerinti egytestvére volt, és nem realizálta, hogy vádjával mennyire bántani fogja szobatársát és barátját.

Viktor tele torokból visszaüvöltött. — Ne hallgass rá. Dusán meg akart erőszakolni.

Ilus jól hallotta Viktort. Nem hagyhatta szó nélkül Dusán viselkedését, és nem hunyhatott szemet a vétek felett, amivel Dusán vádolva volt. Itt volt az ideje, hogy Dusán felismerje, hogy mennyire helytelen az éjszakába nyúló kocsmázás, az éjfél utáni hazajárás, a hangoskodás, a fenyegető kés és a nehezen dolgozók pihenésének megzavarása. Mint nevelőanyja, Ilus igaz szívből szerette Dusánt. Örökké Flórát látta benne, de ahogy Dusán felnőtt és fizikailag lényegesen erősebb lett, félni kezdett tőle. De mégis, mint a legfelső vezető hatalom a házban, nyugalmát és hidegvérét meg kellet őriznie.

Elfogulatlanul és előítélet nélkül, még csak nem is vádlón vagy rosszallással hangjában, nyugodtan és egyszerűen megkérdezte Dusánt.

— Dusán, ez igaz lenne?

A hosszú ideje elfojtott méreg forráspontra lobbant Dusán agyában. Valami okoskodó magyarázattal vagy tréfával elüthette volna a dolgot, mentegethette volna magát, hogy részeg volt és Viktor félreértette szándékait, de nem, Dusán a nyílt összecsapás fele vezető utat választotta. Már régen várt egy ilyen alkalomra. Dusánnak a düh erejére, és az alkohol bátorítására volt szüksége és fenyegettetve kellett, hogy érezze magát, hogy a felszínre hozza régóta rejtegetett igazi érzéseit. Minden gátat félrelökve, és szabadjára engedve indulatát megmondta a két magyarnak, ami már régen bántotta lelkét.

— Viktor hazudik. Ő a te arannyal felcicomázott kedvenc testvéred és én csak egy nincstelen, koszba ragadt szegény szerb vagyok. Miért mindig csak neki hiszel?

Ilus nem válaszolt, némasága még jobban feldühítette Dusánt és teljesen elvesztve önuralmát teli torokból ordítani kezdett. Hangja, mély és férfias, talán más körülmények között kellemes hangzású bariton, emelkedett és úgy kezdett rezonálni, mint egy nagyzenekar szenvedélyes fináléja. Feje duplájára látszódott növekedni, arca vérvörössé vált, vadul hadonászott késével és üvöltött, mint egy láncait lerázó tébolyult.

— Gyűlöllek mindegyikőtöket. Mindig csak velem van bajotok. Miért nem hagytok nekem békét. Te szemét, anyámat is állandóan kínoztad, azért vetette magát a villamos alá. Köpök rád te ronda leszboszi dög, köpök az egész családodra és a fajtádra. Köpök az összes magyarra, ez az ország Szerbia és még meg fogjátok átkozni a napot, hogy valaha is ismertetek. Bosszút fogok állni mindenért, amit a ti mocskos fajtátok valaha is ellenünk csinált. Utolsó hírmondótokat is el fogom pusztítani.

Dusán idegroncsszerű kirohanása és dühének intenzitása rákényszerítette Ilust, hogy felismerje a helyzet komolyságát. De mégis nem akarta feladni a reményt és meg akarta nyugtatni Dusánt, hogy nincs mitől félnie, a megbékélés és a visszavonulás útja még nincs elvágva. Anyai szeretetét és odaadását nem roncsolhatta szét egyetlen megvadult idegberoppanás.

— Dusán, nyugodj meg. — Ilus csendesen kérlelni kezdte nevelt fiát, – senki nem üldöz téged. Senki nem akar téged bántani. Szerzünk neked segítséget, keresünk egy idegorvost, kiíratunk gyógyszereket, bármit, amire szükséged lehet.

Ilus erőfeszítése falra hányt borsó lett. Dusán nem akarta, hogy megmentsék, begyógyszerezzék, és úgy kezeljék, mint egy bolondot. Dusán ma este férfivé lett, ö volt a bebörtönzött hős, cellájának rácsait ma este széjjelrázta, ma este Dusán kiszabadult rabságának tömlöcéből.

— Nem fogtok engem bezárni az őrültek házába. Nem vagyok bolond. Beteg sem vagyok. — Dusán fenyegetően nézett Ilusra, — te vagy, aki örökké gyötörsz engem, ugyanúgy ahogy szegény anyámat gyötörted.

Dühödten hadonászva Dusán a falnak nyomta Ilust, torkának szegezte a kést, és követelően ráordított. — Mennyi pénz van a háznál?

— A tegnap esti bevétel, körülbelül kétezer dinár.

— Parancsold meg Katinak, hogy hozza ide, és mond meg neki, hogy keresse elő a disznóbőr utazótáskát és pakolja bele a dolgaimat.

Dusán Viktor fele fordult. — Mennyi pénz van nálad?

— Húsz dinár, — Viktor felelte nyugodtan; tudta Dusán nem tudott az ágyalatti pénzes ládájáról.

— Az kevés, — Dusán szemében meglobbant a csalódott gyűlölet, — de add ide, és add ide az órádat. Én most elmegyek, és többet nem jövök vissza. Többet nem fogjátok összetiporni a lelkivilágomat. Megélek magam is. De azt

a napot, amikor újra láttok engem, nagyon keserűen meg fogjátok ti még emlegetni.

Kati bejött és csendesen összeszedte Dusán dolgait mialatt Ilus halálra váltan állt a fal mellett és rettegve nézte a torkának szorított kést.

Érzéseiben megzavarodva, Viktor dühe lassan elpárolgott. Nem tudta mit tegyen, hogyan kezelje ezt a váratlanul kirobbant összetűzést, egyet tudott, ami megtörtént azt többet nem lehetett meg nem történtnek tekinteni. Szerette volna, ha Dusán ma éjszaka nem megy el. Tudta, ha Dusán elmegy, egy nap vissza fog jönni, és az a nap százszorosan keservesebb lesz annál, amit ma, ebben a szobában, bárki is el tudhatott volna képzelni.

Katinak nem volt ilyen bölcs előrelátása. Falusi leány volt Zentáról, a vérfürdők és mészárlások túlélőinek leszármazottja, akit ez a ma éjszaka lezajlott balkáni vadság nem ijesztett meg. Mikor megértette, hogy Dusán el akar menni, gúnyosan elmosolyodott. Dusán nem nagyon hasznosította magát az utóbbi időben, és nem segítette ki őket az étteremben. Kati falusiasan szigorú gyakorlatiassága azt írta elő, aki nem dolgozik, az ne is egyék. Dusán nem járult hozzá a családi erőfeszítéshez, és Kati középkorból visszamaradt földhözragadt gondolkodásában, veszélyeztette a néptörzs többi tagjának létlehetőségét. A házban nem volt telefon, hogy segítséget hívjanak. A falu lakói, erejüket gyűjtve az elkövetkezendő nehéz munkanapra, mélyen aludtak, és család maga kellett, hogy megoldja az összetűzés által felszínre hozott problémát.

Kezébe adva a táskát és a pénzt, a két nő kieresztette Dusánt az oldalajtón és a fiatalember egyenesen a vasútállomás fele tartott. Az éjszaka hűvös levegője kissé lecsillapította, a paprikavörös düh elpárolgott fejéből, de a belső hangok, amik egyre erőteljesebben hangoskodtak agyában, mind azt mondták:

— Menj Belgrádba, és keress segítséget az igazi szerbeknél.

Belső látomásain Dusán keresztül azt tartotta, hogy ő a reinkarnálódott Knicanin Petrovics, Kossuth 1848-as magyar függetlenségi harca elleni szerb felkelés fővezére. Rögeszméjével háttérbe szorította a saját értéktelensége és képtelensége felett érzett zavaros sejtelmeit és végre azonosíthatta magát a haza és a szerb nemzeti élettér e dicsőségesnek, bátornak és feddhetetlennek tartott alakjával. A szülői kapcsolat és a testvéri szeretett, ami neki jutott, úgy érezte, nem volt őszinte. Állandó szorongásérzete és a megerősítő társviszony alapvető hiánya annak a feltételezésére vezette Dusánt, hogy közvetlen környezete állandóan ellenségesen áll vele szemben, ami intuíció öngyötrő szenvedéseket és egyre komplikáltabb pánikrohamokat váltott ki belőle. Pánikrohamait és elferdült érzéseit rejtegetnie kellett. Ezen idáig, védtelen állatok ellen elkövetett alkalmi kegyetlenséggel és kisebb gyerekek ijesztgetésével ki tudta elégíteni és el tudta palástolni veszedelmes hajlamait. Ma éjszaka volt az első eset, hogy tudatzavara szinte lelepleződött. Az időnek előtte való felfedezéstől rettegett, és félt, hogy ellenségei elpusztítják, mielőtt életét fel tudja ajánlani népe szolgálatába és nemzetének mirtuszágas hősévé

lesz, ami dicsőséges sors születése körülményeivel nyilvánvalóan el volt rendeltetve számára. Száznyolcvanhét centiméteres magassága és nyolcvankét kilója, duzzadó izmai és széles vállai, éjfekete göndör haja és feketén villogó szemei, Dusán merő fizikai megjelenése már most a néphős és a jövő legendás harcosának külsejét és elrendeltetésének előérzetét kölcsönözték neki.

Dusán biztosan hitte, hogy apjának titokzatos körülmények között történt eltűnése, édesanyjának idegen földön bekövetkezett szomorú vége, és a megvetendő kapcsolat, amit egy undorító és erkölcstelen leszboszi ellenség anyjára rákényszerített, nem lehettek véletlen hozta körülmények. Ez az ő predesztinációja és felkészítése volt a hősies életre, aminek betöltése hazafiúi kötelessége. Tudta, nem engedheti, hogy azzal a kifogással, hogy Viktort és Ilust őrjöngési rohamában megtámadta, elfogják és rabságra vessék vagy a megyei elmegyógyintézetbe zárják. Erős meggyőződéssel hitte, hogy ma éjszaka megszabadította magát környezetének piszkos befolyásától, és felszabadult egy tisztátalan személy uralkodása és a szülői szeretet megjátszásának hazugsága alól. Meg volt győződve, hogy Ilus szándékosan hozta bíborban fürdetett és tökéletes fiatalabb testvérét a házba, rákényszerítette, hogy szobáját megossza vele, csak azért, hogy bebizonyítsa Dusán alábbvalóságát és, hogy megakadályozza Istentől felszenteltetett hazafias misszióját, és népe iránti kötelességének betöltését. Tetteinek igazságos voltát kielégítően megindokolva, Dusán megnyugodott. Mire megérkezett a vasútállomásra, külsőlegesen teljesen normális és racionális gondolkozású személynek látszott.

Nem nagy meglepetés, a jegyiroda zárva volt a késő éjszakai órában, de a menetrend ki volt függesztve a falra, és Dusán leolvashatta, amire szüksége volt.

Az első déli irányba tartó vonat reggel öt órakor állt meg Zentán, és addig még volt három órája. Fáradt és kissé szédült az álmatlanságtól, pihenésre volt szüksége. Az ablakba kiakasztott tábla jelezte, a jegyiroda csak fél órával az első vonat érkezése előtt fog kinyitni. Dusán kutató szemekkel körbenézett és alvásra alkalmas helyet keresett. A platform vége felé, tisztes távolságra a halványan pislákoló utolsó gázlámpától, meglátott egy nehéz öntöttvas lábakon álló fapadot, és utolsó erőfeszítésével arra vonszolta fáradt lábait.

A padon, amennyire csak el tudta magát rejteni, összehúzta magát, és mint egy ottfelejtett sötét kupac összegömbölyödött a pad végében. Energiája, hogy figyeljen bármily veszélyre nem maradt, és egy pillanat alatt mély álomba zuhant.

—

Ilus nehezen tudott magához térni az éjszakai események szörnyű megrázkódtatásából. Nem tudta megérteni, hogyan történhetett, hogy ugyanaz a személy, akinek felnevelésére annyi évet áldozott életéből, akit ruházott, táplált, az orvosokhoz vitt, az első napon az iskolába kísért, és akinek anyja

helyett anyja akart lenni, kirabolta és szinte megölte. Törvény szerint nem tudta Dusánt örökbe fogadni, az ország árvaszéki törvényei, soha nem adtak volna egy férjetlen nőnek szülői jogokat. A harmincas évek Európájában, férfikísérő nélküli nőknek nem voltak jogaik. Magányos nők sok helyre nem mehettek be. Szórakozóhelyekre vagy éttermekbe, férfirokon nélkül, vagy fiatal lányok esetében idősebb felvigyázó nélkül, nők nem térhettek be és egymagukban, szállodákban sem bérelhettek szobát. A korabeli gyermekgondozó hatóságok, azonban megengedték Ilusnak és Katinak, mint business tulajdonosoknak, hogy gondozásukba vegyenek egy árvát. Az állam fizetett egy kevés pénzt a gondozásért, és ahol szükség volt a kicsiny segítő kezekre, sokan vettek magukhoz az árvákból. Elárvult vagy törvénytelen gyermekek tízezrei kerültek a gyermekmunkások sorsára. Apróságok, már hat éves kortól kezdve, ott dolgoztak a családi földeken, legeltették a teheneket és vigyáztak a libákra. Húzgálták a gyomokat a zöldségeskertből, és a hideg télben felvágták és behordták a tűzifát, és vigyáztak a tűzre. A minden fillért megtakarító zsugoriság, a nyár melegében az árva gyermekek ruhátlanul és mezítláb jártatta. A falusi családok minden tagja keményen dolgozott, hogy a legtöbbet tudják kihozni a kicsiny földből és mindent megvontak maguktól, hogy megtakarítsanak minden fillérnyi összeget. Az élet kegyetlen volt és az elvadult indulatok néha féktelen dühvel törtek a felszínre.

A kupecek és a kufárok szégyentelen módon kihasználták az egyszerű földműves tudatlanságát. A földből nehéz munkával kicsikart termésüket, amikor a földművelőnek, hogy földjét bevesse pénzre volt szüksége, vagy nem tudta termékeit a távoli piacokra eljuttatni és kedvezőbb áron értékesíteni, a nagykereskedők alacsony áron előre felvásárolták.

Elkeseredésük dühét a falusiak a gondnokságba vett gyermekeken töltötték ki, akiknek jogaik nem voltak, és akik sorsával senki nem törődött. A gondnokság által kiküldött ellenőröknek temérdek dolguk akadt, sok vad helyre kellett kimenjenek, és nem kérdezték a kék foltok és a horzsolások okait, és nem vizsgálták ki az égési sebek, de még csak beforratlan és orvosi kezelés nélkül begyulladt vágások eredetét sem.

Legtöbb szociális gondozó nem látta meg a melankolikus szomorúságot az agyondolgoztatott gondozottak reményvesztett gyermekszemeiben. A falusi ember nem volt alaptermészetből kifolyóan gonosz csak nem tudta, hogy másképpen is lehetne élni. A szülők minden vasárnap a templomba mentek, és hittek a keresztény szeretettben, a tízparancsolatban és megbocsájtásban, de a nehéz megélhetés eldurvította és érzéktelenné tette őket a szenvedések iránt. Alapvető jóságukat, és isten haragjától való félelmüket, saját gyermekeik felé jó szívvel gyakorolták, de az árvák vagy a törvénytelen gyermekek nem kaptak védelmet sem az államtól sem a fenn való magasságos Istentől.

Ilus magasan a falusiak színvonala felett álló kivételesen művelt és értelmes személy volt. Nem volt benne semmi a földhözragadt és kapzsi parasztmentalitásból. Szíve mélyén jóság volt és soha nem bánt úgy Dusánnal,

mint egy nincstelen árvával. Természetesen, Dusánnak segítenie kellett az étterem körüli munkákban, már amennyire Ilus rá tudta a serdülő kamaszt kényszeríteni, de Dusán mindig rendesen volt öltöztetve, és Ilus asztalánál amennyi belefért annyit ehetett. Ilusnak gondja volt arra is, hogy Dusán iskolába járjon, és ok nélkül ne hagyjon ki napokat.

Kora erkölcsi felfogása és gondolkozása előtt hosszú évtizedekkel járva, Ilus elhatározta, hogy többet nem fogja hazug módon megtagadni saját neme iránt érzett vonzalmát, és ezzel a tettével Ilus diszkvalifikálta magát a kifogástalan anya szerepének betöltésére, legalábbis kortársai legtöbbjének, ha nem mindegyikének szemében. De Ilus nem árulta el titkát senkinek, és a két fiún kívül senki nem tudott partnerpreferenciájáról. Felvilágosult gondolkozású Viktor hamar belenyugodott Ilus milyenségébe, de a kocsmabeli keménylegény barátai előtt titkolni való szégyen súlyos, lélekromboló hatással volt Dusánra. A családi szégyenfolt összezavarta Dusán sebezhetően kényes és éretlen elméjét és bizonyára hozzájárult rögeszméi kifejlődéséhez és az állatok ellen elkövetett kegyetlen tetteinek gyorsuló evolúciójához.

—

Miután kieresztették Dusánt az ajtón, Ilus visszatért és szobája felé menet beszólt Viktornak.

— Feküdj le és próbálj aludni. Reggelig még tudsz egy pár órát pihenni. Én majd megkeresem Dusánt és megpróbálom megnyugtatni. Dusán alaptermészetében nincs gonoszság, serdülői szuperérzékenységét hamar ki fogja nőni.

Viktor rosszallóan megcsóválta fejét. — Légy óvatos, Ilus. Dusán jóval erősebb, mint te. Kés van nála és beszámíthatatlan. Ha helyedben lennék, a rendőrségre bíznám, mit csináljanak vele. Majd azok megtalálják valamelyik árok fenekén. Végeredményben fegyvert fogott rád és kirabolt.

Ilus nem válaszolt, intett Katinak is, hogy ő is feküdjön le, a székről felvette ruháját, felöltözött és felhúzta csizmáját. Aztán átment a konyhába, kivett egy sárga bádogból készült ételes dobozt és megrakta étellel. Tett bele fokhagymáskolbászt, ízletes felvágottakat, többféle sajtot, paprikát, paradicsomot és egy finomra sült kerek cipót.

Kifele mentében még egyszer beszólt Viktorhoz. — Nem kell ide rendőr. Nincs szükségünk a botrányra és az ügy kivizsgálására. Ki jönne többet vacsorázni hozzánk? Teljesen tönkremennénk. Majd én beszélek Dusánnal és jobb belátásra bírom.

Szavai végeztével, és válaszra nem várva, Ilus vállára terítette a nagykendőt és kilépett a sötét éjszakába. Ahogy elhaladt a katolikus öregtemplom mellett, az éjszaka csendjét zeneileg aláfestve, a nagyharang éjjel három órát kongatott.

Görcsösen markolva a bádogdobozt, mintha egy feldühödött isten kiengesztelésére az étel egy felszentelt áldozati ajánlás lenne, Ilus a vasútállomás felé tartott. Az állomáson, Dusán után kutatva, végig vizsgálta a várótermet és kinézett a vágányokra. Az egyre hűvösödő éjszaka vacogtató hidegében az elhagyott és a végtelen semmibe nyújtózó hosszú peron kísértetiesen üresnek látszott. Senki sem volt látható, csak a két acélsínpár csillogott hidegen a fogyó hold keskeny sarlójának sápadtan halvány lámpása alatt.

Az állomás vége felé, az utolsó padon, Ilus észrevett egy ember formájú összegubódzott kupacot. A pad még mindig a MÁV, a magyar Állam Vasutak felségjelét viselte, és a kiöregedett napszítta bútordarab, pihenőhelyet szolgáltatott egyvalakinek, aki ma éjszaka máshol nyugvásra nem talált.

Ilus közelebb lépett és a hontalan csavargóban felismerte Dusánt. Mély lélegzetet vett, letette a bádogdobozt a padra és leült Dusán mellé.

A legkisebb zajra is reagálva, mint egy álmában megzavart párduc, Dusán azonnal felriadt. Gyanakvóan készenlétben álló mozdulatlansággal, vajon mivel akar ismét próbálkozni nevelőanyja, rámeredt Ilusra. A felgyülemlett düh energiája újra forrongani kezdett mellében, de egyelőre visszafojtotta mérgét és várt.

Ilus megpróbált békítően beszélni:

— Dusán, az egész hűhó csak egy nagy félreértés. Mindenki túl sokat dolgozik, és túlfeszített idegállapotban van. Semmi szükség arra, hogy elrohanj, bele a nagyvilágba. Csináljunk úgy mintha semmi sem történt volna. Legjobb lesz, ha visszajössz hozzánk. Legalább a gimnáziumot fejezd be. Senki sincs hiba nélkül. Egyben biztos lehetsz, főleg én nem vagyok hiba nélkül.

Dusán aludt egy keveset és volt elegendő alkalma lecsillapodni. Ilus szavait hallva, indulatának elvakító köde lassan felemelkedett agyáról. Az éjszakai összecsapás gyilkos indulata visszahúzódott bensőjébe és többé nem gátolta abban, hogy józan ítélőképességgel mérlegelje döntésének következményeit. Higgadtan mérlegelhette lehetőségeit, de egyedül azt az utat volt hajlandó számításba venni, amit a saját elhatározásai eléréséhez a legcélravezetőbbnek hitt. Határozottan visszautasítva Ilus leereszkedőnek érzett ajánlatát, durva morgással válaszolt.

— Nem maradhatok az öcséddel egy szobában. Viktor gyűlöl engem és én is gyűlölöm őt. Nekem szent hivatásom van, amit be kell végeznem. Nem bújhatok el sorsom elől. Ennek így és most kellett történnie.

Ilus nem adta fel a küzdelmet. Szerető szívében saját magát vádolta Dusán bajaiért. Szeretett volna kiutat találni, valami olyat akart ajánlani, ami megoldja Dusán problémáját és visszatéríti az ismeretlenbe vezető veszélyes útról.

— Dusán, ne légy már olyan makacs. Szobát bérelek neked Szabadkán. Viktor egy pár hónap múlva elmegy tőlünk. Budapesten akar járni egyetemre.

Miután Viktor elment, te nyugodtan visszaköltözhetsz hozzánk, a szoba egyedül a tied lesz.

Ilus konok ragaszkodása felbosszantotta Dusánt és újra elfogta a düh. Ilus ajánlatában nem a segítő kezet látta; számára az indítvány csak a hatalmas Isten által elrendeltetett szent missziójába való arrogáns beavatkozás volt. Ilust az ellenség arkangyalának tartotta, aki, ha engedi, hogy védőpáncéljában rést üssön, ravaszul ki fogja téríteni útjából és el fogja pusztítani. Szűkszavú válaszának férfias baritonjában az ellenkezés el nem tűrése dominált.

— Belgrádba megyek.

Az állomás másik végében megjelent a falu magányos éjszakai rendőrjárőre és lassú léptekkel feléjük tartott. Gumibotját, a peront és a síneket elválasztó kerítés vasrudain végighúzva, élesen kerepelő zajt hallatott, mintha figyelmeztetni akart volna minden éjszakai törvényszegőt, hogy térjenek ki útjából.

Elsétált Ilus és Dusán mellet, gyanakodóan rájuk nézett és kimért hangon megkérdezte.

— Minden rendben van, Madám Dóczy.

A soha vissza nem térő alkalom, hogy kétezer dinárját visszaszerezze és Dusánt elvitesse az idegkórházba vagy lecsukassa egy állami javítóintézetbe, elérkezett, de Ilus tétovázott. Végeredményben ő egy törvényen kívül álló leszboszi nő volt. Nem kockáztathatta, hogy Dusán elárulja titkait. Személyes problémáját az illendően ájtatos viselkedés álruhája mögé kellet rejtenie.

Titkos magánéletébe nem avathatta bele a rendőrséget.

Létfenntartó ösztönének parancsa, a józanész azt diktálta, hogy hagyja Dusánt elmenni, még akkor is, ha ez most komoly készpénzveszteséget jelent. Fanyar mosolyt erőltetett arcára és megnyugtatta a város köztiszteletben álló éjszakai patrulját.

— Minden rendben van, Radics őrmester. Dusán Belgrádba indul a rokonait meglátogatni. Hosszú az út és a ma hajnali első vonatot el akarja érni.

Radics őrmester ránézett az órájára. — Kétórányi várás, nem lesz az egy kicsit sok?

Ilus nyájasan elmosolyodott. — Tudjuk, de ez az én Dusánom olyan türelmetlen. Nem tudott aludni és kijöttünk, nem emlékeztünk a menetrendre és Dusán nem akarta lekésni a Belgrádi vonatot.

Radics megértően bólintott, és ahogy továbbindult bajtársi szeretettel odaszólt Dusánnak.

— Fiam, remélem, hogy tudod, Újvidéken át kell majd szállnod.

Radics maga is Belgrádból származott. A szerb kormány küldte Zentára, hogy vigyázzon ezekre a rebellis, örökké valami rosszban sántikáló magyarokra. Dusán döntésével elégedett volt. Ha Dusán meg akarja őrizni szerb identitását és vérrokonaihoz utazik, hát legyen úgy.

Éjszakai járőr Radics lassan eltávolodott, nem nézett vissza, csak ahogy ment, hatalmának jelképét, a csuklójáról bőrszíjon lelógó gumibotot csattogtatta az oldalkorlát rozsdálló rúdjain.

A kocka el lett vetve. Dusán gondolataiba mélyedve a távolodó rendőr után bámult. Tudta, Ilusnak nincs többé felette hatalma. Felnőtté lett és végre szabadon, felfele szárnyalhatott. A győzelem gyönyöre az övé lett, ez volt a pillanat, amikor az esetlennek vélt madárfióka pihetollai félelmetes szárnyakká erősödnek és azokat kibonthatta. Többet nem volt egy megfélemlített árva gyermek, Dusán ma a szerb nép hősévé emelkedett, és erejének teljében készen állt arra, hogy betöltse hivatását, abban a szent percben, ahogy majd meghallja elrendeltetésének hívó szavát.

Dusán rá sem nézett Ilusra, csak úgy fokhegyről odaszólt.

— Hazamehetsz, elhatározásom végleges.

Ilus belátta, minden erőfeszítése, hogy rábeszélje Dusánt a maradásra, hiába lesz. A benne rejlő gondoskodó anyát most már csak egy érdekelte, a hosszú útra induló vándor útravalója. — Lehetséges, hogy ez az utolsó mondat, amit egymással valaha is beszélni fognak, — gondolta, és még egyszer, utoljára talán, aggódó szeretettel hangjában megszólalt:

— Rendben van. Tedd azt, amit tenned kell, de legalább ezt az élelmiszeres dobozt vidd magaddal. Előbb utóbb meg fogsz éhezni. Hosszú az út Belgrádig. Tudod-e legalább nagynénédnek a címét?

Ilus gondoskodó hanghordozása kellemetlenül irritálta Dusánt. — Milyen undorítóan gyakorlatias ez a némber? — gondolta. — A címet tényleg nem tudom, egyetlen levelet sem váltottunk mióta édesanyám meghalt.

Hosszú percekig hallgatott, aztán összeszorított fogakkal mérgesen maga elé morogta:

— Megtalálom, ha akarom.

Ilus elmosolyodott. Talán Dusán mégis csak elfogadja segítő szándékomat, gondolta, és nem kell elválnunk, mint halálos ellenségek.

— Itt van a cím, — mondta óvatosan és óvatosan Dusán felé nyújtotta a papírdarabot, amire még otthon leírta a címet. — Tedd el. Úgy tudom, még mindig ugyanazon a helyen laknak. Legalább nem kell keresned nénédet és tudom, hogy jó helyen vagy.

Dusán nem nyúlt a cím után, és ahogy Ilus kinyújtott kézzel feléje tartotta azt, a papírdarab véletlen hozzáért a fiatalember ujjaihoz. Mintha villám ütötte volna meg, hátraugrott és dühödten gondolta.

— Mostantól kezdve, bármi, amihez ez a nő hozzáért, tisztátalan. A piszkos papír, amit ez a mocskos személy írt a kezemhez ért és most le kell mosnom a szennyet magamról.

De a címre szüksége volt. Gondolta, majd megjegyzi az utcanevet és a házszámot és a papírt eldobja. Az artézi kútnál véresre dörzsölve majd megmossa a kezét, de mikor fog már neki ez a tisztátalan nő békét hagyni?

Dusán a papírdarabot a markába gyűrte. Nem tűrhette el, hogy beszennyezett tárgy bármilyen tulajdonához is hozzáérjen és összeszorított öklét messze távolra tartotta bőröndjétől, ruhájától és a padtól, amin ült.

Ilus nem vette észre Dusán tagadhatatlan undorát. Nem tudta megállni, hogy ne folytassa gondoskodó tanácsait.

— Vedd meg a jegyedet az irodaablaknál. Jóval olcsóbb lesz, mintha a vonaton vennéd.

— Piszkosul untat ez a boszorkány, — Dusán gondolta és nem válaszolt. Hazafiúi élharcos méltósága alatt állt, hogy továbbra is értekezzen az ellenséggel.

A nagytemplom harangja négyet ütött és a hangosbeszélő bejelentette, hogy perceken belül a Bécs-Budapest-Belgrád-Szófia nemzetközi gyors fog áthaladni az állomáson.

A vonat jelentős késésben volt és teljes gőzzel próbálta behozni a határon elvesztegetett időt. Egy kilométerrel Zenta előtt, izzadt homlokát szurtos kézfejével megtörölve a mozdonyvezető feljebb tolta pepitakockás sapkáját és odaszólt a fűtőnek:

— Bandi, dobj egy pár lapáttal a tűzre, ijesszük meg egy kicsit ezeket a hétalvó Zentai parasztokat.

Inas markába fogva a masiniszta maximumra húzta a sebességkart és keményen megragadta a gőzsíp lelógó láncát. Előre jelezve az expresszvonat lelassulás nélküli áthaladását a síp vadul belesikoltott az éjszaka csendjébe. A szélellenállás ereje könnyen a kerekek alá sodorhatott bárkit, aki a platformon túl közel merészelt állni a sínekhez.

A figyelmeztető füttyjelzés után, Ilus hamarosan hallotta a zizegő síncsattogást. Még egy néhány másodperc, és a centrifugális erő húzását ellensúlyozva és éles szögben beledőlve a kanyarba, a hatalmas gőzlokomotív előbukkant a sötétségből. Ilus két kézzel megragadta a pad kovácsoltvas kartámaszát és meredten nézte, ahogy a tűzokádó vasszörnyeteg berobbant a tőle alig méternyi távolságra lévő sínpárra. Fényesre olajozott dugattyúit őrült módon ki-belökődve, és szörnyeteg nagyságú kerekeiket démoni körforgásban rángatva a fekete behemót vadul hasította a hatalmas teste előtt összepréselt levegőt.

Még egyszer, maximum decibellel a felhajtás kedvéért, a mozdonyvezető nekieresztette a gőzsípot. Kiömlő gőz és bűzlő kéndioxid szagú korom töltötte meg a levegőt. Ilus csak a fojtogató pára fehérségét látta és a mozdony pokoli zaja minden más földi hangot elnyomott.

Elsötétített Pullman kocsik hosszú sora követte a hatalmas lokomotívot. Kerekek százai csattogtak fülsüketítő robajjal a síneken és a félelemtől megmerevedve Ilus rémülten kapaszkodott életéért a pad mellett álló oszlopba. Csak percekkel később, ahogy lassan eltávolodva, az ijesztő zaj elhalt, és a szerelvény egyre kisebbedve eltűnt déli irányban, Ilus csak akkor merészelt újra mozdulni.

A gőzpára gyorsan felszállt, Ilus körbenézett, de sehol nem látta Dusánt. Megnézte a sínek túloldalát, végigkutatta az állomásház belsejét, de Dusán nem volt sehol. Ilus nem akarta feladni a keresést, de fáradt volt, ereje elfogyott, és a teljes kimerültség alámosta akaratát. Pár perc múlva feladta és megindult hazafele.

Hazafele menet Ilus csüggedt fáradsággal morfondírozott magában. — Mindent megtettem, amit emberileg lehetett, és rövid két óra múlva az új nap nehézségeivel kell megbirkóznom. Az élet nem állhat meg.

Lassan kezdte elfogadni a belsejéből előretörő megkönnyebbülés érzését. Flórával szembeni kötelezettsége bevégeztetett, a sors akarta így, ő felnevelte a piciny gyermeket, akit szerelme maga után hagyott. A fiúcska felnőtt, és mától kezdve önálló életet akar élni. Pár napon belül, majd jelenti az állami gondozottak irodájának, hogy Dusán betöltötte tizennyolcadik születésnapját és Belgrádba ment rokonait megkeresni, és majd azoknál fog élni.

—

Reggel hat órakor az ébresztőóra megszólalt és Viktor gyorsan felkelt, mintha az elmúlt éjszaka semmi sem zavarta volna nyugalmát. Ránézett Dusán üres ágyára, eszébe jutottak a történtek és álmosan dörmögte.

— Na, ez nem aludt itthon, úgy látszik tényleg elment.

Viktornak nem volt vesztegetnivaló ideje megbánásokra és újrafontolgatásokra. Talpát letette a hideg anyagpadlóra és hamar befejezte a kialakult helyzet analizálását.

— Ki fogja hiányolni? Egy biztos, hogy én nem.

A probléma megoldva, a kimenetel elfogadva és a következményekkel nem törődve, Viktor a zománcozott lavórhoz lépett borotválkozni és kimosni szeméből az álmosságot.

Álmosan hunyorított, szemrevételezte a rozsdafoltokat, megérintette a mosdótál peremén éktelenkedő lukat és belemártotta ujja hegyét a vízbe.

— Jéghideg, — morogta csalódottan, — de ma ezzel is be kell érnem.

Ilus házában nem volt hideg meleg folyóvíz. Ha valaki meleg borotválkozó vizet akart, először ki kellett mennie az udvarra, hogy az épület mögül behordja tűzifát és utána be kellett gyújtania a tüzet a meleg vizes fazék alatt. Az alkalmazott, akinek a kötelessége a tűz és vízmelegítés volt, tíz órakor kezdett és minden este éjfélig dolgozott. Ilusnak nem volt elegendő pénze, hogy reggelre is felfogadjon valakit, és sajátmagának kellett elvégezni a reggeli teendőket.

Normális napokon, Ilus időben felkelt, vizet melegített a mosdóba és kávét készített a fiúknak, de ma reggel halálosan kimerülve aludt és Viktornak nem volt lelke, hogy zavarja nővére pihenését.

Tisztálkodás után, Viktor a konyhába ment és vágott magának egy jódarab kenyeret, egy kisebb darabot a szalonnából, kiválasztott egy kerek hagymafejet

a zöldséges ládából és az egészet berakta élelmiszeres pléhdobozába. A pléhdobozt betette iskolazsákjába, azt hátára dobta és megindult a vasútállomás felé.

Remélte, hogy az állomáshoz közeli tejesboltban kap egy félliternyi friss tejet, amit kenyerének felével a vonaton tervezett elfogyasztani. Az egyszerű élet apró örömeit az jelentette számára, ha a pék már az éjszaka közepén felkelt, megsütötte cipóit, idejében kihozta illatos kiflijeit a tejesbolthoz és Viktor tudod venni belőlük egy párat, amit reggelijéhez nagy élvezettel belemártogathatott a hideg tejbe.

Helyet foglalva a vonaton Viktor gyorsan belemélyedt tudományos könyveibe és nem beszélt senkihez.

—

A tízórai iskolaszünetben, egy ötödikes fiú lezárt borítékban üzenetet hozott az iskolaigazgatótól. Viktor feltépte a levelet. Torkában lüktető vad izgatottsággal kalapált a szíve és ujjaival izgatottan simogatta állát és elkezdte olvasni az igazgató sorait.

A tizenegy órás nagyszünetben gyere le az irodámba. Ahogy az igazgató kalligrafikusan formált szabályos betűit tovább olvasta Viktor szemei könnybe lábadtak az örömtől. *Fontos értesítést kaptunk a Budapesti Műszaki Egyetemtől. Már értesítettem a negyedik periódusi tanárodat, hogy néhány percet késni fogsz órájáról.*

—

Pákozdi úr, a Szabadkai gimnázium igazgatója barátságosan fogadta Viktort.

— Foglalj helyet, fiam. Jó híreink vannak számodra, — az idős úriember helyet mutatott neki, kényelmesen hátradőlt igazgatói karosszékében és meleg, barátságos mosoly derült arcára. — A Műegyetem elfogadta felvételi kérelmedet és meghívtak július közepén tartandó felvételi vizsgájukra. Ha a felvételid jól sikerül, és feltételezve, hogy érettségi vizsgádat kiváló jegyekkel leteszed, és természetesen, hogyha ki tudod fizetni az első szemeszterre esedékes tandíjat, akkor, mint hivatalosan regisztrált hallgatót fel fognak venni a kultúrmérnöki kar nappali tagozatának első évfolyamára.

Pákozdi igazgató úr arcára kiült a büszkeség. Viktor kitűnő példája volt a keze alatt gyönyörűen virágzó Szabadkai gimnázium akadémikus eredményeinek.

A szigorú igazgató büszke hangon folytatta.

— Iskolánkból nagyon kevés diák jut be bármi Műegyetemhez hasonló kimagasló kvalifikációjú felsőoktatási intézménybe. Biztos vagyok benne, hogy városunkra sok dicsőséget fogsz hozni és ugyanúgy fogod tanulmányaidat és kötelezettségeidet végezni, ahogy azt nálunk tetted.

Pákozdi felállt, kezet nyújtott Viktornak és őszinte elismeréssel a szemébe nézett:

— Csak így tovább, édes gyermekem. Nemzetünknek nagy szüksége van a hozzád hasonló emberekre.

—

Felfelé siettében, vissza a második emeleti tanterméhez, Viktor kettesével szedte a gimnázium impozáns lépcsőházának márványlépcsőit. Az ajtónál lelassult, óvatosan kinyitotta és bocsánatkérően nézett az angoltanárnőre, Virági Magdolnára. A tanárnő bólintott és Viktor gyorsan helyére sietett, az ablakmelletti sor utolsó padjában, leült legjobb barátja, Luttenberger Gusztáv mellé.

Ahogy Viktor leült, Gusztáv kíváncsi pillantást vetett rá, és megkérdezte:

— Na, mi van? Miért hívtak?

Behívtak felvételi vizsgára, Budapestre, — Viktor visszasúgta, — a Műegyetemre.

— Mikor?

— Július közepén, három héttel érettségi után.

Virági tanárnő rosszallóan feléjük nézett és nem folytathatták a sugdolódzást.

Az utolsó óra előtti szünetben Gusztáv Viktornak szegezte a kérdést.

— Viktor, mi lett a barátoddal, hol van Dusán?

Viktornak nem volt kedve válaszolni és elmondani az igazat. A rendszeres iskolába járás négy hét múlva úgyis véget ér. Utána kéthetes érettségire való felkészülési idő, egy hetet lehet számolni az írásbeli és szóbeli vizsgaperiódusra, még egy hét a záróünnepélyig, és akkor ő a maga részéről, sikeresen befejezte a Szabadkai gimnáziumot. Nem akart most magyarázgatásokba bocsátkozni, hogy mi történt Dusánnal. Minden valószínűség szerint, hogy befejezze tanulmányait, Dusán ide soha többé nem fogja betenni a lábát. Hiszen több tárgyból eleve bukásra állt, és a legjobb esetben is, ha volt szobatársa egész nyáron keresztül hajlandó korrigáló órákra járni, akkor talán ősszel megpróbálhatja a pótérettségit. És ha átment, majd valamikor Októberben, esetleg megkaphatja érettségi bizonyítványát.

— Az egész ügyben a legjobb az volt, — Viktor fontolgatta elégedetten, — ezen a módon Dusán sikeresen kikopott az életemből. — Nagyon remélte, hogy többet nem kell egy ilyen alakkal foglalkoznia. Az élet túl hajszás volt ahhoz, hogy Dusánhoz hasonló emberekkel vesztegesse idejét. Szerencsére, és ezért áldotta a gondviselést, Dusán nem volt neki se testvére se sógora, de még csak vérrokona sem. Ilus valamilyen okból felelősséget érzett Dusán iránt, csak nővére tudhatta miért, és ezt az anya-fiúi viszonyt Viktor kellőképpen respektálta. Mindent megpróbált, amit tudott, hogy saját Dusánhoz való viszonyát ennek a tiszteletnek megfelelően kezelje, de soha nem jutott eszébe, hogy Dusán bizonyára elmebeteg és pszichiáteri segítségre van szüksége.

Viktor úgy gondolta, miért lenne az ő kötelessége, hogy Dusánt kirángassa hülyeségeiből, és nem engedhette, hogy ez a kitekeredett természetű idióta lehúzza maga mellé és belefullassza a tudatlanság bűzös posványába. Viktor Magyarországon született, életének első tizennégy évét saját fajtája között töltötte, és Ilus kivételével összes családtagja ott élt. Viktor úgy érezte, neki semmi köze a szerb államhoz, semmi köze a szerbekhez, és alig várta, hogy maga mögött hagyja ezt a puskaporhordó temperamentumú országot.

Gusztáv tréfával ütötte el kérdését.

— Dusán nem érezte jól magát ma reggel. Tegnap este a szerb kocsmában túl sok fokhagymáskolbászt evett.

Viktor szerencséjére, Gusztáv lelkes futballszurkoló volt és áttért a pancsovai szerbek elleni vasárnapi futballmérkőzés esélyeinek találgatására.

— Gondolod, hogy Zenta megveri Pancsovát?

— Természetesen, én magam fogok nekik két gólt rúgni. Vagy te nem úgy gondolod?

Bácskatopolyai sváb gyerek, Gusztáv, mindenekfelett a saját csapatának szurkolt és merészen kétségbe vonta Viktor magabiztosságát, — meglátjuk, — mondta, — a pancsovaiaknak nagyon erős a csapata.

— Meglátjuk? Hát te mit csinálsz, ott leszel a meccsen? — Viktor válaszolta leereszkedően.

– Nem, Bácska Topolya Zombor ellen játszik, ott fogok Topolyának drukkolni.

—

A városok közötti vasárnap délután lezajlódó futballmérkőzések, mint mindenhol máshol Európában, az egyszerű nép legfőbb szórakozása volt. A versengés, földművesekből és mesteremberekből egyaránt, féktelen lokálpatriótákat teremtett. Barátok és rokonok, szomszédok és földiek, ugyanabban a helybeli csapatban játszottak, és a helyiség régióbeli rangja, nem lakosainak vagyoni helyzetétől, földjének termőképességétől, vagy útjainak minőségétől, az áramszolgáltatás bevezetésétől vagy víz és csatornaellátásának minőségétől függött, hanem futballjátékosainak rangsorolásától. A labdarúgócsapatok, vasárnapi szereplésük alapján, dicsőséget, vagy szégyen hoztak városaikra vagy falvaikra, attól függően, hogy csatáraik ki tudták-e cselezni az ellenséges kapust, vagy a saját térfelükön, a gólvonalhoz közel, a felszabadító rúgást sikeresen végrehajtották-e vagy sem.

A vasárnapi mérkőzések látogatása, éppen annyira fontos volt, mint a rendszeres templomba járás, és a mise figyelmes meghallgatása után megérdemelt aranyló húsleves. Serdülőtől aggastyánig, az összes korosztályt képviselve, férfiak ezrével gyűltek össze a labdarúgópályák körül, és a mérkőzés befejezése után együtt ittak a kocsmákban. Késő vasárnap délután, családok és barátok sorra látogatták egymást, ettek, ittak, kártyáztak,

viccelődtek és pletykáztak, tisztelték egymást és minden szomszéd kedves volt jó szomszédjához.

Legalábbis minden egyes csoport így tett a saját etnikai és vallási határain belül.

Más csoportok és vallások, akik áthidalni a kulturális és nemzeti különbségeket barátsággal közeledtek, tárt karokkal voltak üdvözölve és elfogadva, mintha minden népek egytestvérek lennének. Nemzetiségi súrlódások, általában nem létezőnek voltak tekintve, legalábbis a békeévekben, és nem kerültek napvilágra a föld napfényes felszíne fölé.

A halottak mélyen hallgattak a temetők besüllyedt sírjaiban, ha egyáltalán volt nekik sírhelyük, vagy csendes várakozással nyugodtak a tömegsírok beszántott gödreiben, és szörnyű történeteikkel már évek óta nem próbálták lázítani a visszamaradott élők átmenetileg megbékélt sorait.

—

Grósz György, az osztály egyik legtehetségesebb zsidó származású hallgatója akaratlanul végighallgatta Viktor és Guszti társalgását. Közelebb jött és barátságosan Viktorra mosolygott.

— Hallom, Budapestre mész mérnökséget tanulni. Magam is Budapestre megyek. Az Orvosi Egyetemre fogok járni, tudod, az Üllői úton. Fenntarthatnánk az ismeretséget.

Viktor sietve bólintott, — természetesen, nagyon jó lenne.

— Odafenn, valami elfogadható albérleti szobára lesz szükséged. Tudok egy jó családot, akik szeretnék kiadni az egyik szobájukat egy egyetemi hallgatónak. Heimlich úr és a felesége, a címük Lázár utca 6, második emelet 2. Írd le. Írok nekik egy levelet, és július közepe körül várni fognak. Közel laknak a Műszaki Egyetemhez, négy megálló a negyvenhatos villamoson.

— Köszönöm az ajánlatot, el is fogadom, de hol fogsz te lakni?

— A Ferenc Körúton. Vannak ott rokonaim és sokkal közelebb leszek az orvosihoz.

Viktor és György kezet fogtak és egymás szemébe néztek. Nem zavarta őket, hogy az egyik keresztény volt és a másik zsidónak született. Szívükben nem volt gyűlölet és minden előítélet nélkül bíztak egymásban.

—

Odahaza, Viktor azonnal elmondta Ilusnak a jó hírt.

— Ilus, Budapestre megyek, a Műszaki Egyetemre fogok járni.

Ilus átölelte testvérét. Megszorította fiatal öccsének széles vállait és könnyek gyűltek szemébe.

— Remek, csodálatos. Az egyetem padjaiban otthonra fogsz találni. Legyen belőled okos mérnök, népünknek hozzád hasonló szorgalmas és okos

emberekre van szüksége. A mérnökök a haza igazi hősei. Ha megkaptad diplomádat, gyere vissza a délvidékre. Földi paradicsomot fogunk ebből a gazdag országrészből csinálni.

—

Ahogy ígérte, Viktor két gólt rúgott a vasárnapi labdarúgó mérkőzésen, de Dusán hiányában a Zentaiak védelme nem állt feladata magaslatán. A régen bevált játéktaktika sem volt eredményes. A labdát leadni vagy kapni, Viktor folyton a középmezős Dusánt kereste, és Dusán nem volt sehol. A szerbek is két gólt lőttek és a végeredmény döntetlen lett.

Nem győzelem, de a Zentaiak boldogságához a kettő-kettő is elég volt. A város elit polgárai, Viktort kártyacsatára hívták a meccs után és Viktor visszanyerte a pénzt, amit Dusán tegnap éjszaka kizsarolt tőle. Viktor, ahogy a játék végén besöpörte a nyereséget, elégedetten vetett számot újonnan kialakult helyzetével. Dusánnak is sikerülni fog. A háromszáz kilométeres szeparáció, gondolta, végeredményben nem volt olyan nagyon rossz ötlet.

Julius elején, Viktor átutaltatta bank kontóját egy neves budapesti bankhoz és elbúcsúzott a helybeli banktisztviselőktől. Tele várakozással és földöntúlian boldog mosollyal az arcán, erősen látszott rajta, hogy alig várja a Budapestre való indulást.

Az elmenetel napja hamar eljött, és egy melegen simogató nyári reggelen, Viktor búcsút vett Ilustól és Katitól.

— Köszönök nektek mindent. Soha nem fogom elfelejteni, amit értem tettettek.

A két barátnő egyszerre ölelte át és csókolta meg Viktort és könnyes szavakkal köszöntek el tőle:

— Hamarosan látunk, ha van időd, ugorj le hozzánk.

Viktor megragadta sárgaszínű disznóbőr kofferjét, fellépett a vonatlépcsőre, és megkereste kupéját. Leült a kényelmesre párnázott ülésbe, hátradőlt és elégedetten felsóhajtott.

— Haladok előre a világban, már másodosztályon utazom. Sokkal kényelmesebb, mint a harmadosztályú fapados, amit idáig voltam kényszerülve használni.

Aztán felállt, kihajolt az ablakon és búcsút intett Ilusnak és Katinak.

—

Walter felriadt ábrándozásaiból, megrázta fejét és fennhangon kijelentette:

— Hát, valóban úgy érzem. Ez pontosan így történt.

Kivett egy hideg sört a hűtőszekrényből, és kiment a kertbe, hogy kiszellőztesse fejét. Az öreg épület falán virágzó penészgomba spórái betelepedtek tüdejébe, eltömítették agytekervényeit, és szüksége volt, hogy a

Connecticuti nyár szikrázó valósága megtisztítsa az óvilág sötétségétől, ami nagyszüleinek foszladozó kartondobozából megállíthatatlanul áradt feléje.

MÁSODIK FEJEZET

A SZÁMADÁS ISKOLÁJA

Hitvány ellenség vagy éretlen kamasz, Walter napokig tépelődött, Dusán karaktere felett. A szerb fiú életútja még nem volt meghatározva. Mi történhetett vele Belgrádban? Tehetetlen báb volt-e, aki képtelen predesztinált sorsa megváltoztatására, vagy erősakaratú férfi, aki meglátja a jó és a gonosz közötti különbséget, vagy fogja-e Dusán egyszerűen, hanyagságból és a gyűlölettől elvakítva, a legszélesebb és legkényelmesebb utat választani, ami csalogató céljának világítótornya felé vezet?

Walter meg akarta érteni Dusán okait, fel akarta kutatni gondolkozásának eredetét, és követni akarta megrendíthetetlen faj és hazaszeretetének múltba mélyedő gyökereit. Vajon Belgrád mivel érdemelte ki felszentelt helyét a szerb történelemben?

Komputerjén rákattintott az internet jelképre, és amikor homepage feljött begépelte a Belgrád nevet a keresőbe. Végigpásztázta a megjelent címeket, de nem talált semmi érdemlegesre valót. Lemondóan sóhajtott és a szerb címszó begépelésével újrakezdte a kutatást. Oldalt oldal után kattintva, nem törődött a cirill betűs weboldalakkal, azokat el sem tudta olvasni, átugrott a németnyelvű címeken, azt a nyelvet nem értette, és elégedett mosolyra húzta száját, amikor végre talált egy angol nyelvű cikket, amely eléggé tudományos alapokon látszódott megírva.

Teájából lassanként szürcsölgetett és megpróbálta összeszedni gondolatait. Végeredményben a történész szakmában vagyok, morogta, lássuk csak, hogy van-e ebben az értekezésben valami, amit mindig szerettem volna megtudni.

Walter nagy érdeklődéssel elkezdett olvasni, de komoly erőfeszítés kellett kifejtsen, hogy megértse a gyenge angolsággal írt mondatokat, amelyek büszke pátosszal írták le egy nemzet történetének kezdetét.

Belgrádban a szerb jelenlét 1284-ben kezdődött, amikor Dragutin szerb despota, IV László magyar király veje és vazallusa, felhatalmazást kapott, hogy kormányozhatja a települést. Dragutin halála után, hatalmát testvéröccse Milutin vette át, de a helyiség csak nagyon rövid ideig maradt uralma alatt, mivel a magyarok 1339-ben elfoglalták és a földig rombolták épületeit. Az elpusztított városból a szerb állam észak felé való terjeszkedését meggátló magyar határerőd lett.

Walter értetlenül dörmögte. — Fehér emberek, egyiknek sem kellet az indiánokkal harcolni. Miért háborúztak ezek állandóan egymással?

—

Walter belemélyedt az esszé olvasásába. Múltba vezető felfedező utazása nagyban segítette, hogy megértse a jelent és meglássa a jövendőt.

Ötven évvel később, a Szent Német-Római birodalom császára, Zsigmond, felismerve Belgrád előnyös és stratégiailag fontos elhelyezkedését a Száva és a Duna egybefolyásánál, megparancsolta a város hadászati megerősítését. Zsigmond, a keresztény világot és Európát fenyegető, megállás nélkül terjeszkedő és támadó Ottomán török birodalom ellen előkészülve, hatalmas erődítmény építését rendelte el. Befolyását növelendően magyar lakosságot telepített Belgrádba és a területen megerősítette a katolikus egyház befolyását. Előrelátása és erőfeszítései később, 1456-ban, igazolódtak be. Három évvel Konstantinápoly történelmi eleste, és nyolc évvel a keresztény hadak kosovói csatamezőn elszenvedett rettenetes veresége után, Mohamed a török szultán elérkezettnek látta az időt, hogy meginduljon Magyarország bevehetetlennek tartott déli erődítménye ellen. A világon ezen idáig még soha nem látott méretűre felduzzasztott hadseregével, szárazföldön és hajókon, Mohamed a Duna mentében vonult előre.

A nyugati civilizációt és a kereszténységet a biztos pusztulástól megmentve, Hunyadi János, a magyar katonai géniusz, Nándorfehérvár erődjénél legyőzte a hatalmas török sereget, és akkora veszteségeket okozott a szultánnak, hogy az elkövetkezendő hatvanöt éve folyamán az ottománok nem merték újra megtámadni a magyarokat.

—

A World Trade Center tornyainak pusztulására emlékezve és az Iszlám szent vallásháborúját felidézve, Walter hangosan fejezte ki elégedettségét:

— Ilyenfajta győzelmekről nagyon szeretek olvasni.

Ünneplésnek Walter beleharapott csokoládésfánkjába, amit az izgalmasabb részek olvasására korábban maga mellé készített, és kissé lamentálva hozzátette. — Ezzel a győzelemmel sajnos a harcok nem értek végett, a következő ötszáz év viszontagságait még át kell szenvednünk.

—

A viszonylagosan hosszú békeidő után, a magyar nemesség és a király közötti viszálykodást kihasználva, a törökök visszajöttek. A fényességes Szulejmán Szultán vezérlete alatt, 1521. augusztus 21-én a muzulmán hadsereg elfoglalta Belgrádot, a kereszténység végvárát, Magyarország és

Európa védelmének kulcsát. A győztesek porra égették a várost, földig rombolták az erődítményt, és megnyitották az utat Nyugat Európa belseje felé.

Magyarország vesztesége áldást hozott az Iszlámra. A határ kétszáz kilométerrel északabbra került, és a város stratégiai fekvése és ezzel gazdasági helyzete lényegesen jobbra fordult. Az elkövetkezendő százötven év alatt Belgrádból békés hely lett, és jelentős kereskedelmi és kommunikációs szerepet kezdett betölteni. Virágzó fejlődésnek indult az ipar és a kereskedelem, és az újjáépített város egyre keletiesebb jelleget öltött. A város messzi földről, Ragusából, Velencéből, Magyarországról és Ausztriából jött kereskedők találkozóhelye lett. Török, örmény, cigány és szerb mesteremberek és kézművesek érkeztek és telepedtek le nagy számban a város falain belül. Belgrád növekedésével számos jelentős épület, karavánszerájok, terjedelmes bazárok és égbenyúló minaretek lettek építve. A török uralom alatt Belgrád lakossága százezerre nőtt, és a XVII. század elejére a város, Isztambul után az Ottomán birodalom második legnagyobb települése lett.

—

— Bevásárló központok és motelek tevehajcsárok részére, — Walter morfondírozott és megnézte hány darab fánk maradt a dobozban, amit tegnap délután a cukrászdából hazahozott.

—

A XVII. század végén pestis, a fekete dögvész sújtotta Belgrádot. A járványt szerencsétlenségek, nagykiterjedésű tüzek és janicsárlázadások sorozata követte és a város teljesen lepusztult. Hosszú évek békés fejlődése után, Belgrád ismét háborús összecsapások kereszttüzébe került. A török hadsereg zömének Bécs falai előtt 1683 Szeptemberében bekövetkezett veresége és pusztulása lehetővé tette, hogy néhány év alatt a keresztény hadak Magyarország egész területét felszabadítsák a török megszállás alól. Három hónapos ostrom után 1686-ban ismét magyar zászló lengett Budavár ormain és a következő évben, Mohács történelmi csatamezején, Lotaringiai Károly fényes győzelmet aratott egy nagyszámú és bosszúra éhes török hadsereg felett. A modern tűzköves puskákkal felszerelt magyar gyalogság a második mohácsi csatában egyedül húszezer törököt ölt meg.

A következő évben, Baváriai Ludwig herceg elfoglalta Belgrádot, de nem szervezte meg kellőképpen védelmét és két évvel később a szultán hadai visszafoglalták az erődöt. Az állandó harcok teljesen lerombolták a várost. Büntetésből, a keresztényekkel való együttműködés miatt, a törökök üldözték, kirabolták és megölték az ottmaradó lakosságot. Belgrádból újra határváros lett és egészen 1717-ig az is maradt, amikor Savoyai Jenő herceg vezetésével az osztrákok és a magyarok ismét elfoglalták a szerbek legjelentősebb városát.

—

Hála a magasságosnak, Walter élő szavakba öntötte elégedettségét, a keresztények végre felülkerekedtek, de semmi esetre sem szerettem volna azokban az időkben élni és belekeveredni a keresztények vérszomjas mohamedánok elleni harcaiba.

—

A császári fennhatóság, 1717 és 1739 között, Belgrádot teljesen átalakította és, a modern katonai és stratégiai követelményeknek megfelelően építve, egy új erőd emelkedett fel a régi, és teljesen lerombolt belgrádi erődítmény helyén. Az új erődítmény mellett számos jelentős épület létesült és Belgrád elvesztette törökös és keleties jellegét és jellegzetes középkori Európai várossá változott. Belgrád újra kereskedelmi központ lett, és falai közé nagy számban érkeztek magyar, német, francia, cseh és más európai telepesek.

Sajnálatosan a törökök 1739-ben újból elfoglalták Belgrádot, és visszatértük ismételten teljes rombolást és pusztulást jelentett. A bezúduló mohamedánok lerombolták az osztrákok emelte katonai barakkokat, együtt a keresztények házaival és templomaikkal, amiket mecsetekké alakítottak át.

A békeszerződés a határt, pár kilométerre, északra, a Száva folyó mentén jelölte ki. Belgrádnak újból keleties jellege lett és megint határvárossá vált.

Oroszország és Ausztria 1787-ben háborút indított Törökország ellen. A szerbek, vezérük Mihajlevics Mihajló vezetése alatt szabadcsapatokat formáltak az osztrák hadseregen belül. Az osztrákok 1789-ben elfoglalták Belgrádot, de az 1791-es Szisztovai békeszerződésben visszaadták a várost a török szultánnak. Az osztrákok álnok árulása felett, Mihajló egyik tisztjének, Nenadovics Alexának keserű megjegyzése találóan foglalta össze a szerb harcosok csalódottságát.

— Szerbia soha többé nem szabad, hogy bízzon a németben.

—

— Na, ez nem vet valami jó fényt a keresztény összefogásra és szeretettre, — Walter lamentált csalódottan kétszáz év távlatából, és körbenézett, hogy maradt-e még valami harapnivaló. A tucatnyi fánk után sósat kívánt, a konyhából behozott egy nagy zacskó zsírban sült szalmaburgonyát és nassolásával élvezetet élvezetre halmozva folytatta az olvasást.

—

A császári katonaság a Száva bal partjára, Zimony várába vonult vissza. A szerb nép sovány vigaszára, a békeszerződés egyik paragrafusa kitiltotta a janicsárokat Belgrádból. Ennek ellenére, amikor 1801-ben, Musztafa, a belgrádi pasa merénylet áldozata lett, a janicsárok semmibe vették a békefeltételeket és magukhoz vették a hatalmat Belgrádban és környékén. A janicsárok megszámlálhatatlan rablást és törvényszegést követtek el és uralmuk alatt Belgrádban totális anarchia uralkodott. A janicsárok tömegesen ölték meg az ellenük fellázadó elkeseredett szerbeket.

A szerbek nem adták fel a harcot és Karageorge vezetése alatt újraszervezkedtek. Karageorge kezdeti sikerein felbátorodva, amit brutális és kegyetlen vezetői hírnevének, mint egy zsarnoknak, akitől mindenkinek reszketnie kellett köszönhetett, a győzelem érzésétől megmámorosodott szerbek Törökországtól való függetlenséget tűzték ki maguk elé célul. Egy új orosz-török háború robbant ki 1809-ben és a szerbek nagy reményeket fűztek az oroszok segítségéhez. Az orosz cár azonban, a napóleoni háborúk előestéjén, különbékét kötött a szultánnal és szabad kezet adott neki szerbek elleni háborújában. A janicsárok 1813-ban ismét betörtek Belgrádba és lakóinak jelentős részét lemészárolták vagy eladták rabszolgának.

—

Walter szomorúan megcsóválta fejét, úgy látszik a rabszolgaság intézménye nem csak kizárólagosan az Egyesült Államok déli részére szorítkozott, megszámlálhatatlanul sok fehér férfi és nő lett eladva rabláncos szolgaságba, ami tényt a világtörténelem általában elhanyagol megemlíteni.

—

Obrenovics Milos vezetése alatt a szerbek ismét fellázadtak. Obrenovics bérgyilkossal megölette Karageorget, ami cselekedet kegyetlen vérbosszúháborút indított el az Obrenovics és a Karageorge dinasztiák között. Obrenovics Milos herceg, tipikus keleti tirannus volt. Öt lázadást fojtott vérbe a legkegyetlenebb módon, mielőtt beleegyezett, hogy saját hatalmát alkotmányilag megnyirbálja. Még a despotikus Oroszország is megelégelte túlkapásait és korlátozni akarta erejét, mialatt Nagy Britannia támogatta Obrenovicsot, mint Oroszország meleg tengerekre való kijutását megakadályozó védőbástyát.

Obrenovics Milán, Milos legidősebb fia huszonöt napi uralkodás után meghalt és kisded gyermek testvére, Obrenovics Mihály vette át trónját. Tovább bonyolítva az amúgy is komplikált helyzetet, a törökök egy régens neveztek ki és Karageorge fiát, Sándort támogatták Mihály ellen.

Garasanin Ilja, a szerb belügyminiszter fogalmazta meg elsőnek a gondolatot, hogy az összes keresztények egyszerre lázadjanak fel a török iga

ellen, és hozzanak létre egy nagykiterjedésű délszláv államot. Garasanin megszervezte és bíztatta a nagyszámú szerb önkéntest, akik északon gyülekeztek, hogy 1848-ban segítsék Ausztriát a magyarok elleni harcban, akik abban az időben saját függetlenségük kivívása érdekében a császár ellen harcoltak. Az osztrákok ugyan legyőzték a magyar szabadságharcot, de sikerüket kizárólagosan az orosz cár által nyújtott jelentős katonai beavatkozásának köszönhették.

A cártól támadva keletről, a magyarok elrémülve értesültek, hogy a fiatal osztrák császár Ferenc József által újonnan kinevezett tábornok, Haynau Gyula, a Bresciai hiéna, nyugat felől betört országukba és a magyar főváros felé menetel.

Haynau rettenetes hírnevét méltán kiérdemelte, amikor két évvel korábban horvát katonáinak megengedte, hogy kifosszák Brescia városát és vagyontárgyaikból rakott máglyán elevenen megégessék elfogott ellenségeiket. Haynau megparancsolta az áldozatok feleségeinek, hogy férjeik szenvedését végignézzék és kényszerítette a férfiakat, hogy egyenek gyermekeik és asszonyaik megsütött húsából.

Haynau hadserege úgy taposott végig Magyarországon, mint ahogy azt európai hadsereg századok óta nem csinálta. Nyíltan felszítva a nemzetiségek közötti ellentéteket, az osztrák császár tisztjei minden elfogott és gúzsba kötött magyar honvédért öt forint jutalmat ígértek.

—

Walter torka elszorult a szörnyűségektől és szomorúan megjegyezte, sajnos ezt a brutalitást az osztrákok és szláv szövetségeseik a civilizálatlan törököktől tanulták.

Azután, kinyitott egy doboz sört, a hosszú éjszaka első szeszes italát, és nekiállt tovább olvasni.

—

Garasanin jó kapcsolatai a nyugati világgal és a segítség, amit az osztrákoknak a magyarok ellen adott, a Krimi háború után, 1856-ban hozta meg gyümölcsét, amikor a Párizsi békeszerződés Szerbia autonómiáját a nyugati hatalmak kollektív védnöksége alá helyezte, korlátozta a török szuverenitást és megtiltotta Szerbia ügyeibe való fegyveres beavatkozást a hatalmak engedélye nélkül.

Obrenovics Milos hatalma helyre lett állítva és 1860-ban fia Mihály vette át a vezetést.

Az egyik, a törökök és a szerbek között kirobbant piaci dulakodás fejleményeként a török katonaság tüzet nyitott barakkjaiból, és amikor erre a városban kitört a harc, a citadellában lévő török tüzérség elkezdte lőni a várost. A bombázás okozta vérfürdőt követően, Mihály herceg

béketárgyalásokat kezdett a szultánnal és elérte, hogy végre, az utolsó török katonai alakulat is ki lett vonva Belgrádból.

Szerbia jelentősen megnövelte területét, és 1878. augusztus 22.-én elnyerte teljes függetlenségét. A Balkán félsziget, Ausztria-Magyarország, Törökország és Oroszország között, három érdekszférára lett felosztva. Ennek ellenére a véres balkáni háborúk, politikai vetélkedések és gyilkosságok tovább folytatódtak, ami folyamat 1914-ben az Osztrák-Magyar trónörökös, Ferenc Ferdinánd megölésével tetőződött be. A trónörököst Princip Gavrillo, szerb nemzetiségű, de osztrák-magyar állampolgár merénylő lőtte le. Annak ellenére, hogy a Szerb bűnrészesség nem lett bebizonyítva, 1914. július 28-án Ausztria-Magyarország háborút üzent Szerbiának.

December elején Belgrád elesett, de egy pár nappal később, a Kolubara folyónál a szerb hadsereg megfutamította az osztrák erőket és december közepére az utolsó betolakodó katonát és kizavarta Szerbia területéről.

1915 Szeptemberében a monarchia serege újból ostrom alá vette Belgrádot, és a város védelme, amiben az egész lakosság részt vett, legendásan híressé vált.

Belgrád 1918. december elsején szabadult fel és az újonnan alakult szerb-horvát-szlovén királyság, vagy ahogyan 1929-ben megváltoztatták nevét, Jugoszlávia fővárosa lett. Számos, modern tervezésen alapuló építkezés kezdődött és a város lassan elveszítette megmaradt törökös jellegét.

—

Walter, a történész mérgesen morogta. — A mi elnökünknek, Woodrow Wilsonnak, volt néhány jó ötlete a nemzetiségek önrendelkezési jogáról, de mégis akkor hogyan történt, hogy ötmillió magyar az újonnan kreált csonka-magyarország határain kívül maradt és a kinnrekedt magyarok az utódállamok elnyomott és boldogtalan lakói lettek.

—

Jugoszlávia, Csehszlovákiával és Romániával együtt létrehozták a kisantantnak nevezett szövetséget, melynek szélsőségesen mértéktelen és gyűlölködő magyarellenes éle volt. A Kisantant, bár sikeresen egyesítette a három utódállamot egy kicsiny, fegyvertelen, és védhető határok nélküli állam ellen, nem jelentett semmiféle védelmet a három nagyhatalommal szemben, amelyek az igazi veszélyt jelentették a szerződő felek számára, mint Németország Csehszlovákia esetében, Olaszország Jugoszláviának és Sztálin Szovjetuniója Románia számára.

Az új államban hamarosan megkezdődtek a bajok. A szerbek ellenezték nemzetiségeik autonómia vagy föderalista követeléseit. A horvátok egyenlő jogokat akartak minden nem szerb nemzetiségnek, és viharosan tiltakoztak a

szerb nemzetségiekből toborzott csendőrség túlkapásai ellen. A leválásra törekvő Pevelics Antal, aki a magyar és az olasz kormányoktól támogatást kapott, kihasználta a szerb-horvát ellentéteket. A másik oldalról, a belgrádi szerb kormányzat titokban az üldöztetések politikáját gyakorolta és levadászott és elpusztított minden szerb hegemónia elleni oppozíciót. Összecsapások, gyilkosságok és megtorlások mindennaposak lettek az új állam nemzetiségei között. A kegyetlenkedések különösen a Krajnai régióban, a régi császári és a török birodalom közötti határvidéken éleződtek ki, ahol az etnikailag kevert népesség vadul követelte magának kiszáradt és terméketlen földjük minden egyes talpalatnyi darabját.

—

A hosszú órákba nyúló olvasás, az idegen nevek megértésével és a váltakozó dátumok megjegyzésével járó erőltetett koncentráció, a rengeteg elfogyasztott fánk, pattogatott kukorica, szalmaburgonya és sör ellenére kimerítette Waltert. Elege volt a vérzivataros balkáni történelemből. Kilépett az internetből és lekapcsolta a komputert. Lényegében azt akarta megtudni, hogy mi történt Dusánnal, megérkezett-e álmainak városába? A hosszú úton odafele, Walter méregette a lehetőségeket, Dusánnak bőségesen volt elegendő ideje, hogy eljövetelének körülményein elgondolkozzon. Vajon úgy érezte-e, hogy kő gördült le válláról, vagy volt-e benne valami megbánás? Az összecsapás vajon erősebbé és határozottabbá tette, és vajon megtette azt, amit tennie kellett?

Walter hátradőlt székében és feje mögött összekulcsolta kezét. — Legjobb lenne, — gondolta, — ha tudnék találni valakit, aki még emlékszik Dusán Belgrádi tartózkodására. — Rákattintott az internetre, kevés kutatás után megtalálta a Belgrádi telefonkönyvet, és a keresőbe begépelte a Pugasits nevet. Perceken belül több tucatnyi név, adresz és email cím jött elő. A címeket kinyomtatta és megfogalmazott egy rövid információkereső levelet.

Színlelve, hogy elveszett ük-nagybácsija után kutat és kérdezve, hogy emlékszik-e valaki egy Pugasits Dusán nevezetű fiatalemberre, aki a 1933 tavaszán Zentáról Belgrádba érkezett, a levelet elküldte mindenkinek, akinek a családi neve Pugasits volt.

Néhány nap múlva, kellemes meglepetésére, egy férfi, akinek a neve szintén Pugasits Dusán volt, válaszolt.

— Ki vagy és miért van erre az információra szükséged?

Walter válaszolt, de ezúttal feltárta igazi indítóokait.

— Doktori disszertációmat írom a XX. századbeli európai történelemről és szeretném tudni mi történt a fiatal Pugasits Dusánnal az 1933-as év Belgrádjában.

Két óra múlva a férfi visszaírt.

— Pugasits Dusán déd-nagybátyám volt és az ő tiszteletére kaptam nevemet. Nagyszüleimtől történetei alapján szinte minden részletet tudok Belgrádi életéről.

Walter megköszönte a választ és megírta, hogy Dusán életének minden részlete érdekli.

Két nap múlva, az email mellé csatolva, egy terjedelmes levél érkezett Belgrádból. A levél fogalmazója gyenge angol nyelvtant és mondatszerkezeteket használt, tele volt túlzott szentimentalizmussal, de nagymértékben segítette Waltert, hogy pontos részletekben rekonstruálni tudja Dusán megérkezését Belgrádi honfitársaihoz.

—

A vonat befutott a Belgrádi állomásra. Dusán taxiba ült és megadta nagynénje címét. A városba érve a taxis egy fákkal szegélyezett széles sugárútra tért és megállt egy hatemeletes épület előtt. Dusán kifizette a sofőrt és szemre vette a kovácsoltvasból mintázott terjedelmes bejárati kaput.

Benyitott és az ajtó engedett, Belgrádban csak este tizenegy után zárták a kapukat. Dusán ránézett Viktor órájára és konstatálta, még alig múlt este tíz.

A kapualjra ráfért volna egy alapos takarítás. A lépcsőház falairól mállott az elhanyagolt vakolat és kőből durván faragott garádicsaiba a használat már évtizedekkel ezelőtt görcsös barázdákat koptatott. Repedések és mély horpadások éktelenkedtek a falakon és a nemtörődömség és hanyagság jeleit aláfestve az odakozmált étel és a sokszor használt égett zsír bűze vegyült a penészszaggal és árasztotta el a lépcsőház üres térségét.

Dusán felment a második emeletre és tanulmányozni kezdte a névtáblákat.

A negyedik ajtón megtalálta a nevet, amit keresett, Dragunics Milán.

— Nagynéném férjezett neve, — morogta mérgesen, ahogy Ilus mindent tudó és mindenbe beleavatkozó arckifejezése villant át lelki szemei előtt.

Megnyomta a csengőt. Várt. Nagy sokára a zárt ajtó mögül mozgás hallatszott és egy mély férfihang kiszólt:

— Mit akarsz?

— Pugasits Mártát keresem.

— Ki vagy?

— Pugasits Dusán vagyok, az unokaöccse, idősebbik bátyjának fia Zentáról.

— Soha nem hallottam rólad.

— Beszélhetnék Mártával, kérem. Nem akarok semmi rosszat. Hadd magyarázzam meg.

Dusán elhallgatott és figyelt.

Az ajtó mögül ismét csoszogás hallatszott és egy női hang suttogva beszélt valakihez. — Talán Mlatkóról van szó, legidősebb testvéremről?

A férfihang gorombán visszamorgott. — Mlatkó már régen halott. Valahol Magyarországon megölték.

Néhány percnyi kellemetlen csend után a női hang folytatta, — de úgy tudom, hogy volt felesége meg egy fia.

A durva férfihang, vigyázva és fenyegetően, kiszólt az ajtón. — Bejöhetsz, de lassan és kezeidet tartsd a fejed felett.

Az ajtó kinyílt, Dusán nem látott senkit. Kezeit a magasba lökte, és figyelő elővigyázatossággal átlépte a küszöböt és egy gyengén világított előszobában találta magát. Háta mögött valaki belerúgott az ajtóba és az becsapódott. Erős fény borította el a szobát és egy zömöktermetű ember, hatalmas fej és prominens pofacsontok, pisztolyt nyomott Dusán melléhez.

A férfin erősen gyűrött, két oldalról kirojtosodott hózentrágerrel tartott vasalatlan nadrág látszott, és felül, egy beizzadt és piszkos alsóinget viselt. Pisztolyát folytonosan Dusán mellének tartva, balkezével végigkutatta, és a késői látogató csizmájából kihúzta az ott rejtegetett kést.

A férfin nem látszott meglepetés csak harag. — Ez meg mi? — kérdezte zordan.

— Védenem kellett magam a Zentai magyarok ellen. Én egy igazi szerb hazafi vagyok és népemet segíteni jöttem ide.

A mélynövésű, széles vállú ember hangja kissé megenyhült, bár arcáról még mindig hiányzott az üdvözlés mosolya, ahogy gúnyos iróniával válaszolt.

— Magyarok? Hát azok is?

Dusán észrevette az asszonyt. Több mint fejmagassággal tornyosodva férje felett, határozott természetű, keményfából faragott matrónának látszott.

— A nagynéném, — Dusán gondolta elszorult szívvel, — akiért idejöttem Belgrádba.

— Gyere hozzám fiam, hadd öleljelek meg, — az asszony széjjeltárta karjait és keblére húzta Dusánt. — Milán, hát nem látod. Csak egy fiatal fiú, bármilyen nagynövésű is. Teljesen veszélytelen. Segítségre van szüksége, engedjük be és hadd öntse ki a lelkét nekünk.

— Igen, igen, — Milán morogta kelletlenül, — mindig fiatal fiúkat küldenek, ha meg akarnak valakit ölni. De nálam fegyver van és nála nincs, majd meglátjuk, hogy mennyire bízhatunk ártatlanságában.

Dusánt bevezették egy nagyméretű szobába és leültették.

— Na, beszélj, gyerek, hallgatunk, — Milán mondta barátságtalanul és továbbra is Dusánra szegezte a pisztolyt.

Dusán beszélni kezdett. — Apám Pugasits Mlatkó volt. A magyarok 1919-ben Szeged mellett megölték és anyám, mint kis gyermeket Budapestre vitt, ahol összebarátkozott egy nőszeméllyel, Dóczy Ilussal. Anyám villamosbaleset áldozata lett, és a barátnő, Ilus nevelt egészen idáig.

Dragunics közbevágott. — Hol tanultál meg ilyen tökéletesen beszélni szerbül?

— Dóczy Ilus leköltözött Zentára és magával vitt. Ott nőttem fel és sok szerb barátom volt és fontosnak tartottam, hogy tökéletesen elsajátítsam nyelvünket.

Márta felállt, — Milán, ez ő, ez a fiú a mi vérünk.

Az asszony Dusánhoz lépett és jobbról-balról megcsókolta. — Drága fiam, végre hazaérkeztél. Azt hittük te is elvesztél és soha többet nem fogunk látni. Rengeteget kutattunk utánad. Pont úgy nézel ki, mint Mlatkó amikor fiatal volt. Micsoda csodálatos meglepetés. Milán hozd be a csomagját. Dusán közölünk való. Végre sikerült neki visszatérni népéhez.

Milán kiment a folyosóra és behozta Dusán bőröndjét. Márta szalámit vett elő, kenyeret, retket és egy üveg erős szilvapálinkát.

— Fáradt lehetsz, — mondta anyáskodóan.

— Nagyon, egész nap a vonaton zötyögtem és előző éjszaka sem aludtam sokat.

— Egyél, igyál, csak még egyet hadd kérdezzek. Muszáj volt Zentát elhagynod?

— Muszáj, magyart akartak belőlem csinálni és én szerb vagyok. — Dusán válaszolt és szeméből eltűnt a fáradság, ahogy lelkes hangon folytatta.

— Nemrégiben hallottam, hogy Belgrádban éltek, és hallottam Vlatko nagybátyámról, aki Amerikában él. Akartam veletek találkozni, és vezetni akarom népemet a szabadságért és jogokért való harcunk útján. Én a szerb nép megmentője és üdvözítője vagyok. Nehéz időknek nézünk elébe és én egész életemet Szerbia védelmére akarom szentelni. Megmondatott, hogy hivatásom van, amit be kell töltenem.

Márta és Milán egymásra néztek és szemükben az elismerés büszkesége csillogott.

— Ez már beszéd. Te a mi fiúnk vagy. Nálunk nagy szükség van a hozzád hasonlókra. Majd holnap megbeszéljük a részleteket, de egyelőre nem ártana, ha valami fekvőhelyet találnánk neked és kipihennéd magadat.

Márta felállt és ágyat készített a kényelmes alvóhelynek látszó díványon, mialatt Dusán és Milán még egy pár kupicával lehajtottak a szilvóriumból.

Később, jóval éjfél után, bár félig részeg és teljesen kimerült volt a több mint huszonnégy órás megpróbáltatása után, Dusán kiment a konyhába és a mosogatónál legalább harminc percig mosta a kezét. Beszappanozta, lemosta, újból és ismét újból, amíg finom kézfeje és hosszú ujjai kivörösödtek és a szappan marni kezdte a kidörzsölt bőrt.

Márta aggódóan Milánra tekintett. — Valami nincs rendben ennél a gyereknél.

Milán leintette Mártát. — Nincs vele semmi baj. Nem látok semmi kivetnivalót viselkedésében. Mozgalmunknak pontosan ilyen dedikált és lendületes hazafiakra van szüksége. Használni fogjuk, és biztos vagyok benne, hogy ügyünk haladását ügyesen fogja előremozdítani. Na és, ha le akarja

mosni magáról azt a magyar szennyet. Semmi kifogásom ellene. Ne csináljunk belőle problémát.

— Mik a terveid vele?

— Holnap Krajínába megyek és beszélek Budimirovics Boszkóval. Majd ő felkészíti és megmutatja neki, mi ellen kell küzdenünk. Dusánnak kell egy pár nap, amíg magához tér a megrázkódtatásból, valami, ami nyilvánvalóan nemrégiben érte és nem akar beszélni róla. Meg hadd ismerje meg egy kicsit Belgrádot. Ha visszajöttem elmegyünk az amerikai követségre és beadjuk neki a bevándorlási kérelmet az Egyesült Államokba. Krajínában, Boszkó keze alatt Dusánból igazi férfi lesz. Majd akkor kivándorolhat és élhet a te bátyádnál, Vlatkonál a Bronxban. Hidd el nekem, Dusán egy született nyelvtehetség. Majd meglátod, még nagyon sok jót fogunk hallani róla.

—

Walter ismét az internethez fordult. A keresőbe először begépelte a Krajína nevet, és másodszorra Budimirovics Boszkót. Meglepetésére több nyelven írva, Usztasákról, Csetnikekről, Bogumilokról, Bosnyákokról, Bunyevácokról és más számára idegen fogalmakról több tucatnyi weboldal jött elő. Százféle különböző vélemény, mindegyik abszolút igazságként feldobva az internetre. Találomra kiválasztott egy angol nyelvű leírást. Néhány sort elolvasott belőle, de a szöveg előítéletekkel teli zagyvaságnak látszott. Kiment az internetből és belenézett nagyszülei kartondobozába. Talán abban talál valami információt arról, hogy Dusán mivel töltötte első napjait Belgrádban.

A sok irat között talált egy öreg csetnik harcos letételezését, ami részletesen leírta Dusán cselekedeteit. Az öreg gerilla, Tito Jugoszláviájában az ötvenes évek elején, saját kommunistaellenes szabotázs tárgyalására készítette a tanúvallomást.

A letételezésben ez állt:

Dusánnak volt egy felettébb furcsa hóbortja. Ugyanazon az úton kellett, hogy visszamenjen, amin idejött. A legelső dolog, amit Belgrádban csinált, a legelső reggelen miután megérkezett, taxiba ült és utasította a sofőrt, hogy vigye vissza a vasútállomásra. Dusánnak különlegesen jó emlékezőtehetsége volt, pontosan emlékezett, még a sötétben is, merre jött és ragaszkodott, hogy visszafele ugyanazt az útvonalat kövesse. Nem számított, mennyire nehézzé vált vagy értelmetlen volt, amit ahhoz végig kellett csinálnia. Pánikrohamokat kapott, ha valaki megpróbálta megakadályozni hóbortjai végrehajtásában. Alaposan összeveszett a taxissal, mert az másfele, egy egyenesebb úton akart visszamenni az állomásra.

Dusán elmondta nekem, hogy a vasútállomásról felsétált a citadellába, az öreg Kalimegdán erőd tetejére. Ott fenn, az omladozó történelmi romok

között, és a dicsőséges várossal szemei előtt, Dusán letérdelt, megcsókolta a véráztatta szent földet és szemeit az égre forgatva rettenetes esküt fogadott.

— Itt vagyok végre. Semmi nem fog engem többet megakadályozni, hogy népemet szolgáljam. Szent fogadással ígérem, hogy teljes erőmet, minden gondolatomat és minden csepp véremet, nemzetem és hazám védelmére fogom feláldozni. Az élő Istenre esküszöm, hogy betöltöm és becsületben tartom a hazám iránti kötelességemet, minden veszélyes helyen, a legnehezebb helyzetekben, és minden baljóslatú harcban. Fogadom, hogy nem engedem ezt a szent földet soha ellenséges kezekre kerülni. Esküszöm, hogy soha nem adom meg magamat. A föld vesse ki elkárhozott testemet, ha megszegem ígéretem. Az örökkévaló nagy Isten tagadjon meg és taszítson le az égő pokolba, ha elárulom és megszégyenítem nemzetem.

Dusán ismét megcsókolta a földet, felállt, kihúzta magát és fennhangon az egek felé kiáltott.

— Nem lesz a földön olyan erő, ígéret és csábítás, ami engem meg félemlíthet, vagy rá fog tudni arra venni, hogy elhagyjam szent fogadalmam. Isten engem, úgy segéljen.

Mereven állva, mint egy árboccövek, Dusán sokáig nem mozdult. A felkent hősiesség mámorát beszívta az ősi levegőből és hagyta, hogy az elhivatottság, a nemes szándék és a mennyei misszió érzése elárassza testét és lelkét.

Hosszú várakozás után Dusán megfordult és még egyszer az égben lakozó Istenre emelte tekintetét.

— Köszönöm, hogy megmutattad az utat, amit követnem kell.

Dusán a citadellába éretlen fiúként ment fel, és mint érett férfiú jött le. Ettől a perctől fogva, senkitől sem félt és semmi nem tudta többé megijeszteni. Készen volt harci kiképzésére és alig várta, hogy átessen első vérrel megszentelt tűzkeresztségén.

—

Milán néhány nap múlva visszajött és elvitte Dusánt az Amerikai Konzulátusra. Beadták a bevándorlási kérvényt és indokolásnak családi újraegyesítést írtak be. Dusán elmondta az interjúkészítő bevándorlási tisztviselőnek, hogy tanulmányait az Egyesült Államokban szeretné folytatni, és legközelebbi élő rokona a nagybátyja, aki már évekkel ezelőtt megszerezte az amerikai állampolgárságot.

Milán és Márta készségesen befogadták volna családjukba, mindig lett volna kenyér és fekvőhely eggyel több személynek, de Dusán nem akart Jugoszláviában maradni. Amerikába tartott, és a várakozási idő alatt, ott ahol a küzdelem volt, harcászatot akart tanulni.

Dusán minden probléma nélkül átment az emigrációhoz szükséges orvosi vizsgálaton. A követségi orvos megnézte kezeit, lábait, biztosan akarta tudni,

hogy minden egyes ujj megvan végtagjain. A vérvizsgálat megállapította, hogy Dusánnak nincs semmi fertőző betegsége, és a legvégén egy pszichiáter leültette és egyszerű intelligencia próbát csináltatott vele.

A vizsgálat végén, az orvos szakértők egyértelműen megállapították, Dusán a legtökéletesebb fizikai és értelmi egészségnek örvend és alkalmas a bevándorlásra. A bevándorlókat ellenőrző bizottság tagjai ítélete hibás volt, Dusán rögeszmés hóbortjait és mániákus depressziós elmeállapotát elmulasztották észrevenni.

A bizottság közölte Dusánnal, feltéve, hogy szponzorja elküldi eltartására vonatkozó letételezést, kérvénye hat-nyolc hónapon belül engedélyezve lesz. Amerikának szüksége volt, fiatal, egészséges és erős emberekre, és Amerika és Jugoszlávia viszonya a lehető legkiválóbb volt azokban az években.

—

Egy hónappal Dusán Belgrádba való érkezése után, Milán elvitte magával Dusánt Krajínába. Egy kora reggelen felültek a Belgrád-Zágrábi vonatra, Kostajnicába átszálltak, és késő délután megérkeztek Bosanski Noviba.

Az állomáson leültek egy padra és vártak.

Az idő lassan telt és a tétlenség untatta Dusánt. Körbenézett és szélesre kiterjedt sínpárok sokaságát, egy hatalmas, szürke és üres rendező pályaudvart látott maga előtt. Messze távolban, a sínek túlsó végében egy gurítódomb emelkedett, és láthatatlan kezek által indítva, piszkos tehervagonok gurultak le lassan egymásután, és csendben mozogtak előre rendeltetésük felé. A domb aljában, a távolságtól kicsinek látszó férfiak, sötétkék egyenruhákban, hosszú vasrudakkal váltókat feszítettek széjjel, és kapcsolták össze a veszélyesen gyorsuló kocsikat. A csendben fémes csattanással ütődtek össze az ütközők, acél csapódott acélhoz, ahogy a munkások zömök szénszállító vagonokat, lapos rönkszállítókat, és zárt marhavagonokat állítottak össze hosszú, mozdonynélküli szerelvényekbe.

A napkorong elérte a távolban szürkéllő kopasz hegyek gerincét, az utolsó tehervagon végre legördült dombról és az utolsó gurítómunkás is hazament. A léleknélküli kihalt táj, a meszességbe nyúló üres platform látványa, a végtelen teherpályaudvar fenyegetően elhagyottnak érződött.

Az állomás másik végéből oldalogva, egy átlagmagasságú aszkéta külsejű ember közeledett feléjük. Az öregedő férfi arcbőrén mély barázdák ültek, dús hajában a feketebors és az asztali só színe keveredett, és egy apró bajusz enyhítette száraz, keskenyre húzott ajkainak szigorú vonalát. Ahogy nagy léptekkel, komótosan ballagott feléjük, szeme vizsgálódva járt ide-oda.

Meglátta Milánt, leült melléje, de egyetlen üdvözlő szót sem mondott csak komoran hallgatott. Jóval később, amikor megnyugodott, hogy senki sem figyeli őket, mély, elfojtott rekedtes hangon megszólalt.

— Mehetünk. Az állomásépület háta mögött van a szekerem.

Mind a hárman átmentek az épület túlsó felére ahol két ló és egy parasztszekér állt. A szekér saroglyájában néhány tömött zsák feküdt lomha összevisszaságban. A ráncos képű farmer, Dusán csomagját a zsákok közé hajította és intett Dusánnak és Milánnak, hogy üljenek fel a bakra.

Az öreg figyelmesen megvizsgálta az istrángot, felkászálódott a kocsira és leült Dusán és Milán közé, majd kezébe vette a gyeplőt és rövid ostorával a lovak felé legyintett.

A szürkületben szinte észrevétlenül, a gumikerekek hangtalanul gördültek előre a bezsírozott fatengelyen, kimentek az elhagyottnak látszódó városból. Egy óra hallgatag döcögés után megérkeztek egy farmházhoz, ami egy sötét domborulatokkal egymás hegyire dobált, sűrű és ijesztő erdő borította hegyvonulat lábánál állt.

A paraszt bevitte őket a házba és így szólt:

— Itt megpihenünk, holnap gyalogszeren folytatjuk.

Másnap reggel hátizsákokba pakolták ingóságaikat és megindultak egy kanyargó ösvényen, ami egyre feljebb és beljebb vitte őket a hegyekbe. Vezetőjük az ösvény minden lábhelynyi távolságát ismerte és előre figyelmeztette őket a csúszósabb helyekre, egy alacsonyabbra nyúló gallyra, és hogy hol kellet belekapaszkodniuk a fákba, hogy le ne zuhanjanak a lábaik alatt tátongó szakadékba.

Eleinte egy kövek közt siető hegyi patak mentében haladtak előre, és ahogy útjukon egyre feljebb emelkedtek, néhányszor át kellett gázolniuk a vízen. Később az ösvény egy sűrű bükkfaerdőn haladt keresztül, de feljebb az erdő megritkult, ahogy magasabbra érve a fák göcsörtös törpenövésűvé torzultak és széjjelszóródtak. Felérve egy fennsíkra, a levegő észrevehetően megritkult és vad összevisszaságban széjjeldobált piszkosfehér mészkősziklák és kövek között megbújva, a vastag fűszőnyeg smaragdzöld színt öltött magára.

Délidőben megpihentek, bőségesen ettek a hátizsákokból előkerült szalonnából, kenyérből és hagymából. A patakból friss vízzel töltötték fel kulacsaikat, és megindultak ismét felfelé, és beljebb a zord és látszólag lakatlan vidékre.

Röviddel alkonyat beállta előtt elérték úti céljukat, egy terjedelmes barlangot, melynek bejárata ügyesen volt elrejtve a sűrű bozót között. Hátán hanyagul átdobott dobtáras géppisztollyal egy őr lépett eléjük, kezét üdvözlésre emelte és szó nélkül beengedte a fáradtnak látszó jövevényeket.

A barlang belsejében hűvös levegő csapta meg őket és Dusán egy kompakt dízelgenerátor mély mormogását vélte hallani. Közvetlen belül, a bejáratot védve és egy lapos szikla szegélyén, háromlábon nyugodva egy gondosan álcázott nehézgéppuska állt.

Pár lépéssel beljebb várakozva, három idősebb férfi üdvözölte őket.

— Dobri vecser, Boszkó bajtárs. Látjuk meghoztad a fiatal önkéntest, akit ígértél.

Boszkó ledobta hátizsákját a földre, kinyújtott kezével átfogta Dusán vállát és büszkén bejelentette:

— Bemutatom nektek Pugasits Dusánt, jövőnket és ifjú reménységünket.

– Örvendünk, — a barlanglakók válaszolták és egyenként, férfiasan és keményen kezet szorítottak Dusánnal. Kézfogás közben, arcvonásai között lelkét és indítóokait kutatva, mélyen belenéztek szemébe és elővigyázatos bizalommal, mint régóta várt elvtársat maguk közé fogadták.

—

Boszkó a legidősebb férfihez fordult. — Megkaptátok, amit küldettem a faluból?

– Igen. Van elég dízel olajunk, lőszerünk, és szárazbabunk, kitartunk, amíg kell.

– Rendben van, de friss húsra, tejre, lisztre és zöldségfélékre is van szükségetek.

— Egy szerb farmer minden héten jön és hozza a szükséges províziókat.

— Meg lehet benne bízni?

— Az életemmel is.

— Fején találtad a szöget. Ha a farmer elárul, a horvátok megölnek.

A terem közepén kőből rakott tűzhely állt és felette egy természetes kürtő emelkedett a magasba. Messze elvezetve a füstöt, a kémény nem árulta el a partizánok tökéletes rejtekhelyét. A férfiak körbefeküdték a lobogó fahasábokat, és kihegyezett nyersfaágakra nagy figyelemmel disznóhúsdarabokat, szalonnát és hagymát tűzdeltek.

Éhes tekintettel arcukon, a megrakott barbecue nyársakat a tűz felé tartották és meredt szemekkel belebámultak a lángokba. Amikor a szalonna sisteregni kezdett és a húsdarabok széle kissé megégett, az éhes férfiak nagyokat haraptak az ételből és az olvadt disznóháj lecsorgott az állukon. Mohón habzsolva és csámcsogva, a vacsorázók nagy darabokat törtek egy ötkilós kenyérből és megtörölték zsíros pofájukat.

Egy tízliteres demizsonból, bort öntöttek bádogpoharakba, és ittak mintha szakállas erdei szatírok lennének egy ősidői bacchanálián.

Az ízletes harapások az étvágygerjesztő szagot árasztó ételből, és egy félpohárnyi a fanyar borból, amivel leöblítette a harapnivalót, jobban ízlett Dusánnak, mint a legjobb étel, amit valaha is Ilusnál evett. Végre otthon érezte magát, hozzá hasonló társai és szerb testvérei között. Nem bánta, hogy a földön kellett aludnia és boldog volt, hogy nem kellett ruhát cserélnie éjszakára.

Később, evés után egy középkorú asszony jött be és összegyűjtötte a barbecue pálcikákat. Amikor Dusán kezéből vette ki a hegyezett botot, rámosolyodott, és feszesen kerekded keblei a fiatal férfi hátához nyomódtak. A nő arcvonásai, bár bőre az enyhítő kenőcsök hiányában és a hosszú nyarak

tűző napsütése alatti mezőkön végzett munka eredményeként mély barázdákba ráncolódott, vonzóan kedvesnek lehetett mondani.

— Valamikor szépséges leány lehetett ez a nő, — Dusán elismerő csodálattal szemrevételezte a kedveskedő asszonyt.

A nő nem szólt és Dusán fellobbanó vágytól hajtott ábrándozással tovább szőtte gondolatait. — Ez a tökéletesre formált és nőiesen telt test, minden bizonnyal, nagyon izgatóan szép lehet az egyszerű pásztornői ruha alatt.

A nő továbblépett, de nem mulasztotta el észrevenni Dusán érdeklődését és megállt és mintha többet is akart volna mutatni bájaiból. A csoport legidősebb férfitagja meglátta a fellobbanó vonzalmat, és a büszkeséggel kevert rejtett bíztatással, szinte észrevehetetlenül a nő felé hunyorított, majd barátságosan Dusánra nézett.

— Mi szándék hozott ide közénk, édes fiam?

A tűz, az izzó fahasábok, és a szikrázva pattogó égő fa illata hipnotikus kábulatba ejtették Dusánt. Ezektől az emberektől nem kellet semmit sem rejtegetnie. A varázslatos pillanat ereje legbensőbb érzéseinek és titkainak feltárása késztette. A kimerítő hegymászás, a lobogó lángok, a keménykötésű férfiak és fegyverek, mintha egy álom vált volna valóra. Lassan beszélni kezdett.

— A magyarok meggyaláztak engem. Apám meghalt Szerbiáért és anyám gyilkosság áldozata lett Budapesten. — Dusán tekintete a lángoló hasábokra révedt és hangja elcsuklott. — Anyám halála a legjobb barátnőjének, akiben a legjobban megbízott, természetesen egy magyar nő, annak a hibája volt. — Dusán itt szünetet tartott és egy percig elmélázni látszott szerencsétlen sorsán. — Ez a nő megpróbált engem magának felnevelni. Megpróbálta, hogy el tudja-e velem felejtetni nemzeti érzelmeimet, népemet, történelmemet, és a rengeteg szenvedés, ami népünknek kijutott. Az országunk ellen elkövetett szörnyűségeket másoktól kellett megtudjam. Nevelőanyám egy beteges nő volt, nőket környékezett meg és szeretkezett velük.

Valaki, vastag röhögő nevetéssel közbevágott. — Egy leszboszi subabunda-nyaló, nálunk nevén is nevezheted a dolgokat.

— Valami olyasmi, — Dusán folytatta, — anyám biztosan menekülni akart közeledése elől és azért lépett a villamos elé. Elegem volt ezekből a magyarokból. A mennyekben lakó magasságos Isten szólított fel engem elhívatásom véghezvitelére. Szerb népemet a bosszú betöltésére fogom vezetni, és mártírjaink szent kiontott véréért bosszút foguk állani. Én leszek a vezetőjük és rettenhetetlen vezérük. Kemény leszek, ha kell brutális és kegyetlen. Tanítsatok meg a fegyverek kezelésére, a pontos lövészetre, a harcmodorra, meg akarom tanulni a vérontás és a bosszú gyönyörét.

Dusán még hosszasan folytatta összefüggéstelen halandzsázását, a kis csoport nagy élvezettel hallgatta beszédét, nagyokat húztak a boros demizsonból és, elkábulva és elálmosodva, egyenként leheveredtek és elaludtak a tűz körül.

—

Másnap reggel Milán és Boszkó elmentek. Leereszkedtek ugyanazon az ösvényen, amin idejöttek, vissza a farmházba és onnan parasztszekereken két egymástól távol eső vasútállomásra. Senki nem vette észre jöttjüket vagy mentüket.

Fent a barlangban a középkorú nő friss kávét hozott és egy nagydarab, durvára őrölt lisztből sütött kukoricakenyeret.

Dusán elfogadta és beleharapott. A kenyér édes volt és olvasztott kecsketúróval volt leöntve. A nő barátságosan rámosolygott Dusánra és bátorítóan hozzászólt.

— Maricának hívnak. Ne is mond, mert tudom, Dusán a neved. Remélem jól aludtál.

Dusánnak hízelgett az érdeklődés, és az, ahogy Marica hozzászólt. Marica figyelmessége egészen más volt, mint Ilus folytonosan oktatgató, csak a legjobbat akarom számodra modora. Maricán minden jó volt és szép, Dusán nem győzte csodálni hatalmas kebleit, és imádta, ahogy a sok színben pompázóráncos szoknya aláhullott terjedelmes fenekén és kiemelte annak ingerlő kontúrját.

Később, reggeli után jóval, a legidősebb ember a tegnapiak közül bejött a barlangba és behozott öt puskát meg vállán átdobva, egy zsák muníciót.

— Iljának hívnak, — az idős ember Dusánra nézett, — én leszek az oktatód, tőlem majd megtanulod a lőfegyverek kezelését.

Dusán boldogan bólintott. — Köszönöm, előre is, ezért jöttem ide.

Ilja átadott Dusánnak három puskát. — Ezeket vidd te, – mondta és megindult kifele a barlangból. Dusán követte, másfél kilométer hosszat mentek és végül egy tágas mezőn megálltak. Ott Ilja egyenként megmutatta és elmagyarázta a fegyverek kezelését. Született tehetség a tűzfegyverek használatában, Dusán gyorsan felfogta hogyan célozzon, miképpen húzza meg a ravaszt, és hogyan vigyázzon a puskatus rúgására. Másnap, bent a barlangban, Ilja gyakoroltatta Dusánnal a fegyverek széjjelszedését, tisztítását, olajozását és összeszerelését.

Egy hét szorgalmas munka után, látván tanítványa gyors haladását, Ilja markáns arcára széles mosoly derült és dicsérő hangon megjegyezte.

— Az alma nem esik messze a fájától. Tudtam a mi vérünkből soha nem lesz békét kívánó aludttej.

A következő héten, Ilja kipróbálta Dusán fizikai felkészültségét. Megfutatta, ugrania kellet, és földre dobva magát rejtőzködnie. Két súlyos fegyverrel a hátán, és késsel a szájában felmászatta egy meredek sziklára és fent meglapulva észrevehetetlen búvóhelyet kerestetett vele a kövek között. Köteleket és vasékeket használva, Dusánnak sziklaperemekre kellett felmásznia, és Iljával együtt megmásztak egy száz méter magas függőleges dolomitfalat.

Eltelt egy hónap. Ilja egy nagyalakú bőrtokot hozott a barlangba és egy hosszú csövű fényes puskát vett ki belőle. A terjedelmes, kétcsövű lőszerszám és a tetejére szerelt teleszkópos távcső erősen imponált Dusánnak.

— Ez a fegyver trenírozásunk legfontosabb része, — Ilja arcára büszkeség ült ki, ahogy magyarázta. — Ez a fajta puska nagyon drága és nehezen tudunk hozzájutni. Ez a fegyver a legmodernebb és legújabb technikájú messze hordó lőszerszám, amit pénzen lehet venni. Két kilométer távolságra is halálbiztosan célba lehet találni vele. Csehszlovákiában gyártják, és csak Magyarországot megkerülve tudunk hozzájutni. Ezzel a mesterdarabbal úgy meglőhetsz bármely ellenséges gazembert, hogy hamarabb kapja golyót a fejibe, mint ahogy a dörrenés hangja eléri a fülét.

Dusán csodálattal és tisztelettel vette kezébe a fegyvert. Belenézett a teleszkóp csőbe, és összehunyorított szemmel ellenőrizte az élesre megrajzolt célkeresztet.

Lelkesedésének impulzusától hajtva, Dusán megcsókolta a fegyver barnára pácolt tusát és kijelentette:

— A fegyver a legmegbízhatóbb barát, amit egy férfi valaha is szerezhet.

Ilja visszavette a fegyvert Dusántól és kigyalogoltak egy sziklaoromra, ami körülbelül két kilométernyire volt a barlangtól. Egy fenségesen széles völgy terült el lábuk előtt és a völgy túloldalán emelkedő hegyoldalban egy századok óta kiszáradt faóriás állt.

Ilja a fára irányította a messze hordó puskát, belenézett a távcsőbe, és Dusánhoz szólt. – Látod a fa tetején azt a héját tollászkodni?

Dusán elvette a puskát, becélozta a fát, és amikor megtalálta a madarat fojtott hangon válaszolt:

— Látom.

— Lődd le.

Dusán nyugodtan célzott. Egy megrögzött perfektionit, gyönyörrel élvezte az alkalmat, hogy fitogtassa képességeit.

Magasan fent, kedvenc kilátópontján üldögélve, a madár, csőrét felborzolt tollazatába dugva és békésen tisztítgatva magát, egy remekbe illő nagyságú nőstény vörös kánya volt. Dusán célzott, várt, amíg keze teljesen megnyugodott, és lassan elengedte a ravaszt.

A golyó hangsebességnél is gyorsabban hagyta el a fegyver csövét és a madár, élete kioltva mielőtt láthatta volna a veszélyt vagy hallhatta volna a dörrenést, lefordult a faágról.

Ilja távcsövével figyelte az eseményt és megelégedve bólintott.

— Kitűnő. Mostantól kezdve te vagy a mi mesterlövészünk. Már egy volt előtted is, de sajnos valaki Karlovácon felismerte az utcán és az átkozott horvátok nem ismertek kegyelmet. Meglincselték és levágták a tökeit. A szerencsétlen elvérzett. De ne félj, ez nem fog veled megtörténni. Téged nem ismer senki Krajinában. A mi földünkön biztonságban vagy.

— Soha nem féltem a veszélytől, — Dusán válaszolta.

— A pozíció a tied, — Ilja hátba verte Dusánt és megszorította kezét.

—

Az idő kezdett lehűlni és késő októberre vékony hóréteg borította a magasabb csúcsokat. Ilja elővette Dusánt és bejelentette:

— Fontos munka vár reánk.

Itt Ilja szünetet tartott, összehúzott szemekkel fürkészte Dusán reagálását majd határozott hangon hozzátette. — Alapfokú kiképzésedet sikeresen befejeztük és most már kétségen kívül közénk tartozol. Egyikünknek sem lesz baja, ha pontosan követjük a haditervet. Tavaly nyáron a horvátok elfoglaltak egy szerb farmot, megölték a farmert, legidősebb fiát és annak feleségét. A farmer felesége, két fiatalabb fiúk és a két leányuk elmenekült. A horvátok azon óta sem tudták őket elfogni és még mindig életben vannak. A farm a mienk, a szerbeké, és kötelességünk, hogy visszaszerezzük. Nem tűrhetjük, hogy horvátok éljenek azon a földön, amit századok óta szerbek védtek és műveltek. A császár hívott be minket ide, erre a földre, hogy védjük Ausztriát a törökök ellen. Őseink századokon keresztül bátran harcoltak ennek a földnek a védelmében. Fegyverrel a hátunkon szántottunk és arattuk kenyéradó búzánkat. Ma már nincsen török veszély és többet nincs szükség harci rátermettségünkre. A horvátok el akarnak zavarni minket innen. Soha, ez a föld a mienk és az országrész a mi Nagy-Szerbiánkhoz tartozik. Meg kell mutatnunk azoknak a gazembereknek, hogy melyik fára lesznek felaggatva, ha ellentmondanak nekünk.

Dusán nagyot bólintott. — Benne vagyok, számíthatsz rám. Alig várom, hogy vért lássak és átessek a tűzkeresztségen.

Ilja folytatta. — Összesen hatan leszünk. Körbevesszük a farmer házát, én berúgom a frontajtót és bedobok egy kézigránátot. Te, meg még egy partizán bejöttök utánam, és kiijesztjük az élő jézust a bentlakókból. Máskor jobban meg kell gondolniuk, hogy kinek a házába költözködnek be. A többiek kívülről fedeznek minket, arra az esetre, ha horvátok nem elég ijedősek.

—

Két nap alatt összepakolták fegyvereiket. A második nap este megérkeztek társaik. Kezet ráztak a háziakkal, ettek ittak majd éjszakai nyugovóra tértek a barlangban. A következő kora reggel a csoport gyalogszerrel megindult a visszafoglalandó farm felé. A harminc kilométeres túra egy teljes napot vett igénybe. Estefelé, körülbelül fél kilométernyire a háztól, a rajtaütők elrejtőzködtek a bokrokban. Nem ettek, nem raktak tábortüzet, és az éjszakát a puszta földön félig alva töltötték.

Reggel öt órakor Ilja mindenkit felébresztett. Hárman hátra maradtak, felállították állványra szerelt könnyű-géppuskáikat és fegyvereik mögött hason fekve vigyázni kezdték a többieket.

Dusán és Muromac a bejárati ajtó egy-egy oldalára álltak és középen maradva Ilja elővette pisztolyát. Kétszer belelőtt a zárba, magasra emelte megvasalt csizmáját és berúgta az ajtót.

A nehéz faajtó kiszakadt keretéből, befele zuhant és Ilja a szoba közepére dobta a kézigránátot.

A gránát nagyot robbant, lángok és vastag füst töltötte meg a helyiséget, várniuk kellett, semmit nem lehetett látni.

Néhány másodperc múlva, amikor a robbanás tüze ellobbant és a füst egy kissé elült, Muromac fáklyát gyújtott és annak világánál megindultak befelé.

A bejárati ajtó egy terjedelmes parasztkonyhába nyílott, ami üresnek látszott. Harmadiknak lépve be a házba, Dusán egy nagy hálószobát látott a baloldalon. A szoba nyitott ajtajában egy fegyvertelen fiatalember, szinte csak egy kamasz fiú állt és a kezeit a levegőben tartva reszketett félelmében.

A fiú pontosan úgy nézett ki, mint Viktor.

— A büdös életbe, — Dusán megdöbbenten nézte a jelenést, — mi a pillanatot csinál itt ez a mintafiú?

Dusán fejéből leszaladt a vér. Feldühödve, levegő után kezdett kapkodni, valami rettenetesen ocsmányt akart káromkodni, de egyetlen hang sem jött ki a torkán. Pánikba esett és halálfélelem fogta el.

— Nem szabad tétovázzak, — gondolta, — ez ki fogja tépni a kezemből a fegyvert és megöl, ha nem én ölöm meg először.

Dusán meghúzta a ravaszt a géppisztolyán és beleeresztett egy sorozatot a fiatalember mellébe. Az eleven mellkas miszlikbe tépődésének szörnyű látványa megoldotta Dusán hangszálait, és dühödt hangon felordított.

— Te rohadék, te provokáltad ki belőlem.

A háttérben Dusán mozgást látott. Egy fiatal nő próbált rejtőzködni az ágy dunyhái között. Dusán odaugrott és letépte róla az ágyneműt.

A nő, puha kerekded vállakkal kissé telt idomú, és rózsaszín bőre dunyhák alatt megőrzött asszonyi meleget sugárzott. Kivágott vászon hálóingében az ágyban fekvő fiatalasszony szerelemre csábított és nem gyilkos vérbosszú végrehajtására. De Dusán már megízlelte a vérontás izgalmát. A vér látványa csak felajzotta, elsötétítette agyát és most már nem ismert kegyelmet. Teljesen átadta magát a harc gyönyörteljes izgalmának, géppisztolyával belelőtt a nő szép arcába és a nő szőke hajjal koronázott feje semmivé lett. Fejetlen teste irtóztatóan rángatódzott, nyakából szökőkútként fröcskölni kezdett a vér, és elfolyt vére pirosra festette a párnákból kiömlött fehér tollakat.

Ilja a pincében volt elfoglalva, és Muromac a padlást ellenőrizte. Magára maradva a hálószobai kettős gyilkosság után, Dusán átment a konyha átellenes oldaláról nyíló második szobába. Belülre került és rejtőzködő alakokat látott

egy ágy alatt. Odalépett, felrántotta a nehéz vaskeretet, és az egészet a fal ellen dobta.

Életükért reszketve és egymáshoz bújva két középkorú nő feküdt a földön. Dusán az egyiket felrántotta a hajánál fogva. A nő halálos gyűlölettel szembe nézett vele és leköpte.

— Te szemét. Micsoda hős vagy te? Csak fegyvertelen emberekkel mersz harcolni.

A farmerasszony hiába fenyegetődzött. Dusánon már elhatalmasodott a gyilkolási roham. Kezeletlen idegbetegsége, a tombolási vágy és a düh, ami évek alatt elfojtva felgyülemlett benne, kiutat talált az öldöklésben és vérszomjas belső démonok vették át cselekedeteinek irányítását.

— Fogd be pofád és térdelj le előttem, — Dusán dühödten a nőre menydörgött és a másikat is melléje rángatta a földről. — Két rohadt, beteges leszboszi, mit csináltatok együtt az ágy alatt?

Fegyverének tusát használva Dusán fejbe verte az egyik nőt, és amikor áldozata lerogyott a padlóra bordáiba rúgott. A másik nő, oltalmazóan társa testére borult és takarni próbálta, de géppisztolyának dobtárát üresre lőve Dusán beléjük eresztette összes maradék golyóit.

Mintha az utolsó töltény végszavára jönnének be, Ilja és Muromac megjelentek a szobaajtóban és csodáló elismeréssel vigyorogva kérdezték:

— Hát itt meg mi történt?

Dusán nem érzett megbánást a négy élet kioltása felett. Egy brutális szörnyeteggé, egy hidegvérűen kegyetlen gyilkossá válva minden felfogható ok nélkül ölt. Dusán nem tartotta ezeket a horvát parasztokat, a feltételezett ellenséget, hús és vér embereknek. Áldozatait, soha életében nem látta. Velük nem volt személyes elszámolnivalója vagy megtorlása, amit rendeznie kellett. Dusán a nagy ügy érdekében cselekedett, habozás és kétségek nélkül, ahogy a Kalimegdán fellegvárában megígérte, hogy életét hazája és nemzetének védelmére fogja áldozni. Nem magyarázkodott, büszkén és szenvtelenül, mint egy beérett partizánharcos bejelentette:

— Megtámadtak, meg kellett védenem magam.

Dusán magához való emberek közé került. Tetteit vigyorogva megdicsérték. — Nem nagy veszteség. Sose bánd, amit tettél.

Ilja még meg is veregette Dusán vállát. — Amúgy sem terveztem senkit sem élve hátrahagyni. Nekünk nincs szükségünk tanúkra.

Dusán praktikus közömbösséggel fogadta a dicséretet. — Mit fogunk csinálni a hullákkal?

— A fészerben lovak vannak és szekér. — Ilja kérges hangja teljes érzéketlenséget tükrözött. — Még elég korán van és van időnk. Feldobáljuk a döglött horvátokat a lovas kocsira, tudok egy mély karsztüreget a hegyekben, majd oda bedobáljuk őket.

Ilja kiment a házból és beintette a kint maradottakat. Azok felszedték a golyószórót és előjöttek a bozótból. Az egyik felmászott egy magas fára vigyázni és a többi nekilátott dolgozni.

Ilja befogta a lovakat, két társa kicipelte a holttesteket és egyenként feldobálták őket a saroglyába. Muromac összegyűjtötte a véres lepedőket, a szétlőtt párnákat és az összetört bútorokat, csomagokat kötött belőlük és ráhajította a vérbefagyott tetemek tetejére.

Dusán összesöpörte a leesett hulladékokat és a legvégén, a többiekkel együtt, egy terjedelmes viaszkos vászon lepedővel, letakarták szörnyű tettüknek szekérre felhalmozott bizonyítékát.

Ilja erős madzaggal a szekér oldalához kötötte a lepedő széleit és felült a bakra.

Dolga végezetten, ketten a szekéren ülve és a többiek gyalogosan lődörögve, a partizáncsoport megindult. A házat otthagyták üresen, mintha a lakók saját szándékukból költöztek volna ki, és ahogy lassan távolodtak a háztól, a gyilkosoknak eszébe sem jutott, hogy visszanézzenek tettük színhelyére.

Munkájuk rettenetes eredményét, mintha mezei aratásból térnének haza, magukkal vitték.

Göröngyös utakon és sziklás horhosokban haladva, három óra hosszat döcögtek a szekéren és végül megálltak egy kicsiny tisztáson, amely eldugva rejlett a fehér mészkősziklák és a göcsörtösre nőtt magaslati bükkfák között. A jeges hegyi szél süvítése, a hely tiltott elhagyottsága, kísérteties érzést ébresztett Dusánban, mintha a rengeteg meggyilkolt és a feneketlen üregbe temetetlenül ledobott emberi lények hazajáró lelkei könyörögtek volna neki igazságukért és szabadulásukért.

Ilja egy, a mészkőszikla altalajban tátongó, széles réshez vezette társait. A hasadék alatt mélység rejtőzött és abba mindent beledobáltak. A tárgyak és a testek hangtalanul hullottak alá, és a feneketlenül tátongó pokollyuk engedelmesen elnyelte rémtettük maradványait, mint ahogyan azt már századok, vagy évezredek óta sokan másoknak is hűségesen megtette.

—

Walter professor elnyomta magától a leírást. Keze reszketett és mellkasa fájdalmasan összeszorult. Ránézett a borítóra, ki volt az a tormented agyvelő, aki ilyen szörnyűségeket meg tudott örökíteni. A védelem tekintélyes időt és energiát fektetett az irat megszerzésére, és az ítélkező zsűri nyilvánvaló sokkolására a Stamfordi Legfelsőbb Bíróság elé terjesztette. Az állam vádló ügyésze azonban ellenezte a kompromittáló karakterbizonyíték prezentálását, és következteségképpen a fontos dokumentum törölve lett a hivatalos tanúvallomások sorából. De valaki megmentett egy példányt belőle; talán

emlékeztetőnek, vagy esetleg egy jövőbeli napon, több emberöltő elteltével, arra, hogy olajt öntsön egy új megtorlási korszaknak fellobbanó tüzére.

Waltert rosszullét környékezte, a puszta gondolat, hogy ilyen szörnyűség testvérnemzetek között megtörténhetett, és a leírt evidencia, hogy az valóban meg is történt, felkavarta legbelsőbb részeit. A tanú, száraz, érzéstelen leírása, a tényekhez ragaszkodó narratív, darabokra törte ezen idáig védett és szörnyűségektől óvott humánus világnézetét.

Hasonló események, ahogy az internetet kutatva olvashatta a témával foglalkozó weboldalakon, megtörténtek a nemrégiben lezajlott Jugoszláv polgárháborúban. Kirobbanva egy látszólagosan békés és jól szervezett országból, tömeggyilkosságok, etnikai tisztogatások, szomszédnak szomszéd által való meggyilkolása. Honnan eredt ez a soha meg nem bocsájtó indulat és ez a középkori brutalitás? Meg lehet ezt valaha is állítani, ha nem a jelenben, akkor a jövőben? Tíz év múlva, húsz év múlva, lesz-e valaki, aki még mindig bosszút akar állni, és örökkön örökké ördögök és démonok közötti életre kárhoztat minket?

Walter készített magának egy erős Manhattan kevertet. Az ital megnyugtatta becsípődött idegeit, és ismét volt ereje felvenni a tanútételt és folytatni az olvasást.

—

Két ember a szekéren maradt és folytatták útjukat délre, Bosznia fele. Holnap majd eladják a lovakat és a szekeret a Szarajevói vásáron. Ott senki nem fogja kérdezni a portékának eredetét és valódi tulajdonjogát.

Muromac gyalog ment vissza falujába, északkelet felé, Szerbia irányába. Ilja és Dusán széjjelszerelték a fegyvereket, és becsomagolták terhüket a hátizsákokba. Majd fent a barlangban ott kitisztítják az alkatrészeket és elraktározzák, amíg ismét szükség lesz használatukra.

Feladat bevégezve és nyomok eltüntetve, Dusán és Ilja megkezdték teljes napot igénybe vevő útjukat, vissza, a hegyekben elrejtett anyabázisuk felé.

Az első két órában hallgatagon lépegettek egymás mellett. Az ösvény lekeskenyedett, és szórványos emberi használatot mutatva, mindössze erdei vadcsapásnak látszódott. Mélyen lent a messzi távolban, távoli mintha egy másik planétán lenne, feküdt a falu. Ellenség vagy barát, nem tett különbséget, ebben a harcban az összecsapások éjszaka vagy kora hajnalban zajlottak le, napközben a falusiak között megértés és béke uralkodott.

Az erdő magaslati határa felett, tíz kilométernyi távolban, ezerfős birkanyáj legelt a hegy oldalában elterülő zöld mezőben. A vezérkos nyakában lógó kolomp alig hallhatóan csengetett, nyugtatóan csendesítő hangja a testvéri egyetértést és az átszellemült békét hirdetett. Fent a magasban, a hideg és kristálytiszta hegyi levegő még az ördögi lelkeket is tisztára mosta, és megengedte nekik, hogy színleljék, a szörnyűség, amit elkövettek, nem ebben a valóságban létezett. A tett egy éjszakai rémlátomás kellet, hogy legyen, egy

rossz álom, valami emberileg lehetetlen és valami, ami csak a rémtörténetekben létezett, és amiről csak a titokban elmondott hazafias legendák elbeszélése közben hallhattak.

De a rettenet valóság volt és Iljának feloldozást kellett adnia ifjú tanítványának és le kellett csillapítania felbolygatott elméjét.

— Dusán, fiam, — Ilja kezdte a vigasztalást, — min gondolkozol? Az egyetlen helyénvaló dolgot követted el. Azoknak az embereknek a nemzetsége sorainkból már sokat megölt, és nekünk, hogy ne merjenek minket többet megtámadni, elrettentő kegyetlenséget kellett mutatnunk. Földünket újból és újból, ha kell százszor is, de meg kell védenünk.

— Tudom, és miattam ne fájjon a fejed, — Dusán meglepő nyugalommal válaszolt öreg mesterének. — Én vagyok a büntető erő és, hogy vezessem népemet engem a pokol hatalmasságai vezéreltek ide. Kötelességemet teljesíteni fogom és nem lesz a földön senki, aki szembe mer majd velem szegülni. Legyőzhetetlen leszek, és lángoló fáklyaként fogom népemet bátorítani. Én a halál arkangyala vagyok, és még sok mindenért kell elégtételt vennem. Magyarok ölték meg anyámat és apámat. Múltamat és örökségemet el akarták velem felejtetni, de én soha nem fogok megbocsájtani és felejteni. A ma hajnali vállalkozás csak puszta tréninggyakorlat volt számomra. Vért akartam látni és harcot tapasztalni, és köszönöm nektek az alkalmat, hogy megmutathattam ki vagyok, és bebizonyíthattam, hogy kemény acélból lettem kikovácsolva. Most már tudom, nem leszek gyenge és el fogom végezni Isten által felszentelt küldetésemet.

Dusán monológja, még edzett gerillaharcos és hivatásos bérgyilkos Ilját is megdöbbentette. — Dusán zavarodott lehet agyában, vagy őrült, talán mind a kettő, — Ilja latolgatta magába mélyedve, — de akárhogy is van, mozgalmunknak szüksége van ilyen elmeháborodott egyénekre. Egy darabig használjuk majd Dusánt. Hamarosan valaki úgyis megöli, mielőtt esélye lesz, hogy komoly veszélyt hozzon csoportunkra.

Csendben folytatták hegymászó útjukat. Leszállt az este és egy kicsiny forrás mellett letáboroztak. Megtöltötték kulacsaikat, élelmiszeres zsákjukból kivették a megmaradt szalonnát és kenyeret, ettek és belecsavarodva durva, de meleg lópokrócaikba, mint két kimerült alpinista, elaludtak.

Másnap késő délutánra visszaérkeztek a barlanghoz. Tegnap óta várva érkezésüket Marica hatalmas üstre való disznópörköltet és vízbefőtt burgonyát készített. Az isteni illatú ételből kitett nekik egy abrosszal terített asztalkára, tett melléje három üveg görög bort és nekiálltak enni.

Marica arca csupa mosoly volt és feltűnő figyelmességgel beszélt Dusánhoz. Mélyen kivágott parasztinget viselt, és amikor Dusán tányérját megtetézte, előrehajolt és kebleinek csábító fehérsége kivillant.

Ilja degeszre rakta hasát, egy teljes palacknyi bort leeregetett utána és elaludt. Mintha nem is lenne ezen a világon, az öreg kinyújtózott egy

fapriccsen, közel a melegítő tűzhöz és horkolni kezdett, mint egy téli álmába szenderült vérmedve.

Marica megfogta Dusán kezét, felsegítette üléből és óvatosan lábujjhegyen lépkedve a barlang egyik távoli szöglete felé húzta, ahol a mészkősziklába durván bevágott lépcsőfokokkal egy szűk és kanyargó folyosó vezetett lefele. Leereszkedtek és egy tágas terembe értek, ahol még Dusán ezen idáig soha nem volt. Marica féltucatnyi kátrányos fáklyát hozott magával, a falakra erősített tartókba helyezte őket és világot gyújtott.

A lobogó fény egy gőzölgő vízzel teli medencét világított meg.

— Itt az ideje, hogy megtisztítsuk lényünket, — az asszony suttogta csábítóan és kezdte kigombolni ingének elejét.

Dusán nem mozdult és a Marica gyengéden ösztökélve oldalba bokszolta.

— Gyerünk ifjú hősöm, kövesd a példámat.

Dusán továbbra is hitetlenkedve nézett Maricára és az asszony, ahogy kilépett tarkás színű, rakott-szoknyájából tovább bíztatta:

— Te is vedd le ruháidat, látni szeretném, milyen izmaid vannak. Ne légy szégyenlős, itt lent csak mi ketten vagyunk. Mi ketten és a jó Isten. Isten szeret téged, az Isten mind a kettőnket szeret, úgy ahogy születtünk, meztelenül, mint ahogy egykoron teremtett minket.

Dusán megbűvölten csodálta a rejtegető öltözékből előbukkanó női test mennyei szépségét, az első nőt, aki saját szíve szántából és szerelmi vágyától hajtva hajlandó volt levetkőzni előtte. Marica, vastag combokkal, széles csípővel és terjedelmes mellekkel magas termetű volt és erős. Melle közepének tenyérnagyságú sötét holdudvarán, ékes diadémként málnaszínű bimbók ültek, vastag és előre dudorodó, hívogatóan játékos és csókolnivaló, hengerformájú ékszerek.

Dusán levette ingét és nadrágját.

Teljesen meztelenre vetkőzve Marica belépett a medencébe és két kezének ujjaival hívogatóan integetve bíztatta Dusánt.

— Gyere hát, mire vársz?

— Micsoda mennyei élvezet, a fiatal férfi gondolta és átszellemülten követte Maricát. A medencében nyakig bemerült a vízbe és engedte, hogy a termálfürdő melege lágyan simogassa szerelemre vágyó testét. Fejét kissé hátrafele tartva Marica a hátán kezdett úszni és hagyta, hogy Dusán, arcával előre és szinte súlytalanul lebegve a habokban a keblére és hasára feküdjön.

Érett asszonyi szerető, Marica széttárta karjait és átölelte a fiatal fiú vállait és megcsókolta szerelmi vágytól felhevült ajkait. És Dusán, először fiatal életében megérezte a szenzuális egyesülés szédítő mámorát, a tiltott nő testének mámorítóan bűvös izgalmát, az igazi nő édes ölelését, aki szerelmesen odaadja testét az őt meghódítani kívánó férfinek.

Marica fordult egyet a vízben és egy víz alatti padkára nyomva ülő pozícióba kényszerítette Dusánt. Azután leguggolt, lovagló ülésben elhelyezkedett a férfi ölében és szétterpesztette combjait. Hosszú lábait

körbefonva Dusán derekán, gyengéden eleresztette magát, és ránehezedett a legény lágyékára.

Azután lenyúlt, megérintette Dusánt, körbefonta ujjait és keresően, magába irányítva a férfi lüktetően ágaskodó vágyát rávezette a tapasztalatlant, hogy hol találhatja meg a nő szerelmének izgatóan csúszós portálját. Súlyvesztetten lebegve a meleg vízben, Marica lejjebb eresztette fenekét majd kissé felemelkedett. Újra és újra ismételve, mint az örökkévalóság lassan dugattyúzó pisztonja, minden egyes mozdulatot vérforralóan hosszúra nyújtott. A szerelem barlanglakó mesternője tudta, hogyan és mit kell csinálnia, hogy élete első szerelmi aktusa gyönyörteljes és maradandó élmény legyen Dusán számára.

Izgatottsága, mintha az egek lajtorjáján emelkedne a magasba, Dusán soha nem érzett még ilyen erőteljes gyönyört. Amikor már többet nem tűrhette izgalmának kéjes fájdalmát, átadta magát a megkönnyebbülés vulkánszerű kirobbanásának. Az elnyújtott és teljes klimax, egy érzés, amit serdülőkorabeli magános tapasztalatszerzéseiben soha el nem érhetett, alapjaiban rázta meg férfiúi identitását.

Marica lassan megállt, és még mindig görcsösen markolva Dusán vállait és nyakát a fülébe súgta:

— Én hősöm, én fiatal hősöm, az én igazi férfim. Remélem, hogy a gyönyör megkönnyítette lelked terheit.

Dusán, átszellemült hangon, válaszolt:

— Én angyalom, a mennyekből szálltál alá a földre, hogy megjutalmazd az igazi hősöket. Tudom, hogy te ki vagy. Ősrégi vallások istennője vagy. Te vissza és vissza fogsz jönni hozzám, hogy ismét és újból megjutalmazz, de csak akkor, ha teljesítem a kötelességemet, és teljesíteni fogom a kötelességemet, mert akarom, hogy újra és újra meglátogass.

Marica gyengéden elmosolyodott és lecsúszott Dusánról. A férfi utána nyúlt és folytatták a játékot. Lebegve a vízben, kezeiket felfedező útra indítva, csókolva és simogatva, annyit habzsoltak egymásból amennyit csak vágyuk megkívánt. Hosszas játszadozás után kiszálltak a vízből és meztelenül, egy a puha homokos földre leterített pokrócra lefeküdtek egymás mellé. Marica lepedőt húzott magukra, átölelte Dusánt, és ahogy voltak, ruha nélkül és pucéran, egymást szerelmesen átölelve elaludtak.

Órák múlva, amikor felrezzentek, Marica újfenten játékra hívta a fiút:

— Szeretnél ismét a magadévá tenni? Valami másfajta szerelmet is megpróbálhatnánk.

Az első aktus, akármilyen kielégítő és gyönyörteljes volt, nem csökkentette Dusán szerelmi vágyát. Most, hogy már megízlelte a szerelem szenvedélyes örömét, még erőteljesebben kívánta a buja kéjelgést és Marica fülébe súgta. — Igen, legyél a tanítóm.

Marica arcát elsötétítette az érzéki vágy. — Akarom, hogy hátulról csináld. Hadd mutassam meg neked az ősi görög pozíciót.

Marica hasára fordult és feltérdelt. Feneke partjai felemelkedtek, terjedelmesen és kereken, a látvány elállította Dusán lélegzetét.

— Tetszik-e a gyönyör, ami feltárult előtted, — Marica suttogva hátraszólt. — Térdelj le hát mögéje.

Dusán engedelmeskedett. Megragadta Marica derekát és lágyékát hozzányomta a nő fenekéhez. Marica nem ellenkezett. Húsa puha maradt és alfelének partjai szélesre tágultak. Engedte, hogy Dusán keresse a bejáratot és erővel nyomakodjon befelé. Dusán beszívta Marica altestének szappant régen nem látott illatát és tapasztalt férfihoz illően megkérdezte. – Ez az, amire gondoltál?

— Nem, — Marica válaszolta halkan, — nem egészen így.

Marica kissé elhúzódott Dusántól. Egy tégelyből zsírt markolt fel és gyengéden húzogató mozdulattal bekente Dusánt. Amikor elég csúszóssá vált, kezével azt a hátsó bejárathoz irányította és fejével hátra fordulva és arcán kéjes fájdalom, Dusánhoz szólt:

— Remélem nincs ellenvetésed.

Dusán alig tudta elhinni ördögi szerencséjét. — Honnan tudja Marica a legféltettebben őrzött titkomat? — Előrenyomta ágyékát, Marica ügyesen ellazította záróizmait és tűrte a kemény behatolást. Másodszorra lényegesen tovább tartott az őrületes hegycsúcs elérése, de az odaérés minden gyönyörteljes mozzanatát Dusán mélyebben tudta átérezni. Dusán lassan hatolt előre, és amikor visszafele húzott átszellemülten élvezte, ahogy Marica ragadós cuppanásokkal próbálta partnerét magában tartani.

— Dusán, — Marica nyögdécselt a gyönyörtől, — ezt meg akartam neked tanítani. Ha valaha is elfognak téged vagy börtönre vetnek, a börtönben nagy hasznát fogod venni ennek a variációnak.

Dusán nem akart fogságról és börtönökről beszélni, de a puszta gondolat hogy ezt az aktust egy férfival is csinálhatja, erősen felizgatta és azonnal, ahogy a nő megemlítette, elérte klimaxát.

Szerelmi aktusuk után, a második pár órán belül, Dusán végre úgy érezte, egyelőre eleget kapott.

Marica észrevette a férfi hangulatváltozását és megcsókolta arcát.

— Elfáradtál, — kérdezte.

— Nem ártana egy kis pihenés, — enerváltan és kielégülve Dusán elengedte magát és hanyatt fekve behunyta a szemét.

Marica melléje feküdt, átölelte és ismét elaludtak.

Amikor Dusán felébredt egyedül volt. A barlang felső részéből kávéillat szűrődött lefele. Az idegfeszültség tökéletes hiánya, megerősítve a siker és a győzelem érzésével, elárasztotta fizikailag amúgy is kipihent testét. Hatalmasat ásított, nyújtózkodott, magára vette ruháit és felment a lépcsőkön, hogy megkeresse Maricát.

A barlang bejárati nagytermében Marica reggeli készítéssel foglalatoskodott, és ahogy meglátta Dusánt széles mosolyra derült.

— Kellemes jó reggelt, Dusán. Hogy aludtál? Foglalj helyet, ma ünnepelünk. Csináltam friss kávét és lekváros buktát sütöttem.

Ilja a tűzhelyhez közel egy alacsony padon ült és kerek arca sugárzott a barátságos örömtől.

Mit vigyorog ez? Dusán gondolta. Jobban teszem, ha nem dicsekszem el, ami az éjszaka történt, fegyver van nála és reagálása kiszámíthatatlan.

Ügyesen jelezve, hogy az éjszakai történteket titokban kell tartaniuk, Marica csak egy rövid pillanatra érintette meg Dusán kezét mialatt Ilja, bizalommal eltelve, udvariasan másfelé nézett.

—

December elején Ilja bejelentette.

— Dusán, itt az ideje, hogy visszamenj Belgrádba. Interjúd hamarosan esedékes az Amerikai Követségen. Itt fent a hegyekben, az idő rövidesen nagyon hidegre fog fordulni. Ösvényeinket be fogja fújni a hó és provízióinkat képtelenek leszünk idejuttatni. Tavaszig nem fog akadni semmi sürgős dolgunk. Ha megjártad Amerikát, talán egy pár éven belül újra találkozni fogunk. Maricának és nekem, van egy házunk Banja Lukán és rendszerint ott töltjük a telet. Ha télen érkezel, keress meg minket ott.

A hirtelen, bár nem meglepő bejelentés mellbe vágta Dusánt. Tudta, egyszer vissza kell majd mennie Belgrádba, hiszen előre meghatározott elrendeltetése volt, hogy felkeresse Vlatko nagybátyját a Bronxban, de nem hitte el, hogy Maricát ilyen hamar el kell hagynia. Most itt volt a rettegett pillanat, meg kellett kérdeznie a kérdést, amire soha nem akart választ kapni.

— Marica és te? Férj és feleség vagytok? Nem tudtam.

Ilja mosolyra húzta a száját és bólintott. — Igen, Marica az én életem társa. Házasok vagyunk, és nagyon szeretjük egymást. Remélem ez nem zavar téged és reméljük, hogy továbbra is ugyanúgy szeretsz minket, mint azelőtt.

Dusán szeplőtelen angyalára nézett, álmainak nője, első szerelme, egy középkorú asszony, akinek arcbőre naptól szárított aszalt szilvára emlékeztetett. De Dusán nem látta a barázdákat és a szem körüli szarkalábakat, Dusán csak a beérett szépséget vette észre Maricában, csak a gyengéd gondosságra és az édesen elsuttogott szerelmi szavakra emlékezett.

Bujaság és olthatatlan szexuális érzékiség, egy kielégíthetetlen vágy, hogy ez az angyalszerű teremtés örökké szeresse őt, újból és újból a végtelenségig, ez az önző érzés meggátolta abban, hogy elfogadja a reális valóságot, hogy egyetlen mentorjának feleségével házasságtörést követett el.

Elárulva és megrázkódtatva, belső értékeinek kártyavára összeomlott benne és tormented pszichéje őrült erővel ismét a felszínre tört. Megzavarodva, megrögzött hóbortjai ismét erőt vettek rajta, és sürgető hangok fejében újból hangoztatni kezdték utasításaikat. De nem akarta kimutatni szégyellnivaló érzéseit, és megpróbálta elrejteni kínnal teljes gyötrelmeit.

Dusán tudta és hitte, Marica az ő hősiességének a jutalma, és folytonosan újabb hőstetteket kell cselekednie, hogy elnyerje jutalmát és fájdalmasan gondolta, ha őt elveszíti, másik nőre soha többet nem fog tudni ránézni.

Annak ellenére, hogy szerelembe esett Maricával, Dusán még mindig a legnagyobb tisztelet érezte Ilja iránt. Ilja volt az ő nagy tanítója, Ilja volt a legigazibb hazafi, és a haza védelmének legkiemelkedőbb harcosa.

Érezte, meg kell gyónnia Maricával való tiltott kapcsolatát.

— Ilja, — Dusán kezdte és bűntudatos arccal mesterére nézett, — szerelmes vagyok a feleségedbe. Már nagyon sokszor egymáséivá lettünk és nem tudok lemondani róla. De a legfurcsább az egészben, hogy akárcsak saját édesapámat, téged is szívemből szeretlek.

Marica gyengéden megsimogatta Dusán arcát és válaszolt Ilja helyett.

— Én is szeretlek téged, Dusán, és Ilja is szeret téged, de neked be kell töltened rendeltetésedet és el kell menned Amerikába. Gyere vissza hozzánk, ha megkaptad az állampolgárságodat. Akkor még jobban szükségünk lesz rád, mint most. Mindenütt és örökké várni fogok reád. Ilja is várni fog reád. Mi hárman együtt, még nagy dolgokat fogunk véghezvinni.

Dusán bólintott. Egy furcsa, de nem kellemetlen érzés fojtogatta torkát és nem tudott válaszolni.

Vállaikat egymáshoz szorítva a trió összeölelkezett és Dusán próbálta elrejteni boldogságának könnyeit.

Egy gyötrelmes teher emelkedett fel lelkéről, a megkönnyebbülés agyát kristálytisztán hagyta, és lehetővé tett, hogy világosan lássa és koncentrálni tudjon elhívatásának végrehajtásában. A feloldozottság örömkönnyeivel küszködve fogadta meg. — Visszajövök, ezt megígérem.

—

Családi legendákból és mendemondákból Walter kikövetkeztette, hogy Dusán valóban elment és megérkezett Amerikába. Ebből kiindulva felkutatott bevándorlási adattárakat, kihajózási és érkezési dátumokat, meglátogatta az Ellis Island emigrációs múzeumot, egyeztetett a vámhivatal levéltárával, és napokat töltött az Immigration and Naturalization Service könyvtárában. Hosszú kitartó munka után lépésről lépésre sikerült összeállítania Dusán Krajínából az Új Világba vezető útját.

—

1933. december elején Dusán visszaérkezett Belgrádba. Az Amerikai Követségen jól sikerült az interjú. Vlatko nagybácsi aláírta és postafordultával visszaküldte a szponzoráló okmányokat, és 1934 márciusában Dusán megkapta feltételes bevándorlási vízumát az Egyesült Államokba. Az értékes dokumentum, két év időszakig terjedő átmeneti letelepülésre jogosította és

lehetővé tette, hogy a két év letelte után kérvényezze az állandó jellegű letelepedésre jogosító zöldkártyát. Jogait azzal a feltételezéssel kapta, hogy mintapolgárként fog viselkedni, a törvényt nem szegi meg, nem követ el semmi bűnt, nem rabol és nem követ el házasságtörést.

Az Amerikai Immigration and Naturalization Service szemében Dusán egy erős, egészséges és büntetlen előéletű 19 éves fiatalember volt, aki egy Amerikával jó barátságban lévő, és külpolitikailag fontos országból jött.

Minden jel arra mutatott, hogy a szeplőtlen múltú fiatal bevándorló az amerikai munkaerőpiac ideális reménysége lesz.

Minden jó, ha a vége jó, 1934. május végén, Genovából kihajózva az Olasz Óceánhajózási Társaság, 'SS Rex' fedélzetén, Dusán útban volt az ígéret földje, New York felé.

—

Egy hónapot igénybe vevő kemény munka után, Walter pihenőt tartott. A terror és a vér, amiről olvasnia kellett, elhasználta szellemi tartalékait. Racionálisan gondolkodva el sem tudta képzelni, milyen gondolkodásúak voltak a Krajína hegyvidéki határrégió lakói és mi adta a gyújtóanyagot, generációról generációra tartó gyilkos vérbosszújuk tüze alá és milyen betegesen tormented agyvelő tudta megörökíteni ezeket az eseményeket.

De hiszen, Walter gondolta, mint történész, én is a borzalmas események krónikása vagyok.

Walter életét a múlt kutatásának szentelte. Hivatásosan és részrehajlás nélkül, szándékosan el akarta kerülni a felkavart érzelmek sekélyességét. De a múlt eseményeinek igazságát fel kellett tárnia, hogy megtaníthassa a jövendő generációkat, hogy nem szükséges, hogy mint egy gonosz, ördögien aláereszkedő diabolikus spirálvonal a történelem ismételje önmagát. A történelem hasznos tanulságokat taníthat nekünk, és a történész kötelessége, hogy feltárja és megírja a máskülönben elfelejtett vagy elhanyagolt eseményeket.

HARMADIK FEJEZET

AZ ÉLET ELÉBE

Dusán vérfagyasztó története után, kevesebb vérontást és civilizáltabb viselkedést várva, Walter Viktor felé fordította figyelmét. Hogyan használta ki lehetőségeit és milyen úton kívánt előrehaladni?

Viktor története azzal maradt félbe, hogy az ambiciózus fiatalember felült a Budapestre tartó vonatra. Walter maga elé idézte Viktort, aki órákkal később a Keleti pályaudvaron leszállt a vonatról, és elnézte, ahogy csomagját cipelve lassan halad előre a két vonat közötti hosszú platformon. Beleolvadva a színes emberi forgatagba, az újonnan érkezett eleinte magányosan és szinte szomorúan lépkedett a körülötte kavargó rokonüdvözlők életvidám sokasága között. De a tengernyi vendégváró örömteljes elragadtatása mintha neki is szólt volna. Mintha Viktor egy újonnan megépített büszke hajó lenne, ami kenőccsel síkossá változtatott gerendákon éppen most siklik rá az őt elringatni és oltalmazni váró hullámokra és készen áll virágokkal és pezsgővel való megkereszteltetésére. Viktor átérezte az ezernyi ünneplő ember győzelmes eufóriáját, akik ölelve és csókolva üdvözölték régen nem látott rokonaikat és barátaikat és kedvtelve nézte a vörös fazéksapkát és kék bárcaszámot viselő hordárokat, akik toronymagasra felhalmozott bőröndöket nyomtak targoncáikon és ügyesen kerülgették a jólöltözött úriembereket és hölgyeket, akik útjukba kerültek.

Walter maga elé képzelte a korabeli Budapest egyik legfontosabb vasútállomását, ahol férfiak elegáns angolgyapjú öltönyökben, és feltűnően csinos fiatal nők virágokkal díszített széles karimájú kalapokban, melyeknek formái és tervezései minden képzeleten túltettek, várakoztak és udvariasan beszélgettek egymással. Cselédlányok, ezernyi színekben pompázó falusi ruhákban, és népes családok, bricsesznadrágú kisfiúkkal és kisleányokkal, akiknek frissen samponozott illatos hajába széles maslik és szalagok voltak fonva, álldogáltak mindenfele és beszélgettek fegyelmezetten. A sínpárok felett emelkedő vasszerkezetű üvegkupola összegyűjtötte és megerősítette az egymásba keveredő hangok miriádjait, melyek a mélységből szinte megállíthatatlanul emelkedtek felfelé. Kormos arcú mozdonyvezetők hajoltak ki a lokomotívok magasban büszkélkedő ablakain, néha meghúzták sikoltó gőzsípjaikat és kieresztették a vonat elhasznált gőzének gomolygó párafelhőit.

Az egyenruhás csomaghordozók hívásai és kiáltásai, a magukat megértetni és a zajt túlkiabálni akaró utasok és hozzátartozók hangoskodása, összekeveredett a kürtökkel, az elektromos targoncák dudáival és a hangosbeszélő bejelentéseivel. Az összevegyült zaj felemelkedett az épület tetejébe, ott a kemény üvegtetőbe ütődve visszaverődött és megerősödött, majd szétterjedt és érthetetlen zsivajos kakofóniává változtatta az egész vasútállomás akusztikáját.

—

Walter kényelmesen hátradőlt székében, megdörzsölte homlokát és megpróbálta felidézni régen hallott családi szóbeszédeket és történeteket. A részleteket és az egymástól szinte függetlennek érződő anekdotákat egy egységesen koherens és hihető történetbe akarta összekovácsolni. Walter számos alkalommal volt Budapesten és emlékezett a hatalmas város híres épületeire, hídjaira, sugárútjaira és impozáns tereire. Ha valami adatban, elnevezésben vagy értelemben nem volt egészen biztos, valamiben, ami gyermekkori emlékei között csak ködösen létezett, az Internetet hívta segítségül és felkutatta a fogalom pontos jelentését. Kinyitotta szövegszerkesztő programját és nekiállt gépelni. Fürge ujjai nyomán a történet megáradt zuhatagként tört elő, mintha valami természetfeletti erő, amely segíteni akarta, hogy megírja ezt a történetet, bukkant volna elő agyának mélyen barázdált szürkeállományából, örökségül kapott intellektuális kíváncsiságának beörökölt genomjaiból.

—

Viktor követte a kijárat felé tartó tömeget. Kilépett a hatalmas kovácsoltvas és üveg portálon és megállt, hogy felfogja az eléje táruló nagyvárosi utcaképet. A világosszürke gránitból faragott, a grandiózus épület egyik oldaláról a másikig szélesre táruló lépcsők tetején állva, egy óriási kiterjedésű teret látott maga előtt. Többemeletes épületek egy rendezett, virágos és fás parkot vettek körül, amelyből kiindulva hat széles sugárutat tudott megszámolni. Mint egy enigmatikus hatszög küllői az utak tovább vezettek a város ezernyi impozáns épületének összezsúfolt rengetegébe.

Miután értelme megemésztette a városképet, életében még soha nem látott ennyire lenyűgöző látványt, elővette és áttanulmányozta az útikalauz vázlatot, amit még a gimnáziumi könyvtárban rajzolt magának.

Kipipálta a következő lépést, Bethlen Gábor utca.

Bethlen Gábor utca rövid gyaloglásnyira volt a pályaudvartól. Az utca vége, a teret összefogó körúttól egy betonból öntött alacsony járdaszegéllyel elválasztva, rejtezett a villamos végállomás, amit keresett.

Viktort a saját társaihoz és fajtájához való visszatérés örömteljes érzése töltötte el és mély lélegzetet vett és így lamentált reménykedően.

— Ez az a föld ahova tartozom. Mindenki az anyanyelvemet beszéli és az épületek éppen olyan szépségesek, mint ahogy hirdetik őket a turista magazinokban. Ez az a csodálatos magyar főváros, amiről annyit álmodtam és a hatalmas embertömeg egyáltalán nem ijesztő, hanem inkább barátságos és készségesen befogadó.

Kétszer is megnézte a villamos elejére és oldalára kiírt 15-ös számot és felszállt a sárgaszínű elektromos kocsiba, amely az utca végében várakozott. A kocsi belsejében leült az egyik sárgára és barnára lakkozott fapadra és örömteljesen bizakodó kíváncsisággal körbehordozta tekintetét.

— Jövendő életem első napja, gondolta, ahogy a korabeli mérnöktudomány varázslatos csodaszerkezete, amire felült, megindult és a síneken fémesen csattogva tovazakatolt az első néhány sarok fátlan utcáin és borongósan szomorúra szürkéllett épületei mellett. Eleinte a környék sötétnek és lehangolónak látszott, de ahogy a sárga szerelvény az Állatorvosi Főiskola fákkal benőtt területe mellett kezdett eldöcögni a táj megváltozott és a magasztos tudomány borostyánnal borított falai és a közöttük elnyúló gondozott virágágyások lényegesen kellemesebb összképet nyújtottak.

A villamos, ahogy az elmés lokálpatrióták elnevezték elektromos vontatású városi vasútjukat, helybeli közlekedésük legjelentősebb alkalmatosságát, gyakran megállt, többször ügyesen befordult az egyik utcából a másikba és rövidesen megérkezett egy széles bulvárra, aminek mentében négy sor szélesen vadgesztenyefák sorakoztak. A bulvár két szélén, gőgös elkülönítettségben hátrahúzódva és megközelíthetetlenül, hercegi kinézésű paloták díszelegtek.

Viktor figyelmesen olvasgatta az utcaneveket, és időnként összehasonlítást tett térképével. Két megállóval később a villamos egy minden eddiginél szélesebb sugárúthoz, a gróf Andrássy Gyula úthoz ért.

— Ez az én megállóm, — Viktor gondolta és, miután a síneken csikorogva a villamos végre megállt, megragadta bőröndjét és leszállt.

Egy hatalmas, kőralakúra megépített városi tér szélén találta magát. A teret körbevevő impozáns épületeket kőszobrok, domborművek és művészien kidolgozott kőfaragások díszítették.

Viktor senkitől sem akart útbaigazítást kérni. Úgy vélte, tudatlan kérdezősködése elárulta volna, hogy a reggeli hat húszassal érkezett a fővárosba, egy egyszerű és tapasztalatlan falusi legény, aki mint borjú az újkapun, csodálkozik mindenen. Körülnézett és hamarosan megtalálta, a Budapesti Földalatti Vasút megállójához vezető lépcsőlejáratot.

Ahogy a széles és jól kivilágított lépcsőkön leereszkedett az egyemeletnyi mélységbe, megfeszült izmokkal és kinyújtott inakkal magasra emelte bőröndjét. Nem szerette volna, ha a vadonatúj disznóbőr hozzáütődik a

kövekhez és lehorzsolódik. A kioszknál megvette jegyét, odébb ment és bőröndjét egy üres padra helyezve várakozni kezdett.

Fülledten meleg alagútlevegőt nyomva maga előtt, királynői megérkezését minden méltóság nélkül jelezve, a kanyarból nemsokára előtűnt egy fényes ékszerdoboz külsejű elektromos kocsi. Fényezett réz és politúrozott fa alkatrészeivel a kicsiny földalatti kellemesen tisztának és kényelmesnek látszott.

Viktor három megállót ment a játékszer kinézésű vonattal és leszállt a Budapesti Operaháznál. Mikor gondolta, hogy senki sem nézi, még egyszer elővette térképét, kitanulmányozta merre kell mennie és megindult a Lázár utca felé.

Lázár egy keskeny, egyetlen kocsi szélességre méretezett utca volt, ahol mind a két oldalon sűrűn egymáshoz szorítva, hatemeletes épületek és öreg, de kedves külsejű egyemeletes házikók álltak összekeveredve. Az alacsony épületek ablakain belül piros függönyök lógtak és Viktor nem mulasztotta el észrevenni a firhangok széleit meglebbentő finoman kecses női kezeket, és tekintete találkozott az örömleányok szégyentelenül sürgető szemeivel, akik kíváncsian szemrevételezték a megérkezőt, egy zöldfülű és talán pénzes klienst, aki falujából nyilvánvalóan csak most érkezett Pestre.

Viktor nem hagyta magát zavartatni a nagyváros könnyű örömeinek csábításával, és határozottan tovább lépkedett célja felé, a hatos számú bérházig. A házhoz érve belépett a kastélybemenetel nagyságúra méretezett hatalmas portálkapun, és bent megállva, szinte törpének érezte magát az impozáns bejárati csarnok légiesen emelkedő gránitból faragott boltívei alatt. Kissé kifulladt lélegzetét csillapítani és megfésülni szél fújta haját, bőröndjét letette a fényes márványpadlóra és egy percre megpihent.

Miután zaklatott lélegzete ismét normálisra lassult, lassan fellépkedett a széles lépcsőkön a földszintig, ami tulajdonképpen az első emelet volt, majd a második szintig, amit, kissé furcsa, de nem logikátlan érveléssel, a Budapestiek első emeletnek neveztek.

Az első emeleten végigment egy hosszú, nyitott folyosón, a gangon, ahogy később megtanulta a pesties elnevezést, ami egy hatalmas méretű belső udvar peremén futott körbe. A legtávolabbi sarokban megtalálta az 1J apartman bejáratát. Letette csomagját, még egyszer megigazította haját, megköszörülte torkát és mély lélegzetet vett.

Megnyomta a csengőt, szíve majd kiugrott mellkasából, mintha ádámcsutkáján keresztül ki akart volna törni bordái börtönéből, érezte, életének sorsdöntő új küszöbénél állt.

Az ajtóban kinyílt egy kis oldalablak. Belül sötét volt és Viktor alig tudta kivenni a középkorú nőszemély vonásait, aki kerek arcában mélyen ülő, gyanakvóan összehúzott szemeivel kérdően nézett rá.

— Mit akar? — a házias kinézetű teremtés hanghordozása ellenségesnek hangzott. — Ki maga?

— Dóczy Viktor. Heimlich urat vagy Heimlich nagyságos asszonyt keresem.

— Igen, mi dolga van velük?

Viktornak kezdett nem tetszeni a fogadtatás, de szerencsére a lakás belsejéből kiszólt egy másik, kulturáltabbnak és disztingváltabbnak hangzó női hang.

— Maris, ki van az ajtónál?

— Valami idegen. Heimlich doktor urat keresi vagy a nagyságos asszonyt. Azt állítja, hogy Dóczy Viktornak hívják.

— Engedd csak be, tudok róla.

Maris vonakodóan kinyitotta az ajtót és beeresztette a látogatót. Házvezetői státuszát és dirigálási hajlamát kimutatva udvariatlanul rászólt Viktorra. — Törölje le a lábát és tegye le azt a ménkű bőröndöt oda, a szenes láda mellé.

Heimlich nagyságos asszony megjelent, végiglibegett az előszobán és kinyújtotta jobbját Viktor felé. Nem volt szándékában kezet rázni a fiatalemberrel, csak akarta, de inkább megengedte, hogy Viktor kezet csókoljon neki. Nem azért, hogy megalázza, az aktus csupán a kor szokása volt. Egy úriasszony elvárta, hogy egy jól nevelt úriember kezet csókoljon. A kézcsók megengedése jutalmazást és előlegezett bizalmat jelentett a nő részéről és a férfi jó modorát és viselkedni tudását szándékozott kitapasztalni. Viktor nem szeretett ismeretlen kezeket csókolgatni, de jól ismerte a szokást és szüksége volt a szobára. Új háziasszonyával való ismeretségét nem akarta ellenséges udvariatlansággal kezdeni.

Viktor meghajtotta magát, megcsókolta Heimlich nagyságos asszony illatos kezét, és óvatosan szemügyre vette a hölgyet.

Heimlich nagyságos asszony kissé teltkarcsú hölgy volt, korát ötven és hatvan közöttire lehetett becsülni. A kelleténél talán valamivel több sminkelés volt rajta, de alapjában véve kulturált és kifinomodott budapesti úrinőnek látszott.

— Nagyságos asszony, — Viktor kezdte udvariasan, — Dóczy Viktor vagyok. Gimnáziumi iskolatársam, Grósz György, az önök barátja, már levélben bizonyára értesítette önöket, hogy a Műszaki Egyetemre fogok járni és szobát szeretnék bérelni.

Heimlich nagyságos asszony kedvesen bólintott, — Igen, természetesen. Isten hozta nálunk, Dóczy úr. Valóban van egy kiadó szobánk, amit egy egyetemi hallgatónak szándékozunk kiadni. Fáradjon beljebb és megmutatom a szobát és utána megbeszélhetjük a feltételeket. Heimlich úr pillanatnyilag nincs idehaza, de tud a dologról és megbízik emberismeretemben.

Heimlich asszonyság intett Marisnak, — Maris, hozza be Dóczy úr bőröndjét az ebédlőbe.

A háziasszony elől ment és mutatta az utat Viktornak. Átmentek a gyengén kivilágított és túlméretezett nagyságú előszobán, és keresztülhaladva egy nyitott üvegajtón beléptek az ebédlőnek titulált hatalmas helyiségbe

Az ebédlő közepén, kissé az ablakhoz közel és hivalkodóan majdnem a szoba felét elfoglalva egy nehéz tölgyfaasztal állt tizenkét székkel. Baloldalt egy koncertzongora terjeszkedett és nagypolgári szofisztikált eleganciát kölcsönzött a szobának. Egy elegáns rekamié és két süppedős fotel, meg egy alacsony koktélasztal foglalta el a szoba jobboldalát. Az ablakkal szembeni háttérben egy kártyaasztalt és négy karosszéket láthatott egy művészien kicirkalmazott, terjedelmes cserépkályha előtt. A magas mennyezetről óriási csillár függött alá a szoba közepén, de lámpái nem voltak meggyújtva és az ablakokat borító, nehéz csipkefüggönyökön keresztül, a keskeny és sötét Lázár utcából, csak halvány napvilág szűrődött be és nem zavarta a szobában uralkodó csendes félhomályt.

A bútorzat és a díszítések újjaknak és gondosan karban tartottaknak látszottak, a padlót kézzel szőtt valódi perzsaszőnyegek borították, a lakás berendezése egyértelműen, luxusos gazdagságot és városi tehetős életmódot sugárzott.

Heimlich nagyságos asszony elégedetten konstatálta, hogy otthona és annak berendezése kellőképpen lenyűgözi Viktort és egy nyitott duplaszárnyú ajtón keresztül bevezette Viktort az egyik oldalszobába.

Az oldalszoba, szintén terjedelmes nagyságú helyiség, benne egy ágynak átalakítható dívánnyal, egy nehéz, de üres ruhásszekrénnyel, az egyik fal mentében orvosi könyvekkel megrakott könyvespolcokkal, de legfontosabban, egy jókora íróasztallal és hozzávaló karosszékkel, kellemes hatást tett rá.

— Ez az a lakrész, amit szeretnénk kiadni, — Heimlich asszony, széles karmozdulattal körbeintve, büszkén mutatta Viktornak a szobát. — A szoba nem olyan régen a férjem magánrendelője volt. A férjem pszichiáter orvos, de nemrégiben feladta magánpraxisát és nem fogad több beteget ebben a lakásban. Jelenleg a Hárshegyi Elmegyógyintézetben dolgozik teljes állásban, és Grósz Gyurka ötlete alapján elhatároztuk, hogy felajánljuk magának a szobát.

Heimlich asszony szünetet tartott és szigorúan Viktor szemébe nézett.

— A lakbér havi harminc pengő. Nagyon jutányosra szabtuk az árat, de cserében, magának bizonyos kötelezettségeket el kell vállalnia.

Az úriasszony megállt és várt, mintha hallani akarta volna, hogy Viktornak van-e valami kérdése vagy ellenvetése, és felfogta-e hogy a szobával kapcsolatban kikötések és feltételek lesznek.

Az alacsony lakbér meglepte Viktort. Sokkal alacsonyabb volt, mint amennyit várt. Tudta, Budapesten tisztességes lakást találni nehéz és költséges. Emberek, tíz-tizenkét órai napi munkával nem kerestek eleget és szoba helyett csak egy fekvőhelyet béreltek. Hallott a vadidegenekkel való szobamegosztásról, keresetüket megtakarítani akaró magányos férfiak csak

félnapokra vettek ki albérletet. Egyvalaki aludt a kiadott ágyban napközben, és egy másik személy foglalta el ugyanazt a fekvőhelyet éjszaka. Az örökké vicces és a tiszteletlenség határáig humorszerető Budapestiek, speciális szleng kifejezést kovácsoltak erre az elrendezésre, ágyrajárónak hívták a temérdek boldogtalant, akik ilyen módon élve a nap jókora felében be nem mehettek szobájukba.

Egy saját belvárosi szoba, a mennyekből kapott ajándék. Egy kényelmesen bebútorozott elegáns szoba, a Műszaki Egyetemről könnyen elérhető távolságra. Viktor nem bánta. Bármilyen hozzátoldott feltételt hajlandó volt elfogadni. A felajánlott szoba tökéletesen összevágott életelvével, tanulj szorgalmasan és élj meg kevésből.

Viktor hallgatott és engedte, hogy Heimlich nagyságos asszony részletezze feltételeit.

— Tehát akkor, ez lenne a szoba, — mozdult az úriasszony és intett Viktornak, hogy térjenek vissza az ebédlőbe.

— Üljön le, — mondta az ebédlőben és széket mutatott Viktornak.

Mind a ketten leültek. Viktor nyugodtan elhelyezkedett, de az asszony, kissé feszesen csak széke legszélét foglalta el és aggódóan gondterhelt arckifejezéssel Viktor fele fordult és lassú magyarázó hangnemben kezdett beszélni.

— Szeretnénk, ha ön, alkalmakként kisegítene minket ház körüli teendőinkben. Maris csak hat napot van itt egy héten és minden este hazamegy a saját családjához. Tradícióink nem engedik, hogy Maris ellássa a sábesznapi teendőket.

Ennél a pontnál Heimlich asszony megállt beszédjében. Látni akarta a fiatalember elsődleges reagálását, az önkéntelen arcrándulásokat, amelyek legjobban elárulták igazi érzéseit, és élesen ránézve Viktorra vizsgálódva tanulmányozta árulkodó arckifejezéseit.

Néhány másodperc, kissé szükségtelenül hosszasan elnyúló csend után, a háziasszony megnyugodott, hogy Viktor arcára nem ült ki semmiféle visszautasítóan ellenséges arckifejezés és folytatta.

— Mi zsidók vagyunk és szigorúan betartjuk a sábesz törvényét. Maris nem dolgozhat nekünk sábeszkor. Ez a megengedettnél eggyel több nőszemélyt jelentene otthonunkban. Vallási ünnepeinken egy olyan fiatalemberre van szükségünk, mint maga. Csupán csak néhány egyszerű dolgot kellene megcsinálnia, tevékenységeket, amiknek elvégzése a tradíciók betartási időszaka alatt, péntek estétől szombat estéig tiltva van számunkra. Azon az egy napon itthon kell maradnia és el kell végeznie a teendőket, amikre majd megkérjük. Ezen felül, a hét többi napjain néha majd szükséges lesz, hogy intézzen el nekünk néhány dolgot. Képviseljen minket helyeken, ahova mi nem mehetünk el. Vagy hozza fel a tűzifát a pincéből. Mi a legmesszebbmenőkig fogjuk respektálni, hogy magának ott kell lennie az egyetemi előadásokon, és el kell végeznie iskolafeladatait és a sábesz napján

kívül csak rendkívülien kivételes esetekben fogjuk valamire megkérni. A vasárnap a magáé, megkérdezésünk nélkül mehet, ahova akar.

Heimlich nagyságos asszony ismét megállt. Arcvonásai megkeményedtek és nekiszegezte a kérdést Viktornak.

— Ezek a feltételeink. Elfogadhatónak találja őket?

Viktornak nem volt oka tépelődni a válaszon. Egyáltalán nem érezte méltóságán alulinak, vagy megalázónak, hogy egy kis házimunkát végezzen a csökkentett lakbér fejében. Ilusnál is besegített a konyhában, vagy ahol kellett, és, gondolta, ha nem tetszik neki a dolog és talál valami jobbat, bármikor odébbállhat. Hogy összegabalyodik egy zsidó családdal és segíti őket vallásos tradícióik megtartásában, ebből a szempontból nem volt semmi gátlása vagy előítélete. Az antiszemitizmus betegsége még nem fertőzte meg gondolkodását és meggyőző magabiztossággal tudott válaszolni.

— Részemről semmi problémát nem látok a javaslatban, sőt nagyon is megfelelőnek találom azokat az én helyzetemben. Készségesen és örömmel fogom magukat kisegíteni minden sábeszen és más ünnepeiken.

Heimlichné barátságosan elmosolyodott. — Akkor tehát, a szoba az öné, Viktor. Remélem, hogy hívhatom Viktornak.

— Természetesen, — Viktor bólintott és szeme elhomályosodott az örömtől.

— Nagyszerű, akkor maga is hívhat engem Juditnak, — az asszony válaszolt és kezet nyújtott, nem kézcsókra ez alkalommal, hanem azért hogy egy pillanatra meleg tenyerében tartsa a fiatalember intelligensen finom, hosszú ujjait.

Viktor még aznap beköltözött és másnap elővette könyveit, hogy megkezdje előkészületeit a felvételi vizsgára. Két héttel később, a vizsga reggelén, felült a 46-os sárga villamosra és a Dunát impozáns ívben áthidaló Ferenc József hídon keresztül megindult az egyetem felé.

A villamos szinte üres volt, leült az ablak mellé és kinézett. Szeme tágra nyílt a Szent Gellért hegy meredeken magasba emelkedő dolomit szikláinak látványán, és a forgalmas rakpart fölé kihajló sziklaperemek örök szépsége bűvöletbe ejtette. Lenézett a híd alatt örvénylő piszkos-sárga hullámok kavargására, és megcsodálta a hatalmas kupolájú fehérmárványból megalkotott hedonista palota, a Gellért Szálloda és Gyógyfürdő épületét.

A híd budai oldalán leszállt a villamosról és elsétált a Gellért tér déli oldalán álló Kémiai Épülethez. Felvételi vizsgára való meghívóját az ajtóban felmutatta, felment a széles lépcsőn és leült a hatalmas auditóriumban. Rövidesen megkapta kitöltendő vizsgapapírjait és nekilátott mindegyikre ráírni nevét és címét.

Várnia kellett. Kellemes izgalmat érzett, de szíve mégis úgy kopácsolt, mint egy szögecseket vaslemezekbe beverő légkalapács. Kisvártatva, a kultúrmérnöki fakultást képviselve egy adjunktus jött be a terembe. Az adjunktus rövid beszédet tartott, kihangsúlyozta az esemény jelentőségét, mint

a jövendőbeli hallgató urak mérnökké válásának folyamatában megtett első lépést, és a tanári dobogó mögötti falra szerelt hatalmas fekete táblához lépett. Végre megmutatva a vizsgán megoldandó feladatokat, lehúzta az üres feketetáblát, ami mögött egy számokkal és geometriai ábrákkal sűrűn teli írott tábla bukkant elő. Felkrétázva a hatalmas felületre, a felvételizők most először láthatták vizsgafeladataikat, amelyeket analizálni, megoldani és helyesen kiszámítaniuk kellett.

Viktor lemásolta a tábláról a kérdéseket, és minden különösebb probléma nélkül egyenként megoldotta őket. Alapos felkészültségével és komoly természetével, Viktor lényegesebb érettebb és megfontoltabb egyéniségnek látszott, mint vizsgázó társai, bár körbelesve, hogy felmérje jövőbeli kollégáit, számos szépreményű fiatalember és néhány eszes kinézetű leány is látott a felvételizők között. De általában, drága és divatos ruhákba öltözve, versenytársai a városi felső középosztály vagy vidéki földbirtokos családok gyermekei közül kerülhettek ki. Anyagi szempontból mindössze néhány nézett ki úgy, mint ő, akik köménymaglevesen és tökmagon élve akartak mérnöki diplomát szerezni. A Műszaki Egyetem határozottan a magasabb rendű felsőfokú oktatás exkluzív intézménynek látszott, szinte kizárólagosan azok részére, akiknek otthonról bőséges pénzforrás állott rendelkezésre.

Ebéd után, magával hozott bepakolt zsömléjét egy kerti padon megette, átgyalogolt a Hidraulikai Tanszékre ahol a vizsga szóbeli részén kellett túlesnie.

Követve a kartonlemezekre kézzel kiírt jelzéseket benyitott a tanszék konferencia termébe, ahol egy hosszú asztal mögött, a három szigorú arcú és konzervatív ruházatú idősebb férfiből összetett vizsgabizottság tagjai ültek.

A középen ülő, legidősebbnek látszó úriember, kivételezést nem ismerő tekintetével alaposan végigmérte és megkérdezte nevét.

— Dóczy Viktor. — Viktor felelte.

Az úriember beirt valamit egy könyvbe és intett a mellette lévőnek.

— Zsigmond, ez a fiatalember a magáé.

A Zsigmondnak titulált vizsgabiztos felállt és intett Viktornak, hogy kövesse egy oldalszobába. A szobában leültette Viktort, elébe tolt egy kitépett füzetlapot és nem szólt semmit.

Viktor azonnal felismerte a papírdarabon lévő fizikai tudományokból vett problémát. Egy völgyzárógát aljában létrejött víznyomást kellett kiszámolnia. Viktor fejből tudta az egyenletet, behelyettesítette az adatokat és elvégezte a számítást.

Két percen belül kijött a végeredmény, még egyszer leellenőrizte a számokat majd visszatolta a papírt a vizsgáztató elé.

Az ránézett, bólintott és feltett Viktornak vagy tíz tizenkét alapvető matematikai és geometriai kérdést.

A kérdezgetés végén a vizsgáztató elégedettnek látszott a válaszokkal, felállt és ismét intett Viktornak, hogy kövesse. Visszatérve a konferencia

szobába leültette a vizsgálóbizottsággal szemben és alig észrevehetően bólintott a középen ülő úriember, a bizottság elnöke felé.

A bizottság elnöke mindenen áthatoló szúrós nézésével rámeredt Viktorra és nekiszegezte a kérdést.

— Maga a Szabadkai Gimnáziumban érettségizett, Jugoszláviában, igaz–e?

Viktor bólintott és állta a farkasszemet. — Igen, kérem. Szabadkán jártam ki a gimnáziumot.

— Ha megszerezte mérnöki oklevelét, maga úgy tervezi, hogy vissza fog oda térni?

Viktor, két hét leforgása alatt már szerelembe esett Budapesttel. Esze ágában sem volt, hogy egy olyan provinciális helyre, mint Szabadka valaha is visszatérjen. De arra is gondolt, hogy Budapesten nem sok kultúrmérnökre van szükség és ezek az emberek arról akarják kifaggatni, hajlandó-e szolgálni az országot ahol valóban szükség van a mérnökökre és nemcsak egy diplomát akar, könnyű életet, egy okot, hogy felmentsék a katonai szolgálat alól, tanulni bármit, csak egyetem legyen a neve.

Fontolgatta válaszát egy darabig majd így szólt. — Oda megyek, ahol a munka van. Szabadkára meg csak akkor megyek vissza, ha az ismét Magyarország lesz.

Felelete, széles, jóindulatú, atyai mosolyt csalt a három disztingvált úriember külsejű vizsgáztató arcára.

— Ez már beszéd, Dóczy úr, — Viktorra emelve tekintetét a legidősebb vizsgáztató felemelte tisztességben megőszült dús hajjal koronázott fejét. — Országunknak magához való emberekre van szüksége. A győztes szövetségesek 1920-ban rákényszerítették Magyarországot, hogy írja alá a Trianoni békeszerződést. Oda kellet adnunk ezeréves országunk történelmi területének kétharmadát a szomszédjainknak, le kellet mondanunk tíz millió polgárunkról, közöttük ötmillió magyarról, akik ugyanazoknak az ellenséges országoknak elnyomott lakói lettek. Álmainkat és törekvéseinket arra kell irányítanunk, hogy visszaszerezzük elveszett országrészeinket és az anyaország kebelére visszatérítsük idegenben elveszett testvéreinket. A remény parazsát életben kell tartanunk a hamu alatt. A nemzetnek magához hasonló hazafiakra van szüksége. Mi mindent megteszünk, hogy kiműveljük magát és biztos vagyok benne, maga nem fog nekünk csalódást okozni. Országunknak nincsenek védhető határai, nincsenek szövetségeseink, a nagyvilágban nincsenek barátaink, nincsenek fegyvereink és nincs hadseregünk. Felfegyverzett ellenségeink ördögi módon körbe vettek minket, de mi keményen fogunk dolgozni és megmutatjuk nekik, hogy mi különbek vagyunk náluk és intelligensebbek, és mi egy szebb és jobb jövőt fogunk felépíteni, mint amilyet reánk erőszakoltak.

Az elnök felállt és kezet rázott Viktorral. — Vizsgája jól sikerült és pár napon belül tudatni fogjuk döntésünk eredményéről. Felvételét igazoló

levelünket postán fogjuk elküldeni. Az őszi szemeszter első napján, ha minden rendben lesz, remélem, hogy üdvözölni fogjuk magát soraink között. Adatai között észrevettem, maga nem egy vagyonos családból származik. Gondolom, amíg tanulmányait folytatja, jól jönne magának egy kis extra jövedelem. Tanszékünknek jó kapcsolatai vannak több neves mérnöki céggel. Sokan azok közül örömest veszik, ha kapcsolatot alakíthatnak ki magához hasonló mérnökhallgatókkal és javaslatunk alapján felvennék magát részidős alkalmazásba azokra az évekre, amíg maga nálunk tanulmányait végzi. Adok magának egy névkártyát. Keresse fel ezt az urat, ő segíteni fog magán.

Az ajánlat lényegesen több volt annál, amit Viktor valaha is remélhetett. A bizottság rangos tagjai várakozáson felül kedvesek voltak hozzá. Ha egyszer levizsgáztattak, és elfogadtak egy kérvényezőt, úgy bántak vele mintha saját vérük és gyermekük lenne. Ez az ország az ő országa volt, a magyar nép az ő népe volt, és ezek az emberek mindent elkövettek, hogy ezt a fajta hazaszeretetet kifejlesszék és megtartsák benne. Viktor el volt ámulva a kedves fogadtatástól. Boldogságában gondolkodás nélkül feltételezte, hogy a készségesség és a szeretet minden tehetséges egyetemi gólyának, nemzeti hovatartozásuk és vallásukra való tekintet nélkül egyformán lett megajánlva. Eszébe sem jutott, hogy ugyanaz a magyar hazafias érzés, ami úgy lelkesítette most, valaki másnak, aki kívül maradt ezen a nacionalista vér és fajszövetségi körön, ellenséges és visszás gyűlöletet is jelenthetett.

—

Viktor az 1933-as év őszén kezdte el Műszaki Egyetemi tanulmányait. A következő négy éven keresztül keményen dolgozott, mind az iskolában, mind részállásában, amit a Békésszentandrási Építkezési és Tervezési Vállalatnál vállalt el, a cégnél, amely Békés megyében a vad és zabolátlan Kőrös folyó, folyószabályozási és árvízvédelmi zsilipjét tervezte és építette. Sábesz napján elvégezte elvállalt kötelességeit a Heimlich családnál. Péntek esténként és szombaton naplementéig, amíg a család imádkozott és pihent, Viktor leckéit csinálta és tanulmányozta szakkönyveit. A Heimlich házaspár és Viktor között bensőséges kapcsolat alakult ki. Viktor megismerte a vallásos zsidó háztartás szokásait, a kóser konyha követelményeit és készségesen betartotta az ősrégi héber tradíciókat.

Különkeresettként, Viktor tanította nálánál kevésbé tehetséges, bár nyilvánvalóan lényegesen pénzesebb kollégáit, és ha kellett elkészítette házi feladataikat. Viktor ügyesen kezelte nehezen megkeresett pénzét és kiadásait, és Ilustól vagy egyre jobban elszegényedő szüleitől anyagi segítséget soha nem kért. Jó tanulmányi eredményei alapján jelentős tandíjkedvezményt kapott és viselkedésével méltán kiérdemelte, hogy az egyetemen jó kereszténynek és hű magyar hazafinak tartsák. Kozmann György professzor úr, aki jóindulatú szavaival oly kedvesen bátorította a felvételi vizsgán, oltalma alá vette, és

számos esetben hozzájutatta anyagiakkal járó tanulmányi kitüntetésekhez, alkalmi tandíjkedvezményekhez és kutatóintézeti feladatokhoz.

—

Walter abbahagyta Viktor személyes élettörténetének írását. Itt volt az ideje, hogy feltárja a korabeli magyar politika és történelem fejleményeit. Analízisében megpróbált részrehajlás nélküli lenni, amennyire tőle telhetett, és nem hagyta magát befolyásolni egyetlen politikai irányzat nézeteitől sem, amelyek, hogy befolyásolják a jövendő generációk véleményét, szorgalmas igyekvéssel akarták eltorzítani a tényeket és megmásítani az eseményeket. A tengernyi információt megpróbálta néhány rövid paragrafusba összefoglalni, elég szabatosan ahhoz, hogy munkájának eredményét saját doktori disszertációjában is eredményesen használhassa.

—

Viktor egyetemi éveit viharos politikai események fémjelezték. Magyarország bár nem volt teljesen ártatlan, de mégis igazságtalanul és teljesen nyíltan volt vádolva a Jugoszláv király, Sándor 1934-es meggyilkolásáért. Fenyegetve Németországtól és hideg közömbösséggel kezelve a politikailag és gazdaságilag elgyengülő angol és francia birodalmak részéről, Magyarország elmulasztotta a kínálkozó lehetőséget, hogy megegyezzen, a Csehszlovákia, Jugoszlávia és Románia szövetségéből formált kis antanttal, bár azok viszonzásképpen engedményeket ajánlottak fel. Magyarország, egy szélesebb körű egyezmény helyett, egyedül Jugoszláviával írt alá egy feltételes békülési szándékot és a nyomasztó német befolyás ellensúlyozására csak Ausztria és Olaszország barátságát kereste.

Néhány év múlva, az osztrák válság és Ausztria 1938. március 12-én végrehajtott német bekebelezése; és miután Nagy Britannia és Franciaország, Etiópiában elkövetett agressziója és ügyefogyott nemzetközi politikai viselkedése miatt, embargó alá vette és politikailag elszigetelte Olaszországot, ami arra kényszerítette Mussolinit, hogy adja fel az európai nagyhatalmak közötti független helyzetét; csak akkor határozta el a magyar politikai vezetés, hogy megpróbálja a németbarát politikát. Darányi, Magyarország miniszterelnöke bejelentette az első jelentős fegyverkezési programot, elfogadtatta a zsidótörvényt, ami bizonyos értelmiségi szakmákban korlátozta a zsidóság részarányát és ugyanakkor kedvezményeket adott és hatalmat jutatott Szálasinak, a Nyilas párt, a legerősebb magyar szélsőjobboldali szervezet vezetőjének kezébe.

A zsidóellenes törvények beiktatása miatt, Magyarország régense, Horthy leváltotta miniszterelnökét, és helyébe a zsidó származású pénzügyi lángészt, Imrédyt nevezte ki.

Horthy letartóztatta és bebörtönöztette Szálasit. A kormányzó és a többi józan gondolkodású magyar politikusok meg voltak győződve, hogy egy újabb német háború a szövetséges angolszász és francia hatalmak ellen, nyerhetetlen és ameddig csak lehetett, szerették volna Magyarországot távol tartani a háborúskodástól. Ez a politika, többek között az ország befolyásos zsidó üzletembereinek és iparmágnásainak hallgatólagos támogatását is élvezte.

A felfegyverkezési program megkezdődött; Anglia és Franciaország engedélyével és támogatásával, a széjjeldarabolt Csehszlovák állam egy keskeny sávja, túlnyomó többségben magyar lakossággal visszatért Magyarországhoz. A gazdasági élet fellendült és egy univerzálisan boldog béke és biztonság érzése árasztotta el az országot.

Walternek, vagy inkább ebben az esetben Douglas professzornak ennyi elég volt a korabeli politikából, és nem tudott tovább ellenállni sürgető vágyának, hogy visszatérjen családja történetének leírásához és rekonstruálja nagyapja fiatalkori éveit.

—

Viktor vasárnapjai szabadok maradtak és számtalan teendői között arra is talált időt, hogy az egyetemi sportklubnál a MAFC-nál folytassa kedvenc sporttevékenységeit, az atlétikát és a futballt. A csapatban balszélső csatárt játszott és gyakran rúgott gólokat a legjobb ellenfelek kapuiba is. Mivel a futásban gyors és kitartó volt, gyakran indult atlétikai versenyeken is. Sporttevékenységei alatt és az egyetemen számos barátot szerzett és értékes kapcsolatokat épített ki legtehetségesebb évfolyamtársaival.

Az egyik vasárnap délután, egy győzelmes 800 méteres versenyfutás befejeztével, szurkolóinak egy kisebb csoportja vette körül és egyenként gratuláltak neki, élete idáig legjobb nyolcszázas ideje, egy perc ötvenegy másodperces eredményéért.

— Viktor, nagyszerű voltál, — többen rázták a kezét, — sokat trenírozol, hogy ilyen remek kondícióba vagy?

— Nem, de képzeld el, ha lenne időm és tudnék trenírozni. — Viktor teli szívből jókedvűen felnevetett, és ahogy körbenézett szeme megakadt egy fiatal hölgyön, aki szerényen, néhány lépéssel a szurkolók gyűrűje mögött maradva várakozott.

A leány, egy középmagas, gesztenyehajú teremtés, csillogó, világosbarna szemei önbizalmat és tiszta lelkiismeretet sugároztak. Huszonharmadik születésnapját nemrégiben elhagyva, a még mindig egyedülálló legény, Viktor túlságosan elfoglalt volt ahhoz, hogy teadélutánokra járjon, vagy részt vegyen jótékonysági eseményeken, társasági összejöveteleken, vagy elmenjen híres bálokra, ahol jó családból való fiatal hölgyek lettek bemutatva jövőbeli orvosoknak és mérnököknek. Túlságosan belebonyolódott saját ügyeibe. Viktornak idáig még nem volt alkalma, hogy elkötelezze magát egy szépséges és gazdag hozományú jövendőbelivel. Mindemellett és legfőképpen, nem volt

elegendő pénze arra, hogy egy társaságbeli úri leányt, a korabeli etikettnek megfelelően, annak rangjához méltóan kezeljen. Férfiak, Viktorhoz hasonló körülmények között kezdve pályafutásukat, lényegesen idősebb korukban házasodtak meg, amikor már anyagi helyzetük és jól fizetett állásuk megengedethette egy úrilány igényeinek kielégítését.

Fiatal és kényszerűségből magányos legényember, Viktor első látásra vonzalmat érzett, vagy talán csak úgy képzelte, a leány iránt, aki fehér kalapjára tűzve vérpiros rózsát viselt. Összeszedte bátorságát, átnyomakodott a tömegen és megszólította a leányt.

— Kisasszony, maga is szereti az atlétikát?

Ez egy elég gyenge bemutatkozás volt, szinte leszólítás és a leány, tisztességtudó bemutatás nélkül jó családból való leányok még véletlenül sem álltak szóba idegen férfiakkal, illedelmesen elfordította fejét és nem válaszolt.

De a leány mozdulatában, és ahogy halványan elpirult volt valami, ami megragadta Viktor képzeletét. — Ki lehet ez a leány? — gondolta, — valahogyan, ha megtudhatnám.

Ebben a válságos pillanatban, Horváth Józsefnek, egyik jó barátjának a futballisták közül, hangját hallotta a háta mögül.

— Linda kisasszony, — József a leányt nevén szólította, — engedje meg, hogy bemutassam magának, barátomat, Dóczy Viktor urat. Atlétikánk nagy reménységét és a nem oly távoli jövő ígéretes mérnökét.

Ferencvárosi csibészgyerek, József a főváros szélsőjobboldali futballcsapatának, az FTC-nek rúgta a labdát, a Műszaki Egyetem sportklubjának, a MAFC-beli egyetemisták gyakori ellenfelének.

József Viktor felé fordult és, hogy a leány ne hallja, lehalkított hangon odaszólt neki:

— Linda kisasszony bérházbeli szomszédunk. Rávettem, hogy jöjjön ki és nézze meg ezt a találkozót. Linda örökké csak dolgozik és gondoltam nem ártana, ha egy kis időt töltene a szabadban is. Menj közelebb hozzá és mondj neki valami szépet.

Viktor közelebb lépett a leányhoz, aki kerekre nyílt érdeklődő szemekkel, de csinos kis arcán mégis tartózkodóan távoltartó mosollyal, várakozóan nézett feléje. Viktor összeütötte bokáit, meghajtotta fejét és azon rendje módja szerint úri módon bemutatkozott.

— Engedje meg, kisasszony. Dóczy Viktor vagyok, az ön szolgálatára.

Viktor, aki még mindig csuromvizesre izzadott fekete klott vászon sortját és kivágott, piros atlétaingét viselte, és akinek a verseny lefutása után az arca még mindig céklaveres volt, és mindezt egybevetve kissé rendetlennek is nézett ki, úgy érezte, hogy nagyon sajnálná, ha most ez a rendkívülien vonzó, és bűbájosan aranyos fiatal teremtés nem adna neki alkalmat, hogy megismerkedhessen vele.

De a leány megszólalt. Hangja zengése mámorítóan kellemesen hangzott, és Viktor benne érezte a tavasz minden melegét és a vasárnapi harangok kristálytiszta zúgását.

— Örvendek a szerencsének, Dóczy úr, — mondta a leány és fejét kissé kacéran oldalra tartotta, — futását nézni nagyon szórakoztató, bár úgy veszem észre, hogy a vége felé mintha egy kissé lassan mozgatná a lábait. Egyébként, ha tudni akarja, de nem meri megkérdezni, Ladányi Linda a nevem.

Viktor elnevette magát és visszaadta a csúfolódást. — Úgy látom, magának kedvenc szórakozása, hogy nézze, hogyan kapkodnak levegő után a futásban kimerült bár jobb sorsra érdemes egyetemi hallgatók.

Linda arca halványrózsaszínre pirult, pozitúrája kissé megingott, de hangjában nem érződött ijedtség. — Nem mindegyiket szeretem nézni, — válaszolta, — de maga olyan magabiztosnak és beképzeltnek látszott az indulásnál és nagyon örültem, amikor láttam, hogy a többiek olyan nagyon megkergetik magát.

Mielőtt a kölcsönös csipkelődések csúfondároskodásokká fajulhattak volna, József közbevágott. — Mi lenne, ha mind a hárman beugranánk egy cukrászdába és bekapnánk valami finom süteményt?

Viktor kapott az alkalmon bár jobban szerette volna, ha Lindát nem ez a széltoló mutatja be. Talán, ha hármasban leülnek, egy kicsit többet is megtudhat arról, hogy vajon Linda és József csupán csak szomszédok vagy van köztük valami közelebbi kapcsolat. Szörnyű lett volna Jóskát megkérdezni, és végighallgatni dicsekvő hazugságait.

Hátba vágta sporttársát és olyan nyilvánvaló lelkesedéssel válaszolt, hogy Linda kisasszony szája elé kapta kezét és kuncogni kezdett.

— A teremtésit, — Viktor hadarta mondókáját, — remek ötleteid vannak. Kedvencem a Stefánia torta, de talán Linda kisasszony döntse el a kérdést, hogy van-e kedve vagy ideje két széptevővel egyszerre kávézni.

— Talán egy kicsit merésznek fog tartani, Linda gondolta, ahogy fontolóra vette a dolgot. — Talán azt fogja hinni, hogy ezzel túllépem az illem határait. Nézzünk oda, máris milyen szavakat enged meg magának, de mégis van ebben a Viktorban valami, ami megéri a kockázatot. — Egy pillanatig tétovázott majd Viktorra nézett és belegyezően bólintott.

— Rendben van, két úriember kevésbé veszélyes, mint egy. Mehetünk, de előre megmondom, kizárólag csak valami tisztességes helyre vagyok hajlandó bemenni.

József és Ladányi kisasszony türelmesen várakoztak, amíg Viktor lezuhanyozott, és visszavette utcai ruháját. Amikor Viktor végre megjelent, megindultak és elsétáltak egy közeli zenéskávéházhoz a Budafoki úton, ahol egy háromtagú zenekar vasárnap délutánonként modern, könnyűzenei darabokat és népszerű slágereket játszott. Leültek egy asztalhoz és habos kávét rendeltek dobostortával.

A hangászok főleg foxtrottot, keringőket, néha egy gyorsabb amerikai shimmy ritmust vagy charlestont játszottak és egymásba kapaszkodva a táncparkett közepén, néhány táncospár forgolódott önfeledten.

Józsefet gyakorlatilag mellőzve, Linda Viktorra emelte csurgatott méz színéhez hasonló világosbarna szemeit, amelyeknek puha melegéből kedves, őszinte érdeklődés sugárzott.

— Maga mivel foglalkozik, amikor nem az atléta pályán szaladgál körbe-körbe? — A leány kérdezte és mosolya bátorító volt, hiszen mi lenne abban kivetnivaló, ha ő kezdeményezi a társalgást.

Viktornak nem volt titkolnivalója. A beszélgetést folytatni, a témát a helyes irányba terelni, és a kislány bizalmát megnyerni, úgy gondolta legjobb lesz, ha egy kevés humorral keverve, egyéniségének sokatmondó kártyáit kiteríti az asztalra.

— Sok mindennel foglalkozom, — kezdte, — a Műszaki Egyetemen utolsó éves hallgató vagyok, egy év múlva megkapom mérnöki diplomámat. Egy komoly mérnöki cégnél részállásom van, és még ha marad időm, fiatal kisasszonykákat ijesztgetek.

Linda szemében játékos csúfondárosság villant meg. — Itt valami nem stimmel, én nem találom magát eléggé ijesztőnek.

Beszélgetésük néhány futólagos mondata elegendő volt ahhoz, hogy Linda személyisége és bája ellenállhatatlanul hatalmába kerítse Viktort. Nem tudta miért, most, a cél, hogy minél többet megtudjon a leányról, mindennél fontosabbnak látszott. Mindenekelőtt, azt kellett megtudnia, hogy miféle kapcsolat van Linda és József között.

Szerencsére József felállt, bocsánatot kért tőlük és átment a táncparkett túloldalára ahol felkért egy magánosan üldögélő nőt.

Viktor összeszedte bátorságát, fejével József után intett és megkérdezte Lindát. — Mondja, Ladányi kisasszony, ha nem találja kérdésemet szemtelen tolakodásnak, de mik a tervei magának ezzel a Casanova futballistával?

— Józseffel, — Linda hátradobta fejét, hosszú haja a válla mögé repült és szemeiben a kihívás lángja lobbant. — Egy bérházban lakunk és Jóska nem rossz fiú. A nővérem kért meg rá, hogy vasárnap délután menjek ki vele valahova.

— A nővére? Azt hittem József a maga udvarlója.

— Dóczy úr, — Linda visszautasítóan összehúzta szemét, — maga úgy rohan előre, mint egy középcsatár, de most nem a futballpályán vagyunk. Itt nem a gyors gólrúgás a cél.

— Kérem, Ladányi kisasszony, nem úgy gondoltam, — Viktor kicsit meglepődött, de nem hátrált meg, — bocsásson meg modortalanságomért, de maga nagyon tetszik nekem és szeretnék többet megtudni magáról.

— Az más, — Linda arcáról lassan felszívódott a visszautasító haragosság, — József és én, jó barátok vagyunk, de nem olyan barátok, ahogy látom, maga gondolja. Láthatja, hogy most is mit csinál. Nekem van önbecsülésem. A

nővérem jóval idősebb, mint én. Varrónő és még soha nem volt egy udvarlója. Soha. Úgy gondolom, nővérem nem akarja, hogy én is úgy végezzem, mint ő.

— Nem akarja, hogy maga is varrónő legyen?

— Nem varrónő, maga kis csacsi. Nővérem azt nem akarja, hogy én is vén leány maradjak, mint ő. — Linda válaszolta könnyedén és szívből elkezdett kacagni. Kacagása olyan édes volt, mint a jázminbokor virágai között éneklő esti csalogány trillázása és a csilingelő hang varázsa bizsergető melegséggel töltötte meg Viktor legféltettebben védelmezett bensőjét.

— Bocsásson meg, — felelte Lindának szégyenkezve, — a hölgyek dolgában nagyon tapasztalatlan vagyok. Nézze el ügyetlenségemet.

— Rendben van, csináljunk egyességet. Maga segít nekem becsapni a nővéremet, és én megtanítom magát, hogyan viselkedjen a lányok körül.

— Hogyan érti ezt? — Viktor kérdezte reménykedő mosollyal.

— Következő vasárnap eljön hozzánk, és megjátssza, mintha tetszenék magának, és kivisz randevúra.

Viktor mélyen belenézett a leány szemébe, az állta tekintetét és figyelmesen hallgatta, ahogy a fiatalember halkan odasúgta neki:

— Ott leszek, de nem kell, hogy megjátsszam magam.

Linda kivett táskájából egy kis jegyzetfüzetet, kitépett egy lapot, és táskája mélyén nekiállt kutatni egy íróeszköz után. Talán vigyázatlan vagyok, — gondolta kételkedve, — még kellene, hogy egy kicsit hagyjam küszködni ezt a fiút. Jobban meg kellene dolgoztatnom, hogy elnyerje bizalmam és odaadjam címemet vagy találkára menjek vele.

De Ladányi Linda nem sokáig tétovázott, fiatal volt, tetszett neki a fiú naivsága és elhatározta, hogy nem gördít akadályokat ismerkedésük elé. Gondolta később is visszakozhat, ha Viktor nem váltja be a reményeket és csak egy könnyű, futó kalandot akar. Egyelőre megbízott előérzeteibe, az udvarló becsületesnek látszott, nem játszotta meg magát és őszinte, egyszerű léleknek látszott, pedig egyetemi hallgató volt, és kiváló sportoló. Egy minőségi kombináció, ami nem mindennap adatik meg egy leány életében.

Ráírta a címét a papírdarabkára, a végére odakanyarintotta az emelet és ajtószámot, és odaadta Viktornak.

Viktor elővette irattárcáját és összehajtva beletette Linda címét.

A leány várt és Viktor felnézett. — Köszönöm, Ladányi kisasszony, — mondta.

— Hívjon Lindának. Megengedi, hogy Viktornak hívjam?

— Természetesen, Linda, és köszönöm a bizalmát. Vehetek magának egy konyakot?

Linda bólintott, Viktor odaintette a pincért és a két konyak hamarosan ott állott előttük az asztalon. Kicsit ittak belőle, és torkukat zsibbasztva az égető ital elvette hangjukat.

Mindez idő alatt a parketta túloldalán önfeledten táncoltatva a nőt, József erősen udvarolt újszerzeményű ismerősének.

Még egy aprót kortyoltak az italból, és az alkohol mérgének borzongató előérzete alatt, mintha az élet drámai kibontakozásának prológusa lenne, Linda összerázkódott.

— Nem vagyok hozzászokva az ilyen erős italokhoz.

— Rossz ötlet volt megrendelni, nem?

Az ital fanyarra húzta Linda száját, de elmosolyodott. — Valahogy meg kellett ünnepelnünk, —mondta, — hogy végre keresztnevünkön szólíthatjuk egymást.

— Ahogy mondja, úgy igaz, — Viktor felelte. Szemében ragyogott a boldogság és nem mulasztotta el észrevenni, hogy Linda szeme is tűzbe gyúlt.

— Talán mennem kellene, ne haragudjon, — a leány suttogta halkan, – de ígérem, várom a következő vasárnapot, amikor újra láthatom.

Udvariatlanul sokáig távol maradva és egy idegennel vesztegetve idejét, mintha végszóra lépne be, József visszajött. — Sajnálom, — mondta bocsánatkérésszerűen, — de az a nő kacsingatott rám.

— Jóska, — tetetett mérgességgel, de igazából végtelenül hálásan, hogy egyedül hagyta őket, Viktor barátjára nézett és kijelentette. — Te még maradhatsz, ha akarsz, de Ladányi kisasszony, bocsánat Lindát akartam mondani, haza szeretne menni és én megígértem, hogy elkísérem.

József meglepődve meredt rá Viktorra. Tiltakozni akart, de amikor látta, hogy Linda és Viktor mennyire kedvelik egymást elhallgatott. Átnézett a táncparketta túloldalára, az idősebb nőszemély még mindig ott ült, és mintha visszavárta volna Józsefet, éppen most utasított vissza egy másik úriembert.

József döntött. Szomszédja és sportbéli barátja, ha úgy szimpatizálnak egymással, hát menjenek, Viktorban megbízhat, Lindának nem lesz semmi baja.

— Viheted, — mondta engedékenyen Viktornak, — de úgy vigyázz az én proletár sorstársnőmre, hogy bebokszolok neked, ha pimasz leszel vele.

A kávéházból kilépve Linda odaintett egy taxit, kezet nyújtott Viktornak és elbúcsúzott.

— A taxi hazavisz, ne féltsen, de jövő vasárnap, ahogy megbeszéltük, várom magát.

—

Következő vasárnap, pontosan délután két órakor, Viktor elment a Haller utca 26-ba, a címre, amit Linda adott neki. Legjobb öltönyét és egy frissen vasalt fehér inget vett fel és vadonatúj nyakkendőt kötött. Kezében hatalmas csokor piros rózsát szorongatott, és szíve idegesen dobogott a torkában. Végigment a hosszú folyosón, megtalálta a Ladányi lakást és becsöngetett.

Egy harminc év körüli, magas termetű és agyondolgozott kinézetű, sovány nő nyitott ajtót. Végigmérte a bokrétát, és komoly arcára félszeg mosoly ült ki.

— Na, hát maga az a híres Viktor, — mondta kedvesen, — én meg Anna vagyok, Linda nővére. Linda egy percen belül készen lesz. Jöjjön beljebb és foglaljon helyet.

Anna egy asztalra mutatott ahol két szék volt és eltűnt egy ajtó mögött, ami nyilvánvalóan a lakás belsejébe vezetett.

Viktor leült az egyik székre és körbenézett. — Egy tipikus budapesti proletárház szobakonyhás lakásának konyhájában vagyok, gondolta, és virágot a térde közé helyezve várt.

Kisvártatva ismét kinyílt a szobaajtó és megjelent Linda. Arcán imádni valóan édes mosoly ragyogott, ránézett a rózsákra és csilingelő hangján üdvözölte Viktort.

— Jó napot, Viktor. Látom, maga nem mindig mond igazat. Maga igenis tudja, hogyan kell egy hölggyel bánni. Köszönöm a rózsákat, és ha megengedi hivatalosan is úriemberré nyilvánítom.

Linda vázát vett elő a kredencből. A fehérre zománcozott öntöttvas konyhai falikútból vizet engedett és rendezgetni kezdte a virágokat. Mintha szándékosan húzta volna az időt, a szárakat egyenként, pontosan egyforma hosszúra vágta, és mintha a hátán is szeme lenne, a szeme sarkából nézte, hogy Viktor mit csinál.

Viktor nem vette észre Linda vizsgálódó szemeit. Szemrevételezve és méregetve a leány termetét, nem éppen a szemeit kereste.

Nem idősebb, mint tizennyolc, dúsan göndörödő gesztenyebarna haja a válláig ért. Fél fejjel alacsonyabb, mint Viktor, és formájának kiforratlan soványsága ellenére, ami még tizennyolc événél is fiatalabbnak mutatta, a leánynak jól fejlett keblei és széles csípőcsontja volt.

A tisztesség határán túlmenően vonzónak érezte Lindát, de Viktor mégis úgy érezte, a buja vágy és a szex a leány méltóságán és büszkeségén mélyen aluli. Viktort restellte gondolatait és nagyon remélte, hogy a leány nem veszi észre a fékezhetetlen fizikai vonzódást, amit érzett iránta.

Linda nyilvánvalóan nem mulasztotta el észrevenni, egyetlen nő sem mulaszt el ilyesmit, Viktor vággyal teljes égető tekintetét. Kerek kis hasát a falikút pereméhez nyomta, elnyújtva ezt az udvarlás előtti, szinte rituálisan hagyományos szertartást, Linda játszadozott a virágokkal, amíg megpróbálta csillapítani a saját bensőjében forrongó érzelmeket, az érzékiség pillangóit, melyek verdeső szárnyaikkal saját gyomrát is reszkető rendetlenségbe táncolták.

Amikor gondolta, hogy elegendő időt adott Viktornak, hogy kigyönyörködje magát, megfordult és kijelentette:

— Készen vagyok, mehetünk.

Hanghordozása, a társalgás határait az udvarias semmiségek határain belül jelezte tartani, de a szemében tükröződő lobogó vágy lángja elárulta igazi érzéseit.

Kisétáltak a villamos megállóhoz, és felszálltak a csikorgóan kattogó sárga csodaszerkezetre, a villamosra, és a Ferenc József hídon keresztül átzötyögtek Budára. Leszálltak a Gellérthegy lábánál és megindultak felfele a sárga kavicsokkal terített, meredeken emelkedő ösvényen. Kevéssel feljebb megálltak lélegzetet venni, és megcsodálták a lábuk alatt húzódó Pálos kolostor sziklába faragott épületeit. Még feljebb andalogva Pest csodálatos panorámája kezdett kibontakozni előttük. Elmerengtek az északi irányban kezdődő Várhegy csipkézett bástyáin és nézték, ahogy a messzi távolban a Budai hegyek hullámzó zöldje kirajzolódik előttük. Közel a Gellérthegy tetejéhez leültek egy padra és szemük elmerengett az eléjük táruló gyönyörűséges körkép leírhatatlanul magasztos látványán.

Alattuk fenségesen királyi hidak íveltek át a gátak közé fogott hatalmas Dunán, és testes hajók úsztak fel és lefele a folyó zavarosnak látszó vizén. A távolság mindent játékszerekké törpített, és a pesti oldal végtelen síksága beleveszett a Gödöllői Dombvidék alacsonyan emelkedő halmai felett misztikusan elnyúló lilásra halványult ködbe. Városuk és szülőhazájuk szépsége elnémította őket, és nem érezték az idő sürgetését, hogy beszéljenek.

Nagy sokára, megtörve a felemelő nyugalom sejtelmes varázsát, Viktor megszólalt. — Linda, szóljon valamit. Mondjon valamit saját magáról, a családjáról, honnan valók és hol laknak a szülei.

Linda a messzi távolba nyugtatta szemeit. Nézése elrévedezett, mély lélegzetet vett és beszélni kezdett. Hangja zenéje lágy volt és szerető, mintha egy nagyon régi és kedves történetet mesélne el.

— Szüleim nagyon idősek. Apám nyugdíjba ment és anyámmal együtt visszaköltöztek szülővárosukba, Mezőberénybe. Apám vasúti mozdonyvezető volt, kivéve a háború alatt, amikor az Olasz fronton duplafedeles felderítő repülőgépen pilótaként szolgált. Háromszor lőtték le és mind a háromszor megsebesült, de az Isten visszavezérelte családjához és én voltam a jutalomajándék. Jó nyugdíja van a vasúttársaságtól, és anyámmal együtt csinos kis portájuk van a falu közepén. De Anna és én, mi itt maradtunk. Budapest a mi városunk. Én itt születtem és a Haller utcai lakásban nőttem fel. Annával ketten elhatároztuk, mi itt fogjuk megvívni harcunkat. Szüleim fizették gimnáziumi taníttatásom költségeit, a tavaszon leérettségiztem és jelenleg egy ügyvédi irodában dolgozom, mint gyakorló adminisztrátor. Csak néhány hónap óta dolgozom ennél az ügyvédnél, és azon a címen, hogy még nagyon sokat kell tanulnom, alig fizet valamit. Ez nem tudom hova vezet, mert a főnök ez idáig még nem tanított meg semmire, amit valaha is komolyabb pénzcsinálásra használhatnék. Főleg gépelek, néha diktál nekem és gyorsírással le kell jegyeznem, amit mond. Én írom a leveleit, leginkább sablonos formaságokat.

Linda lélegzetet vett és folytatta:

— Apám kisnemesi családból származik, családi címerünk és kutyabőrünk még mindig meg van, de ma már a régi dicsőség nem sokat jelent. Apámnak

nincs birtoka, családunknak generációk óta nincs földje, kivéve a telek, amin a házunk áll. Van előnevünk is, tudja, ami a ranggal jár, — mintha saját magát csúfolná ki, itt Linda elkezdett kacagni. — Hajós. A teljes nevem, Hajós Ladányi Linda, nemes leány és Ferencvárosi lakos, ami önmagában véve is egy nevetségesen ellentmondásos paradox. Anna néha küld pénzt szüleimnek. Nővérem szorgalmasan dolgozik, és igazhívő Kálvinista. Anna nagyon jó testvér, de anyagi vonalon most már elvárja tőlem, hogy járuljak hozzá a költségekhez.

Linda elhallgatott és Viktorra nézett. Szemében köszönet volt, hogy a férfi közbevágás nélkül hallgatta végig és hasonló bizalmat elvárva megkérdezte.

— Ez az én történetem. Viktor, most maga meséljen, mondja el, hogy ki maga és honnan származik.

Mélyen lebilincselve Linda történetétől, és megigézve a leány varázslatosnak tűnő jelenlététől, a finoman simogató enyhe szellőtől a madarak vidám dalolásától, és az áldott szeretetben bővelkedő őket körbeölelő hangulattól, Viktor nem hallotta Linda kérdését és mozdulatlanul maradva, szemei a messzi távolban merengtek el.

Egy perc csend után Linda kérdő pillantást vetett Viktorra. Hallgatását beképzeltségnek gondolta és nem tudott ellent állni, hogy le ne bucskáztassa magas lováról. Gondolt egyet, oldalba lökte a férfit és játékosan rákacsintott.

— Ha most maga azt mondja nekem, hogy nős vagy menyasszonya van, lelököm a szikláról, mint ahogyan kilencszáz évvel ezelőtt Szent Gellértet taszították le a mélybe a pogányok.

Ez kizökkentette Viktort révültségéből. — Arról beszél, amelyiknek akkora szobrot állítottak az Erzsébet híd elejénél? – kérdezte.

— Arról, pedig Szent Gellért nem is volt nős és a pogányok mindannyian férfiak voltak.

— Mi mást csináltak vele?

— Bőrzsákba varrták.

— Előtte vagy utána?

Linda megmérgesedett és rákiáltott Viktorra. — Elég a viccből. Adjon választ.

Viktor elkomolyodott, nem akarta felmérgesíteni Lindát. Keze után nyúlt, megfogta és elkezdett beszélni:

— Elsősorban, nem vagyok nős. Soha nem is voltam. Népes családból származom, három idősebb nővérem van és két idősebb bátyám. Apám egy pár évvel ezelőtt meghalt. A család szanaszét szóródva él az ország különböző részein. Egyedül én lakom Budapesten. Diákszobát bérelek a Lázár utcában egy neves orvos lakásában. A következő egyetemi évem az ötödik és az utolsó. Kultúrmérnök leszek. Részállásom van egy nagy cégnél, akik az új Békésszentandrási zsilipet tervezték és fogják felépíteni.

Linda közbevágott, — Békésszentandrás nincs messze szüleim falujától.

Viktor bólintott, ránézett Lindára és folytatta. — Az építkezés jövő tavasszal kezdődik, és ha diplomám után teljes állásban leszek a cégnél, gyakran fognak küldeni oda helyszíni kiszállásra.

— Ha akarja, felkeresheti szüleimet és megnézheti ősi házunkat.

— Gondolja, szóba állnának velem, hogy nem vagyok nemesi származású.

Linda rácsapott Viktor kezére. – Ne gúnyolódjon. Ma már senki sem törődik a régi címerekkel és méltóságokkal. Legfőképpen nem az én szüleim.

Viktor játékosan megdörzsölte kipirosodott kézfejét. — Hát akkor bevallhatom. Őseim Jászsági szabadosok voltak. Magyarországon ők csinálták a legjobb báránybőrbekecseket. Egész télen dolgoztak a bundákon, a nyáron meg, hogy eladják a portékájukat végigszekerezték az országot. Nagyon családias és összetartó emberek voltak.

— Ez alatt mit ért?

— Mindenbe beleütötték az orrukat.

Viktor és Linda talán észre sem vette, de első találkozójuk kezdetén, máris úgy beszélgettek és olyan témákról, mintha hosszú, és komoly kapcsolatot akartak volna kialakítani.

Kicsivel később felálltak és a hegy északi ösvényein leereszkedtek a Tabán apró házai felé. Hamarosan találtak egy kedves kis éttermet, aminek rusztikusan régi terméskő falai és cifrán kipingált cégére hívogatóan integetett feléjük. Bementek és leültek a cigányzenekar közelében. Viktor rendelt egy üveg badacsonyi szürkebarátot, töltött Lindának és magának, koccintottak és kissé ellankadva a hegymászástól csendesen elkezdték hallgatni a muzsikát.

A cigányprímás látta őket bejönni. Várt egy keveset, majd az első pohár bor után odajött és megkérdezte:

— Játszhatok valami, szépet, nagyságos úr?

Viktor Lindára nézett és pattintott a prímásnak. — *Csak egy kislány van a világon*, azt játssza nekünk.

A cigány intett a bandának, és olajbarnaképű muzsikustársai felvették hangszereiket. Finom ujjai között gyengéden tartva a vonót, a prímás végigsimogatta a húrokat és a banda elkezdte játszani a meg-találtam-az-igazimat, zenébe öntött szerelmi vallomást, a minden szerelembe esett magyaroknak érzéseit legjobban kifejező dalt. Kínzóan fájó lassúsággal, a D-mol lágyan síró kulcsában indulva, a zene szinte életre kelt és a hangok, mint szárnyaikat bontogató énekesmadarak elárasztották a helyiséget.

Viktor lélegzetet vett, Linda szemébe nézett és érzéseit dalba öntve elkezdett énekelni. Az édesen vágyódó dallam megrészegítette a leányt és szeme könnybe lábadt a gyönyörtől.

—

Walter visszaemlékezett, nagyanyja sokszor elmesélte neki ennek a csodálatos délutánnak a történetét. Eszébe jutott az ének, a dallam és a vers,

amit drága nagymama annyiszor elénekelt tágra nyílt szemű kis unokájának nagy örömére.

Csak egy kislány van a világon,
Az is az én drága galambom,
A jó Isten, de nagyon szeret,
Hogy én nékem adott tégedet.

Lágy melegség árasztotta el Walter szívét. Nagyon szerette nagymamáját, amióta a drága hölgy, oly sokszor karjai közé ölelte, mint kisfiút. Szerető emlékezéssel és gyengéd érzelmekkel iránt uk boldogan folytatta nagyszülei történetét.

—

Szélesre tágult őzbarna szemek tele szimpátiával, zenéjük játéka, mintha elveszett árva sírás volna a szélben, a banda tagjai követték Viktor tenorját. Az ezeréves muzsikás ösztön, mely lényükkel már századok óta egységbe forrt, felfogta az igaz szerelem és örök egybekötöttség születésének áldott pillanatát. Mintha cukros akácméz csorogna feléjük egy lángoló nyár fehér bokrétáiból, síró hegedűiknek szavából édesen fájdalmas szenvedély tört elő és áradt bódítón a szerelmesek felé.

Linda Viktorra nézett és szemének mélyében bizalom és szeretet csillogott. Viktor két keze közé vette Linda ujjait és kérlelően kereste tekintetét:

— Linda, szeretem magát. Életemben soha nem volt időm, hogy hölgyekre még csak gondoljak is. De ismertem eleget belőlük, hogy tudjam, hogy számomra maga az igazi. Még egy évem van, hogy megszerezzem diplomám. Istenáldotta tehetségemen és kitartásomon kívül semmim nincs, de sikeres leszek és lesz belőlem valaki. Tudom, hogy maga nagyon fiatal, és tudom, hogy maga végtelenül csinos és magának temérdek választási lehetősége van, de válasszon engem, és amíg él nem fogja megbánni.

Linda csak nézett nagy őzike szemeivel és céklaveresre pirult.

— Viktor, — mondta, — köszönöm a vallomást. Én is nagyon kedvesnek találom magát, és tudom, hogy szavai szívből jövők és őszinték. Igaza van, fiatalok vagyunk és nincs okunk a sietségre, magának még egy teljes éve van hátra tanulmányaiból, és én nem akarom a maga figyelmét és idejét elvenni céljai elérésétől. Én járok magával, és várni fogok magára, feltéve, ha maga az marad, akinek én gondolom. Az érzések csodálatosak, de egy hölgy bizalmának kiérdemléséhez idő kell.

Linda szünetet tartott és baljával megveregette Viktor kezeit, amelyek fogságban tartották jobbját. — Tudja, diák úr, ez a sikeres udvarlás második törvénye.

— Mi is volt az első?

— A virágok, a kedvesség és a figyelem, hiszen maga tudja azt, vagy nem emlékszik a konyhai jelenetre.

— Tehát láthatom újra?

— Vasárnapjaim a magáé, feltéve, ha most megisszuk a pertut.

Koccintottak és Linda Viktor felé tartotta száját. A fiú megcsókolta és a leány ajkának édessége szinte elvette az eszét.

— Szeretlek, Linda, — suttogta.

— Viktor, bízni fogok a szavadban és egy év múlva, ha jól viseled magad, megengedem, hogy megkérd a kezem.

—

Viktor és Linda őszinte barátságot és igaz szerelmet találtak egymásban. A hét hat munkanapján szorgalmasan dolgoztak, de a vasárnap az övék volt. Hamarosan megérkeztek a meleg nyári napok és Viktor remek időtöltést talált. Budapestről északra a Dunán, a harmincas évek végén a vadevezés népszerű sportnak számított. A kétüléses keelboat volt a csónakázók kedvence. Szélesebb és stabilabb, mint egy evezős versenycsónak, két gurulóülés volt benne és egy alacsony ülőhely a kormányosnak. Mint végzős hallgató, Viktor minden vasárnapra tudott egyet bérelni jutányos áron a MAFC Római parti csónakházából.

Viktor evezős leckét vett, letette a vízi-jártassági vizsgát, és engedélyt szerzett, hogy egy ilyen dióhéjszerű, könnyen-ingadozó csónakocskát üzemeltessen.

Vizsgája utáni vasárnap Lindát is megtanította az evezők kezelésére és a kormányzásra.

Csodálatos vasárnapokat töltöttek a folyón. Kora reggel indultak és a délelőtt jelentős részében folyás ellen, északi irányban eveztek. A széles, rohanó folyó mentében a parthoz közel kellett maradniuk, ahol kerülgetniük kellett a kikötőpontonokat, a vízbe benyúló famólókat és a horgászok vízbe nyúló alig látható zsinórjait, mivel evezőikkel csak a sekély részben tudták legyőzni a folyó örvényeit és vad sodrását.

A hosszan elnyúló Szentendreit sziget déli nyúlványa alatt, ahol a Duna két hatalmas ága őstermészeti erővel összefolyik, a közel két kilométer széles folyó iszonyatos áradattal zúdul lefelé. Viktor és Linda itt szerettek átvágni a tengernagyságú vízen. A Pünkösdfürdői kikötőtől indulva, és a sziget alsó csücskét megkerülve, a folyó érintetlen ősfákkal borított partja mellett általában a Váci Duna ágban eveztek tovább, észak felé.

Hogy jobban kihasználják napjukat, a nap delelése előtt igyekeztek elérni a kedvenc kavicsfövenyüket. Tükröződően reszketve a sekélyes hullámok felszíne alatt és a víz fölé hajló faágak árnyékában, a hely három kilométernyire volt és hosszú húzásokkal, erőfeszítéseiket ügyesen összehangolva, keményen kellett dolgozzanak, hogy elérjék céljukat.

Csupán néhány centiméterre kuksolva üléseiken a víz felszíne felett, egy hangoskodó csónakmotor zavaró zaja nélkül, az őstermészet legtisztább szépsége vette körül őket. Álmodozó miszticizmussal hajladozva a fák ágai susogva súrlódtak a víz felszínén és régmúlt időkből meséltek történeteket. A csónak orra csendes sustorgással hasította a vizet, és ahogy egyenletes ritmusban nagyokat húztak az evezőkön, belemélyedt a hullámokba és ismét kiemelkedett.

—

Réteget rétegre rakva, a testük minden porcikáját igénybevevő, de élvezetes testgyakorlat megnövelte izmaikat és fáradhatatlanul kitartó fizikai erővel ajándékozta meg lényüket. A fenséges nap sugarai bronz-barnára pirították bőrüket, az alattuk örvénylő folyóvíz hideg priznicet csapkodott reájuk, és úgy érezték mintha csak egyedül ketten léteztek volna saját mikrokozmoszukban. Biztonságban összekuporodva szülőhazájuk elringató ölében és körbevéve nemzetjük ezeréves ősi területével semmitől sem kellett félniük. A kiegyensúlyozott szépség, bár saját természetéből kifolyólag csalóka és ármányos, megnyugtatta őket, hogy az élet mindig ilyen lesz és az egyetértés örökké fog tartani és a földön mindig jóakarat és béke fog uralkodni.

Déltájban megálltak pihenni és ebédelni. Kicsiny, apró kavicsokkal borított fövenyt választottak és csónakjukat, a víz sodrásától biztonságba helyezve, kihúzták a partra. Nem siettek, az időfogalom megváltozik, ha valaki szerelemben van és fiatal, leterítettek egy takarót és órák hosszat, kezet kézben tartva feküdtek egymás mellett és csodálták a felhők tejszínhabszerű hegysorainak járását. Bámulták a folyón elhaladó hajóforgalmat, integettek az uszályvontató kapitányának, akinek kicsiny, de erős dízelpropellerese uszályok hosszú sorát vontatva kemény erőfeszítéssel pöfékelt, hogy legyőzze a folyó közepének gyors sodrását. Bensőségesen átérezve a teremtés csodáját és hálát adva, minden dolgoknak olyan csodálatosan megáldott földi rendjéért, szívükben túláradó szeretettel adtak köszönetet a teremtőnek, hogy részesei lehettek a létezés egyetemes boldogságának, éppen itt, ezen a folyón és ebben az országban és nem valahol máshol valami idegen földön.

Késő estefelé, nekiálltak, hogy hazaevezzenek. Az esteledő félhomályban, a félelmetesen hatalmas folyam áradó közepében, gyönyörteljesen élvezve szabadságukat és áldott fiatalságukat, nagyokat és erőseket húztak hosszú evezőikkel, és szinte repültek hazafele a hullámok taraján. A mély és halálosan veszélyes víz, félelmetesen vadul súrlódott játékszernagyságú csónakjuk mindkét oldalán, de ők felül maradtak, és erős karokkal kézben tartották sorsuk irányítását.

—

Hűvösebb napokon, sorra felfedezték a Budai hegyek és a közeli Pilis erdeinek kiránduló ösvényeit. Az elektromos vontatású helyiérdekű vasúttal Pomázig mentek, ahonnan követték a kiinduló turistautak színes jelzéseit. Viktor, mint mérnökhallgató jártas volt a térképek használatában és az irányok megtalálásában és kiváló túravezetőnek bizonyult. Boldogan dudorászva, majd hangosan énekelve keresztülmentek a falun és nekivágtak az erdőnek. A mély és sötét Holdvilágárok oldalában megmászták a szakadék keskenyre taposott csúszós ösvényét, átgyalogoltak a völgyek aljában szélesre kitáruló smaragdzöld legelőkön és végigtekeregték a hegyvidék sűrű szálfaerdejének fenyőtűvel borított gyalogútjait.

Nem féltek a fenyőerdők sötét rengetegétől, egyre feljebb emelkedtek, és legvégül, remegőre fáradt lábakkal felértek a Pilis hegység legmagasabb csúcsára, Dobogókőre. Ott, egy családiasan barátságos étteremben finom ebédet ettek, leeregettek melléje egy palack, a környékbeli sváb falukban termelt szőlőből készült vörösbort, és meredek sziklákon lefele kapaszkodva, leereszkedtek az ősrégi történelmi királyvárosba, Visegrádra.

A Visegrádi újfalu kikötőjében beszálltak a Budapestre visszamenő késő esti sétahajóra. A hajó hátsó fedélzetéről megcsodálták a XIV. századbeli Nagy Lajos király palotájának hétszáz éves romjait, ami mintha a vízből emelkedne fel a szédítő magasságba és a lemenő nap fényétől megvilágítva, látomásként, szinte az üres levegőben látszott lebegni felettük.

Szemük belemeredt a hajó nyomában emelkedő hatalmas hullámokba és aláfestő kíséretként alkalmazva a gépek dübörgő zaját, énekelni kezdtek. Dalkincsük véget nem érően gazdag volt, és ami csak a szívükre jött azt mind elénekelték. Beleénekeltek a lapátkerekek sustorgó csapkodásába, és a folyó vize felett az éjjeli szellő a partokig vitte lelkük édesbús boldogságtól kicsorduló dalait.

Esős vasárnapokon moziba mentek és jót szórakoztak a Hunnia stúdió korabeli mesteralkotásain. Imádták a fiatal Szeleczki Zitát, Muráti Lilit, Jávor Pált, Tompa Pufit, Kis Manyit és a többieket. Szívükből kicsordult a szeretet, ahogy hallgatták Kálmán Imre, Huszka Jenő, Zerkovits Béla és a többi kiváló zeneszerzők operettzenéjét és dalait. Táncolni mentek, oda ahol leginkább csárdás zenét húztak, és igazi magyaros tűzzel és szenvedéllyel szaporázták a lépéseket és a fordulásokat. Viktor Linda derekára tette kezeit, a leány feltette a sajátját Viktor vállára, igaz őszinteséggel egymás szemébe néztek és megígérték, a világot együtt fogják meghódítani a saját maguk részére, és meg fogják teremteni az ő egyedi, kétszemélyes világegyetemüket és a külső világ bajaitól megszabadulva soha nem fogják eltűrni, hogy bármi ördögi szándék valaha is széjjelválassza őket.

Viktor bemutatta Lindát Heimlich doktornak és feleségének Juditnak. Az idős házaspár azonnal megkedvelte Lindát. Szeretettel és tisztelettel maguk közé fogadták és boldogak voltak, hogy Viktor ilyen jól választott. Az elegáns szoba, a korábbi pszichiáteri rendelő Lindára tiszteletteljes benyomást tett, de

a leány titkon bevallotta Viktornak, hogy nem tudna élni és gyerekeket nevelni egy ilyen sötét helyen, mint amilyennek a Lázár utca tűnt.

—

Egy péntek este, hazatérve a sábesz csendes ünneplésére, Viktor, szomorúan lehangolt hangulatban találta a doktor urat és feleségét.

— Szép jó estét, — Viktor üdvözölte őket. — Mi a probléma? Csak nincs valami baj?

Judit válaszolt, hangját elkeseredett reménytelenség árnyékolta be.

— A férjem elvesztette állását a Hárshegyi Elmegyógyintézetnél.

Viktor meglepődött. Soha nem gondolta volna, hogy a kiváló és oly nagyon megbízható professzionális szakember, mint Heimlich doktor valaha is elveszítse állását. Gyári munkások váltak munkanélkülivé, nem orvosok. Itt valami félreértésnek kellett lennie. Őszinte részvétellel próbálta vigasztalni a sértetteket.

— Borzasztóan sajnálom ezt hallani. Ugye, ez azt jelenti, hogy Heimlich doktor újrakezdi magánpraxisát.

Viktor Juditra nézett és csak most látta meg igazán az idős hölgy arcán a végtelen levertséget és a jövőtől való rettegést.

— Nem, az nem lehetséges, Numerus Clausus, doktor Heimlich nem gyakorolhatja orvosi hivatását. Az ország törvénye.

Viktor soha nem érthette meg, vagy törődött volna azzal, hogy tulajdonképpen milyen implikációi voltak a Numerus Clausus törvénynek. A törvény védeni szándékozta az értelmiségi foglalkozásokat, főleg a művészeti szakmákat, az orvosi gyakorlatot és az ügyvédséget; szakmai területeket, amelyeket elárasztottak a zsidó eredetű intellektuálisak. Ezekben a hivatásokban a törvény korlátozta a zsidók arányszámát, és megszigorította felvételüket a felsőoktatási intézményekbe. Zsidó hallgatók abba kellett hagyják tanulmányaikat és zsidó orvosok elvesztették állásaikat. Viktor ismerte a törvény kitételeit, de soha nem gondolta volna, hogy hatása valaha is érinteni fogja azokat, akiket olyan jól ismert és annyira szeretett. Lelkiismeretére hallgatva visszautasította a törvényt, de mélyen lent a szívében, és ezt még magának is szégyellette bevallani, egyetértett a törvény szándékával. A törvényt végeredményben azért hozták, hogy a hozzá hasonló fiatal, nemzeti értelmiséget védelmezze. Bár ilyesfajta protekcióra Viktornak nem volt szüksége; ő sajátmagától is nagyon ügyesen haladt előre. Racionálisan gondolkozva be kellett látnia, a törvény visszájára fog ütni és a hosszú távon komoly károkat fog okozni az országnak.

Hangjában őszinte részvét hangzott, ahogy válaszolt. — Ez aztán tényleg szörnyűség.

Judit mintha feladta volna a küzdelmet. Férjével együtt az öregkor küszöbén álltak és nem volt szükségük arra, hogy az ő korukban a föld

meginduljon lábuk alatt. Félve a jövőtől, Judit hangja reszketett, ahogy ismét megszólalt:

— Nem tudjuk, mit tegyünk. Van egy kis pénzünk, ami egy darabig elég, de néhány hónap múlva valami jövedelemre lesz szükségünk.

Majdnem végzett mérnök már, Viktor arra lett kiképezve, hogy gyakorlati megoldásokat találjon. De nemcsak ebből az okból, Viktor valóban szeretett volna könnyíteni a Heimlich házaspár helyzetén. Megtett volna mindent, kivéve a kormányellenes gerillaharcosok szövetségéhez való csatlakozást.

— Tudok valamiben segíteni? — kérdezte.

Judit nem várta, el sem tudta volna képzelni, hogy Viktornak kellett volna, vagy egyáltalán tudott volna rajtuk segíteni. Főleg nem akarta Viktort bajba keverni.

— Nagyon kedves magától, hogy felajánlja segítségét, de nem hiszem, hogy maga személyesen kellene, vagy egyáltalán tudna segíteni a mi helyzetünkön.

Logikus válasz, lehetett volna könnyen ennyiben hagyni, de Viktor a szó legnemesebb értelmében szamaritánus volt és jó keresztény, és váratlan ötlettel jött elő.

— Kozmann professzor nagyon kedvel engem. A professzor nagyon befolyásos ember és az egyetemnél bizonyára tudna állást szerezni Heimlich doktor úrnak. Az egyetem független intézmény, a dékán engedélye nélkül még a törvényvégrehajtó rendőrség sem léphet falai közé. Tradicionálisan az egyetemnek saját törvényhozó és büntető hatalma van.

Judit kételkedve ingatta a fejét. — A professzor nem hiszem, hogy exponálná magát és kockáztatná állását vagy hírnevét egy zsidó megmentéséért.

— Hadd beszéljek vele. Meg fognak lepődni a professzor segítőkészségén.

—

Viktor állta a szavát, nem azért ígért segítséget, hogy pillanatnyilag megnyugtassa lelkiismeretét, valóban beszélt a professzorral. Az idős úriember, kellőképpen értékelte Viktor becsületes szándékát, az igazi keresztény elvek nemes megtestesülését, és belegyezett, hogy fogadja Heimlich doktort.

Amikor dr. Heimlich megérkezett, a professzor udvariasan hellyel kínálta és szókimondó módon azonnal elmagyarázta, ahogy ő látta a helyzetet.

— Ön diplomás orvos és nem engedik, hogy gyakorolja hivatását mivel maga zsidó, és nem voltak elegendően jó kapcsolatai, hogy megtartsa engedélyét. Maga bizonyára tudja azt is, hogy sok zsidó talál módot a törvény megkerülésére és dolgozik a szakmájában. A zsidók számára még mindig ez a mi országunk a legbiztonságosabb hely az egész európai kontinensen. Ausztriából, Ukrajnából, Lengyelországból, egész Európából özönlenek a

zsidók Budapestre. De mindezeket megfontolva, és ha megengedi, hogy ilyet javasoljak, a mai körülmények között legjobb lenne, ha maga feladná vallását.

Heimlich halálsápadt lett, arcából lefutott a vér és elfogta a düh. Mintha nem is ő jött volna ide szívességet kérni, olyan méreggel kérdezte.

— Mit ért ez alatt?

Kozmann professzor nem hagyta észrevétlenül vendége tónusát, szavait lassan és rendreutasítóan hangsúlyozva megismételte álláspontját:

— Ahogy mondtam, jól értette, nincs értelme a köntörfalazásnak. Hajlandó-e felfüggeszteni zsidó hitvallását? Ha nem is örökre, de legalább átmenetileg.

Bármilyen más körülmények között, azt javasolni, hogy valaki tagadja meg vallását, nagyon durva szemtelenség lett volna. De az 1939-es év Magyarországán, megkeresztelkedés volt az egyetlen út és a zsidóság tízezrei hagyták el önkéntesen vallásukat. De kegyetlen predesztinációját egy egyetemi professzor szájából hallani, akinek néhány nappal ezelőtt még társadalmi egyenrangúja volt, a szavak rettenetes fájdalmat okoztak Heimlich doktornak. Válaszának szavai, az elkeseredett reménytelenséget tükrözték, egy idős ember reménytelenségét, aki vallása és lehetőségei között a sors ördögi harapófogójába került.

— Zsidóságomat nem adhatom fel. Zsidónak születtem és zsidóként fogok meghalni, nem számít, hogy mire kényszerítenek vagy mit mondatnak velem. Már nagyszüleim is Budapesten születtek. Őseim már százötven évvel ezelőtt az Orczy házban laktak. Tudja az a nagy sárga épület az Andrássy út sarkán, melyet eredetileg Pest határán kívül esően építettek, bár ma már nagyon is a modern belvárosban van.

Kozmann professzor a régi Osztrák-Magyar Monarchia iskoláiba járt, ahol Ferenc József császár uralkodása alatt, a birodalom a teljesen emancipált zsidóság számára a lehetőségek országa volt. Az idős és tapasztalt uralkodó zsidó származású alattvalóit leghűségesebb népének tartotta, akik életüket bármikor készen voltak a monarchiáért adni. Kozmann professzornak örökös állása volt az egyetemnél, egyetlen zsidó akadémikus sem veszélyeztette pozícióját, de a kor realitásának határain belül maradva, az adott körülmények között, legkedvencebb diákja öreg barátjának, a legjobbnak látszó tanácsát kellet ajánlania.

— Értem, — mondta. — Meg vagyok győződve, hogy ön igaz magyar hazafi. Hosszú történelmünk századain át hazánk lakosai között milliók voltak szívükben igaz hazafiak, bár nem voltak magyar származásúak. De a mai világban, maga jobban jár, ha maga ma egy katolikus magyar. A dékáni hivatalban tudok magának ajánlani egy egyetemi előadói munkakört, de keresztlevelet kell hoznia a katolikus egyháztól. Más út nincs. Hadd kérdezzem meg még egyszer, elfogadhatónak tartja ezt a szükségmegoldást?

Lecsillapodva és a józanész szavára hallgatva, Heimlich doktor belátta, hogy nincs jobb lehetősége és a professzor ajánlata nagyon is nagylelkű, és elfogadta a segítőkész protekciót.

— Köszönöm professzor úr, — mondta, — soha nem fogom elfelejteni, hogy megértette problémánkat.

—

Heimlich doktor megkapta az állást. Egy hónapon belül hozott egy keresztlevelet, maga és felesége számára kiállítva, a Liszt Ferenc Téren, a Zeneakadémia mellett álló Terézvárosi katolikus templom tiszteletesétől. A házaspár gyorsított tanfolyamot vett a katekizmusból. A tiszteletes meglocsolta őket szenteltvízzel, felkente őket szakrális olajjal, és a végén, fejüket lehajtva hívő kereszténynek jelentették ki magukat. Új állása, bár nem fizetett rosszul, mégsem biztosította azt a jövedelmet, amit, mint főorvos a Hárshegyi Elmegyógyintézetnél keresett, de mégis nyugodt megélhetést és menedékhelyet adott egy időre. De többet nem tudták megengedni Maris fizetését és szeretett házvezetőnőjüket el kellett bocsájtaniuk.

Maris távozása után, Viktor előállt egy ötlettel, amely mindenki számára előnyösnek látszott.

— Judit, — Viktor magyarázta, — már régóta szeretném anyámat felhozni Budapestre, aki most az egyik felnőtt lányánál egy túlzsúfolt lakásban lakik Kecskeméten. Anyám nem szereti náluk, és talán, ha elfogadná javaslatomat, és ha rá tudnám venni, átvehetné Maris teendőit és beköltözhetne a konyha melletti cselédszobába. Anyám lényegesen idősebb, mint Maris, de mégis hasznos segítség lenne a ház körül. Jól főz, szereti a rendet és tisztán tartaná az egész lakást.

— Tisztában van az édesanyja a kóser háztartás követelményeivel? — Judit ellenkezett. — És máskülönben is, nem tudunk neki munkabért fizetni.

Viktor ragaszkodott ötletéhez. — Anyámnak nem kell fizetés. A lakbér fejében ingyen ellátná a háztartási teendőket, most is azt csinálja. Ételre meg nem kellene pénzt költenie, együtt ehetne a családdal. Én ma már meg tudom engedni, hogy teljes árat fizessek a szobámért, és a különbséget oda tetszene tudni adni anyámnak. Legyen neki egy kis zsebpénze, ha akar venni magának valamit. Ami a kóser háztartást illeti és a sábesz követelményeinek betartását, mivel már maguk katolikusok, talán többet nem szükséges a régi hagyományokat olyan komolyan vegyék.

Viktor nem akart sebet okozni utolsó mondatával, de kimondta és szerencséje volt, hogy Judit nem sértődött meg.

De megbántotta barátait és barátai jogosan tiltakozhattak volna. De nem tették. Inkább elhallgatták az inzultust és ráléptek a gyűlölet és a félreértések síkos lejtőjére, lefele a miazmáktól gőzölgő gyűlölet és félreértések szennyes mocsarába, a kibogozhatatlan és megfejthetetlenül áthidalhatatlan differenciák ragadós pókhálókkal teli poklába.

Heimlich orvos úr észrevette a falra festett figyelmeztetést és elhatározta, hogy mint keresztény fogja átvészelni a vészesen közelgő történelmi vihart, és ha kissé húzódozva is, de elfogadta az állást és zsidóságának feladását.

Néhány héttel később, Hájas Mariska, Viktor édesanyja beköltözött a Heimlich családhoz. Hatvanöt éves kora, és törékeny termete ellenére keményen dolgozott, Judit megadta a kornak járó tiszteletet, nem veszekedett és az élet a Lázár utcai lakásban visszazökkent a régi, békés kerékvágásba.

A Heimlich házaspár nem járt többet a zsinagógába, de otthonukban és titokban, mégis betartották a sábesz hagyományait. Talán nem egészen tetszett nekik, de eltűrték, hogy Mariska mama összekeverje a tejes edényeket a húsos edényekkel és olykor disznókolbászt és szalonnát hozzon be a házba.

Az egyetem hagyományainak megfelelően, Viktornak, mint végzős mérnöknek egy szigorú bizottság előtt kellett levizsgáznia és megvédenie diplomáját. 1939. június végére három hónapos szorgalmas és megfeszített tanulás és előkészületek után Viktor diplomamunkája készen állt. Viktor elkészítette a tervrajzokat, az írott szövegeket Linda gépelte le és az elkészült diplomamunkát beadták Kozmann professzornak.

Három hét múlva, Viktor sikeresen letette a vizsgát. Ezzel az utolsó lépéssel bevégezte mérnöki tanulmányait és az egyetem teljes jogú diplomás mérnöknek vallotta és fogadta el.

—

A nyár folyamán megkezdődött a Békésszentandrási zsilip építése és megszervezni a helyi építkezési irodát, és felvenni a földmunkákat végző kubikosokat, Viktor leutazott a helyszínre. A hatalmas mennyiségű föld kiásása lapátokkal és talicskákkal történt, és a földet lovas szekereken hordták el távolabbra. A munka elvégzéséhez több ezer napszámosra volt szükség. Helybeli földtulajdonosok és kupecek, ravasz és lelkiismeretlen emberek, brutálisan kihasználták a napszámosok analfabéta tudatlanságát, szervezkedésük teljes hiányát, hogy helyesen képviseltessék érdekeiket a mérnökkel való egyezkedésben. A közvetítő, a napszámos és a vállalkozó közé befurakodott viszonteladó zsírosan búsás hasznot csinált a különbségből, abból, amit ő felvett az építtetőtől, hogy találjon elegendő kezet és talicskát, és amit kifizetett a szerencsétlen, nehezen dolgozó nincsteleneknek. A spekulánsokkal való komplikált alkudozások és vitatkozások végtelen hosszúra nyúltak, és a helybeli szokásokat és politikát jól kellet ismerni. Viktornak számtalan esetben le kellett látogatnia a helyszínre. Vidéki származása és a zentai kocsma oldalszobáiban felállított kártyaasztaloknál szerzett tapasztalatai alapján, ő volt a legalkalmasabb erre a feladatra. Viktor tudta a legjobban, hogyan kell alkudozni ezekkel a nehéz munka és csurgó izzadtság kihasználásának elhízott és öntelt kufárjaival.

—

Ahogyan ki lett kötve egy évvel ezelőtt, Viktor ismét feleségül kérte Lindát. Ez alkalommal Linda igent mondott, és belegyezett, hogy Viktor, annak rendje-módja szerint és a magyar hagyományoknak megfelelően, szüleitől kérje meg leányuk kezét. Viktor Samu bácsit, Panka nővérének férjét, aki szintén egy tiszteletre méltó falusi kisbirtokos volt, kérte fel, hogy képviselje a hagyományos leánykérési ceremónián.

—

Egy gyönyörű, meleg vasárnap délután, Samu nagybácsi vezetésével, egy négy főből álló csoport, Viktor fiatalabb férfirokonai és barátai, ünneplő fekete ruhájukban, fehér gyolcsingekben és fekete kalapokban öltözve megálltak Linda szüleinek házánál. Kettő a fiatalemberek közül embermagasságú botot tartott kezében, mely virágokkal, művészies fafaragásokkal és cifra szalagokkal aggattak teli. Egy öttagú cigányzenekar vidám, aláfestő zenét játszott a háttérben, és arcán boldogan sugárzó mosollyal, Viktor néhány lépéssel a legények mögött várakozott.

Samu vőfély engedélyt kért a háziaktól.

— Tisztes szándékkal jöttünk a kentek házához. Beengednek-e minket?

Linda apja bólintott, öreg és büszke szemeiben ragyogott a nyájas üdvözlés, ahogy szemrevételezte a leánykérők csoportját.

Az első legény előrelépett, botjával megütötte a földet és bejelentette.

— Ezen a gyönyörű istenáldotta napon a legjobbakat kívánjuk kendnek és az egész családjának.

A második legény helyébe lépett az elsőnek, szalagokkal felsallangozott botjával ő is megütötte a földet és éneklő hangon előadta a hagyományos leánykérő rigmust.

— Azért jöttünk ide, hogy bemutassuk Dóczy Viktor urat, aki szeretné feleségül venni a kendtek leányát és tisztelettel kéri, a kendtek engedélyét, hogy beszélhessen kentekhez.

Linda szülei komoly arccal bólintottak és házuk ajtajában állva várakozóan nézték a fejleményeket.

Viktor közelebb lépett, belenézett Linda apjának a szemébe, és udvariasan, de határozottan előadta kérését.

— Azért jöttem, hogy megkérjem leányuk, Linda kezét. Szeretném elvenni feleségül. Fiatal vagyok, és nem ebből a faluból való, de hamarosan megkapom mérnöki diplomám, és már kivitelező mérnöki állásom van a Békésszentandrási árvízvédelmi zsilip építkezésénél. Fogadom és megígérem, amíg élek szeretni fogom leányukat és gondoskodni fogok róla.

Linda szülei szeretetteljesen mosolyogtak, és amikor Viktor befejezte mondókáját, Linda apja vette át a szót.

— Házunkat nagyon megtiszteli jelenlétével és örömest elfogadjuk ajánlatát, de a döntés nem a mienk, a leányunk választja ki azt, akinek szíve szerinti párja akar lenni.

Szavait befejezve, Linda apja félreállt és előreengedte leányát. Színes népi viseletbe felöltözve, szépségesen kicsipkézett sokrétegű rakott szoknya volt rajta, felül gondos munkával kihímzett fehér inget és piros mellényt viselt és színes virágfüzérek lógtak lefelé nyakából. Kezében kivert fehér csipke jegykendőt tartott és ünnepi megjelenését kiegészítve és csinos arcvonásait kihangsúlyozva, fejét gyöngyös diadém koszorúzta.

Linda szerényen maga elé nézett, és csak akkor emelte fel tekintetét, amikor Viktor közvetlenül előtte állt. Nekiadta a jegykendőt, és édesen kedves hangján tisztelve kérőjét megadta neki örömmel megáldott válaszát.

— Feleségül megyek hozzád, Viktor és asszonyod leszek.

A cigánybanda tust húzott, rokonok és a tiszteletreméltó leánykérők csoportja felszabadult, túláradó örömmel nevetett és szívbéli jókívánságokkal gratuláltak az ifjú párnak. A szülők az összes jelenlévőket behívták a házba, ahol egy hosszú asztalon szépen kirakva temérdek házi sütemény és gyümölcsből készült finomságok várták a mélyen tisztelt leánykérőket.

Az uzsonna folyamán a két család képviselői megegyeztek, hogy az esküvő Mezőberényben, szeptember közepe felé lesz. Azt is eldöntötték, hogy a templomi ceremóniát követően a csűrben, egy hodályszerű hatalmas épületben Linda szüleinek háza mögött, amit erre az alkalomra majd kitakarítanak és kisöpörnek, lesz az evéssel és táncmulatsággal egybekötött két napig tartó esküvő utáni vigadalom.

Végezetül azt is elhatározták, hogy az esküvő pontos napja és a házasodó felek nevei és családjai, a Budapesti és megyei lapok hasábjain lesznek köztudatra adva.

—

Douglas professzor itt megállt és eszébe jutott, hogy az esküvői előkészületekkel egy időben, talán ezernél is több kilométernyi távolságban, Vyacheslav Mikhailovich Molotov elvtárs kezet rázott Joachim von Ribbentrop tábornokkal és Joseph Sztálin atyuska poharát emelte a Führer, Hitler Adolf egészségére, és együtt ünnepelték a büszke, ezeréves lengyel állam közelgő szétdarabolását.

A professzor jól ismerte a korabeli történelemi eseményeket. A németek hamarosan megtámadták Lengyelországot, az oroszok bevonultak keletről, de Magyarország nem volt hajlandó részt venni ezer éves barátjának és az egész világon egyetlen igaz szövetségesének széjjeldarabolásában. Semlegességének megtartásán felül, Magyarország lehetővé tette, hogy a lengyel hadsereg jelentős része, a közös lengyel-magyar határon keresztül kimeneküljön az ellenséges gyűrűből, és a háború folyamán később újra fel tudja venni a harcot a németek ellen. Magyarország, miniszterelnökének gróf Teleki Pálnak

előrelátásával és vezetőképességével, legalább is egyelőre, elkerülte a háborúban való részvételt.

Walter előhúzott néhány sárguló családi dokumentumot és áttanulmányozta őket. A nemzetgazdaságilag fontos árvízvédelmi gát építésének idejére Viktor katonai szolgálat alól való felmentését meghosszabbították. Az iratok között megtalálta Linda nagymama tárgyalási tanútételét. Néhányszor figyelmesen elolvasta és megújult lelkesedéssel ismét írni kezdte családja történetét.

—

Boldogság repesett csengő hangjában, ahogy Linda büszkén bejelentette főnökének, Haas Aschernek, hogy menyasszony lett. Főnöke, örökké képmutató és titkolódzó sajátságos mosollyal az arcán kinyújtotta szappanszagú, tejfehérszínű és enerváltan puha kezét a leány felé és jókívánságait fejezte ki:

— Gratulálok, Linda, de maga még olyan fiatal. Tudja maga egyáltalán, hogy mibe keveredik bele? A maga jövendőbelije is túlságosan fiatal. Továbbra is nálam akar majd dolgozni? Hol fognak lakni?

Lindának eszébe sem jutott, hogy talán Haasnak valami fondorlatos szándékai voltak ezzel a látszólagosan semleges, talán jó szándékú kérdezősködéssel, amivel kétségbe vonta házassági terveinek bölcsességét, és gyanútlanul folytatta jövőjét részletező áradozását.

— Tudom, szükségem van erre az állásra és szeretném megtartani. Nem azért megyek férjhez, hogy abbahagyhassam a munkát. Egyelőre Viktor albérletében fogunk lakni, amíg, remélhetőleg rövidesen, találunk valami jobb megoldást.

Az arcára kiült mefisztói vigyor ellentmondott a jóságosan atyai üzlettulajdonos tónusnak, ahogy Haas válaszolt.

— Ez már nagyon dicséretes dolog, és mivel maga továbbra is dolgozni akar nálam, intézzen el nekem egy dolgot. Vigye el ezt a levelet doktor Lukács Jenő lakására a Szép utcába. Ugye tudja, hol van?

— Tudom.

— Maradjon ott, amíg Lukács elolvassa a levelet és várjon a válaszra. Nem kell visszasietnie, holnap is behozhatja a válaszlevelet.

Linda hajkoronája tetejére igazította elegáns, halványzöld kalapját. Almazöld színű, a kor divatja szerint eléggé rövid, térden felül érő selyemruha volt rajta, követve, de inkább elárulva, még mindig finoman leányos vonalait. Magas sarkú cipőjében nem akart botladozni az utca durva macskakövein, és felült a villamosra, amin az Astoria szállóig utazott. A megállóból, néhány utcahossznyit gyalogolnia kellett a Szép utcáig, ahol nem akarván a felvonóra várni, gyalog szaladt fel a második emeletre.

Ahogy megnyomta a csengőt kissé kapkodta a levegőt és a felhevültség nedvesen csillogó gyöngyszemei ültek ki csinos kis arcára.

Magas, sportosan izmos és jó felépítésű, talán ötven éves férfi nyitott ajtót és rábámult Lindára.

— Doktor Lukács Jenő? — Linda kérdezte majd hozzátette. — Levelet hoztam Haas ügyvéd úrtól.

— Én vagyok, — felelte a férfi és elvette Lindától a levelet. – Várjon, kérem.

— Tudom, — Linda felelte finoman, — meg kell várnom a választ.

Csend lett.

— Tehát jó helyen járok, — Linda gondolta, és óvatosan szemügyre vette a férfit.

Lukácsnak, akinek kézbesítenie kellett a levelet, dús szőrrel borított melle volt, ami vigyázatlanul nyitva hagyott bordószínű selyemköpenyéből felül eléggé gusztustalanul kilátszott. A férfinek hasonlóképpen erősen szőrös, de vékonyan hosszú lábszárai voltak, amik a köpeny szegélye alatt előbukkanva, egy túlméretezett, torz, vörös kakas csupasz lábaira emlékeztettek. A gyanú megvillant Linda agyában, ahogyan az ajtó előtt tétlenül várakozott, az idős férfi, teljesen meztelen is lehet a selyemanyag alatt.

Lukács feltépte a borítékot és bal kezében tartva a papirost, elkezdte olvasni a szöveget. Erősen hadarva és az érthetőség határán alul elharapva a szavakat, húzta az időt, amíg Linda egy lépéssel az ajtó előtt állva udvariasan lesütötte a szemét és próbált nem ránézni a férfire.

Lukács úr, egyre csak motyogott és hadart, szokatlanul hosszasan olvasta az egyoldalnyi levelet, minden elvárható időnél határozottan hosszabban. Időszakonként feltekintett, vágyódóan kéjsóvár pillantást vetett Lindára és újra és újra lenézett saját lábai felé. Megérezve a férfi hangjában az izgatott reszketést, Linda követte Lukács úr tekintetét. Szemei először a férfi lazán kioldott övére, majd lejjebb tévedtek és meglátta, hogy a pervert alak köpenye alul teljesen széjjelnyílt, és szőrös jobb kezét használva, Lukács úr gyors mozdulatokkal húzogatta mereven felfelé álló hímvesszejét.

A hirtelen undor és rémület elfojtotta Linda torkát és ijedten dadogva csak ennyit tudott mondani:

— Lukács úr, kérem. Holnap is visszajöhetek a válaszért. Nincs szükség arra, hogy itt álljak.

Az öreg ügyvéd, anélkül, hogy kizökkent volna a ritmusból és ujjai egyszer is mellécsúsztak volna, nem engedte Lindát útjára.

— Ugyan kérem, Ladányi kisasszony. Nem kell elmennie. Jöjjön beljebb és foglaljon nálam helyet. Helyezzük magunkat kényelembe. Maga nagyon tetszik nekem, ha nem bántom meg őszinteségemmel, akarom magát, és ha pénzt kér cserébe, az sem lesz probléma.

A nemi izgalom sötét veresre festette arcát, és felgyorsítva a ritmust, Lukács nem hagyta abba a magával való játszadozást. Linda kiabálni szeretett

volna, valamivel fejbe akarta verni a vén disznót, de karjai megbénultak és mozdulni sem tudott. Megfélemlítve és fuldokolva a méregtől, közel egy pánikszerű idegberobbanáshoz, az ijedtség hangszálait is megbénította és egy nyikkanás sem jött ki a torkán. Mélyen felháborodva rettenetes utálatot érzett és gyűlölte az előtte álló vén szatírt és barátját, irodabeli főnökét, Haas Aschert, aki ide merészelte küldeni.

Ahogy felocsúdott pillanatnyi bénultságából Linda megfordult és elrohant. Lerohant a lépcsőkön, ki az épületből, végig az utcán, egészen a Kossuth Lajos utca sarkáig. Nem érdekelte, hogy drága cipőjének sarka eltörik, nem törődött a válaszlevéllel, amit vissza kellet volna vinnie, és elátkozta a modern erkölcsöket és az egész degenerált, szex-beteg férfitársadalmat.

Linda visszavillamosozott a munkahelyére, leült gépíróasztalkája mellé és próbált lecsillapodni. Keze reszketett, lélegzete elszorult, a felháborodás összeszorította mellkasát és szíve vadul ugrált a torkában. Vérforralóan temérdek adrenalin tengerárként öntötte el ereit, végtagjai görcsbe szorító reszketését nem tudta megállítani, és felajzott idegszálai pattanásig feszültek. Nem tudott megnyugodni, nem volt hajlandó a történteket józanul átértékelni, és a szennyes incidenst elfelejteni. Várt, hogy talán mérge elpárolog, de nem tudott megnyugodni, és büszkesége nem engedte, hogy a vén pervert piszkos szemtelenségét, mintha mi sem történt volna, csak úgy zsebre tegye.

Néhány perc múlva Haas úr bejött a szobába, meglátta Lindát és mérgesen ráförmedt:

— Linda kisasszony, maga máris visszajött? Elhozta a választ Lukács ügyvéd úrtól?

Linda még mindig nem tudott beszélni, nem szólt semmit csak megrázta a fejét. Haast felbosszantotta Linda hallgatása és kimért, felelősségre vonó hangon folytatta. — Nem megmondtam, hogy várja meg a választ?

Haas száraz, üzletember pimaszsága felrázta Lindát lelki aléltságából. Nem fog eltűrni ilyen ordenáré viselkedést anélkül, hogy visszavágna. De egyelőre józan ítélőképességét még nem tudta visszanyerni és nem tudta elhatározni, hogy miként reagáljon racionálisan a Lukáccsal megtörtént, aljasan megszégyenítő és undorító eseményre. Megszólalt és hangjában sértett méltóság érződött:

— Haas úr, menjen maga és hozza el maga a választ Lukácstól. Soha többet ne küldjön oda engem. Én többet soha nem akarok Lukáccsal találkozni.

— De, Linda, kérem. Miféle beszéd ez? Mi rossz történhetett, hogy ilyen hangnem használatára jogosítja fel magát?

— Lukács egy vén szatír. Mutogatta magát nekem. Nem maradhattam ott, hogy várjak a válaszra.

— Ez lehetetlen. Évtizedek óta ismerem a barátomat, mindig a tisztesség példaképe volt. Mit csinált tulajdonképpen?

— Nincs szükség magyarázatra. Nem akarom, hogy bárki is csámcsogjon az undorító részleteken. Ha azt akarja, hogy továbbra is itt dolgozzak, többet nem kér meg, hogy elmenjek Lukács úrhoz. És elvárom, hogy megmagyarázza neki, hogy miért.

— Linda, — Haas rendreutasítóan felemelte hangját.

Linda főnöke szavába vágott. — Idefigyeljen, mostantól kezdve én magának Linda kisasszony vagyok, vagy ha jobban szereti, hívhat Ladányi kisasszonynak, vagy egy pár héten belül, Dóczy nagyságos asszonynak.

— Rendben van, jövőbeli Dóczy ténsasszony, ne vegyen már mindent annyira, a szívére. Ismerjük be, csak itt egymás között, maga egy nagyon is kívánatos fiatal nő. Maga már nem egy ártatlan hajadon. Hamarosan férjhez megy, biztos vagyok benne, hogy magának több mint elegendő tapasztalata van az ágyban. Ne csináljon ilyen nagy ügyet abból, ha itt-ott egy-egy apró szívességet kell csinálnia a fontosabb klienseknek.

Linda felállt és teljes lendülettel, karja, válla és felsőteste erőteljes beleadásával, egy hatalmas pofont kevert le főnökének.

— Maga rohadt, szemétláda zsidó. Hogy merészel így beszélni egy magyar úrinővel.

Haas meglepődötten hátraugrott. Itt volt az alkalom, hogy kihasználva Linda dühödt kitörését, ő vegye át a sértett fél szerepét. Most már erkölcsi kötelessége volt, hogy üvöltve rátámadjon Lindára.

— Maga, hitvány antiszemita söpredék. Takarodjon innen, maga nem dolgozik többé nálam. És ne várja el tőlem, hogy valaha is referenciát adok valakinek magáról. Maga megszűnt létezni. Maga soha nem dolgozott nálam. Ki innen. Szedje a cókmókját.

Linda reszketett a felháborodástól, és ahogy elkezdte bedobálni személyes ingóságait egy szatyorba, amit szokása szerint íróasztala alatt tartott, figyelmeztette Haast.

— Ne felejtkezzen el a fizetésemről, amivel még tartozik. Ha nem postázza el, ideküldöm a nyilaskeresztes legényeket és azok majd a feje tetejére állítják a maga irodáját. Azt hiszi maga, hogy védtelen vagyok a saját országomban?

Haas halálsápadt lett. Linda fenyegetése nem ijesztette meg. Egy mély, ősidők generációira visszavezethető bestiális düh fogta el és szemei lángolni kezdtek a gyűlölettől. Az ellenséges érzület, amit sorstársai temperamentumába az évezredek óta tartó vallási elnyomatás és faji üldöztetés ültetett, most kirobbant belőle, és nem volt hajlandó belátni, hogy nem ő volt az, aki az első sértést elszenvedte. Halálosan megvetette az előtte álló, állatnál is alantasabbnak tartott és köpnivalón alacsonyrendű senkiházit. Torkaszakadtából ordított és rázta az ökleit, mint egy közveszélyes őrült, aki szét akarja tépni láncait.

— Te szemétláda ferencvárosi trampli, te nem fogsz engem fenyegetni, ne merd azt gondolni, hogy én valaha is elfelejtem, vagy megbocsájtom, amit

most mondtál nekem. A legvégén ezért ti még meg fogtok lakolni. Biztos lehetsz benne, mi még bosszút fogunk állni a te egész, aljas gazemberekként viselkedő fajtádon.

Linda gyorsan összeszedte azt a néhány apróságot, ami az övé volt és, nem törődve azzal, hogy sértett dühében szinte megháborodott főnöke milyen ocsmányságokat köpköd utána, magasra tartott fejjel kisétált Haas irodájából.

—

A felháborító epizód alapjaiban rázta meg Douglas professzor világszemléletét és szüneteltetnie kellett írói erőfeszítéseit. Abbahagyta a gépelést és lesétált a Pear Tree Point-i tengeri strandhoz.

Néhány óráig nézte a Long Island Sound csendesen tükröződő vízfelületét és próbálta megítélni, hogy kinek volt igaza. Nagyon szerette és nagyra becsülte anyai nagyanyját, de nem tartotta helyesnek ebben a történetben való viselkedését. A politikai korrektség beleneveltsége, hatvanöt évvel az események után, azt diktálta neki, hogy Lindának valahogy másképpen kellet volna kezelnie a helyzetet vagy orvosoltatni sérelmét.

—

Linda nem ment egyenesen haza. A villamoson Viktor lakásáig utazott. Becsöngetett, és ahogy Judit ajtót nyitott kissé félszegen feszélyezettnek érezte magát.

— Itthon van Viktor?

— Igen, a szobájában dolgozik.

Judit beengedte Lindát. A leány Viktor szobájához sietett és bekopogott.

— Nyitva van, — hallotta Viktor hangját.

Linda benyitott. Viktor a hatalmas íróasztal mögött ült, több könyv volt előtte és erősen elfoglaltnak látszott. Már csak néhány napja volt diplomamegvédési vizsgája előtt. Linda leült és várt, amíg vőlegénye felnéz könyveiből.

Viktor azonnal észrevette a fátyolos, zavarodottan félszeg mosolyt, ami most meglepően beárnyékolta Linda általában vidáman mosolygós arcát. A leány megszólalt, hangja puha volt, ijedt és enerváltan kimerült.

— Viktor, baj van, elvesztettem az állásomat.

Mélyen elmerülve tanulmányaiban, Viktor észjárása nem tudott azonnal átkapcsolni a mérnöki egyenletekről Linda problémáira, és némileg szórakozottan csak ennyit kérdezett.

— Valóban, mi történt?

Feldúltan és közel az idegösszeroppanáshoz, Linda sírva fakadt. Először csak a könnyei potyogtak majd zokogni kezdett, lehajtotta fejét és vállai fájdalmasan rázkódtak. A váratlan érzelmi kitörés megdöbbentette Viktort és

éles fájdalom szorította össze szívét. Próbálta vigasztalni a személyt, akit a világon mindennél jobban szeretett, és akit minden körülmények között oltalmazni akart.

Megfogta Linda kezét és megsimogatta.

Hosszú, keserves percek múltak el mire Linda abba tudta hagyni a sírást. Erősen szipogva, szóról szóra és részletesen elmesélte Viktornak, ami vele ma délután történt. Felháborodva és részrehajlóan, de mégis nem, mint egy közvetlen emocionális résztvevő, Viktor megpróbálta kordában tartani szörnyülködését. Tudta, ha hagyja vadul elszabadulni az érzelmeket, mind a ketten borzasztó könnyen kerülhetnek valami erősen kellemetlen vagy törvényellenes helyzetbe.

— Linda, — kezdte és megsimogatta menyasszonya könnyekkel áztatott arcát. — Nyugodj meg. Nagyon szeretlek téged. Ami megtörtént az megtörtént. Semmi esetre sem kell visszamenned Haas úrhoz dolgozni. A cégem fel akar venni egy titkárnőt. Elintézem, hogy téged vegyenek fel. A személyes titkárnőm leszel. Valaki fel kell, hogy vegye a telefont vagy megírja leveleimet, amikor kiszálláson vagyok. Majdnem ugyanaz amit Haasnak csináltál. Sose törődj vele meg a barátjával, Lukáccsal. Nem tudjuk a világot megváltoztatni, vannak benne jó emberek és vannak benne rossz emberek. Hogy ki a rossz, és ki a jó, azt nem a vallási vagy nemzeti hovatartozásuk határozza meg. És ami a nyilaskeresztes fiúkat illeti, azokkal te nem akarsz összekeveredni. Arra használnák ezt az incidens, hogy felkorbácsolják az antiszemita érzelmeket. Erre nincs szükség. Minden zsidóra ráhúznák a vizes lepedőt. Az nagyon veszélyes lenne, ártatlan embereket bántanának. Gondolj például Juditra és férjére, ők is zsidók és a nyilaskeresztesek őket is bántalmaznák. A Heimlich család nem érdemel meg semmiféle gonoszságot. Ők a legjobb emberek, akiket valaha is ismertem. A nyilasok általánosítanának, és minden zsidót felelőssé tennének néhány egyénnek a bűneiért. Egy napon mifelettünk is ítélkezni fognak néhány társunk gonosz cselekedeteiért. Emlékezz, amit Jézus mondott. Szeresd felebarátodat. Dobd vissza kenyérrel, aki téged megdob kővel. Felejts és megbocsáss, és akkor talán meg tudjuk állítani a sérelmek és megtorlások ördögi körét. Ne reagálj gyűlöletre gyűlölettel, csak próbáld elkerülni a néhány gonoszat, akik közöttünk élnek.

Viktor szavai lecsillapították Lindát. Viktor logikus gondolkozása és intelligens okfejtése megnyugtatta felajzott idegeit és belátta, hogy vannak dolgok, amiket nyugodni kell hagynunk. Bocsáss meg és felejtsd el a sérelmeidet. A béke és a felvirágzás két fundamentális alaptétele.

Linda arca felderült, mosolya úgy ült ki arcára, mint ahogy a nap bukkan elő a viharfelhők mögül.

Megfogta Viktor kezét. — Igazad van, Viktor. — mondta. — Köszönöm. Nem gondolkoztam helyesen. Csak feldühödtem és nem tudtam, megfékezni, hogy mi jön ki a számon.

—

Két nappal később, Hidvégi Richárd, a Békésszentandrási Építési Vállalat főmérnöke felvételiztette Lindát.

— Az állás, amit magának tudunk ajánlani nagyon fontos cégünk számára és nem lesz könnyű ellátni a feladatait.

Tengerészkék, jól szabott rövid ujjú kabátkájában Linda elbűvölően csinosnak nézett ki. A kabáthoz bokáig érő, színes virágmintájú anyagból varrott szoknyát és vakmerően provokatív kravátli kendőt viselt, és kissé hegyes orrú, magas sarkú cipellőjét fehér szegély díszítette.

Megjelenésének összképét meggondolva, Lindáról sugárzott a választékos elegancia és az észbontó ifjúság.

— Van elegendő irodai gyakorlatom, — válaszolta Hidvéginek. — Két éven keresztül hasonló álláskört töltöttem be, és gimnáziumi érettségim is van.

— Remek, mit mondott, hol dolgozott azelőtt?

— Haas Ascher ügyvédi irodájában a Wesselényi utca és a körút sarkán. Ügyvédi asszisztense és titkárnője voltam.

— Miért akarja őket otthagyni?

— Személyes okokból.

— Ne is folytassa. Főnöke zsidó, ugye?

Linda habozott. Eszébe jutottak Viktor két nappal ezelőtti szavai és nem volt szándékában vallási vagy faji problémákat előhozni, még akkor sem, ha el kellett hallgatnia az igazságot jövendő munkaadója előtt. Szemrevételezte kisbarnaki Hidvégi Richárdot, nemesembert és az Osztrák-Magyar monarchia hadseregének nyugdíjazott ezredesét és úgy határozott, nem fedi fel igazi okait.

— Nem hiszem, — válaszolta, — sőt biztos vagyok benne, hogy Haas úr nem zsidó.

Hidvégi gúnyosan elmosolyodott. Tudta, hogy Linda hazudik. De a leány nagyon csinos volt és füllentését nemes szándék vezette. Megbocsátott neki és tréfával ütötte el Linda tilosba lépését.

— Haas Ascher, a Wesselényi utcából, bizonyára egy tisztafajú németről van szó.

Linda nem állta meg, hogy arcára ne üljön ki egy ironikus mosoly. Mint két összeesküvő, közös nevezőre jutottak és összenéztek. Nem volt több magyarázatra szükség. Linda beleegyezően megvonta vállát és lezárta a vitát.

— Akárkicsoda is Haas, többet nem akarom látni. — mondta és nagy ártatlan szemeivel várakozóan Hidvégire nézett.

— Nagyszerű, kvalifikációi elégségesnek látszanak. — Hidvégi felállt és kezet nyújtott Lindának. — felveszem magát. Három hónap próbaidőre, ha az letelt és bebizonyította, hogy alkalmas a munkakör betöltésére akkor felvesszük állandó állományba.

—

A kartonpapírdobozban összegyűjtött emlékek között Walter megtalálta az eredeti esküvői meghívó egy példányát, és a házasság közhírré tételéről szóló újságkivágásokat, félretéve, minden részletekkel egybevetve és megőrizve, pontosan egy ilyen családtörténelmi kutatás céljára. Mint fiatal középiskolás, Walter volt Mezőberényben és alkalma adódott, hogy személyesen is tanúja legyen egy falusi esküvőnek.

Walter megújhodott lelkesedéssel folytatta munkáját. A falubelieknek és a vendégeknek egy ilyen esemény mindig boldogságot, reményt és örömet jelentett, és remek alkalmat adott egy tombolóan féktelen táncmulatságra.

—

Az esküvőre grandiózus előkészületei időben befejeződtek és elérkezett a nagy nap. Egy verőfényes, szép szombat délután, a Mezőberényi Kálvinista nagytemplom padjai megteltek az ünneplőkkel. Viktor rokonai, beleértve édesanyját, három nővérét, bátyjait és mindegyiknek családjait, és Katit is Ilus oldalán, a templom üléseinek jobbszélső oldalán foglaltak helyet. Doktor Heimlich és Judit, és természetesen Kozmann professzor is meg lettek hívva és már előző nap megérkeztek. A mennyasszony részéről, kivétel nélkül az egész Mezőberényi Kálvinista közösség, elvárta az invitálást és jelen akart lenni. Mindannyian szerették és büszkék voltak a falujukból származó leányra, Pestről, aki az ő vérük és földijük volt, és aki megtisztelte őket azzal, hogy őseinek falujába jött vissza megesküdni. A jókora nagyságú templomban rengeteg ülés volt, de mégsem elegendő ahhoz, hogy a közvetlen rokonokon és a legjobb barátokon kívül mindenki beférjen. A többiek, és több száz volt belőlük, a templom falain kívül rekedtek. Tekintélyes nagyságú tömeg töltötte meg a templom előtt lévő főteret, és türelmesen várakozott, hogy a szertartás befejeződjön, és a vőlegény és a menyasszony megjelenjen a templom ajtajában és virágeső közepette lépkedjen lefelé a széles lépcsőkön.

Ez a kálvinista istenháza és imádkozó hely méltán proklamálta a protestantizmus művészi egyszerűségét és erkölcsi tisztaságát. A nehéz, keményfából faragott padsorok, üléseik és támláik sötétbarnára pácolva, és fényesre csiszolva a századnyi hosszú használat alatt, szélesen elnyúltak a templom mindkét oldalán. Az első két sor, kis kapuval és korláttal elválasztva a többiektől, a presbiterek részére, akik a falu vénjei és tehetős polgárai közül lettek kiválasztva, volt fenntartva. Hagyományos, zsinóros és nyakig gombolódó fekete mentébe öltözve, a tiszteletes magas és piros arcúan jóképű fiatalember volt. A lelkek fiatal pásztora, bibliáját két kezével melléhez szorította és nyájas mosollyal arcán az oltár előtt várakozott, hogy az ifjú párra ráadhassa áldását.

Viktor a pulpitus előtt feszített, és mellette, apja helyett apja, násznagy uram, Kozmann professzor állt. A templom belseje zsúfolásig megtelt, és a

suttogóra fogott hangok halk mormolása nem engedte, hogy a vőlegény és a násznagy túl sok szót váltsanak.

Rövidesen, egy tiszteletreméltó matróna, a helybeli iskolamester felesége leült az orgonához és hagyományos esküvői zenét kezdett játszani. A zene hallatára a tömeg elcsendesedett és a fejek a templom nagyajtaja felé fordultak.

Az ajtó megnyílt és édesapja karjába kapaszkodva, lassan és méltóságteljesen Linda lépegetett előre a padsorok közötti szőnyeggel borított folyosón. Mennyasszonyi ruhája egyszerű volt, de mégis csodálatos. Három rétegben, kivert fehér csipkével fodrozott rakott szoknyát viselt, a szoknya alján azsúrozott sallangok futottak körbe és testhezálló, hosszú ujjú ingének cikornyásra szedett nyakrésze szemérmesen elrejtette habfehér vállait.

A menyasszony karcsú lábain magas sarkú piros bőrcsizma volt, amin ügyesen egyensúlyozva liliomszál egyenesen tartotta magát. Fején gyöngyökkel kirakott ragyogó diadémos kalap ékeskedett, amiről a háta mögé lelógva és a földet seperve, cifrára csipkézett szalagok függöttek százszámra.

Szerényen lesütött szemeit ide-oda járatva, Linda követte édesapja erős karját. Lassan elérték a szószéket és megálltak Viktor és a pap előtt. Ott az apa eleresztette leánya karját és egy lépéssel hátrább húzódott.

Minden szem Lindát csodálta, és a mennyasszonyról sugárzott a mennyei szépség és a kristálytiszta, ártatlan tisztaság.

Viktor fekete, szűkre szabott nadrágot viselt, és nadrágjának buggyos szára, fényes tükörként ragyogó fekete csizmájába volt betűrve. Felül, ráncozott ujjú fehér ing volt rajta és annak tetejében koromfekete, kigombolt mellény. Ruházatának fensőségesen komor színeit, szövetbe belehímezett és fényesre kivert cifra, fekete minták ellensúlyozták, és fején a kackiásan viselt és virágokkal kirakott fekete pörgekalapot, rövidre vágott többszínű szalagok ékesítették.

A pillanat jelentőségét alázattal átérezve Viktor boldog, várakozó mosollyal csodálta gyönyörűséges mennyasszonyát.

A tiszteletes lélekemelően megható beszédet mondott, beszélt szerelemről és egymás tiszteletéről. Megemlítette a nehéz időket, amiben élünk, és a fontosságát, hogy éppen most kell tiszteletben tartani hagyományainkat és éppen most kell bíznunk Istennek segítő kezében.

A pap, fehér damasztból készült széles szalaggal Linda és Viktor kezeit egymáshoz kötötte, megáldotta egyesülésüket és ujjaikra húzta karikagyűrűiket. Viktor és Linda esküt és fogadalmat tettek egymásnak, a pap meghallgatta őket és ünnepélyesen férjnek és feleségnek nyilvánította az új házaspárt.

Viktor és Linda a gyülekezet szemeláttára megcsókolták egymást. Az esketés véget ért és lassan megindultak kifele. Könnyes szemű boldog emberek rózsákat dobáltak lábaik elé, és amerre léptek virágszirmok borították a földet. Ezernyi ember gratulált az új házasoknak, és a legjobbakat kívánták

nekik. Ismerősök és idegenek csókot akartak lopni Linda arcára, és kezet akartak rázni Viktorral.

Órákkal később, amikor már a hanyatló nap melege alábbhagyott, a meghívott vendégek elkezdtek gyülekezni a Linda szüleinek csűrjében felállított, és esküvői vacsorára megterített asztalok körül. Voltak, akik lovak húzta falusi szekereken, iszogatva és énekelve, messziről jöttek. A kocsisok vidáman pattogtatták ostoraikat, és nyaktörő sebességgel próbáltak versenyezni szomszédjaikkal vagy barátaikkal.

Emberek és igásállatok egyaránt, színes szalagokkal lettek teleaggatva, fiatal párok táncoltak a száguldó kocsik tetején, amelyek rázkódva és ugrálva mélyebbre taposták a göröngyösre száradt és tengelytörésig veszélyesre barázdált földutakat. A csűrön belül a hatalmas, habfehéren tisztára mosott asztalterítőkkel letakart, de durván faragott, faasztalokon temérdek étel és finomságok várták a farkaséhesnek és szomjasnak látszó ünneplőket. A férfiak büszkén hangoskodtak és fitogtatták fizikai erejük, a kelleténél többet ettek és bőségesen ittak, hogy annak rendje-módja szerint és tisztességgel leöblítsék a mértéktelen mennyiségben elfogyasztott zsíros ennivalót.

Hamarosan férfiakból és nőkből külön formálódva csoportok verődtek össze, és kor szerint tovább osztódtak. Hajadon leányok külön ültek le, eladóságukat fitogtatva fejükön sem kalapot sem kendőt nem viseltek, de megállás nélkül csicseregtek, nevetgéltek és kacsintó szemekkel nézegették a kissé távolabb álldogáló legényeket. Férjezett asszonyok, idősek és fiatalok egyaránt, kendőt vagy legalább is kalapot hordtak, összebújva sugdolóztak, és sírig tartó titoktartást ígérve terjesztették a falu pletykáit és rémhíreit.

Viktor és Linda, méltóságteljesen ültek a főasztal középső székein. Linda szülei a menyasszony oldalán és Viktor édesanyja legfiatalabb fia mellett foglalt helyet, és mind a hárman boldogan mosolyogtak mialatt szerényen eszegettek az eléjük kitett finomságokból, vagy hörpintgettek a falu legfinomabb boraiból.

Éjfél közeledtekor Linda édesapja felállt, kezébe vette a péktől kölcsönzött hatalmas szitát és bejelentette:

— Éjfél van, eladó a mennyasszony. Táncoltassák meg mielőtt asszony lesz belőle.

Szavai befejeztével a szitát oda adta feleségének, beletett egy ropogós százpengőst, körülbelül Viktor kétheti fizetésének megfelelő összeget, és kissé öregesen, de elegáns léptekkel rakva lábait táncolni vitte leányát. Másodperceken belül mások is követték példáját. Fiatalok és öregek egymásután, miután tisztességes címletű bankókat helyeztek a szitába, elkérték a mennyasszonyt és kettőt-hármat fordultak vele.

Eleinte kevés, később számos más táncospár is csatlakozott a táncolókhoz és hamarosan, sűrű tömeg ropta táncot a ledöngölt földpadlón. A zene ritmusa felgyorsult, és kettőt ide kettőt oda négy hangjegyű csárdás ütemre, az egész hatalmas hodály egyetlen kavargó, színesen megelevenedett human

kaleidoszkóppá változott. Az idősebb férfiak rendesen berúgtak, hangosan énekeltek vagy beszéltek, a rengeteg hosszú csibukból és a modern cigarettákból a termet elborította a füst, olyan vastagon, hogy szinte késsel lehetett vágni.

Fiatalemberek tucat számra kajdásztak, boldogan és megrészegedve, mintha a holnap nem is létezne, és nem fenyegetné őket a katonai szolgálatot elrendelő sürgősbehívó. Boldogok voltak idehaza a falujukban és, hogy nem kellet valami távoli harctéren sebesülten elvérezniük. Nem akartak egy számukra idegen háborúban részt venni, vagy idegenben meghalni egy eleve elvesztett ügyért. Élni akartak, dolgozni, táncolni és mulatni és szeretni szívük imádottjait. Nem bánták az állatok bűzét és a körmeik alatt feketéllő piszkot, és szerették a frissen kaszált széna illatát és a felszántott föld nedvesen erjedő zamatját. Szerették az életet, az újra sarjadó termést, és gyűlölték a pusztítást és az értelmetlen gyilkolást.

Viktor átszellemülten, és gyengédséggel és szerelemmel eltelve, imádattal nézte ifjú feleségét. Linda hamarosan az övé lesz, együtt fogják leélni életüket, és egészen a sírig, a mai naptól kezdve örökkön örökké együtt.

A táncoló térség túloldalán, a vastagon gomolygó füstön keresztül, Viktor meglátott valamit, vagy talán inkább valakit. Először nem akart hinni szemeinek, gondolta ki van merülve, ittas, hallucinál, vagy talán ébren álmodik. Megrázta a fejét és megdörzsölte szemeit, kételkedett alapvető érzékeiben, de a látomás valódinak bizonyult.

A kísérteties alak Dusán volt.

Szemeik találkoztak. Dusán arcára ördögi vigyor ült ki, karját felemelte, és laposan tartott kézfejét fenyegetően keresztülhúzta nyaka előtt. Ebben nem volt tévedés vagy félreértés. Dusán egyértelműen jelezte, hogy átvágni szándékozik Viktor torkát. Viktor gyáva senkiházinak érezte volna magát, ha egy ilyen fenyegetést válasz nélkül hagy. Ha férfinek akarta tartani magát, valamit kellett csinálnia. Felállt székéből, átment a csűr túloldalára és kihívóan szembenézett régi nemezisével.

— Mit akarsz itt? Mi dolgod errefele?

Dusánt csak néhány centiméter választotta el régi szobatársától, akit mostanra már halálos ellenségének tekintett. Dusánból férfi lett, kemény megpróbáltatások edzették meg, sikertelenség, halál, gyilkosságok és idegtépő, kezeletlen agybetegség. Ezzel szemben ellenfelének, Viktornak féltve óvott és elbástyázott élete lett. Könyvei védőfala mögé rejtőzködve, Viktort civilizált kultúremberek vették körül, Viktor nem lett megedzve tűzkeresztségben, egyénisége nem lett kikovácsolva az élet vaspörölyének ütései alatt, és mindezt még betetézte azzal, hogy elvett feleségül egy ifjú szépséget, aki halálosan szerelmes volt bele.

Ennyi undorító siker túl sok volt Dusánnak. Alapjaiban utálta, hogy Viktornak mindig igaza van, és hogy olyan korrekt és keményen törekvő a természete. Utálta ellenfelét, hogy ennyire rendes ember lett belőle, és

gyűlölte, hogy meg tudta magát értetni és elfogadtatni más hozzá hasonló művelt és kultúremberekkel, és még ezek a békeszerető, egyszerű falusiak is nadrágos emberként tisztelték. Dusán bántani akarta Viktort, vissza kellett csapnia, megtanítani a szerencsés disznót legalább egyszer, hogy az élet nem csupa szépségből áll. Azt, hogy az élet lehet kegyetlen és bosszúálló is, szeretteinket el is veszíthetjük, és az életben van terror és rendőrpisztoly eldördülése is. Dusán vissza akart fizetni Golgotájáért, elpazarolt esélyeiért, és zátonyra futott életéért.

Elérkezett a bosszú pillanata.

Szavait szűkre fogta, de jelentésük durva volt és bárdolatlan, szándékos gonoszsággal akart bántani velük.

— A legszörnyűbb rémálmodat láthatod magad előtt és tudd meg, hogy mielőtt házastársi nászágyadba viheted, ezt a kikapós és erkölcstelen, falusi örömlányt, át fogom metszeni torkodat. Csak nézz oda és lásd, hogy szerelmed milyen kihívóan rázza magát azokkal a fokhagymaszagú vénemberekkel.

Dusán magasabb és erősebb volt, mint Viktor, de Viktornak meg kellett védenie fiatal feleségének meggyalázott becsületét. Nem volt ideje, hogy kianalizálja Dusán okait, és enyhítő körülményeket számítson be viselkedésének elbírálásába. Viktor reakcióját kizárólag a feldühödött ősemberi ösztön irányította. Ökölbe szorította kezét és egy hatalmasat be akart vágni Dusán pofájába.

Dusán félrehúzta a fejét és könnyedén elhárította a mérnökfiú bátor, de gyakorlatlan kezét. Keze meglendült, kése megvillant és, egyenesen a fiatal férj szívét célozva, teljes erővel belédöfött Viktor mellébe.

NEGYEDIK FEJEZET

VLATKO BÁCSI AMERIKÁJA

A kést, amelyet Dusán Viktor szívébe szúrt, az évek alatt felhalmozódott düh és tébolyultan skizofréniás bosszúvágy taszította előre. A kérdés nem az volt, hogy miért, hanem hogyan került Dusán, pontosan a kellő pillanatban és pontosan arra a helyre ahol Viktor esküvőjét tartották.

Gondos figyelmet szentelve a rendelkezésre álló adatoknak, Walter precízen csoportosította és elrendezte a bevándorlási irodákból, rendfenntartó erők archívumaiból és katonai levéltárakból beérkezett Dusánról szóló információkat. A Stamfordi Superior bíróság pincéjében felfedezett egy köteg levelet, amelyeket Vlatko bácsi és Dusán írtak Belgrádba vagy kaptak onnan.

A Darieni rendőrség evidencia raktártermében megtalálta Dusán naplóját is. A füzet választékos angolsággal volt írva, de a lapok hanyagul összevissza voltak elrendezve, hosszú hetek, hónapok eseményei hiányoztak időrendjéből, az írás tele volt ellentmondásokkal és közhelyekkel, de mégis sokkal több volt, mint amennyit hetven eltelt év távlatából ésszerűen remélni lehetett. Szívós kitartással munkálkodva, Walter két hét leforgása alatt újrakonstruálta Dusán érzéseit, belső mozgatóerőit, problémáit, sikereit, bukásait és Vlatko bácsihoz való viszonyát. Walter pontosan ki akarta kutatni, hogy mi ment végbe Dusán elméjében, amikor kését Viktor mellébe döfte. Talán egy elfojtott elkeseredés, ami évek óta bűzlően bomlott belsejében és Viktor megjelenésének pillanatában fékezhetetlenül kiforrt a jelképes fazékból, az tört ki rajta vulkánként és karja gyors mozdulatának lobbanó lángjával az robbant fel a helyszínen. Kínzó egyedüllét, klinikai depresszió, összezavarodott ördögi körökben gomolygó gondolatok, egyenként felmorzsolták Dusán ítélőképességét, és kérlelhetetlenül uszították, hogy bevégezze bosszúálló küldetését, az erkölcsi meggondolások és a következmények minden megfontolása nélkül.

Nem volt könnyű feladat követni Dusán lépéseit Belgrádból a Mezőberényi esküvőig. Walternak négyheti kemény munkájába került a tények összeállítása, de a végén le tudott ülni komputerbillentyűzetéhez és tudományos pontossággal megírhatta Dusán megpróbáltatásainak igaz történetét.

Az Olasz Óceáni Hajótársaság Genovából beérkezett S. S. Rex nevű gőzösének másodfedélzetén, a védőfal üvegje mögött felsorakozva, az amerikai vámszolgálat tisztjei az újonnan érkezett emigránsok poggyászait vizsgálták.

Lassan haladva előre a hosszú, kígyózó sorban, Dusán maga előtt taszítgatta szegényesnek látszó kicsiny kofferjét. Nem volt nála semmi más, csak a legszükségesebbek és néhány emlék, amik senki más számára értéket nem jelenthettek. Nem volt elvámolnivalója, nem volt nála alkohol, vagy fegyverek, még csak egy kés sem, csak néhány ruhadarab a bőröndjében, féltucatnyi könyv a szerb történelemről, és egy tizenötször huszonkét centiméteres bekeretezett fénykép Maricáról.

Az egyenruhás finánccügynök beletúrt az egyszerűnél is kevesebb ingóságokba és kihúzta Marica portréját. Ránézett a képre és leereszkedő álkedvességgel ennyit mondott:

— Your mother? Anyádnak a fényképe?

Dusán eléggé jártas volt az angol nyelvben, ahhoz hogy a vámtiszt megjegyzését megértse, és lealázó pimaszságnak vegye és egy pillanat alatt elfutotta a vérvörös paprikaméreg. Szinte elveszítette önuralmát. Torkon akarta ragadni a rohadt gazembert. Nagyon kellet küzdenie, hogy le tudja nyelni mérgét és ne mutassa ki valódi természetét. A hirtelen felháborodás elsöpörte benne a hosszú óceáni átkelés alatt összegyűlt nyugalmat és a kellemes érzést, amivel új élete elébe szeretett volna nézni. Nehezen palástolva robbanásra kész felháborodását, mély, rekedtes hangon válaszolt:

— Nem hiszem, hogy ez magára tartozik.

A vámtiszt jeges pillantást vetett Dusánra és megvető hangon rendreutasította. — Lassan a testtel, külföldi. Még nem léptél be Amerikába. Egyáltalán nem kell, hogy beengedjünk. Bűnözők, nincstelenek, krónikus betegek és minden más hasonló nemkívánatos elemek, aki idehozta őket, a gőzhajózási társaság költségein vissza lesznek küldve oda, ahonnan jöttek. Majd ők behajtják rajtad a költségeket, ez már nem a mi problémánk.

Dusán nyelvébe harapott, visszafogta dühét és nem válaszolt, csak szemében lángolt a sértett büszkeség és az elfojtott gyűlölet.

A vámtisztnek nem volt ideje Dusánnal vitatkozni. Az ellenőrzést igazoló bélyeget ráragasztotta a rozoga bőröndre és intett Dusánnak, hogy menjen tovább. Dusán kilépett a gőzös oldalán végighúzódó nyitott folyosóra és több tucat sorstársával együtt várt, amíg a kicsinynek látszó komphajó megérkezett és átvitte őket Ellis Island szigetére.

Két hét után végre Dusán szárazföldre léphetett. Továbbsodródott a tömeggel és bementek egy hatalmas hodályszerű épületbe ahol zajos összevisszaságban, több ezer előttük megérkezett ember tolongott összezsúfolódva. A fiatalember körbenézett, az épület oldalfalai mentén felállított hosszú asztalokon elrendezve, nyilván az amerikai kormány

ajándéka a várakozásra kényszerült bevándorlóknak, tejet és kukoricaliszt kenyeret látott. Éhes volt és senki nem kér pénzt az élelemért. Amennyi csak ráfért, felrakott a finomságból egy papírtányérra mialatt aggódva fontolgatta.

— Előre nem tudhatom, hogy mikor lesz a következő alkalom, hogy valaki ismét ingyen ennivalóval kínál.

A bevándorlók tömege, több óceánjáróval folyamatosan érkezhettek, és legtöbbjük napok óta vesztegelhettek már itt ezen a bevándorlókat szortírozó szigeten, a szó szoros értelmében több száznyi, egymástól idegen nyelven beszélt. Mintha az új világ kapuit döngetnék zajongásukkal, már akik meg tudták magukat értetni egymással, hangoskodva taglalták a valószínűtlen jóra felnagyított lehetőségeket, vigasztalták hozzátartozóikat, és egy jobb jövőbe vetett remény bizakodását kísérelték felélesztени rokonaikban. Családok, barátok, földiek és falubeliek, görcsösen kapaszkodtak egymás társaságába és próbáltak csak a saját bajaikkal törődni.

Senki nem törődött Dusánnal. Dusán egymagában állt, magányosan és lehangolva. Nehezen tudta magát túltenni a vámtiszttel történt incidensen.

Ideges volt, belsője reszketett és szíve vadul kalapált. Dusán nagyon aggódott, hogy pánikba esik és elfogja egy őrjöngő dühroham, valami hasonló, ami a horvátok által elfoglalt farmház megtisztításánál történt vele. Ha idegrohamot kap most, Amerikába való belépése meg lesz tagadva, és orvosi okokra hivatkozva vissza fogják dobni Jugoszláviába.

Hosszú órák kínzó várakozása után, ami nem segített orvosolni veleszületett ellenséges magatartását, végre szólították nevét. Papírjait úgy látszik rendben találták és végső próbaként, most át kellett esnie a kötelező orvosi vizsgálaton. Az általános fizikai állapotot ellenőrző vizsgálat nem volt nehéz, végtagjai, ujjai mind megvoltak és semmi jelét nem mutatta, hogy bármilyen betegsége is lenne. Amerika érdekeinek megfelelően, Dusán egészséges és fiatal volt és minden valószínűség szerint rövidesen kiváló és szorgalmasan törekvő állampolgár lesz majd belőle.

Dusánt, miután tucatnyi orvos és ápolónő nézegetését és tapogatását elviselte, de mégis, mintha megállásra kényszerítenék a célszalag előtt, az utolsó vizsgálóorvos leültette egy alacsony, de hosszú asztal elé, aminek másik oldalán egy háromtagú bizottság foglalt helyet.

A középső bizottságtag, felvett egy Dusán nevével jelzett űrlapot, ami eddigre már eléggé megtelt a bevándorlást kérelmező fiatalember adataival, és áthatóan komoly, mellébeszélést nem tűrő szemeivel vizsgálódóan rámeredt Dusánra.

A főnök melletti férfi hivatalos fordító volt, Dusán hallotta, ahogy több idegen nyelvet használva, beleértve a szerb és az orosz nyelveket, beszélt a különböző országokból jövő bevándorlókkal. Dusán évek óta tanulta az angol nyelvet, és jóval többet tudott, mint amennyi szükséges volt egy ilyen interjúhoz. De az amerikai kormány képviselői ezt nem tudták és joggal feltételezték, ha egy bevándorló beszél is angolul, nyelvtudása nagyon hiányos

és érthetetlen. Nehogy Amerikába való belépésével kapcsolatban valami fontosat félreértsen és összezavarjon a próbálkozó, az Amerikaiak nem szerettek megbízni az emigránsok nyelvtudásában. A bizottság ragaszkodott a tolmácshoz és a főnök intett neki, hogy kezdje el a kikérdezést.

A tolmács angolul kezdte. — What language do you speak? Milyen nyelven beszél?

– Több nyelven beszélek folyékonyan, beleértve az angolt. — Dusán angolul válaszolt és szemrebbenés nélkül állta a tolmács tekintetét. — Nincs szükségem segítségre.

A főnök felemelte kezét és intett a tolmácsnak, hogy várjon és maga kezdte el faggatni Dusánt

— Volt valaha is bármi olyan tünete, ami elmebetegség gyanújára adott volna okot? Volt valaha elmebetegséggel kezelve?

– Nem, — Dusán felelte és megrázta a fejét.

— Bűntettet követett el valaha? Volt-e valaha is bűnügyileg vádolva vagy bezárva?

— Nem.

— Házasságtörést követett el valamikor?

— Nem.

A hivatalnok sorra leírta Dusán válaszait, és amikor az utolsó rubrikát is kipipálta felnézett. — Mit mondott? — kérdezte. — Hány nyelven beszél?

— Négy. Szerb, angol, német és magyar.

— Hol sajátította el ezeket a nyelveket?

— Ahol felnőttem, mindenki legalább három nyelven beszélt, szerbül, németül és magyarul, és a középiskolában megtanítottak angolul.

— Ez nagyon dicséretes, fiatalember, — a vizsgáztató kézbe vette golyóstollát, — maga még sokra fogja vinni ebben az országban.

Az Amerikai Igazságügyi Minisztérium képviselője ráírta Dusán káderlapjára, hogy négy nyelven beszél és intelligens, kiegyensúlyozott egyénnek tűnik. Jugoszláv útlevelébe belenyomta a bevándorlást igazoló pecsétet, ami két évre szóló feltételes tartózkodásra jogosította és figyelmeztette a fiatalembert:

— A két év leteltével, egy második interjúra kell mennie és ott, feltéve, ha nem követett el semmi törvényellenességet, nem követett el házasságtörést, és feltéve hogy nem csatlakozott semmiféle kommunista vagy fasiszta szervezethez, állandósítani fogják amerikai tartózkodási engedélyét.

Dusánnak ismét hajóra kellett szállnia. A kicsiny gőzös fedélzetéről Dusán szemrevételezhette a dokk mellé kikötött hatalmas óceánjárót, ami nemrégen hozta át őt az Atlanti óceánon. Vaskos kéményeiből hatalmas füst és gőzcsóvát kieresztve, az óriás füstje fekete szmoggal borította be a víz túloldalán húzódó New Jersey oldal kereskedelmi dokkjainak épületeit és mólóit. A vízen temérdek más hajó is volt, bár nagyságban eltörpültek az óriás

gigantikus nagysága mellett, de ők is szorgosan húzták maguk után saját, elnyújtott dugóhúzókra emlékeztető hosszú füstcsóváikat.

Az emigránsokkal megrakott komphajó lassan pöfögve haladt előre a New Yorki öböl vizein, és ahogy a felhőkarcolók kontúrvonalának fantasztikus panorámája lassan kibontakozott előtte, Dusánt egyre jobban elfogta az ámulat. Életében most látta először a New Yorki kőrengeteg impozáns körképet és a csodálatos látvány ellenállhatatlanul lenyűgöző hatást gyakorolt rá.

Közvetlen előtte, közel a sziget déli csücskéhez, a Bank of Manhattan épület hetvenegy emeletnyi magasságra emelkedett. A kezében tartott brosúrát kíváncsian vizsgálva Dusán felismerte a hasonló magasságú Woolworth Building fehér márványból faragott csipkés tornyait, a Singer Buildinget, a City Services Buildinget és még sok más híres felhőkarcolókat. Amíg az emberi alkotókészség ilyen hivalkodó kiállítása általában megfélemlítette a beavatatlan újonnan jötteket, addig Dusán, ebben a nyüzsgően zsúfolt metropolisban, New Yorkban, felszívódásra, beolvadásra és észrevétlenül maradásra látott remek lehetőségeket. Maga mögött hagyva kínzó démonjait, és új kezdetet és sikert ígérve, a hatalmas világváros nyugtató hatással volt Dusán kibogozhatatlanul összezavart és bizonytalanul ingatag elméjére. Mire a hajó kikötött a Manhattan sziget déli végének keleti oldalán, Dusán ismét magabiztosnak érezte magát. Úgy érezte, itt inkább otthonra fog találni, itt ahol még senkit nem ismer, mint bárhol máshol, ahol ez idáig valaha is élt.

Nem várta, hogy Vlatko bácsikája itt fogja várni a hajópalló csúszkáló vasvégénél. Hajójának pontos érkezése előre nem volt megállapítható, legalábbis nem huszonnégy órás pontosságon belül. A parton ezerszám voltak rokonokra váró várakozók, kevés esély lett volna arra, hogy soha nem látott nagybátyját fel tudja majd ismerni a kavargó tömeg ezernyi arca között.

Életükben soha nem látták egymást, így levelezésükben előre megegyeztek, hogy Dusán egyedül fogja megtalálni Vlatko bácsi házát a Bronxban, és ott fognak először találkozni.

Dusán elment a Battery hullámtörő fal védelmi vonala mögött épített Akvárium épület mellett, visszapillantott Ellis Island felé, ahonnan a kishajó csak most hozta ide, és körbenézett. A New Yorki öböl hullámos vizén átellenben, a világ legnevezetesebb turista látványossága, a világhírű Szabadságszobor, a Statue of Liberty tornyosodott a délutáni nap sugarainak verőfényében. Lassan lépegetve, mintha egy ismeretlen világ magányos felfedezője lenne, először nyugat felé ment a keskeny Wall Streeten, majd a Broadwayon délre fordult és megcsodálta a jobbján előtűnő patinásan öreg Trinity Templomot. Szinte egy teljes kört csinálva, visszaért az United States Vámház épületéhez és eszébe ötlött a gondolat, hogy a rátarti finánctiszt irodája valószínűleg ott van abban az épületben. Agytekervényeibe belevéste, majd később, ha lerendeződnek dolgai és alkalma lesz, megtalálja a

szemétládát és, valami kellemetlenséget okozva neki, kiegyenlíti a sértések számláját.

Kábult csodálatba taszítva a monumentális épületek tömege által, mint amilyen a városkép a Manhattan sziget déli csücskén volt, Dusán nem tudta abbahagyni a kíváncsi nézelődést. A sietősen nyüzsgő állandó sokaság, az elegánsan csillogó, króm és nikkel automobilok ezrei, a véget nem érő fényes kirakatok hosszú sorai, és foncsorozott és tükröző üveg faszádjaikkal az égbenyúló gránit és márványépületek százai, kihívó izgágasággal vették körül és, hozzájuk képest, csak egy lassan mozgó, törpe hangyává leredukált senkinek érezte magát. Dusán semmit nem tudott a komplikált tőzsdemanipulációkról és a kemény munkáról, mely egy talpalatnyi földön ilyen masszív vagyonállományt tudott létrehozni, ő egyelőre, csak az erőfeszítés eredményeinek külsőségeit csodálhatta.

Milyen távol esett mindez Krajinától, az elvadult terméketlen hegyektől és a véget nem érő gerilla hadjáratoktól.

Vlatko nagybácsi levelében azt írta, hogy egy Park nevű metró állomáson üljön fel a földalatti vonatra. Még vagy egy órát keringet körbe, amíg megtalálta a Bowling Green állomást jelző zöldre festett öntöttvas falitáblát. Lement a lépcsőkön és a pénztárban, egyetlen pénzét, egy tízdolláros bankót felváltott és öt centért vett egy darabot a sötétbronz érme kinézetű tantuszokból.

Követve az ügyesen kirakott útmutató jeltáblákat hamar megtalálta a peront ahova a Woodlawn vonal északra tartó vonatja kellett beérkezzen. Leült egy padra és várt. Kinyújtotta lábait, mintha máris az övé lett volna ez a város, legalább is az a kis darabja ahová lábát letette, és szemrevételezte a körülötte nyüzsgő embertömeget. A férfiak határozottan jól öltözötteknek látszottak. Komoly kinézésű keménykalapjaikban, és drága, tükörszerű fényességre kefélt lakkcipőikben, és nemrégiben vágatott hajviseletükkel, mintha csak most léptek volna ki a borbélyüzletből vagy egy divatszalonból, elegánsaknak és kulturáltaknak tűntek, főleg Dusánhoz képest. A szép és szofisztikált kinézetű nők, frissen vasalt divatos ruhákba vagy kosztümökbe öltözködve fejükön a szivárvány minden színeiben ékeskedő tollas kalapot viseltek. Finoman elegáns kezeiken drágakövekkel kirakott aranygyűrűk voltak és nyakuk körül és mellük felett, és füleikbe átszúrva, és mindenütt máshol is, temérdek mennyiségű ékszert hordtak magukon. A nőknek, de a férfiaknak is kellemes illatuk volt, és bódító illatfelhő követte őket amerre elmentek. Vonzó arcaikról hiányoztak a ráncok, bőrük sima volt és fényes, és vastagon be volt kenve szépítőszerekkel és krémekkel.

— Milyen csendesek és jó viseletűek, — Dusán morfondírozott, — itt senki sem rohan, és senki nem csinál semmi hirtelen mozdulatot. Bizonyára mindenre van idejük, csak lassan sétálnak, amerre menni akarnak, vagy csak nyugodtan álldogálnak, és türelmük úgy látszik, mintha nem ismerne határt.

Még mindig rágódva gondolatain, Dusán egyszerre csak felfigyelt a földalatti villamos alagútjának mélyéből előbukkanó két apró fénypontra. Meredten nézte és a fények megnagyobbodtak. A sínek fémes csattogással szinte megelevenedtek, acélkerekek csúsztak és gördültek a kikoptatott vasfelületen és erős, meleg szél kezdett fújni az alagút mélyéből. Egy hosszú, barnásveres színűre festett szerelvény bukkant elő és csikorgó zajjal megállt a platform széle mellett, ahol Dusán ült. Az automata ajtók széjjelcsapódtak, és mintha elszabadult árvíz törne le egy völgybe, több száz ember tódult ki a kocsik belsejéből. A rohanó tömeg néma elszántsága gúnyos mosolyt csalt Dusán arcára. Ülve maradt a padon és csak akkor, amikor az őrült rohanás elcsitult, akkor állt fel és a többieket követve nyugodtan felszállt a földalattira.

Hanyagul ledobta magát az első üres ülésre, és jobbra-balra jártatva szemeit, szemtelenül méregetni kezdte utazótársait. Legtöbbjük úgy tett mintha nem venné észre, de néhány helyről, helytelenítő fejcsóválással együtt visszakapta a pimasz farkasszemet. A földalatti vonat törzsvendég utasai hozzávoltak szokva, hogy ennél a kikötőhöz közeli megállónál, néha, de inkább gyakran, nagyon furcsa alakok szállnak be.

Jóval később a földalatti kibukkant a föld alól és a felszínen, többemeletnyi magasságban összeszögecsezett acélszerkezeten futott tovább és magasvasút lett belőle. A vaspálya keskeny és kanyargós utcák mentén haladt előre, közel a házakhoz, és a nyitott, függönytelen ablakokon keresztül Dusán néha belátott a lakásokba, ahol emberek tevékenykedetek otthonaik meghittnek vélt védelmében. Többet magas és elegáns felhőkarcolókat nem látott, az előtte kitáruló városrészben legfeljebb csak öt vagy hat emelet magas épületek emelkedtek. A házak mind nyomasztó külsejű bérkaszárnyáknak látszódtak, amelyek oldalaira, valamilyen okból, rettenetesen ronda rozsdásodó lépcsők látszottak hozzáerősítve.

Dusán figyelmesen követte az állomások neveit és a földalatti falára kifüggesztett térképen követte a vonat előrehaladását. Ő most egy kalandvágyó felfedező volt, aki minden rossz előérzet és félelem nélkül egyre mélyebben hatolt be a számára idegen, de érdekfeszítő ismeretlenbe, fogadott és választott új otthonába.

Számos állomás után Dusán végezetül leszállt a Mosholu Parkway néven nevezett megállónál és követve Vlatko bácsi irányadását elgyalogolt a Hull Avenue és az East 204th Street sarkáig. Befordult a sarkon, a kedves kis sarki gyógyszertár mellett, és elhaladva a kínai mosoda és az olasz borbélyüzlet mellet megállt úti célja, Vlatko nagybácsi háza előtt.

Zsebéből még egyszer elővette címet, ellenőrizte a házszámot, becsöngetett és várt. A közelgő alkonyatnak sötétedő fényében, az utca mozdulatlannak és lehangolónak látszott, és a gránitkőből kivágott járda mellett hosszú sorban leparkolt kocsiktól eltekintve, szinte az elhagyatottság képét mutatta.

Egy kései középkorú, éveit már lassan eltaposó, hatalmas fejű és magas pofacsontú férfi csoszogott elő a ház belsejéből és kinyitotta az ajtót.

— Vlatko bácsi, — Dusán mondta és a meghatottság összeszorította torkát.

Vlatko már napok óta várta Dusán megérkezését, egyetlen pillantást vetett a látogatóra és a fényképről, amit Márta küldött, azonnal felismerte.

— Dusán, — mondta és arcára széles mosoly derült, széttárta karjait és magához ölelte régen elhunyt bátyjának egyetlen fiát. A találkozás és a rokoni egyesítés mindent elsöprő ereje magával ragadta őket, sokáig átölelve tartották egymást és végül, unokaöccsének széles vállát még mindig átkarolva, Vlatko bevezette házába, legközelebbi és egyetlen élő rokonát.

— Elérkezett a nagy pillanat, — Dusán gondolta és körülnézett.

Az öreg ház áporodott penészszagot árasztott magából. Közvetlen előtte széles lépcsőház vezetett a második emeletre, falépcsőit kopott futószőnyeg borította és faragott karfái elhasználtnak látszottak. Jobboldalt az első emeleten, Vlatko bácsi lakásának ajtaja hívogatóan nyitva állt és őszinte rokonszenvét jelezve, Dusán utolsó kellemetlen aggodalmait is messzire elűzve az öreg szerető hangon szólt hozzá.

— Fiam, Isten hozott Amerikába.

Dusán életének új és bűntelenül tiszta lapjához érkezett, és mintha szimbolikusan átlépett volna egy elválasztó küszöböt, bement új otthonának hívogató ajtaján. Bent, szélesre tárva aránylag rövid karjait, Vlatko rámutatott a legszebb és legkényelmesebb fotelre, ami az utcai panorámaablakhoz legközelebb állt.

— Helyezd magad kényelembe nálam, — mondta.

Dusán szemügyre vette a berendezést. A nappaliban aránylag rend volt és a szoba elég szépen be volt rendezve. A falakon nagyméretű olajfestmények lógtak és két vitrinszekrényben is porcelán figurák és kristály vázák látszottak kirakva. Baloldalt, kissé a háttérben eldugva, ott volt az ebédlő. Az ebédlőt a nappalitól csak egy boltív választotta el és középen egy nagy, mahagóni színre pácolt asztal és hat párnázott fa-széket látott. A hátulsó fal mellett, cifrára faragott edénykredenc díszelgett, aminek ajtókereteibe nehéz, csiszolt üveglapok lettek bevágva.

Dusánt, bár fizikailag hulla fáradt volt, az újdonságok izgalma ébren tartotta és nem vesztette el megfigyelőképességét. Még akkor sem lett volna hajlandó alvásra térni, ha felfogóképessége vagy élete függött volna egy kis pihenéstől.

Vlatko bácsi megköszörülte torkát és udvariasan megkérdezte, — kávé?

Dusán bólintott. — Köszönöm, nagyon jól esne, ha nem kerül nagy fáradságba, — és szerető vizsgálódással nézett nagybátyjára, legközelebbi rokonára és vérére. Vlatko pontosan olyan volt, mint ahogy édesapját elképzelte. Elfogta egy érzés, mintha saját apja tért volna vissza halottaiból és

mostantól kezdve, minden kínzó és kételkedően gyötrelmes gondolatot el fog űzni egyetlen fiának meggyötört elméjéből.

Vlatko elkészítette a kávét, egy tálcán néhány teasütemény társaságában behozta és letette Dusán elé. Dusánon egy új, ez idáig ismeretlen érzés hatalmasodott el. Egy érzés, ami teljesen más volt és jobb, mint amit ez idáig tapasztalt vagy kapott embertársaitól. Ezt az idősebb férfit most látta először életében, de máris érezte azt a mágneses vonzódást, a közös genomok kémiai affinitását, amit valaki csak saját fajtája és közvetlen rokona iránt érezhet. Elhagyott árva évei ezen a felemelően nagyszerű estén véget értek, és otthon volt, egy idegen kontinensen, egy országban, amit még egyáltalán nem ismert. Elöntötte egy meleg, szinte nőies érzés, és Dusán nem tudta tovább magában tartani a problémát, és előhozta a kérdést, felvetette a témát, ami amióta gyermekből férfivé serdült bomlasztó rothadással rombolta lelkivilágát.

— Valójában mi történt a szüleimmel? Hogyan pusztultak el? El tudná nekem mondani?

— Igen. Hadd mondjam el úgy, ahogy pontosan történt. Apád nagyon jó ember volt, jó katona. Egy évvel öregebb, mint én. Ő volt az én példaképem, kicsi gyerekkoromtól kezdve felnéztem rá. Egymás oldalán harcolva az egész szörnyű háborút végigverekedtük. Harcoltunk a Cer hegyeiben, a Kolubara folyónál, utolsó golyónkig védtük Belgrádot, és ott, azon a szent helyen, szinte összes társunk meghalt a város védelmében. Véres küzdelmek között vonultunk vissza déli irányba, és a Crna folyónál mi vezettük az ellentámadást. Négy év múlva, kart karba öltve győzedelmesen, együtt vonultunk be a felszabadított Belgrádba és onnan tovább észak fele, Magyarország belsejébe. Egészen Szegedig elfoglaltunk mindent, minden talpalatnyi földet, amit nemzetünkhöz akartunk csatolni. Megsarcoltuk a parasztokat és harcosaink részére mindent elvettünk, amit találtunk a magyaroknál. Szemeik láttára tettük magunkévá feleségeiket és leányaikat. A magyar lakosság retteget tőlünk. Amerre jártunk, terror járt a nyomunkba. El akartuk őket üldözni a területekről, amelyeket hamarosan amúgy is Szerbiához akartunk kapcsolni. Egy sötét éjjel apád bement egy rothadt, szemétláda magyar parasztnak a koszos tanyájára, valahol messze, mindentől kilométerekre távol, kínt a semmi, puszta határban. Az aljas pór elszaladt és elbújt. De piszkos egy gazember volt, mert, hogy félrevezessen minket, csaléteknek otthagyta feleségét, feküdve és kívánatosan a még mindig meleg hitvesi ágyukban. Apád éppen vallatta a nőt, hogy hol vannak eldugva az aranyuk és a pénz, meg ilyeneket. Tudod, ezek a pimasz mocskok, mindig siránkoztak, hogy mennyire szegények és mennyire nincs semmijük, de mindig volt náluk valami, amit értékesíteni lehetett. Én kívül maradtam összeszámolni és elkötni a lovakat és a marhákat, azokat mindig el tudtuk hajtani és eladni a Belgrádi élőállatvásáron. Hirtelen rettenetes ordítozást és dulakodásnak a hangjait hallottam, berohantam a házba és három tetves magyar parasztot láttam apád körül. Apád a földön feküdt és az egyik támadó

vasvillát tartott a szerencsétlen melléhez. Mielőtt bármit is tudtam volna csinálni a gyilkos bandita beledöfött apádba, de úgy, hogy fröccsent szanaszéjjel a vér. Meg akartam apádat menteni, de egy másik a gazemberek közül fejbevágott és eszméletlenül összeestem. Csak órákkal később, lent egy bűzös gödörben tértem magamhoz. A parasztok azt hitték, hogy én is meghaltam és döglött tehenek és disznók bomló maradványaival együtt belehajigáltak engem is valami pöcegödörbe. De nem voltam hajlandó meghalni, foggal és körömmel küszködve kiástam magam és térden csúszva elmenekültem. Később vissza akartunk jönni, egy komoly támadásra össze is szedtem néhány megbízható fegyvertársamat, de addigra az istenátka Horthy, olyan erős volt, hogy még csak Szeged közelébe sem tudtunk eljutni. Soha nem tudtam apád holttestét megtalálni, és becsületes, keresztény végtisztességet adni neki.

Vlatko mély, rekedtesen hörgő hangon lélegzetet vett, és felállt. A likőrös szekrényből elővett egy üveg szilvapálinkát és az asztalra tette. Töltött Dusánnak és magának, ittak, és ahogy folytatta a történetet, az alkohol és a visszaemlékezés dühe lángvörösre színezte hordószerű fejét.

— Nekem kellett elmondani anyádnak a rossz hírt. A szegény teremtés abban az időben Zentán lakott. 1919 őszideje járta, te még csak négy éves voltál. Anyád nem akarta elhinni, hogy apád meghalt. Megfogott téged és elvitt Magyarországra, hogy megkeresse eltűnt férjét. Először Szegedre ment, később 1919 vége felé Budapestre. Ott összebarátkozott azzal a nővel, Ilussal. Ilus szállást adott Flórának és neked. Még azt is megjátszotta, hogy segíteni fog anyádnak apádat megkeresni. Ez az Ilus egy tetves leszboszi volt, és semmi más célja nem volt csak az, hogy bemocskolja anyád becsületét. Anyád sokáig nem jött rá Ilus igazi szándékára, nem tudta, hogy Ilus igazából mit akar tőle, és amikor rájött, szégyenében a villamos elé vetette magát. Anyád, Flóra, a legszebb lány a faluban, öngyilkosságot követett el. Szegénykém már eleve depressziós volt, és ahogy Ilus kényszerítette a mocskolódásra, és nyomta bele abba a beteges leszboszi kapcsolatba, teljesen összeroppant. — Itt Vlatko nagybácsi elharapta szót, nagyot húzott poharából és lassan, csámcsogva a részleteken folytatta előadását.

— Ilus, természetesen csak tiszta lelkiismeret furdalásból, magához vett és visszahozott Zentára, nyilván azért, hogy odalökjön valami távoli rokonnak. De ennyit sem csinált meg, inkább összegabalyodott azzal a Kival, beindították az éttermet, leszboszi szeretők lettek és együtt neveltek téged. A többire már kell, hogy emlékezz. Csak az isten tudja mennyi rosszat csináltak neked. Bozse moj, sokkal hamarabb ki kellet volna jönnöd hozzám, Amerikába.

Dusán felemelte pálinkás poharát és a lámpa felé tartotta. Arcára baljóslatú sötét árnyék telepedett, meredten szemlélni kezdte az ital aranyszíneinek csobogó játékát és komor hangon megszólalt.

— De itt vagyok, eljöttem. Túléltem mindent, nem tudtak megváltoztatni.

Vlatko hallgatott és várt. Dusán kiitta italát, újat töltött és nekiállt kiönteni lelkét.

— Mindenek tetejében, Ilus magához vette legfiatalabb öccsét, Viktort. Erről még biztosan nem is tetszett hallani. Ilus a szorgalom és a jó magaviselet példaképének állította elém legkedvencebb testvérét és örökké az egekig magasztalta előttem. Csak azért, hogy megalázzon, engem, Dusánt, a barbár szerbet a civilizálatlan Balkánról.

Vlatko megértően nézett Dusánra, várta a folytatást, de Dusán úgy érezte, nem szükséges mindent, ami olyan fájdalmasan nyomja lelkét azonnal elmondania, és témát változtatott.

— Vlatko bácsi, nagyon szép otthonod van. Hogyan csináltad? Hogyan keresed meg a rávalót?

— A két felső emeleten összesen nyolc szoba van. Két teljes lakás. Azokat szobánként kiadom. Nyolc albérlőm van, és mind jó lakbért fizet. — Az öreg lélegzetvételnyi szünetet tartott és arcára gúnyos mosoly ült.

— Alapjövedelemnek nem rossz, — folytatta, — de néha csinálok egy-két mellékmunkát is. Ne félj, majd téged is beviszlek, de addig is, szerzek neked rendes munkát, legyen mindig valamennyi zsebpénzed. Szállás és étkezési költségeidet majd akkor is kifizetheted, ha már van elegendő jövedelmed.

A tökéletes kimerültség és a túlzott alkoholfogyasztás elálmosította Dusánt és ásítozni kezdett. Vlatko megmutatta neki a szobáját és magára hagyta. Dusán lehúzta cipőjét és ledobta ruháit. Agya kellemes szédültséggel forgott, körbe, mint egy berúgott szélkakas, és úgy ahogy volt, gatyában és ingben, ledobta magát az ágyra. Elégedetten érezte, az ágy süppedősen rugalmas volt és friss ágynemű kellemesen simogatta fáradt csontjait.

Kényelmesen kinyújtózott, és ahogy lehajtotta fejét azonnal elnyomta az álom. Többet nem kellet aggódnia semmiért, otthon volt. Minden korábbi depressziója és üldözési mániái mintha az üres semmibe légiesedtek volna. Élete sorsa egyenes kerékvágásba került, talán átmenetileg, de az is lehet, hogy végérvényesen.

Vlatko két héten belül jó állást szerzett Dusánnak. Iskolai segédaltiszt lett, egy közeli általános népiskolában, egy lapos domb tetején, a 207th Street és a Decatur Avenue sarkán, három emelkedő utcasarokra Vlatko házától.

Hat hónappal később Dusán megszerezte autóvezetési jogosítványát és hamarosan megismerte a környéket és a Bronxban és az attól közvetlenül északra fekvő városokban megtanulta az utcák neveit.

Egy este, Vlatko leült Dusán mellé, és szokatlanul fürkésző figyelmességgel kezdett hozzá beszélni.

— Dusán, értesz a lőfegyverekhez?

— Igen, miért?

— Hol sajátítottad el a fegyverkezelést?

— Krajínában. Gerillaharcosnak képeztek ki. Kitűnő mesterlövész vagyok.

Vlatko ragyogott az örömtől; unokaöccsének képzettsége remekül beleillet szándékaiba, és büszkén jegyezte meg.

— Az alma nem esik messze fájától. Éppen olyan vagy, mint apád.

Hosszú ideig a két férfi némán csodálta egymást. Vlatko bácsi elégedetten bólogatott és nagyon látszott, hogy erősen tűnődik valamin.

Talán túl gyorsan és túl messzire sietek előre ezzel a fiúval, Vlatko fontolgatta magában, talán mégsem kellene többet mondanom erről a dologról. Dusán még nagyon éretlen, és nem ajánlatos egyelőre belevinni ilyen kockázatos dologba.

De késő volt a visszakozás. Dusán érdeklődése felcsigázódott és a fiú mohó érdeklődéssel nézett rá. — Vlatko bácsi, miért tetszett, ezt kérdezni?

Vlatko közelebb hajolt és suttogóra fogta hangját. Feleslegesen, mert senki sem hallgatózott, de Vlatko érezte, hogy ezzel a fiatal gyerekkel, ahogy szeretett bátyjának egyetlen fiát még mindig tekintette, most lépi át a határvonalat a jó és a rossz között, és halkan illene beszélnie. De valami Dusán szemeiben, a kalandkeresés lobogó lángjai, biztosították, jó helyen jár és nincs oka aggodalomra. Innen már nem volt visszatérés, Vlatko végérvényesen elhatározta, hogy Dusánt beavatja ügyeibe, mély lélegzetet vett és fölényes magabiztossággal a fiú szemébe nézett:

— Amit most mondok neked, az, az igazi pénzkeresési lehetőség. Csak nem hitted azt, hogy én minden vagyonomért keményen megdolgoztam és kuporgattam a filléreket, ha akartam venni valamit? Soha nem voltak anyagi problémáim, de most pillanatnyilag kifutottam a készpénzből. Itt az ideje, hogy csináljunk egy munkát.

— Munkát? Nekem már van állásom, — Dusán arcán zavart kétkedés látszódott, — valahogy olyan érzésem van, hogy valami különleges dolgot akar velem megosztani. Miattam ne aggódjon, én a családhoz tartozom és bennem megbízhat. Bármit elmondhat.

Az erőfitogtató önteltség teljesen elvakította Vlatko bácsit. Tiszta vigyázatlanságból, titkainak kártyáit hanyag módon kiterítette az asztalra és elárulta extra jövedelmének rejtett forrását, unokaöccsének, akit nem is olyan régen ismert. — De mire is jó egy titok, — gondolta, — ha nincs, akivel megosszuk.

— Csak én hívom munkának. De hívhatjuk bank tranzakciónak is. Oda megyünk, ahol a pénz van. Ezúttal White Plains városban fogunk megtisztelni egy bankot a látogatásunkkal. Legfontosabb, hogy megismerd a terepet. Néhány nappal vizitálásunk előtt elviszlek oda és kitanulmányozod az utcákat.

Dusán arca szinte repedt széjjel a váratlan gyönyörtől, rekedtes hangjának tónusa mintha grandiózus revelációkat várt volna, nagyot nyelt és izgatottan kérdezte. — Miről beszél? Mi lesz az én szerepem?

— Te leszel a sofőr, — Vlatko magyarázta győzedelmesen, — és revolver lesz nálad.

Feszülten figyelve, Dusán székének szélére csúszott. A lehetőség, hogy ismét fegyver lesz kezében újraélesztette a veleszületett ragadózó ösztönt. Ahogy az alvó élet óhajtja az esőt a sivatag napégette homokja alatt, úgy várta nagybátyja mennyei mannaként aláhulló szavait, de közbe kellett vágnia.

— Ha csak egy kocsit kell vezetnem, minek a fegyver nálam?

Vlatko vigyorgott. — Arra az esetre, ha nekem nagyon sietősen kell távoznom a bankból és valaki vissza akar tartani. Felfegyverzett fakabátok, biztonsági őrök, és minden lében kanál civilek, akárkit, aki az utamba áll, ha pénz van a kezemben, azt le kell puffantanod.

— Nem lesz a lövöldözés túlságosan kockázatos a zsúfolt utcán.

— Lehet, de ne félj semmitől. Valószínűleg senki sem mer kijönni utánam, és nem fogjuk vesztegetni az időmet, ha egyszer kint vagyok az utcán. Most pénteken fizetésnap van. Sokan lesznek, és rengeteg készpénz lesz minden pénztárosnál. Két vagy három meglepődött fruskától elszedem, ami a fiókjaikban van, és már szaladok is.

Dusán még mindig habozott, és Vlatko ingerülten megrázta a fejét:

— Van valami ellenvetésed? Talán nem kellett volna felajánlanom, hogy magammal viszlek? De hidd el, a pénz ott van, csak fel kell markolnunk, tizenöt éve csinálom és még soha nem buktam le. Ne félj, tudom, hogy mit teszek.

Dusán megvetően felhorkant. — Nem félek. Csinálhatjuk, egyáltalán, nem olyan nagy ügy.

— Te vagy az én egyetlen fiam, — Vlatko arca felragyogott és rácsapott Dusán vállára, — a szisztémám még ez idáig mindig bevált. Mások lebuknak, mert elfogja őket a kapzsiság. Én napokig figyelem a bankot, minden lépést megtervezek, bemegyek és egy-kettő jövök ki. Receptem van a sikerre, semmit sem hagyok a véletlenre.

— Remek, — Dusán felállt és kezet nyújtott nagybátyjának. — Maga a legkitűnőbb ember, akivel valaha is találkoztam. Ennyivel tartozom magának. Köszönöm, hogy gondolt rám és bevesz a businessbe. Pénteken, tehát. Az lesz a mi napunk.

Az egyesség megtörtént és a két ronda szó, fegyveres bankrablás, még csak el sem hagyta ajkaikat.

—

Az első közösen tervezett bankrablás napja hamarosan eljött. Vlatko bácsi ügyesen összeválogatott álruhát vett magára, szokása szerint, elővigyázatosságból, minden alkalomra más fajtát, egy hosszú bajuszt, néha oldal vagy kecskeszakállat, kürtős kalapot vagy micisapkát, úri öltönyt vagy munkásruhát, mindig valami olyat, hogy feltűnés nélkül beleolvadjon a törvénytisztelő bankkliensek várakozó soraiba.

Dusánnak követni kellett a nagybácsi példáját.

Ahogy Vlatko előre megmondta, a szisztéma bevált. Éveit meghazudtolva, Vlatko átugrott a pénztárpulton, két perc leforgása alatt kiürített három készpénzkasszát és egy nagy barna papírzsákba belegyűrve szerzeményét kifutott a bankból. Útjából mindenkit félretaszított, fellökött egy pár halálra rémült bámészkodót és beugrott a reá várakozó kocsiba. Dusán senkit nem látott, akinek bármi ellenvetése lett volna, vagy akadályt, mert volna gördíteni menekülésük útjába, és elhajtottak, mintha minden a legjobb rendben lenne, és most hoznák haza a heti élelmiszert a fűszeres boltból.

Néhány utcasarokkal később, amikor rátértek a Bronx River Parkway-re, csak akkor hallották az első rendőrszirénát. Rendőr és detektív kocsik tucatjai száguldottak nyaktörő sebességgel a bank felé, de akkor már, Vlatko és Dusán, mint két tiszteletreméltó mintaállampolgár, már régen és nyugodtan hazafele kocsiztak.

Az ügyes álöltözetek alkalmazása biztosította, hogy senki nem ismerte fel őket és soha nem kerültek gyanúba. A törvény hatalma nem állíthatta meg és nem kérdezhette ki egyiküket sem.

A mai bevétel háromezer dollár volt, egy szorgalmasan tevékenykedő detektív évi fizetése. Vlatko kiszámolt ötszáz dollárt, odaadta Dusánnak és atyai szeretettel tanácsolta, hogy nyisson bankszámlát.

— A pénzed a bankban van a legbiztosabb helyen. — A legendás amerikai rokon arcára, ahogy indokolta véleményét, gúnyos, fültől fülig érő vigyor kerekedett. — A banknak akkor is fizetnie kell, ha előző napon valaki utolsó dollárjukat is elrabolta. A bankszámlák be vannak biztosítva. Itt nincsenek vesztesek, és ha mindenki betartja a szabályokat, senkinek sem esik semmi baja. Ez egy rettenetesen gazdag ország. Mi csak kivesszük a saját jussunkat az általános jóléti vagyonból. Azt, ami nekünk jár.

Egy hét múlva egy másik bankot raboltak ki. Másik városban, de ugyanazzal a módszerrel. Most sem volt semmi probléma. Dusán és Vlatko hamarosan összeszoktak, tökéletes bűntársakká váltak és minden árnyalatnyi kételkedés nélkül megnyerték egymás bizalmát.

Harmadik alkalommal Vlatko, talán hiú dicsekvésből, hogy megmutassa neki milyen ügyes, vagy azért, hogy előkészítse egy magasabb pozícióra a vállalkozás keretein belül, magával vitte Dusánt, be a bankba ahol általában, az akció érdekesebb része zajlik.

Dusán tehetséges tanítványnak bizonyult és Vlatko kiváló pedagógusnak. Ezúttal hat pénztárkasszát ürítettek ki és megduplázták jövedelmüket. Dusán ezer dollárt tett zsebre. — Remek jövedelem, — gondolta, — csak légy gyors, gondolkozz habozás nélkül és soha ne komplikáld agyon teendőidet. Ne várakozz tétlenül, amíg a bankigazgató kulcsait keresi, hogy kinyissa neked a földalatti széfet. Ne adj elegendő időt, hogy valaki értesítse a rendőrséget és ne engedd, hogy a zsaruk idő előtt megjelenjenek a helyszínen. Ragadd meg a pénzt, ami kéznél van és fuss a zsákmánnyal, amerre látsz.

—

— Vlatko, — Dusán kérdezte egy nap. Már régen elhagyta a bácsi jelzőt és a pertut is megitták. — Mit fogunk csinálni a rengeteg pénzzel. Tulajdonképpen az iskolatakarítói munkámat is otthagyhatnám.

— Tartsd a pénzed a bankba és kamatoztasd, — az öreg fölényes magabiztossággal kezdte leckéztetni Dusánt. — Amikor elegendő steksz összegyűlt és gazdagok vagyunk, akkor nyugdíjba megyünk. Bízz az amerikai bankrendszerben.

— Mi értelme van, hogy dolgozzak az iskolánál?

— Alibi. Karakter referencia. Nagyon fontos. — Vlatko szeretettel hátba vágta unokaöccsét és hangosan hahotázni kezdett. — A legmulatságosabb az egészben, hogy mindenki szemében, tulajdonképpen te egy becsületes munkásember vagy.

—

Két éve telt el. Nyugdíjas városi munka és bankrablások. Boldogan vegetálva és sorsával teljesen megelégedve, Dusán teljesen elfelejtette, hogy valaha is idegdepressziói és skizofréniás paranoid rémlátomásai voltak.

A két év alatt bevándorlási próbaidője is letelt. Bement az Immigration and Naturalization Office Manhattani irodájába és egy öreg, jovális bevándorlási hivatalnok, mintha kedves régi barátja lenne a családnak, szívélyesen üdvözölte és minden különösebb kérdezgetés nélkül kezébe adta a végleges és állandó letelepedésre jogosító zöldkártyát.

—

Bízván sikeresen bevált szisztémájának legyőzhetetlenségében, ami most már alapjában véve rutin hadművelet volt, Vlatko nem fogta fel a változó idők szelét, és nem változtatott taktikát vagy alkalmazott megelőző óvintézkedéseket. Az erősen megnövekedett kocsi-forgalom és az egyre zsúfoltabb belvárosi utcakép, olyan következményekkel járt, amiket nem látott előre. Nem ismerték fel az egyre növekedő parkolási problémát, automobilok beparkoltak Dusán kocsija elé és háta mögé vagy melléjük parkoltak, és gyakran elállták menekülésük útját. Kirohanni a bankból, mindkét kézben egy-egy zsák, futni az elillanásra otthagyott kocsihoz, a menekülésre csak néhány másodpercük maradt, baklövésekre vagy lelassulásra nem lehetett időt hagyni.

Egy nap, egy duplába parkolt kézbesítő teherautó elzárta menekülésük útját. Vészesen vonyító szirénák és rendőrsípok egyre közelebbről hallatszottak, pisztolyaikat markoló és gumibotjaikat lengető rendőrök már több irányból is futottak a bank felé, Vlatkót és Dusánt másodpercek választották el a lebukástól.

Szerencsére a gondviselés egy keskeny sikátort helyezett menekülésük útjába. Gyors határozottsággal, a pénzeszsákokat és álöltözetük áruló maradványait beledobták egy félig üres szeméttartóba és a sikátor másik oldalán kisétáltak, mint két, kizárólag a saját dolgaival törődő és talpig becsületes honpolgár.

Komoly anyagi veszteség és egy idegtépő csaknem összekoccanás a törvény őreivel, Vlatko dühödt ordítozással fejezte ki elégedetlenségét.

— Nem hagyhatjuk magára járművünket. Túl kockázatos, előbb utóbb elkapnak.

Az akció érdekes része bent a pénztáraknál volt, a rengeteg pénz látványát és a félelmetes bandita megjátszását, Dusán már megszokta és erősen szerette bankbeli szerepét. Esze ágában sem volt, hogy technikai problémákra hivatkozva, hogy talán vigyázatlan és túl merész, Vlatko elvegye tőle ezt az örömöt, és előállt egy ellenjavaslattal.

— Ne parkoljuk le a kocsit, szerezzünk egy sofőrt, aki a háztömb körül jár körbe a kocsival.

Vlatko eredeti epés dühe lassan lecsillapodott, de még mindig szeretett volna visszatérni a régi megbízható elrendezéshez, ő egyedül rabolja bankot és Dusán várja kint a kocsiban, és mérgesen rendreutasította unokaöccsét.

— Mi értelme lenne egy harmadik személynek, nem szabad semmi felesleges kockázatot vállalni, mostantól kezdve, ismét te vezeted a kocsit és punktum.

A javaslat megszégyenítő lefokozás jelentett Dusánnak. Nem volt hajlandó bankrablóból vissza süllyedni mozdulatlanul csalikacsa céltáblává, és tovább okoskodott.

— A különbség az, hogy ezúttal a kocsi mozgásban lesz.

Vlatko felfigyelt, talán a jól kiképzett gerillaharcos tapasztalat beszél Dusánból, el kellet ismernie, a fiú ötletében volt valami érdekfeszítő és hallgatta, ahogy Dusán magyaráz.

— A kocsivezetőnek egyáltalán nem kell értenie a lőfegyverekhez. Más dolga nem lesz, csak a kocsit kell vezetnie a háztömb körül az óramutató járásával ellenkező irányban. Mi az óramutatóval egyező irányban menekülünk és valahol félúton, minden körülmények között, össze kell találkoznunk.

Vlatko még mindig dühösnek látszott. Beharapta felső ajkát és összeráncolta bozontos szemöldökét, de lassan engedni kezdett.

— Az elgondolás nem rossz, – morogta, – de kiben tudnánk megbízni? Valaki olyan kellene, aki a családhoz tartozik. Ha lenne feleségem, vagy neked egy barátnőd, valami nőnek kellene vezetnie a menekülési járművet.

— Van egy lány, akit jól ismerek.

— Egy leány? Ki az?

— Sissy.

— Honnan ismered, miféle leány ez, és mi az igazi neve?

— Malon Christina.

— Rendben, hozd ide a kis nőt, hadd ismerjem meg. De egyelőre ne mondj neki semmit. Egyszer akarok vele beszélni, és azután majd meglátjuk.

—

Néhány nappal később, Dusán elhozta Sissyt Vlatkohoz. A húsz év körüli, csinos arcú és nevetős természetű leányzó éles eszű, barátságos és könnyed modorú teremtésnek nézett ki, akinek nem voltak gátlásai és túl sokat soha nem tépelődhetett komoly dolgok felett. Sissy ledobta magát a nagy fotelba, keresztbetette lábait, rágyújtott egy cigarettára, és, mintha provokálni akarná Vlatkót, kihívóan rámeredt az öreg férfire és elkezdett csicseregni.

— Annyi mindent hallottam már magáról, bocsánat, hívhatom Vlatkónak? Maga sokkal jobb képű, mint Dusán, bár erősen hasonlítotok egymásra, kivéve Dusán még túl fiatal, nem akarom megbántani egyikkőjüket sem, de én kedvelem az öregurakat.

Sissynek erőteljes, izmos combjai voltak, és nem zavartatta magát hogy selyemharisnyájának a teteje és harisnyatartója kivillant rövid szoknyája alól. Vlatko bácsi nem tudta letagadni, azonnali és őrjítően abszurd szexuális vonzódást érzett a leány iránt. Nem érdekelte, hogy Dusán is jelen van és elkezdte faggatni Sissyt.

— Mennyi ideje ismeritek egymást Dusánnal?

— Dusánnal? Dusán nagyon aranyos fiú, ő az én szívem csücske, már egy év óta rendszeresen bejár hozzám, mondhatnám egyike a törzsvendégeimnek.

Sissy soha nem magázódott senkivel, akit barátjának akart elfogadni. Vlatko azonnal észrevette a leány könnyed kapcsolatteremtő készségét és visszategezte.

— Sissy, mi a foglalkozásod, milyen szakmában vagy?

— Én, — Sissy kacagott egy vidámat, — elárusítónő vagyok a Fordham Roadon, a Second Chance használt ruhaüzletben.

— Nem tudtam, hogy Dusánt ennyire érdeklik a bizományi ruha és cipőakciók.

— Igen, tényleg? — Sissyt rázta a kacagás.

Vlatko sandán elvigyorodott és a leányra nézett. — Szeretnélek egy kicsit jobban megismerni. — mondta.

Sissy kokettáló grimasza magabiztos mosollyá változott, minden tisztelet és álszerénység nélkül, gátlástalanul bíztatni kezdte az öreget. — Én is szeretnélek közelebbről megismerni téged. Szeretném, ha te is beállnál a mézédes csibehús imádóinak sorai közé.

És Sissy, mint egy rakoncátlan kislány, elkezdett nevetni saját kis kétértelmű szójátékán. Tűsarkú cipős lábacskáival elkezdte taposni a padlót, kacagott, és hadonászott szépséges és étvágygerjesztően rózsaszínű karjaival.

Később Dusán kiment, hogy hideg sört és felvágottakat hozzon be a közeli fűszerüzletből. Vlatko megragadta az alkalmat, hogy kettesben maradt Sissyvel és nekiszegezte a kérdést:

— Sissy, te randevúzol Dusán nélkül is?

Sissy szemmel láthatóan elemében érezte magát. — Miért? — kérdezte kihívóan és mélyen a nadrágszíj alá ütve, hasba bokszolta Vlatkót. – Csak nincs valami ügyes javaslatod?

Vlatko közelhajolt Sissyhez és a leány illata szinte elbódította.

— Mennél jobban kezdelek megismerni, — mondta hangját lehalkítva, — annál jobban kedvellek, de nem akarok Dusánnak fájdalmat okozni. Azt hiszem, hogy ez a fiú szerelmes beléd.

Mellékfoglalkozását illető nyilvánvaló és orcátlan célozgatásokat Sissy méltányolásoknak fogta fel és a takargatás minden szándéka nélkül, a lényegre térően válaszolt.

— Ugyan már, szerelem? Dusán csak a szexet szereti. És én is imádom a szexet. Addig akarom felhabzsolni a részemet, amíg fiatal vagyok. Megmondtam Dusánnak, egyszer egy héten az övé vagyok, de nem szólhat bele, hogy máskor kivel randevúzok. Dusán tudja, hogy rajta kívül még van egy pár férfibarátom, de én nem vagyok laza erkölcsű. Minden egyes szeretőmhöz hűséges vagyok. — Saját tréfáján Sissy ismét kacagni kezdett és tiszta forrás csobogásához hasonló nevetése betöltötte a szobát. — Nem vagyok semmiféle könnyűvérű nő. Nagyon is válogatós vagyok, mindenkit alaposan leellenőrzök, mielőtt elfogadom barátomnak.

Vlatko közbevágott. — Van üzletvezetőd, aki futtatja az ügyeid?

Sissy kerekre tágította nagy kék szemeit. — Selyemfiút akarsz mondani? Nincs szükségem selyemfiúra. Nem vagyok utcai prostituált. Becsületes munkáslány vagyok. Minden egyes barátom szeret és védelmez. Nem állok szóba durva trógerekkel, alávaló pacákokkal, akiket nem ismerek. Ha arra kerülne a sor, Dusán bármikor hajlandó lenne megvédeni.

— Dusán a selyemfiúd?

— Már egyszer megmondtam, nincsen selyemfiúm. Nincsenek egynapos kalandjaim. Kizárólag hosszú távú kapcsolatokba vagyok hajlandó belemenni. Ha bárki is esetleg szakítani akar velem, tudod, a drága kis feleség gyanút fog és féltékenykedik, valamelyik kebelbarátjuknak mindig készségesen beajánlanak. De senki nem akar otthagyni engem, ellenállhatatlanul szeretnivaló vagyok és nagyon könnyű velem kijönni. Minden egyes barátom állandó jellegű és teljesen megbízható. Legtöbbjük nős és elhaladta már a középkort. Éppen úgy, mint te.

— Én nem vagyok nős.

— Az még jobb, akarsz egy állandó barátnőt?

— Nem, de szeretnélek téged barátomnak mondani.

— Nem akarsz szexet?

— Nem.

— Hát akkor mit akarsz?

— Alkalmakként sofőrözzél nekem. Csak egy kocsit kell vezetni. Jó pénzt fizetek érte.

Sissy felnevetett és keze fejének visszájával játékosan megcsapta a csomagot, ami egyre nagyobbra kezdett dudorodni Vlatko nadrágslicce alatt.

— Vlatko, — mondta, — be kell vallanom, ez felettébb jól hangzik.

— Hát persze. Miért kérnélek meg, ha az ötlet nem lenne jó?

— Ok, számíthatsz rám.

— Rendben van, a részleteket majd még később megbeszéljük.

Dusán visszaérkezett az éjjel-nappali közértből. Sissy felállt és kiment a konyhába ahol nekiállt szendvicseket csinálni. Behozta, ettek és benyakaltak egy pár sört. Még néhány órát ottmaradt a két férfinél, tovább nevetgélt, fogdosta lábaikat, csapdosta kutató kezeiket, majd felállt és bejelentette:

— Mennem kell, de Vlatko, nagyon örültem, hogy összeismerkedtünk. Csak tárcsázz fel nyugodtan, ha szükséged van rám, mint magánsofőrödre.

A következő két hónap folyamán, Sissy kétszer egy héten ellátogatott Vlatkóhoz és Dusánhoz és minden alkalommal jól elszórakoztak hármasban. A leány egyáltalán nem volt kíváncsi természetű, teljesen hiányzott belőle a magánügyek iránt való érdeklődés. Soha nem kérdezte meg, hogy Vlatkónak miért nincs állása, honnan szerzi a pénzt, és milyen pénzforrásból tellett az elegáns berendezésre. Vlatko vagyonának eredete, egyáltalán nem érdekelte Sissyt. Nyugodtan lehetett mondani, ez a jó tulajdonsága szinte megfizethetetlen. Hosszú hónapok beható megfigyelése és karakterének intenzív tanulmányozása után Vlatko elhatározta, hogy Sissyben meg lehet bízni és megszervezte első közös vállalkozásukat.

A leánynak csak ennyit mondott:

— Nagyobb összeget kell kivennünk egy bankból Greenwich, Connecticutban. Biztonsági okokból, Dusán és én, ketten együtt fogunk bemenni a bankba. Te maradj a kocsiban, de ne parkolj le, hanem lassan hajts körbe a háztömb körül, és ahogy a bankból kijövünk, végy fel minket.

—

A kiszemelt napon hármasban felhajtottak Connecticutba. Vlatko megmutatta Sissynek a bankot, és egyszer körbehajtották a háztömböt ahol Sissynek, megjátszva mintha parkolóhelyet keresne, körbe kellett hajtania.

A választott nap fizetésnap volt, a jobb zsákmány reményében Vlatko mindig fizetésnapokat választott. Egy páncélozott pénzszállító kocsi, jelentős késésben lévén, még nem végezte be a forgalmas naphoz szükséges jelentős pénzösszeg kézbesítését és a bank mögötti üres parkolóhelyen várakozott. Kockázatos terhüket a bank hátsó ajtaján keresztül becipelve két fegyveres Brinks Biztonsági rendész hordta befelé a pénzeszsákokat. A banképület háta

mögött, és utcáról nem láthatóan, két másik fegyveres őr vigyázta a bankókkal megrakott járművet.

A bank utcai frontjáról, Vlatko és Dusán nem láthatták a két Brinks pribéket és mit sem gyanítva bementek a bankba. Az ajtóban feltették álarcaikat, előhúzták fegyvereiket és egy-egy pénztárosra ráfogva a töltött csövet követelni kezdték a pénzt. A pénztárosok tisztában voltak azzal, hogy banképületben felfegyverzett őrök vannak, nem akartak két tűz között csapdába kerülni és nyugodtságot színlelve, egyetlen tiltakozó szó, vagy gyanút keltő mozdulat nélkül engedelmeskedtek és fiókjaikból kezdték berakni a pénzt a rablók zsákjaiba. A folyamatban lévő bankrablás harapófogójába kerülve a többi bankalkalmazott és a várakozó ügyfelek hosszú sora, kővé meredt és némán nézte, ahogy a két pénztáros sietve dolgozik a zsákok megtöltésén. Félúton az idegtépő folyamat közepén, az egyik Brinks rendész valamit gyanúsíthatott, és oldalfegyverét készenlétben tartva megjelent és a bank utcai része felé tartott.

Vlatko észrevette a feléje közeledő felfegyverzett egyenruhást, ráfogta pisztolyát és odalőtt. De elsiette, szinte célzás nélkül tüzelt és a golyó nem találta el az őrt. Dusán azonnal odafordult, célzott, de mesterlövész lévén, aki még a legkritikusabb helyzetben is hidegen kivárja, amíg keze megnyugszik és a találat biztos, értékes töredékmásodperceket vesztegetett. A bank igazgatója, aki ez idáig a hasán feküdt a padlón és eltakarta fejét, felugrott felkapott egy széket és hozzácsapta Dusán kezéhez. A gyilkos szándékkal kilőtt golyó, mellément, gellert kapott és a gránit pénztárpulton ide-oda pattogott a helyiség falai között.

A Brinks rendész, kötelességének végrehajtásában mindig gyors és könyörtelen ember, gyilkos pontossággal tudott lőni. Kétszer húzta meg a ravaszt és Vlatko bácsi, mind a két golyó halálos találat, egy a fejbe egy a mellbe, leesett a földre. Az őr villámgyorsan arra fordult amerre Dusánt gondolta, de az, miután félreugrott a második őr golyója elől, aki a lövöldözésre hátulról befutott és elsütötte pisztolyát, addigra már a bank bejárati ajtaján kívül szaladt.

Fél utcahossznyira a banktól Dusán meglátta Sissyt, aki nyugodtan nézelődve és mit sem sejtve lassan vezette feléje a kocsit.

Dusán odarohant, beugrott a kocsiba és ráordított a leányra.

—Taposs bele a gázba!

Sissy felsikított. Az őrült indulat Dusán hangjában, a vad rohanás, ahogy feltépte az ajtót, kizárólag a rémületre reagálva és nem keresve okot, a kocsi padlójáig taposta le a gázpedált, és próbált kimenekülni a veszélyből, bármi is legyen az. Mire a két Brinks ügynök, automata géppisztolyaikat készenlétben tartva, hogy golyózáport zúdítsanak utánuk, kibukkantak a bankból, Dusán és Sissy már befordultak a legközelebbi utcasarkon és eltűntek.

Tíz másodpercen belül Dusán és Sissy áthajtottak a New York és Connecticut közötti határon. További öt másodpercen belül Portchester város

belvárosában voltak, és már bele is olvadtak a zsúfolt, déltáji forgalomba. Sissy még egy teljes kilométert hajtott előre, mire az ijedségtől elfulladt lélegzettel meg merte kérdezni:

— Mi történt?

— Vlatkót meglőtték, azt hiszem meghalt.

Sissy alaptermészete a cinizmus volt. Egy flegmatikus, semmivel sem törődő és tiszteletlen, utcai bölcsességgel kiművelt egyén, de ez már mégiscsak több volt, mint amit eltűrhetett.

— Az ördög belétek, ti kiraboltátok azt a bankot. Ugye?

— Nem raboltuk ki, csak próbáltuk.

Sissy csak most értette meg, hogy miféle üzleti vállalkozást űzött Vlatko és Dusán. Elfogta a pulykaméreg. Elege volt. Sissy nem volt bűnöző fajta. Néha talán megszegte a törvényt itt-ott, utcasarkon való üzletszerű álldogálás, rendbontó viselkedés egy étteremben, de semmi olyan komolyat nem csinált, mint amilyen egy bankrablás. A két férfi becsapta. Beleugrasztották valamibe, amibe ő semmi körülmények között nem akart belekeveredni, és amit még egy három méteres póznával sem lett volna hajlandó megérinteni.

— Sikerült vagy próbáltátok, ugyanaz a disznóság, — Sissy kiabálta hisztérikusan, — azt hittem, hogy rendes emberek vagytok. Két rohadt fattyú, jó nagy bajba kavartatok bele. Most már cinkostársatok vagyok egy főbenjáró bűnben. Te idióta barom, azonnal szállj ki a kocsiból, többet semmi dolgunk egymással.

Adrenalin égette vérereivel, szíve félig széjjeltépődve a méreg repesztő nyomása alatt, Dusánt elfutotta a méreg és rátámadott Sissyre:

— Ez Vlatko kocsija, — üvöltötte, — takarodj ki belőle vagy beléd eresztek egy golyót.

— Rendben van, én szállok ki, — keménykötésű Bronxi proli-lány Sissy színpadias büszkeséggel válaszolt. — Vigyél el a vasútállomásig és ott kilökhetsz. Aztán a többet soha viszont nem látásra, légy boldog magadban.

Sissy váratlan belegyezése és nyugodt hangja, és annak felismerése, hogy véglegesen el fogja veszíteni barátnőjét, lehűtötte Dusánt. Dusánnak inkább volt szüksége Sissyre mint a leánynak reá. Dusán próbálta visszaszívni meggondolatlanul sértő szavait és könyörgésre fogta a dolgot:

— Ugyan már, Sissy. Szállj fel a vonatra, ha akarsz, majd otthon, a Bronxban találkozunk.

Sissy mindenbe belegyezett csakhogy megszabaduljon Dusántól és szinte barátságosan válaszolt. — Igazad van. Jobb, ha egyelőre, főleg ezen a környéken senki nem lát minket együtt. Menj haza és várj rám, majd közösen találunk valami megoldást.

A vasútállomásnál Sissy kiszállt a kocsiból, és utána Dusán hazahajtott a Bronxba. Az erős idegfeszültség teljesen kimerítette, és összes éberen tartó adrenalin utánpótlását is elhasználta. Az ismert és megszokott hirtelen elvesztése felhasználta minden energiáját és nullává csökkentette létfenntartó

libidóját. Ismét egyedül, imádott tanítómestere, atyai példaképét kegyetlenül megölték és a bank padlóján saját kiomlasztott vérében hever. — Néhányezer rongyos dollárért meggyilkolták, —Dusán gondolta, — maradt még valami, amiért érdemes lenne élni? Sissy el fog menni a rendőrségre és be fog árulni.

Dusán imádta Sissyt, fantasztikus nemi életük volt, nem ölhette meg, csak azért mert Sissy tudott erről a balul sikerült bankrablásról. Dusán tudta, a rendőrség előbb utóbb a nyomába lesz és el fogják kapni. Ha Vlatko bácsi életben maradt, akkor ki fogják belőle szedni bűntársa nevét, és az FBI detektívjei le fogják tartóztatni. Ha Vlatko halott, akkor is utána tudnak jönni és biztosra lehet venni, hogy meg is találják. Csakhogy mentse a saját irháját, Sissy mindent be fog a kopóknak köpni. Tönkre van téve, akárhogy is vesszük, soha nem fogja megkapni az amerikai állampolgárságot. Komoly, főbenjáró nemzetellenes bűnt követett el, soha nem fogják megengedni, hogy letegye az állampolgársági esküt.

Kínoktól gyötörve Dusán így tépelődött magában, és déli irányban haladva, lefele tartott a Hutchinson Parkway kanyargós, duplasávos országútján. Beért a Bronxba, de elgondolkozott és elfutott megszokott kijárata, a Gun Hill Road mellett. Kiment a következő kijáraton, a Pelham Parkway fasornál és nyugati irányba fordult. A Fordham Road keresztkörutat követve, elhagyta a Webster Avenuet és elérte a széles, Grand Concourse sugárutat.

Ahogy az aluljáróban lefele hajtott, feje felett észrevette a két pavilont. Egyik a haditengerészet toborzó irodája volt, a másiknál pedig a hadsereghez szerveztek be önkénteseket. A menekülés útjának lehetősége megcsillant előtte. Megállt a 191-es utcánál, leparkolta a kocsit, visszasétált a hadsereg kioszkjához és benyitott.

Bent, színes, harctéri kamuflázs egyenruhában, egy magas, izmos, de mégis sovány kinézetű, toborzó tiszt ült és barátságosan üdvözölte.

— Miben állhatok a szolgálatára, fiatalember?

— Katonai szolgálatra szeretnék feliratkozni.

A toborzótiszt hátradőlt kényelmes székében. Hideg, kék szemét kérdően rámeresztette Dusánra. A kölöknek biztos valami nem egészen tiszta oka lehet, hogy ide így berontott, gondolta, de hát a hadseregnek nagyon is szüksége van önkéntesekre.

Az 1930-as években, Amerikában nem volt kötelező katonai szolgálat, és nagyon kevés fiatalembert érdekelt a katonai pálya, szinte kizárólag olyan fiatalok tévedtek be a toborzó központokba, akiknek valami vaj volt a fején. A hadsereg kemény iskola volt, kivétel nélkül mindenkit helyrekalapáltak, jobban kikorrigálták a fiatal bűnözőket, mint bármi brutális börtön vagy javítóintézet.

— Itt van ez a kérvénylap, — a tiszt ellazította vizsgálódó tekintetét és Dusán elé nyomott egy űrlapot, — olvasd el. Egyáltalán, betöltötted már a tizennyolcadik évedet?

Dusán latolgatta lehetőségeit. Az is lehet, hogy Vlatko házában a rendőrség már várakozik rá, ezt a kockázatot nem vállalhatta. De azt sem akarta, hogy a toborzótiszt gyanút fogjon, hogy a kérvényező a törvény elől menekül.

Óvatosan megkérdezte. — Itt is kitölthetem?

A tiszt gúnyosan elmosolyodott. — Fiam, csak nem keveredtél bele valami bajba?

Dusán megrázta a fejét. — Nem, egyáltalán nem.

— Na, jól van. Akkor olvasd csak el az applikációt és holnap hozd vissza. Beszéld meg a döntésedet a családoddal, ha van, akkor a feleségeddel. Légy biztos abban, hogy a hadseregnél látod a jövődet. A hadsereg nem akarja, hogy elhamarkodottan hozd meg döntésedet. Előre megmondom neked, ha egyszer aláírtad ezt a kérvényt, mi kiképzünk téged; megtanítanunk valami értékes és jól használható szakmát neked, becsületes állampolgárt csinálunk belőled, egy karakán egyéniséget, de amíg a szerződésben kikötött idő le nem jár, a szolgálatot ott nem hagyhatod.

Fölényeskedő halandzsa, Dusán gondolta, egy ilyen alaknak valamit megmagyarázni tiszta falra hányt borsó. Csak azt fogja ismételgetni, ami a katonai kézikönyvében van, bár jobb ezzel beszélgetni, mintha egy detektív vallatna az őrszobán. Nem fogok neki könyörögni, hogy tekintsen el a szabályoktól. Egyik kutya, másik eb. Valahogy ki kell húznom még egy éjszakát.

A sorozó tiszt nem volt gondolatolvasó, nem tudhatta Dusán miket forgat agyában és megállás nélkül tovább folytatta mondókáját. — Ha mégis úgy határozol, hogy visszajössz, akkor ne ide gyere, menj a Kingsbridge fegyvertárba. Vidd magaddal a kitöltött kérvényt. Ami még kell, majd azt ott elintézik neked.

Dusán elvette a kérvényt és kiment a kioszk ajtaján. Hazahajtott, de kocsiját Vlatko házától két utcasaroknyi távolságra, a Decatur Avenue sarkán lévő iskola játszótere mellett parkolta le. Kisétált a Hull Avenue oldalán és lenézett a domb tetejéről.

Rendőröket vagy rendőr kocsikat sehol sem látott és házában nem égtek a villanyok. Kezdte jobban érezni magát, leereszkedett a dombról és úgy közeledett háza felé, mintha egy teljesen hétköznapi munkanapon most térne haza munkából.

Belépett Vlatko lakásába és a történtek után a régi, megszokott helyet szörnyen üresnek és nyomasztónak érezte. Kiverte a hideg izzadság és reszketni kezdett. A kegyetlen valóság realizálásának ereje fájdalmasan mellébe markolt, gyomra felfordult és epéjét felhányni a fürdőszobába rohant.

— Miért mindig én, — hörögte dühödten és gyűlölte az egész világot.

Bement szobájába és pakolni kezdett. Összeszedte dolgait, bankkönyveit, személyes mementóit, régi szerb útlevelét, Marica fényképét, mindent, amihez

valaha is valami köze volt vagy egyszer is megfogott, összeszedett, Vlatko házában eltöltött kétévnyi létezésének minden nyomát eltüntette.

Dolgai három bőröndöt és két nagy kartondobozt töltöttek meg. Mire befejezte a munkát éjfél lett. Elment a kocsiért és betette Vlatko garázsába.

Ahogy a pincén keresztül feljött a garázsból a bejárati hallban összetalálkozott az egyik bérlővel, aki éjszakai műszakos volt a központi postahivatalban, lent Manhattanen.

— Egy minden lében kanál, tolakodó modorú éjszakai bagoly, — Dusán gondolta és elátkozta balszerencséjét, de mégis, hogy elrejtse rosszkedvét, leállt néhány szót váltani a bérlővel.

— Mi újság a postánál, Mister Weiss?

— Semmi különös, hogy van Vlatko?

— Lefeküdt aludni.

— Téged meg mi tart ébren?

— Levettem a napot, délután egy nagyot szundítottam és most nem tudok aludni.

— A jó alvás, fél egészség, fiam, csak ne keveredj bele semmi bajba és soha nem fog fájni a fejed. — Félig elharapva a szavakat és kissé másfele figyelve Weiss válaszolta, és miközben gondos figyelmet szentelve leveleinek, fontossági sorrendben átszortírozta őket és felcsoszogott a második emeletre.

Dusán lecipelte és berakta bőröndjeit és a dobozokat a kocsijába, és közben állandóan figyelte a fenti konyhából leszűrődő zajokat. Weiss valamit matatott ott, késő éjszakai tevékenykedését csak nem akarta abbahagyni és nem akarta magát eltenni másnapra.

Éjszakára bennrekedve a házban, Dusán tűnődött az előtte álló lehetőségeken. Végeredményben nem akarta Weisst megölni, csak azért, mert álmatlanságban szenvedett, de a garázsajtót sem húzhatta fel anélkül, hogy Weiss fel ne figyelt volna a zajra, és nem tudta a kocsit észrevétlenül kihajtani az éjszakába.

Addig gondolkozott mérgelődve, amíg elnyomta az álom és úgy, ahogy volt, ruhástul elaludt a nappali szoba díványán.

—

Másnap kora reggel Dusán elment egy egyedi helyiségeket kiadó raktárépülethez. Ott kibérelte a legkisebb kiadó szobát és berakta a dolgait. A kocsit visszahajtotta Vlatko házához, betette a garázsba és egy beszappanozott nedves rongyot használva végig törölte az összes helyet ahol valaha is ujjlenyomatot hagyhatott.

Az emberek társadalma ismét kiontotta annak a vérét, aki a legközelebb volt hozzá, és ismét elhagyott árvát csinált belőle. Teljesen egyedül ebben a tengerentúli új világban, arra kényszerítették, hogy szabadlábon maradásáért cserébe adja fel még ezt is, a világnak ezt a kicsiny sarkát, amit nagybácsija

segítségével nagy nehezen kikanyarintott magának. És szabadságát is fel kellet adnia, hogy elrejtőzhessen a katonaság védelme alatt.

Késő reggel lement a földalatti állomásra. Beszállt és elment a Kingsbridge Armory megállóig. Ott felment a fegyverraktár hatalmas épületéhez és bement. Az egyenruhás fakabát ránézett kitöltött kérvényére és beengedte.

— Balra a második ajtó, — belül egy másik őr utasította, — ülj be a többiek közé és várj.

Egy hatalmas hodályszerű teremben, nyilvánvalóan mind valami elől a katonai szolgálatba menekülve, Dusánhoz hasonlóan, három vagy négytucatnyi fiatalember ült vagy álldogált és magyarázgatták egymásnak körülményeiket, ami erre az útra kényszerítette őket. A legfőbb ok, általában a szegénység és a reménytelenség volt, munkanélküliség, családi problémák, valakivel való verekedés vagy késelés, a törvénnyel való összetűzés, vagy egyszerűen csak fojtogató unalom.

Mind azt állította, hogy önként csatlakoztak a military szolgálathoz, de mindegyiknek volt valami kényszerítő oka, ami mint egyetlen megoldás, végül is ide hozta őket. Csak egy volt biztos, ha különböző miliőkből jöttek is, mindegyikőjükre ugyanaz a sors várt.

—

Kínzóan fojtogató idegesség telepedett le Walter meggyötört lelkére és bénító harapófogóba szorította kimerült fizikumát. — Pár napot le kellene vennem, — fontolgatta, — meg kellene szabadulnom ettől a lidércnyomástól, de tudta, minden fogadkozása hiába lenne. Egy rövid éjszakai alvás után, másnap reggel újra fogja kezdeni nagyszülei szörnyű rémtörténetnek kibogozását. A múlt rémségeinek sötéten kavargó örvényei magukba szívták, és a menekülésnek csak egyetlen útja volt, és ehhez egy magasabb rendű akarat segítségében kellett hinnie, hogy egyszer majd be tudja bizonyítani, hogy az emberek társadalma felül tud majdan emelkedni ennek az örökösen tartó véres erőszaknak ördögi bűvkörén. Akarta folytatni nagyszülei múltjának feltárását, és ahogy rábukkant a tényekre, azokat a személyi, fájdalmas valóságukban szerette volna leírni.

Walter csupán egy tényről feledkezett meg, egyelőre csak a jéghegyek vízből kiemelkedő csúcsát látta és nem tudta, ahogy majd folytatja kutatásait, a pokol tűzokádó mélysége, számára elképzelhetetlen és megmérhetetlen rémségeket fog újra és újra kiöklendezni magából.

Walter ismét az internetet vette igénybe, hogy találjon valakit, aki Dusánnal együtt szolgált az amerikai katonaságnál. Hivatalos rekordok igazolták ugyan, hogy Dusán valóban beállt önkéntesnek, de ezen felül más információt nem voltak hajlandók kiadni. Ismét tettetve, hogy déd-nagybátyját keresi, aki katonaságnál volt a kései 1930-as években, Walter szívósan kutatta

az internet végtelennek tűnő útvesztőit. Végül körlevelet küldött egy tucat veterán szervezethez, lezárta komputerjét és levett egy pár napot.

—

Hogy mindentől a lehető legmesszebbre kerüljön és, hogy végre valami józanságot csöpögtessen fejtegetéseibe, Walter kemping kirándulásra ment a nagykiterjedésű és hegyes Harriman Állami Parkba, New York államba. Kint az erdőben, sátorban aludt, tábortűznél főzött és csak három nap leteltével jött haza. Hazajövetele után megnézte az internetet, de semmi választ nem talált körlevelére.

Csalódottan lecsukta a komputert és elment a Darieni közkönyvtárba és kölcsönzött néhány könyvet a gazdasági bűnözés, a feketelistázás, a politikai befolyások megvásárlása, és más kormánypolitikai témákban. Próbálta olvasni őket, jegyzeteket csinált, amíg az unalomtól szempillái ólomnehézzé váltak és elnyomta az álom.

Aludt egy rövidet, nem számított, hogy a nap milyen szakában volt, felébredt és ismét megnézte az internetet. A rutinná váló folyamatot még néhányszor megismételte, és két hét letelte után, végre, emailen keresztül, információt kapott Dusánról. A feladó Floridából írt, üzenete rövid volt, szinte ridegen elutasító, de adott egy telefonszámot, amit Walter felhívhatott.

Walter feltárcsázta a nyolc számjegyet és egy rekedtesen recsegő, lassú és szándékosan megfontolt, öreg férfihang válaszolt.

— Delaney százados.

— Douglas Walternek hívnak. — Walter kezdte előadni szándékát. — Hadtörténész vagyok és szeretnék Pugasits Dusánról beszélni önnel.

A hang sokáig nem válaszolt, aztán Walter hallotta, ahogy a százados a vonal másik végén óvatosan megköszörüli a torkát, de nem akart elkezdeni beszélni. Szinte feladta a reményt, de az öreg veterán nem tette le a kagylót és Walter újra megpróbálta. — Ön válaszolt az emailemre és megadta a telefonszámot. Azt hittem van valami mondanivalója.

A százados végre, lassan és vontatottan némi hajlandóságot mutatott a társalgásra. — Régen volt, de igaz volt, — kezdte, — együtt szolgáltam ezzel a Pugasitssal. Szerencsére hatvan éve nem hallottam felőle. Néha magam is találgatom milyen életpályát futhatott be egy olyan fanatikus félbolond, mint amilyen ez a Pugasits.

Az öreg elhallgatott és Walternak ismét noszogatnia kellett, hogy beszéljen. — Mondja el, amit tud Pugasitsról, majd én kikutatom a többit.

Az öreg megint várt, krákogott egy bosszúsat majd gúnyos hangon folytatta. — Mi hasznom lesz belőle, ha beszélek? Mi öreg katonák nem szeretünk emlékezni arra, ami velünk a háborúban történt.

— Meglátogatom magát Floridában, elbeszélgetünk és adok magának egy dedikált példányt a könyvemből amit Pugasits életéről írok.

— Nem olvasok könyveket.

— Akkor veszek magának egy félgallonos Chivas Regal whiskyt.

— Ez már beszéd, fiam. Küld csak le ide, elsőbbségi kézbesítéssel.

— Rendben van, akkor megegyeztünk?

— Meg.

— Na, akkor meséljen, hallgatom.

— Rendben van, — az öreg katona morogta ingerülten, — de nehogy belevágj a szavamba, mert ideges természetű vagyok és megkapod a magadét.

Walter hallgatott, az öreg ismét megköszörülte a torkát és elkezdett beszélni:

— Amint mondtam, Dusánnal egy napon álltunk be önkéntesnek a Bronxban és együtt mentünk alapkiképzésre Fort Benningbe, Georgiába. Dusán kemény legény volt és jó katona. Remek fizikai kondícióban volt, még mielőtt egyáltalán elkezdtük a kiképzést. A fegyverekhez is sokkal jobban értett, mint mi. Félelmetesen ügyes volt a lőfegyverek, kések, szuronyok használatában, mindenhez értett, amivel lehetett gyilkolni. Eleinte nem sokat beszélt, volt egy kevés idegen akcentusa, de később elhagyta kissé nevetséges kiejtését és pontosan úgy beszélt, mint mi. Amikor kiderült, hogy több nyelven is beszél, a főnökök speciális kiképzésre jelölték. Iskolába küldték, ahol kitanították hivatalos fordítónak.

Az iskolából küldött nekem néhány levelet. Úgy vettem ki, hogy nagyon szerette ott. Később kiderült, hogy tulajdonképpen kémelhárító ügynöknek lett kiképezve bár erről nem sokat írt. Azután valami baj történhetett, mert két évvel később, 1939 tavaszán, néhány hónappal az Európai háború kezdete előtt a katonaság menesztette. Priusz nélküli elbocsátó levelet kapott, de maga is jól tudhatja, a hadsereg senkit nem enged el nyomós ok nélkül, miután zsákszámra költötték a pénzt kiképzésére. Utolsó levelében panaszkodott, hogy azt állítják róla, hogy skizofréniás üldözési mániája van, pedig az erős nyomás alatt csak egyszer roppant be. A végzős vizsga előtti utolsó gyakorlaton, mielőtt befejezte a kémkiképző iskolát, Dusánnak idegbecsípődése lett. Egy álruhás ügynök és diverzáns ellenfele közötti közelharc megjátszása volt a feladat, és Dusán olyan komolyra vette a dolgot, hogy majdnem agyonverte ellenlábasát. Szegény fickó hat teljes hónapot töltött a kórházban, amíg csontjai összeforrtak. Dusánt elcsapták, de aláírattak vele egy dokumentumot, hogy önként hagyja ott katonaságot. Alapjában véve jók voltak hozzá, nem akarták military tribunnál elé állítani.

Delaney százados elhallgatott, úgy érződött, hogy kifogyott a szuszból, Walter várt egy kicsit majd óvatosan megdicsérte az öreget:

— Szinte hihetetlen, hogy ennyi év után ilyen jól emlékszik dédnagybátyámra.

A bátorítás újraszította az öreg lelkesedését és újult erővel folytatta előadását.

— Az ember soha nem felejt el egy olyan alakot, mint Dusán. Valami állandósult düh volt benne, és szemében megállás nélkül lobogott a gyűlölet. A katonaság azt hitte, hogy mérgét meg tudják zabolázni és megrögzött megszállottságát hasznosítani fogják saját céljaikra. De rosszul gondolták. Mindenesetre, nem akarták teljesen tönkretenni jövőjét és elvágni érvényesülésének útját, és becsületben megszolgált időért járó elbocsátó okmányokat adtak neki.

— Mi történt Dusánnal, miután otthagyta a szolgálatot? Arról tud-e valamit?

— Arról nem. Azt hiszem Európába ment, hogy a rokonait meglátogassa. Javaslom, hogy próbálja meg a Modern Military Rekordok Intézetét, College Parkban, Maryland államban, vagy vegye fel a kapcsolatot az US Army Information és Privacy Act irodával Springfielden, Virginia államban.

— Nagyon hálás vagyok az információért, — Walter mondta.

— Biztos vagyok benne, hogy az, de azért a Chivas Regal italról se feledkezz el. Van egy kis házam, itt a veteránok falujában, New Port Richey városban, Florida államban. Ha leülsz velem a hátsó teraszon, ami kinéz a telkem mögötti alligátorokkal teli lagúnára, majd még mesélek neked sok minden mást, itt úgy sincs nagyon mit csinálni, mint a múltról nosztalgiázni és felidézni a régi szép napokat.

Letették a telefonkagylót. Walter mindkét említett irodának fogalmazott egy-egy levelet, és kérelmezte, hogy történelmi kutatás céljára adják ki Pugasits Dusan szolgálati káderlapját. A leveleket beletette egy-egy borítékba, megnyalta, ráragasztotta a bélyegeket és az elkészült iratokat kivitte a postaládájába.

Azután nekiállt és átforgatta nagyszüleinek kartondobozát, hátha talál valami dokumentumot, ami leírja, hogy mi történt Dusánnal miután elhagyta Amerikát. Gondolta, talán lesz valami papír, ami leírja az esküvői eseményeket és, hogy mi történt azután.

Bőven talált olvasnivalót. A dobozban egy egész kötetnyi iromány volt a Magyar Királyi Csendőrség Dusánra vonatkozó hivatalos feljegyzéseiből, az angol nyelvű fordításokkal egyetemben, amelyeket nagyapjának bírói tárgyalásán karakter referenciáknak és evidenciáknak használtak. Az első három dokumentumot elolvasta, és figyelmesen átnézte a mellékelt újságkivágásokat, ahogy azokat gondos figyelmességgel, Linda nagymama megőrizte és már évtizedekkel ezelőtt elrendezte időrendi sorrendben.

Miután elegendő adatot összegyűjtött Walter nekiállt, hogy szövegszerkesztőjén újrakonstruálja az esküvői eseményeket.

—

Imre Mezőberény legerősebb legénye volt. Százkilencven centiméter magasságával és száztíz kilós súlyával tiszta izom volt és nem volt rajta egy

deka kövérség sem. A falu mészárosaként az a hír járta róla, hogy nem volt szüksége pneumatikus kalapácsra vagy elektromos pisztolyra, hogy letaglózzon egy ökröt. Kezét ökölbe szorítva puszta kézzel szeme között ütötte meg a baromállatot és az, nem érezve semmi fájdalmat, egyetlen hang nélkül lerogyott a földre.

Dusán közelében álldogálva, Imre észrevette, ahogy az idegen alak kést ránt. Imre nem tétovázott, kinyújtotta rémisztően nagy mancsait, jobb öklével finoman megkoppintotta Dusán fejét és, balkezét az ellenkező irányban villámgyorsan lendítve, kiverte Dusán kezéből a kést. Dusán összeesett és a kés átrepült a hatalmas csűrön, és halálra ijesztve Eleonóra nénit, közvetlenül az orra előtt beleállt az asztalba.

Imre rálépett Dusán mellére és addig nem engedte mozdulni, amíg a csendőrök meg nem érkeztek.

Az éles penge kihasította Viktor ingét és tátongó sebet vágott mellehúsába. A mély vágás erősen vérzett, de nem annyira, hogy Ágnes, a helybeli zöldkeresztes nővér önkéntes ne tudta volna fél órán belül a vérzést megállítani, a sebet kitisztítani és bekötni. Viktor új inget vett magára és hamarosan visszatért, hogy tovább mulasson saját esküvőjén.

—

A vidéki táj nyugodt, és örökké magabiztos urainak helybeli képviselői, két tagbaszakadt csendőr kitűnően érezte magát az esküvőn és megterített asztaluknál békésen üldögéltek az egyik távoli sarokban.

Helybeli kisbirtokos családok fiaiból kiválogatva, a csendőrök, nevükhöz méltóan a csendre és a rendre vigyáztak. A lakosság kellőképpen respektálta és igazságosnak tartotta őket, bár módszereik néha elérték vagy túlhaladták a brutalitás méltányos határait.

A két csendőr annyi ételt tömött magába amennyi csak beléjük fért, de mivel a kisbíró rendeletére ma este szolgálatban voltak, csak módjával iszogattak.

El nem tudták volna képzelni, hogy valaki botrányt is merészelhet csinálni, egy ilyen békés alkalmon, mint amilyen ez a falusi menyegző.

Kakastollal ékesített, zöldszínű csúcsozott pörgekalapjaikat a csendőrök maguk elé helyezték az asztalra, de bikacsökkel és kétélű tőrrel felszerelt bőröveiket nem oldották meg. Legfélelmetesebb fegyverüket, hosszú és döfésre kész éles szuronnyal megtoldott puskáikat, egy közeli sarokban a fal ellen támasztották.

Meglátván a dulakodást, a két félelmetes csendőr lassan feláll, feltették kalapjaikat és komótosan vállukra illesztették szuronyos puskáikat. Méltóságteljesen és a sietség minden látszata nélkül odasétáltak Dusánhoz, megragadták karjait és egyetlen szó nélkül kivonszolták az esküvői teremből. Az ajtón kívül Dusánt lábra rángatták, nekitámasztották a falnak, hagyták egy

másodpercig szédelegni és azután annak rendje és módja szerint, módszeres alapossággal elkezdték pofozni. Az első csendőr balról adott neki egy nyaklevest, a másik jobbról visszaadta és a kettő között Dusán úgy tántorgott, mintha hirtelen keljfeljancsivá változott volna.

— Honnan a pokolból kerültél ide te rohadt szemétláda? Idejössz a falunkba és meg akarod a vőlegényt késelni? Agyon kellene rugdosnunk téged, te alávaló nyomorult. Tiszta szerencséd van, hogy mi a törvény emberi vagyunk és hajlandók vagyunk téged bekísérni a vármegyeházára. Majd ott eldöntik, hogy mit csináljanak veled.

Amikor már eleget verték Dusánt, annyira, hogy biztosak lehettek abban, hogy egy jó darabig eszméletlenül marad, összekötötték kezeit és lábait és ledobták a földre. Leültek melléje várni és arcukat sötétre festette az elfojtott indulat méregdühe.

Az idősebbik csendőr elővette dohányzacskóját és cigarettát sodort. Mikor a cigaretta összeállt, nyálával leragasztotta a papírt és dühödt morgások közepette megvetően a földre köpött.

— Fene ebbe a koszos disznóba, olyan jól éreztem magam belül és most itt kell vigyáznunk a rohadt irhájára.

A fiatalabbik csendőrnek, ökleivel is gyorsabban tudott ütni és az esze is jobban forgott, kitűnő ötlete támadt.

— Visszamegyek belűre, hozok egy pár üveg bort és bepakoltatok elegendő elemózsiát. A bírótól, Gyuszi bácsitól elkérünk egy szekeret meg két lovat, feldobjuk ezt csavargót a saroglyába és megindulunk. A megyei börtön Gyulán van, jó messze. Semmi kedvem harminc kilométeren át gyalog hurcolászni ezt a gazembert.

—

Fél órával később minden készen állt; bőségesen elegendő finomságok, egy demizson bor, két ló és egy homokfutó, meg nagymellű nevetős Rózsi, aki a két csendőr közé igazítva széles fenekét vidáman feltelepedett melléjük a bakra.

Minden tekintet nélkül foglyuk kényelmére, és testi épségére, csendőrök bedobták az összekötözöttet a saroglyában felhalmozott paradicsomos ládák és a krumpliszsákok tetejébe. A kenetlen fatengely zötyögő zajára Dusán felébredt, feje rettenetesen fájt és szorosan összekötözött végtagjait meg sem tudta mozdítani. Próbált tiltakozni, de nem akarván hallani nyavalygó panaszkodását, az idősebbik csendőr bikacsőkének vastagabbik végével fejbe vágta és a renitenskedő őrizetes ismét elvesztette eszméletét.

A fiatalabbik csendőr a lovak közé csapott, a lovak megiramodtak, Rózsi elvesztette egyensúlyát, de a legények térdein kezével megtámasztotta magát és a kocsi sebesen haladt előre.

Fél óra múlva Dusán magához tért, megint akart valamit mondani, de a csendőr ismét fejbe vágta és ez a folyamat egészen addig ismétlődött, amíg

meg nem érkeztek a megyeházára és jelentkeztek vitéz veszhprémy Bangha Roland, királyi csendőr százados úrnál.

A veszhprémy előnév jelezte, hogy a százados nemesember volt és a vitéz címet azért használhatta, mert kitüntette magát a király, vagy ebben az esetben egy tényleges király hiányában, a Magyar Királyság védelmében.

A két csendőr egy ablaktalan pincehelyiségbe rángatta le Dusánt és Bangha Roland lejött első emeleti irodájából.

— Igazolványt! Mutassa az iratait! — Veszhprémy elordította magát és hangja ijesztőbb volt, mintha az öklét rázta volna dühében.

Dusánban forrt az elkeseredett indulat, hogy bosszúállása nem sikerült, beharapta alsó ajkát és kihívóan a csendőr százados szemébe nézett. De méltó ellenfelére talált. Minden észrevehető érzelem és düh nélkül, Bangha elvette az egyik csendőr gumibotját és teljes erővel, arcát és nyakát célozva, ráhúzott Dusánra.

— Velem ne játszd az eszed. Mi tudjuk, hogyan kényszerítsünk szóra náladnál keményebb legényeket is. Mi a neved?

Dusán megvetően összeszorította a száját és nem válaszolt.

A százados még egy hatalmas csontrepesztőt ütött és ordítva megismételte.

— A neved!

A harmadik ütés után Dusán feladta, — Pugasits.

— Születési hely?

— Belgrád.

— Anyád neve?

— Ivanics Flóra.

— Magyar vagy?

Dusán kiköpött, — semmi esetre sem.

Bangha százados odavillantotta szemét a két csendőrnek és azok felváltva elkezdték puhítgatni Dusán megmaradt eltökéltségét.

— Akkor mit keresel Magyarországon? — A százados üvöltötte magából kikelve, — lássam az útleveledet.

Véres és feldagadt pofája mögött, mintha a százados felbosszantása felért volna egy győzelemmel, Dusán továbbra is kihívóan vigyorgott és nem mozdult, hogy elővegye útlevelét.

— Kutassátok át, — Bangha tombolt a méregtől, — nincs időm az egész napot elvesztegetni egy ilyen picsán baszott trágyadombbal, mint ez a csupasz seggű pávián vadbarom.

A csendőrök átkutatták Dusán zsebeit és hamarosan megtalálták jugoszláv útlevelét, amiben a pecsét mutatta, hogy két héttel ezelőtt Kelebiánál jött be az országba. A százados megálljt intett kezével, és dühe váratlanul lecsillapodott.

— Elég, mossátok fel és vigyétek fel az irodámba. Adjatok neki valamit enni és inni.

Egy órával később, véraláfutásos zúzódásokkal teli fenekét óvatosan helyezgetve a kemény fapad szélén, Dusán veszhprémy Bangha elegánsan

berendezett szobájában ült. Legmegnyerőbb mosolyát arcára erőltetve, olyan kedvesen, mint egy farkas, aki bűvölgeti a bárányt, mielőtt be akarja kapni, a százados szeretettel biztatgatta Dusánt, hogy jobb lesz, ha engedelmesen kooperál.

— Önts ki a lelkedet, fiam. Honnan jöttél, miért vagy itt és hogyan keveredtél bele abba a verekedésbe?

Az étel ízletes volt, és a csendőrök adtak Dusánnak egy fél liter homoki bort is. Dusán beszélni kezdett.

— Belgrádban lakom, de Zentán nőttem fel. Ott tanultam meg magyarul. A vőlegény, Dóczy Viktor a szobatársam volt Zentán. Amikor betöltöttem a tizenhetet a Dóczy család kidobott, és be kellet költöznöm nagynénémhez Belgrádba. Az esküvőre jöttem át Magyarországra, minden rendben lett volna, de Viktor valami rettenetes gúnyosat mondott és elvesztettem önuralmamat. Kés rántottam és csak arra emlékszem, hogy a következő pillanatban már a csendőrök rángattak kifelé.

— Meghívtak az esküvőre?

— Nem, de illett volna, hogy meghívjanak.

— Fiam, nem te vagy az egyetlen, akit bicskázás miatt behoznak hozzánk. Errefelé a legények naponta késelik egymást, a legkisebb sértésre is kinyílik a bicska a zsebükben, de mégis, ahogy megemberesednek, istenfélő és törvénytisztelő emberek lesznek belőlük. Meg tanulják tisztelni az országnak a törvényeit, és megtanulják, hogy szeretni kell fele-barátaikat. Jobb, ha fiatalabb korukban megtanulják a tőlünk a rendet, mint meglett korukban keserves módon az élettől. Választhatsz, hat hónapig bezárunk és kemény fizikai munkára fogunk, vagy, — ennél a szónál vitéz Bangha arcára kiült az ördögi gyönyör, — vagy, és javaslom, hogy a büntetésnek ezt a változatát fogadd el, vehessük úgy is, hogy mind a kettőnknek jobb lesz, ha minél hamarabb túlesünk rajta, kapsz száz botütés a hátadra és kidobunk az országból, vissza Jugoszláviába.

— Tényleg választhatok?

A felületes megfigyelő joggal hihette volna, ahogy Bangha százados válaszolt arca nyájasan kedves segítőkészséget mutatott. — Nem, valójában nem választhatsz. A börtönt jelenleg raktárnak használjuk, a foglyok részére konyha nincs, nem vagyunk berendezkedve, hogy bárkinek is teljes ellátást adjunk. Szerintünk mennél kevesebb időt töltünk együtt annál jobb barátok maradunk. Érted-e már, miről beszélek.

Banghának igaza volt, minek az adófizetők pénzét vesztegetni bűnözőkre, nincs szükség bíróra, ravasz ügyvédekre, végeredményben ez az egész ügy nem látszott semmi komolyabbnak, mint a legények szép leányok felett való vetélkedése. A lényeg az volt, hogy elrettentő példát kellett statuáljanak, megmutassák hatalmukat, és ha lehetséges megtanítsák ezeket a forróvérű parasztkölyköket a törvény respektálására.

Két csendőr lekísérte Dusánt a megyeház udvarára, az inget levették róla, lekötötték a deresre, és hosszú benedvesített mogyorófavesszőket használva, módszeresen, de teljes erővel ütni kezdték a hátát. Az első tucat ütés után Dusán elvesztette az eszméletét, háta véres, cafattá vert bőrrel borított nyers hússá változott, és karján és lábain, ahol testét kevésbé érték az ütések, kidagadtak a kék hurkák és a megjelentek a sötét véraláfutások.

A századik ütés után, talán volt egy kis ráadás is, az egyik csendőr bekente Dusán hátát valami szürkésfekete zsírral, kétes tisztaságú lepedőből hasogatott tépésekkel bekötözte sebeit, és dolga végeztével visszasegítette rá az inget.

Másnap két másik csendőr vonatra tette Dusánt és elvitték Kelebiáig. Ott elkísérték a határig és átadták a jugoszláv határőröknek.

—

Dusán nem tudott hátradőlni a kényelmetlen fapados ülésen, a legkisebb mozdulat is elképzelhetetlenül rettenetes fájdalmat okozott. Dühös volt, hogy eltolta első bosszúállási kísérletét, de megveretése felett való önsajnálkozás helyett, azzal a gondolattal vigasztalta magát, ami nem sikerült először, bizonyára sikerülni fog másodjára. Lehet, hogy most bosszúja nem sikerült és súlyos sebek borítják testét, de helyre fog jönni és másodszor, ha kell többször is megpróbálja, egyetlen lehetőséget sem fog kihagyni bosszúja betöltésére.

Belgrádban felkereste Mártát, nagynénjét és annak férjét, Dragunics Milánt. Elmondta nekik, hogy mi történt és rokonai neki adtak igazat.

Márta kórházba vitte unokaöccsét és az orvos elszörnyülködött, amikor Dusán hátán meglátta a vesszőütések befertőződött és megdagadt nyomait.

— Ezek a barbár magyarok, — rázta a fejét az orvos felháborodva és a besiető ápolónőnek megmutatta a rettenetes sebeket.

Dusán három hónapig maradt Belgrádban, és Márta gondos ápolása alatt teljesen helyrejött, sebei szépen beforrtak és visszanyerte régi fizikai erejét. Eljött a tavasz és Dusán amerikai útlevelét és más tengerentúlról hozott ingóságait Mártánál hagyta és visszatért Krajina hegyeibe. Ott felkereste Maricát és Ilját és együtt folytatták életüket a hegyekben. Az erdő és a környező vidék mindent megadott nekik, szeretkeztek amennyi belefért és néha rajtaütéseket hajtottak végre azoknak az átkozott, Usztasa szimpatizáns horvátoknak a farmházain.

ÖTÖDIK FEJEZET

A MÉRNÖK HÁZASSÁGA

Walter újrakutatta a padlást, gondolta, talán talál még elrejtett emlékeket, amit esetleg felhasználhat munkájához. Az évtizedek óta port gyűjtő és elhagyott Csillagok Háborúja figurák, haszontalan játékok és baseball kártyákkal megrakott dobozok hosszú sora között felfedezett egy halom egymásra dobált, összekötözött régi könyvköteget.

Népmese gyűjtemények, óvodás versikék és egy magyar ábécéskönyv gyermekkorából, a könyvek magyar kiadásúak voltak. Milyen lelkesedéssel próbálta Linda nagymama kis unokáját megtanítani magyar anyanyelvére, hogy tudjon rendesen írni és olvasni is nagyszülei nyelvén. Walternak eszébe jutottak a régi emlékek, a régmúlt gyermekkor felhőtlen boldogsága, és széjjeloldozta a könyveket összekötő madzagot. Átlapozta az összegyűjtött magazinokat, egyik fényképekkel volt teli az 1956-os felkelésről, és a másik címlapján Horthy ült egy fehér lovon. Talált néhány példányt a New York Times újságból, ami a romániai Causescu diktátor véres bukását írta le. A visszaemlékezés nosztalgiája egyre jobban űzte, hajtotta és kíváncsian vizsgálgatta, amiket talált. Mindent átnézett és a rakás aljában, szinte elrejtve, egy barna csomagolópapírba gondosan bepakolva, egy könyvnagyságú csomagot pillantott meg.

A csomagolást feltépte és belül, az időtől erősen megsárgulva, de oldal és oldal után mégis világosan olvashatóan, egy kézzel írt és fejezetekbe gondosan elrendezett vastag füzetet talált. Ladányi Linda fiatalkori magánnaplóját tartotta kezei között.

Óh, drága fiatalasszony Linda, akkor még nem volt nagymama, megírta emlékiratait, egy részét még angolra is megpróbálta lefordítani, a múltból a jövőbe nyújtotta kezeit és felbecsülhetetlen értékű ajándékot adományozott Walternak. Legbensőbb gondolatait is leírva, emlékeit, gondjait, örömét és fájdalmát megőrizte a jövendő generációi számára. A benső szorgalmatosság, ami arra késztette, hogy írjon, az akarat, ami történészt csinált belőle, a tehetség, ami eljuttatta az egyetemi katedráig, ezeket az értékeket Walter mind Linda nagymama génjeiből örökölte. Hálás köszönettel adózva Lindának, a legeredetibb forrásmunka, hogy befejezze tézisét a Kelet Európai modern történelemről, Walter birtokába került. A naplót levitte irodájába, puha

őzbőrrel féltően letörölte róla az évtizedes port és az első oldalnál kezdve olvasni kezdte nagyanyjának gyöngybetűit.

Gyönyörre élvezetet halmozva, kávét csinált magának, zsömlét barnított a kenyérpirítóban és csendesen harapdálva, földöntúli élvezettel nekiállt olvasni. Az olvasást csak percekre tudta abbahagyni, és a következő huszonnégy órán keresztül a naplót szinte alig tudta letenni. Mikor teljesen kimerült és agya megszűnt funkcionálni, és testét többé nem tudta munkára kényszeríteni, megmosta fogát, rádobta magát a vetetlen ágyra, és álomtalan mély kimerültségben eszméletlenül, de pihentetően elaludt.

Reggel leült a komputerje mellé és a szövegszerkesztőjét segítségül hívva lázas sietséggel gépelni kezdett.

—

Az esküvő másnapján, Viktor és Linda vonattal visszautaztak Budapestre. A késszúrás Viktor mellizmában nem fertőződött be és Viktor megnyugtatta Lindát, hogy semmiség az egész és ebcsont hamarosan beforr. Két héttel később, amikor a körzeti orvos levette a kötést, Linda elszörnyedve látta a tíz centiméteres szörnyű vágást, ami sebészcérnával kezdetlegesen összevarrva és friss heggel borítva, közvetlen férjének szíve felett éktelenkedett.

Az első éjszakát Viktor legényszobájában, a Heimlich házaspár Lázár utcai lakásában töltötték, és másnap reggel nekiálltak kiadó bérlakást keresni.

Viktornak volt elég sütnivalója és nem adta fel jó szobáját a Heimlich családnál. Felajánlotta, hogy továbbra is fizeti a lakbért és édesanyja, Mariska fog lakni a szobában. Mariska unokája, Panka leánya, Erzsébet felköltözött Kecskemétről Budapestre és behurcolkodott a konyha melletti cselédszobába. A vallásos zsidó hagyományok szerint ez túlhaladta volna a nem rokon nők egy háztartásban megengedett számát, de az 1939-es év végén a Heimlich házaspár már nem ragaszkodott a héber tradíciók megtartásához és úgy látszott mintha elhanyagolnák vallásuk előírásait. Gyakorlatilag keresztényekké váltak, vasárnaponként eljártak a katolikus misére és áldozat felajánláskor magukhoz vették a szent ostyát. Alapjában véve soha nem fanatikusan hívő vallásosak, a Heimlich házaspár tartózkodott attól, hogy éppen most mutassák ki igazi érzéseiket. Magukba zárkóztak, hallgattak és elkülönültek szomszédjaiktól, és idővel teljesen magányos, elhagyott emberekké váltak. Bíztak Viktorban, kedvelték Lindát és remélték, hogy a keresztény fiatalokkal való barátság át fogja őket segíteni a fenyegető jövő viharos évein.

Néhány napi keresés után Linda talált egy kicsi, de bájosan kedves kétszobás lakást, egy modern épületben, a Ráday utcában. Még mindig a Ferencváros határain belül, és nem messze a Haller utcától ahol Anna lakott, a rezidencia közel volt a pesti belvároshoz és Viktor irodájához. Az esküvőn összegyűlt pénzből Linda egyszerű és praktikus, de mégis kényelmes és

odaillő bútort vett, és néhány hónapon belül meleg családi fészket teremtett, amit Viktorral ketten saját otthonuknak hívhattak. Mind a ketten megtartották állásaikat, napközben dolgoztak, és bár néha étteremben is ettek, de Linda minden este meleg vacsorával várta haza férje urát. Naponta friss hozzávalókból készítette az ételt, a harmincas évek végén, Budapesten még egyetlen háztartásban sem volt mechanikusan működő hűtőszekrény. A romlandó ételek eltevésére csak egy kicsiny jégszekrény állt rendelkezésükre. A cselédek vagy háziasszonyok minden reggel lesték a jeges kocsit, ami naponta a jéggyárból a belvárosba döcögve szekéren hordta szét a jégtáblákat. Ha meghallották a jegesembert, aki mint megvadult gorilla a dzsungelben beleordított a reggeli csendbe, — jeges, jeget vegyenek, — minden irányból vödörrel a kézben rohantak a jeges kocsi felé. Ez a rituális rohanás a legtöbb úri háztartásban mindennapos tevékenységnek számított.

Viktor munkanapja gyakran hosszúra nyúlt és Linda, miután saját munkaideje korábban lejárt, szaladt, hogy megvásárolja a friss zöldségeket és a meleg kenyeret a helybeli zöldségestől, és minőségi húst vegyen a hentesnél. Terhét kézre akasztós vászonszatyrában hazacipelte, kettesével vette fel a lépcsőket az emeletre, és nagy sietve megfőzte a vacsorát, hogy az étel az asztalon párologjon, mire Viktor késő este hazatér munkájából.

A háztartás vezetése teljes elfoglaltságú, kimerítő munkakör volt, és semmi csodálkozni való nem volt azon, hogy még a szerényebb jövedelmű családok is, háztartásvezetőket vagy cselédeket tartottak, akik bőségesen jöttek fel Pestre az elszegényedett vidéki falvakból, és olcsó munkabérért is hajlandók voltak dolgozni.

Linda nem volt hozzászokva ehhez, az aránylag olcsón megengedhető luxushoz. Fiatal volt és teli ambícióval, minden fillért meg akart takarítani. Teljes idejű irodai munkaköre, és a tisztán és rendben vezetett háztartás mellett, Linda gondot fektetett arra is, hogy szexi, kívánatos, kedves természetű és hajlandóságot mutató feleség is legyen.

A vacsorát Linda minden este nyolcra elkészítette. Viktornak csak le kellet ülnie az asztalhoz és élveznie a finomságokat. Linda megterített, virágokat rakott ki és gyertyákat gyújtott, és esténként a csillogó poharakba kiöntött bor, vidámságot és gyönyört ígért. Csábítóan kivágott ruhába, vagy kacéran szétlebbenő háziköpenybe öltözve, és édes kis mosollyal gödrös arcocskáján Linda szeretetteljesen nézte férjét, ahogy Viktor egyik tál után a másikkal habzsolta be a gondos és fürge ujjakkal elkészített remek vacsorát. Viktor soha nem kritizálta az eléje tett ételt, kissé odakozmálva, vagy félig nyersen, mindegy volt neki, mindent megevett, amit Linda feltálalt az asztalra. Evés után Viktor elmosogatott, vitára soha nem került sor, fiatalok voltak, és pusztán csak elégedettséget kifejező szavakat használva, kizárólag a boldogságról és a reájuk szállott áldásról beszélgettek. Egyetlen éjszaka nem múlt el, hogy ne szeretkeztek volna, és reggelente mindig készen érezték magukat, hogy folytassák szerelmi játékukat.

Vasárnaponként, az időjárástól függően, hűvös időben kirándultak a Budai hegyekbe, vagy meleg nyári napokon, kimentek a Dunára evezni. Télen korcsolyázni mentek a Városligeti Műjégpályára és a klubházból kihallatszó zenére, kezet kézben tartva és hosszú, szerelmes szíveket melengető, elvarázsolt vonalakat rajzolva a jégre, álmodozóan csúsztak előre és siklottak körbe-körbe a Vajdahunyadi Várkastély középkori tornyainak sziluettje alatt.

Esős napokon a Széchenyi Gőzfürdőbe mentek el és a magánfürdő részre vettek jegyet. Két szobával, zuhanyozóval, és egy földbe süllyesztett medencével a kádfürdő rész a fényűző dekadencia életmód ultimó maximumát képviselte. A fürdőző részben kőlépcsők vezettek a medencébe és a víz alatt kőpad volt ahova le lehetett ülni. Ahogy bementek egy fürdőslegény kinyitotta a hatalmas csapot, amiből bőségesen zubogott kifelé a föld mélyében rejlő termálforrásból feltörő forró víz. A kádat minden vendég részére tisztára sikálták és friss vízzel újratöltötték. Ahogy meglátták a hívogatóan tiszta vizet, Linda és Viktor nem tudtak tovább várni, és bár hatalmas franciakulcsával a kabinos éppen csak elkezdte a csap megnyitását, nekiálltak ledobálni ruháikat.

A víz zubogva tört elő a hatalmas csőből, és ahogy a kabinos kiment, Linda beugrott a vízbe, beleguggolt, egészen nyakig és csintalanul csillogó szemekkel siettette férjét, hogy jöjjön utána.

Öt perc múlva, amikor a szegény fürdőslegény visszajött elzárni a csapot, a fiatal párt már a vízben találta, anyaszült meztelenül és a szégyenérzet legkisebb látszata nélkül. Linda türelmetlenül tekintettel követte a legény mozdulatait, ahogy az elzárta a csapot, és pajzánul sürgető szeme mintha azt mondta volna, — hord már innen el az irhádat, nem látod, hogy játszódni akarunk, — mialatt az le nem tudta venni szemeit Linda melleiről melyeknek teteje kissé látszott a víz felszíne felett.

A kabinos szégyenülten pucolt kifele, és Viktor játékos féltékenységgel figyelmeztette feleségét. — Láttam, hogy ez a széltoló milyen szemeket meresztett rád és te mekkorát kacsintottál neki.

— Azt hittem téged nézeget és én voltam féltékeny, — Linda visszavágott és kezét kinyújtva gyengéden megérintette Dusán gyilkos szándékú késének nyomát, a férje szíve felett húzódó borzalmas forradást.

Egymás dereka köré fonva sikamlósan meztelen testüket, mintha Poszeidón isten és egy szirén játszódnának a tenger hullámaiban, a fiatal pár simogatni kezdte egymást. Ölelkezve és csókolódzva, párjuk testének minden érzéki porcikáját egyenként fedezték fel és vették birtokba. Viktor férfiassága, erősen és csillapíthatatlanul emelkedett, és Linda elveszítette női tartózkodásának legutolsó maradványait is, ahogy bohó csacsiságokat suttogva egymás fülébe, nem siettek el semmit, de alaposan belekóstolgattak a szerelem mézédes kelyhébe. A víz felhajtóereje súlytalanná változtatta a fiatal szerelmeseket, és nem volt olyan testhelyzet, amelyhez a legkisebb erőfeszítés is szükségeltetett volna.

A medence után együtt zuhanyoztak és a keskeny, de párnázott fapriccsen egymáséi lettek. Linda ráeresztette szépséges alfelét Viktor arcára, és mélyen előrehajolva rásimult férje ágyékára. Viktor hasra fordította feleségét és mélyen behatolva belső szentélyébe magáévá tette szerelmét. Az asszony fenekének fehéren csillogó teleholdja szélesen feltárult előtte, és ahogy karjával átfogta és keményen megmarkolta feleségének egyre jobban nőiesedő kebleit, érezte, hogy testük szerelmi nektárja, mintha az örök ifjúság forrása lenne, egyre jobban tör előre bensőjük mélyéből és érintkezésüket megállíthatatlanul sikamlóssá teszi. Linda megvonaglott, halkan felsikoltott és buja gyönyörének édes fájdalma alatt Viktor elgyötrötten felnyögött.

Újra tanulták az elragadtatás elodázásának ősrégi művészetét, ha tudták, kielégítették szeretkezési vágyukat, de ha nem, odahaza folytatták, az ágy lepedői között, vagy a nappali szobának süppedős szőnyegén. Egymásban megtalálták elvarázsolt mennyországukat és csak ketten egyedül, saját világuk áldott termékenységet ígérő határain belül léteztek.

—

Néhány hónap múlott el tökéletes boldogságban, de a történelem folyását a legtökéletesebb szerelem sem állíthatja meg és hamarosan eljött 1940 júniusa. Nyugat Európa lángokban állt és omladozva tántorgott a legyőzhetetlenek látszó német páncélos dandárok nyomása alatt. A Luftwaffe megállás nélkül lőtte az utakon hosszú sorban menekülő Belga, Holland és Francia menekülteket, akik kétségbeesetten menekítették ingóságaikat az utakon mindenünnen előretörő harckocsik elől. A világ megőrült, egyedül Magyarország maradt nyugodt, a béke és a biztonság egyedüli menedékeként. A magyar újra-felfegyverkezési program szépen haladt előre, új gyárak százával emelkedtek ki a földből, a munkások mindenütt három műszakban dolgoztak és a jövedelmek, meg az életszínvonal, ez idáig soha nem tapasztalt magaslatokra emelkedett. A Magyar Honvédséget elegendően felfegyverezték egy Románia, Hitler leghűségesebb szövetségese elleni esetleges háborúra, de az igazi nehéz fegyverek és a modern harci repülőgépek egyelőre csak a rajztáblák papírjain maradtak vagy legfeljebb kísérleti laboratóriumokban lettek kipróbálva. Az ország népessége egy fatalista világnézetet adoptált, és nem volt hajlandó észrevenni, hogy a közeli világhatalmak pusztító háborújába Magyarország is könnyen belekeveredhet. Még a zsidó élet is, a hírhedt Numerus Clausus antiszemita törvények ellenére, gazdagon virágzott Magyarországon és zsidó menekültek Európa minden részéről özönlöttek Budapestre. A Budapesti zsidóság száma hirtelen megnövekedett és a háború elejére elérte a kétszázezret, a teljes lakosság egy ötödét.

—

Június eleje felé Viktor and Linda elkezdték hétvégi csónaktúráikat a Dunán, Budapesttől észak felé. Az első meleg és napos szombat délutánt kihasználva, röviddel ebédidő után indultak és napszálltával elérték kedvenc táborhelyüket, mintegy nyolc kilométerre a sziget déli csücskétől északra, a Szentendrei Szigeten. Hétvégi táborozásra a folyó nyugati ágát kedvelték inkább, a nagyjából lakatlan sziget körül arrafelé volt szebb a táj, és a folyam sodrása sem volt olyan erős, mint a Duna váci ágában.

A kemping térség, ahol rendszerint felállították sátrukat egy nagy legelő vízparti széle volt, ahol napközben helybeli pásztorok legeltették birkáikat. A pásztor elbújt a vastag árnyékba, egy-egy magányos mocsári tölgy vagy juharfa alatt, elkerülte a delelő napnak égető sugarait és csendben vigyázta állatait, akik széles körben legelésztek a hosszúnyakú, primitív gémeskút és a fából ácsolt, hideg vízzel telt vályú közelében. Égbenyúló gémjével és lelógó vödrével az ősi pásztorkodás eme magányos emléke mintha őrt állt volna a békés táj idilljének csendes örökkévalósága felett.

Viktor kihúzta a vízből a hosszú, gurulóüléses csónakot és talán tízméternyire a folyó partjától, egy magasabb és szárazabb területen verte fel sátrukat. Percek alatt elegendő folyam sodorta tűzifát gyűjtöttek és fáradt izmaikat elernyesztve leültek nyújtózni.

Mint mindig szombat esténként, a hely elhagyottnak látszott, kevés ember vette a fáradságot, hogy ilyen messze felevezzen egy pár óra leforgása alatt. Lindán kétrészes fürdőruha volt, nem szűk és mélyen kivágott, a kor divatjának megfelelően inkább nagyobbacska és kényelmes, és nagyon kevés csupasz bőrfelületet mutatott a köldökgomb alatt, mivel, az 1940-es évek elején, a köldök alatti test nyilvános helyen való megmutatása erkölcstelen szentségtörésnek számított.

Linda gondosan körbenézett, de nem látott senkit. Hirtelen elhatározással kioldotta melltartóját, kilépett fürdőnadrágjából és gyorsan beszaladt a vízbe. A napozási szezon kezdetén, bőre rózsaszínű árnyalattal kevert tejszínhab színében csillogott és nyoma sem látszott fürdőruhája helyének, ami kiemelte volna kerek fenekének és cicijeinek alabástrom fehérségét.

A vízbe érve nyakig belemerül és Viktor felé kiáltott.

— Gyere ide te álszent mérnökember, egyáltalán nem hideg a víz.

Viktor tüzet tett az addigra gúlába felrakott fahasábok alá és szaladt, hogy csatlakozzon feleségéhez. A vízben Linda játékosan támadott, tetetett méreggel lerángatta férje fürdőnadrágját és a szinte jeges késő tavaszi vízben, a hőmérséklet Linda korábbi füllentésével nem egyezett, vadul csapkodva úgy harcoltak egymással, mintha fókafiókák lennének a sarkvidéki jégtáblák között. Ajkuk megkékült a hidegtől, fogaik vacogtak és, perceken belül, úgy ahogy voltak, a jeges folyó harapós fogai közül ki kellet szaladniuk a partra.

Leguggoltak a tűz melege mellé, eszükbe sem jutott ruhát venni magukra, mert a lángok sugárzó meleg hamarosan átmelegítette bőrüket és megszüntette hidegrázásukat.

A parázsló hasábok meleg sugárzása nemcsak testük felszínét hevítette, de elérte szívük mélyét és lángra lobbantotta vágyukat. Viktor a sátor belseje felé bíztatta feleségét, ott hátára feküdt és engedte, hogy Linda felülre kerüljön. Viktor dereka mellett kétoldalt letérdepelve, Linda férjének combjaira helyezte fenekét és hagyta, hogy súlyának terhe alatt a férfi mélyen becsússzon bensőjébe. Előrehajolt és forró ajkainak mámorítóan bódító nektárjával ízesítve, mézédes csókok sorozatát lehelte párjának vágytól remegő szájára.

Ajkaik összeforrtak, lényük egyesült, és tomboló mámoruk nem ismert többé erkölcsöt és határt. Linda vadul rányomta lágyékának puhaságát Viktorra, és könyörtelen gyönyörrel szorítva szinte támadta, mintha lángoló vágyuk összeforrott egységbe kovácsolhatta volna szerelemre szomjazó testeiket és lelkeiket. Viktor vágya, Linda minden mozdulatával megújhodva szinte az egekig csapott, és szerelmének megállíthatatlanul őrjöngő felgerjedését egyre kielégíthetetlenebbnek érezte. Linda széles feneke magasra emelkedett, és a sárgulóan felnagyobbodott telihold fényében csillogva csábítóan ragyogott bele az éjszaka titokzatos misztériumába.

Kifeszített karja alatt hátra pillantva, Linda egy középkorú úriembert látott meg a víz szélénél. Egyedül és szintén meztelenen, a férfi csónakjában ült és megbűvölt ámulattal bámulta Linda fenekét. Linda nem törődött a csodáló jelenlétével, és felkorbácsolt nemi vágyától űzve megkettőzte mozdulatainak gyorsaságát és minden nőies ügyességét bevetette, hogy partnerét őrjöngő orgazmusba korbácsolja.

Viktor megpróbálta visszatartani gyönyörének beteljesedését és az ellentétes erők könyörtelen szerelmi násza a végtelen extázis mámorába emelte feleségét. Először nőiességének mély kelyhében, majd egy másodperccel később egész testében Linda reszketni kezdett, gyönyöre ördögi körtáncot kezdett járni, és férjét követve szintén próbálta elodázni feloldozó megkönnyebbülését.

Egy perc örökkévalósága után beteljesedésüket egyszerre érték el és egy állatiasan őslényi sikollyal felkiáltva az éjszakában a szerelem istene kiengedte őket karmaiból. Bevégezve örök asszonyi feladatát, Linda enerváltan férje testére omlott és a beteljesedés kimerültségében sokáig mozdulatlan heverve a karjai között maradt.

Jóval később Linda lefordult Viktorról. Elfelejtkezve a hívatlan, talán képzeletbeli csodálóról, magára vett egy rövid vászonruhácskát. Dolgaik között a sötétben nem találta meg sem bugyiját sem melltartóját, fürdőruhája sem volt sehol, de máskülönben is, jobban érezte magát, ha a ruha alatt nem viselt semmit. Egy hosszú bottal megpiszkálta a parazsakat, a tűz fellobbant és nézte, ahogy a fekete éjszakában a szikrák az egekig csaptak.

Ahogy a szikrák elvesztek a sötétségben, Linda nekiállt elkészíteni a vacsorát. Levette a fedőt egy aranyos kis vesszőkosárban magukkal hozott tisztes nagyságú fazékról, amely színültig volt rakva előre elkészített és megfőzött kolozsvári káposztával. Az étel, jól megpaprikázva és

megfokhagymázva, a magyar természetjárók kedvencének számított. Egy terítőre letette a fazekat és a csónak fenekéből felcipelte a feketére égett vasbográcsot és a hozzávaló háromlábat. A fazékból az ételt beleöntötte a kissé kormos és zsíros bográcsba, azt felakasztotta a tűz fölé és megnézte, hogy elég stabilan állnak-e a tábori főzőalkalmatosság vaslábai.

Viktor is feltápászkodott és ügyesen hasznosítva magát, újabb tekintélyes mennyiségű tűzifát hordott össze. Az ördögien igézetes lángok hamarosan vidáman kezdték nyaldosni a pocakos bográcsfenekét, a finom étel perceken belül bíztatóan rotyogni kezdett és, hosszú, zsírosra barnult fakanalakat használva és egyenesen a bográcsból szedegetve az ételt, Viktor és Linda nekiálltak enni.

Az olvadt zsír fényes cseppekben csurgott le állukról, néha felszisszentek, ha a bekapott falat forró volt, és olyan mohón ettek, mint két kiéhezett menekült. Viktor megbontotta az üveg Nemes Kadarkát, ami idáig egy faághoz kötve a Duna vizében hűlt, és ittak. Kis idő eltelt, jókat kortyolgattak és mire újra meglátták az idegen férfit, már erősen fel voltak öntve a garatra.

Az idegen is kihúzta csónakját a füves partra, és tisztes távolságban szintén felállította sátrát. Valószínűleg ő is befejezte saját vacsoráját, mert tisztesen felöltözve rövidnadrágba és pólóingbe és egy háromliteres demizsont lógatva kezében, udvarias lassúsággal lépegetett feléjük.

Mikor közvetlen közelükbe ért, meghajtotta magát, összeütötte cipő nélküli bokáját, és mint egy igazi, jól nevelt úriember bemutatkozott.

— Remélem, nem veszik tolakodásnak, ha bemutatkozom. Rothhauser Ludwig, dunai vadevezős és igazgatótulajdonosa a Szentendrei Betongyárnak, és ha megengedik, alázatosan jelentkezem, és rendelkezésükre állok.

Linda ránézett a férfire, barátságos grimaszba húzta szája sarkát, de engedte, hogy Viktor válaszoljon. Viktor nem látta Rothhausert, ahogy a férfi pár órával ezelőtt megleste szerelmi aktusukat, és az úri modorosság, meg természetesen a cím, imponált neki.

— Megtiszteltetésnek vesszük, ha csatlakozik hozzánk, nevem Dóczy Viktor, és ez itt feleségem őnagysága, Linda. Foglalkozásom szerint mérnök vagyok és egy olyan cégnél dolgozom, ahol rengeteg betonra van szükség.

Bár a borból egyforma mennyiségben kortyolgattak, Linda kissé jobban be volt csípve, mint Viktor, de azért megpróbált illedelmesen viselkedni. Gödrös arcocskáját kissé elbiggyesztette, szempilláit szemérmesen lesütötte és Ludwig felé nyújtotta kecses kacsóját. Amikor a férfi megfogta ujja hegyeit kacéran ráemelte tekintetét és érzékien búgó hangon megkérdezte.

— Láttam, amikor megérkezett. Már egy jó ideje itt van, nem?

— Igen, kérem, — Ludwig zavartan elvigyorodott, mintha az asszony most érte volna tetten és hallgatólagosan cinkosok lennének, — de nem akartam azonnal zavarni.

Ludwig leült egy földön heverő fatörzsre, egy darabig belebámult a tűzbe majd hirtelen felkiáltott. — Bocsánat a neveletlenségemért, majdnem

elfelejtettem, hoztam egy demizson bort magammal. Megkínálhatnám magukat? Egri Medok és be van jegelve. A csónakban van hűtőláda és mindig tartok benne egy kis innivalót. — Ludwig lélegzetet vett, magasba emelte a tekintélyes nagyságú demizsont, összehunyorította jobbszemét és elkezdte olvasni a fűzfavessző borításra ragasztott címkét. — 1936-os évjárat. Emlékszem arra az őszre, hosszú volt és meleg. Remekül beérett a szőlő és kitűnő bort eredményezett.

Pohár nem volt, Ludwig körbe adta a demizsont és mind a hárman nagyot húztak belőle.

Csend lett, a napközben átforrósodott mezőről meleg szél kezdett fújni és a tücskök rázendítettek. A demizson másodszor is körbejárt, szemeik kitágultak és kissé túl gyakran, mint holmi békák beleragadva egy rózsaszínű kocsonyába, elkezdtek pislogni és megrészegedett kíváncsisággal vizsgálgatták egymás arckifejezését.

Spiccesen és boldogan, az őket körbevevő világ, mint valami hordalékfából faragott képzeletbeli fatengelyen tovaforgó vásári ringlispíl, lassan forogni kezdett körülöttük.

Ludwig magasba emelte a demizsont és emelkedett pátosszal szavalni kezdett. — Emelem poharam arra a kivételes szerencsére, ami megengedte, hogy két ilyen csodálatos ember társaságában lehetek.

Idáig, a fűbe lefektetett pokrócon szerényen üldögélve, és tisztességes úrinői mivoltát megőrizve, Linda karjait átfonta térdén és szemérmesen összezárva tartotta lábait. De most, néhány deci bor után, talán akaratlanul, vagy megunva, hogy olyan merev és célszerűtlen helyzetben kellett ülnie, Linda elengedte térdeit, kissé hátradőlt és tenyerét a pokrócra, a háta mögé letéve, kényelmesen megtámasztotta magát. Ruhája felcsúszott és hosszú, selymesen finom bőrrel borított erős combjai kivillantak.

Linda agya megszédült az alkoholtól és, térdeit csigalassúsággal centiméterenként széjjelengedve, szemeit csábos hamisággal Ludwigra fixírozta.

Ludwig meredt, hitetlenkedő szemekkel bámulta a provokatív látványt. A tűzben megpattant egy hatalmas hasáb és, mint nyári tűzijáték a csillagtalan, fekete éjszakában, a szikrák a megismerhetetlenül kifordult és végtelenül tekervényes világegyetemhez vezető magas egek határáig szóródtak.

Linda oldalvást Viktorra sandított, amikor látta, hogy férjének nincs ellenvetése, lábait széjjelebb, majdnem lábfej szélességnyire nyitotta szét. A dús fekete bozót, ami szerelemdombját és oldalt combjait is sötét szőnyegként borította, elszédítette és hipnotizálta az összezagyvált szürkeállományt, ami zavarodottság Ludwig fejében, ma éjszakára ész helyett tanyát ütött. Széjjelhúzódva, éppen csak annyira, hogy a rózsaszínű belső alagút nedvesen kilátszódjon, és belül férjének és saját nedvességének zamatja a nemrégen lezajlott szerelmeskedés maradványaként még mindig összekeveredve

megcsillanjon, Linda nőiessége mintha kihívó ultimátumot küldött volna Ludwig felé.

A trió, egy térben és időben felfüggesztett kíváncsi nézéssel, mintha az örökkévalóságig tartana ez a szédítő perc, mozdulatlan maradt. Az eredendő bűnre csábító női alaptermészetének engedve, a kísértés izgatottsága összemarkolta Linda tüdejét és segítésképtelen gyámoltalanságában csak kapkodni tudott a levegőért. Alárendelve védelmi rendszerét az ellenségnek, Linda felkészült, hogy megadja magát.

Férje nem sietett megmentésére és elmulasztotta megelőzni a küszöbön álló házasságtörés lehetőségét. Berúgva, mint egy részeg kapanyél, bízott feleségének hűségességében és imádta a kacér színjátékot, amit asszonya előadott, hogy férjét szórakoztassa. Szemében az asszony kívánatossága csak növelte annak értékét és emlékeztette, hogy mennyire őrülten imádja hites feleségét.

Nagy sokára és szárazon nyeldesve szavait, Ludwig megszólalt. Komoly erőfeszítéssel próbálta leplezni érzéki gerjedelmét és izgatottságát, de hangja reszketett és szavai akadoztak, ahogy beszélt.

— Viktor, ha megengedett, hogy kifejezzem véleményemet, neked csodálatos kis feleséged van. Életemben még soha nem láttam ennyire különleges, gyönyörű szép és kívánatos asszonyt, mint a feleséged. Soha nem gondoltam volna, hogy megérem azt a napot, hogy hitvány tisztátalansághoz szokott szemeimet, valaha is egy ilyen fiatal, csodálatos, hm, — itt köhentett egyet, — ruhátlan istennőre emelhetem, mint Linda.

Ludwig szája a sok elfogyasztott bor ellenére pergament szárazzá vált, hangja rekedtes lett és mintha görcsösen erőltetné, szavai mélyen a torkából buggyantak előre:

— Egy jó feleség a legnagyobb kincs, ami valaha is a tiéd lehet. Soha ne feledd el szavaimat, Viktor. Vigyázz feleségedre, mint a szemed fényére. Tedd boldoggá és feleséged bőségesen fogja viszonozni szeretetedet, gyermekeket fog adni neked, gazdagok lesztek, az élet talán nem lesz mindig könnyű, mert nehéz és viharos évek elé nézünk, de ha megbecsülöd és szereted feleséged, asszonyod hűsége át fog segíteni minden nehézségen és bajon.

Ludwig torkában elviselhetetlen lett a nedvhiány és nagyot húzott a Medokból. Sietve lenyelte, nagyot csuklott, szeszes böffentés jött fel a torkán és folytatta filozofálását. — Tudom, most mi mind a hárman alaposan bekávéztunk, de nem akarok valami olyasmit elkövetni, amit, amikor kijózanodunk, holnap reggelre talán megbántok. Nemzetem fiatalságának a jövője sokkal fontosabb, mint a parázna játszadozás. Szeretném, ha ti ketten nagyon boldogak lennétek, és rengeteg gyereketek lenne, akiket biztosan a sajátodnak mondhatnátok. Az életnek ez az egyetlen értelme. Ne engedj az ördög ösztökélésének, és bujaságért ne add el a lelkedet. Légy büszke és hord magasan a fejed. Váljon ennek az éjszakának a titokzatossága, titkos legendátokká, amiről még, talán ötven év múlva is beszélgetni fogtok. Én a ti

őrző angyalotok vagyok, vagy valami olyasmi… mind a kettőtöket nagyon szeretlek… a legjobbat akarom nektek… — és Ludwig feje lassan lejjebb csúszott a mellére. Most már összevissza beszélt, de nem adta fel és egyre tovább motyogott, de szavait már nem lehetett érteni. A legvégén ülve elaludt és a puha fűbe leesve lefordult a fatörzsről.

Viktor és Linda bemásztak a sátrukba. Viktor behúzta és bekötötte az ajtószárnyakat és levadászta a bent rekedt néhány szúnyogot. Ráhengeredtek a magukkal hozott vékony lószőr matracra és betakarództak. A takaró alatt, gyengéden csókolgatva egymást, szorosan összeölelkeztek és a kellemesen növekvő melegségben hamarosan elnyomta őket az álom.

Reggel már magasan járt a nap, amikor Viktor, elsőnek felébredt és kinézett a sátorajtón, de Ludwig sátorát vagy csónakját sehol sem látta. A férfinek semmi nyoma nem volt, mintha soha nem is létezett volna és soha nem avatkozott volna be életükbe. Viktor visszabújt a sátorba, Linda felrezzent és ismét egymáséi lettek. Linda puhán hanyattfeküdt, és szerelmesen, bűntelen, de esendő testének utolsó porcikájáig, odaadta magát férjének. Viktor olyan gyengédséggel ölelte vissza, mintha Linda testében egyetlen csont sem lenne és a legkisebb szorítás is fájdalmat okozna. Linda teljes megadással tűrt bármit, amit Viktor óhajtott csinálni. Mozdulatlanul feküdve csak csókolgatta férjét, de olyan szenvedéllyel, aminek létezését egy nőben kevés férfi tapasztalhatta meg valaha is.

—

Július második fele, 1940-ben nagyon száraz és meleg volt. Viktor és Linda együtt vették ki kéthetes évi szabadságukat, és régen előkészületben lévő terveik szerint a Dunán akartak déli irányban leevezni. Kibérelték a csónakot, egy kétszemélyes sátrat felgöngyölíthető matracokkal és összekészítettek elegendő számú meleg pokrócot, ha az éjszakák hidegre fordulnának. Linda felpakolt kéthétre való száraz élelmiszert és elgondolásuk szerint a többit, ahogy majd szükség lesz, a folyó menti falvakban fogják beszerezni.

A hajnal első fényénél elindulva a Római Parti csónakházból eleveztek a Margitsziget mellet és a Margithíd alatt. Könnyű evezőhúzásokkal dolgozva és kihasználva a folyam erős sodrását, volt idejük megcsodálni a Parlament épületét, és ahogy a kelő nap keletről megvilágította az impozáns épületek sziluettjeit, a Duna parti szállodasort. Tekintetük hazafias büszkeséggel siklott végig a Várhegy középkori bástyáin, palotáin és a királyi palota pazarul méltóságteljes ablaksorain. Egy kilométerrel délebbre elhaladtak a Gellérthegy sziklái előtt, első randevújuk emléke jutott eszükbe, összenéztek és pillanatra elengedve az evezőket megérintették egymás kezét.

Jóval délebbre, Budapest belvárosa alatt a jobboldali folyamágat választották, amely hatalmas ívben körbefolyta a széles és hosszú Csepel

szigetet. A fák mögött elrejtett katonai repülőtérről harci repülőgépek bukkantak elő és fejük felett mennydörgésszerű motorzúgással széles ívben keletre fordultak.

A Magyar Honvédség harmadik mobilizációját Viktor a lehető legügyesebben ezzel a kéthetes csónaktúrával kerülte el, mivel komoly lehetőség volt arra, hogy többhónapos időtartamra őt is behívják.

Első éjszakájukon a Csepel sziget déli csücskénél táboroztak és az esti csendben, az őket körülvevő tengernagyságúra szélesedett víz látványa alázatos áhítattal töltötte el lelküket. Másnap nem eveztek erősen, ritkán és csak gyengén húzva az evezőkön, órákig csurogtak a folyam sodrásában és álmodozva csodálták a mellettük elvonuló táj szépségét. Hosszú kilométereken át baloldalukon, a finom homokszemcsék a megállás nélkül fújó nyugati szelekkel érkeztek és rakódtak le évezredek alatt és a folyó keleti partján függőlegesen emelkedő löszfalak, mint hullámzó sivatagi dombvonulatok harminc méter magasságra tornyosodtak. A fákkal dúsan benőtt nyugati part nem volt magas, laposan terült el és a védőgáton túl rendezett veteményeskerteket és gyümölcsösök lombjait lehetett látni. A lombok között rejtőzködő falvak, messzire széjjelhúzódtak egymástól, az árterületektől távol maradtak és tisztes távolságra húzódtak a folyótól.

A nyári nap erősen sütött, és a csónak alatt sustorgó víz finoman hűsítette izzadó melegük. A táj szépsége lelküket szeretettel töltötte el és érezték, hogy a folyó két oldalán a bőséges terméssel várandós anyaföld, békét és örök boldogságot ígér nemzete gyermekeinek.

—

Naponta egyszer, biztos helyre kikötve csónakjukat, begyalogoltak egy parthoz közeli faluba és a fűszeresnél kenyeret, friss zöldségeket, szalonnát, és fokhagymával és pirospaprikával ízesített szárazkolbászt vettek. Esténként, hosszú nyársakat vágtak a körülöttük burjánzó mogyoróbokor hajtásokból, darabokra vágták a szalonnát és a zöldpaprikát, hagymakarikákat és kolbászszeleteket tűzdeltek fel botjaikra és a tűz felett ízletes vacsorát pirítottak.

Az égő szalonnáról lecsöpögő zsírt vaskosra tört kenyérdarabokkal fogták fel és nagyokat harapva a zsírral átitatott falatból, mohón nyeldesték ízletes ételüket torkukon lefelé. A kulacsaikban tárolt langyosra melegedett vizet, későbbre, szűkösebb időkre tették félre, de most, a hedonizmus istenének áldozva, egy ötliteres demizsonból iszogatva, finom borocskával mosták le a szájukban felgyűlt zsíros utóízt.

A delelő nap égetően tűző sugarai alatt mezítláb lépegetve a puha homokban elsétáltak a gémeskutakig, melynek a hatalmas legelők szélein álló magányosan égbeemelkedő kútágát a folyón evezve már messziről észrevették. A kötél végén himbálódzó vödröt leeresztették a mélybe, és

álmodóan hallgatták a kongó visszhangot, ahogy lent a mélyben az üres vödör a moszattal benőtt nedves kőfalakhoz ütődött.

A vödörben, a harminc méteres mélyből jéghideg vizet húztak fel és beleöntötték a kút melletti favályúba. Vadul csapkodva a fagyos vizet, csiklandó nevetések között arcukat és felsőtestüket megmosták, és nagyokat kortyoltak az ambrózia ízű nektárnak érzett hűs folyadékból.

Kevés pénzzel és rusztikusan létezve, Viktor és Linda gondtalan nemtörődömséggel élvezték felhőtlen ifjúságuk örök pillanatait.

A folyam szélesen folyt és grandiózuson csodálatos nyugalommal haladt lefele medrében. Sietőssége lelassult és lustaságában sorra lerakta az összes homokot és kavicsot, amit a messzi Alpokból és a magas Kárpátokból idáig magával görgetett. A nyár hosszú száraz és esőtlen heti után, a vízállás alacsonnyá lett, a folyó keskenyebbre húzódott és megengedte, hogy partjai mentében rejtett sóderszigetek bukkanjanak elő. Egyes szigeteken fák is álltak, és kavicsos partjaikon sűrű bozót nőtt. Viktor és Linda egy ilyen kavicszátonyon kötött ki és sátrukat a folyami forgalom hívatlanul kíváncsi szemei elől elrejtve ütötték fel.

Csónakjukat egy százados fűzfa alatt egy vastag ághoz csomózták, köveket szedtek és tábortűzhelyet formáltak maguknak, és annyi hordalékfát hordtak össze, hogy ökröt is lehetett volna rajta sütni.

Linda levetette fürdőruháját és pucéran, mint Éva a paradicsomban, úgy sétálgatott fel-alá nagy nemtörődömséggel. Viktor követte feleségének merész példáját és a hűvös reggelektől kezdve, a delelő nap tüzén keresztül, és a nyugaton hanyatló nap sugarait is kihasználva, meztelen napozással töltötték a nap javarészét. Az augusztusi napkorong égető sugarait és a forró meleget ellensúlyozni néha belerohantak a hűvös vízbe és víz alá buktatták egymás fejét. Hátukra fordultak és vadul csapkodva maguk körül, mintha hirtelen piknikező rucákká változtak volna át egy óriási pocsolyában, úgy élvezték az emberiség legősibb, és legtermészetesebb éltető elemét.

Az idő múlása számukra többet semmit nem jelentett, nem törődtek a maguk mögött hagyott modern civilizációval, és azt hitték, hogy az egész széles világegyetemben egyetlen más emberpár sem létezik rajtuk kívül. Három nap után kieveztek a folyó bal partjára és andalogva elsétáltak a legközelebbi faluig, hogy feltöltsék fogyóban lévő élelmiszertartalékaikat. Egy pincénél megálltak, az öreg tulajdonostól vettek két ötliteres, fűzfavesszőkkel befont házilag készített demizsont, megtöltették és volt elegendő boruk a következő tíz napra.

Ha elfáradtak, lustán lefeküdtek az égető kavicságyra terített pokrócra, este jócskán nyakaltak a borból és órák hosszat énekelték néha szomorúan szentimentális, de legtöbbnyire vidám dalaikat.

Testük lefogyott, megizmosodott és a nyári nap lángsugarai alatt bőrük az égetett bronzszobrok színére barnult. Napolajat nem használtak, engedték,

hogy minden testrészük, beleértve feneküket és Linda esetében, régebben alabástromfehéren maradt kebleit, egyenletesen egyforma sötétté változzon.

Linda hosszú, nőiesen karcsú és telt combjai is csokoládészínűre égtek és a nap homokszínűre szőkítette az ágyékát borító dús bozótot. Órákig a hátán feküdt és tűrte, hogy Viktor gyengéden igazgassa és fésülgesse rendetlenül göndörödő szőrszálait, és köldökétől lefele haladva izgatóan simogassa a hasa alját és megérintse nőiességének érzékeny redőit. Viktor összecsókolgatta asszonya testének minden porcikáját, ajkai mindenhova betévedtek és kezei megmasszírozták Linda legelrejtettebb testrészeit. Élvezve a gyönyört Linda behunyta a szemét és odaadóan teljesítette férjének vágyait, és szerelmesen engedékenységgel követte minden ösztökélő mozdulatát.

A természet lágy öle Viktort megszállottan tetterős szeretővé varázsolta. Naponta háromszor szeretkeztek, kint feküdve a nap sugarai alatt, a víz szélén, ahol a hullámok gyengéden locsolták vággyal teli testüket. Szerelmi felhevülésük letörte a tartózkodás láncait és lerombolta az álszentség tiltó sorompóját. Szeretkezés után a Dunába vetették magukat, tisztára mosakodtak, ittak, ettek és megállás nélkül hangosan kacagva és ifjúi energiával újonnan feltöltve ismét játszottak egymással.

Egy hét után menniük kellett. Szabadságuk napjaiból jócskán felhasználtak és még mindig el akarták érni a száz kilométerrel délebbre fekvő folyami kikötővárost, Baját, ahonnan menetrendszerinti hajójárat közlekedett vissza Budapestre.

Az óriási lapátkerekes gőzös késő este indult. Izmos matrózlegények beemelték gurulóevezősüket és kötelekkel hozzáerősítették a fedélzet korlátjához. Linda és Viktor lementek a belső utastérségbe, ami mélyen lent a hajó gyomrában, a vízszinttel egy magasságban volt kialakítva és kényelmesen berendezve.

Linda és Viktor szépségükkel és ifjúságukkal kiemelkedetek a többi utas közül. Bőrük sötétre lesülve, és hajuk a naptól világosszőkére fehérítve, lerítt róluk a boldog megelégedettség. Messze felülemelkedtek a kapzsi tekintetű kupecek, a falusi nénikék és a terebélyes kofaasszonyok sokasága fölé, akik kontyokba font őszes hajukat sötét kendőkkel takarták. Utaztatva portékáikat a pesti piacokra rendszeresen egy héten egyszer megtették ezt a hosszú hajóutat és furcsálló szemekkel vizsgálgatták ismeretlen utazó társaikat.

Linda Viktor ölébe hajtotta fejét és Viktor gyengéden átölelte. Szorosan összebújtak és betakarództak, melengették egymást, és a hajógépek egyenletes moraja lassan elringatta őket.

Hamarosan mély álomba merültek és másnap mire kora hajnalban felébredtek, kevéssel a Ferenc József híd alatt, a hajó éppen kikötésben volt. Két markos hajóslegény leeresztette csónakjukat a vízre, beszálltak és keményen dolgozva az erős sodrás ellen elkezdtek északi irányba evezni. A vízhez közel és a híd alatt még mindig szinte sötét volt, és minden ügyességüket bevetve kellett kerülgetniük a kikötőkábeleket, és a folyóba

mélyen benyúló dokkokat. Több órai kemény erőfeszítés után felértek a több kilométer távolságban lévő Római Partig és partra húzták csónakjukat.

Megérkeztek, fáradtak voltak és piszkosak, de tudták, hogy csodálatos utazásukat egy életen át nem fogják elfelejteni.

—

Hétre reggel, energia tartalékjaik újratöltődve és fizikumok megerősödve, mindketten visszatértek munkahelyeikre. Boldogak voltak és készek álltak a munkás hétköznapok elviselésére, de alig várták, hogy elmehessenek a következő Dunai túrára, és az alkalom, remélték, remélhetőleg nem fog sokat váratni magára.

Linda ciklusa augusztus közepén volt esedékes, de elmaradt. Két hétig várt és egy csendes este, a szokásos finom vacsora után, Viktor ölébe kuporodott és átölelte nyakát.

— Viktor, kicsi szívem, fontos mondanivalóm van.

Viktor felesége szoknyája alá nyúlt; és azonnal elfogta az érzéki vágy.

— Beszélj, kicsi galambom, hallgatlak.

— Pontosan erről van szó, — Linda kényelmesebbre igazította fenekét Viktor ölében, — drágám, te elmehetnél csődörnek, rövid idő alatt teherbe ejtettél.

Linda viccel keverve próbálta férjének beadni a szokatlan hírt, de az aggodalom összeszorította torkát; eddig még soha nem beszélgettek arról, hogy gyermekük legyen. Túlságosan fiatalok voltak, Viktor alig huszonnégy és ő maga csak húsz. Talán Viktor még nem áll készen arra, hogy apa legyen. Talán, gyerek helyett, Viktor utazgatni akar néhány évig és kettesben akarja élvezni a házaséletet.

Linda nagyot nyelt és érezte torkában megszorul a keserűség gombóca.

— Drága kis szerelmem, nagyon szeretlek téged. — Linda boldogan hallgatta a választ, egy másodperccel mielőtt elpityeregte magát, — ennek így kellett lennie. A fenséges örökkévaló áldott meg minket vágyunkkal és Ő adott nekünk gyönyört. Jóindulata nem volt ok nélkül és ez volt az ok, amiért megáldott minket. Életünk végéig együtt maradunk és ígérem neked, hogy jó apa lesz belőlem. Ne félj semmitől, ha sok lesz a munka, cselédet fogadunk. Bízz bennem, kiváló mérnök vagyok, csak magadra vigyázz. El fogunk menni egy neves szülészorvoshoz, de bőségesen kell enned. Akarom, hogy hatalmas pocakot nevelj, és kövérségednek minden dekáját imádni fogom. Nem találom a szavakat, olyan boldoggá tettél. Ez volt a legjobb hír, amit valaha is mondhattál.

Linda először gyengéden szájon csókolta férjét. Majd ajkait Viktor ajkaira szorította és ölelő karjaival átfonta nyakát.

— Én is szeretlek, Viktor, — suttogta, — ígérem, hogy jó anya leszek, és szexi feleséged maradok. Még várjunk néhány hetet, és amikor biztos vagyunk

a dologba, akkor eláruljuk a titkot rokonainknak is. A terhesség utolsó hetéig dolgozni akarok. — Linda kis szünetet tartott majd kijelentette. — A munkát ráérek otthagyni, de az nem jelenti azt, hogy a gyerek nevén ne kezdjünk el már most gondolkozni.

Elcsendesedtek, és álmodozóan, magukban találgatni kezdték, melyik is lenne a legtökéletesebb név. Viktor fiúneveken gondolkozott és lelki szemeivel Linda egy leánykát látott rózsaszínű maslival a hajában.

Hosszú percek teltek el és végül Viktor törte meg a csendet:

— Hallgattad a híreket a rádióban?

— Nem, miért?

— A mai napon, szeptember nyolcadikán 1940-ben, emlékezz erre a dátumra, Erdély északi fele visszatért hazánkhoz

—

Walter abbahagyta az írást. Felvette tornacipőjét, pólóinget húzott, belelépett rövidnadrágjába és gondolataiba mélyedve elindult gyalog a Weed Beach tengerparti strand felé vezető úton. Drága Linda nagymama, milyen művésziesen részletezett visszaemlékezéseket írt. Imádhatta az 1940-es évet. Az volt a legutolsó békeév Magyarországon, még mielőtt egyetlen magyar honvédnak is fegyvert kellett volna fognia hazája védelmében. Az ország visszaszerezte az 1920-ban elveszített területek nagy részét. A vidékek, ahol magyar lakosság volt többségben majdnem mind vissza lettek csatolva az anyaországhoz. Kivéve Bácskát, a gazdag délvidéket, ami egyelőre még mindig Jugoszláv fennhatóság alatt maradt.

A naplóban leírt élet szépsége éles ellentétben állt a gyűlölködő elítéléssel, amit a hivatalos történelemírás Magyarország második világháborús szerepéről elfogadtatott a világgal. Walter fejében összekuszált érzelmek kavarogtak és össze kellett szednie gondolatait. Egy független vélemény kialakításához részletesen meg kellett ismernie a korabeli lokálpolitikát mely, gondolta, ha nem is változtathatta meg az ország földrajzi helyzetéből és a nyugati nagyhatalmak döntéseiből eleve elrendelt sorsát, de kijelölte az odáig vezető utat.

Sétájából hazatérve munkához látott. Bízva az angol elfogulatlanságban, elővette Brittanica Lexikonját és több címszó alatt írottakat összehasonlítva kielemezte, hogy hogyan is alakultak a világháború előtti időszak eseményei Magyarországon.

—

A Sztálin József vezetése alatt álló USSSR Vörös Hadserege, miután vezérük gyors ultimátumot küldött Romániának, 1940. június 28-án elfoglalta Besszarábiát és Észak Bukovinát. Megmaradt határaik garantálására a románok a német birodalomnál kerestek biztosítékot és Károly, román király

egy németbarát kormányt juttatott hatalomra. A Szovjetunió, 1940-ben még Hitler szövetségese, bejelentette, hogy támogatja a Románia ellenes Magyar és Bolgár területi követeléseket. Románia külön egyezményt írt alá Bulgáriával és elkerülhetetlennek látszott, hogy Sztálin, hogy biztosítsa magának a gazdag, Ploesti melletti olajmezőket, bele fog avatkozni egy Magyarország és Románia közötti fegyveres összetűzésbe. A fontos olajforrásra Hitlernek is szüksége volt és meg akarta akadályozni az orosz terveket. Miután a magyar honvédség felvonult a magyar-román határra és ezzel a helyzet kiélesedett, Hitler gyorsan és határozottan lerendezte a kérdést. Észak Erdély, a színtiszta magyar lakosságú székelyfölddel együtt visszatért Magyarországhoz és a megmaradt Románia határait Németország és Olaszország közösen garantálta. Hitler szándékosan elmulasztotta, hogy Sztálinnal is konzultáljon az egyezményről, ami a döntésnek határozottan szovjetellenes élet adott.

A Magyar Honvédség bevonult Észak Erdélybe és a lakosság leírhatatlan lelkesedéssel és örömmel fogadta az érkező magyarokat. A honvédek útja mentében százezernyi nagyságú tombolóan ünneplő tömeg sorakozott fel és emberek ezrei tolongtak a virágokkal díszített házak ablakaiban és erkélyein. Amerre mentek piros, fehér és zöldszínű zászlórengeteg lobogott a szélben, virágeső fogadta őket és kipirult arcú gyerekek rózsaszirmokat szórtak a felszabadítók lábai elé. Hazafias énekek és indulók egekig emelkedő erővel harsogtak a hegyeken és a mezőkön át és mindenfele elvitték az ifjú honvédek lépteinek dobbanó ritmusát.

A boldogságtól sugárzó katonák megállíthatatlanul és egyre beljebb meneteltek előre a megszentelt földön és cifra népviseletbe öltözött asszonyok és leányok ölelték és csókolták ahol érték őket.

Napbarnított katonák honvédszázadai és a huszárság végtelen sorai büszkén masíroztak előre Erdély szívébe és fel, egészen az ezer éves határokig, a keleti Kárpátok legmagasabb bérceinek tetejéig. Magyarország Régense, Horthy Miklós fehér lovon lovagolt be a felszabadított városokba, és amerre ment a magyar katonaság tisztjei, és hagyományos nemesi ruhákba öltözött előkelőségek ezrei követték diadalútját. Fejeiket büszkén emelgetve, sörényeik zászlóként lebegve a szélben, a magyar huszárlovak büszkén táncoltak lovasaik alatt, akik hátukon golyóra töltött karabélyt és oldalukon éles kardot viseltek és szabadulást hoztak az idegen zsarnokság alól.

A felszabadított városok és falvak százaiban minden fiatal nő hazafias kötelességének érezte, hogy a szabadítókat szerelmes karokkal, meleg étellel és puha ággyal üdvözölje. Fáradt, de örömtől sugárzó katonák hosszú sorban meneteltek a vidéki utakat szegélyező jegenyefák alatt és harsogó örömmel dalolták indulóikat:

Horthy Miklós, édesapánk,
Küldj el a csatába,
Büszke leszel fiaidra,

A Magyar bakákra.

Egy szál se,
De egy szál se,
Marad az ellenségből,
Még az Úristen is,
De vígan nézz le ránk,
Az égből.

Egy szál se,
De egy szál se,
Marad az ellenségből,
Még az Úristen is,
De vígan nézz le ránk,
Az égből.

1940 szeptembere csodálatos hónap lehetett a magyar történelemben. Az egész ország ünnepelt és szívből örvendezett, egyedül Teleki Pál, az nemzet zseniálisan okos, és nemzetközileg elismert tudós vezetője tért vissza szomorú arccal a Bécsi Döntés tárgyalásairól. Tragikusan balszerencsésnek tartotta, hogy német politikai manipulációk tették lehetővé Észak Erdély visszatérését és nem Magyarország független erőfeszítései és áldozatai. A német befolyás növekedése erősen aggasztotta és megjövendölte a súlyos árat, amit beavatkozásukért a németek ki fognak vetni az országra. Mostantól kezdve a magyar hadiipar hitelbe gyártotta a fegyvereket Németországnak, és soha nem kapott ellenszolgáltatást a leszállított harceszközökért. A Magyar Honvédhadsereg bármi komoly hadviselésre gyengén felszerelt maradt és a nagyhatalmak ellen még egy önvédelmi háborúra sem lett volna képes.

Magyarország és Jugoszlávia 1940. december 12-én, megnemtámadási és örök barátsági szerződést írt alá. A szövetség, a politikai géniusz, Teleki kezdeményezése, erős hatalmi tömböt hozott létre a németek délkelet európai politikai ambíciói ellen. Az érem egyik oldalát nézve, a cár által zsákmányolt 1849-es magyar zászlók visszaadásával a Szovjetunió jó szándékot mutatott Magyarország fele, és a Luftwaffe sikertelensége az Anglia feletti légi csatában bizonyította, hogy a német haderők nem legyőzhetetlenek. De a másik oldalon ott volt a veszély, Románia egyre jobban németbaráttá vált, német gyakorlóhadosztályokat hívott be területére, és fenyegette Magyarországot a Bécsi Döntés német szponzorálta revíziójával. Anglia, bár pozitívan mérlegelte Magyarország antifasiszta erőfeszítéseit, mégis fenntartotta kedvezőtlen véleményét, és nem támogatta a Magyarországot igazságtalanul szétdaraboló Trianoni béke érvénytelenítését. Németország erőszakosan próbálta kényszeríteni a délkelet európai országokat, hogy csatlakozzanak a Németország, Olaszország és Japán közötti háromhatalmi

egyezményhez. Jugoszlávia megtagadta a szövetség aláírását és Hitler, brutálisan és azonnal, megtámadta őket. A német légierő megbombázta Belgrádot és a Wehrmacht három nap alatt széjjelverte a Jugoszláv hadsereget. A győztes németek széjjelszabdalták Jugoszláviát, területéből létrehozták a fanatikusan németbarát Horvátországot és egy istent és embert nem ismerő véres és brutálisan kegyetlen gerillaháború tört ki a szerbek és a horvátok között.

Németország, Szerbiához hasonló sorssal fenyegette Magyarországot és kényszerítette, hogy csatlakozzon a német agresszióhoz.

A Magyar Honvédség átlépte a Jugoszláv határt és elfoglalta Bácskát. Tiltakozásul, Teleki Pál öngyilkosságot követett el, Anglia megszakította Magyarországgal a diplomáciai kapcsolatokat és az ország veszedelmesen közel tolódott ahhoz, hogy ismét a németek oldalán keveredjen bele az új világháborúba.

Teleki halála után csak néhány hetet váratott magára a végzetes lépés. Németpárti politikai vezetők kaparintották kezükbe az irányítást és Németország után, Románia és Szlovákia példáját követve Magyarország is hadat üzent a Szovjetuniónak.

Bácska elfoglalása alapjában véve különbözött az addig elért területi revízióktól. A magyar katonai alakulatok fegyveres ellenállásba ütköztek, utcai harcok folytak Szabadkán és a visszavonuló Jugoszláv katonaság felrobbantotta a Tiszán átvezető gyönyörű Zentai hidat. Sztálin Szovjetuniójának egyenes parancsára, a szerbek gerillaháborút indítottak a német megszállók ellen. A gerillaháború, bár lecsökkent méretekben, Bácskába is átterjedt. Szerbek Belgrádból és délebbről ismét beálltak önkénteseknek, hogy pusztítsák és égessék a magyar falvakat, de legfőképpen, hogy terrorizálják a rendfenntartó csendőralakulatokat. A lapos, nyitott terep, ellentétben Szerbia hegyes és erdős területével, nem volt alkalmas egy tipikus rajtaütő és bujkáló jellegű partizánháborúra és a szerb harcviselőknek szabotázs akciókhoz, kendergyárak és malmok felégetéséhez, és távírópóznák felrobbantásához kellett folyamodniuk.

—

Walter becsukta a Brittanica Lexikont nyitva tartott köteteit és a többi forrásmunkákat, amelyeket áttanulmányozott, hogy kielemezze a korai negyvenes idők végzetes éveit érintő politikai kérdéseket és a kialakult helyzeteket, és hitetlenkedve rázta a fejét. — Hogyan élhették nagyszüleim életüket ilyen gondtalanul és boldogan? Nem vették észre a feléjük közeledő háborús vihart?

— De hogyan látták volna a veszélyt? — kiáltott fel hangosan. — Milyen választásuk volt az adott körülmények között? Földi halandók voltak, a fák sűrűjétől nem láthatták az erdőt, nem tudtak a magasba emelkedni és a történelem madártávlatából mérlegelni az eseményeket.

Walternak el kellett fogadnia, hogy a történelem nem kitalált kalandregény, amit át lehet fogalmazni és büntetlenül megmásítani. Szomorúan sóhajtott, újból kinyitotta Linda nagymama naplóját, és így bíztatta magát. — Úgy kell leírnom az eseményeket, ahogy azok valójában megtörténtek, és hogy milyen közvetlen behatással volt a háború az én családomra.

—

Ifjabb Dóczy Viktor, 1941. május 10-én született Budapesten, az Orvosi Egyetem Üllői úti gyakorló klinikáján. Az újszülöttet Grósz György, a fiatal zsidó nőgyógyászorvos, Viktor jó barátja a Szabadkai gimnáziumból, professzionista tudása segítette a világra. A nemrégiben bevezetett antiszemita törvények megszorításai ellenére, Budapest még mindig biztonságos hely volt a zsidóság számára, legtöbbjük továbbra is gyakorolta hivatását, megtartották üzleti vállalkozásaikat, és a zsidó vagyon és gazdasági hatalom jelentősen befolyásolta Horthy politikáját, mely megmentette Magyarországot a német megszállástól, és megakadályozta a zsidók deportálását, ami már évek óta folyt és megtörtént Lengyelországban és Európa más német megszállta országaiban.

—

Viktor ajánlatot kapott Szabadka városától, hogy legyen a város állandósított kultúrmérnöke. Egy darabing nem szólt Lindának, majd vasárnap délben ebédnél, az aranyló tyúkleves és a marhasült között, előhozakodott a problémával.

Linda, vállán tartva az alig három hónapos újszülöttet, aki édesanyjára borulva hangosan böfögött és tejeseket nyáladzott, megállt az evésben és kérdően Viktorra nézett. Arca aggódást és nemtetszést mutatott.

— Ez egy kivételesen remek ajánlat, — Viktor lelkendezett rábeszélően, — ha elfogadjuk, lesz bőségesen elegendő jövedelmünk, hogy megengedjünk egy bentlakó cselédlányt és jóval nagyobb és kényelmesebb lakást béreljünk, mint ez a mostani garzonlakás.

Linda nem örült a hírnek. Senkit nem ismert Szabadkán. Nem osztotta férje rajongását, kockázatos kalandnak vélte az egész javaslatot és eltökélte, hogy ragaszkodni fog az életformához és a városhoz, amit ismert.

— Budapest hiányozni fog nekünk, — mondta és összeráncolta homlokát, — a Duna és a hegyek, nincs kedvem itt hagyni szeretett városomat.

Felesége ellenállása kellemetlenül érte Viktort. Nem érzett hajlandóságot, hogy könnyen lemondjon a lehetőségről és makacsul, jobb ügyhöz méltó lelkesedéssel próbálta Lindát meggyőzni, hogy fogadják el az ajánlatot.

— Ez egy soha vissza nem térő alkalom arra, hogy szakmailag is előre haladjak. A Békésszentandrási gát építése közel áll a befejezéshez, hamarosan más beosztást kell keresnem, talán új munkahelyet is.

Hallgattak. Viktor nem értette, hogy miért olyan fontos Lindának, hogy Budapesten éljenek. Ő is szeretett a fővárosban élni, de tudta, hogy az élet máshol is lehet szép. Valahogy finoman és ügyesen rá kellene beszélnie Lindát a költözködésre. Kivett magának egy finomra sült marhaszeletet és újrakezdte érvelését. – Értem, szereted Budapestet. Én is, de fontoljuk meg csak egy pillanatra a pozíció előnyeit és az óriási lehetőségeket, ami odalenn vár reánk. Pár éven belül még a saját építési vállalatomat is létrehozhatom Szabadkán. Rengeteg munka van a visszatérült területeken.

Linda rázta a fejét. Most először házasságukban kételkedni kezdett Viktor józan ítélőképességében. Imádta Budapestet. Fiatal leány korábban, már egyszer nem volt hajlandó szüleivel vidékre költözni és megtagadta, hogy visszatérjen velük a család ősi hajlékába, egy vidéki faluba. Gondolta, talán ismét azt kellene csinálnia. Kitartani, amíg lehet, lecsökkenteni a kiadásokat, kikérni Anna segítségét, és itt maradni, ahol mindent ismert és ahol biztonságban érzi magát. Még egyszer, talán utoljára, megpróbált érvelni Viktorral.

— Viktor, nincs szükség arra, hogy gazdagok legyünk. Meglásd, hogy itt is sikerülni fog nekünk. Többet vállalok magamra és kevesebből is meg fogunk élni. Még kiderülhet, hogy ez a szabadkai mérnökség, a nagy pozíció és a hatalmas fizetés csak egy üres ígéret. Nem tudom neked pontosan megmagyarázni, hogy mi az, de valami nagyon rossz előérzetem van ezzel a Bácskába való költözködéssel kapcsolatban.

Nem fogadva el az ellenvetést, csak saját, vak ambícióit tartva szeme előtt, Viktor meg akarta törni Linda ellenállását. Hangját felemelte és hadonászó pátosszal magyarázni kezdett:

— Nincs okod az aggodalomra. Szabadka kulturált és kedves hely. Odajártam gimnáziumba, ismerem az embereket. Te leszel a társasági összejövetelek királynője. A helybeliek csodálni fognak. Semmiben sem fogunk hiányt szenvedni. Néhány év alatt elegendő pénzt fogunk félretenni, és visszajövünk ide. A legszebb házat fogjuk megvenni Budán és ott fogunk lakni.

Ki állhatott volna ellen ilyen ígéretes jövőnek és a mindent lehengerlő optimista rajongásnak. Linda beadta a derekát. Elvesztette a vitát, de alaposan. A költözködési javaslat ellentmondott megérzéseinek és női ítélőképességének, de nem vitatkozott tovább; erkölcsi kötelessége volt, hogy kövesse férje vágyálmait.

—

Beleegyezett, hogy elfogadják az ajánlatot és férjével együtt rövidesen leköltöztek Szabadkára. Tetszetős és nagyméretű lakást béreltek a város főterének közelében. Az utcai szobákból gyönyörű kilátás nyílt egy fás parkra, két fürdőszoba volt, hatalmas kúriakonyha, és elkülönített cseléd apartmant. Háztartásvezetőnek, teljes időre és bentlakással, az egyik környékbeli faluból

felvettek egy középkorú özvegyasszonyt, Marist és egy fiatal parasztlányt, Erzsit, hogy segítse ki Lindát, ha túl sok teendője lenne a babával.

Linda visszanyerte régi, szüléselőtti fizikumát, rendszeres testmozgást végzett és megválogatta mennyit és mit eszik. Nem volt leányosan karcsú többé, mint terhessége előtt, asszonyosan megteltek vonalai, de szexesebbnek és kívánatosabbnak látszott, mint valaha. A város főmérnöke, Závodszky Ferenc Viktor jó barátja lett és, sajnos, gyakori ivócimborája. Viktor felújította kártyajátszási művészetét, és hetente kétszer nagy kártyacsatákat vívott a város leggazdagabb és legbefolyásosabb embereivel. De becsületére legyen mondva hűséges maradt és úri teendői mellett feleségét sem hanyagolta el. Nem számított, milyen későn tért haza mulatozásaiból, Lindát minden éjszaka a magáévá tette. Amikor mindenki más aludt és a házat elborította a csend, és béke uralkodott a sötétség bonyolult misztériumában, minden bűne el lett felejtve és helyreállt közöttük a jó házastársi viszony.

Linda az előkelő összejövetelek koronázatlan csillaga lett. Jó svádájú és gazdag gentlemanek, katonatisztek és huszárkapitányok versenyeztek, hogy flörtölhessenek vele, megérinthessék kezét és váltsanak vele egy pár kedves szót. Viktor és felesége teljes mértékben be lettek fogadva a város előkelőségei közé.

Viktor felmentését meghosszabbították. A tisztességben megőszült öreg katonaorvos, élete teljes tartamáig kinevezett elnöke a város sorozóbizottságának és állandó kártyapartnere Viktornak, teljesen alkalmatlannak találta Viktort a katonai szolgálatra.

A lakást Budapestről hozatott bútorokkal rendezték be. Irigylésre méltóan fiatal és nálánál sokkal szerencsésebb húga számára Annus a legjobb anyagokból varrta a ruhákat. A délvidéki élet pazarul elegánsnak és előkelőnek érződött. Linda kezdte hinni, hogy nincs semmi ok aggodalomra.

—

Walter kinyitotta az öreg családi fotóalbumot, Linda nagymamának köszönhetően rendbe rakva és feliratokkal ellátva, és megkereste a Szabadkai képeket. A fényképeken, tehetős kinézetű és elégedett arcú emberek népes csoportjai sorakoztak egymás mellé és néztek vissza rá. Közöttük ott volt a kifinomult ízlésességgel öltözött fiatal Linda, a magabiztos úriember Viktor, és mellettük állva csapatostul lézengtek a Magyar Királyi Honvédelmi Erők elképesztően jóképű katonatisztjei, csendőrfőnökök és a díszegyenruhába öltözött huszárkapitányok.

Egy fényképen megtalálta Erzsit is, a szolgálóleánykát, aki éppen a kisbaba ifjabb Viktort fürdette egy földre letett mosdótálban.

Az éttermi mulatságokról is maradtak fényképek. Szabadka legjobb vendéglőjében ott volt a cigánybanda, a Budapestről lehozatott cifra

selyemruhás dizőz, aki mély hangján búgva szerelmes sanzonjait, énekelt és szépséges karjainak csábos mozgatásával szórakoztatta előkelő hallgatóságát.

Walter gondolta, valamikor a régi szép időkben, nagyszüleinek csodálatos élete lehetett az úri Magyarország egyik felhőtlenül boldog városában, Szabadkán.

De az élet Szabadka nem minden polgára számára volt ennyire gondtalan és harmonikus. A város iparának jelentős része és a teljes nagykereskedelem zsidó kezekben volt. Bácska megyét Magyarországhoz csatolták, és a terület zsidó lakosaira érvényesek lettek a magyar törvények, így üzleti tevékenységük és az értelmiségi foglalatosságokban való részvételük korlátozva lett.

Viktor hamarosan ízelítőt kapott abból, hogy a rendelet mit jelentett a város hatezer főre menő zsidó lakosságának. Egy napon, 1941 vége felé, Rózenfeld Joshua, a város egyik köztiszteletben álló zsidó méltósága, kéréssel fordult hozzá:

— Dóczy úr, — Rózenfeld kezdte, — maga megbízható fiatalembernek látszik. Volna egy remek üzleti javaslatom a maga részére, valami, ami mindkettőnk részére nagyon előnyös és jövedelmező lehet.

Viktornak már most is csodás élete volt, de a fizetetlen számlák kezdtek felgyűlni, kötelezettségei és költségei egyre növekedtek és Lindával szerettek volna több gyereket; hajlandóságot mutatott Rózenfeldet meghallgatni.

— Őseim, 1775-ben telepedtek le Szabadkán, — Rózenfeld köhentett udvariasan és folytatta beszédjét, — déd-nagyszüleim itt vannak eltemetve a zsidótemetőben, és népemnek a maguk nagylelkű Kossuthja adott teljes emancipációt, hogy szabadon gyakorolhassuk vallásunkat és válasszuk megélhetésünket. Beleértve a hatalmas központi zsinagógát, azóta három zsinagógát építettünk. Fontos ünnepeinken, ezerhétszáz embert tudunk befogadni falain belül, a város iparainak nagy része és a teljes nagykereskedelem a tulajdonunkban van, saját iskoláink vannak, a város pénzügyi akcióit mi ellenőrizzük, de mégis, és mindezek ellenére, nem érezzük magunkat biztonságban.

Rózenfeld érvelése felkeltette Viktor érdeklődését. Udvariasan, de szája sarkában egy kicsit bután rejtőzködő vigyorral megkérdezte. — Mi lenne a probléma?

— Még nem fogta el a pulykaméreg, — Rózenfeld merte remélni Viktor reakciójából és idegesen vibráló szemeit a fiatal mérnökre függesztette. — Hazardírozok, vagy szükséges kockázatot vállalok, — latolgatta, és elhatározta, hogy részletezi javaslatát.

— Mi tisztában vagyunk, hogy mi folyik körülöttünk. Horvátország adoptálta a zsidóellenes Nürembergi törvényeket. Országukban szisztematikusan irtják a szerbeket, és ezerszámra deportálják a zsidókat. El sem tudom magának mondani, mennyire aggódunk. Nincs semmi, ami meg tudna védeni minket vérszomjas dühük ellen. A horvát Usztasa gyilkol

minket, a német katonai adminisztráció Bánátban letartóztatta a teljes zsidó férfilakosságot, és megölték mindegyiket. A nők és a gyermekek lesznek a következők. Félünk, már nálunk is, a magyarok is hívják be fiatal férfijainkat és munkaszolgálatos zászlóaljakat szerveznek belőlük.

Viktor szeretett hazája védelmére kelt. Nem volt független politológus, akinek birtokában voltak az összes tények és adatok, véleménye szerint a magyar kormány igazságosan járt el, és földrajzi fekvéséből adódó körülményeihez képest mindent elkövetett, hogy elkerülje a Hitleri Németországgal való háborút. Viktor szerint, az ország védelméhez mindenkinek hozzá kellett járulnia, és csak helyénvaló kötelességek lettek kiszabva a haza másvallású polgárainak.

Hangjában nem volt megbánás, ahogy válaszolt Rózenfeld szavaira.

— A munkaszolgálatosok is csak a hazát szolgálják. Minden magyar kötelessége, hogy eleget tegyen katonai kötelezettségeinek. A németek feldühödnének, ha mi fegyvert adnánk a zsidó behívottak kezébe. Merem remélni, hogy Magyarországon ön biztonságban lesz. Lehet, hogy mi meghoztuk a numerous clausus törvényeket, de csak azért, hogy elkerüljünk egy német támadást és megszállást. Ha az megtörténik, senki nem lesz biztonságban, mindannyian vesztesek leszünk.

De öreg Rózenfeld, jobban ismerte a dolgokat. Ismerte az emberi természetet és megjósolta az elkerülhetetlent.

— Igen kérem, tudom. De a mi vagyonunk, vállalkozó szellemünk és takarékos életvitelünk, nagyon sok embernek szálkát szúr a szemébe. Az emberek irigyek, és gyűlölnek minket, azért ahogy mi élünk, a pénzünkért és kezdeményezéseinkért.

Viktor nem tudta magát tökéletesen azonosítani Rózenfeld világnézetével. Viktor természetesnek tartotta, hogy a magyar arisztokrácia és nagybirtokos osztály kezében hatalmas vagyonok vannak felhalmozódva, de ugyanaz a hatalom zsidó kezekben, azt már meg kellet kérdőjeleznie.

— Miben segíthetek? — kérdezte kétkedőn.

Rózenfeld kiterítette kártyáit Viktor elé. Kockázatos lépés volt, de nem volt választása, utolsó reménye a fiatal városi mérnök volt.

— Tekintélyes vagyont tudnánk az ön nevére átírni. Ön lenne a leggazdagabb ember egész dél Magyarországon. Természetesen csak papíron, lenne egy titkos záradék, ami szerint kérésünkre ön mindent visszaad nekünk. Mi ugyanúgy kezünkben tartanánk és menedzselnénk a businesseket, mint azelőtt, és önnek semmit sem kellene csinálnia. Csak engedje, hogy használjuk a nevét és kapcsolatait, és bízza ránk a többit. Nyugodtan élvezhetné az úri életet, természetesen idejében figyelmeztetne minket bármi ellenünk irányuló akcióról. Magának remek összeköttetései vannak a hatalom képviselőivel.

Viktor nem színlelt álszent felháborodást. Megértette, hogy Rózenfeldnek mi ellen kellett síkraszállnia, szimpatizált a problémáival, de nem vállhatott

Rózenfeld hit és fajtársává és ennél fogva nem azonosíthatta magát a zsidók problémáival, hacsak nem lett volna hajlandó felvenni vallásukat és ugyanazokat a kockázatokat vállalva ő maga is zsidóvá lett volna hajlandó válni. Ez egy lehetetlen kérés volt, nem volt közös érdekük, amit együtt védhettek volna. Óvatosan válogatva szavait, megfogalmazta a választ, ami a legjobban szolgálta az ő saját, személyes érdekeit.

— Rózenfeld úr, ajánlatával rendkívülien lekötelez és megtisztel, és borzasztóan sajnálom, hogy magukat ilyen veszély fenyegeti, de ha elfogadom javaslatát, annak komoly következményei lesznek, és borzasztó kockázatokat vállalnék magamra. Családom van és felelősséggel tartozom értük, nem veszélyeztethetem az ő biztonságukat. Tehetséges fiatalember vagyok. A saját erőmből is sikerre fogok menni. Hatalmas vagyonok és a megabusiness, ez nem az én szakértői specialitásom.

A visszautasítás nem lepte meg Rózenfeldet. Alapjában véve nem várta, hogy Viktor egy ilyen veszedelmes tervet elvállaljon. Tisztán kötelességből hozta elő a javaslatot, egy átmeneti megoldást, amit megijedt vallásos gyülekezetének kiválasztott öregei, titkos éjjeli tanácsukon elhatároztak.

— Igaza van, de gondolja meg, — mondta búcsúzóul, — tárgyalja meg feleségével.

— Ennyit megtehetek, — felelte Viktor. Felállt kezet nyújtott az öreg zsidónak és barátságos mosollyal megnyugtatta. — Ne féljen. Feleségemnél és nálam a maguk titka biztos helyen van.

—

November elején, egy hivatalos összejövetelre és audienciára Viktornak és főnökének, Závodszky Ferencnek Budapestre kellet menni, fel a Mezőgazdasági Minisztériumba. A város gépkocsit és sofőrt adott melléjük és kora reggel elindultak.

A találkozó végeztével, mielőtt hazaindultak volna, Viktor bement a Zserbó cukrászdába és vett egy hatalmas dobozzal a legfinomabb tortasüteményekből. Hazafelé, nem sokkal Szabadka előtt megálltak Bácsalmáson és ott is bevásároltak. Fél tucat ötliteres demizsonnal vettek a legfinomabb, félédes bácskai borokból és a portékát természetesen meg kellett kóstolniuk és, beleértve a sofőrt is, alaposan becsiccsentettek.

Közvetlen Szabadka előtt a sofőr rosszul vette be a kanyart és becsúsztak az árokba és Závodszky, teljes estét betöltő hatalmas fenekével laposra nyomta a süteményes dobozt. Odahaza, még mindig spiccesen, de tele bocsánatkérésekkel, Viktor átadta Lindának a furnérlemez vékonyra nyomott finomságokat, nagyot csuklott és ennyit mondott.

— Most hoztam Pestről.

Linda felháborodottan eltolta magától a dobozt és leckéztetni kezdte férjét:

— Viktor, jobb lesz, ha abbahagyod az ivást. Tudom, hogy Závodszky a főnököd, de Feri alkoholista és nem szeretném, ha te is olyanná lennél, mint ő.

— Bocsáss meg, Linda. — Viktor ígérgetett fűt fát. — Abbahagynám az ivást, de Závodszky rettenetesen követelődző és mindig talál valami okot, hogy berúgjunk.

— Akkor ne dolgozz neki többet.

— Jó, hogy említed, már régebben akartam mondani. Rózenfeld Joshua remek ajánlatot tett. Azt akarja, hogy vezessem üzleti vállalkozásaikat.

— Miféle vállalkozásokat? Ezt, hogy érted?

— Azt hiszem, rejtőzködni akarnak a nevem mögött.

— Rejtőzködni, — Linda éles hangon kiabálni kezdett, — a zsidók? Hát nem látod, hogy mi történik a zsidókkal körülöttünk mindenfele? Utánuk mi következünk. Remélem, nem akarod már most magadra haragítani a nemzeti szocialistákat. Miért nem alapítod meg a saját építkezési vállalatodat. Nem azt ígérted, hogy itt lent rengeteg üzleti alkalom van?

Viktor békítően, felesége minden tiltakozása ellenére, jó nagy cuppanós csókot nyomott méregtől kipirult arcára. — Igazad van, kicsikém. Ne haragudj, soha többet nem iszom.

—

Viktor kivitte Závodszkyt a Kék Gúnár vendéglőbe, ott szaftos malacpörköltet rendelt és bejelentette, hogy meg szeretné indítani saját vállalkozását. Viktor legnagyobb meglepetésére Závodszkynak tetszett az ötlet és megígérte, hogy segíteni fog.

— Itt az ideje, — Závodszky mondta, — hogy végre valaki más, mint a zsidók próbáljon vállalkozásba fogni. Én adok neked elég munkát, a finanszírozás miatt meg ne aggódj, csak azzal törődj, hogy céged jó munkát végezzen.

Viktor kibérelt egy kis irodahelyiséget, felvett egy titkárnőt és Závodszky adott neki egy zsíros munkát, öt kilométer hosszúságban, 36 coll átmérőjű beton csatornacsövet kellett fektetnie, Palicstól a főtéri promenád alatt lévő gyűjtőcsőig. Viktor felvett kétszáz kubikost és felásatta a cső útvonalát. Az első két hét letelte után egy fillérje sem volt, hogy kifizesse a munkásait. Bement Závodszkyhoz és előadta, hogy napszámosai várják a fizetést.

Závodszky vette a kabátját, Viktorral együtt kimentek az utcára és megnézték az elvégzett munkát. Látva a kiföldelt árkot, Závodszky elégedetten bólogatott és irodájába visszamenve, mint az elvégzett munka ellenértékét, kiírt egy váltót a szerződés teljes értékének felével egyenlő összegről.

Viktor kifizette embereit és Budapestről, régi jó ismerősének, Rothauser Ludwig vállalatától megrendelte a csöveket. A hatalmas mennyiségű cső, egy teljes vasúti szerelvényt megtöltve, hamarosan megérkezett és karácsony eljövetelére Viktor már egy sikeres és jól menő vállalkozás tulajdonosa volt.

Anyagi problémái soha többé nem adódtak; bárhová is ment hitelképessége és hírneve előtte járt.

Odahaza Linda büszkén mosolygott rá:

— Tudtam, hogy érvényesülni fogsz egyedül is.

Boldogan sütkérezve sikereinek sugaraiban, Viktor végre meg merte kérdezni, az incidens kimenetelét, ami függetlenségének útján nem olyan régen elindította:

— Még soha nem mondtad el nekem, hogy mi lett a Zserbó süteményekkel.

Linda játékosan belebokszolt Viktor hasába, pontosan a bordák alatti puhás részbe és kacagott egyet. — A süteményekkel, amit te meg Závodszky összetörtetek? Szörnyen nézett ki, de Erzsi meg én egy-kettő felkanalaztuk az evidenciát. Mind a tíz ujjunkat megnyaltuk utána, olyan finom volt.

— Jó étvágyad van. — Viktor válaszolta tréfásan, — csak nem vagy terhes?

— Nagyon is, — Linda felelte fülig pirosodva és karjait Viktor nyaka köré fonta, — már hat hete meg kellett volna jönnie a periódusomnak.

— Drága kicsi Lindám, — Viktor felelte gyengéden, és ahogy átölelte feleségét a boldogság könnyei árasztották el szemét. — Ez nagyszerű hír, legalább a két fiú egyszerre fog felnőni.

— Honnan tudod, hogy fiú lesz? — Linda tetetett duzzogással elbiggyesztette száját, bár szeme csillogása elárulta, hogy egy második fiúval is nagyon boldog lenne. — Én kisleányt várok.

—

A belé sulykolt bűntudat megakadályozta Waltert, hogy nagyszülei boldog éveinek megírása elfogulatlan örömet szerezzen neki. — Miért kellett nekik Bácskába költözniük, — kérdezte; — kellett volna tudniuk a partizánokról és a szabotázsakciókról. Kellett volna tudniuk, hogy Bácskában már akkor véres harc folyt. De más idők jártak, — fontolgatta engedékenyebben. — Politikai döntések és következmények titokban voltak tartva és nem volt televízió, és a világ eseményeit elemző CNN hírszolgálat. Szabotázs és a megtorlások nem lettek közhírré téve, a rögtönítélő katonai bíróságok ítélethozatalai és az azonnali hatállyal végrehajtott kivégzések soha nem lettek felolvasva a rádió esti híradásaiban.

Walter átkutatta az Internetet és négytucatnyi weboldalt talált a háború alatt lezajlott Bácskai eseményekről. Az eset iratait tartalmazó kartondobozban újabb dossziékat talált Dusánról, és látta, hogy némelyeket az ügyészség, másokat a védőügyvéd irodája válogatta össze. Vallomások, letételezések, szemtanúk visszaemlékezései, kiválogatva és elrendezve annak megfelelően, hogy melyik évre vonatkoztak.

Több napon át olvasta és tanulmányozta a találtakat. Átgondolta és újra fontolgatta az érem mindkét oldalát, és amikor érezte, hogy elfogulatlan és tárgyilagos tud lenni, leült komputere mellé és folytatta az írást. Nem volt oka, hogy bármelyik fél oldalára álljon, Amerikai volt, ebben az országban született és itt járt iskolába. Anyagilag független volt, és eltökélt határozottsággal kizárólag az igazságot kereste. Amit olvasott, véres volt és visszataszító. Hihetetlen és elképzelhetetlen, még a legmeggyötörtebb agyú rémtörténet író sem tudott volna az igaz történelemnél szörnyűségesebb történeteket és ördögiebb cselekedeteket kitalálni.

Mielőtt folytathatta volna akadémikus színvonalú írását, mint egy elfogulatlan, modern történelemkutató a helyes perspektívába akarta állítani az olvasottakat és igazságot szeretett volna szolgáltatni az áldozatoknak, nem csak az egyik oldal áldozatainak, hanem az összes sérelmezetteknek, legyenek azok ártatlanok, vagy a győztesek által bűnösnek nyilvánítottak.

Büszke örömöt talált abban, hogy nem volt hajlandó lelkét eladni az ördögnek, mint ahogyan azt előtte sokan mások csinálták az utolsó ötven év alatt.

—

1941 Decemberében, közel kilenc hónappal az után, hogy Németország elfoglalta Jugoszláviát, Budimirovics Boszkó felkereste Dusánt.

— Pugasits, te tökéletesen beszélsz magyarul és Bácskából való vagy. Menj oda és vedd fel a kapcsolatot Putnik Zivojinnal. Zrenjanin faluban fogod megtalálni. Zivojin majd megmondja, mit kell csinálnod. Harcolnunk kell a megszállók ellen. Zivojin rajtaütéseket szervez, rendszeresen átmennek a Bácskába és bosszantják a csendőröket.

Dusánt nem kellett kétszer kérni. Imádott Krajínában lenni, ott volt az anyját helyettesítő Marica, az Oedipus komplexus csúcsértéke, és Ilja, aki mint saját fiát, úgy szerette. Temérdek akciót látott mellettük és sokszor harcolt együtt velük, a dühödt partizánháború kellős közepén ott is volt elegendő vér és veszély, de mélyen lent szívében, még csak nem is gyűlölte a horvátokat. Alapvető antagonizmusa személyes volt és bosszújának kiválasztott elszenvedői Magyarországon éltek.

Készségesen kapott az alkalmon. Teljesen kigyógyult a csendőrök ütlegelése okozta sebeiből, szellemileg is és fizikailag is, és újból és még egyszer készen állt, hogy visszatérjen Zentára és ismét felvegye a harcot ellenségei ellen.

— Remek, nekem is van leszámolnivalóm a csendőrökkel, — Dusán válaszolta Zivojinnak és arca ördögi vigyorba torzult, — és rajtuk kívül még egy pár másik szemétláda gazemberrel.

Dusán a keleti oldalon, a Tisza németek elfoglalta bal partján utazott fel Zrenjaninig. Megkereste a címet, amit Boszkótól kapott, beköltözött a házba és várt. Egy öreg szerb asszony kimosta ruháit, főzött neki és figyelmeztette.

— Ne menjen ki a házból. A németek mindenfele partizánokat keresnek és minden idegent azonnal letartóztatnak.

Két hét múlva, a legszurokfeketébb éjszaka kellős közepén, négy marcona kinézésű férfi érkezett a házhoz. Öt lovat hoztak magukkal, karabélyokat és orosz gyártmányú géppisztolyokat.

— Zivojin vagyok. — szólt a vezetőjük. — Gyerünk Dusán, a katolikusok most karácsonyoznak, és itt az ideje, hogy tiszteletünket tegyük a Szőregi csendőrsnél.

Átlovagoltak a befagyott Tiszán és nem sokkal hajnal előtt megérkeztek Szőregre. A hőmérséklet mínusz húsz fok volt, de mint disznók az augusztusi kánikulában a támadók úgy izzadtak vastagra tömött orosz pufajkáik alatt.

A partizáncsapat körbevette a csendőrszállást. Kettő jutott az oldalablakok elé, és a maradék kettő géppuskával vigyázta az épület elejét és hátulját. Legközelebb merészkedve a házhoz Dusán a bejárati ajtónál maradt.

Zivojin megadta a jelt, a két oldalsó betörte az ablakokat és repeszgránátokat dobtak be. Dusán berúgta az ajtót, a négy meglepett és álmos csendőr, véresen és elszédülve a robbanástól nem fejtettek ki ellenállást és a partizánok egyenként agyonlőtték őket. Ahogy dobtárának összes golyóját beleeresztette a gyűlölt egyenruhákba, Dusán sátáni elégedettséget és földöntúli gyönyört érzett, egy fantasztikus élvezetet, amit mindig tapasztalt, ha alkalma jutott gyilkolásra, akár ember akár állat volt az áldozat. Dolguk végeztével a házra csóvát vetettek, felugrottak lovaikra és elvágtattak vissza amerről jöttek, a Tisza fele. Mielőtt újból keresztezték a befagyott folyót Dusán odaszólt Zivojinnak.

— Leszámolni valóm van Zentán. Néhány napon belül visszajövök.

Zivojin beleegyezően bólintott, de figyelmeztette Dusánt. — Légy óvatos. Megbolygattuk a darázsfészket, néhány napon belül mindenütt nyüzsögni fognak a csendőrkopók.

Dusán köpött egy keményet és elment. A befagyott Tisza mellet egész éjszaka észak felé lovagolt, hajnalban megállt, lovát elrejtette az erdőben és utána elbújt egy szénakazalban. A sötétség leszállta után ismét egész éjszaka lovagolt és hajnal hasadtára megérkezett Zentára.

Kiéhezve és agyonfázva, a kertek alján óvatosan lopózkodva egy szerb barátjának házához vezette lovát. A disznópajta mellett elbújva várakozni kezdett. Amikor barátja kijött, hogy a disznónak enni adjon, suttogóra fogta hangját és odaszólt neki:

— Hej, Durics, én vagyok, Dusán.

Durics halálra ijedt, nagyot ugrott és védekezően kezébe kapott egy vasvillát.

— Nem lehet, hazudsz. Ha Dusán vagy, hogy kerültél ide?

— Eressz be, ha istent ismersz.

Durics gyanakodva meresztgette a szemeit a sötétség felé. — Látott valaki idejönni? Olyan veszélyes ez a hely, mint a pokol.

— Senki nem látott, és pihennem kell. Éhes vagyok és át vagyok fagyva. Zrenjaninról lovagoltam egészen idáig.

— Zrenjanin a német oldalon van.

— Igen, de bízz bennem. Eressz be és bent a melegben mindent elmondok.

Durics nem eresztette le a vasvillát és egyre vizsgálgatta a nagy sötét pajtát és a szénakazlakat a háza körül. Amikor bizonyos lett, hogy senki sem figyeli őket, először a lovat vezette be az istállóba, és amikor az állat biztonságban volt csak akkor nyitott ajtót Dusánnak.

Bent a házban vendégszeretően duruzsolt a szamovár. Durics felesége teát készített és szeleteket vágott egy ötkilós, vastaghéjú parasztkenyérből. Fedeles bödönből disznózsírt kapart melléje és egy ötliteres demizsonban bort tett az asztalra.

Durics odaszólt a fiának. — Ugorj, Dragun. Sétáltasd meg a lovat, köss egy tarisznya zabot a nyakába, és amíg eszik, keféld le a szőrit.

A fiú kiment, és Durics odavillantotta a szemét az asszonynak, hogy tűnjön el. Amikor kettesben voltak Dusánnal, keményen a szemébe nézett és mogorván így szólt. — Na, most beszélhetünk.

A forró tea és a bor átmelegítette Dusánt, nagyot harapott a zsíros kenyérből és fojtott, de gyűlölettel teli hangon beszélni kezdett:

— Visszajöttem. Holnap leszámolok velük. Eljött az én időm, csak pihennem kell egy napot. Hosszú volt az út idáig. De mesélj te, mi történt itt a faluban?

Duricsnak volt elegendő rémtörténete, amiket Dusánnak el akart mondani. Bácskára rossz idők jártak. A bőség Kánaánja és az istenáldotta termékeny talaj ismét a megtorlás melegágya lett, és elszabadultak a gyilkos, emberirtó indulatok. Durics vadul hadonászott, és ahogy beszélt szemében izzott a bosszúvágy:

— Keményen harcoltunk ellenük, de erősebbek voltak és rengeteget megöltek közölünk. Ötven embert veszítettünk csak itt Zentán.

— Ez nagyon sok, a rohadt disznai, ezt meg kell bosszulnunk.

— Igen, de hogy, van valami jó ötleted? Veled tartok, ha akarod, de meg kell mondanom, a csendőrök nagyon erősek. Kitűnően felfegyverzett és remekül kiképzett alakulatokat vetettek be Bácskába. Nem sokat tudunk csinálni, amíg valahogy a mi oldalunk erőre nem kap.

— Rajta akarok ütni a Dóczy családon, Dóczy Ilus éttermén.

— Az más, az nem lesz nehéz, szinte gyerekjáték. Az nincs védve, nincs ott senki csak a két vén boszorkány meg egy-két szolgáló. Még csak egy öreg flinta puskájuk sincs.

— Remek, napközben hadd aludjak egyet és éjszaka kicsináljuk őket. Esetleg holnap éjszaka.

Durics elvigyorodott és szinte röhögve tanácsolta:

— Jobban járunk, ha megvárjuk a Szilveszter estét. Hatalmas mulatság lesz az étteremben. Dóczy Viktor és felesége is ott lesz, mindenki leissza

magát. Ügyesen meglephetjük a megvetnivaló szemétláda fattyú vengerkákat és ficsúrjaikat.

Viktor nevének hallatára Dusán lelkesedése lángot vetett. Ez már igen, tulajdonképpen ez volt az igazi szándéka, amiért idejött. Addig nem pihenhetett meg, még lent a sírban sem, amíg bosszút nem állt Viktoron. A rohadék nem érdemelte meg, ami jutott neki. Viktornak mindene megvolt; pénz, feleség, meleg otthon, jól menő üzleti vállalkozás, barátok, pozíció; amíg Dusán ki volt tagadva mindenből, egy magányos farkas volt a fagyos hómezőn, oldalán mély seb vérzett, de féktelen dühe megmaradt és éles agyarait még mindig szabadon villogtathatta. A szíve mélyén dédelgetett bosszúvágyat töretlenül megőrizte, és ahogy válaszolt, szavaiból fröcskölt a véres bosszúvágy:

— Nagyszerű, Szilveszter este egy teljes skálájú, meglepetésszerű támadást fogunk végrehajtani. Mindenkit meg fogunk ölni, akit bent találunk az étteremben. De egy ilyen akcióhoz, több emberre van szükségünk.

Durics belegyezően bólintott. — Szerzek néhány felfegyverzett aktivistát a folyón túlról, a német oldalról. Ott ezerszámra vannak a partizánok és alig várják, hogy kinyírjanak egy párszáz magyart.

—

Hogy a Szilveszter estére várható jelentős számú vendégseregnek mindent idejében előkészítsenek Kati, Ilus és alkalmazottaik egész nap szorgalmasan tevékenykedtek. A gazdálkodó, aki rendszeresen szállította a húsféléket éttermüknek, erre az alkalomra két kövér disznót ölt le, és kora hajnaltól késő estig fél tucat férfi töltötte a kolbászokat és vágta a kisütnivaló karaj és felsálszeleteket. Egy esztendős borjú fel lett áldozva pirított szűzpecsenyének, natúrszeleteknek és ízletes, galuskával körített tokánynak. Két asszony öt hizlalt kappannak vágta el a nyakát. Lekopasztották őket, kosárszámra tisztították a zöldségeket, és forró vízbe szaggatták a temérdek krumplis csipetkét. Egy negyvenliteres fazekat felöntötték vízzel, beledobálták a megtisztított húsdarabokat, csontokkal, nyak és bőrdarabokkal, meg a baromfik májával és zúzájával együtt, és feltették a tűzhelyre. Kora délután begyújtották a tüzet, és az ígéretes leves hamarosan vidáman gőzölgött és rotyogott a tűz tetején.

A Szabadkai Sörgyárból, hordószámra érkezett a sör, a környékbeli pincetulajdonosok százszámra küldték legjobb palackozott boraikat, és a felgyűlt innivalókat a háziak gondosan elraktározták a hűtőszobában.

A pékségből és a házi cukrászoktól tekintélyes mennyiségű süteményt, almás és túrós rétest, mákos és diós patkót, és cukrozott vajaskiflit meg fánkot rendeltek. Estére, tüllruhával letakarva és katonás rendben sorakoztatva, a finomságok ott várakoztak a fal mellett felállított asztalokon.

A nemrégiben épített bankett terem kényelmesen be tudott fogadni négyszáz embert is. Megkettőzve a cigányzenekar rendszeres tagjainak számát, este hét órakor kezdve és megállás nélkül felváltva játszva, nyolc cigány húzta a talpalávalót. Füstös képükkel és soha meg nem szűnő mosolyukkal, a banda testesre hízott zenészei egymást váltották, ettek, ittak, pihentek és a jó szilveszteri hangulatot az élet túláradóan bizakodó ünneplésévé változtatták.

A barna arcú prímás hegedűjét álla alá szorította és asztaltól asztalig járt. A prímás nótáit követve két pirospozsgásan csinos lány merészen rázta ráncos parasztszoknyás derekát a pódium deszkáin, és hangosan zengedezte szívük szertelen örömét és a vendégek kórusa tomboló lelkesedéssel csatlakozott énekükhöz. Éjfél közeledtével az egész táncterem, súlytalan könnyedséggel, mint egy elszabadult vásári ringlispíl a berúgott vendégek borgőzös képzeletében, elkezdett körbe forogni és az Új Esztendő megrészegedett ünneplői vidáman ropták a csárdás, kettőt balra, kettőt jobbra ütemét. A rávarrt csipkés fodor a rakott szoknyák legalján a magasba repült és a táncos lányok fehérre keményített alsóneműje és csábos combjai időnként kivillantak a sok redő alól.

Szédítő ritmusban jártatva lábaikat a legények fel alá ugráltak; lehajoltak, felegyenesedtek és hangos csattogással kiverték a ritmust csizmáik szárán. Lajos, a harmonikás széles mozdulatokkal pumpálta hangszerét és rekedtes hangján vidáman énekelt:

– A faluban nincsen kislány,
Csak kettő, csak kettő.

Éjfélkor Horváth atya emelkedett szóra. Imádkozott és isten áldását kérte a föld összes lakóira. A megérkezett 1942-es év beköszöntésére boldog, békességes és gazdag Új Esztendőt kívánt, és egyháza nevében mindenki számára, a fent való Szentatyától, szomszédoknak és testvéreknek, nemzeti és vallási hovatartozás nélkül egyaránt, megértést és békességet kért.

Imádsága befejeztével a tiszteletes úr alig ült le, a bejárati ajtók széjjelcsapódtak és hat állig felfegyverzett ember tódult be. Beleeresztettek egy sorozatot a mennyezetbe és hangosan ordítottak.

— Kezeket fel és háttal a szobának, mindenki álljon a fal mellé.

Kezében egy toronyra való tányért cipekedve Ilus éppen ebben a pillanatban lépett be az étterembe. Meglátta Dusánt, felsikoltott és kezéből nagy robajjal kiestek a tányérok.

— Dusán!

Ő volt az, a hasznavehetetlen és tékozló nevelt-gyermek. A gyermek, akit kicsi fiú kora óta dédelgetett, most teljes erővel megütötte nevelőanyját és a szerencsétlen nő összeesett. Kívülről rettenetes kalapácsütésekkel deszkákat

szegeltek az ablakokra és szörnyű kakofóniába összeolvadva az ütések hangja összekeveredett a bent szorultak sírásával és jajveszékelésével.

— Kidobtatok ebből a házból, — Dusán ordította dühtől berekedt vadállati hangon. — De megígértem nektek, hogy megkeserülitek még azt a napot, amikor visszajövök. Hát most itt vagyok, és mind a pokolban fogtok elégni.

Dusán kezében fáklya volt, és meggyújtotta a legközelebbi függönyt. A száraz vászonanyag pillanatok alatt lángot fogott és a vereslő lángnyelvek tűzvészként terjedtek szanaszét. Őrületes tolongás támadt, a halálra rémült vendégek kétségbeesetten rohantak a kijáratok felé, de az ajtókat elállva durva kinézetű emberek puskatussal mindenkit visszavertek. Linda megragadta Viktor karját, arca hamuszürke volt és hisztérikus sikollyal rákiabált férjére:

— Miért, Viktor? Miért megint ez a Dusán? Mi az istenátka probléma van köztetek?

Az ajtóktól visszafele özönölve, és menekülve a szoba közepén tomboló tűz elől a tömeg az ablakok felé tolongott, de azok már be voltak deszkázva és a hátsó ajtó is el volt torlaszolva kívülről. Elzárva a menekülés egyetlen szabadon hagyott útját, a főbejáratot, a támadók rettenetesen ordítozva, káromkodva és lövöldözve hátráltak kifelé.

Hirtelen kívülről, gyors egymásutánban, rövid géppisztolysorozatok hallatszottak. Artikulátlan ordítozás, majd néhány másodperc halálos csend és a bejárati ajtót csizmáikkal berúgva, három csendőrkatona bukkant elő. Miután semlegesítették a szerbek kívül hagyott vigyázóit, hátulról meglepték a partizánokat és felszólítás nélkül és közvetlen közelről lőve, hármat azonnal megöltek, és csontrepesztő ökölcsapásokkal kettőt levertek a földre.

Az első pillanat zűrzavarában Dusán félrelökött két katonát, kiszaladt az étteremből és eltűnt az éjszaka vastag sötétjébe.

A felmentő csapat elszalasztotta Dusánt.

Kívül, futtából ugorva fel füttyjelükre előszaladó lovaik hátára, karabélyuk hátukra erősítve és kihúzott kardjuk jobbjukban magasra emelve, és a balkéz keményen markolva a kantárt, hat lovas csendőr indult Dusán, a főkolompos elfogására.

De a bandavezér nem volt sehol. Minden utcát, melléképületet és szénapajtát, mint a tenyerét ismerve, Dusán eltűnt és nyom nélkül beleveszett az éjszakába.

A csendőrök Zomborról érkeztek. Dandárjukat azzal a paranccsal kellett mobilizálniuk, hogy Újvidéken állítsák helyre a rendet, ahol már néhány nap óta komoly bajok voltak készülőben. Ez a századnyi különítmény, Zentán keresztül választotta az Újvidékre vezető utat és éppen idejében érkeztek.

A katonák gyorsan eloltották a tüzet, a rengeteg étel és a bor nem mehetett kárba, és az újév ünneplése tovább folytatódott. A két életben maradt támadót összekötözték és lerángatták a pincébe. Két csendőr állt mellettük őrséget, amíg másnap kora reggel, Zöldi Márton százados, összeállított egy katonai rögtönítélő bíróságot és azonnali hatállyal meghozta a halálbüntetést.

A két partizánt, 1942. január elsején, a kora délutáni órákban akasztották fel a falu főterén. A partizánkivégzés nyilvános esemény volt és több száz kíváncsi ember jelent meg a kidobolt időpontban. Erzsi is el akart menni, de Linda magából kikelve ráförmedt.

— Ez nem egy vásári ripacskomédia. Ez a kivégzés a legtragikusabb dolog, amire életed későbbi éveiben nem akarsz majd emlékezni. Tudom, majdnem elevenen megégettek minket. Ezek halálosan gyűlölik a magyarokat és újra fognak próbálkozni. Ebből én nem kérek, azonnal vissza akarok menni Szabadkára, de inkább vissza Budapestre. Elegem van ebből a balkáni vérbosszúból.

Szavait elharapva Linda nagyot fújt, megragadta Viktort és Erzsit, és dühösen belökte őket Viktor ott várakozó vállalati gépkocsijába.

Tibor, a sofőr, akit Viktor nemrégiben vett fel cégéhez, kérdően ránézett és Linda rákiabált. — Tibor, indulás. Egy percet sem akarok többet ebben az átkozott pokolkatlanban tölteni.

—

Miután négy óra hosszat lapult egy disznóól bűzös szalmája alatt, meghúzva magát két hízott röfögő ártány között, Dusán visszalopakodott Durics házához. Durics már előtte otthon volt. Az éttermen kívül biztosította a helyszínt, és ahogy az első magyar csendőrt meglátta, maga után rángatva első világháborúból fennmaradt antik géppuskáját, elfutott.

Dusán és Durics felnyergelték két megmaradt lovukat és még a hajnal első sugarai előtt, Dusán lovagolva elöl, kivágtattak a faluból.

Minden körülmények között, még az elfogatás veszélye alatt is, Dusánnak, megrögzött mániákus elmebetegsége miatt, ugyanazon az úton kellett visszamennie amerre jött. Két éjszakával később megérkeztek Újvidékre és menedéket kértek egy partizánok által fent tartott rejtekhelyen. Hasonlóan fenntartott és bujtatásra beszervezett házakban, ezerszámra bújtak meg a németek megszállta Bánátból átszivárgott partizánok, mivel a német oldalon a partizánvadászok akciói brutálisan könyörtelenek és eredményesek voltak.

—

Walter nem tudta tovább folytatni regényét. Mintha a terrorizáló gyújtogatások és a kegyetlen bosszú személyesen vele történtek volna, annyira felháborították az események. Néhány nap kellet, hogy lecsillapodjon, és józan tárgyilagossággal ki tudja elemezni az eseményeket.

Engedve kutatói kíváncsiságának több forrásmunkát elolvasott az interneten, levonatozott Manhattanre és kölcsönzött néhány könyvet a New York közkönyvtárból. Visszajőve Connecticutba elkocsizott Fairfield városba és felkereste édesapjának öreg barátját. Hosszasan elbeszélgetett vele és tőle is

kölcsönzött néhány könyvet. A bácskai események elfogulatlan kielemzése sokkal nehezebb diónak bizonyult, mint gondolta volna, de két hetes kutatás után elegendő anyagot összegyűjtött ahhoz, hogy függetlenül és részrehajlás nélkül meg tudja írni, hogy pontosan mi történt azokban a végzetes napokban.

—

A provokatív partizánakciók folytatódtak és a gyűlölet lángja napról napra magasabbra csapott. Január negyedikén kisebb csendőralakulatok összecsaptak a partizánokkal. A harcban hét halottat veszítettek és kilenc emberük súlyosan megsebesült. Szombathelyi Ferenc, a Magyar királyi honvédség vezérkari főnöke, elrettentő példát akart statuálni és az egész dél Bácskára kiterjedően, rendőrrazziát rendelt el. Az épületről épületre haladó házkutatások a kisebb falvakban és városokban kezdődtek, és január 21.-én érték el a legnagyobb várost, Újvidéket. Erre az időre, az akcióban résztvevő csendőrkatonák már be voltak őrülve és vért akartak látni. Halott bajtársaik látványa elvakította a csendőröket és bosszúállást fogadtak. Nacionalista propaganda állandóan emlékeztette őket a Szenttamási vérengzésre, ahol 1848-ban a szerbek lemészároltak és lefejeztek ötven magyar gyermeket.

Lent Újvidéken, a megvadult csendőrök megkülönböztetés nélkül kirángattak házaikból több ezer szerbet, több száz zsidót és még néhány tucat magyart is, leterelték őket a befagyott Dunáig és lékeket vágatva velük belelőtték őket a jeges vízbe. Statáriális bíróságok százszámra hozták meg a halálos ítéleteket. Feketehalmy Czeydner, dandártábornok, a szegedi magyar haderők főparancsnoka elvágatta a telefonvonalakat, hogy senki se jelenthesse Budapestnek a vérengzéseket. A szörnyű vérontás három napig tartott és csak akkor lett leállítva amikor Fernbach méltóságos úr, Bácska megye főispánja, helyre tudta állítatni a telefonösszeköttetést és az atrocitásokat jelentette a Magyar Királyi Belügyminisztériumnak. A magyar kormány azonnal leállíttatta a razziákat és a házkutatásokat, de addigra már, több ezer otthont kiraboltak, a bent lévő értéktárgyak eltűntek és teljes utcasorok néptelenedtek el. Sajnálatosan néhány alacsonyabb rangú csendőrtiszt semmibe vette a megállj parancsot és az elszigetelt elhurcolások egészen január harmincadikáig folytatódtak.

Magyarország hírneve végérvényesen be lett szennyezve. Az sem segített, hogy az ország vezetősége közhírré tette a tömeggyilkos eseményeket és parlamenti vizsgálatot rendelt el. A beismerés és a bűnök megbánása megtörtént, de a nemzet soha nem kapott feloldozást, annak ellenére, hogy Horthy a felelős tiszteket és közkatonákat katonai bíróság elé állíttatta. A tárgyalások két év hosszúra nyúltak el és Németország zsidó talpnyalásnak bélyegezte az egész törvényes eljárást. Számtalan más nemzet követett el ennél szörnyűbb háborús bűnöket, de azok nagy része el lett titkolva a nagyközönség elől. Magyarország naiv volt és azt hitte, hogy a megbánás

megbocsájtáshoz vezet. Soha. Az ország később a vérével fizette meg sajnálatos félrelépését és ellenfelei a legmesszebbre menőkig kihasználták, ha szükség volt rá, hogy egy nemzetközi gyűlöletkampányt szítsanak az ország ellen.

Mindennek tetejében, Németország nyíltan kezdte követelni, hogy Magyarország küldjön huszonegy hadosztályt, lényegesen többet, mint amennyit az ország katonai ereje elbírt, ki a szovjet frontra, és Román megszállással fenyegette az országot, ha nem tesz eleget a követelésnek. Végül, hosszas huzavona után, 1942 nyarán Horthy kétszázezer katonát, közöttük harmincezer zsidó munkaszolgálatost kényszerült a harctérre küldeni, ki az orosz sztyeppékre.

Túlerőben lévő és jobban felszerelt orosz csapatok 1943 januárjában megsemmisítették a magyar expedíciós hadsereget. Magyarok és zsidók egyaránt, majdnem mind egy szálig meghaltak, halálra fagytak vagy fogságba estek. Mindössze néhány ezer élte túl a kegyetlen pusztulást és jutott vissza elevenen Magyarországra. A túlélők, harci kedvüket elveszítve, minden felszerelés és meleg ruha nélkül egyenként támolyogtak haza. Horthy túláradóan lelkes fiai, a kormányzó énekelve masírozó honvédő katonái, egy tőlük idegen okért idegen földön vesztek el. Feláldozva, hogy nemzetük egy kevésnyi, időbeli halogatást nyerjen, hogy elodázzák az elkerülhetetlen német megszállást, az Oroszországba kiküldött katonák rettenetesen megszenvedtek és feleslegesen adták életüket a hazáért. Meghaltak az orosz hómezők fehér poklában, hogy távol tartsák hazájuktól és családjuktól a német bombázókat és a kisebbségeket deportáló vonatokat.

—

Walter ismét elővette Dusán dossziéját és rekonstruálta, hogy mi lett vele a hírhedt Újvidéki hideg napok alatt.

Dusánt megtalálták a partizánrejtekhelyen és egy csapat feldühödött és jól felfegyverzett csendőrkatona letartóztatta. Amikor összeszedtek vagy száz főre menő elfogottat, beleszámolva néhány asszonyt és gyermeket, erőltetett menetben a Duna partra hajtották őket, a nagy híd betonpillérjei alá. A folyónál, először egy csákánnyal vágott nagyméretű lékbe bedobáltatták velük az előző csoport holttesteit, utána felsorakoztatták őket a betonpillérek elé és gépfegyverrel halomra lőtték őket.

Dusán ügyesen kihasználta katonai hozzáértését és kémelhárító kiképzettségét, és éles szemmel figyelte a tüzet elrendelő csendőrtisztet. Egy századmásodperccel mielőtt a tiszt elordította magát és tüzet vezénylő karja lecsapott, Dusán lerogyott a földre és megjátszotta a halottat. Órákkal később, mielőtt a következő csoport megérkezett, kimászott a hullahegy aljából és hóbuckától hóbuckáig, és jégtáblától jégtábláig hason kúszva, átmászott a befagyott Duna túlsó oldalára. Kezéről véres cafatokban lógott a bőr, arca

feketéllett a fagyási sebektől, de élve elérte a folyó átellenes oldalán lévő Horvátországot. Elbújt egy rakás folyami hordalékfa alatt és megvárta a sötétséget. Éjszaka, bozóttól bozótig csúszva és hasán mászva elérte az ártéri sűrű szálfaerdőt és az erdőben bujkálva elkerülte a portyázó horvát Usztasa határőrség fegyvereseit.

A folyó mentében éjszakánként vánszorgott előre. Útjában deres kökénybogyókat evett és a döglött madarakról és patkányokról, amit útja mentén talált, kőkeményre fagyott húst morzsolt szájába.

Két hét alatt érte el Belgrádot, de addigra csonttá és bőrré fogyott, tele volt fagyási sebekkel, és a tüdőgyulladás delíriumában egész teste reszketett, de élt. Közel a halálhoz és magas lázban égve megtalálta Milán és Márta Dragunics lakását és becsöngetett.

A házaspár befogadta és megpróbálta egészségét helyreállítani.

Dusán hosszú ideig élet és halál között lebegett, de erős fiatal szervezete helyrejött és néhány hónapon belül ismét teljesen egészséges lett.

Megkereste amerikai útlevelét, és örömmel látta, hogy az utazási okmány 1944 nyaráig érvényes. Az újságban olvasott a Pearl Harbor elleni Japán támadásról és arról, hogy Németország hadat üzent Amerikának, de Dusán Szerbiáért akart harcolni, és amúgy is, legálisan még két év ideje maradt, hogy visszatérjen Amerikába. Egyelőre Tito partizánjaihoz akart csatlakozni és meg akarta várni a következő lehetőséget, amikor bosszúja kitöltéséért ismét eljuthat Magyarországra.

1942 nyarára, a kommunisták Usztasa és Csetnikek elleni harcához csatlakozva, Dusán ismét Krajina hegyeiben verekedett. Kegyetlen és eredményes gerillaharcos módszereivel és harci ügyességével elnyerte társai elismerését és Tito személyesen léptette elő a Jugoszláv Kommunista Védelmi Erők ezredesévé.

Partizán sejtje egyszer megmentett egy amerikai pilótát, akinek repeszgránát rongálta repülőgépe, a Romániai Ploesti olajmezők ellen intézet légitámadás után, a boszniai hegyekben végzett kényszerleszállást. Dusán angolul beszélt az Amerikaival, de soha nem árulta el neki, hogy ő is amerikai állampolgár és ő is szolgált az Egyesült Államok hadseregében.

HATODIK FEJEZET

A HÁBORÚ

A Szilveszter esti események kegyetlen realitása kijózanította Lindát. Mostantól kezdve rendszeresen hallgatta a rádió híreit, és elolvasta az újságok politikai kommentárjait. Követte a partizánháborúról és az öldöklésekről szóló jelentéseket és Zentára soha többet nem akart visszatérni. Erősen aggódni kezdett családja biztonságáért, és megpróbálta férjét meggyőzni.

— Viktor, költözzünk vissza Budapestre. Azt sem bánnám, ha már holnap indulnánk.

— Linda, itt van a kisbaba és várandós vagy a másodikkal. — Viktor ellenkezett. — Nem valami jó ötlet lenne most költözködni.

— Nem számít, ha kell, visszamegyek a Haller utcába. A Ferencvárosban legalább nem akarnak elevenen elégetni.

De Viktor nem lehetett ilyen könnyen meggyőzni. Hirtelen lelkesedéssel vállalatáról kezdett magyarázni.

— Új megbízásokat kaptam. A háború nagyon fellendítette az építőipart. Százával veszem fel az alkalmazottakat. Éppen most vettem teherautókat és dömpereket.

— Viktor, te még olyan fiatal vagy. Nem gondolod, hogy túl sok felelősséget és erődön felüli terheket vállalsz magadra?

— Egyáltalában nem. Gyakran utazom Pestre és szorgosan tartom a kapcsolatot egyetemi éveimből való barátaimmal. Ma már mind befolyásos ember vagy sikeres cégtulajdonos. Élő bizonyítékai vagyunk a magyar tehetségnek és vállalkozó szellemnek.

Viktor rábeszélőképessége megingatta Linda eltökéltségét, nem vágott bele férje szavába és engedte, hogy folytassa érveléseit.

— Tarts ki mellettem. A honvédhadsereg erős és a partizánok el fognak tűnni. Többet nem megyünk Zentára. Találtam egy gyönyörű házhelyet, itt Szabadkán. Négyezer pengőért ideadja a tulajdonos. A városi park szélén a kórházzal szemben van. Azon felépíthetjük családi várunkat és otthonunkat.

—

Linda beleegyezett, hogy maradjanak, megvették a telket és a ház építése szépen, fennakadás nélkül a tervek szerint haladt előre. Fényes egyenruhákba öltözött és magabiztos katonatiszt barátok megnyugtatták Lindát, hogy a partizánprobléma meg lett oldva. A snájdig és úri modorú udvarlók seregének sikerült meggyőznie Lindát, hogy Szabadka jóval biztonságosabb, mint Budapest és a háború valahol nagyon messze és egy egészen más országban dúl.

Linda második gyermeke, megint egy fiú, Oszkár 1942. szeptember elején született. Linda hamarosan teljesen felépült a második gyerekszülésből és a közelgő farsangoló és báli szezonra karcsúbb és szépségesebb volt, mint valaha. A Hamvazó Szerda előtti hétvégén tartott szezonzáró hatalmas mulatságon, 1943 februárjában, Viktor összefutott egyik jó barátjával a Szabadkai gimnáziumból, Ősz Józseffel. József honvédfőhadnagyi egyenruhát viselt, bal karja könyökből és bal lába térd alatt hiányzott és, ahogy mankóját hóna alá szorította és bicegve ide-oda botladozott a rengeteg egészséges civil ruhás polgár és tartalékos katona között az egykoron kisportolt, jóképű fiatal férfi rettenetesen szánalmas látványt mutatott.

Viktor asztalukhoz hívta megrokkant barátját és óvatosan megkérdezte:

— Mi történt veled, Jóska?

— Ezt a háborút nem lehet megnyerni.

Viktor bort töltött barátjának és bátorítóan ránézett. — Folytasd, nekem elmondhatod.

József szeme elfátyolosodott a fájdalomtól. Viktor és Linda olyan boldogoknak látszottak és ő itt volt szerencsétlenül és megnyomorodottan. Hörpintett egyet poharából és mesélni kezdett:

— Ott voltam. Láttam az egészet. Vonalaink cigarettapapír vékonyságra húzódtak. Nem voltak fegyvereink és nem volt meleg ruházatunk. Minden kilométerre jutott egy gépfegyver. Kezemet ellőtték és a mínusz harminc fokos hidegben lefagyott a ballábam. Mind a kettőt le kellett, hogy amputálják. Ezerszámra pusztultunk el a csikorgó hidegben. Német szövetségeseink semmibe sem vesznek minket. A svábok mind meg vannak őrülve és a ruszkikban forr a gyűlölet. Az oroszok hazájukért harcolnak, otthonukért, feleségükért és gyermekeikért.

— Ki kellene ugornunk ebből a háborúból. — javasolta Viktor.

— Lehetetlen. Az csak egy vágyálom, még csak arra sem volt esélyünk, hogy ne keveredjünk bele.

— Magyarországnak csak a saját érdekeit kellene néznie. — Viktor próbálta magyarázni rokkant barátjának. — a Kárpátoknál megállítjuk az oroszokat és meggyőzzük a németeket a megbízhatóságunkról; arról, hogy nincs szükség arra, hogy elfoglaljanak minket; és várunk ameddig az angolok és az amerikaiak megérkeznek délről, Olaszország felől.

— Ez csak sóvárgó álmodozás, — József arca elszomorodott, — nekünk soha nem volt és soha nem lesz semmi ilyesféle szerencsés alkalmunk.

József kiitta borát és megmaradt lábán egyensúlyozva felállt. Lehajolt, hogy megcsókolja Linda kezét, de elvesztette egyensúlyát és szinte arcra bukott.

— Bocsánat, — motyogta zavartan és hangja megcsuklott saját tehetetlensége felett érzett fájdalmában. — Semmi mást nem akartam az életben, csak egy feleséget, és hogy dolgozhassak apám borgazdaságánál. Most, a jó öregnek valami papírmunkát kell találnia nekem, amit nyomorékon is meg tudok csinálni, ami még hagyján lenne, de ki fog hozzám feleségül jönni.

József hangja elakadt és arcát elfordította, hogy Viktor ne lássa patakokban ömlő könnyeit. Karja csonkjával hóna alá szorította mankója tetejét, és a megmaradt jó lábán, az egyetlenen, amit hazája meghagyott neki, elsántikált.

—

A Második Magyar hadsereg Don kanyar melletti pusztulása nemzeti katasztrófa volt, a tragédia csak egyetlen reménysugarat rejtett magában, a németek mostantól kezdve alkalmatlannak tartották a magyarokat komoly harcra és megengedték, hogy Horthy kivonja a megmaradt magyar haderőt Oroszországból.

Odahaza, titokban és rejtegetve a németek elől, 1943 második felére Magyarország pótolta a Doni veszteségeket, és egy új az eddiginél jóval jobban felszerelt Második Magyar Hadsereget állított fel, azzal a határozott feladattal, hogy hazájuk védelmében magyar földön harcoljanak egy Sztálin Oroszországából jövő kommunista invázió ellen. Az ország visszanyerte önbizalmát, de a németek gyanút fogtak és tervbe vették a megbízhatatlan, angolbarát Magyarország katonai megszállását. A magyarok, a lángokban álló Európa közepén nem voltak hajlandók észrevenni és elfogadni az ijesztő valóságot és a kijózanító tényeket. Az ország hangulat szinte kísértetiesen vidámnak és a valóságtól elrugaszkodottnak érződött. Soha nem tartottak annyi koktél partit, bolondozóan kedélyes jelmezbált, és baráti ivászatot. Az ellenzéki pártok képviselői ez idáig soha nem látott nagyságú lelkes tömegek előtt szónokoltak, és ígértek, egy vallási és nemzeti hovatartozásra való tekintet nélküli, mindenkire kiterjedő és igazságos demokratikus jövőt. Az újságok egy sajtószabadságon és józan politikai döntéseken alapuló gyönyörű európai jövőt ecseteltek vezércikkeikben. A kormány grandiózus méretű tiltakozó ünnepséget szervezett a németellenes magyar nemzeti hős, Kossuth Lajos halálának ötvenedik évfordulójára és az ország közvéleménye meg volt győződve, hogy a nemzet már túljutott a legnehezebb időkön és a háborúnak hamarosan vége lesz. Senki nem tartotta lehetségesnek a német megszállást, és senki nem tett előkészületeket annak megelőzésére. Zsidó származású magyar állampolgárok is biztonságban érezték magukat, még akkor is, ha a környező

országokban a zsidóságot félelmetes ütemben és méretekben deportálták és gyilkolták.

—

Az ország rövidlátó, önelégült filozófiájához hasonlóan Viktor és Linda sem voltak hajlandók elfogadni a valóság kijózanító tényeit. Családi kúriájuk elkészült és 1943 nyarának elején beköltöztek új otthonukba. Budapestről rendelték meg a legdrágább bútorokat, és a fővárosból egy hivatásos lakberendező utazott le Szabadkára, hogy megtervezze a berendezés díszítéseit, és segítsen kiválasztani az értékes olajfestményeket, porcelán vázákat, bronz szobrokat és perzsaszőnyegeket. Felesége gyermekkori álmát valóra váltva, Viktor zongorát vett, és Linda játszani tanult egy idős zongoratanárnőtől, Klárától. Linda rövid idő alatt elsajátította az alapismeretek és két fiúcskájának nagy örömére hamarosan magyar nótákat játszott és énekelt hozzá.

A fiúk imádták szépséges édesanyjukat és a segítőkész kis Erzsi szinte minden házi munkát megcsinált. Zongorázás mellett Lindának még teniszre is volt ideje és kora reggelenként, a gyönyörűen rendben tartott városi parkban páros meccseket játszott a város előkelőségeinek feleségeivel. Hamarosan versenyképes játékos lett, és megállta a helyét nálánál sokkal tapasztaltabb játékosokkal szemben is.

Az 1943-as évi arató ünnepséget augusztus végén tartotta meg a környék. Több száz tiszteletet parancsoló egyenruhájú honvéd, Horthy büszke és feddhetetlen jellemű vitézei vezették be a díszmenetet és minden katona egy színes népviseletbe öltözött fiatal hajadont tartott a karján. A csinos leányok szőke hajába virágokat és szalagokat fontak és hosszú copfjuk a derekukig ért. Piros csizmás lábacskáikkal aprókat dobbantva követték a katonák fekete csizmáinak ritmusát, ahogy a vérpezsdítő rezgőcsárdás ütemére a menet bevonult és széles körben feláll a pódium előtt. A táncosokat követve a falvak öregei jelentek meg és egy pipacsvirágos tálcán az új búza frissen őrölt lisztjéből sütött kenyeret mutattak be. A kenyér mellé gyümölccsel és szőlővel megrakott kosarakat ajánlottak, és az új élet és remény szimbólumaként letették a város polgármesterének díszasztalára.

A polgármester hosszú beszédet mondott, köszönetét fejezte ki a földművesek nehéz munkájáért, hálát adott Isten áldásos segítségéért, és összecsókolt több tucat gyermeket, akiket a pirospozsgás arcú fiatal mamácskák boldog áhítattal tartottak feléje.

Az új kenyér megáldása után, az ünnepség kezdetét vette. Három cigányzenekar is játszott, és Szabadka népe bőséges evéssel és ivással ünnepelt. Fiatal, szépséges és kicsattanóan egészséges emberek és asszonyok, boldogan és önfeledt szenvedéllyel ropták a lassú tánc méltóságos vagy a gyorscsárdás vérpezsdítő lépteit az augusztusi égbolt tűző napsugarai alatt.

Szomorúan és neheztelő szemekkel nézegetve a kavargó, beborozott és gondtalan ünneplőket egy magas és jóképű ezredes állt Linda közelében és intően figyelmeztető hangsúllyal megjegyezte.

— Asszonyom, nézze ezeket, milyen önfeledten táncolnak, egyáltalán nem törődnek a frontról érkező hírekkel. Múlatnak és énekelnek, pedig ha tudnák, hogy mit jelent, hogy Kijev a múlt héten elesett.

—

Hónapokkal később, 1944. január elején, Linda ismét terhes volt. A háború még mindig csak a Kárpátokon kívül folyt, valahol nagyon messze, felmérhetetlen távolságra Magyarországtól. A farsangi bálszezon és a táncösszejövetelek még soha nem voltak ennyire vidámak, és ennyire tombolóan örvendezők, mint most. Linda legjobb szalonokban varratott impozánsan drága ruhákat viselt, büszke eleganciával táncolt, és végtelenül vonzó asszonyi megjelenése elbűvölt barátot, ismerősöket és ismeretleneket egyaránt. Meggazdagodva és sikeressé válva, végtelenül kevésnek tűnő idő alatt, Viktor büszkén nézte feleségét, aki a társaság központja volt, és ahogy előkelő magabiztossággal játszotta a legfelsőbb körökből való úri hölgy szerepét.

—

A Március 15.-ei nemzeti ünnep után, Viktornak Budapestre kellett utaznia. Ügyvédi segítséggel egy összevont vállalkozást készített elő, együtt az egyik hozzá hasonlóan sikeres és anyagilag jól álló volt egyetemi évfolyamtársával, Farkas Miksával. Kettőjük közös cégének sikerült megnyerni a nyugat magyarországi Tapolca mellett létrehozandó, jelentős nagyságú regionális repülőtér építésére kiírt versenylicitálást. A megbízó építésügyi minisztérium képviselőivel néhány napon keresztül folytatott tárgyalások sikeres bevégzésével és a szerződés hivatalos aláírásával, Viktor és Miksa véglegesítették a projektet újonnan formált cégük számára. Későn este együtt vacsoráztak és Viktor, szívélyesen elköszönve partnerétől, 1944. március 18.-án felült a Szabadka felé induló vonatra.

—

Másnap kora reggel, hogy méltóképpen fogadják és gratuláljanak a sikerhez, Linda és Erzsi, a két kisfiúval együtt kiment Viktor elébe a vasútállomásra.

A vonat nem érkezett meg. Órákat várakoztak, többször érdeklődtek az állomásfőnök irodájában, de nem kaptak választ és hazamentek.

Estefelé még mindig semmi nyoma nem volt Viktor vonatának. Linda bement a Szabadkai rendőrfőnökhöz, az idős Galambos ezredeshez, aki egyike volt titkos csodálóinak, és magyarázatot követelt.

Galambos behívta irodájába, hellyel kínálta és két kupicába konyakot töltött.

— Dóczy tekintetes asszony, — kezdte az ezredes és gondterhelt nyugalommal forgatta aranyló színű brandyét a csillogó kristálypohárban. — Kegyed férjének vonata mellékvágányra lett terelve és pillanatnyilag Kecskemét határában vesztegel. Összes fővonalunkat katonai szerelvények, német katonai szerelvények foglalják le. Németország megtámadott minket, és mialatt itt beszélgetünk, ezernyi vagon szállítja a felfegyverzett német hadosztályokat, hogy teljesen birtokba vegyék országunkat.

Meglepetésében Linda csak levegőért tudott kapkodni. A katonailag és politikailag óriásian jelentős esemény híre brutális erővel ütötte mellbe. A remény törékeny szalmaszálaiba kétségbeesetten kapaszkodva csak ennyit tudott mondain:

— Mit csinál a magyar hadsereg?

A régi vágású öregúr, Galambos rendőrfőnök nem tudott vigasztalást ajánlani vonzó külsejű látogatójának és rezignáltan széttárta a karját.

— Hitler ugyanazt csinálta Horthyval most, mint a cseh államelnökkel 1939-ben. Kihívta magához hivatalos látogatásra és közben csapatai már szállják is meg az országot. Ezzel rákényszerítette Horthyt, hogy harc nélkül adja át Magyarországot és a kormányzó nem adott hadparancsot az ellenség visszaverésére.

Linda nem tudta eldönteni, hogy ez jó hírnek vegye-e vagy rossznak. Ezt senki sem dönthette el 1944 Márciusában. Abban mindenki egyetérthetett, hogy az esemény nagyon végzetes volt Magyarország számára és a megszállás szörnyű következményekkel fog járni, de senki sem tudott bármit is javasolni arra, hogy mi lenne az ésszerű ellenakció. Az SS és a Wehrmacht elleni harc megkísérlése azonnali és teljes pusztulást jelentett volna az ország számára. A magyar honvédség nem volt felkészülve egy Németország elleni totális háborúra, és a magyarokban nem volt meg az akarat, hogy a szerbekhez hasonlóan véres partizánháborút indítsanak a megszállók ellen. És miért harcoltak volna? Hogy a németek magyar területeket ajánljanak fel a románoknak, vagy Sztálinnak könnyebb legyen elfoglalnia a romokba heverő és millió halott után védtelenné vált országot, vagy azért, hogy a háború végén ugyanazt a sorsot kapják a győztes, de kriminálisan nemtörődöm hozzáállású angolszász hatalmaktól, csak azért mert Magyarország pusztulása beleillet szélesebb körű történelmi és földrajzi elgondolásaikba.

A tehetetlen felháborodás könnyei árasztották Linda szemét, kétségbeesve ránézett az öregre és keserűen konstatálta:

— Ez szörnyű, a németek úgy döntöttek, hogy mi nem vagyunk megbízhatók és muszáj lesz elfoglalniuk országunkat.

Az ősz hajú rendőrezredes belegyezően megbiccentette fejét és válasza rátapintott az ország balsorsának alapvető okára. — Az orosz fronton veszélyes lett a helyzet és Németország biztosítani akarta déli szárnyoldalát.

Linda ősi kálvinista magyar családban nőtt fel és mélyebb, alantasabb okot látott a németek stratégiai manőverében.

— A német, mint mindig közös történelmünk folyamán, védőpajzsként fogja használni Magyarországot, és magyar területen fog harcolni, hogy védje Bécset és Ausztriát.

— Asszonyom, attól félek, hogy a jövő minden eddigieknél elképzelhetetlenül rosszabb lesz. — válaszolta a rendőrfőnök és jelezve, hogy Linda jobb lenne, ha abbahagyná ezt a veszélyes társalgást, felállt és arcán szomorúan fájdalmas mosollyal ajtajáig kísérte látogatóját.

—

Viktor csak másnap reggel, rendetlenül, fáradtan és kétnapos borostával arcán érkezett haza. Teljesen ki volt készülve, éhes volt és meggyötört, valósággal úgy nézett ki, mint egy menekült. Ahogy elmesélte késedelmének történetét felháborodva hadart és mérgesen gesztikulált:

— Linda, borzasztóan sajnálom, de félretoltak minket és nyílt pályán kellet vesztegelnünk, amíg többtucat katonavonat elságuldott mellettünk.

Linda megcsókolta férje kiveresedett arcát és bólintott. — Tudok róla, senki sem hibáztat téged.

Viktor megnyugodott, mérge hirtelen elszállt és nagyot kacsintott feleségére. — Töltsd hamar egy pohár bort, mert jó hírem is van. A szerződést aláírtuk. Nyár közepére az építkezésnek teljes gőzzel kell haladnia és a fejem tetejéig tele leszek munkával. Ez a munka sokkal nagyobb, mint bármi, amit eddig csináltunk.

Linda hozta a bort és közben kesernyés örömmel latolgatta. Itt van a jó alkalom, hogy meggyőzze Viktort. Hagyjuk itt ezt a Bácskát, ha nem is véglegesen, de elegendően hosszú időre, hogy elkerüljük a vészesen közeledő háború szörnyűségeit.

— Bérelhetnénk lakást Tapolcán, — Linda javasolta fennhangon miközben töltötte a bort. — Így, ha hosszabb időre Tapolcán kell maradnod, én és a gyerekek veled lehetünk.

— Természetesen, ki fogunk venni egy lakást Tapolcán.

Lindát kissé meglepte Viktor készséges beleegyezése. Talán most már belátja, hogy legjobb lenne, ha mindent eladnának, és itt hagynák Szabadkát. De nem akarta erőltetni a dolgot, témát cserélt és előhozta a kérdést, amire a választ már tegnap szerette volna tudni.

— Mi a véleményed arról, hogy a németek megszállnak minket?

— Ha segíteni fognak minket, hogy visszaverjük Sztálin kommunista hadseregét, akkor maradhatnak.

— Ezzel nem értek egyet. — Linda felelte, — ezzel a kéretlen invázióval a németek csak közelebb hozták hozzánk a háborút. Át fogják venni országunk irányítását, és parancsolni fognak nekünk. A németek fasiszták és mi nem vagyunk azok; legalább is egyelőre nem. A németek ahova idáig bevonultak, ott mindenütt szenvedést és tragédiát okoztak. Független politikánknak vége. Mostantól kezdve azt kell csinálnunk, amit a hitleristák diktálnak nekünk.

— Lehet, hogy igazad van, de ne add senkinek a tudtára. Nagyon kockázatos lenne közzétenni egy ilyen véleményt. Ne beszélj erről még barátainknak se. Soha nem lehet tudni ki fog feljelenteni téged. Könnyen megtörténhet, hogy bemennek a rendőrségre és panaszt tesznek ellenünk.

— A rendőrség. Tegnap voltam a rendőrségen. Galambos rendőrfőnök egyáltalán nem szívleli a németeket.

— Légy nyugodt, az öreg Galambos nem lesz sokáig rendőrfőnök.

— Viktor, ez rettenetes. Mit tegyünk?

— Semmit, abszolúte semmit. Úgy kell tovább élnünk és viselkednünk, mintha semmi nem történt volna. Ha nem a németek foglaltak volna el, akkor Antonescu Romániája vagy Tiso Szlovákiája szállt volna meg minket, mint megbízhatatlan szövetségest. És az sokkal rosszabb lett volna, mint ez.

—

Másnap, március 21.-én a német csapatok megérkeztek Szabadkára. A hosszú szerelvény, ami odavitte őket, megrakva tankokkal, ágyúkkal és lőszeresládákkal, néma, fenyegető csendben várakozott a teherpályaudvaron. Először fegyveres német járőrök mentek be a városba, minden fontosabb utcakereszteződéseknél őrséget állítottak és, amíg társaik kirakták a fegyvereket és a tankok legördültek a vagonok lapos acéllapjairól, ellenséges szemmel figyelték az őket kíváncsian mustráló helybelieket.

Egy csoport civil ruhába öltözött szőkés és kékszemű, de kegyetlenül eltökélt kinézetű férfi, állig felfegyverzett marcona német katonákkal kisérve, bemasírozott a városházára és a rendőrkapitányságra. A polgármestert és a rendőrfőnököt letartóztatták, de az alacsonyabb rangú hivatalnokoknak békét hagytak. A csendőrezredes is helyén maradt, és félelmetes csendőrkatonái, mint engedelmes kopókutyák lesték új német mestereik óhajait és parancsait. Déltájban a németek lefoglalták a város legjobb hotelszobáit és beültek enni a legelőkelőbb éttermekbe.

Az étel jó volt, a cigányzenészek is lassan előmerészkedtek és a fagyos hangulat kezdett felengedni. Úgy látszott, mintha a németek kezdenék magukat otthon érezni.

Két nappal később, egy tucatra menő beképzelt pofájú német katonatiszt bezörgetett Linda ajtaján. Orra elé dugtak egy hivatalos okmányt, egy komplikált nyelvezetű sokszorosított proklamációt a város új polgármesterének aláírásával, amiben a német katonaság részére szállást és

ellátást rekviráltak a háziaktól. Viktor már reggel visszautazott Budapestre, nem tudott tiltakozni és Lindának fel kellett ajánlania elegánsan és méregdrágán berendezett házát a német tiszteknek.

A németek bejöttek, udvariasan, szinte bocsánatkérő mosollyal egyenként beléptek az ajtón és többször fordulva behordták csomagjaikat és felszereléseiket. Terhüket lerakták Linda tükörfényesre csiszolt parkettájára, és tekintélyes gúlákat rakva puskáiból beállították fegyvereiket az ebédlő sarkaiban. A kertben közlegények tucatjai telepedtek le, az utcai díszkertben felállították sátraikat és hátul, a zöldségeskertet felásva, latrinát építettek.

Linda és Erzsi, duzzogó és ijedt arccal, a nagy hálószobába húzódtak. Éjszakára az ajtó elé tolták a hatalmas ruhásszekrényt és a két kisfiúval együtt, mind a négyen a szülői dupla ágyban aludtak.

Az első éjszaka baj nélkül elmúlt, és másnapra a feszült, bizalmatlan légkör lassan kezdett felengedni. Maris, Linda házvezetőnője hajnali hatkor kiment a piacra és vett elegendő tojást és szalonnát és reggelit készített a Dóczy házban kényelmesen elterpeszkedő birodalmi hadsereg éhes tagjainak. Reggeli után Linda kipróbálta kevés német tudását és beszédbe elegyedett a rangidős német tiszttel, akinek a többi látszólag engedelmeskedett és megtudta, hogy a kontingens Frankfurtból való, a tisztnek felesége és három gyermeke van, és nagyon hiányzik neki a saját családja és otthona.

Délután a tiszt udvariasan megkérte Lindát, hogy néhány német darabot eljátszhasson a zongorán. Linda beleegyezett és a német finoman és iskolázottan játszva klasszikus szerzeményeket adott elő és a többiek halkan és fegyelmezett kórusban énekeltek hozzá.

Az átmeneti megbékülésnek ebben a harmonikus pillanatában a két kisfiú is előmerészkedett és kirakták játékaikat a nappali szoba süppedősen puha szőnyegjére. Az egyik középkorú német kinyújtotta kezét és szeretettel meg akarta simogatni a kis Viktor fejét. A legényke megpördült a sarka körül, felkapott egy jókora fa-villamost és rácsapott a németre.

— Ne nyúlj hozzám, — kiáltotta.

A német meglepődötten visszahőkölt, és zavartan mosolyogva tiltakozott.

— Hó-hó, kis vitéz, ne légy már olyan harcias.

Linda szabadkozott méregzsák kisfia viselkedéséért, de a hangulat röpke öröme elszállt és a katonák megszégyenülten elkomolyodtak. A három megijedt nőnek pedig nem volt hangulata, hogy vendégként szórakoztassa a házukba beszállásolt nyolc idegent.

Három nap múlva Viktor hazajött és nagyon felháborodott, amikor meglátta, hogy a Wehrmacht hozzá is beszállásolt egy egész regimentet. Elment a nagyhatalmú csendőrezredeshez, kártyapartneréhez és feleségének csodálójához, és panaszt tett. De a markánsarcú és ellentmondást nem tűrő modorú parancsnok rendreutasította:

— Nem tehetek kivételt, öcsém. Semmit nem tudok tenni az érdekedben. Azt a kis időt, amíg a németek megnyerik a háborút fél lábon állva is kibírod.

Fogd be a szád, csináld a dolgod és várj nyugodtan, amíg a Wehrmacht kivonul Szabadkáról.

—

Walter több tucat könyvet szerzett be a magyar történelem e tragikus és szomorú 1944-es időszakáról. Körültekintően átválogatta a forrásmunkákat és csak azokat használta fel melyek részrehajlás nélkül és hiteles részletekkel próbálták az eseményeket leírni. Politikai és történelmi kiadványok, amelyek 1945 és 1990 között jelentek meg Magyarországon, teljesen használhatatlannak bizonyúltak. Pártbeállítottsággal értelmezve és megírva, ahogy a kommunista nómenklatúra diktálta a szerzőknek, nem derítettek világosságot az eseményekre és nem adtak választ a kérdésekre, amiket Walter tudni szeretett volna, hogy mi és hogyan és miért történt, ahogy történt. Angol forrásmunkákat kellett felhasználnia, és 1990 után írt munkákat Magyarországról vagy emigrációban élő szerzők könyveit. Napokig tartó olvasás és a tények intenzív tanulmányozása után, Walter végeredményben neves történelemprofesszor volt, kellőképpen ki tudta analizálni az eseményeket és akadémikus színvonalú összefoglalót tudott írni, amelyet mindenki számára elfogadhatónak és igaznak lehetett tartani.

A szörnyű valóság jellege igazából csak a megszállást követő néhány nap után kezdett kibontakozni. A németek őrizetbe vették és internálták az összes ellenzéki párt vezetőit. A magyar hadsereg vezérkari főnökét Szombathelyi Ferencet, és Keresztes-Fischert, a belügyminisztérium németellenes vezetőjét letartóztatták. Kállay miniszterelnök is csak úgy menekült meg, hogy a török követségen kért menedékjogot. A hatalom új urai közel háromezer embert tartóztattak le az országban, és a Gestapó újonnan szervezett Budapesti Irodájához tízezer számra érkeztek a feljelentések.

A negyedik napon a megszállók kényszerítették Horthyt egy új, németbarát kormány kinevezésére. Az új kormány azonnal leváltotta az összes megyei főispánt, és a nagyobb városok polgármestereit és helyükbe nemzeti szocialista érzelmű protekciósokat nevezett ki. A Magyar Honvédhadsereg vezérkarában egy németcsodáló szellem uralkodott el, ami hitt a német faj felsőbbrendűségében és a német fegyverek legyőzhetetlenségében. Az ország lakóinak nagy része tehetetlen megdöbbenéssel nézte az eseményeket, de nem volt hajlandó bármit is tenni ellene, és lehajtott fővel és alázattal teljesítette a németek követeléseit.

Az első légitámadás 1944. április harmadikán történt. Négyszázötvenhat nehézbombázó és százhetvenöt vadászgép szállt fel az Olaszországi Foggia város környékén nemrégiben befejezett katonai repülőtérről és bombatámadást intézett a Ferencvárosi teherpályaudvar és a Duna repülőgépgyár ellen. Tíz nappal később, ötszázhatvanhét B17-es repülőerőd típusú and B24-es Liberátor, kellő vadászrepülő kísérettel védelmezve, több tucat fegyvergyárat támadott meg. Az első támadásokat több más légitámadás is követte és

hamarosan az egész magyar hadiipar, a német megszállás előtt Európa egyetlen érintetlen hadikapacitása, romokban hevert.

Június elejétől a légitámadások egyre gyakoriabbak és teljesen kivédhetetlenek lettek. Gyárak, vasútvonalak és lakónegyedek egyre növekvő brutalitással és könyörtelenséggel lettek támadva és rombolva. Fegyvertelen polgári lakosság, asszonyok és gyermekek sebesültek meg, lenyomorodtak és ezerszámra haltak meg a bombáktól. A német hadvezetőség kényszerítette a hadiipar munkásait, hogy folytassák a termelést a légitámadások alatt is, és gépeik mellet dolgozva ezrek pusztultak el szükségtelenül.

A németek heteken belül megszervezték a magyarországi zsidók deportálását. Az Auschwitzi haláltáborba, május és június folyamán négyszázharmincezer zsidó lett elszállítva Magyarországról. A magyar csendőrség, a németek követeléseinek engedve, marhavagonokba belezsúfolva és fegyveres kíséret mellett, a határig kísérte a gyanútlanul engedelmeskedő zsidó családokat. A megszálló német hatóságok azzal indokolták akciójuk szükségességét, hogy a zsidókat ideiglenesen Németországba viszik dolgozni, de sokan tudták, hogy a zsidók soha nem fognak visszatérni. Legtöbb zsidó szíve mélyén magyar volt, magyarul beszélt és nemzedékek óta Magyarországon élt. Az eltávozott zsidók soha be nem gyógyuló sebeket és be nem tölthető ürességet hagytak maguk után. Személyes tragédiák és kimondhatatlan szenvedések soha nem lettek elmondva vagy leírva. A hátra maradt vagyon és értéktárgyakat a kormány összegyűjtötte, de azok a háború végére nyomtalanul eltűntek. Horthy Miklós kormányzó 1944. június végén leállította a deportálásokat, de akkor már túl késő volt. A vidéki zsidóság nagy része ki lett hurcolva az országból, egyedül a Budapesti zsidóság jelentős része kerülte el sorsát és, legalább is egyelőre, megmenekült.

Románia lényegesen korábban, saját kezdeményezésére és teljes eredményességgel, megoldotta a romániai zsidókérdést. A híres román *conducator*, Hitler legjobb barátja és bizalmasa, Antonescu parancsára a román Vasgárdista katonák a Bukovinában élő 150,000 zsidóból 125,000-et öltek meg. A román uralom alá lévő Besszarábiában élő 150,000-es zsidó közösségből mindössze 7,000 élte túl a román vérengzéseket. Az ukrajnai Odessza környékén, Isopescu Modest román katonái az egyik koncentrációs táborban 35,000-et, és egy másikban pedig 89,000 zsidót gyilkoltak meg. Brutalitásban és ügybuzgóságban a román fasiszták még mesterükön, a német SS alakulatokon is túltettek. 1943 nyarán huszonöt román hadosztály harcolt a németek oldalán, amíg egyetlenegy magyar hadosztály sem segítette a németeket.

1944 júniusában, túlszárnyalva Sztálingrádi dicsőségüket, Sztálin vörös hadserege újabb hatalmas győzelmet aratott a németek felett és júliusra elérte a Kárpátok hegyeit. Magyarország területe és a kommunista hadsereg között nem állt semmi más katonai erő, csak a legmagasabb hegygerincek mentén előre előkészített betonállásokba beásott Első Magyar Hadsereg. 1944. július

22 és augusztus 15 között egy lényegesen túlerőben lévő orosz hadsereg általános támadást intézett a hegyi erődítmények ellen, de a magyar katonák hősiesen felvették a harcot. A magyar honvédek most már hazájukat védték a vörös áradat ellen és egyik orosz támadást a másik után verték vissza. Huszonnégy napig tartó rettenetes küzdelem és szörnyű veszteségek után az oroszok feladták az erőfeszítést és délre, Románia felé fordultak. Ezt követően, 1944. augusztus 23-ikán, Károly román király letartóztatta Antonescut és átállt az orosz oldalra. Románia, hogy Magyarországot megtámadhassa és visszaszerezhesse Észak Erdélyt inkább lemondott Besszarábiáról és Sztálin szövetségese lett. Románia határain belül a váratlan árulás 16 német hadosztályt ejtett csapdába és megpecsételte Délkelet Európa sorsát. Az egyesített román és orosz erők napok alatt szétverték és megölték a leharcolt és minden utánpótlás és ellátás nélkül területükön maradt német hadosztályokat. Az egész román nép egy emberként sorakozott fel fiatal királyuk mögé, most már semmi nem számított, csak a lehetőség, hogy végre alkalmuk nyílott legyőzni ezer éves vetélytársukat és ősi ellenségüket, a magyarokat. A románok gerinctelenül és aljasul hátba döfték szövetségesüket, a német fasisztákat, akiket oly buzgóan szolgáltak az utolsó tíz év alatt. A Magyar Honvédség tétovázott és a román hadsereg betört Magyarország területére. Két hét múlva, amikorra és végre a magyarok át tudták csoportosítani erőiket, több helyen is ellentámadásba mentek. Aradot, mindössze száz kilométerre Szabadkától, sikerült elfoglalniuk, de a németek nem tudták bevenni Temesvárt.

A Tisza jobboldalán, Bácskában, előkészülve a szerb-orosz támadásra a magyar hadsereg harcállásokba helyezkedett a szőke folyó fákkal benőtt partja mentén.

A hősies erőfeszítés hiába volt. A német hadvezetés ostobán és rövidlátóan, nem összpontosított jelentős erőket, hogy lezárják a déli Kárpátok magas hágóit, amit az átállás idején a köpönyegforgató románok tartottak kezükben. Később, miután az oroszok átjöttek a hegyeken és kiértek a magyar síkságra, többé nem lehetett tankjaikat megállítani. A magyarok képtelenek voltak egyedül visszaverni az ezernyi tankkal és repülőgéppel támadó és elsöprően túlerőben lévő ellenséget.

Walter elégedett volt a helyzet elemzésére összeállított áttekintésével és ismét elővette Linda naplóját és követte az abban leírt eseményeket.

—

Szeptember közepére, a lángolóan perzselő nyár nyugtalan csendje után eljött kristálytiszta őszi éjszakákon, tisztán lehetett hallani, bár még mindig valahol a messzi távolban, a hatalmas ágyúk mély morajlását, ahogy megállás nélkül tüzeltek heteken keresztül. A Tisza mentén beépített bunkerjeikből, a magyar nehéztüzérség éjjel nappal puhította az általános támadásra felvonuló

oroszokat és románokat. Lebetegedve és kényelmetlenül feszengve szülőanyai ágyában, pániksújtottan a tébolyulás határáig, Linda nyugtalanul hallgatta a véget nem érő robbanásokat. A bibliai Armageddon csatájának érkezését prófétáló menydörgésszerűen morajló detonációk közötti halálos csend ijesztő másodperceiben, Linda némán hallgatta hatalmasra nőtt és feszülő hasa alatt meg-megmoccanó, meg nem született gyermekének halk szívverését. Tehetetlennek és megfélemlítettnek érezte magát, a kínzóan fájdalmas gyötrődés érzése nem adott nyugalmat a várandós anyának, akinek, új életet akarván hozni ebbe a megbolondult világba pihentető álommal kellett volna felkészülni a küszöbönálló gyermekszülés vajúdó nehézségeire.

Néhány nappal harmadik gyermekének szülése előtt, Linda csapdába esve érezte magát és nem volt ereje ahhoz, hogy elfusson a közelgő borzalmak elől.

—

Linda vasárnap reggel érezte az első fájdalmakat. Ágyban maradt és várt. Az órák múlásával a fájdalmak erősödtek és egyre sűrűbb időközökben követték egymást. Délutánra már elég gyakoriak voltak, és Linda megkérte férjét. — Itt az idő, hogy értesítsd a szülőorvost, doktor Feketét.

Dr. Fekete visszaüzent, hogy Viktor azonnal vigye be feleségét a kórházba és ő is rövidesen ott lesz.

Linda nagy nehezen belehelyezte fenekét Viktor kocsijába. Hátrafeszítette vállait és a kényelmetlen ülésen próbálta testsúlyát távol tartani pattanásig feszülő anyaméhétől. Fájdalmas grimasszal arcán háta mögött szétterpesztette tenyerét és gyengéden ráeresztette súlyát az ülés hideg bőrborítására.

Viktor óvatosan vezetett és három percen belül a kórháznál voltak.

Linda nem várt, egy másodperc időt sem vesztegetve kimászott a kocsiból, és nem értve, hogy Viktor miért vacakol még mindig az automobillal, egyenesen megindult a kórház kivilágított bejárata felé. Fájdalmai most márt tíz percenkét jöttek és egyre elviselhetetlenebbeknek érezte hasogatásukat. Az éjszakai ügyeletes ápolónő gyorsan ugrott és beengedte. Két kedvesen mosolygó kisegítő apácaalkalmazott gurulószéket tolt alája és liften felvitték a legfelső emeleten lévő szülészeti osztályra.

Dr. Fekete rövidesen megérkezett, megnézte Lindát és kijött szót váltani Viktorral.

— Dóczy úr, — mondta, — itt reggelig semmi nem fog történni. Nincs értelme, hogy itt maradjon. Menjen haza és jöjjön vissza holnap. A felesége jó kezekben van nálunk.

Röviddel éjfél előtt Linda magzatvize elfojt és Linda segítségért kiáltott. Két ápolónő, frissen mosott és vasalt kék-fehér Szent Margit apácarend ruháikban, rögtön beszaladt és valaki felébresztette a szomszéd szobában alvó orvost. Linda lábait magasra pockolták és, ahogy jöttek a fájdalmai rákiabáltak.

— Nyomjon, erősen, még erősebben.

Egy órával éjfél után, eddig legerősebb szülési fájdalma kellős közepén, vészjóslóan belehasítva a csendbe, felüvöltöttek a város légoltalmi szirénái.

Perceken belül minden más hangot teljesen elnyomó fülsüketítő dübörgés hallatszott az égből. A szorgosan tevékenykedő szülészeti csapat felnézett, bár nem láttak semmit csak a mennyezet fehér műcsempéit, és megrettentve hallgatták a szörnyű morajt. Néma hallgatásuk, mint egy merénylő gyilkos tőre hasította át a levegő ürességét, és jelezte a reájuk kimért borzalmas büntetés közeledtét. Az égből jövő zaj, háromszáz B24-es vadászbombázó motorjainak zúgása, alapjaiban törte össze a megfélemlített emberi lelkek ellenállását, megbénította tetterejüket, és nem hagyott semmi mást bennük, csak a túlélés minden mást kizáró menekülési ösztönét. A folyosóról behallatszott az ijedten futó lábak dobogása, ahogy a megrettent kórházi alkalmazottak és mozgóképes betegek egymásután siettek a légoltalmi óvóhely felé.

Félelemmel a szemükben, vezetőjük utasításait lesve, a szülészeti team a nőgyógyász orvosra nézett.

— Nem mehetünk, — az orvos rázta a fejét. — Helyünkön kell maradnunk.

Másodpercek múlva hallották az első becsapódások detonációját, egyiket a másik után, és a hatalmas vasbeton épület kártyavárként rázkódott és reszketett. A légoltalmi papírokkal leborított ablakok túloldalán rejlő koromfekete éjszakát a robbanások villámjainak fehér tőrszúrásai világosították át és a veresen fellobogó lángok szörnyű pokla Dante infernóját idézte. Perceken belül több száz bomba hullott alá; ahogy egyik gép a másik után zuhanórepülésben alábukott és kioldotta gyilkos rakományát. Tíz percen belül, a két utcasarokra lévő vasútállomás szikrázóan briliáns színekbe burkolózva égett, kioldhatatlanul felgyújtva az égből jövő, fehér foszforral megtöltött gyújtóbombák belsejében pokoli szándékkal elhelyezett kémiai anyagtól. Munkájukat bevégezve a gépek megfordultak és többet nem törődtek, hogy hova szórják el őket, ledobták maradék bombáikat.

A szülőosztályon először a rettenetes fütyülést hallották, utána egy tompa puffanást, és a másodperc tört részével később a hatalmas robbanás fülsüketítő detonációját. A kórházat direkt találat érte. Az elektromos világítás kialudt, mindenhonnan vad halálsikolyok hallatszottak, vészcsengők kolompolása és a gyilkos terror hangjai törtek elő a kavarodásból, és utána beállt a teljes, fénytelen koromsötétség.

Kétségbeesetten próbálva szabadulni csapdába esettségének rettenetes helyzetéből, Linda minden erejét beadva összeszorította hasfala izmait, hogy megszülje a gyermeket, megragadja és kifusson vele az égő épületből. Az orvos és az apácák mellette maradtak, ránehezedtek hasára, és erőlködve próbáltak vele együtt nyomni, és újra és újra kezdték, ahogy a szűnni nem akaró szülési fájdalmak egymásután hasítottak bele a vajúdó anya testébe.

— Nyomjad, Linda, nyomjad erősen, keményebben.

Linda összeszedte minden erejét és rettenetesen erőfeszítéssel összeszorította hasizmait, hirtelen enyhült a fájdalom és egy vékonyka hang felsírt a derengő sötétben, az égő pokolban, amely világra jöttének alkalmából üdvözölte idelent, az emberek világában.

— Kislány, Dóczy nagyságos asszony, — a főnővér boldogan mosolyogva felkiáltott és, ahogy lábánál fogva felfelé tartotta a véres kis újszülöttet, megpaskolta parányi pucér fenekét és a gyermek erőteljes hangon ismét sírni kezdett.

A segédápolónő letörölte a vért és a placenta maradványait a babáról, az orvos elkötötte köldökzsinórját és puha, meleg takaróba burkolták a parányi új életet. Két kisegítő jött. Lindát kiemelték ágyából és a vérző nőt kézben cipelve lefele a lépcsőkön igyekeztek kifele az égő épületből. Lent, a kórház bejárati szintjén Viktor állt, aki nemrégen érkezett és ijedten keresve feleségét halálsápadtnak látszott és izgalmában zihálva lélegzett. Kimentek Viktor kint várakozó kocsijához. Lindát keresztbe fektették a két hátsó ülésen, ahol rettenetesen kifáradva, a lába között a kihasadt nyílt seb erősen vérezve és földi útjának végét veszélyesen közel érezve, a fiatal anya elájult. Egy segédnővér, kezében szorongatva a vöröskeresztes elsősegély-dobozt, beült Viktor mellé az első ülésre és megindultak.

—

Egyenesen hazahajtottak. Odahaza, karjában cipelve elalélt feleségét fel az emeletre, Viktor gyengéden lefektette Lindát a betegszobának átalakított vendégszobába. A segédnővér több lavór langyos vízben lemosta Lindáról a vért és Erzsi elszaladt, hogy felébressze és elhozza a közelben lakó körzeti bábaasszonyt. Utolsó erejét is elveszítve, altató gyógyszerekkel beinjekciózva, méhe meggyötörten és genitálisa tépetten széjjelhasadva, de legalább túl a szülési fájdalmak hasogató borzalmain Linda reggel fele mély álomba zuhant.

Délidő már jóval elmúlt mire Linda felébredt. A nap beragyogott az ablakon és a bábaasszony behozta a tisztába rakott és meleg pólyába bugyolált újszülöttet. Felesége ágya mellet állva Viktor gyengéden megfogta Linda kezét és egymásra néztek. Még mindig kábultan az altatótól és a rettenetes vérveszteségtől legyengülve, Linda csak Viktor miatt aggódott.

— Kivel verekedtél össze, — kérdezte. Összezavarodva, és csak elmosódott foltokat látva maga körül, Linda nem tudta felfogni, hogy miért van Viktor tele horzsolásokkal és miért van a feje fehér gézzel bebugyolálva.

— Senkivel, — Viktor mosolygott megértően. —Tegnap éjjel meg akartalak menteni és beleszaladtam egy kettétörött mestergerendába.

Linda kezdett emlékezni. Gyereket szült tegnap éjjel, és légiriadó volt, és a kórház lángokban állt.

— Mi lett a kórházzal, — kérdezte, — teljesen leégett?

— Nem, reggelre eloltották a tüzet, de több tucat beteg és alkalmazott meghalt.

—

Estére Lindának magas láza lett. Hörögve kapkodott a levegő után, aprókat lélegzett és érezte, hogy minden mozdulatra szúró fájdalom hasít tüdejébe. Arca lázrózsákban égett és küszködnie kellet, hogy ne veszítse el eszméletét. Dr. Fekete átjött, ránézett Lindára, egy szó sem szólva megmérte pulzusát, vérnyomását és lázmérőt tett szájába.

Lindának közel negyvenhárom fokos láza volt. Az öreg orvos, próbálva nem mutatni a finoman ápolt arcára kiült aggodalmat, szomorúan nézte a háromgyermekes, fiatal anyát. Nyugodtságot kellett színlelnie, hogy valahogy el tudja mondani a szörnyű hírt, Linda halálos veszélybe került. A nagy sietségben és a kavarodásban Linda sebei befertőződtek. Az orvos, gyógyszerek nélkül, tehetetlen volt. Lindának penicillinre lett volna szüksége, de penicillint nem lehetett kapni még aranyért sem. Dr. Fekete, a család szeretett régi barátja és háziorvosa a nappali szobába tessékelte Viktort és hangja ijesztően komoly volt, ahogy a helyzetet magyarázta neki.

— Linda gyermekágyi lázat kapott. Egyetlen reményünk hogy, Linda fiatal és erős és le fogja tudni küzdeni a halálos fertőzést. Kedves fiam, bízz az Istenben, mindannyian az Úr kezében vagyunk.

—

Estefele Linda delíriumos lett. Ágya végében ott látta a halál feketecsuklyás kaszását, nyögött és dobálta magát, majd megszorította Viktor kezét.

— Mi mondasz, drága életem? — Könnyeivel küszködve Viktor felesége arca fölé a hajolt és visszaadta a kézszorítást.

— Viktor, — hörögte a haldokló anya alig érthetően és levegőért kapkodva hosszú szünetet tartott, — ígérd meg, hogy vigyázol gyermekeinkre.

Linda próbálta fejét felemelnie a párnáról, de gyenge volt és visszahanyatlott. — Ha meghalok, — suttogta, — nevelj belőlük jó embereket. A pénz hatalma nem minden, a pénzszerzést mindig újra lehet kezdeni. Egyedül az életet nem lehet visszaadni, ez az egy, ami pótolhatatlan. Ígérd meg, hogy olyan helyre viszed őket, ahol nincs háború, messzire menjetek, nagyon messzire innen.

Viktor nem tudta könnyeit visszatartani. Mardosó könnycseppjei lefolytak arcán és patakokba formálódtak borotválatlan arcának fájdalomtól elmélyült barázdáiban.

— Linda ne halj meg, — Viktor könyörgött, — szükségünk van rád. Három csodálatosan szép gyermekünk van. Szeretlek, nélküled az én életem is véget ér. Elmegyünk innen nagyon messze, nyugatra. Ott nincs háború. Egy

kis városkában fogunk letelepedni, ahol nincs semmi vasúti csomópont vagy katonai objektum. Ezt megígérem neked.

Linda már nem hallotta Viktor ígérgető szavait. Utolsó erejével elmondta végső kívánságát, élete gyertyájának ellobbanó pislákolásával átadta anyai üzenetét. Egy jobb világot akart gyermekeinek, egy parányi békés országrészt, ahol felnőtté nevelődhetnek. Linda nem félt a haláltól, egyedül gyermekei sorsa és családja aggasztotta. Hogyan fogják elviselni, hogy elvesztették édesanyjukat? Linda mély kómába esett és halottak alvilágának határmezsgyéje felett lebegve, úgy látszott mintha máris közéjük tartozna. Viktor zokogott és a két kisfiú ijedten húzgálta édesanyjuk elernyedt kezét.

— Mama, mi bajod? Szólj valamit, beszélj hozzánk.

A kis Viktor tudta mi történik, de a nálánál másfél évvel fiatalabb Oszkár, alig két éves, nem tudta felfogni, csak meg volt ijedve, és azért pityergett, mert testvére is sírt.

Az éjszaka rettenetesen gyötrelmes várakozásban telt el. Viktor állandóan cserélte felesége homlokán a hideg borogatásokat és folyton jégért küldetett a jéggyárba. A láz halálos magasságokba való emelkedésének megelőzésére, jeges vízzel mosogatta Linda lázban égő testét. Levetkőztette, megmosta egyik oldalát, megfordította szinte élettelenül elnehezedett alakját és új hideg vízzel mosta le a másik oldalt. Nem evett, nem pihent, nem törődött saját magával, csak felesége életéért harcolt, hogy a halálos limit alatt tartsa a gyilkos láz hőmérsékletét.

Még egy rettenetes nap telt el. Viktor egy pillanatra sem hagyta magára Lindát és Maris vödörszámra hordta a jeget a jéggyárból.

Harmadnap reggel Linda testhőmérséklete zuhanni kezdett. Viktor ötpercenként mérte, és homlokára kiült a hideg veríték. Itt a vég, gondolta, Linda teste nem bírja tovább a harcot és megkezdődött haláltusája.

De a hőmérő higanyszála megállt zuhanásában, először harminchét foknál, majd harminchat egész hét tizednél. Linda kapkodó lélegzete egyenletes lett és szívverése normálissá lassult.

Linda békésen aludni látszott.

Viktor térdre esett felesége ágya mellett és mély alázattal imára kulcsolta kezeit.

— Köszönöm magasságos Isten, hogy megmentetted feleségem életét. Fogadom, hogy jó ember leszek, hűséges férj és gondos apja gyermekeinknek. Tudom, szent szándékod van velünk, ezért óvtad meg az én Lindámat. Ígérem, hogy soha nem felejtem el jóságodat.

— Úgy legyen, ámen. — mondta Orosz atya, aki éppen akkor jött be a szobába. Átjött, hogy feladja az utolsó kenetet Lindának, mert a protestáns pásztor éppen temetésekkel volt elfoglalva és nem tudott átjönni. Szerencsére nem volt szükség egyikre sem, Linda helyrejött.

Linda életben maradt, hogy felnevelje gyermekeit.

—

Walter letette nagyanyjának naplóját és a meghatottság könnyei fojtogatták torkát, ahogy hangosan megszólalt.

— Tehát így született az én anyám. Meg kell mondanom hatalmas pufogtatásokkal és tűzijátékokkal, ami majdnem édesanyja életébe került.

—

Linda gyorsan talpra állt, fiatal, erős és kisportolt szervezete, és Viktor odaadó ápolása legyőzte a szörnyű fertőzést, amit a sterilizálatlan törülközőktől és a forralatlan csapvíztől kapott. A kisbabát Ilonkának nevezték. A csecsemő perfekt, egészséges és életvidám teremtés volt, és mint bármelyik rugdalódzó kis újszülött semmit sem törődött a körülményekkel és az eseményekkel, amik születésekor történtek.

Szeptember végére, Linda eléggé helyrejött, hogy nekivágjanak az útnak. Viktor megrakta nagyobbik automobiljukat személyes dolgaikkal, nem túlságosan sokkal, mert hét személy számára kellet a hely, nekik ketten Lindával, a három gyermeknek, plusz Erzsinek és Marisnak, a házvezetőnőnek. Eleinte északnyugat felé, Kiskunhalas irányába haladtak, de le kellett térniük az útról, mert az út zsúfolva volt katonai járművekkel, és több híd is teljesen le volt bombázva. A honvédegyenruhás forgalomirányító Szeged felé majd később egy másik katona Makóra irányította őket. Makó után az út megürült, teljesen elhagyott lett, és két kilométer után egy felfegyverzett honvédjárőr beparancsolta őket, az út mellet párhuzamosan húzódó, mély árokba. Kocsijukat el kellett rejteniük egy közeli akácosban és ő maguknak le kellet kuporodniuk az árok aljába.

Az árokban kéttucatnyi fiatal honvéd rejtőzködött, vértelenül fehér sápadt arcukra elszántság és halált-megvető eltökéltség volt ráírva. A honvédeknél két, svéd gyártmányú Bofors, gyorstüzelő légvédelmi ágyú volt; hosszú csöveik átnyúltak az út szürke aszfaltja felett és hidegszürke gyilkos acéljuk teljesen beleolvadt az elöregedett és agyonhasznált út sáros keréknyomokkal tarkított porlepte színébe.

Vártak. A tiszta, későszeptemberi levegő hidege kellemesen enyhítette a fejükre tűző nap sugarait. Magasan a fejük felett rekedten kiáltozó darvak húztak délre és lent a nedves árokparton, pillangók repkedtek az árvacsalánok tüskés virágjaitól a százszorszépek miniatűr korongjaiig melyek a sűrű kakukkfűvel együtt elvadult bőségben teremtek az út mindkét oldalán.

Egy hosszú órára húzódó várakozás után a rangidős tiszt, egy honvédszázados, lassan felemelte balkarját és teljes csendet intett. Messzelátójával figyelmesen kémlelte az út túloldalán húzódó lábon álló kukoricást, melynek száraz kórói, amerre a szem ellátott, két méter magasságig sűrűsödtek. Először, alig észrevehetően a föld remegni kezdett,

majd rövidesen hatalmas motorok távoli zúgását lehetett a csendben kivenni. A zaj gyorsan erősödött és rövidesen hallották a közelítő T34-es orosz páncélosok félelmetes dübörgését.

A százados hatszor pattintott ujjaival. — Hat, legalább hatan vannak, — suttogta és messzelátójával ide-oda pásztázta a kukoricamezőt. A szárak ingadozásából meg tudta becsülni a tankok haladási irányát, és elégedetten bólintott, a harckocsik egyenesen feléjük tartottak.

— Ne lőjetek, amíg nem adok parancsot, — figyelmeztette suttogva katonáit.

—

A száraz kukoricaszárak hangosan zizegtek, lebuktak a földre és utat engedtek. Az első T34-es kibukkant a kukoricásból, és ahogy meglátta az elhagyott utat megállt. A tankvezető üresjáratba tette a mélyen morgó motort, leállította csörgő lánctalpait és fenyegetően az út felé kezdte irányítani hosszú csövét.

Csend volt, rövid időn belül a többi tank is egyenként kibújt a kukoricásból és széjjelhúzódva egymástól, frontális támadásra előkészülve, rajvonalba álltak. Tornyaik lassan fordultak és lehetett látni a toronyban ülő parancsnokot, ahogy messzelátójával felméri az előtte álló helyzetet.

A katonák, Linda két oldalán, moccanás nélküli halálos csendben térdeltek, és kicsinyre összehúzva testfelületüket várták századosuk parancsát. Csak elszántan villogó szemeik követték a tankágyúk halált ígérő szürke csövének lassú járását.

A feszültség és a várakozás rosszabb volt, mint maga a halál. Linda, legnagyobb szégyenére nem tudta tartani magát és becsinált bugyijába.

A baleset kellemtelen érzés volt, de Linda moccanni sem mert. Csendben maradt, csak ajkai mozogtak néma imádságban, ahogy Istenéhez fohászkodott.

— Miatyánk, ki vagy a mennyekben;
Szenteltessék meg a te neved;
Jöjjön el a te országod;
Legyen meg a te akaratod,
Miképpen a menyben,
Azonképpen itt a földön is!
Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma;

A tankok megindultak, először csak lassan, lomhán, szinte csak erőt nyerve és utána teljes sebességgel, széles vonalban gördültek előre az út felé. A lánctalpak fémes csattogása, a fémkerekek iszonyatos csikorgása, és a teljes gázzal beletaposott hatalmas motorok fülsüketítő robaja, minden más földi hangot elnyomott és maga alá hengerelt. A honvédszázados lesújtott karjával

és teljes hangerővel elordította magát. A pokoli zajban a katonák nem hallották a vezényszót, csak tisztjük Árpádsávos karját látták mozdulni és ajkait, ahogy lényéből vulkánként lobbant fel a felbőszült indulat és elüvöltötte magát.

— Tűz.

Linda tovább imádkozott

— És bocsásd meg a mi vétkeinket,
Miképpen mi is megbocsátunk
Az ellenünk vétkezőknek;
És ne végy minket a kísértésbe,
De szabadíts meg a gonosztól.

A gyorstüzelő ágyúk tüzet nyitottak és két percen át elszabadultak a pokol szörnyei. A hosszú csövek egyszerre és halálos pontossággal összehangolt egységben okádták a lángokat és percenként százhúsz páncéltörő repeszgránátot repítettek az ellenség felé. Linda félelmében belenyomta arcát a puha agyagba, két karjával védően betakarta fiait és keble alá szorította a kisbabát.

Az első T34-es találatot kapott és azonnal lángot vetett, utána egy másik kapott lövedéket, majd a harmadik és végül az összes. A tankok lőszerládája felrobbant és a legénységnek nem volt ideje kimenekülni. Mind egy szálig bennégtek.

Gyilkos kötelességüket bevégezve a gyorstüzelők elhallgattak, vörösen izzó csöveik végéből szürke füst gomolygott és a halál csendje rátelepedett a rettentő színhelyre. A szétlőtt tankokból vastag, fekete füstcsóva emelkedett az égre, messzi kilométerekre megmutatta magát és mindenkinek tudtára adta a szörnyű rombolást.

De a halál néma uralma rövid ideig tartott; az élet győzedelmeskedett gonosz rokona felett, és hálaimát zengedezve teremtő istenüknek, a mezők hegedűs tücskei és zenés kabócái újrakezdték örökkévalóságot dicsérő énekük. Egy mezei pacsirta egekig érő magasságba emelkedett és parányi szívének hálás boldogságában versenyt dalolt az ég angyalaival. Az ágyúk torkából áradó füst szétoszlott és a későszeptemberi ég tengerkék színű azúr végtelenségéből a nap rámosolygott az életben maradottakra.

— Innen mennünk kell, – a százados parancsolta, — itt órákon belül repülők fognak vadászni ránk és gyalogsági támogatással mögöttük százszámra fognak jönni az orosz tankok. Vissza kell vonulnunk Orosházára.

A katonák sietve felszedték ágyúikat, kamuflázs hálóval gondosan betakarták, és tizenöt percen belül útra készen álltak. A rádiós tizedes utasítást kapott az ezredparancsnokságról és jelentett a századosnak.

— Battonyánál az oroszok áttörték vonalainkat.

A százados Viktor felé fordult. — Az Orosháza-Szeged közötti vasútvonal mentén meg tudjuk állítani az oroszokat. Attól északra biztonságban lesznek, és mehetnek tovább Budapest felé.

Linda halk hangon engedelemkérés félét motyogott és behátrált a kukoricatábla mélyébe. Amikor már senki sem láthatta, kilépett széklettel megtelt bugyijából és kulacsából kevés vizet öntött a csipkés alsónemű tisztán maradt részre. Gyorsan tisztára törölte magát, már amennyire lehetett és az egész bűzös rendetlenséget messzire bedobta a száraz kórók közé.

Dolga végeztével visszatért családjához és a katonák közé, kissé pironkodott, de senki nem merészelt kockáztatni még csak egy tréfás megjegyzést sem. Derekán alul mindössze egy térden alul érő rakott szoknyát viselve, Lindának az utazást minden alsónemű nélkül kellett folytatnia.

A csoport észak fele haladt a keskeny földúton, amikor messziről repülőgépzúgást hallottak. Egy Musztáng vadászrepülő észrevette őket és a pilóta megörült a váratlan és könnyű célpontnak. Könnyű fegyverzetű katonai járművek, gondolta, egy-két civil ruhás alak, nők gyermekek, egy levegőből jövő támadás ellen teljesen védteleneknek látszottak.

— Why not? Miért ne? — a bőrzubbonyos repülős morogta és gépét rémisztően süvítő zuhanórepülésbe kapcsolva irányt vett, hogy teljesítse kötelességét. Gépfegyverének célkeresztjét ráirányította a földön előrehaladó emberoszlopra és már kilométer távolságból kezdte szórni rájuk húsz centiméteres golyóit. Látva a veszélyt a harcedzett honvédek lekapták az ágyúikat takaró kamuflázs hálót, beleugrottak a légelhárító ágyúként is használható duplacsövű fegyverük üléseibe és életüket védve három másodpercen belül tüzet nyitottak. A hangsebességhez közel száguldó golyók kettőbe vágták a balszerencsés támadót, és a gép hatalmas füstcsóvát húzva maga után, tőlük kissé északra belecsapódott a kukoricaföldbe és felrobbant.

A százados két lovasból álló őrjáratot küldött utána, hátha a pilóta idejében kiugrott és életben maradt. Két órával később, a járőr utolérte a csapatot és jelentették, hogy pilóta, huszonkét éves Moore Stanley Wisconsin államból nyakát törte, ahogy Musztáng gépje belefúródott a földbe és az ütődésnél kirepült belőle.

— Tisztességesen eltemettük az út mellé, — tette hozzá az idősebbik honvéd, — keresztet is csináltunk és rátettük az amerikai sapkáját és kabátját.

— Adjátok ide igazolványait és dögcéduláját, — válaszolta leverten százados, — őszinte részvétemmel együtt a háború után elküldöm azokat a szüleinek, és megírom, hogy hol van a fiúk eltemetve.

Senki sem kételkedett a százados szavában, ha túléli a háborút, katonái bizonyosak voltak benne, ennyit még az ellenségnek is meg fog tenni.

Orosházára minden további baj és késleltetés nélkül elértek, és onnan Viktor és családja akadály nélkül tudott tovább utazni Budapestig. Megálltak a Lázár utcában, pihentek néhány napot, hagyták, hogy Mariska mama játsszon legkisebb unokájával, és negyednapra továbbindultak Tapolca felé.

A Tapolcán bérelt lakás tiszta volt és tágas, és a kényelmes bútorokkal berendezett otthon egy családi fészek melegével üdvözölte őket. Linda és Viktor berendezkedett a szülői hálóban, a két kisfiúnak adták a második szobát, a harmadik hálószobában Erzsi aludt a kisbabával és végül, Marisnak jutott a cselédszoba.

Alighogy megmelegedtek Viktor ragaszkodott, hogy neki vissza kell mennie Szabadkára.

— A házban rengeteg irat és értéktárgy maradt, — indokolta Lindának, — szükségem van rájuk, hogy tovább folytathassam a vállalkozást. A háború kimenetele bizonytalan, a harcok még sokáig elhúzódhatnak, értékeink biztosabb helyen lesznek Tapolcán.

Linda vitatkozott. — Az út nagyon veszélyes, vagy már elfelejteted, hogy min mentünk keresztül, amíg ide is elértünk.

— Ne aggódj, hamar megjárom. Mohács fele indulok, éjszaka átmegyek a Duna hídon, és két nap múlva itthon leszek.

Linda nem vitatkozott, a baba sírni kezdett és meg kellet szoptatnia.

Viktor elment. Bácsalmás után az út tele volt az ellenkező irányba igyekvő katonai járművekkel és menekültekkel. Parasztok és polgárok, emberek, állatok és lovas szekerek zsúfolásig rakva bútorokkal és batyukkal, meneteltek a fojtogató porfelhőben és a dízelmotorok nehéz füstjében, és megosztották az utat német Tigris tankokkal és 88 milliméteres önmeghajtásos ágyúkkal. Viktor nem adta fel, tovább igyekezett és hajnalra elérte Szabadkát.

Amit ért összekapkodott a házából és megindult Zentára, hogy kimentse Ilust és Katit.

—

1944. október 13.-án Belgrádban Dusán a rádió mellett ült és hallgatta a BBC híreit. Nagyot káromkodott, amikor hallotta, hogy Horthy ellentengernagy, Magyarország régense, feltétel nélkül letette a fegyvert és fegyverszünetet írt alá Molotovval.

— A rohadt anyját ennek a szemétládának, most akar békét. Majd én odamegyek és elintézem, hogy tőlünk semmi békét ne kapjon.

Két nappal később megtudta, hogy a magyar honvédhadsereg nem engedelmeskedett Horthynak. A németek letartóztatták Horthyt és családját és Szálasi Ferenc, a magyar nemzetiszocialista párt vezetője vette át a hatalmat. Dusán elröhögte magát és csak ennyit mondott:

— Remek, elérkezett az én időm.

November elején Dusán Zrenjaninra utazott és hasonszőrű társaiból, a falu részegeseiből, csavargóiból és kocsmatöltelékeiből gyorsan összehozott egy kommandó osztagot. Belgrádból két teherautóval hozott fegyvereket és felfegyverezte ágrólszakadt önkénteseit. Idefele több faluban is megállt, a pincészetekben bort rekvirált és két tucat hasas demizsont megtöltetett a mámorító innivalóból.

Másnap reggel megindultak a Tisza felé. A magyar hadsereg már előző nap kiürítette Bácskát és egy szerb révész készségesen átvitte őket a folyón. Először Zsáblya községbe mentek. A falu elhagyottnak látszott, mindenki elbújt házaikban és várták a felszabadítókat. Bárki, aki a magyar idők alatt kompromittálta magát a kormányzat segítésével vagy kapcsolatban volt a csendőrökkel, vagy részt vett az 1942-es csendőrrazziákban, már régen elment, és aki itt maradt, az biztos volt ártatlanságában és tudta, hogy nincs semmi félnivalója a szerbektől.

Dusán pribékjei először a legtehetősebb emberek házaihoz mentek. Kirángatták őket és az összes férfit belefojtották a saját házaik mögött bűzlő ürülékkel teli pöcegödrökbe. Ebben a faluban tizenhárom évtől felfele minden férfit megöltek. Két nap alatt összesen kétezer embert végeztek ki ezzel a módszerrel.

Utána Mohol faluban tettek látogatást, ahol a teljes férfi lakosságon kívül a 16 és 20 év közötti fiatal lányokat is megölték. Ezúttal a Tisza partra terelték ki áldozataikat és ott lőtték őket bele a vízbe. Érdekes módon, a lányok haját egészen a fejbőrig levágták mielőtt agyonlőtték őket. Ebben a faluban összesen hétszázhatvan embert öltek meg.

Moholról nyugatra mentek és Zomboron jelentek meg. Először elfogtak és kivégeztek két karmelita atyát, utána kiirtották a város teljes magyar lakosságát, mivel az Újvidéki atrocitásokat elkövető csendőralakulat ebből a szerencsétlen városból jött.

Óbecsén egy csapat női partizán csatlakozott Dusán csoportjához. Vezetőjük, Zorka, egy idős katolikus szerzetest fadeszkához kötözött, lefektette a földre és az asztal tetejéről ugrált bele a szerencsétlen pap gyomrába és széjjelrúgta nemi szervét. A tiszteletes belső szervei teljesen széjjelzúzódtak és a gyenge öregember elviselhetetlenül fájdalmas kínok között adta vissza lelkét teremtőjének.

Szenttamáson háromezer embert öltek meg az öreg szerb temetőben. Áldozataikkal először egy hosszú árkot ásattak, és utána száz-százötven fős csoportokban belelőtték őket a kiásott mélybe. Egy nyolc éves kislány a közelbe merészkedett, látta az eseményeket, de a szerbek nem vették észre és a leánykának sikerült észrevétlenül elmenekülnie és otthon elmondta a látottakat. A leányka beszédét a szerb szomszédok kihallgatták és feljelentették a szüleit. Másnap Dusán partizánjai elhurcolták az egész családot és a leánykával együtt megölték az összes embert, akiket a házban találtak.

Római katolikus papok és apácák, akik a partizánok kezei közé kerültek, különösen kegyetlen elbánásban részesültek. Először, szinte minden esetben, a partizánok anyaszült meztelenre vetkőztették az atyákat és a nővéreket, és utána, keresztformában szíjat hasítva, lenyúzták a bőrt a hátukról. A partizánnők külön élvezetet találtak abban, hogy harapófogókat használva a papok heréit apró darabokra tépjék.

A szovjet vörös hadsereg védelme alatt a karóba húzást, ezt a régmúlt török idők óta nem használatos kivégzési módszert, mint megérdemelt és méltányos büntetést a partizánok visszahozták a gyakorlatba. Egy háromméternyi magas tölgyfacsemetéről lehántották a kérget és egy kovács éles lándzsafejet erősítettek a rúd vékonyabbik végére. Utána, hogy a szerszám eléggé csúszós legyen a partizánok jól beolajozták a vasat és az alatta lévő fát. Jóval a karóba húzás kezdete előtt, hogy a föld elég erősen tartsa a kivégző petrence egyharmadát, a bosszút lihegő szerbek mély lukat ástak a földbe. Majd a kivégzendő személyt hasára fektetve leszorították a talajra, két partizán kötelet kötött bokáira és a kötelekkel széjjelhúzták lábait. A hóhér beigazította a vasdárda éles hegyét az áldozat férfi, vagy nő végbelébe és vaskalapáccsal elkezdte befelé verni, mialatt ügyelt arra, hogy a rúd a kívánt irányban hatoljon előre. Amikorra a dárda elérte az áldozat vállrészét és a vas hegye kibukkant a kulcscsontja környékén, addigra a kivégzendő illető fülsüketítő hangon, mint egy elevenen megnyúzott vadállat, úgy ordított fájdalmában.

A rúd vastagabbik végét ekkor beleillesztették az előre elkészített gödörbe. A kivégzett a magasba emelkedett, a szerbek körülülték, ittak és órákig gyönyörködtek, ahogy áldozatuk rugdalódzott a rúdon és könyörgött nekik, hogy öljék már meg. A halálraítélt kétségbeesetten verdeső szíve majd kiugrott mellkasából, mialatt alatta a frissen kihantolt föld gyorsan beitta rettenetes sebeiből patakzó vérét. Az erősebb és egészségesebb karóba húzottak napokig is életben maradtak és az állatnál is alacsonyabb közönség remekül szórakozott szenvedésükön.

A szerbeknek rengeteg szögesdrótjuk volt. Tíztől húszas csoportokig dróttal egymáshoz kötöztek a kiirtandókat, vonalba sorakoztatva felállították őket egy tömegsír előtt és hátulról egyenként tarkón lőtték őket. A balszerencsés és legtöbb esetben teljesen ártatlan emberek, halálfélelemben rángatóztak a drótokra felfűzve, és egyikőjük a másikat maga után rántva belezuhantak a halottas gödörbe. A következő csoporttal betemetették az előzőkkel megtöltött tömegsírt és puskatussal és marhaostorokkal ütlegelve őket, kissé odébb megásatták velük a következő gödröt.

Mikor a partizánoknak nem volt elég idejük vagy kedvük, hogy sírással bajlódjanak, kitalálták a szénakazal módszert. Az embereket körbeállították a szénakazal körül, kezeiket és lábaikat dróttal szorosan egymáshoz kötözték, és meggyújtották a kazlat. Az összedrótozott emberek rángatták és taposták egymást, kapálóztak, de hiába, egytől egyik elevenen halálra égtek.

Dusán imádta a körömszaggatást. A kiszemelt egyént elrángatta az első kovácsműhelyig, ott egy vasfogót veresen izzóra melegítetett, és embereivel letépette az áldozat összes körmét, kezeiről, de még a lábairól is. Fehéren izzóra hevített lópatkóval és ördögi örömök között dolgozva, Dusán füstölgő jeleket égetett magyar foglyainak meztelen talpába. Dusán annyira megvadult és olyan brutális lett, hogy még saját emberei is rettegni kezdtek tőle. Némelyikük, valami emberi érzés maradványaival lelkükben, nem bírták nézni

a rettenetes kínzásokat és titokban okádtak mialatt fenyegetésekkel rákényszerítve végrehajtották Dusán parancsait.

—

Viktor a teljesen üres étteremben lelte meg Ilust és Katit. A két nő nem tudta mitévők legyenek. Hittek abban, hogy a falu lakói évtizedeken át szerették őket, mennyi temérdek jó ételt szolgáltak fel nekik, és soha nem érdekelte őket a vendégek nemzetisége vagy faji hovatartozása. Lehetetlen, hogy ellenségük is legyen. Nem akarták ingatlanjukat feladni, és itt hagyni minden ingóságukat, amit életük során összegyűjtöttek.

— Ilus, Kati, értsétek meg, — Viktor próbálta nővérét és annak élettársát rábeszélni. – Nem maradhattok itt. Túlságosan kockázatos lenne a maradás. Ez az utolsó lehetőség, hogy mentsétek életeteket.

— Nem dobhatunk el mindent magunktól, — Ilus akadékoskodott, – nem tudjuk itt hagyni ezt az éttermet. Miből fogunk megélni? Öregek vagyunk már ahhoz, hogy mindent elölről kezdjünk.

— Mozduljatok már, — Viktor idegesen bíztatta a két nőt, — a szerb partizánok bármelyik pillanatban itt lehetnek. Az még hagyján lenne, ha csak megölnének, de meg fognak gyalázni és kínozni fognak minket. Hallottam a rémtörténetek, amit a délebbről jövő menekültek beszéltek, és tudom mi vár reánk, ha maradunk.

A két nő makacsul ragaszkodott a maradáshoz és Viktor próbálta meggyőzni őket és hevesen vitatkoztak, amikor hirtelen lövöldözést hallottak a Tisza irányából. Dusán martalócai elérték a falu keleti végét és, férfiakat és nőket megkülönböztetés nélkül puskatussal verve és lökdösődve, az embereket maguk előtt terelték és kutatták át az üresen maradt házakat.

—

Dusán nem akarta kockáztatni, hogy Ilus és Kati kicsússzanak a gyűrűből, magához vette három megbízható emberét és egyenesen az étterem irányába tartva elvakultan törtetett előre. Keresztülvágott a főtéren és tökrészeg társai, géppisztolyaikat markolva egyik kezükben és egy-egy boros demizsont a másikban, delíriumos kábulatukban néhány lépésnyire tántorogtak utána.

Már messziről meglátták Viktor étterem mögött álló kocsiját és Dusán elvigyorodott.

— Végre, most megfogtam az összes rohadékot.

Dusán előre élvezte végre beteljesülő bosszújának véres gyönyöreit, és maga elé képzelve az eltervezett szörnyű kínzások részleteit bement a kocsibejárón és megállta a ház főbejárata előtt. Kihevült arcáról csurgott a zsíros izzadtság, arca ördögi grimaszba torzult és magasra emelt csizmája

vassal megerősített orrával berúgta az ajtót. Arcáról sugárzott a dicsőség és a büszkeség, a két erény, amit legkevésbé érdemelt meg.

— Na, végre, én három legkedveltebb trágyaürülékem, most csapdába estetek. Most próbáljatok tanítgatni, hogy mi legyen belőlem.

Viktor védően Ilus és Kati elé állt, de puskatusával ütlegelve őket Dusán a hátsó bejárat felé lökdöste mind a hármukat és közben vadállati hangon üvöltött.

— Egy rohadt szempillantás alatt lelőhetnélek benneteket, de az túl gyors és fájdalomnélküli halál lenne. Ti többet érdemeltek, speciális bánásmódban fogtok részesülni, mind a hármatokat egymás mellett, mint három büdös svábbogarat, úgy foglak benneteket karóba húzatni.

Dusán hátrapillantott és ráordított embereire. — Hozzátok ide a szögesdrót tekercset és melléje három kihegyezett karót.

Az első pribék azonnal ugrott, hogy teljesítse a parancsot, de kábult részegségében elhibázta a lépést, nem nézett a lába alá és keresztülesett egy visító süldőmalacon, aki kétségbeesetten próbált kimenekülni a megvadult emberek társaságából. A tróger géppisztolya elsült, závárja beakadt és a sorozat összevissza pattogó golyói megölték a háta mögött bámészkodó második gazembert. Sár és disznóürülék telefröcskölte az első tróger szemét, aki hasra esett és egy pocsolyában fekve dörzsölgetve szemeit, semmit sem látott.

A földön kapálódzva és szájából köpködve a bűzös szennydarabokat, a pórul járt tróger iszonyúan káromkodott.

— A mocskos kurva anyád, de rohadt hülye fasz, — kiáltozta és megpróbált feltápászkodni.

Dusán hátrafordult a nagy puffanásra és a lövöldözésre és egy pillanatra levette szemét áldozatairól. Viktor nem hagyta ki az alkalmat, megragadta a két tétovázó nőt és nekiiramodtak, hogy elérjék kocsijukat. Dusán utánuk lőtt, de puskája csütörtököt mondott. Lehajolt és felkapta halott társának géppisztolyát. A néhány másodperc alatt, amit így elveszített, és amíg szemével kereste merre tűnt el Viktor és a nők, azok már bent ültek Viktor kocsijában. Viktor beindította a motort, egyesbe lökte a sebességváltót és beletaposott a gázba. A motor vadul felpörgött, a kocsi előreugrott és fellökte Dusánt. Dusán talpra ugrott és embertelen méreggel ordított:

— Mocskos szukakölyök, nem fogsz te előlem elmenekülni. Megfoglak és személyesen fogom beledöfni végbeledbe a vaskarót.

Dusán lőtt, sietségében nem célzott elég jól és csak a menekülő kocsi ütközőjét találta el. A golyók éles sikollyal lepattogtak a fémről, de nem tudták megállítani az automobilt. Dusán hiába ordítozott, hadonászott és lövöldözött, Viktor és a két nő ismételten kicsúszott karmai közül és nem tudta kitölteni vérszomjasan kegyetlen bosszúját.

—

Viktor a padlóig lenyomta a gázpedált és eszetlen őrületben vezetett. Eleinte amerre látott, utána egyenesen északnyugat felé. Keresztülhajtottak egy hatalmas, nemrégen learatott búzatábla tarlóval borított kemény földjén, majd kilométereken át egy elhagyott vasúti vágányon rázkódtak tovább. Csantavérhez közel elérték az aszfaltozott utat és utána Bajmokot látták a távolban anélkül, hogy valaki akadályozni próbálta volna menekülésüket. Mindkét falut széles ívben kikerülték és lapos vidéken messzi előre vigyázóan szemlélve a tájat, hosszú kilométereken át ugráltak tovább a szántások kiszáradt göröngyein és a poros dűlőutakon.

Bár a magyar honvédhadsereg már napokkal ezelőtt kiürítette Bácskát, a szerbek még nem érkeztek meg Bácsalmásra. A menekültek megpihenhettek és Viktor, tartalék kannájának aljában maradt utolsó cseppeket beletöltötte a kocsi benzintartályába. A hadszíntérhez közel gazolint még aranyért sem lehetett kapni, Viktor egyetlen megmaradt lehetősége a gumicső volt, amivel, a helyszínen való felkoncolást kockáztatva, kiszifonozhatta az elhagyott vagy kilőtt járművekben megmaradt üzemanyagot.

Egész éjszaka kocsiztak és reggelre felértek Budapestre. Viktor letette Ilust és Katit a Heimlich családnál, és az utcán hagyva, benzin hiányában most már használhatatlan kocsiját, kiment a Déli pályaudvarra, hogy vonattal utazzon le Tapolcára.

—

Walter felállt komputerje mellől, hogy meg ne bolonduljon, átmenetileg fel kellett függessze nagyszülei történetének írását. A megpróbáltatások és szenvedések, amiken elődeinek keresztül kellett mennie, csak azért, hogy életben maradjanak, a józanésszel való felfogóképesség határain kívül estek. Az eseménysorozat leginkább az elmúlt évtized Délkelet Európájából érkezett híreket juttatta eszébe. A szörnyű mészárlások hírei, amiket a szerbek elkövettek Vukovárnál, Orasecnél, Prijedornál, Srebrenicán és Kosovo tartományban, mind igaznak bizonyult. A nemzetiségi tisztogatások, a barbár kivégzések és kínzások, a polgári lakosság irtása, a Bácskai atrocitások megismétlődtek az 1990-es években. A megdöbbent és hitetlenkedő nyugati világ félreállt és tiltakozás nélkül megengedte több százezer védtelen ember lemészárlását. A világ nem akarta elhinni, hogy a hősies szerb nép, aki a szövetségesek oldalán végigharcolta a nácik elleni háborút, el tudjon követni ilyen szörnyű tetteket. A világ nem hitt, mert az 1944 őszén történt Bácskai vérengzések el lettek titkolva, és ötven éven keresztül senki nem merészelt vizsgálatot indítani vagy beszélni az ott elkövetett háborús bűnök sorozatáról. A gazdag nyugati világ fejlett civilizációját nem érdekelték a szörnyűségek. Biztonságosabb és politikailag korrektebb volt, ha nem bolygatták meg a vaddarazsak fészkét és nem húztak újat a Szovjetunióval néhány apró nemzetiség balsorsa vagy eltűnése felett. Kizárólag akkor, amikor egymillió

nagyságrendű nincstelen menekült fenyegette Nyugat Európa gazdasági egyensúlyát és biztonságát, NATO csak akkor határozta el, hogy bombázni fogja Szerbiát és megakadályozza, hogy nacionalista politikájuk még több embert kényszerítsen menekülté válni. De még akkor is, a büntetőtámadás csak a repülőgépekről vagy rakétákkal lett végrehajtva és gondos elővigyázatossággal, hogy egyetlen NATO katona se sérüljön meg, és nehogy a közvélemény az akció, mint indokolatlan katonai beavatkozás, ellen forduljon.

—

Walter kikölcsönözte a Darieni könyvtárból a Holocaust történetének enciklopédiáját, ami gyűjteményt a Bécsben székellő híres Wiesenthal Simon központ állított össze. Megkereste a Budapest zsidóság sorsáról szóló részt és áttanulmányozta az ott írottakat. Az olvasottakat összehasonlította a leírásokkal és a dokumentációval, amit nagyszüleinek archívumában talált. A két forrás elég jól egyezett és Walter pontosan követni tudta, hogy 1944 őszén mi lett a Heimlich család sorsa.

—

A német megszállás után a zsidó élet szigorúan korlátozva lett Magyarországon. Az új németbarát kormány becsukatta a zsidó tulajdonban lévő üzleteket és politikailag tevékeny vagy hangadó zsidókat a Kistarcsai büntetőtáborba internálta. Az első angolszász bombatámadás után, a kormány kilakoltatott ezerötszáz zsidó családot Budapesten és megürült lakásaikba kibombázott magyarokat költöztetett. A Heimlich házaspár elkerülte a veszélyt, az ő lakásukba már eleve voltak keresztények, Mariska és Erzsébet, és természetesen Viktor, aki még mindig fizette a lakbért. A Heimlichek még a következő lépést is megúszták, amikor júniusban, egy új rendelet szerint a házakra, ahol zsidók laktak Dávid csillagot kellett kitenni. A Lázár utcai bérház nem kapott ilyen megbélyegző jelet, és egyelőre úgy látszott, hogy a Heimlechek el lettek fogadva kereszténynek és megnyugodhattak.

Haas Ascher és barátja Lukács Jenő nem voltak ilyen szerencsések. A vidéki zsidósággal és 18,000 társukkal Budapestről együtt deportálták és Auschwitzba szállították őket. Auschwitzban, öregek lévén, fizikai munkára alkalmatlanoknak találtattak és, röviddel megérkezésük után, megölték őket a gázkamrákban. Horthy Miklós, 1944. június 7.-én ugyan leállíttatta a deportálást, de a kormányzó rendelete számukra későn jött.

Horthy 1944. októberi sikertelen fegyverletételi kísérlete után, a nyilaskeresztesek több száz zsidót szedtek össze és tartóztattak le, főleg politikai aktivistákat vagy olyanokat, akiknek ingatlanja vagy vagyona megtetszett egy nyilaskeresztes főtisztnek.

Körülbelül hatszáz zsidó áldozata volt ennek az akciónak. A Heimlich házaspár nem merte elhagyni lakásukat és minden bevásárlást és ügyintézést Erzsébetre és Mariskára bíztak. A napok múlásával és az orosz csapatok közeledtével a nyilaskeresztesek egyre vadabbak és elszántabbak lettek. Minden bajért a zsidókat tették felelőssé, őket okolták a Bácskai vérengzésekért, amit a szerb partizánok követtek el, a zsidókat hibáztatták a szövetséges légitámadásokért, a nácik még saját nyomorult létezésüket, saját akcióknak szükségességét is a zsidókra kenték.

— A zsidók csak magukra vethetnek, — mondták, — a zsidók mindig csak uzsorások voltak és csalók, és az ostoba magyar paraszt hiszékenységén gazdagodtak meg.

A felszín alatt rejtőzködő antiszemitizmus elemi erővel tört elő a mélyből és a lakosság nem emelt fegyvert a német fasiszták vagy a magyar hungaristák ellen. Egyedül az ember és ember közötti személyes szinten, apácák, papok és tiszteletesek keresztleveleket adtak ki és bujtattak. Egyes külországi diplomaták útleveleket állítottak ki, jobb érzésű politikusok a zsidóság érdekében felhívásokat tettek közzé és nagyszámú magánszemély is vállalta a zsidó honfitársaik elrejtésével járó kockázatot. A zsidó tulajdonokban lévő lakóházakban a zsidóknak megvoltak a saját, előre megépített rejtekhelyeik. Ezeken a titkos utakon, összesítve a különböző módszereket, ötvenezer zsidó, a teljes Budapesti zsidó lakosság egy negyede menekült meg.

1944. november 4.-én az oroszok elérték Soroksárt, Pest déli elővárosát és fennállt a veszély, hogy a főváros rövid időn belül a vörösök kezébe kerül, de egy váratlan német ellentámadás és a magyar védők makacs ellenállása egyelőre megmentette Budapestet.

Budapest felmentése még egy, utolsó lehetőséget adott a nyilaskeresztesnek, hogy leszámoljanak Budapest megmaradt zsidóival.

—

Judit és a doktor kezdték magukat biztonságban érezni és elégedettek voltak helyzetükkel. Rajtuk kívül négy nem zsidó személy volt a lakásban, megvoltak a keresztleveleik és az oroszok már Soroksár alatt álltak. Gondolták, a háború és megpróbáltatásaik rövidesen véget fognak érni.

— Juditkám, — javasolta dr. Heimlich, — menjünk el egy sétára, hónapok óta nem láttam szépséges városom.

Meleg kabátokat öltöttek magukra, és Ilus és Kati aggódó figyelmeztetései ellenére kimentek az utcára. Az Andrássy úton a Millenniumi emlékmű felé sétálva egy nyilaskeresztes járőr megállította őket.

— Igazolják magukat, — követelte a járőr durva hangon.

Dr. Heimlich idegesen kezdett kutatni keresztleveleik és egyetemi munkakönyve után, benyúlt a kabátzsebébe, kifordította nadrágzsebeit, és kissé hosszasabban keresgélt, mint kellett volna. A patrulparancsnok, veres

színű fekete nyilaskeresztes széles karszalaggal a karján, elvesztette türelmét és rájuk kiáltott:

— Zsidók vagytok?

— Nem, dehogy vagyunk.

— Le a nadrággal, — a nyilas parancsolta és két fekete egyenruhás társa lövésre emelte géppisztolyát.

Dr. Heimlich idegesen babrált nadrágszíjával és nem találta sliccén a gombokat. A parancsok bedühödött. — nincs időm vacakolni veled, — üvöltötte és egy rántással nyitottra tépte a doktor félig kigombolt nadrágját. Ránézett az orvos genitálisára és vadul felordított:

— Zsidó kutyák, tartóztassátok le őket.

A járőr bekísérte a Heimlich házaspárt az Andrássy út 60 épületbe és ott a huzatos belső udvaron állva órák hosszat várakozniuk kellett. Sűrű időközökben érkezve, több járőr is hozott még embereket, és amikor körülbelül száz elfogott összegyűlt, négy fegyveres nyilaskeresztes kísérete mellett a Duna másik oldalára, az Óbudai téglagyárhoz masíroztatták az elfogottakat.

Ott a következő néhány héten át, a napközben végzett nehéz fizikai munka és az esti silány táplálkozás után, a letartóztatottak fűtetlen barakkokban, fapriccseken aludtak, idős csontjaik teljesen átfázták és szörnyű reuma fájdalmak kínozták őket.

Ilus nekiindult, hogy megkeresse az idős házaspárt. Elment az Andrássy út 60-ba, a nyilas főhadiszállásra, de ott letartóztatással fenyegették, ha nem hordja el azonnal magát. Később megtudta, hogy Óbudára vitték a zsidókat és megpróbált meleg ruhát és élelmet becsempészni a Heimlich házaspárnak. Az őr elvette a csomagot, de soha nem adta oda az elfogottaknak.

Két nappal Budapest teljes körülkerítése előtt a zsidóknak mennie kellett Óbudáról. Télnek idején gyalog hajtották őket nyugat felé, egészen Ausztriáig. Kezdetben a menetoszlop hatvanezer ember hosszú volt, de hamarosan megfogyatkoztak, ahogy minden kilométeren a betegek és a gyenge öregek tucatjával buktak fel és haltak meg az út szélén. A nyilaskeresztesek azzal indokolták ezt az embertelen bánásmódot, hogy a zsidóknak kutyakötelessége az öreg császárváros védősáncainak kiépítése. A keresztény lakosság nagy része el volt foglalva saját problémájával és jobban aggasztotta őket a küszöbön álló orosz ostrom annál, hogy megkérdőjelezzék a fasiszták szörnytetteit.

Dr. Heimlich nem bírta sokáig, Győr után összeesett és nem tudott felkelni. Judit próbálta lábra állítani, ahogy már többször megtette a gyaloglás folyamán, de ezúttal minden erőfeszítése hiába volt. Az iszonyatos menet hosszasan vonult el mellettük és az őrök hamarosan felfigyeltek rájuk. Közelebb léptek és ráordítottak Juditra:

— Hagyjon békét neki, nem látja, hogy halott?

— A férjem, nem hagyhatom itt.

— Mozgás, — üvöltött az őr és puskája tusával ráhúzott Judit hátára, — gyerünk tovább.

Judit zokogott és jajgatott, az életben maradásnak többet értelmét nem látta. Férje mindene volt, és ahogy elvesztette ő sem akart tovább élni. Kapuvárnál Judit asszony is összeesett, arccal előre lebukott a sárba és többet nem tudott felkelni. Az egykoron büszke és elegáns pesti úri hölgy, akinek semmi más vétke nem volt csak az, hogy zsidónak született, egy kora decemberi iszonyatos nap dermesztően hideg esőjében, az út jeltelen sarában pusztult el.

—

A Budapestiek még 1944. december elején sem voltak hajlandók elhinni, hogy szeretett városuk véres utcai harcok és rettenetes rombolás színhelye lesz. Egy megmagyarázhatatlanul optimista hangulat, és egy valamiféle csodában bízó reménykedés töltötte el az embereket. Színházak és mulatóhelyek nyitva maradtak és folytatták előadásaikat, és az emberek megpróbáltak teljesen hétköznapiasan és nyugodtan végezni mindennapi dolgukat. Budapest népessége naivan azt hitte, hogy a harcok valami csodával határos módon ki fogják kerülni városukat és valahol Budapesttől messze, talán Ausztriában vagy még nyugatabbra fog összecsapni a német és az orosz hadsereg. A szentkarácsony estéje előtti napon az élet még teljesen normálisan zajlott, és az üzletek tele voltak vidáman beszélgető és meglepően ünnepi hangulatban lévő vásárló emberekkel. A háború egyetlen észrevehető jele csak az állig fegyverzett katonák jelenléte volt, akik vigyázták és ellenőrizték a városhoz déli és keleti irányból vezető sugárutakon felállított barikádok megerősítését.

Budapest teljes körülzárása után, ami december 26.-án fejeződött be az orosz nehéztüzérség minden irányból lőni kezdte a várost. Víz, háztartási gáz, és az elektromos szolgáltatások hamarosan el lettek vágva és megszűntek. Az állandó áruhiány, a hűtőkapacitás és a raktározó hely elégtelensége miatt Ilus nem tudott egy hétnyi időnél többre elegendő élelmiszert és tűzifát elraktározni. A pincéből felcipelték az öreg fatüzeléses sparhertet, és hogy az eltévedt golyóktól megvédjék magukat lehúzták az összes redőnyt.

Az ostrom hetei alatt az ebédlő asztal közepére helyezett petróleumlámpa jelentette az egyetlen luxust. A hideg és magányos téli estéken, az elektromos fény hiányában a család körbeülte a lámpát, bámulta a pislákoló, sárgán égő lángot és a legújabb rémhíreket halkan tárgyalva hallgatta az utcákon dúló harc fegyvereinek rémisztő ropogását.

Január elejére minden ostrom előtt felhalmozott készletük elfogyott. Éhesen, átfázva, de főleg egy nyugtalan kíváncsiságtól hajtva, Ilus és Kati kimerészkedtek az utcára, hogy élelmiszert és tűzifát gyűjtsenek. Először, a sűrű géppuska sorozatok és tankágyú robbanások között jeget és összenyomott havat hordtak be a házba és ivóvíznek forralták fel. Később kissé

felbátorodva, falbemélyedéstől a járdára kiomlott romos téglahalmazokig lapulva és utcáról utcára lopakodva messzebbre is elmerészkedtek.

Pár nap múlva találtak egy döglött lovat; a szegény állatot egy eltévedt srapneldarab ölhette meg. Ilus rámeresztette a szemét a kőkeményre fagyott tetemre:

— Szerezünk egy fűrészt, és levágunk magunknak egy pár kilóval.

— Eleget, hogy mindannyian lakomázzunk belőle, — Kati bólintott és bement fűrész után kutatni egy kilőtt szerszámos üzletbe. A fűrészt hamar megkapta, odaadta Ilusnak és bejelentette:

— Bemegyek abba a lebombázott épületbe és összeszedek egy kis tűzifát. Te egyedül is megbirkózol azzal a lóval.

Ilus nekiállt dolgozni a dögön. A fagyott hús fűrészelése nagyobb munka volt, mint gondolta és panaszosan morgolódott.

— Az élelem és a fa beszerzése, a tűz begyújtása és a vízforralás több mint napi huszonnégy órát tart, és mégis örökké éhesek vagyunk, és az éjszaka hidege az ágyban majd elveszejt minket.

A németek és oroszok közötti harc eltévedt golyói, a váratlan légibombák és aknarobbanások rengeteg utcán guberáló embert ölt meg. Katonai őrjáratok rövidesen elkapták Ilust és Katit és kényszerítették őket, hogy segítsenek eltemetni az utcán meghaltakat. Később olyan sok volt a temetetlen halott, hogy csak egymásra, a házak oldalához rakták őket és téglákkal leszorított viaszkos vásznat borítottak rájuk. Szerencsére az idő annyira hideg volt, hogy a halottak kőkeményre fagytak és a városnak nem kellett aggódni a fertőző dögvészjárványok miatt.

Elkeseredett dühvel tombolva, és rettenetes veszteségeket és szenvedéseket okozva mind a két oldalon, a harc hat jéghideg téli héten keresztül tartott. A légibombázások és megállás nélküli tüzérségi lövetés egészen február 13.-áig folytatódott. Az oroszok saját veszteségeiket hetvenötezer halottra és kétszázötvenezer sebesültre becsülték. A védők halottainak száma negyvenöt és ötvenezer között volt és ötventől százezerig estek orosz fogságba. A halottak számában benne volt az a húszezer sebesült is, akiket az ostrom végén az oroszok a Budai Várhegy alatti katakomba kórházban találtak. A feldühödött orosz katonaság pribékjei szadista gyönyörrel gyilkolták le a mozdulni nem tudó sebesülteket. Az orosz felszabadítók a sebesülteket gondozó apácákat és nővéreket megerőszakolták, megcsonkították és rettenetes kínzások között megölték. A nyilaskeresztesek, az árulóknak titulált és az orosz felszabadítókat váró zsidóságból egészen az utolsó napokig lőttek be százakat a Dunába. Rothauser Ludwig, Viktor barátja és üzlettársa is az ostrom utolsó napjaiban lett a terror áldozata. Egy nyilas őrjárat elkapta a Vizivárosban és őt is belelőtték a jeges vízbe. Ludwig szeretett folyójában lelte halálát, ahol boldog magányosságban annyi emlékezetes nyári hétvégét és csendes estéket töltött. Az egykoron simogatóan szerető hullámok most jeges sírhelyévé váltak. Halálosan megsebesülve, és

ahogyan becsúszott a zajló jégtáblák közé, utolsó pillanatainak rettenetes másodpercei még azt is megtagadták tőle, hogy még egyszer utoljára eszébe jussanak a szép idők. Nem számított, hogy százezer köbméter számra gyártott cementet a legnagyobb magyar építkezések részére és megszámlálhatatlan betontárgyat szállított le a magyar határok védelmére állított bunkerekhez és hazafias önfeledtséggel segítette felépíteni a támadó kommunista hadsereg özönlő tankjai ellen felállított tankcsapdák ezreit.

—

A németek háromszor próbálták áttörni a Budapestet körülzáró ostromgyűrűt. A stratégiai szándéka ezeknek a támadásoknak nem a Budapesti helyőrség megmentése volt. Hitler mindenáron tartani akarta Budapestet, mint a német birodalom előretolt védőbástyáját. A Führer kizárólag az ostrom elhúzására szándékozott folyosót nyitni a nyugat magyarországi német erők és Budapest védői között. Ha ellentámadásai sikerrel járnak, Budapest még hetekig, talán hónapokig is harcmező maradt volna.

A Szovjet hadsereg legyőzte a védőket és elfoglalta Budapestet. A felszabadítás magasztos propaganda ígérete csak néhány óráig tartott, talán csak addig, amíg a harcok folyamán a keletről érkező hadsereg megszabadította a várost a német fasiszták és Szálasi hungaristáinak terrorjától. De a felszabadító vörös hadsereg katonáinak viselkedése és az elkövetkezendő évek eseményei egyértelműen bebizonyították, hogy Sztálin fegyveres erői Budapestet és Magyarországot a szovjet birodalom számára foglalták el és igázták le.

Az első orosz katonák január vége felé jöttek be a Lázár utcai bérházba. Minden lakás bejáratát egyenként puskatussal megverték, és ha nem kaptak választ berúgták az ajtót. Hivatalosan németeket kerestek, de valójában nőket akartak találni.

Ilus és Kati Viktor ruháiba öltöztették Erzsébetet, arcát bekenték fekete korommal, és ha valaki az ajtóra jött elbujtatták az ágy alá. A házban egyesek tárt karokkal és széles mosollyal üdvözölték az oroszokat. Behívták őket, megmaradt szeszes italaikból megkínálták őket és össze akartak velük barátkozni. Az eredmény minden esetben kivétel nélkül az lett, az oroszok berúgtak és elkezdték fogdosni és csókolgatni vendéglátóik asszonyait és leányait; és a férjek vagy az apák szemeláttára közösülni akartak a házban talált nőkkel. Nem csak az egyik orosz, talán a rangidős tiszt, hanem az orosz járőr összes tagja, egyik a másik után durván megerőszakolta a szerencsétlen áldozatot. A győzelmet alkohollal ünneplő mulatozásban mindig volt egy határ ahonnan nem volt visszakozás, túllépve ezt a határt, ha férj vagy apa tiltakozott, egyszerűen agyonlőtték.

A harmadik emeleten az egyik úri lakásban, miután a férj szeme láttára az orosz vendég erőszakkal magévá tette a ház asszonyát, a felindult házastárs kirohant a folyosóra és hangosan üvöltözött.

— Irrigátort, valaki azonnal adjon egy irrigátort.

A pórul járt oroszbarát ki akarta mosni felesége hüvelyét, hogy az asszony ne legyen terhes és ne kelljen felnevelniük a felszabadító hátrahagyott magzatát. De a ház lakói csendben maradtak és senki sem nyitotta ki ajtaját, egyáltalában nem sajnálták oroszokkal fraternizáló szomszédjukat.

De nem volt szükség, hogy valaki fraternizáljon az oroszokkal, az oroszok jöttek és elvitték a fiatal nőket, akiket kezeik közé tudtak kaparintani, és ha valaki tiltakozott vagy védeni akarta a család féltett szeme fényét, azt egyszerűen fejbe lőtték. Semmi vita vagy kérdezősködés, csak egy golyó, mintha valaki egy kutyát lőne agyon, aminek ugatása zavarja. Az éjszaka csendjében gyakran lehetett hallani a megbecstelenített leányok észvesztő sikoltásait, — édesapám, segíts, — és utána egy rövid géppisztolysorozat, majd csend.

A harcok folyamán az orosz tábornokok nem fogtak el elegendő számú hadifoglyot, vagy első dühükben lemészárolták az elfogottakat. Betölteni az üresedést, és kielégíteni a Sztálin által kijelölt kvótákat, az orosz katonaság a polgári lakosság soraiból pótolta a hiányt. Az utcáról, vagy az óvóhelyekről és a pincékből, de még a csatornákból is szedték össze a férfiakat, de még a nőket is, bárhonnan ahova elbújtak a felszabadítók elöl. Először munkatáborokba vitték őket, később hadifogolytáborokba, Romániába vagy a Szovjetunió területére. Néhány szerencsés, és eléggé életképes egyén túlélte a borzalmakat és hazajött, de legtöbbjük örökre és nyomtalanul eltűnt.

Ilust és Katit is elfogta egy orosz járőr és a felszabadítók elvitték őket egy kis *malenkij robotra*. Szerencséjük volt, az oroszok a hadtáptól voltak és egy nagykörúti elegáns étterem konyhájából kialakított tábori konyhára burgonyát hámozni és zöldséget tisztítani vitték őket. A két nő szorgalmasan dolgozott és tizenkét óra kemény munka után az oroszok megengedték nekik, hogy hazavigyenek a lehántott krumpli héjból és zöldséghulladékból. Odahaza, Kati és Ilus, a lakásban abszolúte semmi más étel nem volt, levest főztek a maradékokból, és a család behabzsolta a híg levet, mintha kiéhezett állatok lennének. Egy hétig dolgoztak így a felszabadítók konyháján, amikor két berúgott kozák tántorgott be a konyhába és észrevették a két középkorú nőt.

A kozákok arca hatalmaskodó vigyorba torzult és részeg hangon bejelentették:

— A két jóképű mamácska velünk jön.

A hadtápos szakács tiltakozott és megpróbálta visszatartani két ingyenes alkalmazottját, de a kozákok addig verték puskatussal, amíg elállt szándékától.

—

Eleinte a kozákok némi tisztelettel viseltettek Kati irányában, mivel szerb nyelvtudását hasznosítva Kati tudott velük beszélni. Nagyokat röhögve és előre anticipálva a remek szórakozás gyönyöreit, a két nőt pár utcahossznyit masíroztatták, és bementek a Barcsay utcai gimnázium nagytermébe, ahol egy hatalmas méretű mulatozás már órák óta teljes erőbedobással folyamatban állt. A kozákok nyilvánvalóan feltörték valami zsidó nagykereskedő raktárházát, amit távollevő tulajdonosai bezártak és otthagytak, mert temérdek mennyiségű finom ételük, konyakjuk és cigarettájuk volt. A kapatos és vidám kozákok kényszerítették a két fáradt és agyondolgozott nőt, hogy daloljanak és táncoljanak nekik. A kozákok önfeledt gyönyörrel röhögtek és tapsoltak, különösen akkor, ha a nők lassú és szentimentális nótákat énekeltek. Később táncra kérték vendégeiket. Táncközben, durván fogdosva melleiket és nemi szervüket a kozákok markolászni kezdték védtelen partnereiket és egyenként letépték ruháikat.

A két jobb sorsra érdemes leszboszi szerelmest több tucat, alkoholtól és izzadságtól bűzlő beszeszelt katona sorozatban erőszakolta meg. Az orrfacsaróan szennyes szagú képviselői a brutális férfierőnek nem törődtek hölgyvendégeik könyörgéseivel és sírásaival, úgy vették mintha azok a legnagyobb gyönyörrel élvezték volna az állatias szeretkezést. Lábuk közül hamarosan csurgott a vér, és tele lettek véraláfutásokkal és karcolásokkal. Ha Ilus és Kati nem sokat adtak a férfiakra ezelőtt, mostantól kezdve kimondottan utálták az erősebbik nemet.

Nagy sokára a kozákoknak elege volt a mulatságból és a két nőt egyszerűen kizavarták az utcára.

Belemarkolva Kati meggyötört fenekébe és kilökve az ajtón a kozák katonatiszt figyelmeztette. — Holnap, te meg a másik szuka, menjetek vissza a konyhára. Napközben megengedjük, hogy továbbra is dolgozzatok a föld legdicsőségesebb hadseregének, de este, mivel sok más elvtársunkat is várjuk remek mulatságunkra, személyesen fogunk elmenni értetetek, és egy kis éjszakai szórakozásra visszahozunk ide benneteket.

És a kétméteres brutális vadállat, mintha remek tréfát mondott volna, vastag hangon elkezdett röhögni, de úgy, hogy tántorgott örömében és reszketett a hasfala.

—

A magyar kommunisták, mint a svábbogarak az árvíz után úgy másztak elő a falak repedéseiből. Eleinte azok, akik a vörös hadsereggel jöttek vissza, hazaárulók, Moszkvában élő politikai menekültek, a nyilaskeresztes párt köpönyegforgató tagjai, és a munkaszolgálatból hazatérő zsidó férfiak. A legtöbb jóérzésű ember utálta még a gondolatot is, hogy a győzedelmes hódítókhoz csatlakozzon, de bőségesen volt elegendő opportunista, aki kiszolgálta az oroszokat és terrort és félelmet terjesztett saját, magyar honfitársai között.

A hetek múlásával javult a helyzet, a harcban eldurvult első vonalbeli orosz katonaságot lecserélték, és valamivel civilizáltabb és nem annyira dühödt hátországi katonaság váltotta fel őket. Az orosz parancsnokság ímmel-ámmal csinálta, mintha meg akarná állítani az erőszakolásokat, és korlátozni szándékozná a fosztogatásokat és a rablásokat. Az utcákra katonai járőröket küldtek és megjátszották mintha helyre akarnák állítani a rendet. A járőröket leginkább akkor használták, ha egy volt fasisztát találtak, vagy ha egy rossz szomszéd vagy régi vetélytárs elérkezettnek látta az időt a bosszúra és el akarta venni magyar honfitársának, most már ellenségének vagyonát. A feljelentések napirendé váltak, az ostrom és a szenvedés a legrosszabb emberi tulajdonságokat hozta elő a leggonoszabb emberekből. De a jó szándékú emberek mégiscsak többségben voltak. Segítették egymást, továbbadták, hogy hol lehet kapni kenyeret, egymás helyet sorba álltak, figyelmeztették egymást, ha a közelben részeg orosz katonák voltak, de legfőképpen erkölcsi erőt öntöttek egymásba, hogy a borzalmak el fognak múlni és az élet meg fog újhodni és újra építhetik otthonaikat.

Ilus, Kati, Erzsébet és Mariska életben maradtak. A háború végére csonttá és bőrré fogytak, de túlélték az ostromot. Először Ilus merészkedett el kissé távolabbra. Vonatra ült és leutazott Kecskemétre és meglátogatta húgát, Pankát. Két nap múlva több hétre elegendő liszttel, babbal és hagymával tért vissza és volt mit enni. A következő útján élő libát hozott, otthon kitekerte a szárnyas nyakát, megsütötte és hatalmas lakomát csaptak belőle. Ilus hamarosan üzletelni kezdett a feketepiacon, és miután elegendő élelmet szerzett négyüknek a többletet eladta. Szorgalma és vállalkozó szelleme, és mindent legyőző élni akarása talpra állította családját. A lakást tisztán és rendben tartották, a Heimlich házaspár tulajdonaihoz nem nyúltak, imádkoztak és remélték, hogy házigazdáik hamarosan hazatérnek.

—

Walter abbahagyta az írást és eltűnődött az elmúlt néhány hónap borzalmas eseményein. Szépséges, dolgos és becsületes Budapestnek a háború legiszonyatosabb szörnyűsége jutott. A bombázások minden huszadik épületét a földig rombolták és épületeinek nyolcvan százaléka belövést kapott. Csodálatosan ívelő Duna hídjait január utolsó napjaiban felrobbantották és a roncsok a folyó medrében hevertek összetörve. Lakosaiból rengetegen meghaltak, bombázások, utcai harcok, becstelenítések, kényszermunka és deportálások hetekig, hónapokig folytak, de Budapest mégis kitartott. A *felszabadítás* napján, kétszázezer zsidó lakosából százhuszonötezer még életben volt és ebben az értelemben, Budapest beváltotta a hozzá fűzött reményeket. Budapest volt és maradt az Európai zsidóság egyetlen menedékhelye.

HETEDIK FEJEZET

VISSZA BUDAPESTRE

Hol tartózkodott Linda és Viktor Budapest ostroma alatt? Walter kinyitotta Linda nagymama naplóját és olvasni kezdte annál a résznél mely leírta, hogy 1944 novemberében Viktor hogyan tért vissza feleségéhez.

Életre kelve a sárguló lapokból, Linda sziklaszilárd egyénisége rámosolygott a kutató történészre.

— Akarod tudni, hogy hogyan történt? Első kézből és elfogulatlanul, ahogy ti tudósok szeretitek. Hát én ott voltam, nekem elhiheted.

—

Több órai várakozás után Viktor nagy nehezen feljutott egy nyugati irányba induló vonatra. A vonat tömve volt, és szerencsésnek mondhatta magát, még akkor is, ha csak a platformon, az ajtóhoz közel kapott állóhelyet. Mint egy süllyedő hajóról menekülő patkányok, az ideges és otromba módon viselkedő utasok, tolongtak és lökdösték egymást. A kemény és minden durvaságot megtapasztalt csendőröknek meg kellett kettőzniük erőfeszítéseiket, hogy fent tudják tartani a rendet, és megakadályozzák, hogy az emberek egymás torkának essenek.

Száz kilométer út után, utasokat letenni és felvenni az újakat, a vonat tizenöt perc időre megállt Székesfehérváron, a nagy iparvárosnál és vasúti gócpontnál. Alig kezdődött el a ki és beszállás megszólaltak a légvédelmi szirénák. A kalauz parancsolóan belefújt sípjába és sürgetve kiáltott.

— Beszállni, azonnal indul a vonat.

A kormos képű szikár mozdonyvezető nem várta meg, hogy az utasok mozduljanak; meghallva a kalauz sípjelét teljes erővel ráeresztette a dugattyúkra a magasnyomású gőzt. A mozdony vadul megragadta a kocsikat, és a vonat hatalmas rántással, szinte ugorva előrelendült. A csikorgó csapágyak belenyögtek az iszonyú teherbe és a kerekek acélja szikrázón belemart a sínek húsába. Kitágult gőzszelepein keresztül mohón habzsolva az energiát az olajosan fekete mozdonyszörnyeteg teljes sebességgel kifele kezdett tolatni az állomásról. A durván káromkodó utasok kapaszkodtak, amibe tudtak, de kezüket-lábukat kitekerve mégis ide-oda borultak és zuhantak.

Bosszús káromkodások és dühödt jajgatások zaja töltötte meg a levegőt.

Az erőfeszítés hiába volt, menekülésre nem volt idő, mint egy veszekedett egyiptomi sáskaraj, perceken belül repülőgépek tömege takarta el az égboltot. A zuhanóbombázók vonító üvöltése és a felpörgetett repülőmotorok robaja töltötte meg a levegőt és vakon keresgélve célpontjaikat a gépekben kuporgó bombakezelők kioldották bombáikat.

Percek alatt több száz, félelmetesen vijjogó bomba zuhant a vasútállomásra. Ahogy a süvítés megállt, jött a becsapódás tompa puffanása, és utána a mindent elpusztító pokoli robbanás.

A kalauz rekedtre ordította magát

— Azonnal le a vonatról. Mindenki az árokba, minél messzebb a sínektől.

Viktor az ajtóhoz közel kapaszkodott és elsők között ugrott le a vonatról. Lerohant a töltésen és leguggolt a pálya mellet húzódó vizesárokban. Körülötte százával tolongtak a feldühödött és ijedt emberek, akik vadul ordítozva és káromkodva rázták ökleiket a gépek felé.

— Átkozott gazemberek.

— Hol vannak a mi repülőink?

— Szűzanya, segíts!

— Istenünk.

— Gyilkosok.

Végrehajtva a fontos vasúti gócpont ellen elrendelt jelentős méretű légitámadást a bombázók ismét a magasba emelkedtek, nagy ívben körbefordultak és üvöltő zuhanással újból lecsaptak az égből, hogy még több terrort és borzalmat okozzanak. Szánalmas erővel, innen-onnan néhány légvédelmi ágyú felugatott és apró füstpamacsokat eresztett a repülők nyomába, de hangjuk hamar el lett némítva. A gyengén felfegyverzett város légvédelme nyomába sem jöhetett a szupererős technikájú angolszász légierőnek.

A tejfelesszájú fiatal pilóták ólomfenekű katonanadrágja mégis teletelt. Izgalmukban és félelmükben bombáikat jóval a célpont előtt kioldották és rendszerint nagyszámú, fegyvertelen és védtelen polgári lakost is megöltek. A másodlagos rombolás elkerülése nem volt a pilóta kötelessége, egyedüli ok a pontos célzásra az lehetett, ha eltalálták és lerombolták a kijelölt objektumot, másnap nem kellet visszajönniük és újra kezdeniük a veszélyes feladatot.

A vonat hamarosan lángokban állt. Több tucat bombától is eltalálva, a gyújtóbombák fehér foszforának kékes lángfala lavinaként folyt lefele a töltés oldalán és elérte a vízzel teli árkot. A szuperhőmérsékletű infernó forró levegője leperzselte Viktor szemöldökét és fekete, égett tüskékké változtatta a vörösre hevült arcbőrét borító háromnapos borostát.

Amilyen váratlanul előbukkantak, olyan gyorsasággal el is tűntek a repülők és visszatértek az Olaszországi Foggia város melletti légi-bázisukra. Hazamentek megpihenni; kávét ittak, cigarettára gyújtottak, és csokoládéval megtömve zsebeiket elmentek szeretkezni a helybeli, leszegényedett olasz

lányokkal. Közben a karbantartó egységek, letisztították a gépeket, beolajozták a motorokat és újabb halált hozó bombákkal töltötték meg a bombateret, hogy társaik másnap ismét végre tudják hajtani megvadult kormányzatuk által elrendelt tömegmészárlást.

A pirosra mázolt sisakú tűzoltóbrigád, leginkább kiöregedett, első vonalbeli harcra már alkalmatlan férfiakból összeállítva, eloltotta a tüzet, egy tolatómozdony a vasútpályáról elvontatta a kiégett roncsot, és a szétbombázott vagonok helyébe, az állomásfőnök éjfélre másik nyugat felé induló szerelvényt állított össze.

—

Többszöri átszállás után Viktor visszajutott Tapolcára. Az állomáson Linda és a három gyermek várta. Linda annyira türelmetlen volt, hogy minden keletről érkező vonathoz kiment az állomásra és magával vitte Erzsit és a gyerekeket.

Viktor majd csak rajta lesz valamelyik vonaton, reménykedett.

Linda messziről meglátta férjét a vonat lépcsőin lekászálódni és már futott is feléje. Megragadta két kisfiú kezét, akik anyjuk karjába kapaszkodva szinte a levegőbe repülve szedték utána apró lábaikat.

Viktor ledobta zsákját, karjait szélesre tárta és átölelte feleségét. Arcán szúrós borosta volt és korom, de Linda nem törődött férje külsejével, karjait szerelmesen nyaka köré fonta és földöntúli örömmel tűrte, hogy Viktor szorosan magához ölelje.

Linda hangosan zokogva hibáztatta Viktort. — Akárhogyan is lesz a jövő, többé soha nem szabad külön válnunk. A vállalkozást újrakezdhetted, bármilyen értéket vagy gépet újra vásárolhatsz, személyes emlékeket újragyűjthetsz, de az élet, ha az egyszer elvész, azt soha többé nem fogod visszahozni.

A borzalmak, amiket Viktornak át kellett élni, és az öldöklések, amiknek tanúja volt, megváltoztatták gondolkozását. Belátta, hogy nem szabad mindent csak a saját önző szakmai és üzleti előrehaladásának szemszögéből megítélnie. Most már látta, hogy erőfeszítései mennyire haszontalanokká válhatnak és eredményei mennyire törékenyek és könnyen veszendőek is lehetnek.

A fiúcskák átölelték apjuk derekát, Erzsi odaadta neki a kisbabát és Viktor, feleségét gyengéden szívére ölelve, őszinte ígéretet tett:

— Tudom, az egyetlen fontos dolog, hogy ebből a családból senkit se érjen baj, és senki se haljon meg.

Linda érezte férje szavaiban az őszinteséget, és a megváltozott hozzáállást. — Talán a veszélyes tűzkeresztség elegendő volt számára, — gondolta és figyelmeztette:

— Hallottalak, és majd ha eljön az idő emlékeztetni foglak arra, amit most mondtál.

— Igen, Linda, — Viktor felelte és hangja pillanatnyilag őszintének hallatszott, — bevallom nem volt igazam. Veled és a gyerekekkel kellett volna törődnöm.

A fojtogató aggodalom, amit Linda érzet mióta Viktor elment veszélyes útjára lassan kezdett felengedni. Nem akarta szükségtelenül tovább boncolgatni a dolgot, de még egyszer figyelmeztetnie kellett férjét:

— Ezúttal szerencséd volt, élve megúsztad ezt a kalandot, de ne kísértsd az Istent. Fontold meg máskor, hogy mit teszel kockára és ne feledkezz el a következményekről. Lásd be, minden percben együtt kell maradnunk, amíg ez a háború véget ér. Mert egyszer véget fog érni és a nap újra ragyogni fog felettünk.

— Jól mondtad, — Viktor felelte és magához szorította három gyermekét.

Linda elmosolyodott, de ahogy Viktorra nézett mosolyában fájdalom volt és aggódás.

— Menjünk, odahaza finom vacsora vár. Maris tejfeles csirkepaprikást csinált galuskával, kedvenc ételedet.

—

Tapolcán az élet nem volt olyan extravagáns és kényelmes, mint Szabadkán. Többet nem voltak hatalmas bálok, nem voltak kerti ünnepségek és társasági teazsúrok. Viktor és Linda idegeneknek érezték magukat a városban. Tapolca, békeidőkben egy álmos település, most tele volt zsúfolva ezernyi ideges, aggódó és elkeseredett menekülttel és a hangulat mérge robbanásig feszült és utcai összeszólalkozások és lökdösődések mindennaposak lettek.

Az emberek nagyon ellenségesek és barátságtalanok viselkedtek. Viktornak sokat kellett dolgoznia és Linda magára maradt a gyerekekkel. A nyilaskeresztesek átvették az építkezés ellenőrzését és Viktornak bizonyítani kellett, hogy tartja magát az előírt munkatempóhoz. A befejezési dátumot az új kormány önkényesen hat hónappal előbbre hozta, legkésőbb az 1944-es év végéig be kellet fejezniük a munkálatokat, aminek biztosítására annyi munkaerőt ígértek Viktornak és Miksának amennyi csak kellett az új határidő betartásához. Marhavagonokban ezer munkaszolgálatost hoztak, akik ástak és talicskáztak, és hordták a földet ahova kellett. Ezek a munkaszolgálatosok a szerencsésebb zsidók közül valók voltak, Magyarország keleti megyéiből, akik megúszták az Auschwitzi deportálást. Katonai szolgálatra lettek behívva, és munkájuk ellenében élelmet és fekvőhelynek, a hevenyészetten összeácsolt fabarakkokban, szalmazsákot kaptak.

Viktor és Farkas Miksa nem akarták agyonhajszolni a gyakorlatilag ingyenes zsidó munkaerőt, de be kellet tartaniuk az iramot, amit a nyilaskeresztes párt előírt és mindenkinek dolgoznia kellett.

A nyilasok nem zavartatták magukat az építkezés folyamatosan ellenőrizésével és Viktor egyességet kötött a munkaszolgálatosok szószólójával. A munkások nem fogják szabotálni az erőfeszítést és nem fognak okot adni a nyilasoknak, hogy beleavatkozzanak Viktor ügyeibe. Viszonzásul Viktor helybeli kubikosokat is felvett és együtt dolgoztatta őket a zsidókkal. Mindenki ugyanabban az elbánásmódban részesült, Viktor fizetést adott a munkaszolgálatosoknak és munkatársaikon keresztül a zsidók vásárolhattak maguknak kiegészítő élelmiszert és a közelgő télre melegebb ruhákat.

Egy nap, a vízlevezető árokban dolgozó munkaszolgálatosok között Viktor felismerte régi gimnáziumi barátját, dr. Grósz Györgyöt.

Odakiáltott neki, — Gyuri, Grósz Gyuri, ugye te vagy?

György megpróbált elbújni, talán Viktor majd azt hiszi, hogy rosszul látott, de Viktor beugrott melléje a frissen ásott mellmagasságig érő sáncba és megérintette vállát. György ellenkezett, de Viktor megragadta barátját és rongyos katonakabátjánál fogva kiráncigálta a saras mélyedésből és irodája felé kezdte lökdösni. Messziről úgy nézett ki a jelenet, mintha a főmérnök valakit engedetlenségért akarna megfenyíteni.

Viktor leültette Györgyöt az irodájában és cigarettával kínálta.

— Hogy kerültél ide? — Kérdezte.

— Ne kérdezd. Azt mondták, ezt kell csinálnom, hazámnak erre a fajta munkára van szüksége.

— Írnokra van szükségem az irodában, szeretném, hogy te lásd el a munkakört.

— Ugyan már, elkapnak, és mielőtt rájönnél, hogy mi is történik veled, velem együtt kell majd ásnod a pöcegödröket.

— Ne félts, nem annyira rossz a helyzet, szükségük van erre a repülőtérre. Amíg rendesen haladunk a munkával nem nyúlnak hozzám.

— Ezt te jobban tudod, mint én, de ne mond, hogy nem figyelmeztettelek, amikor mint zsidó szimpatizánst téged is bevágnak a hűvösre.

Viktor eleresztette füle mellett a figyelmeztetést, kitöltötte a szükséges munkavállalási űrlapokat, és mint személyes titkárát felvette dr. Grósz Györgyöt. Telefonált Ilusnak Pestre és meghagyta, amíg másképpen nem rendelkezik, a cég Budapesti bankszámlájáról minden hónapban teljes mérnöki fizetést folyósítson dr. Grósz édesanyjának. Partnere, Farkas Miksa, a jövőre vonatkozóan osztotta véleményét és örömmel támogatta az ötletet.

December elejére az oroszok már a Balaton déli partján álltak. Nehéztüzérségünk állandó moraja áthallatszott a széles vízen, és ahogy a munka haladását ellenőrizve Viktor ellépkedett a munkaszolgálatosok sorai mellett, az árokban kényelmesen lapátoló zsidók becsmérlő vigyorral néztek utána. Viktor tetette mintha nem hallanám, de hangulat egyértelműen világos volt.

— Te ostoba, hitlerista seggnyaló, most már nem sokáig sétálgatsz azokkal a hátratett kezeiddel.

—

De a németek másképpen döntöttek. Komoly erőket koncentráltak a Balatontól északra és át akarták törni a Budapestet körülzáró orosz ostromgyűrűt. SS hadcsoportokat hoztak le Varsó mellől; három Totenkopf és két Viking páncélos hadosztályt, és egyesítették velük a magyar huszárhadsereget és a Szent László és a Hunyadi páncélgránátos divíziókat. Tapolca és az egész erdős és hegyes Balatoni felvidék tömve volt tankokkal, ágyúkkal, katonai járművekkel és katonasággal.

Viktor egyik egyetemi évekbeli barátja, Gémes Karcsi, egy Mosonmagyaróvári német nemzetiségű férfi, lejött Tapolcára Bécsből. A két méter magas és közel százhúsz kilós Karcsi összekötő tiszt volt a magyar honvédség és a német légierők között. A Luftwaffe remeken szabott egyenruháját viselte és hazafias, harcra és kitartásra buzdító előadást tartott Viktor alkalmazottainak.

Gémes Karcsi alakja magasra tornyosodott az ezernyi fáradtra dolgozott munkás, zsidó és keresztény felett egyaránt, és ékes szóval mennydörögte nekik, milyen gyönyörű is lesz, majd ha alkalmuk lesz életüket áldozniuk a hazáért. Karcsi széles karmozdulatokkal büszkén ecsetelte a kedvező katonai helyzetet, és egyetlen hatalmas átkaroló hadmozdulat eredményeként megjósolta az egész Dunántúl visszafoglalását és az alsóbbrendű, unintelligens, kimerült és gyenge harcképességű orosz csapatok csapdába ejtését.

A beszéd után oberlieutenant Gémes meghívta Viktort ebédre és beültek a város legjobb, mondjuk meg, egyetlen éttermébe. Gémes hamar berúgott és rávette Pirost, a tulajdonos középkorú, de izgatóan szexi feleségét, hogy üljön le asztalukhoz.

Kis beszélgetés után Gémes megkérte Pirost, hogy húzza le bugyiját. Piros készségesen engedelmeskedett, és az asztalterítő védelme alatt le is vetette a kérdéses alsóneműt. Szoknyáját térdén felül húzta, szemérmetlenül széjjeltárta asszonyos combjait és többször, ebéd előtt, ebéd alatt, és borozás közben is megmutatta Karcsinak, a lába között burjánzó sűrű bozótot. Piros terjedelmes nemi szervének külső ajkai érzékien buja redőkben gyűrődtek egymásra és Karcsi kéjsóváran legeltette szemét a provokatív látványon. Az asszony nedvesen csillogó bejáratának mindkét oldalát lebernyeg nagyságú duzzadt taréjok vették közre és szemérmének egykoron rózsaszínű portáljai a gyakori és kimerítő használatban sötétbarnára, szinte fekete színűre pácolódtak.

Viktor a férjet figyelte, aki egy puha ronggyal a poharakat törölgetve a kocsmapult mögött állt és szomorúan szemlélte az események alakulását.

— Szóljak a barátomnak? — Viktor kezdte bocsánatkérően, — hogy jobb lenne, ha türtőztetné magát.

— Sose törődjön vele, Dóczy úr. Én megtiszteltetésnek veszem. Az asszonynak borzasztóan nagy természete van, én meg teljesen impotens vagyok. Hadd szórakozzanak, majd éjszaka Piros elmondja nekem malackodásuk minden apró részletét. Az én koromban már nekem annyi is elég.

Viktor ránézett Piros kipirult és boldogan életerős arcára, vérvörösre festett szájára, parasztosan pirospozsgás bőrére és óriási kebleire melyek szinte kibuggyantak kivarrott ingéből, és úgy határozott, hogy nem szól nekik. Had élvezze magát az oberlieutenant és legyen örömük. Felállt, kifizette számláját és hazaballagott egyetlen Lindájához, életének fiatalabb és Pirosnál lényegesen kifinomultabb és tisztább szerelméhez.

—

Linda kenyérért indult a főutcai pékhez és magával vitte az ifjabb Viktort. A keskeny és kopott kőjárdán a falhoz szorulva kellet menniük, amennyire csak lehetett távol a kanyaros utcán ide-oda dübörgő katonai forgalomtól.

Géppisztolya a hátán átdobva és stukkere bedugva övébe, egy fekete egyenruhás SS katona állt a főutca sarkán és zászlólengetésekkel irányította a forgalmat. Viktorka szeretett háborúsdit játszani és katonákat utánozni, és nála is volt egy játékpuska. A katona háta mögé lopakodott és madzagra erősített parafa dugó lövedékével hátba lőtte.

— Eltaláltalak, — kiáltotta a hároméves legényke nagy vidáman.

A németnek nem volt humorérzéke, a rakoncátlan kisgyerek csínyét személyes sértésnek vette. Megfordult, géppisztolyát lekapta válláról és Lindára szegezte.

— Halt. A maga fia hátba lőtt engem.

— Ne haragudjon, nézze el neki. Nem akarta megbántani, csak szeret katonásdit játszani.

— Igen. De rám lőtt, úgy látszik, nem szeret minket. Ezt tanította maga neki? Maga sem szeret minket? Pedig mi védjük magát a kommunisták ellen. Mi az életünket kockáztatjuk magukért. Miért nem magyarázza meg neki, hogy miért vagyunk itt?

— Borzasztóan sajnálom a viselkedését, de csak három éves, még nem jött meg az esze.

— Maga nagyon szerencsés, hogy én is családos ember vagyok és van egy a magáéhoz hasonló korú fiam. Valaki más a helyemben könnyen kihúzhatta volna a pisztolyát és csak úgy, reflexből agyonlőhette volna magukat. Jegyezze meg, idegesek vagyunk, mindenkiben ellenséget és szabotőrt látunk.

—

Viktor junior összebarátkozott a négy éves Jancsikával, a házi gazdáék egyetlen kisfiával. Amikor csak tehették együtt játszadoztak. A ház kertje a Veszprém felé vezető országútra nézett, ahol a tervezett ellentámadás főparancsnoksága volt. A telket kerítés választotta el az úttól és a gyerekeknek bár meg volt engedve, hogy a kert aljában játszanak, szigorúan meg volt tiltva, hogy kimenjenek az útra.

Egy verőfényes Novemberi napon a gyerekek előkeresték az öreg futball labdát és ide-oda rugdosták egymásnak a kert aljában, de még a kerítésen belül.

Jancsi nagyot rúgott, a labda felrepült a magasba, át a kerítésen, le az útra és ott gurult tovább. Jancsi nem hagyta felbecsülhetetlen értékű tulajdonát és megszegve a szigorú szabályt kinyitotta a kertkaput és kiszaladt az útra a labda után. Egy német vezérkari gépkocsi, teljes sebességgel száguldva Veszprém irányába, az út közepén telibe kapta a vigyázatlan fiúcskát.

Jancsi felsikoltott. Utolsó, velőtrázóan halálos sikolya áthasított a levegőn és mellbe vágta a kis Viktort. Megtorpant futtában és elborzadva nézte a haláltusájában vonagló és vérfagyasztóan sikoltozó kicsiny barátját. A vezérkari Mercedes még csak le sem lassított. Viktor látta az utas ülésen ülő tiszt arcát, aki intett a sofőrnek, — gyerünk tovább. — Rettenetes sietségükben, idejében el kellett érniük a frontot, egy aprócska magyar legényke halála nem lassíthatta le őket.

Halálra váltan kiabálva és hadonászva a két anya futott kifele a házból.

— Jancsikám!

— Viktor!

Mind a két anya félt a legrosszabbtól, de titkon remélték, hogy nem az ő gyermekük volt az áldozat.

Linda elérte, szívéhez szorította és némán átölelte sértetlen fiát. A másik, a szerencsétlen anya, lerogyott az útra, sírva jajgatott és vadul csókolgatva a kis élettelen testet ébresztgetni próbálta gyermekét. Hangosan zokogva felemelte halott magzatját, és leírhatatlan fájdalommal sikoltva az égre emelte tekintetét:

— Jancsikám. Jancsikám, drága kicsi Jancsikám, drága jó Istenem, miért az én egyetlenem. Miért? Nem megmondtam, hogy ne menj ki az útra. Jöjj vissza hozzám, ébredj fel, ugye csak elájultál.

A gyerek nem tért magához és az asszony az öklét rázta német gépkocsi után.

— Legyetek átkozottak rohadt fasiszták, a tűz égesse meg istentelen fajtátokat.

Linda nem tudott mit mondani, ami enyhíteni tudta volna a meggyilkolt gyermek anyjának fájdalmát. Csendesen bement a házba és személyes felügyelete nélkül többet egyik gyermekét sem engedte ki a lakásból.

—

Tapolca, egy festőien csinos kis városka a Balaton felett. Erdő borította magas hegyek veszik körbe és a romantikus kinézetű malomtó körül elbűvölően bájos a központ. Története a XIII. századra nyúlik vissza, ahogy Linda olvasta a helybeli könyvtárban, és gótikus stílusban épült katolikus temploma a XV. században lett építve és kisváros létére még gimnáziuma is van.

A város fő nevezetessége, egy a természet erői által a föld mélyén fekvő mészkőből millió évek alatt kialakított terjedelmes barlang, amely elterjeszkedik az egész város alatt és a határain túl is messzire nyúl. A főtérről hetvennégy lépcső vezet le a föld gyomrába, és lent, a kiépített részen két gondosan karbantartott hatalmas terem és egy sötét fekete színű terjedelmes tó található. Egy bővizű földalatti folyó állandóan frissen tartja a tó vizét, melyben apró, szemnélküli halak úszkálnak és egy fából összeeszkábált dokkhoz három evezős ladik van rendszerint kikötve. A barlang hőmérséklete egész éven 22 Celsius fok marad és messze földön azt tartják a lenti levegő mikroklímájáról, hogy mindenféle légzőszervi betegségeket kikúrál.

A jelenlegi háborús időkben, a nevezetes barlang a legalkalmasabb hely volt az olyannyira szükséges légoltalmi óvóhely kialakítására. Tapolcára több irányból is vasút vezet, egy közvetlen vonal Budapestre, és sínpárok, amelyek a tőle északra és nyugatra kialakított katonai jelentőségű városokba tartottak. A háború alatt a tapolcai pályaudvar fontos csomópontnak számított, aminek jelentőségét az American Air Command hamar felismerte és a várost bevette gyakori légitámadásaik célpontjai közé.

Szövetséges repülőrajok rendszeresen húztak át a város felett. A gépek főleg a Pápai katonai repülőteret támadták, Bécset és a jóval északabbra fekvő Cseh medencében található iparlétesítményeket. Halált megvető és vakmerően merész magyar pilóták szálltak fel elébük a Pápai és a Veszprémi repülőterekről és állandóan űzték és kergették az akcióba induló vagy onnan visszatérő bombázókat. Veszekedetten vad légi csaták dúltak a Balaton felett, a hegyoldalakban rejtőzködő légvédelmi ütegek állandóan lőtték az angolszászokat és a repülőgépjeik tucat számra zuhantak bele a hatalmas tó vizébe.

Tapolca lakóinak rengeteg légitámadást kellett elviselniük. Légvédelmi szirénák gyakorta üvöltöttek fel fülsüketítően éles hangjukon, napjában többször is és bosszantó módon félbeszakították a lakók mindennapi tevékenykedését. A félbeszakadt munkát újra kellett kezdeni, aludni rendesen nem lehetett, a kimerült emberek ingerültek voltak és szívből kívánták, hogy ez az egész átkozott háború soha nem kezdődött volna el. Egyedül a gyerekek imádtak rakoncátlankodni, lent a barlang mélyében, kiáltoztak, szaladgáltak, köveket dobáltak a tóba és csapd le apacsot vagy bújócskát játszottak a sötétben. Viktor és Oszkár is belelendültek a játékba, és teli energiával vadul szaladgáltak és nevetgéltek a mogorván gubbasztó felnőttek között. Ilonka

baba, feltehetően azért, mert ő még túl kicsi volt a játékhoz, hangosan ordított és bőgött mérgében. Az egymás hegyére hátára kényelmetlenül összezsúfolódódott emberek egy darabig tűrték a ricsajt, de hamar megunták és mérgesen megjegyezték.

— Egyes anyák nem tudják megfegyelmezni gyerekeiket. — Hallatszott innen-onnan, — ezek a betévedt idegenek nem törődnek semmi mással csak a saját vásott kölykeikkel.

Linda kezdte magát kellemetlenül érezni. Egyedül volt, még mindig egy kívülálló, egyetlen barátja sem akadt a városban. Próbálta a babát elringatni, de Ilonka annál jobban sírt és a két fiú is egyre jobban kezdett belejönni a hangoskodásba.

Szerencsére a lovagias segítség nem késlekedett. Egy szép száll, jóképű és magabiztos katonatiszt, fekete nyilaskeresztes egyenruhában, felállt, kihúzta magát és mély szónoki hangon, magyarázatot követelt.

— Ki mer itt panaszkodni egy három gyermekes magyar anyára?

Mindenki lehajtotta fejét, nem mertek a tiszt szemében nézni és a piszkos sziklapadlót bámulva maguk előtt, azonnal abbahagyták bántó panaszkodásaikat.

A nyilas tiszt leült és Linda hálás szemekkel nézett reá.

— Köszönöm, nem lesz könnyű, de megpróbálunk egy kicsit csendesebben viselkedni.

— Asszonyom, az ön jogainak védelme az én kötelességem. Ön, és az ön gyermekei jelentik a mi jövőnket. Nevelje fel őket Isten és szülőhazájuk szeretetére. Ők a mi egyetlen reményünk.

—

Napszemüvegben és háta mögött összekulcsolt kezeivel, Viktor faluközponti irodája előtt állt. A késő őszi napfény melegen simogató sugarai megvilágították arcélét és nemtörődöm nyugodtsággal szemlélt egy távolban dúló légi csatát. Közömbös arcáról lerítt, mintha tüntetőleg nem respektálná a tengelyhatalmak háborús erőfeszítését.

Gondolataiban elmerülve nem vette észre a feléje közeledő nyilas járőröket. A nyilasok megálltak előtte és pimasz arroganciával felelősségre vonták.

— Ki maga? Igazolja magát.

Viktor megvetően ránézett a melléhez szegezett géppisztolyok csövére, és hangjában minden aggodalom nélküli beképzelt nyugodtsággal válaszolt:

— Dóczy Viktor vagyok, a Dóczy és Farkas építési vállalkozás tulajdonosa és a Tapolcai repülőtér építésének főmérnöke.

— Miért nincs lent az óvóhelyen, nem hallotta a szirénákat?

— Az gondoltam, hogy bombázás nagyon messze van innen, és a veszély minimális.

— Ne gondoljon semmit. Engedelmeskedjen a légoltalmi parancsnak. Miért maradt kint? Az ellenségnek akar jeleket adni?

— Dehogy akarok. Miért akarnék, magyar vagyok és hű hazafi, miket nem feltételeznének rólam?

— Maga párttag?

— Nem.

— Miért nem? — a járőr rangidős tisztje intett két társának és azok közrefogták Viktort.

Viktor nem ijedt meg és nem hagyta magát. — Nagyon elfoglalt ember vagyok. Több mint ezer ember dolgozik a kezem alatt és ügyelnem kell, hogy senki se szabotálja háborús erőfeszítéseinket. Egyszerűen még nem volt időm idáig, hogy belépjek a pártba.

— Ezen könnyen segíthetünk, — nyilas őrjárat vezetője leeresztette fegyverét és ránézett órájára. — Most tizenegy, parancsnokságunk tizenkettőkor bezár ebédidőre. Magának is kell egy kis idő, hogy összeszedje iratait, de ebéd után, legkésőbb két órakor látni akarom magát a parancsnokságon. Hozzon magával elegendő bizonyítékot, hogy a családban nincs zsidó beütés. Magának ez már be kellett szereznie, másképpen nem kaphatta volna meg ennek a fontos építkezésnek vezetői posztját. — A járőrparancsnok rámeresztette kidülledt szemét Viktorra, — vagy igen, – kérdezte gúnyosan, — van beütés, valahogy kijátszotta törvényt?

Viktor arcára cinkos mosoly ült. — Ne aggódj magyar testvér, — felelte, — nincs bennem semmi zsidó vér.

A tiszt mereven szemlélte Viktor arckifejezését és Viktor egy teljes percen át egyetlen arcizomrándulás nélkül állta a fenyegető farkasszemet.

A nyilas megnyugodott, barátságosabb lett és bizalmat előlegezve kezet nyújtott vélt bajtársának.

— Dóczy testvér, remélem, nem fogok magában csalódni.

A tiszt összecsapta bokáját, magasra lendítette kiegyenesített kezét és nagyot kiáltott — Kitartás, a végső győzelem a miénk.

A járőr továbbment és Viktor futólépésben sietett haza.

—

Viktornak esze ágában sem volt belépni a nyilas pártba. A politikai helyzete elég rossz volt, úgy ahogy volt, az oroszok ötven kilométerre álltak. A németeknek semmi tartalékerejük nem maradt, és az Amerikaiak elérték a Rajnát. A hazafias erények dicsőségteljes nimbuszában együtt elveszni a nácikkal a történelem süllyesztőjében, ezt a jövőt egyáltalán nem tartotta vonzónak. Titokban angolul tanult és biztos volt benne, hogy a tengelyhatalmak már régen elvesztették a háborút. A nyilas őrjárattal való találkozás eldöntette vele, eljött az idő, hogy tervét végrehajtsa.

Odahaza, Maris a tűzhely mellett állt a konyhában és nyugodtan kavargatta a tűzön illatosan rotyogó bablevest. Pár lépéssel odább, az abrosszal leterített asztalra rakosgatva a tányérokat és az evőeszközöket, Linda az ebédlőben tevékenykedett.

Linda lassan, egyik terítéktől a másikig lépegetett az asztal körül és nem vette észre Viktort, amíg férje el nem állta útját.

— Linda, számunkra a háború véget ért. Itt kell hagynunk Tapolcát, és azonnal indulnunk kell.

Linda értetlenül nézett férjére. — Miket beszélsz, mikor, hova?

Maris is hallotta Viktor szavait és közelebb lépett. — Mi legyen a levessel, Dóczy nagyságos úr. Még ilyen jól soha nem sikerült, valódi füstölt csülök van benne.

— Tegye lassú tűzre, Maris.

— De hiszen itt az ebédidő, szabad kérdeznem, miért?

— Hadd puhuljon még egy kicsit az a nagy cubák, rövidesen itt lesznek a nyilaskeresztesek, gondoltam, legyen mit enniük.

Linda kezdte sejteni miről van szó, de azért megkérdezte. — Mire ez a nagy sietség? Egyszer eszünk, megbeszéljük a dolgokat és azután, nem bánom mehetünk, amerre akarod.

— Nincs időnk családi tanácsot tartani, —Viktor rázta a fejét. — A nyilasok elkaptak és akarják, hogy azonnal lépjek be a pártba. Kettőre ott kell legyek a tapolcai parancsnokságon. Nem állhatok be fasisztának. A németek már régen elvesztették a háborút és én nem akarok velük együtt égni a pokolban. Mennünk kell, és valahol el kell bújnunk, amíg a háborúnak vége nem lesz.

— Elbújni? Hová?

— Nem tudom, csak induljunk. Egy órán belül úton kell lennünk. Tegyünk úgy, mintha az erdőbe mennénk piknikezni vagy gombát szedni. Csakis a legszükségesebbeket vihetjük magunkkal. Pakold be a bőröndöket, és rakd tele a hátizsákokat, csak annyit, amit nagy hirtelen össze tudsz markolni. Majd Tibor, az új sofőr segít cipekedni. Szólj Erzsinek is, hogy készítse össze a gyerekeket. Két kocsival megyünk. Már régóta tervezem ezt a mi egyéni kiugrásunkat és már régen összekészítettem a saját dolgaimat. Ami kell, minden megvan, pénz, értékeink, aranyunk, ékszereink, minden előre össze van már rakva. Ha valami itt marad, nem számít, csak egy a fontos, legyünk minél távolabb mielőtt a nyilasok gyanút fognak.

— Ismét menekülnünk kell, — Linda ellenkezett, — csak az a különbség ezúttal nem vár minket egy berendezett apartmant. Azt sem tudjuk, hogy hol fogunk este nyugovóra térni.

Linda elhallgatott és Viktor kérdően nézett rá, Linda hirtelen lecsapta a kezében lévő konyharuhát és felkiáltott. — Az ördögbe vele, mit ellenkezem? Menjünk, hagyjuk itt ezt az őrültek házát. Nem akarom, hogy belépj a

nyilaskeresztes pártba. Nem akarok egy veszett ügyért harcolni, de legfőképpen nem szeretném, ha meghalnál a németekért.

— Ez már beszéd, — Viktor jobbról-balról megcsókolta feleségét. — Tehát elhatároztuk, most semmi sem fontosabb annál, hogy életben maradjunk, nem csak mi kettőnkért, de a gyermekekért és a haza jövőjéért.

Hagytak mindent, az ebédet a terítést és nekiálltak pakolni. Erzsinek nem volt ellenvetése, fiatal volt, mintha idősebb nővére lett volna a rábízott gyerekeknek. Linda és Viktor akármerre mehetett, követte volna őket, mint fogadott szüleit.

Viktornak eszébe jutott üzlettársa, Farkas Miksa. Miksával tudatnia kellett döntését. Viktor mérnök volt, és számára bármely project politikamentes vállalkozásnak számított. A projectet be kellett fejezni, és a befejezett produktumnak hibátlannak kellett lennie. Otthagyni egy befejezetlen vállalkozást, még a gondolat is ellentétben állt munkaerkölcsi felfogásával. Mint egy orvos, a betegét meg kellett gyógyítania, tekintet nélkül arra, hogy bűnöző volt vagy sebesült hős. Tudta, az élet nem fog megállni a háború után, új mérnöki feladatok lesznek, az országot újra kell építeni, szükség lesz vállalkozására, cégét meg kell mentenie a háború utáni időkre. Nem tűnhetett el nyom nélkül. Partnerében meg kellett bízzon. Hasonlóképpen hozzá, Miksa is fiatal volt, együtt jártak az egyetemre. Miksának is fiatal felesége és apró gyermekei voltak. Meg kellet beszélniük a kialakult helyzetet.

Viktor otthagyta lázasan csomagoló családját és átsietett cégének főutcai irodájába.

Miksa elmerülten dolgozott, nézegette és újraszámolta a könyvelési kimutatást, az anyagmegrendeléseket és a kiküldendő számlákat.

Viktor megállt Miksa íróasztala előtt.

— Miksa, fontos mondanivalóm van.

Miksa nem hagyta abba a számoszlopok összeadását. Egy örökké nyugodt és kiegyensúlyozott egyéniség, mint mindig, most is élesen fókuszolva koncentrált arra, amit csinált.

Ahogy észrevette Viktort, intett kezével. — Beszélj, hallgatlak.

Viktor beszélni kezdett, hangja rekedtes volt és mély, és hangsúlyozott lassúsággal válogatta szavait.

— Miksa, el kell tűnnöm innen. Akarják, hogy belépjek a nyilas pártba és én azt nem tehetem. Rád bízhatom ennek a projektnek a befejezését? Mert a repülőtérnek el kell készülnie, a háború után temérdek munka lesz és cégünk hírnevét meg kell őriznünk. Ezt a céget át kell mentenünk a háború utánra.

Miksa felnézett. — Én már párttag vagyok.

— Mióta? Nem is mondtad.

— Tegnap óta. De ne törődj semmivel, menj. A háború után majd tanúskodj ártatlanságom mellett. Én befejezem ezt a vállalkozást, itt maradok, amíg kell. Befejezem a nyilasoknak; befejezem a németeknek. De még az oroszoknak is. Nem számít kinek, a Tapolcai repülőtér úgyis egy regionális

létesítmény lesz, sok hosszú évtizeden át, ahogyan azt magyar kormány eredetileg tervezte. Messziről fognak idejönni a látogatók és az üzletemberek. A mi cégünk Horthy Miklóssal írta alá a szerződést, nem ezekkel a háborús őrültekkel. Menj, de vigyázz, hogy ne fogjanak el, hacsak nem akarsz a zsidókkal együtt esőlevezető csatornát ásni a háború végéig.

— Sajnálom, hogy ilyen körülmények között kell elválnunk.

— Sose törődj vele, majd én tartom a hátamat. Ha kérdezik, mi lett veled, fogalmam sincs. Hazamentél ebédre és soha többet nem láttalak, egy szóval sem említetted, hogy dezertálni akarsz. Nehogy megmond, hogy hova mész, még a végén kiverik belőlem.

— Köszönöm, — mondta Viktor és figyelmeztetően felemelte ujját. — Még van egy fontos dolog. Ne feledkezz el Grósz Györgyről. Dr. Grósz a mi ütőkártyánk. Budapesti édesanyjának továbbra is folyósítsd fia mérnöki fizetését. Reméljük, a háború után nem fogja elfelejteni, amit tettünk érte.

— Igaz, nekünk, a jóérzésű embereknek össze kell fognunk a gonoszok ellen. Hidd el fog maradni éppen elég gonosz a háború után is, és újak fognak csatlakozni hozzájuk. Ebben az egyben biztos lehetsz.

Kezet ráztak, Viktor hazament és családja már útra készen és felpakolva várta. Tibor vezette az egyik kocsit, Viktor a másikat és Sümeg irányába hagyták el a várost. Az öreg katolikus templom harangja éppen kettőt ütött, amikor kifordultak az országútra. Sümegen, mindössze húsz kilométerre Tapolcától megálltak, leparkolták a kocsikat egy étterem hátsó udvarára, ettek és várták a sötétedést.

Este hatra koromsötét lett és a fagyos, téliesen barátságtalan tájon keresztül megindultak az ismeretlen felé. A katonai forgalmat és a csendőröket elkerülve, először kövezetlen mellékutakon hajtottak. Viktor ment elől és óvatosan vezetett, és a térképet és felismerhető iránytárgyakat gyakran összehasonlította. Földmérői gyakorlata felbecsülhetetlenül hasznosnak bizonyult.

Később, amikor az újhold keskeny sarlója éjszakai zenitje felé emelkedett, többet láttak és biztosabban haladtak előre a látszólagosan elhagyott és kísérteties dombvidék kanyargós dűlőútjain. A dombvonulatok tetején a korai hó már eltakarta a föld feketeségét, de lent, útjuk mentén piszkosan szürke learatott mezők váltakoztak tüskés rozstáblatarlókkal, zabbal és lábon álló kukoricakórókkal borított földekkel, és egymásba olvadva felfelé húzódtak, egészen a hegygerinceken őrt álló sötét és félelmetes erdő széléig.

A gyerekek elaludtak és senkinek sem volt kedve beszélgetni.

Viktor lekapcsoltatta a kocsik reflektorait és szívósan meresztve vörösre erőltetett szemeit próbált nem lefutni az útról, nem menni neki semmi fának vagy kőnek, nehogy a tengely eltörjön, és az árokban kössenek ki. Linda ébren maradt, segített Viktornak koncentrálni és felhívta figyelmét, ha veszélyt vagy obstrukciót látott.

— Hol lehetünk? — Linda kérdezte és dörzsölgette álmosságtól lecsukódó szemeit.

— Most hagytuk el Sárvárt, — Viktor válaszolt. — Már éjfél is elmúlt és egyenesen Ausztria felé tartunk.

Linda reménykedve kérdezte. — Át akarsz hajtani Ausztrián és el akarod érni Svájcot?

— Jó lenne, — Viktor legyintett szomorúan, — de nem hiszem, hogy észrevétlenül át tudnánk jutni Ausztrián. Nincsenek útleveleink, engedélyeink és ezek az osztrákok még Hitlernél is nagyobb fasiszták.

— Hitler is osztrák volt.

— Gyűlölte Ausztriát, azért foglalta el honfitársait és hozzácsatolta őket a német birodalomhoz. Azóta is nap-nap után rekedtre ordítja magát. — Egy nép, egy birodalom, egy Führer.

— Mi magyarok nem tartozunk hozzájuk.

— A magyarok nem árják, Ázsiából érkezett sztyeppei lovasok, a náciknak nem vagyunk eléggé tisztavérűek.

Hajnalra elértek egy széles országutat. Soprontól délre és Bécstől mindössze hetven kilométernyire lehettek. Az út másik oldalán terjedelmes náderdő és befagyott mocsár látszott, — a Fertő tó, — Viktor morogta, — vagy Neusiedler See, ahogy a németek hívják pedig történelmileg soha nem volt az övék. Ma több mint a fele Burgenland tartományhoz, Ausztriához tartozik, az 1920-as Trianoni béketárgyalásokon még az arcátlan osztrákok is területet követeltek és kaptak Magyarországtól.

Viktor nem akart a főúton maradni, a hajnali derengésben látott egy földutat, ami lefele, a ködbevesző mocsár sűrűjébe vezetett.

Két kilométert döcögtek a keményre fagyott göröngyös földúton és végre házakat láttak. Az út szélén álló jeltáblán ki volt írva a falu neve, Fertőboz.

— Remek, — Viktor mondta fáradtan, és behajtott a falu szélén álló kocsma-étkezde udvarába. Tibor követte és egészen hátrahúzva mindkét kocsit leparkolták a tehénistálló mögé.

— Linda, — szólt Viktor, — maradj a kocsiban a gyerekekkel, hadd aludjanak, amíg Tibor meg én kicsit kitapasztaljuk a helyet.

Viktor és Tibor bementek a tehénistállóba és vártak. Rövidesen jött egy hajlott hátú sovány öregember és vasvillával szénát kezdett húzni a padlásról.

— Isten áldja meg jóságát, öregapám, — Viktor közelebb lépett az öreghez, — segítségre lenne szükségünk.

Ebben az eldugott határ menti faluban, Viktor és családja nem az első és egyedüli menekült volt, akik segítséget kértek, és a vénember túl koros és fáradt volt, hogy egyből támadó akcióba ugorjon.

— Isten áldja meg magukat is. — Az öreg nyugodtan és minden ellenséges szándék látszata nélkül, de vasvilláját készenlétben tartva válaszolt. — Miféle segítséget akarnak?

Viktor óvatosan körülnézett. — Vannak a faluban katonák?

— Nincsenek, — az öreg megmarkolta vasvilláját, — de miért akarja tudni, magukat keresik valamiért? Jól mondom-e?

— Nem keres minket senki, csak pár napra meg akarnánk pihenni és szeretnénk kibérelni néhány szobát, öt felnőttnek és három gyermeknek.

– Van pénzük? Tudnak fizetni?

– Van, semmit nem akarunk ingyen.

Az öreg leeresztette a vasvillát. — Ha van pénzük, akkor jó helyen járnak.

— Köszönöm, valami biztos helyet szeretnénk, ahol csendben meghúzódhatunk.

— Hát csend az itt van bőven, — az öreg paraszt szárazon elmosolyodott, — meg biztonság is. Kerüljenek beljebb az ivóba. Majd kinyitom az oldalajtót. Pakoljanak le, nekem még itt néhány villával szénát kell dobnom a teheneknek, de utána bejövök és az asszonnyal csinálunk maguknak reggelit.

— Isten áldja meg lelke jóságát, öregapám, — ismételte Viktor és hangjában őszinte öröm hallatszott és köszönet.

Viktor tudta, hogyan beszéljen ezekkel az egyszerű és becsületes falusi emberekkel. Ha isten áldását kérte rájuk és lelkemnek szólította őket, mindent megtettek, amit kértek tőlük. Hamar felismerték az iskolázottságot és az úri eredetet. Ha tiszteletadással közelítetted meg őket, feltételezték, hogy nincs rossz szándékod, de Isten legyen irgalmas hozzád, ha követelődztél vagy nem adtad meg a kornak járó respektust. Egyszerűen nem törődtek volna veled, és ott hallhattál volna éhen ajtajuk előtt.

Viktor és a menekültcsoport bementek a tágas ivóba és vártak. Fél óra múlva bejött az öregember és a felesége. Az asszony karján cipókkal megrakott fonott kosár volt és az ember egy jókora tálcát tartott maga előtt. A tálcán felszeletelt kalács, kuglóf, agyagcsuprokban frissen forralt gőzölgő tej és egy tányéron jókora darab vaj.

— Ennyit tudunk adni, — mondta az asszony mosolytalanul, — nekünk sincs több.

A kora reggel sütött kuglóf mennyeien illatozott. Linda szoknyája mögül a két fiúcska is előmerészkedett és leültek a fából durván kifaragott asztal melletti lócára. A felnőttek is leültek, Viktor keresztet vetett és rövid imával megköszönte a gondviselés jóságát.

— Jöjj el Jézus, légy vendégünk. Álld meg, amit adtál nékünk.

Az éhes és fáradt menekültek kicsiny csoportja nekiállt és az utolsó morzsáig megette az eléjük tett egyszerű, de egészséges ételt. Hasuk megtelt, fedél alatt voltak, megmelegedtek és mindjárt másképpen kezdték látni sorsuk alakulását.

Az öreg paraszt visszajött, ezúttal egy fiatalabb nő jött vele és nekiálltak összeszedni a tányérokat és letisztítani az asztalt.

A fiatal nő meglátta Viktort és Tibort és kérdően nézett rájuk:

— Tőlünk minden férfi a háborúban van. Férjemet behívták a magyar honvédséghez, és két fiúnk önként beállt ejtőernyősnek a Wehrmachthoz.

Viktor megértően bólintott, — ezeket a svábokat megbolondította a Volksbund mozgalom, — gondolta elítélően, de nem szólt semmit.

A fiatalasszony folytatta. — Két hajadon leányunk is van. A ház és a gazdaság nagy és a sok állattal még télen is rengeteg a munka. Nagyon hiányoljuk az erős férfikezeket.

A nő szünetet tartott és összehúzott szemekkel vizsgálgatni kezdte a két férfit. Tekintetében pénzsóvárság és az ingyen munka elvárása csillogott.

Viktor és Tibor hallgattak.

— Hildának hívnak, — kezdte a nő újra, — Ha tavaszig itt akarnak maradni, van három üres szobám, amit jutányos áron ki tudok adni maguknak, de a férfiaknak dolgoznia kell az istállók körül és a nőknek segítenie kell a konyhán.

Hilda elhallgatott, örömtelen arcán könnytelen bánat és keserűség ült, ahogy kimondta, ami hónapok óta aggasztotta:

— Az én három, erős emberem. Azt sem tudom, hogy életben vannak e vagy meghaltak.

Hilda magyarul, bár erős akcentussal szólt Viktorhoz, de lányaihoz és szomszédjaihoz kizárólag németül beszélt. Egy nagyjából németajkú falu, mélyen elrejtve a mocsarak között, elegendő élelmiszer és tűzifa felhalmozva télire, Viktor pontosan egy ilyen helyet keresett.

— Örömmel elfogadjuk vendégszeretetüket, — felelte barátságosan, — Szeretnénk itt maradni, amíg lecsendesednek a dolgok, egy pár hónapig talán. Segítünk a ház körül és amennyire erőnkből telik, megfizetjük, amennyit kérnek.

Tibor és Viktor behordták a csomagokat a szobákba. A berendezés, ebben a rusztikusan egyszerű farmházban nem volt valami kényelmes, ki kellett járniuk a kert végében lévő pottyantós vécébe és éjszaka éjjeliedényt kellett használniuk. A házban nem volt fürdőszoba, de még folyóvíz vagy csatornázás sem. Fürdésre egy nagy horganylemez lavórt kaptak, amit a tűzhelyen melegített vízzel töltöttek fel és a konyhában végezték el az alapvető higiéniához szükséges tisztálkodást.

Hamarosan vastag hó esett és az utak járhatatlanok lettek. A tó befagyott és jégbe vágott lékeken a falusiak vesszőkosarakkal tucatszám fogták a hatalmas halakat. Finom halvacsorát csináltak maguknak, de nem hívták meg a házukban meghúzódó menekülteket. Amíg jobban meg nem ismerték egymást, megtartották a távolságot és a gazda-bérlő kapcsolat kizárólagosan csak fizetőképességen alapult.

Eljött a karácsony és Viktor és családja még mindig nagyon távol állt attól, hogy beilleszkedjenek új környezetükbe. De volt helyük ahol aludhattak, ettek elegendőt, hogy fizikai állapotuk ne romoljon, és a házban maradva elkerülték a kint dühöngő tél fogcsikorgató fagyát. Viktornak bőven volt pénze és aranya, de szándékosan elhitette a falusiakkal, hogy a menekült vendégeiknek jóformán semmije sincs és még szobákért is alig tudnak fizetni.

Viktor aggódott, hogy kirabolhatják, vagy esetleg megölhetik őket értékeikért és figyelmeztette Lindát.

— Ezek tisztességes és ártalmatlan embereknek látszanak, de egyszerű földhözragadt gondolkozásukban a pénz mindent jelent nekik, és bármit képesek lennének megtenni megszerzéséért. Várnunk kell, amíg jobban megismerjük őket, és tudjuk, hogy ki a jó és ki a rossz. A törvény védelmén kívül kerültünk és ki vagyunk szolgáltatva házigazdáink kedvességének vagy rosszindulatának.

Viktor és Linda nem állítottak karácsonyfát, nem volt szaloncukor, nem voltak ajándékok, és nem voltak karácsonyi fények és gyertyák, amit áhítattal égethettek volna. Karácsonyeste elénekeltek néhány kálvinista éneket, de halkan, hogy meg ne sértsék katolikus házigazdáik érzéseit.

A falu megünnepelte Jézus születését, de Viktor és Linda nem tarthattak velük, el kellet rejtőzniük és meglapulniuk, amíg nem érezték úgy, hogy életüket is rábízhatják vendéglátóikra. A katolikus faluban nem volt református templom, és református tiszteletes soha, még csak látogatóba sem jött a helyiségbe.

Linda javaslatára családostul elmentek az éjféli misére. Az utolsó padban meghúzódva, fejbólintással viszonozták a feléjük forduló fejeket és a jelenlétüket helyeslő tekinteteket.

A gyülekezet főleg nőkből, gyermekekből és idősebb férfiakból jött össze, és Viktorék megérezték az őket idáig fagyosan kezelő hangulat lassú felmelegedését, és az egymásra utalt egysorsú barátság kezdetének hajnalát.

Karácsony körül és Újév előtt Viktor és hozzátartozói extra hangsúlyt fektettek arra, hogy segítsenek és hasznosítsák magukat a házkörüli munkákban. Viktor fát hasogatott, Tibor megjavított egy eltörött szekrényt és Erzsi vigyázott a sparheltben égő tűzre. Hilda és leányai enni adtak az állatoknak, a zöldséges veremből burgonyát és répát hoztak és a baromfiudvarban elkaptak hat csirkét és egy hízott libát.

A szárnyasokat levágták az ünnepekre, Linda krumplit hámozott és zöldséget pucolt és Maris, a főzés mesterasszonya remek ételeket készített a hozzávalókból. A házban mindenki sürgött forgott és dolgozott és a háziak lassan beszélgetni kezdtek a menekültekkel.

Hilda meginvitálta őket a falu nevében.

— Jöjjenek el a Szilveszteri mulatságra. A templom melletti gyülekezeti házban tartjuk és szinte mindenki ott lesz a faluból. Igaz, egy részünk német, mások horvátok, vagy magyarok, de mi jól megvagyunk egymás mellett és egyikünket sem tartjuk különbnek a másiknál. Otthon fogják magukat érezni, lesz zene és kellemesen fognak szórakozni.

Linda kapott az alkalmon. Egy egybeszabott, földig érő ruhát választott, ami engedte kidomborodni párnázottan nőies alakját és lemosakodott a konyhai bádoglavórban. Beszappanozta és leöblítette vállig érő haját és egy székre ülve megszárította a tűzhely mellett. Amikor készen lett, bement a

szobájukba és előkeresett egy aranyláncot, ráfűzött egy aranykeresztet és nyakába akasztotta. Hivalkodó ékszereket nem akart magára tenni, többi aranyát, drágaköveit és briliánsait otthagyta ahol voltak, télikabátja bélésébe mélyen bevarrva.

Szilveszter estén Lindát és Viktort egy nagy kerek asztalhoz ültette le a rendezőség. Házigazdáikkal együtt összesen tizenketten voltak az asztalnál. Egy öreg férfi harmonikázott a pódiumon és a remekül elkészített disznótoros vacsorát, kirántott bécsi szeleteket, sültkolbászt, véres és májas hurkákat, ami bőségesen volt körítve sült krumplival és vöröskáposztával, négy idősebb falusi asszony rakta ki mindenki elé.

Vacsora után a templomi hívőkből összetoborozott önkéntes segítők zsírba sült fánkot hoztak, valódi cukorral és lekvárral ízesítve, a hagyományos édesség finoman puhára és levegősre kelesztve, elolvadt a szájban és az idáig elutasító hangulat lassan engedni kezdett.

Szépítőszerekkel csak minimális kikészítve, és csillogó gyémántjai viselése nélkül is, Linda felkeltette a társaság érdeklődését. Bár csak néha emelte fel lesütve tartott szemeit, Linda nem kerülhette el a falusi öregek nehéz, fixírozó, de mégis tiszteletadóan respektáló tekintetét. Itt tartózkodásuk óta először, úgy látszódott, a falusiak felismerték, hogy menekült vendégük egy felsőbb osztályból való úrinő, aki százszor annyi fényűzéshez és gazdagsághoz van hozzászokva, mint amennyit ők itt Fertőbozon, még csak elképzelni sem tudnak.

Linda nem akart feltűnést kelteni, keveset beszélt, de aki hozzászólt és üdvözölte annak kedves mosollyal válaszolt. Előnyükre válható figyelmesség vagy veszélyes kíváncsiság, a menekült házaspár az asztaltársaság középpontjába került és Viktornak válaszolni kellett kérdéseikre.

— Honnan valók maguk?

Viktor bölcsebb volt annál, minthogy elmondja, hogy most hagytak faképnél egy katonailag fontos építkezést, és hogy nem volt hajlandó belépni a nyilas pártba. Néhány fejezetet kihagyott tehát életükből és rövid úton visszakanyarodott a Szabadkai időkig.

— A Bácskából jöttünk, Szabadkáról. Október vége óta úton vagyunk.

— Hallottunk az ott történt borzalmakról.

— Mind igaz, még a legszörnyűbb hírek is. A szerbek halomra ölik az ártatlan embereket. Már eddig megöltek negyvenezer magyart, és elhurcoltak vagy lemészároltak kétszázezer németet. Az embereket kiűzték otthonaikból és elzavarták földjeikről, a földről, amelyet több száz éve óta műveltek, — Viktor elfogta a méreg és felemelte hangját. — Egyedül Bácskából több mint háromszázezer menekült van az utakon. Magyar csendőreink önvédelemből megöltek néhányszáz partizánt és a szerbek kegyetlen bosszút álltak mindenkin, még azokon is, akiket semmi felelősség sem terhelt. A mi magyar honvédjeink csak azt a területet vették vissza Szerbiától, ami ezer évig a miénk volt. A partizánok támadtak meg minket és mi csak visszaütöttünk.

Az asztalnál ülők közül többen is helyeseltek. — A helyzet rettenetesen ijesztő, akárhogyan is vesszük. Budapest körül bezárult az orosz gyűrű, több mint százezer katonánk került ott csapdába.

Viktor nem merte nyíltan becsmérelni a katonai helyzetet és bizakodó hangnemben folytatta előadását. — A Balatontól északra a németek komoly erőket összpontosítanak. Több száz tankot láttunk és tízezernyi jól felfegyverzett katonát. Elit SS hadosztályok gyülekeznek Tapolca és Veszprém között, azok majd keresztül fogják törni a Budapestet körbezáró ostromgyűrűt.

— Igazad van, Viktor, — egy fiatalember állt meg asztaluk mellett, német katonai egyenruhájának zubbonyából válltól hiányzott a jobbkarja. — Günther a nevem, igyuk meg a pertut és engedd meg, hogy Viktornak szólítsalak. Én már odaadtam a jobb karomat, hogy legyőzzük a nemzetközi kommunizmust. Nincs más választásunk, meg kell nyernünk ezt a háborút. Ha veszítünk, végünk van, reánk is szerencsétlen bácskai honfitársaink sorsa vár. Nincs más választásunk, csak a kitartás. Ne kérdezd tőlem, hogyan fogjuk széjjelverni a kommunistákat, de valahogy le kell győznünk a vörös áradatot.

Viktor nem értett egyet Güntherrel. Titokban szerette volna, ha a németek nem segítenék annyira buzgón a magyarokat a háború megnyerésében. Szerette volna, ha a magyarok engedték volna az orosz gőzhengert átgördülni országukon és hagyták volna, hogy az oroszok saját országukban győzzék le a németeket. Látta a lebombázott budapesti épületeket, és a Dunába belezuhant Margithidat. Nagyon félt, hogy az elhúzódó harc teljesen le fogja rombolni szeretett fővárosát és hazáját. És miért? Hogy védelmezzék a német birodalmat? Nem cáfolhatta meg Günthert, a német egyenruhás háborús hőst, nem akarta, hogy hazaárulással vádolják. Nem volt biztos dolgában, rettegett az oroszoktól és a kommunizmustól, és sajnálattal gondolta, hogy hazája harapófogóba került az ördög erői és a bosszú vérszomjas démonjai között. Nem látott kiutat.

— Majd az angolszászok, — Viktor próbálta javasolni bizonytalan hangon.

— Azokra ne számíts, — Günther legyintett megmaradt karjával. — Először is, nem hiszem, hogy ez idáig nagyon elnyertük a szimpátiájukat. Másodszor, olyan lassan és óvatosan mozognak előre, hogy soha nem fogják elérni Magyarországot.

— Akkor mi lesz?

— A Führer dolgozik a csodafegyveren. Hamarosan készen lesz és a háború egész jellegét meg fogja változtatni. Már most vannak olyan repülőgépjeink, amelyek kétszer olyan gyorsan repülnek, mint az Amerikaiak leggyorsabb vadászai.

— Igaz, de nincs elegendő belőlük és nincs benzinünk, hogy használjuk őket.

— Lehet, de a harcot nem adhatjuk fel. Ha meghalunk, legalább becsülettel haltunk meg.

— Én nem akarok meghalni, — Viktor mondta elővigyázatlanul, — családom van és kisgyerekeim. Túl kell élnem a háborút. Élnünk kell, hogy egy jobb jövőt tudjunk építeni magunknak, valahol, valamikor, egyszer még majd arra is lesz lehetőség.

— Hogyhogy nem vagy egyenruhában? — Günther összehúzta szemét és kérdően nézett Viktorra.

A beszélgetéstéma kezdett veszélyes lenni. Viktornak ügyesen ki kellet vágnia magát a csapdából, gyors és hihető magyarázatra volt szüksége.

— Tíz hete úton vagyunk. Sehol nem maradtunk elég hosszan, hogy legyen időm teljesíteni bevonulási kötelezettségemet. Mérnök vagyok, még alapkiképzésen sem voltam, munkám végett egészen idáig felmentést kaptam.

— Sopronban van sorozó iroda. Ott jelentkezhetsz és harcolhatsz a Führerért. Két hét alatt kiképeznek, családod meg jó helyen lesz itt Fertőbozon. Miattuk ne aggódj.

— Erre emelem poharam, — Viktor töltött magának és Günthernek is, és koccintottak, — Nemsokára itt az újév. Igyunk 1945-re, a győzelem évére.

Reggelre elkezdett havazni. A sűrű hóesés három napon keresztül nem állott meg és vastagon beborította az utakat. Senki nem tudott Sopronba eljutni. A félkarú hős eltűnt a falu egyik házában és becsülettel megpróbálta a háború hátralévő részét szeretőjének ölelő karjaiban és libatollal kitömött vastag dunyhája alatt tölteni. Belebújva az asszony meleg kályhaként sugárzó szélesen terjedelmes pucér fenekébe, vagy ráfeküdve párnanagyságú meztelen kebleire, az asszony az ágyban soha nem viselt alsóneműt, Günther vitézt többet nem érdekelte a háború kimenetele vagy Viktor sorsa.

—

Március közeledte felé egységeiktől elszakadt és lassan nyugat felé sodródó magányos katonák kezdtek megjelenni Fertőboz utcáin. Némelyek közülük jelentkeztek a soproni parancsnokságon, mások, kockáztatva a dezertőröknek kijáró rögtönítélő bíróságot és kötelet, nem jelentkeztek be semmiféle katonai egységhez. Egy csikorgóan hideg, februárvégi napon egy magányos, fiatal honvédkatona támolygott be a faluba. Kimerültnek látszott, borostás arca beesett az éhségtől, és rongyos katonakabátján vérfoltok feketéllettek.

Kinézése maga volt a keserűség és az elkeseredés.

Linda szembement vele az utcán, és szánakozóan ránézett. A honvédkatona fáradt szemeiben kigyúlt a remény halványan pislákoló sugara, talán ez a városias külsejű ismeretlen nő nem tartozik a helybeli háborúpárti német parasztok közé.

Megállt és könyörgő hangon Lindához szólt. — Asszonyom, adna nekem egy tányérnyi forró levest? Napok óta gyalogolok, élelem és meleg szállás nélkül, rettenetesen fázom, és nagyon éhes vagyok.

A katona fiatal volt, nem sokkal idősebb, mint Linda és az asszony megsajnálta.

— Jöjjön be a házba és üljön le a konyhaasztalhoz.

Bementek, a férfi leült és fáradtan várt. Linda a tűzhelyhez ment és a hatalmas fazékból, melyben már reggel óta főtt a finom gulyásleves, jókora kanállal merített és egy virágos fajansz tányérban a férfi elé tette az ételt.

— Remélem ízleni fog, — mondta barátságosan, majd kenyeret vágott és a férfival szemben leült az asztalhoz.

Kanalával éhesen habzsolva az illatosan gőzölgő finom levest a katona nagy darabokat tört hozzá a kenyérből. A puha kenyérbelet bemártotta a leves zsírjába és jókat harapott belőle. Sápadt arcbőre reszketett a kiéhezettség mohóságától, gyomra szenvedőn korgott a vágytól, hogy minél hamarabb és minél többet tudjon befogadni az életmentő táplálékból. A lesoványodott férfi alig győzte nyeldesni az ételt lefelé.

— Még életemben nem ettem ilyen jó levest, — mondta miközben hangosan szürcsölte a paprikás levet kanaláról és nyalogatta szája szélét, — asszonyom nem kívánom jóságát ingyen. Itt van ez a bélelt báránybőrkesztyű, fogadja el a leves fejében. Szüksége lesz rá, a tél még nagyon hosszú és sokára lesz, amíg az új tavasz melege hozzánk is elér.

Linda visszatolta a kesztyűt a katona elé. — Nem fogadhatom el. Magának erre sokkal nagyobb szüksége van, mint nekem. Mit is mondott, honnan jött ide?

— Debreceni vagyok. A nyarat végigverekedtem a Kárpátokban. Ott voltam az alföldön is és végigharcoltam a kecskeméti csatát. Mindig csak visszavonultunk, de végül, két héttel ezelőtt, Esztergom körül, az oroszok teljesen széjjelverték századomat. A németek használhatatlan szemétnek tartanak minket. Pihent és jól felszerelt csapatokat hoztak le északról és hagytak minket meghalni az első vonalban. Négy hónapig harcoltunk egyfolytában, elfáradtunk, véreztünk, de kitartottunk. Ruházatunkból véres rongy lett és bűzünktől még a halál is meghőkölt. A németek nem akartak segíteni rajtunk és nem váltották le a leharcolt magyar csapatokat. A végén, amikor az oroszok kizavartak állásainkból, a németek nem fogadtak be, csak tovább hajtottak nyugat felé. „Találjátok meg saját egységeiteket vagy tisztjeiteket," mondták, „semmi közünk hozzátok."

— Itt maradhat. Ebben a faluban nincsenek katonai egységek. Messze vagyunk a Bécsi főúttól és ritkán jön valaki errefelé. Az istállóban meghúzódhat. Hilda, a katonaságnál szolgáló házigazda felesége mindig keres segítő kezeket és meg fogja engedni, hogy itt legyen. — Linda elmosolyodott és kacsintott a fiatal katonára, – van neki két eladó leánya, ha esetleg véglegesen be akarna rendezkedni. Csak egy kicsit vigyáznia kell Hildával,

erősen háborúpárti. Mondja neki azt, hogy csak egy kicsit szeretne megpihenni, de utána visszatér egységéhez, akik a tervezett ellentámadáshoz Sopronban szerveződnek újra.

— Köszönöm nagyságos asszony. Elfogadom ajánlatát. Szabó Antal a nevem és jóságáért örökre le vagyok kötelezve magának.

—

Antal beköltözött az istállóba. Etette a teheneket, összevágta a tűzifát és gyakorlatilag teljesen elhanyagolva Hildát és két leányát, Erzsivel kötött barátságot. Úgy látszott számára a háború véget ért és a fűtetlen istállóban otthonra talált.

Amikor Linda kérdezte, hogy miért nem barátságosabb a háziakhoz, Antal arca elsötétedett és megvetéssel morogta:

— Fasiszták, semmi keresnivalóm közöttük.

—

Január végen Amerika Hangja jelentette, hogy üzemanyag és utánpótlás hiányában a német Totenkopf és Viking páncélos hadosztályok abbahagyták offenzívájukat és nem tudták áttörni a Budapestet fojtogató orosz ostromgyűrűt. Pihent és frissen feltöltött orosz csapatok itt-ott már őrölték fel és nyomták vissza a leharcolt németeket.

Február 13.-án Budapest elesett, de az orosz csapatok annyira ki voltak merülve, hogy egy teljes hónapba került mire újra támadóképesek lettek és tovább indulhattak nyugat fele. Bécs és a Harmadik Birodalom déli része megmenekült, de Budapest rettenetesen megszenvedett. Semmi más okból, csak azért, hogy néhány hét kegyelmet adjon a fasizmus már régóta halálraítélt védelmezőinek, a festőien szép magyar főváros a földig lett rombolva és karcsúan emelkedő fenséges hídjai felrobbantva hevertek a Duna jeges vizében. Mint ahogyan már sokszor közös történelmükben, a magyarság pusztult, amíg az osztrákok éltek és virágoztak. Magyarország betöltötte végzetes történelmi hivatását, és az ázsiai barbár hordák ellen ismét megvédte nyugat Európát.

Február közepe felé, sűrű egymásutánban, népes menekültcsoportok érkeztek a faluba. Az újonnan érkezettek között Viktor felismerte nővérének leányát, Katót és annak férjét, Rezsőt, akik három gyerekükkel együtt, ló húzta szánon érkeztek meg előző nap. Megörvendve a rokonoknak Viktor maradásra bíztatta őket.

— Ne fussatok tovább. Maradjatok itt, egész Európában ez a legbiztosabb hely.

A rokonok boldogan elfogadták az ajánlatot és az elszállásolást és Viktor családja nem érezte magát többé egyedül. A gyerekek együtt játszottak, és

nevetésük enyhítette szüleik állandósult aggodalmát. Néhány napon belül március is beköszöntött, a fagyos hótakaró megengedett és az enyhülő hőmérsékletű levegő fuvallatában a tavasz ígéretes melege érződött.

Rezső családjával együtt idősebb nővére, Jolán is megérkezett, egy földműves családból származó, erős és egészséges középkorú asszony. Férje 1943 Februárjában elesett a Don kanyarban, és Jolánnak egyedül kellett megművelnie földjüket. Horthy Miklós kezdeményezésére elindított magyar kormányprogramon keresztül, az orosz hadifoglyok magyar családokhoz lettek kihelyezve. A foglyok helyettesítették az elesett férjeket, elvégezték a szántást, betakarították a termést és gondozták a megözvegyült nők vagy fiaik nélkül maradt édesanyák állatait.

Jolán is magához vette egy két méter magas kozákot, Komarov Vitalyt, hogy az egyedül maradt asszonynak segítsen a mezei munkákban.

Vitaly páncélos parancsnok volt, és 1943 nyarán a Kurszki tankcsatában esett fogságba. A sztyeppei parasztcsaládból való férfi kiválóan tudta hasznosítani magát Jolán földjein.

Jóképű és erős férfi lévén, Vitaly a szerelemhez is értett. Jolán nem tudott ellenállni az aratás utáni éjszaka hívogató teleholdjának és ágyába invitálta Vitalyt. Attól kezdve férj és feleségként éltek együtt és a szomszédok egy szó ellenvetés nélkül helyeselték Jolán döntését és egyetértettek azzal, hogy Jolánt csupán a szükség kényszerítette és a gyakorlatiasság vezérelte választásában. Vitaly kicsit megtanult magyarul, és értékes és elfogadott tagja lett Jolán szűkebb értelemben vett családjának.

A vörös hadsereg közeledtével, Jolán és családja is csatlakozott a pánikszerűen menekülő emberek tömegéhez. Vitaly követte szeretőjét és együtt futottak nyugat felé. És ott, az Osztrák-Magyar határ eldugott falvaiban, elrejtőzte együtt a többi gyökere vesztett magyar nacionalistával, csendben meghúzódtak.

—

Dusán tombolt a méregtől. Káromkodva átkozta saját vigyázatlanságát, miért is nem hozott magával elegendő partizánt Viktor letartóztatásához.

1944 Novemberének néhány hete alatt a szerbek kivégeztek mindenkit, akit le akartak mészárolni, minimálisan becsülve, 60 ezer magyart és százezer németet. Az árván maradt gyermekeket összeszedték és nyilvánosan megtartott rabszolgavásárokon eladták. Mindenkit elhallgattattak, aki a szörnyűségekről beszélni merészelt. Dusán kifutott az áldozatokból és az elrabolandó értékekből, jobbnak látta tovább indulni. Beállt a most már legálisan újraszervezett Jugoszláv hadseregbe és csapatával átkelt a Dunán.

Dusán 1944. november végén részt vett Pécs elfoglalásában és csatlakozva a gyorsan előrenyomuló orosz katonasághoz, december végére már Székesfehérváron, Budapest és a Balaton között találta magát. Éppen akkor,

amikor az orosz hadvezetőség eldöntötte, hogy felfüggeszti a nyugati előretörést és Budapest elfoglalására fogja összpontosítani katonai erőit.

Dusán alig tért pihenőre Székesfehérvár egyik legjobb és legkényelmesebb hoteljében, amikor az SS Totenkopf páncélos dandárok fekete egyenruhás fanatikus ördögei ellentámadásba mentek és visszafoglalták Székesfehérvárt. Ahogy az első tigris tank keresztülcsattogott ablaka alatt, Dusán ledobálta magáról a jugoszláv hadsereg ezredesi egyenruháját, elégette a kandallóban, fürdőköpenyt vett magára és lement a konyhába.

A konyhában egy lélek sem volt. Mindenki kiszaladt az utcára, hogy üdvözölje és csodálja a jó svádájú németeket. Dusán leütötte a lakatot egy ruháskabinról és ellopott egy öltöny ruhát és egy télikabátot. Egy üres liszteszsákot megtöltött élelmiszerrel, kenyérrel, sajtokkal és kolbásszal és kisétált az utcára, mint egy helybeli, civil ruhás németbarát polgár. Amikor meglátta a horogkeresztes páncélkocsik és 88 milliméteres ágyúk hosszú sorát, akik az ősrégi koronázó királyváros macskaköves utcáin dübörögtek feléje, csatlakozott a felszabadítókat lelkesen üdvözlő tömeghez, előrelendítette kifeszített karját és fennhangon elkiáltotta magát.

— Heil Hitler, dicsőség a Volksbundista vérszövetségnek.

Sötétedés után bement az első útjába kerülő több emeletes kibombázott épületbe, megkerülte a beomlott lépcsőházat és felkapaszkodott a harmadik emeletre. A lakás utcai fala ki volt robbantva, de beljebb talált egy részt, szobát, konyhát és egy fürdőt, amely szinte érintetlen volt. Senki sem tételezte volna fel, hogy valaki egy ilyen veszélyes, összedőléshez közel álló épületben próbálna elbújni. A csapból nem jött a víz, de Dusán éjszaka kiment a lakás beomlott részére és egy lavórban havat gyűjtött. A lakásban talált összetört bútorokból és széjjelrepedt épületfából tüzet rakott a sparheltben, megolvasztotta a havat és kamrában talált maradékokból ételt készített magának.

Tudta, az oroszok hamarosan visszatérnek, és velük továbbmehet nyugat felé, felkeresheti az amerikaiakat és visszaveheti amerikai állampolgárságát. Jugoszláv egyenruhájára és ezredesi rangjára többé nem volt szüksége.

—

A németek ostobasága és arroganciája nem ismert határt. 1944 szeptemberében szégyenletes módón elmulasztották, hogy segítsenek a magyaroknak elfoglalni a déli Kárpátok románok tartotta magas hágóit. A németek ezzel elmulasztották az egyetlen lehetséges esélyt, hogy az oroszok Magyarországra való beözönlését megakadályozzák.

Három hónappal később, akkor már hiába, a németek megpróbálták felvenni a harcot. Nem kevesebb, mint 36 hadosztályt vetettek be, ebben 16 elit páncélos hadosztályt és az összes magyar erőket, akiket össze tudtak szedni, és megpróbálták a számban és fegyverzetben náluknál jóval erősebb

orosz hadsereget a nyitott magyar térség alacsony dombvidékein és védhetetlen, lapos alföldjein megállítani.

A németek átcsoportosították Budapest alá hatodik hadseregüket, amely nem olyan régen az Ardennek hegyvidékének erdőiben sikeresen megverte az amerikai hadsereget. Az új erőkkel március végére remélték egész Magyarországot felszabadítani. A Führer április 20.-ki születésnapjára ajándékképen felajánlották a Romániai olajmezőket és a nyár közepére, mélyen bent a Szovjetunióban, a Dnyeszter folyóig ígérték Ukrajnát visszafoglalni.

Szinte már a háború vége felé, 1945. március 10.-én, váratlan támadásuk kezdeti sikereit kihasználva a német erők Budapest alatt ismét elérték a Dunát. De az oroszoknak kimeríthetetlen tartalékjaik voltak, friss haderőket vetettek be, megállították a német támadást és március 22.-én visszafoglalták Székesfehérvárt. Eredménytelen támadásukkal a németek felőrölték legutolsó tartalékaikat is és Budapest és Bécs között többet nem volt jelentős német-magyar katonai erő. A Dunántúl északi része tárva-nyitva maradt és ellenállásra képtelenül, rettegve várta a vörös hadsereget.

Ahogy az oroszok másodszor is bejöttek Székesfehérvárra, Dusán azonnal előjött rejtekhelyéről. Mint hivatásos fordító felajánlotta szolgálatait és közvetlenül a front első vonalai mögött, egy titkos kémelhárító osztagnál kapott beosztást.

A németek Bécs körül gyűjtötték össze megmaradt hadseregüket. A Bécs fele vezető országutat védtelenül hagyták és az orosz hadsereg, aminek most már Dusán is tagja volt komoly harc nélkül törhetett előre, Ausztria felé.

—

Walter felfüggesztette Linda nagymama naplójának olvasását és hatvan év történelmi távlatából megpróbálta összefoglalni az eseményeket. Végeredményben a német fasiszták stratégiai elgondolása sikeresnek bizonyult. Ausztria nagy részét és dél Németországot az amerikai hadsereg szabadította fel és az oroszok alig jutottak túl Bécs külvárosain. Ausztria négy megszállási zónára lett felosztva és, még Bécsben is, az oroszok egyedül a saját szektorukat tarthatták ellenőrzésük alatt. Néhány évvel később, Ausztria teljes függetlenségét és semlegességét a négy győztes nagyhatalom együttesen garantálta. Az orosz megszállók 1955-ben kivonultak Ausztriából, harmincnégy évvel hamarabb, mint Magyarországról vagy kelet Európa többi országaiból. Történelmi felelősség semmit nem nyomott a latban. Hitler csapatainak lelkesedéstől túláradó fogadtatása, és az 1938-as örömteli egybeolvadás a Harmadik Birodalommal, meg lett bocsájtva és el lett felejtve. A történelem eseményei el lettek torzítva, manipulálva és át lettek írva, hogy megfeleljenek a korabeli politika szándékainak. Ausztria ismét felvirágzott és szerencsétlenül járt keleti szomszédjai, akik keservesen nyögtek a Szovjet

kommunizmus uralma alatt, csak irigyelhették jobb sorsát. A nemzetek széles közössége elismerte és nagyra becsülte Ausztriát, akik ügyesen úgy állították be magukat, mintha a hitleri fasiszták áldozatai lettek volna, és játszi könnyedséggel elfelejtkeztek arról, hogy éppen ők voltak Hitler leglelkesebb támogatói, és szenvedélyesebbek és megszállottabbak voltak, mint bármely más csoport a nagy német birodalomból. Magyarország szinte elvérzett a harcban, nemzetének tagjait mind a németek és mind a kommunisták deportálták és megölték, és mégis a magyar nép lett vádolva a gyilkosok bűneiért, a gaztettekért, amiket kimondottan mások követtek el a magyarság ellen. A magyarok a kitaszított nemzetek közé lettek besorolva, vádolva lettek azzal, hogy kiadták a zsidókat a németeknek, és hogy kitelepítették a Hitlert imádó német kisebbséget Magyarországról és azzal, hogy erőszakkal akarták visszaszerezni ősi országrészeiket, amelyeket a trianoni béke igazságtalanul elvett tőlük. Magyarország soha nem kapott nemzetközi támogatást; legyen az gazdasági, politikai vagy éppen csak erkölcsi segítség. Magyarország második világháborús áldozathozatala hiába volt és semmi eredményt nem hozott.

—

Március vége felé, eleinte szórványosan érkezve kelet felől, később egyre többen, katonák kezdtek érkezni Fertőbozra. Kezdetben csapattestüktől elszakadt és magányosan vánszorgó egyének, vagy néhány napi szabadságoláson lévő egyenruhások, majd néhány főből álló kisebb csoportok, akik ígérték, hogy újra fognak szerveződni és ismét felveszik a harcot. Később, a birodalom belsejéből pihent német csapatok érkeztek és 100 mm kaliberű ágyúkat, és 150 mm-s tarackokat telepítettek a falut körbevevő dombok tetejére.

A németek gondosan álcázták ágyúikat. A hatalmas gránit sziklák közé gondosan elhelyezve és elrejtve a sűrű bozót mögött mély gödröket ástak a domboldalba. Az ágyúik szürke csöveit a Soprontól Bécs felé vezető út, az egyetlen használható út a mocsarak között, irányába állították be, hogy lövedékeikkel lelassítsák az orosz előrenyomulást. Lent a völgyben, a falu határától nem messze keletre, a németek lövészgödröket ástak és homokzsákok mögött gépfegyverfészkeket készítettek. Az egymástól harminc méter távolságban elhelyezett gépfegyverek közé, erős védelmi láncot formálva, tábori könnyűtüzérséget és 50 mm-es tankelhárító ágyúkat raktak. Fegyvereiket három oldalról földhányással és homokzsákokkal vették körbe és rohamásóval kiásott sekély gödrökbe süllyesztették.

A közeli Bécs védelmének fontos részeként a friss német csapatok felkészültek a rövidesen várható, erős kommunista támadás visszaverésére.

Hasznosítva ferencvárosi, kissé akadozó német nyelvtudását Linda megpróbált szóba elegyedni az egyik idősebb német katonatiszttel.

— Nem félnek az oroszoktól? — kérdezte.

A német válaszolt, hangjában lemondás volt, és fanyar keserűség itatta át valamikor talán kellemesen lágy baritonját — Asszonyom, nekem nincs többé vesztenivalóm. A családom, feleségem és gyermekeim meghaltak a Hamburgi tűzbombázásban. Elevenen elégtek, három apró gyermekem volt és egy csodálatosan szép feleségem, Mónika. Meghaltak, amíg nekem messze idegenben, az oroszok ellen kellett harcolnom a hómezőkön. Nekem már nincs okom, hogy életben próbáljak maradni. Utolsó golyómig fogom használni fegyveremet, amíg engem is meg nem öl az ellenség. De addig, aki lőtávolságnyira kerül a géppuskám elé, azt mind a halálba viszem magammal.

— Ez szörnyű, borzasztóan sajnálom, hogy családja elpusztult a bombázásokban.

— Jobb lett volna, ha soha nem kezdjük el ezt a háborút, de bele lettünk kényszerítve. Nem lett volna szabad hinnünk ennek a shickelgrubernek, de nap-nap után, amit akartunk hallani, azt szónokolta nekünk. Kihasználta a szegények és a kiszipolyozottak felháborodását és azzal hitegetett minket, hogy mi mindenkinél felsőbbrendűek vagyunk; amikor nemzetünk semmi mást nem akart, csak dolgozni és békében élni. Szerettünk erdeinkben nagyokat kirándulni, énekelni és a sörkertekben szájunkhoz emelgetni kancsóinkat, és kirántott borjúszeleteket enni hozzá zsíros krumplival, ezt akartuk, semmi mást. Hát, most itt vagyok. Ha felveszem a harcot az ellenség öl meg, ha megtagadom a harcot, az SS fog kivégezni.

A harcedzett és tapasztalt német tiszt, bármennyire is elkeseredett és reményvesztett volt, nem hagyott kétséget ahhoz, hogyha ismét sor kerül rá, teljesíteni fogja kötelességét. Jó német lévén, soha nem vonta volna kétségbe hazája vezetőinek bölcsességét és soha nem tagadta volna meg feljebbvalóinak parancsát.

—

Egy melegen balzsamos tavaszi napon, Linda magához vette Erzsit és a három gyereket, finomságokkal megrakott piknikkosarat akasztott karjára és kimentek egy közeli domb tetejére. Hirtelen, előbukkanva az ég békés kékjéből és kegyetlenül beledübörögve a nyugtató csendbe egy csoport B24-es amerikai bombázó jelent meg fejük felett. Bécs irányából három Messerschmidt vadászgép viharzott elő és megveszekedett harciassággal nekitámadott a bombázóknak. A hatalmas motorok felbőgtek, a bombázók zuhanórepülésben próbálták kikerülni a vadászokat, azok szinte a földig lebuktak utánuk, majd fülsüketítő zúgással függőlegesen emelkedve az ég felé tovább űzték és kergették a támadó ellenséget. Több bombázó találatot kapott, égő motorjuk hosszú füstcsóvát húzott maga után és a halálra rémült pilóták kioldották felesleges bombaterhüket. Egyik a másik után, messzebb és a közelebb süvítve tőlük, végül is az egyik kétszázötven kilós bomba tőlük harminc méterre csapódott be. Linda megragadta a két kisfiút és sebesen, mint egy menekülő őzsuta az erdő szélén, úgy szaladt le a domboldalon a falu

légoltalmi óvóhelye, egy régebbi borospince felé. A csecsemő Ilonkát karjai közé szorítva Erzsi tízlépésnyire szedte sovány lábait gazdasszonya után.

Linda elérte az óvóhely bejáratát, de Erzsit elkapta a robbanás légnyomása és, kezeivel és lábaival vadul kapálódzva, felrepült a levegőbe és belezuhant egy frissen kihordott és kupacba gereblyézet tehéntrágya halmazba. A baba messzebbre repült és eltűnt a szomszédos szénakazal mélyében.

A légi harc, amilyen hamar kezdődött, olyan hamar véget is ért és messze széjjelhúzódva egymástól a gépek eltakarodtak.

Linda eszeveszett sietséggel kutatott a baba után a szénakazalban. Csend volt, és nem hallotta a gyerek hangját. A háznagyságú kazlat szinte teljesen darabokra szaggatva szentségelt és szitkozódott.

— Hol vagy, a rága ráksuly egye meg azokat a gépeket, nincs időm most bújócskát játszani veled.

Linda egészen a földig szaggatta széjjel a hatalmas szénakazlat és pontosan legalul találta meg Ilonkát. Egyetlen karcolás nélkül megúszva a nagy repülést, a baba vidáman gőgicsélt és édesanyjára nevetett.

— Mama, bú, — mintha mondta volna.

Erzsi kék és zöld lett az ütődésektől, büdös tehéntrágya szag áradt róla, de különben más baja nem esett. Linda reszketett az ijedtségtől és odahaza nekitámadt Viktornak.

— Ebből elegem volt. A háború utolért minket. Innen tovább kell mennünk, mielőtt valaki tényleg elpusztul közülünk.

—

A most már jelentős nagyságúra nőtt menekültcsoport férfitagjai összeültek tanácskozni. Elsőnek Viktor tett javaslatot.

— Itt az ideje, hogy határozzuk a jövőről. Az oroszok néhány napon belül itt lesznek és családunk fiatal nőtagjai veszélybe fognak kerülni. Az oroszok megbecstelenítik a nőket és ki tudja mi vár a férfiakra. Nem akarok hadifogolyként Szibériába kerülni, főleg nem úgy, hogy soha nem voltam semmiféle fegyveres erőnek a tagja.

Rezső és Vitaly Bécs fele szerettek volna továbbindulni.

— Viki, a háziasszonyom, — kezdte Rezső, — tudomást szerzett egy megüresedett, nagyméretű lakásról, a belvárosban. A lakás közel van a pályaudvarhoz. Sopronból vonattal is mehetnénk odáig.

— Nem biztonságos, — Szabó Antal rázta a fejét. — Bécsben komoly harc lesz, és máskülönben is, ha a lakás túl közel van a pályaudvarhoz, nagyon veszélyes. Amíg az oroszok körbe nem kerítik Bécset, az amerikaiak pontosan azt a környéket fogják mindennap bombázni.

Viktor figyelmeztetően intett ujjával. — Innen el kell mennünk. Egyre őrültebb figurák kezdenek itt megjelenni. Van itt például egy fiatal suhanc, legfeljebb tizenhat éves. Őrjáratokat szervez barátaiból és agyonlőnek

mindenkit, akit árulással gyanítanak vagy kémnek kiáltanak ki; felakasztják a dezertőröket és vadul keresik a bujkáló zsidókat. Itt sokkal kevésbé biztonságos, mint Bécsben. Azt javaslom, tűnjünk el, de minél hamarabb.

Antal támogatta Viktor javaslatát. — Ismerjük be, az ő szemükben mi már így is éppen eléggé bűnösek vagyunk. Én otthagytam a szolgálatot, Viktor nem engedelmeskedett a SAS behívónak, és ki tudja, hogy még mi mást fognának majd ránk.

Antal szünetet tartott, szemét végighordozta társain és kimondta, amit eddig még senki más nem merészelt megemlíteni.

— Kelet fele kellene mennünk. Keresztülvágunk a fronton, és visszamegyünk Budapestre. Magyarország területén a háború gyakorlatilag már véget ért. Mire visszaérünk az ország szívébe, addigra ott már helyre lesz állítva a rend és a törvényesség.

Viktor fontolóra vette Antal javaslatát. Nem tudta mi lett építési vállalatával, de bízott üzlettársa becsületességében és ügyességében. Tapolca, bár az ellentámadásra készülő német hadsereg gyülekezőhelye volt, nem esett az orosz hadsereg Bécset célzó előretörésének fővonalába. Viktor biztosan remélte, hogy újra tudja indítani cégét. A háborús romok helyreállításához az országnak szüksége lesz az ő szakértelmére, függetlenül attól, hogy milyen kormány fog uralomra kerülni.

— Egyetértek Antallal, — mondta szárazon és körbehordozta tekintetét, — Menjünk vissza Budapestre. Nővérem és bátyám már ott élnek, és segíteni fognak nekünk tisztességes, belövés nélküli lakást találni. Annyi pénzem még éppen maradt, hogy három szekeret és nyolc lovat vásároljunk, két lovat minden szekér elé, és kettőt meg tartaléknak.

— Igazatok van, — Rezső helyeslően bólintott, — Magyarországon már vége a háborúnk. Jobban tesszük, ha arrafele megyünk.

Vitaly kételkedve rázta a fejét, de nem mert ellenvetést tenni. Feszült csend lett, néhány percig a férfiak tanácsa erősen fontolgatta a front keresztezésével járó nehézségeket és a kockázatokat.

— Hajthatom én az egyik szekeret, – Antal ajánlotta lendületesen, mintha máris döntést hoztak volna, és régóta várt volna az alkalomra, pedig neki kellet volna, hogy a legkevesebb szava legyen. — Vitaly tudná kezelni a másikat, már csak a harmadikon hiányzik a kocsis.

Rezső felemelte kezét és szót kért. — Veletek tartunk, egy feltétellel. Mi szeretnénk messzebbre, keletebbre menni, Kecskemétig. Ott ismerek befolyásos embereket, akik nagyon örülnének visszatértemnek. Nekem sikerülni fog az új kormányzat alatt. Soha egyetlen zsidót sem bántottam, és nem üldöztem a kommunistákat. De ami mindennél fontosabb, tudok a lovakkal bánni. Majd én hajtom a harmadik szekeret.

Vitalynak továbbra sem volt ellenvetése, de komoran hallgatott. Kis várakozás után a férfiak visszamentek a konyhába és közölték a nőkkel döntésüket. Egyedül Lindának volt észrevétele.

— Induljunk csak akkor, ha már az oroszok olyan közel vannak a faluhoz, hogy mindenki elmegy és elrejtőzik a mocsárba. Nem szeretném, ha a faluból valaki megállítana minket, elvennék mindenünket, agyonlőnének és halottan bedobálnának az árokba.

—

Viktor keresett három eladó szekeret és lovakat, nyélbe ütötte az üzletet, fizetett és szerzeményüket elrejtették a tehénistálló hátuljában. Nem akartak feltűnést kelteni, éjszaka csomagoltak és rakták fel dolgaikat a szekerekre. Hilda mégis észrevette a tevékenykedést és Linda magyarázatot kellett, hogy adjon.

— Nyugat fele megyünk tovább, — hazudta, — mélyen befele Ausztriába. Ott szeretnénk meghúzódni, amíg a Führer el nem kezdi használni csodafegyverét.

Nem volt ok tovább titkolódzni, Linda jelentős összeget ajánlott Hildának extra élelemért, tartalék pokrócokért és meleg ruhákért, hiszen az éjszakai hőmérséklet odakint még mindig rendszeresen fagypont alá süllyedt.

Nem volt sok idejük készülődni és pakolászni. Két nappal később az orosz ágyúk lőni kezdték a falut. A dombtetőn beásott németek válaszoltak, és menydörgésszerűen morajló ágyúik tűz alatt tartották a falutól keletre húzódó sík terepet.

A támadó oroszok tábornoka nem akarta kockáztatni Bécs ostromára idevontatott nehézfegyverzetét és könnyű gyalogsági rohammal akarta bevenni a falut és szándékozta elhallgattatni a németeket.

Az oroszok közeledtének hírére a falu lakói mélyen a mocsáron belül rejlő száraz szigetek védelmében kerestek menedéket és éjfélre a falu teljesen elnéptelenedett. Az elhagyott falu felett, ejtőernyőiken lassan lefele ereszkedve sárga lánggal izzó foszforgyertyák, népies nyelven Sztálin orgonák, függtek és szörnyű fényt vetettek a kísérteties tájra. Viktor kiment a határba és, ahogyan magányosan lépegetett, csizmái alatt ijesztően ropogott a tarló kemény tüskéje. Két kilométernyire nyugati irányba gyalogolt a falutól és kiment egy terjedelmes, felszántatlan rozstáblák képezte területre. Az elhagyott és félelmetes senki földje közepén mély lyukat ásott a puha földbe, és három fixált sarokpontot használva teodolitjával bemérte a helyet. A területről ceruzavázlatot készített, bejelölte a gödröt és eltette a papírt. Egy kisebb bőröndnagyságú alumínium dobozt helyezett a földbe, betemette és szalmatorzsa keverékkel betakarta. A dobozban arany volt és ékszerek, elegendő, hogy gépeket vegyen és fizesse embereit és cégét ismét beindíthassa a háború után, bármilyen jellegű is legyen az új kormányzat.

Dolga végezetten és üres kezekkel, tárcájában is csak kevés papírpénzt hagyva, Viktor visszament a faluba.

Szekereiken ülve és nyugtalanul várva a családfőt, családja már útra készen állt. Viktor felkászálódott a bakra, és leült Linda és a két kisfiú mellé.

— Mehetünk, — mondta mogorván és hangjában ott reszketett a családját féltő aggodalom.

Antal megpattintotta az ostort, a lovak nekiveselkedtek és a nagyot rándítva a szekereken útnak indultak kelet felé. Az első néhányszáz métert lassan döcögték, és két géppuska fészek között hátulról, óvatosan megközelítették a német vonalakat.

A németek az oroszokat figyelték és egyelőre nem vették észre a dezertőröket.

A németek gépfegyverei elé kerülve Antal felállt a bakon, teljes erővel a lovak közé csapott ostorával és elkiáltotta magát.

— Heeeeeyuuuuhhhh.

A lovak nekiiramodtak, széles lapátfoguk veszetten harapta a zablát és fehér hab csurgott a pofájukon. A lovak vágtató patái zuhanyként szórták a föld piszkát az utasokra és a frontvonalon átvágva a menekültek versenyt futottak a halállal. A felhők mögül a kísértetiesen sápadt telehold is előbukkant, és a sztalinorgonák ördögien sárga fényt vetettek a félelmetes éjszakai tájra. Néhányszáz lépésnyi távolságban, a démoni fényben felnagyítva és kivilágítva, meglátták a feléjük tántorgó, tökrészeg orosz gyalogságot.

A menekültek ötven méterre sem hagyták maguk mögött a német lövészgödröket, amikor egy hangosbeszélő utánuk harsogott.

— Magyar menekült család, azonnal visszafordulni.

Antal ismét lecsapott ostorával, ezúttal erősen és fájdalmat okozva az állatoknak, megütötte a lovakat. Nem gyűlölettel, csak mutatta, hogy a csoport végzetének most már ő az irányítója. A szélsebesen száguldó szekerek vadul ugráltak a fagyott, göröngyös talajon, kinyújtott lábaikkal a lovak a levegőben repülni látszottak és az utasok szinte leestek a vadul rázkódó szekerekről.

A hangszóróból jövő sürgető hang felbőszülten figyelmeztette őket.

— Megállj, vagy tüzet nyitunk.

A szekerek még csak le sem lassultak a figyelmeztetésre.

A német géppuska kerepelni kezdett. Nyomjelzős lövedékek tucatjával fütyültek a levegőben, beletéptek a szekerek oldalába és szikrázva pattogtak le a kerekek vaspántjairól. A szekerek faoldaláról szilánkokban szakadt le a védődeszka, és a golyók vészesen közel kerültek, hogy beletépjenek az utasok eleven húsába.

A német parancsnoknak eszébe jutott Linda. Kivette oldalfegyverét és géppuskakezelőjének homlokához szorította a stukker hideg csövét.

— A fejük fölé célozz, vagy agyonlőlek.

A géppuskás német nem akart meghalni, gondolta, parancsnoka tudja, mit akar, és a szolidan megbízható német hagyományoknak megfelelően engedelmeskedett feljebbvalójának anélkül, hogy kétségbe vonta volna a parancs okát vagy értelmét.

Linda védelmezően gyermekei fölé borult és átölelte őket. Hogy életüket mentse, készen volt, hogy a saját testével fogja el előlük a golyókat. Szemeiket

és füleiket eltakarta egy pokróccal, hogy ne lássák, és ne hallják az őket körülvevő borzalmat.

A halálfélelem rettenetes pánikjában szenvedve, tizenöt végtelenül hosszúnak tűnő percen át, a menekültek úgy hajtották lovaikat, mintha az őrültek házából szaladtak volna elfele. Teljes sebességgel áthajtottak a részeg oroszok tántorgó vonalán; az alkohol gőzétől elkábult oroszok nem törődtek a futó menekültekkel. Ittas tébolyultságukban csak a fegyverek hangjára válaszoltak, és közeli győzelmük mámorító boldogságában nem törődtek semmivel csak a hősi harc dicsőítően felemelő érzés élményével.

Néhány percen belül, ahogy elérték a német géppuskák lőtávolságát, az orosz gyalogság mind egy szálig le lett mészárolva. Saját katonáikat csalétekként használva, az orosz parancsnokságot nem érdekelte sorsuk, embereiket csak arra használták, hogy kitapasztalják az ellenség tűzerejét.

—

A szekerek, anélkül, hogy valaki is golyót kapott volna, sikeresen keresztülvágtattak a frontvonalon. Még vagy három kilométernyi vad zötyögés után, a kimerült lovakról dőlt a párálló izzadtság és a zabla mélyen bevágott kihabzott szájukba, a menekülők fokozatosan lelassultak. Eszterházánál, talán öt kilométerre Fertőboztól keletre, Tibor észrevett egy az úttól nem messze fekvő terjedelmes csűrt és javasolta, hogy töltsék ott az éjszaka hátralévő részét. A parasztos egyszerűséggel épített barlangszerű hodály, félig beásva a földbe, az Eszterházy hercegek százezer holdas birtokához tartozhatott. Hogy menekítsék nemes csordájukat a fosztogató oroszoktól, vagy a rekviráló németek elöl, a hercegi marhagulya gondozói már napokkal ezelőtt áthajtották állataikat Ausztriába. A hátra maradt szolgák és napszámosok elrejtőztek a környékbeli erdőkben és a tárva nyitva maradt hatalmas istálló ott állt üresen. A fáradt menekülők kényelmes ágyat csináltak maguknak az illatos szénában, mélyen az épületen belül elrejtve bekötötték a lovaikat és száraz szalmával betakarták szekereiket.

Néhány óra rövid alvás után, a sötét éjszaka kellős közepén, fejük felett rázkódni kezdett a föld. Orosz lovasság és könnyűtüzérség érkezett és keresztülhaladt a földbeásott istálló tetején. Órák hosszat tartóan, egyik egység a másik után és tüntetőleg demonstrálva a vörös hadsereg kimeríthetetlen, és napról napra növekvő erejét, az oroszok végtelenül hosszúnak tűnő ideig dübörögtek át az aludni vágyó menekültek hajléka felett. A Bécs felé vezető állatterelő földút éppen az istálló felett vezetett át és a vasalt szekérkerekek és lópatkók tömege késő reggelig dobogtatta a menekülteket eltakaró vékony földtetőt.

A hideg napkelte derengő világában részeg oroszok fedezték fel a hercegi istálló bejáratát. Berúgták az ajtót, bejöttek és a bejárathoz közel meghúzódó férfiaktól hangos szitkozódások között nőket követeltek. Linda és a többi négy

fiatal menekült nő, akik a gyerekekkel kissé beljebb voltak meghúzódva, ahogy csak tudtak belebújtak a szénába. Próbáltak csendben maradni, de úgy, hogy még lélegzetüket is visszafojtották.

Linda különösen félt. Szívét torkában érezte dobogni, reszketett és halálra ijedten szorította magához gyermekeit. A várakozás idegtépő percei örökkévalóságnak érződtek, a szénapor csiklandozta orrukat, de a megrémült nők inkább megfojtották volna magukat, mintsem tüsszentsenek.

A gondviselés kegyelme megmentette Lindát és társait. Az oroszok lusták voltak átkutatni az istállót és az egyik javasolta, hogy a faluban jobb esélyük lesz nőket találni. Egy darabig hangosan vitatkoztak, majd sűrű káromkodások között lassan kitakarodtak.

Pár óra múlva elcsendesedett a környék. Az orosz lovasság vonulásának zaja megszűnt és a csoport félelemérzete kissé alábbhagyott. Viktor és Antal kinéztek az ajtón, nem láttak senkit és engedték, hogy a nők is előbújjanak.

Maris és Erzsi begyújtottak a sarokban talált téglatűzhelybe és egy ott talált rozsdás teáskannában vizet forraltak. Linda hideg főtt tojást, kolbászt és kenyeret vett elő készletéből, minden családnak jutott egy horpadt oldalú, félliteres fémbögre, aminek aljába kevés tealevelet morzsoltak és leforrázták. Ettek, ittak és a forró ital átmelegítette hasukat.

Reggel tíz óra fele a csoport továbbindult Kapuvár felé. Egy óránytit sem döcögtek az aknagödrökkel teli úton, amikor egy állig felfegyverzett orosz járőrosztag megállította őket. Az osztag tatárszemű ázsiai katonái barátságtalanul vizsgálgatták a német oldal felől érkező ellenséget, dobtáras géppisztolyaik rövid csövét barátságtalanul rászegezték a szekerek utasaira és nekiálltak átkutatni a szekereket. Viktor nem nyitotta ki a kabátját és nem tette fel elég gyorsan a kezét. Két orosz puskatussal durván rácsapott és lerántották a szekérről.

Viktort az árok széléhez lökdösték, ahol egy alacsony kőfal állt az út alatt átfutó csatornacső hídja felett, és egy fiatal katonát állítottak mellé. A parancsnok ordított valamit és a katona Viktor tarkójához tartotta pisztolyát.

Linda nem tudott oroszul, nem értette a parancsot és nem tudott tiltakozni. Megdermedt, még csak moccanni sem mert, csak magyarul suttogta rémülten.

— Istenem, csak nem ölik meg férjemet és gyermekeim apját, itt a szemünk előtt, csak azért mert nem rakta fel idejében a kezét?

A menekülő csoport többi tagjai is, ijedten és a legrosszabbra elkészülve gubbasztottak a kocsi ülésein, sem mozdulni sem kiáltozni nem merészeltek, csak rettegve, mintha sóbálvánnyá váltak volna, várták, hogy mi lesz. Vitaly felismerte a helyzet veszélyességét, tudta honfitársai nem sokáig fognak tétovázni, hogy agyonlőjenek egy ellenséggyanús idegent. Tudta, ha meg akarja menteni Viktor életét, azonnal közbe kell avatkoznia. Nem akart keletre menni, de szerette Jolánt és remélte, hogy észrevétlenül át fog tudni majd csúszni az orosz vonalakon és a tanyán ismét együtt fog élni magyar

kedvesével. De nem hagyhatta Viktort meghalni azért, hogy titokban tarthassa orosz katonatiszti mivoltát. Egyetlen lehetősége volt, fel kellet adnia magát.

— Elvtársak, ne öljétek meg, — mondta oroszul, — ez a magyar férfi jó kommunista és mérnök. Segíteni akar nektek; tudja, hogy hol van beásva a német tüzérség.

A tökéletese orosz hang meglepte a kis tatárkatonát, akinek agyon kellet volna lőnie Viktort, tétovázott és kérdően nézett parancsnokára. A parancsnok kihúzta oldalfegyverét, megálljt intett a fiatal tatárnak és közelebb lépve a szekérhez Vitalyra szegezte pisztolyát.

— Mozogj, lefele az ülésről. De lassan és a kezed a fejed felett legyen.

Vitaly a magasba lökte kezeit, félelem nem volt szemeiben, de óvatosan figyelte a parancsnok mozdulatait és lassan leereszkedett a szekérről. A Viktort vigyázó tatárkatona visszataszító arcára gúnyos vigyor ült ki és parancsnoka felé pislogott. Mintha örült volna, hogy egy helyett, lehet, hogy kettőt is agyonlőhet.

— Parancsodra, hadnagy elvtárs, ahogy akarod, — mondta Vitaly nyugodtan, ahogy a kocsin maradt többiek lélegzetvisszafojtva szemlélték az események alakulását.

A hadnagy, másfél fejjel alacsonyabb Vitalynál, vaskos és arrogáns kis ukrán, a hatalmas kozák mellének szegezte pisztolyát és barátságtalanul ráordított. – Ki vagy, és hogyhogy oroszul beszélsz?

— Orosz az anyanyelvem. Komarov Vitaly százados vagyok, Rosztovból.

— Mit keresel a magyarok között? Miért nem vagy egyenruhában?

— 1943-ban, a Kurszki tankcsatában fogságba estem. Mint hadifogoly már egy éve együtt lakom ezekkel és most kelet fele tartunk, ők Magyarország felszabadított részeibe, én meg hogy megkeressem egységemet, és újra szolgálatra jelentkezzek.

— Azt még meglátjuk, — a hadnagy megvetően Vitaly lába elé köpött, — te velünk jössz, és mérnök-kommunista barátod is velünk jön. Ha igaz, amit állítasz róla, és tényleg tudja a német tüzérség pozícióját, akkor elengedjük. Ha hazudtatok, akkor, ezt is fordíts le neki, kap a tarkójába egy golyót és soha többé nem fogja látni családját.

Vitaly lefordította, amit az orosz mondott. Be sem fejezhette az első mondatot, a hadnagy parancsot adott az indulásra. Két orosz mögéjük állt, kettő elébük, és géppisztolyuk csövét rájuk szegezték.

— Davaj. Büsztrá.

— Hova viszik őket? — Linda kiáltotta.

— A körzetparancsnokságra, — Vitaly visszakiáltott, és megtántorodott, mert a tatárkatona jól hátba vágta, — egy kilométerre, nyugati irányba innen.

— Csornán, a kocsmában megvárunk, — Linda integetett férje után, — nélküled nem megyünk tovább, egy tapodtat sem.

Linda tudta, férjét vissza fogja szerezni, akármibe kerüljön is, és bármilyen módszert is kell használnia.

—

A körzetparancsnokságra beérve a tatár őrök egy fáradt, de intelligens kinézetű, magas rangú tisztnek látszó orosz elé vezették Viktort és Vitalyt. A tiszt kialvatlan szemei alatt mély barázdák ültek, háromnapos borosta borította arcát, de Vitaly, ahogy meglátta a tiszt rangjelzését, vigyázóba vágta magát és odasúgta Viktornak.

— A dicsőséges vörös hadsereg tábornoka.

A kísérő tatárok rangidőse engedelmet kért, hogy beszéljen és elmagyarázta kiket hoztak. A tábornok figyelmesen meghallgatta a jelentést és a szoba sarkában álló asztalhoz lépett. Az asztalon részletes hegy és vízrajzi térkép volt kiterítve a környékről. A tábornok követelően ránézett Viktorra és rámutatott a térképre.

— Mutassa meg, hol van beásva a német tüzérség. Erős tűz alatt tartják az utat, és amíg meg nem találjuk, és el nem némítjuk őket, nem tudunk Sopron irányába előrehaladni.

A nyugati irányból hallatszó állandó ágyúmoraj, és a meg nem álló becsapódások robbanásai alátámasztották a tábornok szavait.

Viktor nem tétovázott. Lindának ígéretet tett, ebben a háborúban számára csak egyetlen fontos kötelesség volt, családjának biztonsága és az, hogy közülük senki se veszítse el életét. A német tüzérek sorsa, hogy védelmi erőfeszítésük pár órával vagy nappal elodázza Sopron elkerülhetetlen elestét, nem számított neki. Magabiztosan elmosolyodott és szemügyre vette a térképet. Rövidesen megtalálta a dombot, ahol németek be voltak ásva, és büszkén megmutatta az orosz generálisnak.

— Itt vannak a németek, hat üteg van beásva a sziklák közé, ügyesen álcázva még légi felderítés elől is. Biztos vagyok benne, hogy ott vannak. Pár nappal ezelőtt a saját szememmel láttam őket dolgozni a bunkereken.

— Rendben, — bólintott az orosz, felvette a telefont és kérette saját tüzéreinek parancsnokát. Beolvasta neki a koordinátákat és elhallgatott.

Baljóslatú hallgatása fenyegetőbb volt, mint a német ágyúk moraja.

Rövidesen megszólaltak az orosz ágyúk is. Kilométerekről messzebbről lőve, a nehézkaliberű messze hordó ágyúk nekiálltak széjjelzúzni a német állásokat.

A tüzelés egy óra hosszat tarthatott. Viktor arca idegesen reszketett és arcáról nagy cseppekben hullott a hideg veríték. Vitalynak arcizma sem rándult, csak komoran hallgatott.

Eltelt a második óra is. Az orosz tüzérség elhallgatott. Vártak. Csend volt, eltelt egy perc, öt perc, tíz perc, a német ágyúkat nem lehetett hallani.

A tábornok összeráncolta a homlokát és foglyaira nézett. — Útnak indítom felderítő egységeimet, — mondta, — ha a németek tüzet nyitnak, mind a ketten lógni fogtok.

A generális két katonát hagyott a foglyokra vigyázni és elment ebédelni. Késő délután visszajött és arcán barátságos mosoly volt.

— Csapataim elfoglalták Sopront, — mondta és rámutatott Viktorra, — ahogy megígértem, maga már majdnem szabad, még egy kihallgatás és mehet, amerre akar.

Az orosz parancsnok odaintette asszisztensét, egy alacsony, szőke hajú és szürkeszemű alhadnagyot, és utasította.

— Kísérd ezt a kettőt Csornára. A többiek ott várnak rájuk valami kocsmában. Őrizzétek őket addig ott, amíg a kémelhárító osztag megérkezik. Majd azok kiszednek belőlük mindent, amit még tudnak, és amit mi használhatunk.

A tábornok ránézett Vitalyra és mély megvetéssel folytatta.

– Kémelhárítóink majd ezt a hazaárulót is helyreigazítják. Nekem nincs időm, hogy foglalkozzak vele. Adják át az államvédelmi rendőrségnek, mit bánom én. Bár, meg kell vallanom, segített nekünk kipécézni ezt a mérnököt és elhallgattatni a németeket. Ezt megemlítheted a komisszárnak, majd ő eldönti, mit lehet csinálni ezzel a szeméttel. Én katona vagyok és nem rendőr vagy politikus.

A patrul, az alhadnagy és két közkatona elvitte Viktort és Vitalyt Csornára és a főutcai Aranykorona vendéglőben megtalálták a menekültcsoportot. Linda órák óta leste a lassan múló időt, és amikor meglátta belépő férjét felugrott és szorosan Viktor nyaka köré fonta karjait. Az asszony zokogott a boldogságtól, de a patrulparancsnok szeme megvillant és a katonák széjjelhúzták az egymásnak örvendező házaspárt és keresztülrángatva Viktort az ivó terjedelmes hodályán, Vitalyval együtt belökdösték őket a tulajdonos ebédlőjében berendezett kihallgató szobába. Az oroszok ok nélküli durvaságának ellenére Viktor bizakodóan nyugodtnak látszott és hangja bátorító volt, ahogy odakiáltott Lindának.

— Egy kicsit még akarnak beszélni velünk. Ne félj semmitől, hamar túl leszünk rajta, addig pihenjetek és egyetek valamit.

Lindának nem volt választása. Leült az ivóban és várakozni kezdett. Viktor optimista szavai új reményt öntöttek bele, talán reggelre továbbindulhatnak Budapest felé. Antalnak elmondta, amit Viktortól hallott és a fiatalember felajánlotta segítségét.

— Nagyságos asszonyom, bízzon bennem, majd én eligazítom odabenn a dolgokat.

Linda Antalra emelte hálakönnyekben úszó szemeit és nézte, ahogy a férfi feláll és magabiztosan bemegy a kihallgató szobába.

—

A három orosz leült a vendéglős ebédlőasztalához, széket mutattak Viktornak és Vitalynak is, és vártak. A hadnagy tökmagot vett elő zsebéből,

adott két katonájának és nagyokat hallgatva, a foguk között pattintgatni kezdték a magokat.

Vitaly próbált beszédbe elegyedni az alhadnaggyal. — Hová való vagy, testvér? — kérdezte.

— Pofa be, — az alhadnagy válaszolta megvetően és a padlóra köpött.

Antal bejött és engedelmet kért, hogy leüljön. Az orosz vállat vont és unottan ráharapott a következő magra.

Vártak, ettek, a parketta lassan teletelt kiköpdösött tökmaghéjjal.

Egy óra múlva, egy hatalmas katonai teherautót követve Pobedájukon a két tiszt érkezett a kémelhárító osztagtól. A teherautó lőszert vitt a fontra, és ahogy a Pobeda behajtott az udvarra továbbment.

A két orosz elhárító egy tolmácsot hozott magával, Pugasits Dusánt. Dusán követte a két oroszt a kihallgató szobába és meglátta Viktort. A régi szobatársak, most már halálos ellenségek, meglepetten egymásra néztek, de nem szóltak semmit. Dusán fölényesen elmosolyodott és megvetően elhúzta a száját. A néma jelbeszéd nem tűnt fel senkinek, a társaságnak fogalma sem volt, hogy a tolmács és a mérnök ismerik egymást.

Az öreg vendéglős meleg ételt és egy kancsó bort hozott, de a rangidős elhárító, széles vállpántján ötcsillagos ezredesi rangjelzéssel büszkélkedve és makulátlanul tiszta és frissen vasalt egyenruhájában fölényesen feszítve, türelmetlenül intett és kiküldte az aggastyánt.

— Hagyjon magunkra.

Viktor gondolta, — na, egy biztos, ez az alak az a hírhedt politikai komisszár.

A komiszár megvillantotta a szemét és beosztottja négy üveg vodkát húzott elő az oldaltáskából, amit magukkal hoztak és töltött katonáinak egy teli pohárral. A katonák nagyot húztak az erős italból és a komiszár nekiáll faggatni Vitalyt.

— Te rohadt szemétláda élősködő, — kezdte, — te hol rejtőzködtél, amíg mi vérünket ontottuk édes orosz anyaföldünkért? Hogyan találtad magadnak ezt a kényelmes és meleg helyet ahol elbújtál, amíg mi fagytunk meg a hómezőkön?

— Leállt a motorom, — Vitaly próbálta védeni magát, — magyar páncélelhárítók csapdába ejtettek minket egy horhosban. A fasiszták kilőtték az előttem és az utánam lévő T34-est. Mind a két páncélos felrobbant. Próbáltunk golyószórózni, mind a két ágyúgolyónkat kilőttük, de embereimet egyenként agyonlőtte az ellenség, és ott maradtam egyedül.

— És te mocsok, — a komiszár vette át a szót, — te feltartott kézzel kimásztál a tankodból. Te utolsó kutya, nem tudtad, hogy az ellenséggel állsz szembe és neked kellene megölnöd őket.

— Megsebesültem, több sebből véreztem és harcképtelen voltam.

— Megsebesültél? Hol? Nem látom, hogy valami bajod lenne. Minden végtagod megvan, te dög. Igyál, az anyád keservét.

A komiszár odanyomott egy vizespohár 80 fokos vodkát Vitaly elé. Az oroszok ittak, nagy, hosszú hörpintésekben öntötték magukba a tűzerős italt és, ahogy nagyokat nyeltek, horgas ádámcsutkájuk kimerevedett.

A poharak kiürültek és a komiszár töltött újra mindenkinek.

— Mit akarsz, hogy csináljunk veled? — A komiszár szemei kigúvadtak és az idült alkoholizmus foltjai máris veresre festették arcbőrét. — Azt akarod, hogy felejtsük el, hogy te meghíztál, mint egy disznó és a magyar nőkkel szeretkeztél, amíg mi verekedtünk a fasisztákkal? Itt helyben agyon kellene, hogy lőjelek, hogy essünk túl a nehezén, de előbb ki kell innunk ezt a pár üveg vodkát, igyál velünk, ennyit igazán megtehetsz szülőhazádért.

A komiszár elkezdett röhögni, vastag részeges hangja betöltötte a szobát, felettébb élvezte saját akasztófahumorát. Övéből kihúzta hatalmas pisztolyát és kivágta az asztalra. Megnézte a tárat, tele volt, öt élesre töltött golyó látszott benne.

Nagyot csuklott és Viktor fele fordult. — Veled mi legyen?

Viktor mély lélegzetet vett. — Megtagadtam a katonai szolgálatot. Nem voltam hajlandó beállni a fasiszta hadseregbe. Soha nem voltam katona. Felmentésem volt, ezeremberes építőipari cégnek voltam a tulajdonosa.

— Más szóval, egy rohadt kapitalista voltál, — a komiszár felelte gyűlölettel, — bocsánat, nem voltál, még most is egy átkozott, vérszívó burzsuj vagy.

— Nem, dehogy, — Viktor tiltakozott, — ellenkezőleg, völgyzáró gátakat építtettem, csatornákat, szivattyúállomásokat, békés dolgokat, soha életemben nem használtam ki senkit.

Idáig Dusán csak fordított, de ennél a mondatnál közbeszólt.

— A mérnök egy piszkos kizsákmányoló és összevissza hazudozik. Ismerem régebbről. Biztosan tudom, hogy rettenetesen kihasználta a szegényeket. Ez az alak egy fasiszta háborús bűnös Bácskából. Hónapok óta próbáljuk elfogni.

A részeg vallatótiszt Viktorra meresztette acélszürke, jéghideg szemeit. Becsületére legyen mondva, megpróbált összpontosítani, de már túlságosan sok vodkát bevedelt ahhoz, hogy koncentrálni tudjon. De ittassága ellenére, a kapitalista rendszer határtalan utálata és a fasiszták iránt érzett személyes gyűlölete ijesztően villogott vodkagőztől elfelhősödött, de mégis gátlástalanul aljas nézésében.

— Miket hallok? Azt hittem, — a komiszár csuklott és szinte hányni kezdett. – Nekem azt mondták, hogy jó kommunista vagy.

Vitaly közbevágott, — a mérnök jó kommunista. Komiszár elvtárs, a tolmácsod hazudik, egészen másokat fordít, mint amiket a mérnök elvtárs mond.

A delíriumos, kiveresedett fejű vallatótiszt Dusánra nézett. Rettenetesen kezdte élvezni részeg kábulatát és a tébolyítóan fenséges élet-halál feletti hatalmat, amit a párt a kezébe adott.

— Akkor te is egy rohadt csatornatöltelék vagy, — mondta őszinte utálattal és szájából fröcsögött a nyál, — egy köpönyegforgató patkány, semmi más. Ha még egyszer félrevezetsz, téged is lelövetlek, mint egy kutyát.

Antal nem ivott. Inggallérja alá kicsavart mosogatórongyot rejtett és arra csorgatta le a drága jó vodkaitalt. Józan hangon Viktor védelmére kelt. — Én felelősséget vállalok a mérnökért. Tudom, hogy jó kommunista. Én is kommunista vagyok, dezertáltam a magyar hadseregből és itt van nálam a párttagsági könyv.

Antal benyúlt kabátzsebébe és elővette a piros könyvecskét, az adott körülmények között, a világ legértékesebb dokumentumát. Kinyitotta és az orosz orra alá tartotta a borító belső oldalára erősített fényképet. A részeg komiszár meghatódva vette a kezébe a sarló-kalapáccsal ékesített igazolványt, és elvtársi tisztelettel tanulmányozta a számára ismeretlen betűket.

Antal folytatta, — 1939 óta vagyok párttag. A kormány illegalitásba kényszerített minket, de nem adtuk fel a harcot és megértük, hogy végre üdvözölhessük a dicsőséges, felszabadító kommunista vörös hadsereget.

— Erre iszunk, — felelte a komisszár és lehajtott még egy vizespohár vodkát. Antal kétségbevonhatatlan párthűsége magasztosan engedékeny hangulatba hozta.

— Hol vannak a nők? — nézett körül kiéhezett bambasággal az arcán. — Női társaságra van szükségünk. Nektek, ti drága jó magyar kommunisták, nektek vannak nőitek. Hozzátok csak be ide őket. Mi mindannyian jó kommunisták vagyunk, mindent megosztunk, ugye, még a feleségeket is.

Antal és az egyik orosz kiment, hogy előkeressék az asszonyokat. Az étterem túlsó felében a konyha melletti kamrában találták meg őket, ott rejtőzködtek el az oroszok elöl.

— Linda, — Antal kérően nézett rá Lindára. — A férje élete veszélyben van. Velem kell jönnie, és meg kell mentenünk akármi is lesz az ára. De ne féljen semmitől, majd én megvédem magát az oroszoktól.

Linda magára terített egy nagy gyapjúkendőt és Jolán kíséretében átmentek az ivón. Antal kinyitotta a kihallgató szoba ajtaját és a két nő belépett a poklok poklába, a részeg és felfegyverzett oroszok közé. Összesen nyolc férfi volt a szobában, és a két halálra vált, de tántoríthatatlan akaratú nő.

Az oroszok vidám röhögéssel fogadták őket és Lindát a két kémelhárító tiszt közé ültették. Tetszetős egyenruhájukon átütött az erős izzadtságszag, a hónapok óta fürdetlen testrészek csípős illata és az alkoholos böffentések gyomorkeserűjével kevert kapadohánybűz. Az orosz férfiak elképzelhetetlenül undorítóak voltak, egy úrinő még legszörnyűbb rémálmaiban sem tudta volna elfogadhatónak találni őket.

Az alkohol hevítette emberi testek kipárolgó gőze izzasztó melegre fűtötte a szobát. A részeg komisszár szemtelen röhögéssel kezdte húzgálni Linda nagykendőjét.

— Minek ez a meleg gönc rajtad? Hadd segítsek kibújni belőle.

A komisszár kéjsóvár örömmel vigyorgott és fogdosni kezdte Linda combjait és melleit. Rémülten undorodva a férfitől, Linda próbálta eltolni az orosz markolászó kezeit és ide-oda járó könyörgő szemeivel kérlelte férjét és Antalt, hogy védjék meg.

A hetek óta felhalmozódott tesztoszteron és az illatosan puha női test közelsége az egekig korbácsolta a komisszár buja kéjvágyát. Linda megragadta a férfi durva kezét és próbálta eltolni magától. A komiszár másként értelmezte a női kéz érintését, gondolta, Linda kezd hajlandóságot mutatni és egyre hevesebben kezdett tapogatni. Linda próbálta lehűteni a szerelmi mámorba esett tisztet és semleges témára szándékozta terelni a szót.

— Mi is nyugat fele tartunk. Veletek együtt fogunk harcolni a fasiszták ellen Ausztriában.

— Ez nagyszerű, édes tubicám, — nyerített az orosz kéjsóváran és Linda szoknyája alá nyúlt. Erős ujjai széjjelfeszítették a védtelen nő combjait és keze brutális erővel megmarkolta lágyan ruganyos nőiességet, mely kívánatosan ott rejlett Linda lábai között. Az ijedség jeges harapófogóként mart Linda szívébe, a részeg orosz meg fogja becsteleníteni, de mégis, nem mozdult, nem tiltakozott, mintha titkon remélné, hogy áldozatával meg tudja menteni férje életét.

A komisszár egyre erőszakosabb lett. — Elbűvölően tündérinek találllak, — mondta, — mostantól kezdve az én védelmem alatt állsz. – Kiss szünetet tartott majd, nyilvánvalóan honfitársaira utalva, hozzátette, — amíg engem látsz, nem kell félned ezektől a részeges baromállatoktól.

Viktor növekvő borzalommal nézte a gyorsan alakuló helyzetet. Legszörnyűbb rémlátomása kezdett valóra válni. Az oroszok a szeme láttára megerőszakolják feleségét és a háború végéig lotyójukká teszik. A komisszár felállt, Linda feneke alá csúsztatta balkezét és jobbjával megtámasztva a halálra rémült nő hátát, játszi könnyedséggel felemelte a padról, majd büszkén felegyenesedett és karjaiban tartva áldozata elernyedt testét megindult az emeleti hálószobák felé.

Linda könyörögni kezdett. — Kérem, tegyen le, nem akarok magával lenni.

— De miért ne lennél velem, — a berúgott óriás röhögve üvöltötte vastag hangján, — egészen az Atlanti Óceánig velem leszel.

– Családom van, — Linda vadul rugdalódzni kezdett a komisszár karjaiban, — férjem és gyermekeim. Azokkal akarok lenni.

— Természetesen, — az orosz nem zavartatta magát és tántorgott tovább a hálószoba felé, — a férjednek megengedjük, hogy harcoljon Oroszország anyánkért és a kommunizmusért. Itt mindenki csak jól járhat.

Viktor nem volt képes tovább türtőztetni magát. Felugrott és puszta öklével belevágott a komisszár arcába. Az orosz, bár könnyen kifogta az ütést, megingott és elejtette Lindát. Linda a szoba sarkába szökött és Antal teljes erővel fejbe ütötte Viktort.

Viktor összecsuklott, de mielőtt lesett volna a földre Antal elkapta vállainál fogva és bocsánatkérően nézett a komisszárra.

— Kicsit sokat ivott, kiviszem az udvarra, hadd szívjon egy kis friss levegőt.

Dusán tudta, a tökrészeg komisszár mindenre képes lesz, hogy megkapja Lindát. Kapott az alkalmon és elordította magát. — Komisszár elvtárs, ne higgy nekik. Engedd meg, hogy kivégezzem a férjet és a felesége a tied lehet. Ismerem ezt a szemetet, ez egy rohadt nyilaskeresztes gazember. Ha futni engeded, az első adandó alkalommal hátba fog szúrni.

A komisszár megtapogatta sérült orrát és ráförmedt Antalra. — Te elvtárs, te mit sajnálod ezt a féltékeny szemetet, – majd Dusánhoz fordult, – vigyétek ki és röpítsetek a fejébe egy golyót. Nem érdekel, hogy mérnök, vagy micsoda. Többet nincs szükségünk rá.

— Ne bántsátok a férjemet. — Linda könyörgött. — Megteszek mindent, amit akartok.

A komisszár elkapta Lindát. Hatalmas mancsát rászorította szájára és szorosan magához húzta.

— Daragijá dgyevúska, ennek így kellett történnie. Így legalább az enyém lehetsz, ezután majd én viselem gondodat. Arra a fasiszta disznóra nincs többet szükséged.

Linda rúgott, harapni akart, de az orosz acélkemény szorítása nem engedte szabadulni. Kérlelően Dusánra nézett, de annak hideg, acélkék szemeiben kegyetlen hajthatatlanság villogott és Linda látta, ahogy Viktor bosszúálló rosszakarója megnézi pisztolyában a tölténytárat, visszakattintja helyére, és felhúzza a závárzatot.

Linda behunyta szemét, nem bírta többet nézni a jelenetet.

Dusán gúnyosan elvigyorodott, a kakasra szorította mutatóujját és lövésre kész fegyverével intett Antalnak.

— Gyerünk. Ne tétovázz, hozzad.

Antal erősen megragadta Viktort a hóna alatt és kivonszolta az épület elé. Dusán ment utánuk és ujjával fenyegetően csattintgatta pisztolya ravaszát.

A külső levegő hidege magához térítette Viktort és hirtelen felfogta mi történik. Megvetően nézett Dusánra és szemében tehetetlen gyűlölet lobogott.

Dusán sokat ivott és néhány méregerős orosz cigarettát is elszívott. Gyomrából feljött a sav, érezte, hogy okádnia kell, és rekedtes hangon parancsolta Antalnak.

— Támaszd a fal ellen ezt a piszok fasiszta szemetet, — mondta, majd hatalmasat böfögött és undorítóan röhögött hozzá.

Antal a fal ellen igazította Viktort és Dusán mögé lépett. Pisztolya nyelével Dusán arcul csapta Viktort, kettőt hátratántorgott és ráordított egykori szobatársára.

— Utad véget ért, te gőgös értelmiségi, most azonnal golyót röpíthetnék abba az okos agyadba, de még nem. Hogy tudd, kivel van dolgod, még adok

egy utolsó lehetőséget. Rohanj, fuss az életedért, ahogy csak tudsz, lássam, elég gyorsak-e még a lábaid.

Dusán felemelte pisztolyát, célzott és üvöltött. — Nyomás, te rohadék.

Viktor ugrott, vissza, befele a házba, hogy mentse feleségét.

— Nem arra, te gazember, — Dusán ordította, és máris lőtt.

A közel fél liter vodka, amit Dusán a torkán leöntött bizonytalanná tette célzását, megtántorodott és az első golyó alig súrolta Viktor fejbőrét. Dusán szitkozódott és, hogy visszanyerje egyensúlyát, széjjelvetette lábait. Két kézre fogta a pisztolyt és ezúttal gondosabban célzott.

Antal egy nehéz pezsgősüveget rántott elő kabátja alól és fejbe vágta Dusánt. Dusán lerogyott és elvesztette az eszméletét. Antal keményen fejbe rúgta, hogy biztos legyen az eredményben, és a görcsbe rándult, élettelen testet, mint egy zsák krumplit a fal mellé gurította.

Majd rákiáltott Viktorra, aki meredten szemlélte az eseményeket.

— Fuss, vissza a szekerekhez. Szedj össze mindenkit és legyetek indulásra készen. Én majd hozom az asszonyokat. Ha mindenki együtt van, azonnal indulunk Budapest felé.

Viktor elment és Antal visszatért a vallató helyiségnek átalakított ebédlőbe. Az alkoholgőzös tekintetű, kábult komisszár ránézett a belépőre és ostobán hunyorgatta szemeit.

— Végrehajtottátok a parancsomat? — kérdezte részeg hangon. — Hol maradt el az a vízfejű tolmács?

— Komisszár elvtárs, hallhattad a lövéseket. Kinyírtuk a fasisztát. De az a tolmács, amilyen nagy pofája van, annyira nem bírta nézni a vért és a statáriális igazságszolgáltatást. Miután agyonlőttük a mérnököt, a tolmácsod lekuporodott és most erőlködve tojik a tavaszi palánták között.

Linda zokogni kezdett. Lehajtotta fejét, válla reszketett, és szívében rettenetes, üres fájdalmat érzett. A komisszár elrestellte magát, mi haszna lesz ebből a nőből, ha ez így bőg, de jobb nem jutott eszébe, töltött magának még egy vizespohár vodkát és lehajtotta. A többiek követték példáját, kiitták a megmaradt, a negyedik, üveg vodkát is és elérve az abszolút delírium nirvánáját becsúsztak az asztal alá. Eszméletlen részegre vedelve magukat, a vörös hadsereg hős kémelhárítói, saját vizeletük és okádékuk tócsáiban mély álomba szenderültek.

Antal feltámogatta Lindát és intett Jolánnak és Vitalynak.

— Induljunk, Viktor életben van. Megmentettem.

Jolán és Linda ugrottak az ajtó felé, de Vitaly ülve maradt.

— A hazámért szeretnék harcolni. Megengedték, hogy részt vegyek Bécs felszabadításában. — Jolánra nézett, — életem párja, várj reám. A háború után visszajövök és feleségül veszlek. De most menj tovább a többiekkel. Gyorsan és minél messzebbre a fronttól. Egész éjszaka és holnap is, hajtsatok megállás nélkül. Kerüljétek a forgalmas utakat, menjetek a kertek alján, és ha oroszokat láttok, bújjatok el. Ha ezek itt idő előtt felébrednek, lelövöm őket, ha Dusán

visszajön, mielőtt biztonságban vagytok, azt is lelövöm, mint egy rühes kutyát.

— Dusán egyhamar nem tér magához, — Antal felelte mosolyogva, — nem sajnáltam rá a drága pezsgőt és elég jól kupán vágtam. De azért siessünk. Lehet, hogy vastagabb a kobakja, mint gondoljuk.

Antal és a két nő kisiettek a kocsmából. A kocsmáros utánuk szólt.

— És a fizetség?

Antal a földön heverő részeg oroszokra mutatott. – A komisszár elvtárs megígérte, hogy állja a cechet.

A kocsmáros rázta a fejét, de Antal nem törődött vele, inkább kezet fogott Vitalyval. — Komarov testvér, – mondta, – minden magyarok nevében, de főleg Linda és Viktor nevében köszönöm az áldozatot, amit értünk hoztál. Keress fel a háború után, szerzek neked valami jó állást Pesten.

Kint, az éjszaka hideg sötétjében Linda szaladt elöl. A szekereket elérve felugrott a bakra Viktor mellé, forró csókot nyomott szájára és elkiáltotta magát.

— Futás, mielőtt az oroszok kijózanodnak és észreveszik, hogy eltűntünk.

Jolán is felült Rezső mellé, és amikor mindenki elhelyezkedett Viktor megpattintotta Vitaly ostorát, értett hozzá, Zentán már nem egyszer hajtott szekeret, és megindultak.

A Győr fele vezető országutat kikerülve, a Kisbér felé vezető mellékutat választották, és közepes vágtában hajtva a lovakat, lassan kezdtek közelebb kerülni Budapesthez, útjuk végcéljához.

—

Dusánt rázta a hideg és zsibbadtnak érezte végtagjait. Órájára nézett, éjjel három óra volt, órákig feküdhetett a fal mellett eszméletlenül. Rettenetesen fájt a feje, és ahogy tarkójához nyúlt keze véres lett.

— A fene essen belé ebbe a Viktorba, mint egy igazi disznónak, örökké szerencséje van.

Visszament a kocsmáros ebédlőjébe és meglátta földön horkoló orosz katonákat és az asztal mellett ülve várakozó civil ruhás oroszt.

— Mi történt itt, — ordított, — hol vannak a magyar menekültek meg a nők?

– Tovább menekültek, — felelte a civil ruhás fölényes iróniával. Hazudtak a komisszár elvtársnak. Igazad volt, rohadt fasiszták voltak. Innen nyugati irányba folytatták útjukat tovább. Azt beszélték egymás között, hogy az Amerikaiakhoz fognak csatlakozni.

— Megmondtam, nem? — felelte Dusán kissé lecsillapodva, — de nem baj, ha sietünk, még elkaphatjuk őket.

Dusán felvette az asztal közepén álló vizeskancsót és tartalmát ráöntötte a komisszár fejére. — Keljen fel, komisszár úr. Meglógtak a foglyai. Talpra,

gyerünk. Vagy nem akarja elkapni őket? Ausztria fele mentek. Rohadt fasiszták, ahogy én mondtam, és te nem akartál hinni nekem. Itt benn a szobában kellett volna agyonlőni őket. A feleségek majd feltakarították volna vért.

— Mi, hogyan, miket beszélsz? — Ébredezett a még mindig kapatos komisszár. — Életem szerelme megszökött? Nem akar velem lenni? Pedig tudom, hogy szerelmes belém. Mi van a férjével, agyonlőtted-e?

— Nem, az a piszok náci, aki elhitette veled, hogy ő kommunista párttag, az a disznó valami keményet összetört a fejemen és elvesztettem az eszméletemet.

A komisszár felállt, kihúzta magát, kezével lekefélte az egyenruhájára ragadt pormacskákat és megvetően Dusánra nézett.

— Mindig tudtam, hogy durák vagy, de hogy ekkora, azt nem gondoltam volna.

Dusán szeme szikrát szórt, de eltűrte a sértést. A komisszár nélkül nem volt esélye, hogy utolérje Viktort.

A komisszár hirtelen elordította magát. — Kolja, az anyád kínkeservit, te idióta. Hamar, értesítsd a lovas kozákokat. Lóháton még talán utolérjük az én kis félős vengerkámat.

A komisszár elhallgatott és mérgesen köpött egyet, majd kabátzsebéből térképet húzott elő és orra elé tartva nézegetni kezdte. – Menjetek először Kapuvárra, – mondta, – és onnan Mosonmagyaróvár felé. De siessetek, el kell kapnunk őket, mielőtt elérik a német vonalakat és felszívódnak Ausztriába.

A kozákok tíz percen belül már nyugat felé vágtattak, három óráig oda voltak, majd üres kézzel visszajöttek.

— Majdnem elfogtuk őket, — jelentették, — egységeink látták őket Mosonmagyaróvár felé szekerezni, de azután behajtottak a mocsárba és Andau irányában eltűntek. Nem tudtuk őket tovább üldözni. A németek még mindig erősek arrafelé és minden ok nélkül lőni kezdtek.

— A büdös kurva életbe, — a komisszár káromkodott rettenetesen, — máskor ne igyatok annyit.

—

Linda és Viktor tizenkét óra hosszat szekereztek megállás nélkül. Kisbér után, mindig csak mellékutakat használva átvágtak a Vértes hegyein és végül Budapest előtt harminc kilométerre, Csákváron, egy kis faluban megálltak pihenni.

Amerre mentek mindenütt az elmúlt néhány hét rettenetes csatáinak rémisztő emlékeztetői csúfították el a máskülönben festői szépségű tájat. Kilőtt tankok, felrobbant ágyúütegek és temetetlen halottak százai terítették be az út két oldalát. A halottakról le volt égve a ruha és alvadt vér borította meztelen testüket. Szénné égett katonák maradványai, a halál végső agóniájának kínszenvedésében görcsbe szorult végtagok, a halál groteszk

pantomimjai szörnyű pocizókba merevedve, mintha az elesettek tetemre hívták volna az életben maradottakat.

— Nézzétek, mit tettek velünk. Miért kellett meghalnunk és ilyen szörnyen szenvednünk?

Linda próbálta gyermekei figyelmét elterelni a szörnyű látványtól. Ha szekerek egy-egy csoport halott mellett haladtak el, Linda, az ellenkező irányban nézve egy szép fát vagy érdekes madarat próbált mutatni nekik.

Gyakran patakokon és kisebb folyókon kellett keresztülmenniük. A hidak nagy része fel volt robbantva és kerülniük kellet vagy le kellett hajtaniuk a sekély folyómederbe. Merészen, derékig beleállva a jeges vizekbe, a férfiak húzták és nyomták a kínlódó lovakat, hogy át tudják húzni a szekereket a folyómeder csúszós kövein. A gyerekek számára Linda játékot csinált az erőfeszítésből, mókákat talált ki és utánozta a káromkodó és kínlódó férfiak torz arckifejezéseit.

Élelmük elfogyott és éhségükben, a Móri borospince gazdaságnál, két tartaléklovukat elcserélték egy ötkilós kenyérért. Ettek és továbbindultak.

Oszkár belázasodott és percről percre betegebb lett. Linda próbálta melegíteni a vacogó kisfiút, de a gyermeknek forró folyadékokra és meleg szobára volt szüksége. A fiúcska ijesztően köhögött, lángrózsák ültek ki beesett arcára, és a láz forrósága vészesen hevítette kicsiny testét. Linda keblére ölelte halálosan beteg másodszülöttjét és Isten segítségért imádkozott. Csákváron egyetlen megmaradt aranyláncát odaadta egy meleg szobáért és néhány csészére való forró teáért, amit a beteg gyermeknek adhatott.

Önzővé téve és elvadítva az átlagembert, a háború és a jövő bizonytalansága kegyetlenné és kapzsivá tette a környékbelieket, és sokan kizárólag a pénzcsinálási lehetőséget látták honfitársaik nyomorúságában.

Másnap reggel Oszkár még mindig élet és halál között vergődött. Linda nem volt hajlandó tovább menni és a csoport kettészakadt. Jolán, Rezső, Vera és gyermekeik irányt változtattak és délkelet felé indultak tovább. Budapesttől száz kilométerrel délre, egy lovakkal drótkötélen húzott kompon átkeltek a Dunán. A folyó keleti oldalán már majdnem otthon voltak, ismertek minden utat és homokdűlőt és három nap múlva megérkeztek Kecskemétre.

Antal és Tibor Viktorral és Lindával maradtak és a sváb paraszt meleg szobájában összehúzódva együtt éjszakáztak, amíg három nap múlva Oszkár végre jobban lett. Viktor fizetség fejében odaadta a háziaknak a második szekeret és a két lovat és továbbindultak.

Másnap, az oroszok építette ideiglenes pontonhídon a parlament alatt, ők is átkeltek a Dunán és megérkeztek a teljesen széjjelrombolt Pesti oldalra.

Budapest sugárútjai és a csodálatos körutak romokban hevertek, egyetlen ablakon sem volt üveg és a járdákon két méter magasra tornyosult a felhalmozott törmelék. A romok között csak keskeny ösvény volt kitisztítva, és a csont és bőr külsejű emberek csak libasorban tudták tovavonszolni szánalmassá lesoványodott testüket.

Viktor és Linda elrémülve nézték, hogy szeretett városuk mennyire rettenetesen le lett rombolva és milyen gyászos romhalmazzá vált. A látvány méreggel, sajnálattal és felháborodással töltötte el őket.

A Nyugati pályaudvarnál Tibor és Antal elbúcsúztak a csoporttól és gyalog folytatták útjukat Angyalföld felé, ahol Tibor szülei laktak. A két férfi ünnepélyesen kezet rázott Viktorral és Lindával és köszönetet mondtak segítségükért.

— Köszönjük, amit értünk tettek.

— Ellenkezőleg, — Viktor válaszolt és hálásan Antal szemébe nézett. — Én tartozom neked hálával, soha nem fogom tudni megköszönni eléggé, hogy megmentetted életemet.

Antal zavartan, majdnem bűntudatosan elmosolyodott. — Viktor elvtárs, maga nagyon szerencsés ember. Remélem az eljövendő új rendszerben is megtalálja helyét és boldogak lesznek Linda nagyságos asszonnyal.

Viktor túlságosam kimerült volt ahhoz, hogy jövendőt látó előrejelzést olvasson ki Antal rejtélyes szavaiból és lekötelezettség érzése nélküli udvarias kifejezéssel vett búcsút a fiatalembertől.

— Remélem, hogy tartani fogjuk a kapcsolatot. Javaslom, ha lerendeződtek dolgaink, keressük meg egymást.

Antal leheletnyi idővel tovább tartotta Linda kezét, mint illett volna; szorításában több melegség volt, mint ami a család barátját megillethette; és szavai mélyenszántóbban hangzottak, mint egy egyszerű, baráti búcsúköszönet.

—

Viktor és családja megálltak Viktor legidősebb testvérbátyja, István háza előtt, a VII. kerületi Nefelejcs utcában. István kedvesen fogadta őket, de amikor kinézett az ablakon és meglátta a városi bérház előtt, az utcán álló szekeret és lovakat, figyelmeztette őket.

— Nem hagyhatjátok a lovas szekeret az utcán. A lovaknak enni kell adni, és reggelre el is lophatják őket. Nem messze innen, a Damjanich utcában van egy épület. Tavaly tavasszal bombatalálatot kapott és kiégett. A romokat szerkezetileg stabilizálták és a tulajdonos istállót csinált a földszintből. A szekeret és a két lovak otthagyhatjátok. A tulajdonos becsületes ember, még Szolnokról ismerem.

A család néhány napot Istvánnál és negyedik feleségénél, Gabriellánál töltött. Gabriellának három leánya volt Zimmermann úrral kötött első házasságából, aki egy Szolnoki vágóhíd tehetős tulajdonosa volt, mielőtt a zsíros ételek túlzott fogyasztása okozta szívkoszorúér elzáródás elő nem idézte idő előtti halálát. A hentesmester korai exitusa lehetővé tette, hogy István végre, negyedik próbálkozására és hat előző gyereke után, végre valóban gazdagon nősüljön.

István és Gabriella, közösen és még egyszer utoljára, újabb gyermeknek adtak életet. A kisfiú, Adrien, Oszkárral volt egykorú, és idősebb nővéreitől kapott túlzott dédelgetés ellenére, vagy következtében magányos lélek maradt és sajátságosan egyéni, belülről irányított módon viselkedett. Ráadásul Adrien erősen rövidlátó volt és már jóval iskolakötelezettségi kora előtt erős dioptriájú, vastag szemüveget viselt. Adriennek temérdek játéka volt, amiket rövid idővel a menekült család érkezése után máris készségesen megosztott unokatestvéreivel és a három kisfiú, mintha régi barátok lennének, boldogan játszadoztak egymással.

István segített Viktornak és Lindának egy új, alkalmatos otthont találni. A keresett lakás üres, fürdőszobával és konyhával ellátott összkomfortos, és aránylag belövés vagy háborús sérüléstől mentes hely kellett, hogy legyen. Egy ismerős, természetesen aranyban fizetett ellenszolgáltatásért, talált is egy hasonló helyet egy közeli hatemeletes bérház második emeletén. A lakást egy, az ostrom alatti éhezés ellenére terebélyesre hízott, veres kendővel bekötött fejű házmesterné mutatta meg.

— Minden emeleten három lakás van, — magyarázta a házmesterné, ahogy kulcsaival babrálva nyitotta a zárat, — a lakások luxusméretűek és a lakók igazi úriemberek. Ez a lakás például egy zsidó orvosé, dr. Weissé, a MABI vezető sebészorvosáé volt. Weiss kiváló ember volt, mégis elvitték Auschwitzba. De túlélte a haláltábort és egy hónappal ezelőtt hazajött.

— Istennek legyen hála, — Linda mondta megkönnyebbülve, — de ha üres a lakás, akkor hol a doktor?

A házmester lehalkította hangját, és előrevetve a történet borzalmas végkimenetelét fontoskodóan suttogni kezdett. — Tudják, amikor a doktor hazajött a haláltáborból és megtudta, hogy felesége, aki eredetileg keresztény asszony volt, éhen halt az ostrom alatt, rettenetesen elkeseredett és megölte magát. Holtteste hét napig hevert a nappali közepén.

Linda visszarettent, — nekem azt mondták, a lakás üres.

— Üres, üres, — mondogatta a házmesterné és tessékelte őket befelé, — egy hét után a doktornak olyan penetráns bűze lett, hogy a felette lakó szomszéd nem bírta tovább és kihívta az egészségügyieket. Éjszaka kijött a hullaszállító és elvitte dr. Weiss maradványait.

Linda benézett a nappaliba, — tényleg üres, — mondta, — mi lett a bútorokkal?

— Az orvos dolgai egy héten belül eltűntek, — felelte a házmester és az utcai ablakhoz sietett, — idejöttek a rokonok és mindent mozdíthatót összeszedtek.

A házmester szélesre tárta az utcai ablakokat és tovább magyarázott.

— Ez a két nagy világos szoba a Damjanich utcára néz, és jó levegőnek közvetlen az ablak alatt van egy hatalmas juharfa.

Linda nem válaszolt és a házmester egyenesen hozzá kezdett beszélni.

— Ne tessék aggódni, a lakást cirokseprűvel jól kisöpörtük. Ez egy előkelő úriház, és nagyon nagy szerencséjük van, hogy a lakás még nincs kiadva.

Linda óvatosan körbehordozta tekintetét, rossz előérzete volt, többet akart látni, nem tudta mit határozzon és nem válaszolt.

A házmester mogorván felhúzta az orrát. — Nem akarják megnézni a lakás többi részét? – mondta és válaszra nem várva kedvetlenül megindult a terjedelmes lakás udvari része felé, hogy tovább mutogassa a szobákat.

— Ez a hatalmas szoba az ebédlő, mellette a dohányzó; mind a két szoba az udvarra néz, napot nem kapnak, de csendesek, ide már nem hallatszik be az utca zaja.

— Hol a fürdőszoba? — Kérdezte Viktor.

A házmester visszament az előszobába és benyitott egy ajtón. — Ez az, — mondta befele mutatva, — nagy fürdőkád, mosdó és fatüzeléses vízmelegítő bojler.

— Hol a vécé? — Viktor akadékoskodott.

— Az is van, itt. Különálló, gázzal fűtött helyiség, a lichthofra néz az ablaka. Asztat meg nyitva is lehet tartani, azon senki se lát be.

— A konyhát szeretném megnézni, — mondta Linda.

— Jöjjenek utánam, — felelte a házmester bizakodóan és visszacammogott az ebédlőbe. A dohányzó belső fala mellett kinyitott egy ajtót, amin túl egy hosszú folyosó sötétedett.

— Tessék átjönni ezen a korridoron, – magyarázta, – és mindjárt ott vagyunk. A konyhának külön bejárata van a gangról, ahova a cselédlépcsőn lehet feljutni. A konyha mellett van a cselédszoba meg az éléskamra. Itt minden van, kérem, teljes nagypolgári összkomfort.

Linda belépett a konyhába és rögtön megtetszett neki a berendezés. A fal mellett, egy hatalmas, kissé ódivatú, de tűzálló téglából jól megépített és cifrára kovácsolt vasalkatrészekkel ellátott, fafűtéses tűzhely állt. A konyha közepén nagy asztal volt, a sarokban öntöttvas falikút és a tágas kamra nyitott ajtaja mögött láthatta a rengeteg polcot és alattuk a bőséges raktározó helyet.

Viktor látta, hogy a konyha megnyerte felesége tetszését, de azért még óvatosságból megkérdezte. — Van e itt valami rossz is, amiről, mielőtt határozunk, tudnunk illene.

— Van, — a trampli kinézetű házmesterné kacsintott egyet ravaszul és nehezen tudta palástolni cinikus örömét, — nem sok, de van. A padlásba be van ágyazódva egy ötszáz kilós bomba, de ne tessék aggódni. Még Horthy tűzszerészei kiszedték belőle a gyutacsot és ma már csak inkább kuriózumnak éktelenkedik a fejünk felett.

— A lakás elfogadhatónak látszik, — mondta Viktor és várakozóan Lindára nézett, mintha rá akarná venni, hogy minél hamarabb határozzon.

A házmester közben kinyitotta a konyhaajtót, kieresztette a házaspárt a gangra, bezárta az ajtót maguk után és tovább jártatta a száját.

— A fölépcsőházban is és a hátsó lépcsőházban is van elektromos felvonó. Minden lakáshoz külön, lakattal elzárható szenes és fáspincerész tartozik. Az utcai nagykaput este tizenegy után bezárjuk. Ha valaki későn jön haza, fel kell csöngetnie engem, én kijövök, és feltéve, ha ismerem az illetőt, kinyitom neki a kaput, – a kövér asszonyság itt pillanatnyi szünetet tartott majd hozzátette, – természetesen nem ingyen, elvárom a tisztességes kapupénzt; hiszen messziről, az udvar túlsó oldaláról kell előre jönnöm.

Linda határozott, minél hamarabb szeretett volna Istvántól, Viktor bátyjától elköltözni. – Kivehetjük a lakást, – mondta Viktornak, – de ki kell tisztíttatni és festettni.

Viktor bólintott és Linda hozzátette, — ha nem sajnáljuk rá a szerető gondoskodást és a pénzt, talán még otthont is teremthetünk magunknak ezen a helyen.

—

Maris az első háború utáni vonatok egyikével visszament Szabadkára és Erzsi lett a mindenes. Beköltözött a konyhából nyíló, tágasnak mondható cselédszobába, amelynek ajtaja közvetlenül a lakás cselédbejárata mellett volt. Az ajtón túl, minden emeleten egy széles függőfolyosó futott körbe a kútszerű belső udvar felett, melyet a ház lakásai négy oldalról közrefogtak és bezártak. Az udvaron nem volt semmi növényzet, nem volt egy fa és nem voltak virágok, és a sötét hely még déltájban sem kapott éltető napot. Az udvar közepén, hórihorgasan keresztülterpeszkedve a csatornalefolyó rács felett állt a poroló; egy akasztófaszerű faalkotmány, ahol a cselédlányok mogyorófavesszőkből font porolóval naphosszat püfölték gazdáik értékes perzsaszőnyegeit.

Néha vándormuzsikosok érkeztek, megálltak az udvar közepén, a csatornanyílás mellett és előszedve hegedű, harmonika, fuvola vagy tárogató hangszereiket, néhány ledobott pénzérméért zenéltek és énekeltek.

Az első éjszaka a család a padlóra lefeküdve aludt. Április közepe fele lévén, az éjszakai levegő már kellemesen enyhe volt, és az ablakokat nyitva hagyták. Az utca csendes volt, és az ablakuk alatt suttogó fa egész éjjel ontotta az egészségadó oxigént.

—

Mire a kis Oszkár másnap reggel felébredt, egyedül találta magát egy számára ismeretlen óriási szobában. Viktor papa már elment, egy közeli élelmiszerüzletet keresett ahol megvehette az ebédrevalót, és a terjedelmes lakás másik felében, Linda mama és Erzsi, teáskanna, néhány tányér és evőeszközök után keresgélve, bontogatták az ebédlő közepére felhalmozott utazóbőröndöket és csomagokat.

A nehéz redőnyök le voltak húzva és Oszkár félt az elsötétített szobában. Négykézlábra állt és kimászott pokrócokból megvetett éjszakai

pihenőhelyéről. Két lábra emelkedett és egy világfelfedező örömét érezve átkacsázott a napfényben fürdő szomszéd szobába. Ott megtalálta testvérbátyját, aki egy fehér rongydarabot csavart jobb mutatóujja köré és Ilonka pelenkájából kiszedett kacsazsírral vicces karikatúrákat festegetett a falakra. Boldogan nevetgélve és rugdalódzva bölcsőjében, úgy látszott a kisbabát egyáltalán nem zavarta, hogy idősebbik testvérbátyja mivel dekorálja új otthonukat.

Az egészséges felejteni tudás, a romlatlan és ártatlan ifjú elmék felbecsülhetetlenül értékes kincse, új otthonná formálta a Damjanich utcai lakást, a nemrégen itt járt halál és az értelmetlen pusztítás elátkozott helyét, és reményt öntött új lakóiba, hogy minden szörnyűség ellenére és még a háború üszkös romjaiból is, az élet újra fog sarjadni.

A túlélés akarata győzedelmeskedett a halál felett és a gyermekek végre elindulhattak a hosszú úton, mely talán bombák és tömeggyilkosságok nélkül fogja őket keresztülvinni az életen, egy egyelőre békés, de talán nem örökké tartó időszak oltalma alatt.

—

Walter reményvesztetten sóhajtott. Nem tudta felfogni, hogyan voltak emberek képesek, saját nagyszülei és ősei, túlélni ennyi szörnyűséget. Élni akarásuk, és Isten szerető gondviselése segítette őket elviselni a borzalmakat és a jó és a gonosz közötti megállíthatatlan harcot. — Engedd szabadjára a törvénytelenséget bármely országban, — gondolta, — és lakóinak igazi természete fog megmutatkozni. A gonosz millió okot fog találni az ártatlan és a védtelen meggyilkolására. Az igazságszolgáltatás álarcába bújt sátán lesz az új rend hatalmasa és a hódítók az ördöggel fognak szövetkezni, hogy rabságba tarthassák a legyőzötteket. Kövesd el bár a legkisebb hibát is, a győztes bosszúja ezerszeresen fog lesújtani fejedre és gyermekeid fejére. Ezernyi okot fognak találni, hogy igazolják példa nélkül álló brutalitásukat.

Walker kiment a házból és lesétált a Pear Tree Point végében fekvő tengerparti strandra. A vízhez közel leült egy padra és fájó lélekkel nézte az előtte szélesen elterülő víz nyugodt békességét. Elnézte a tetszetős Darieni kismamákat, akik vidáman piknikeztek a fák hűse alatt és egymás között vidáman csevegve nézték a homokos fövenyen játszadozó gyermekeiket. Átsétált a hűsítőket áruló kioszkhoz, odaállt a kék egyenruhás apró cserkészlányok madárkákként csivitelő gyermekláncolata után és hozzájuk hasonlóan ő is fagylaltot vett magának.

A fagylalt édes volt, és frissítően olvadt szét szájában.

Visszament a víz melletti padra, leült és átnézett a széles beltenger túloldalán elterülő Long Island sziget ködbevesző dombjaira. Elmerülten gyönyörködött a táj nyugodt szépségében és édesbús nosztalgiával gondolt nagyszüleinek erkölcsi erejére és a szenvedésekre, amiket át kellett élniük, hogy ő, Walter Douglas itt ülhessen, és csendes magányban élvezhesse ennek

az exkluzív és előkelő New Englandi városkának, Dariennek, békéjét és csendes nyugalmát.

NYOLCADIK FEJEZET

AZ OPPRESSZOR DIADALA

Az orosz hadsereggel együtt, Dusán és Vitaly ellenállás nélkül masíroztak be Bécsbe. A szövetséges bombatámadások, gyakorlatilag lerombolva minden jelentős középületet, már addigra egész kerületeket tettek a földdel egyenlővé. A város legismertebb ékességének, a Szent István katedrálisnak tetőzete összeomlott és mindkét tornyát kiégette a tűz. A városban meghaltak száma Európában egyike volt a legmagasabbaknak. Egyedüli vigasz volt, legalább is a Bécsiek számára, hogy a háború, április 11.-én váratlanul véget ért. Összehasonlítva Budapest hét hétig tartó véres ostromával, a Bécsiek csak nyugodtan nézték, ahogy a felszabadítók besétáltak városukba és átvették a hatalmat. A német és az orosz birodalmak közötti összecsapás, már előzőleg, magyar földön lezajlott, a további harcnak nem volt értelme. Magyarországhoz képest, Bécs néhány karcolással úszta meg a háborút.

A háború után, mint az ellenség kezeibe esett korábbi hadifogoly, egy hazaáruló Oroszország édesanyánk szemében, Vitaly le lett tartóztatva. Moldovába, Románia keleti részébe vitték egy internáló táborba és onnan soha nem jutott vissza, sem Oroszországba, sem Magyarországra. Utolsó Jolánhoz írt levele Romániából jött, ahol nem sok idővel a levél keltezése után, 1946 nyarán éhen halt a büntető táborban.

—

Dusán tovább folytatta útját nyugat felé, és május végére eljutott Salzburgba, Ausztria közepére és elérte az amerikai hadsereget. A magyar honvédség és kormányzat maradványai és a hozzájuk csatlakozott milliónyi menekült, értesülvén arról, hogy az orosz és az amerikai seregek között a néhány kilométerrel keletebbre lévő Enns folyó lesz a demarkációs vonal, az Enns folyó nyugati partján, Salzburgban és a környéken zsúfolódtak össze. Május végére az amerikaiak megszervezték az Office of Strategic Services hivatalukat, vagy jobban ismerve a kezdőbetűkből formált nevéről, az OSS ügynökséget, és a Counter Intelligence Corps, vagy röviden CIC néven ismert kémelhárító hatóságukat, és keresni kezdtek a háborús bűnösöket, ismert antiszemitákat, jobboldali politikusokat, kommunista ellenes elemeket,

magyar nacionalistákat, és mindenki mást, aki bármiféle módon kompromittálta magát a háború alatt vagy a háború előtt. Dusán tudta, egyedül vajmi kevés esélye lesz megtalálnia Viktort és Lindát, és máskülönben is, itt volt az ideje, hogy visszavegye amerikai állampolgárságát és ismét amerikaivá váljon.

Orosz századosi egyenruhájáért aranyat kapott és már Bécsben vett magának egy elegáns, sötétszürke öltönyt.

Dusán elment az OSS Salzburgi irodájába, hogy szolgálatait felajánlja. A kapunál, választékos és tökéletes amerikai angolsággal beszélt az őrt álló amerikai MP-hez, a híres katonai rendőrség egyenruhásához.

Az MP, akit levett lábáról a makulátlan angolság, készségesen feltárcsázta fennebbvalóját. Rövidesen egy két méter magas, egy szintén kisportolt alakú másik MP tiszt, ez is frissen vasalt és divatos egyenruhában, jött le az emeletről és felkísérte Dusánt Himmler Márton ezredeshez az OSS magyar osztályának vezetőjéhez.

Dusán megjelenése és fennkölt angolsága nem volt lenyűgöző hatással Himmler ezredesre, aki unottan lapozgatta Dusán régen lejárt amerikai útlevelét.

— Neve? — kérdezte ellenségesen.

— Pugasits Dusán.

— Állampolgársága?

— Amerikai.

— Születési helye?

— Jugoszlávia.

— Mit akar?

— Csatlakozni szeretnék a CIC-hez.

— Minden volt fasiszta szeretne csatlakozni a CIC-hez. Miért vennénk be magát? Hol volt idáig? Hol teljesített szolgálatot? Merre van az egysége? Vagy maga egy tetves dezertőr?

— Letöltöttem katonai szolgálati időmet. Kémelhárító tisztnek lettem kiképezve, és 1939-ben érdemrenddel kitüntetve szereltem le a hadseregtől. Anyanyelvi fokon beszélek angolul, magyarul, oroszul és szerbül. 1941 elején Belgrádba mentem rokonaimat meglátogatni és a német megszállás miatt nem tudtam visszatérni Amerikába. Csatlakoztam Tito partizánjaihoz és együtt harcoltam velük. Később az orosz hadseregben voltam hivatalos tolmács, és most végre itt vagyok és kötelességtételre jelentkezem.

Himmlerben lassan felengedett az ellenséges érzület és a bizalmatlanság, kezdett tetszeni neki, ahogy ez a jóképű és okosnak tűnő fiatalember beszélt és kedvesebbre fogta hangját.

— Na, maga is sokfele megfordult, úgy látom.

Dusán azonnal felfogta a megváltozott hangnemet és szeméből eltűnt az ugrásra kész idegesség.

— Yes, sir. Igen, uram.

— Na, jó, —Himmler bólintott és hátradőlt kényelmes irodafoteljében, — úgy érzem, mi még fogjuk tudni magát használni.

Dusán udvariasan elmosolyodott. — Elegendő tapasztalatom van abban, — felelte, — hogy hogyan kell elbánni a nyilaskeresztes párt volt tagjaival, a volt csendőrökkel és más gazemberekkel. Egyetlen megbízatás sem lesz annyira nehéz, hogy készségesen végre ne hajtanám. Amire csak megkér, mindent meg fogok tenni.

— Mindent?

— Yes, sir, mindent.

— Well, hát akkor, — Himmler széles vigyorra húzta száját, — akkor maga az én emberem és lehetőséget adok magának, hogy hasznosítsa képességeit. Útlevelét megújítjuk és bevesszük magát… — Himmler szünetet tartott, kotorászni kezdett az asztalán kiterített papírok között és végül, anélkül hogy felnézett volna unott hangon folytatta:

— Pugasits, mit mondott, mi volt a rangja a Jugoszlávoknál?

— Ezredes.

— Mi nem tudunk magának rangot adni. — Himmler rázta a fejét, — de megteszem magát első helyettesemnek, kap egy amerikai egyenruhát és egy CIC paszományt a karjára, és teljhatalmat, hogy úgy bánjon el ezekkel a szemét fasisztákkal, ahogy a legjobbnak látja.

Dusán bólintott. Himmler várt és rámeredt jövőbeli helyettesére, fürkészően és alattomosan, mintha magától értetődő gyanúja nem szorulna magyarázatra.

— Még egy kérdés.

— Yes, sir.

— Maga zsidó?

— Nem.

— Nem? — Himmler gyanakvóan vizsgálgató szemekkel tanulmányozta Dusán arckifejezését, vajon van-e ebben a férfiben lappangó antiszemitizmus. Dusán határozott arcában, mozdulatlan arcizmaiban ott ült a gyűlölet, de a zsidó szó hallatára meg sem rebbent a szeme.

— Rendben van, — mondta Himmler, — nem fontos, hogy zsidó legyen. Csak egyet ne felejtsen el, mi itt a legtöbben zsidók vagyunk, és ha maga nem szereti a zsidókat, jobb lesz, ha máshol próbál szerencsét.

—

Dusán a magyar menekültek számba vevésével és regisztrációjával kezdte tevékenységét Salzburgban. Utcáról utcára és házról házra ment, csokoládét és narancsot ajánlott a gyerekeknek és adatokat gyűjtött a felnőttekről. Kis idővel később, miután két magyarul beszélő amerikai segítőjével összeállították az összeszedendők listáját, teherautókkal és fegyveres katonákkal tért vissza és a listán szereplő férfiakat elvitte a Landesgerichti gyűjtőfogházba.

A menekültek készségesen feljelentették egymást, bíztak az amerikai egyenruhában és az amerikai demokrácia igazságosságában és jóakaratában. Emberek órákat töltöttek azzal, hogy listákat állítottak össze honfitársaikról, azoknak háború alatti tevékenységéről és bűneiről, és különös figyelmet szenteltek az 1944. október 15-ki napot követő időszaknak. A feljelentgetők csak saját bőrüket szerették volna megmenteni, vagy élelem és cigaretta alamizsnákat vártak el barátaik elárulásáért, és nem gondoltak arra, hogy a szomszéd házban, éppen akkor és éppen ugyanúgy valaki más őket is beárulja. Ezek a szerencsétlen, testvéráruló patkányok, függetlenül attól, hogy mennyire lelkesen és szorgalmasan próbálkoztak az amerikaiak kedvében járni, soha nem jutottak ki az Egyesült Államokba. Még az Amerikaiak is szívből utálták őket, és miután sikeresen használták őket, legtöbbjüket eldobták, mint értéktelen szemetet.

Nagy élvezettel végezve munkáját, Dusán az egyik házban bebeszélte, hogy valaki már a szomszédban beárulta őket, és azok készségesen köptek, hogy bosszút álljanak a vélt spicliken. Dusán, rendszerint mind a kettőt letartóztatta és közös cellába zárta őket. Dusán rengeteg magyart megzsarolt. Összeszedte értékeiket, ékszereiket, aranyukat, pénzüket, fényképezőgépeiket, karóráikat, de még arany jegygyűrűiket is, bármit, amit értékesíteni lehetett.

Éjszakákként betört a menekültek otthonaiba, azon a címen, hogy bűnjeleket keres, vagy bujkáló háborús bűnösöket akar elfogni, de valójában, egyszerűen kirabolta őket. Kiürítette szekrényeiket, bőröndjeiket, és a feleségek és leányok füléből kitépte a fülbevalókat. A szerzett pénz kisrészét félretette, de a nagyját elpazarolta nagystílű életmódjára. A legdrágább hotelokban szállt meg, francia parfümöket és konyakot vett, jól szabott ruhákat viselt és busásan fizetett a nők kegyeiért.

A nőkhöz nem volt nehéz hozzájutni. A magyar úrinők éheztek, és menteni akarták férjeiket, férfitestvéreiket vagy vőlegényeiket. A menekült nőkből Dusán sokat magáévá tett, de hamar megunta a normális szerelmi aktust és egyre jobban kezdte gyakorolni és élvezni mélyre lesüllyedt szerencsétlen partnereinek kínzását és ütlegelését, akik mindent eltűrtek, hogy élve maradjanak és megmentsék szeretett hozzátartozóikat. Dusán fertelmesen gyűlölte ezeket a nem oly régen előkelő társaságbeli úrinőket. Mennél impotensebb lett annál nagyobb méreggel sanyargatta áldozatait. Köteleket használt, drótot, és kutyaláncot és bottal vagy ostorral verte védtelen partnereit. Senki sem merészelt panaszt tenni ellene, Dusán élet-halál ura volt, Dusán határozta el ki lesz deportálva és ki lesz visszatoloncolva Magyarországra.

Dusán szinte minden áldozatának nekiszegezte a kérdést:

— Tudja-e hol van Dóczy Viktor vagy a felesége, Linda?

Dusán rettenetesen feldühödött, amikor, majdnem kizárólagosan minden esetben, nemleges választ kapott. Néha emberek, tévedésből vagy félelemből, rossz irányba igazították, de Dusán visszatért, megkereste őket és kétszeresen

állt bosszút rajtuk. Minden egyes ember, aki nem méltányolta eléggé Dusán kegyetlen hírnevét, rettenetes árat fizetett tévedéséért. A hazugok vagy a tévedők, mind a Fürstenfeldbruck hadifogolytáborba kerültek. A Fürstenfeldbruckki táborban nem volt élelmezés és nem volt elszállásolási alkalmatosság: Az egészséges fogolyként odakerült férfiak hamarosan, borotválatlan, piszkos és tetvekkel fertőzött élő csontvázakká fogytak. Ezrek haltak meg hastífuszban és még többen pusztultak éhen.

Dusán szívósan kutatott Viktor és Linda után. Buzgóságában kitűnt a többi CIC tiszt közül és tízezrével küldte vissza a legjobb hazafiakat és a legkiválóbb elméket a kommunista Magyarországra. Egybecsapva néhány igazi háborús bűnössel, ártatlanok tömegei lettek visszatoloncolva a biztos halálba, ami a Szovjet elfoglalta Magyarországon már készen várt reájuk. Dusán személyesen kísért el több száz volt honvéd katonatisztet és csendőröket a határig és átadta őket a Vörös Hadsereg vagy a magyar kormány képviselőinek.

Miután két éven keresztül megállás nélkül élvezte szadista gyönyöreit és a hatalommal járó jólétet, Dusán biztosra vehette, hogy Viktor és Linda nincsenek Ausztriában és ott nem fogja megtalálni őket. Börtöncelláról börtöncellára járt, bármilyen nyomra vezető információért jutalmakat, talán szabadulást is ígért, kutatott, ahogy lehetett, de eredményre nem jutott. Lassan be kellett ismernie, ha el akarja fogni a Dóczy házaspárt, más országokban kell folytatnia az utánuk való kutatást.

—

Viktor üzlettársa, Farkas Miksa határidőre befejezte a Tapolcai repülőtér építését. Március közepén a németek összeszedték összes munkásait, kereszténeket és zsidókat egyaránt és elvitték őket a Bécs körüli védővonal építési munkálataihoz.

Miksa nem ment sehova, ült megüresedett irodájában és várta az oroszokat. Amikor a muszkák megérkeztek, gyorsan a magasba lökte karjait és készséges együttműködést ígért. A kommunista hódítók megjutalmazták becsületesnek látszó viselkedését és megengedték a magyar mérnöknek, hogy megmutassa a repülőteret a szovjet főparancsnokság képviselőinek.

Az orosz repülőgépek hamar megérkeztek és pilótáik átvették a repülőtér feletti hatalmat. A magyarok, de még a németek sem, egy napig sem használták a repülőtér tökéletesre simított futópályáit és vadonatúj kisegítő épületeit.

Miksa még várt néhány hetet Tapolcán. Májusban felpakolta családját és visszaköltözött Budai lakásába. A hívatlan orosz vendégek után maradt piszkot, a hívatlan vendégekhez személyesen soha nem volt szerencséje, kitakarította, és utána nekilátott, hogy felkeresse régi ismerőseit és életben maradt üzletfeleit. Elsőnek régi évfolyamtársát és barátját, Mistéth Endrét

kereste fel, aki már régóta bennfentes tagja volt a hatalomra jutott Kisgazda Pártnak. Tildy Zoltán miniszterelnöksége alatti első háború utáni magyar kormányban, Mistéth a helyreállítási munkák minisztere lett és aktívan keresett tapasztalt mérnököket, hogy ajánlatokat terjesszenek elő jelentős nagyságú kormány kezdeményezte építkezési munkák elvégzésére.

Mistéth bátorító hangon magyarázta Miksának.

— Biztosíthatlak, ha érdekel a dolog, a legnagyobb munkákra is beadhatod tervjavaslataidat.

— Mik a feltételek?

— Földmunkagépek, tőkepénz és szakértelem.

Miksa lemondóan sóhajtott. — A háború alatt komoly gépekre nem volt szükségünk, szinte minden munka kézzel lett végezve. Olcsó volt a munkaerő és ott voltak a szinte ingyenes munkaszolgálatosok. Ami masinánk volt azokat az oroszok elvitték Szibériába, a nyilasok meg nem fizettek. Pénzem sincs, de még teherautóim sem.

Mistéth rosszallóan ráförmedt Miksára. — Hagyd abba a felesleges panaszkodást, és főleg ne említsd senkinek, hogy zsidó rabszolgamunkásokat alkalmaztál, és ne beszélj tiszteletlenül felszabadítóinkról. Keresd meg a régi üzlettársadat, és majd meglátom, mit tudok tenni érdeketekben.

Miksa emlékezett, hogy Viktornak volt egy testvérbátyja, István, aki Budapesten él. Talán István tudja, gondolta, és Nefelejcs utcai lakásában felkereste Istvánt. István megadta Miksának Viktor új címét, és 1945. augusztus végén, a két üzlettárs végre ismét együtt ült Viktor Damjanich utcai lakásának nappalijában.

— Viktor, — kezdte Miksa, — remélem, még mindig partnerek vagyunk.

— Természetesen, de miben? Munka nincs, még csak lehetőség sem, hogy munkát szerezzünk. Alkalmazottaink sincsenek és gépeink is semmivé lettek. Hogy ne is említsem azt, mielőtt bármilyen kormánymunkát kaphatnánk, a háborús bűnöket vizsgáló ellenőrzőbizottság előtt igazolnunk kell háború alatti tevékenységeinket.

Miksa összehúzta szemét. — Ne aggódj, az én lelkiismeretem tiszta. Életemben nem bántottam egyetlen zsidót sem, és ahogy meghagytad, Grósz György fizetését a háború végéig folyósítottam Budapesti édesanyjának.

— Akkor is, nincs munka.

— Rengeteg munka van, — Miksa felelte rejtélyesen, – emlékszel Mistéth Bandira?

— Hogyne.

— Beszéltem vele. Megígérte, hogy bevesz minket az előnyben részesített vállalkozók közé, hogy sikeresen licitálhassunk hatalmas kormánymunkákra, — Miksa itt szünetet tartott, — jól hangzik, nem, — mondta és keserű gúnnyal elmosolyodott, — csak egy a baj, nincsenek gépeink és nincs alaptőkénk. Ha ez a két fontos tartozék meglenne, biztosan kapnánk jól jövedelmező munkákat. Jelenleg senkinek sincs se gépe se pénze. Először a

németek, utána az oroszok, mind a ketten jól kipucolták ezt az országot. Egyetlen értékes darabot sem hagytak.

— Ezt a problémát bízd rám, —Viktor felelte, szemében felvillant a reménykedés és félig kiitta borospoharát. — Szerezd meg a munkát, én találok pénzt és veszünk új gépeket.

— Remélem, tudod, hogy miket beszélsz. Ha aláírjuk a szerződést, akkor megkapjuk az előleget, de mi van, ha nem tudjuk elvégezni a munkát, ezek szabotázsért szemrebbenés nélkül felakasztanak.

Viktor kiváló üzletember, avagy pontosabban, megrögzött hazárdjátékos volt. Ilus éttermében, és más hasonló helyeken évekig a legjobb kártyajátékos hírében állt. Nem volt hajlandó egy kedvezőnek látszó lapjárást kihagyni, mindenét fel kellett tennie a kínálkozó esélyre.

— Öregfiú, — jelentette ki magabiztosan, — adj egy hetet és meglásd, csodát művelek.

—

Viktor visszautazott Fertőbozra. Kivett a kocsmában egy szobát, várt éjjel kettőig és akkor kigyalogolt a mezőre ahol kora tavasszal elrejtette aranyát és ékszereit. Felállította magával cipelt teodolitját, megtalálta az elásott fémládát és kiemelte. Minden elrejtett kincse megvolt, temérdek vagyont mentett át a háború utánra.

Reggel beszekerezett Sopronba, felült az első Budapest felé tartó vonatra és hazavitte jelentős vagyonát. Otthon kitette a bőröndöt az ebédlőasztalra, kinyitotta, leült és odahívta Lindát.

— Linda, idenézz.

Linda szemei kikerekedtek, álla leesett és néma áhítattal csodálta a hatalmas vagyont.

— Amit itt látsz, — Viktor széles mozdulattal az értékekre mutatott, — négyévi kemény munkánk eredménye. A céget újra tudjuk kezdeni, békeidők jönnek, gazdasági fellendülés és életszínvonal emelkedés lesz hazánkban. Miksának jó kapcsolatai vannak az új kormánnyal és annyi munkát szerez amennyit csak meg tudunk csinálni. Gépeket veszünk, dömpereket, teherautókat, keskenynyomtávú vasutat, mozdonyt és csilléket, és minden mást, ami kell. Aranyért minden van. Csehszlovákiából fogjuk hozatni gépeinket, ott nem pusztított a háború, náluk mindent lehet kapni.

Linda belegyezően bólintott. Mit tudta, az egyszerű ferencvárosi leány. A jövő biztosnak és békésnek látszott, szorgalmas és becsületes emberek számára a lehető legjobb feltételek, ennél többet nem is kívánhatott.

Rátette kezét Viktor kezére és a boldogság könnyei fátyolozták be szemét.

— Viktor, bízom benned. Te tudod, hogy mit kell tenni. Az én feladatom a gyerekek nevelése. A jóisten áldása rád, csináld, ahogy a legjobbnak látod.

—

Viktor új vállalatot hozott létre Miksával és Dóczy és Farkas építési Vállalkozók néven hivatalosan is bejegyeztették cégüket a városnál. Tiszteletüket tették Mistéth Endrénél, aki elindította a folyamatot, hogy a Háborús Bűnöket Vizsgáló Bizottságtól megkapják vállalkozási engedélyüket.

Mistéth ironikus mosollyal bátorította őket.

— Uraim, az egész eljárás csak formalitás. Hacsak nem követtetek el valami szembeötlően gonosz gazemberséget, semmitől sem kell félnetek. Az ország újraépítéséhez a népnek szüksége van szakértőkre. A kormány segíteni fogja a magánvállalkozásokat és akarja, hogy sikerüljön vállalkozásotok.

Viktornak és Miksának meg kellett jelennie egy ténymegállapító és szembesítő tárgyaláson. Először ügyvédet fogadtak, aztán Viktor felkutatta és felkérte barátját, dr. Grósz Györgyöt, aki szerencsésen túlélte Bécs melletti árokásási rémkalandjait, hogy jöjjön el a tárgyalásra és tanúskodjon mellettük.

A háborús bűnök tárgyalásai leginkább a Markó utcai börtönépületben folytak le. Akit bűnösnek találtak, azt gyorsan letartóztatták és egy-kettő átkísértek az intézmény ugyanazon háztömbbeli börtönszárnyába.

A főkaputól, fegyveres katonák kísérték fel Viktort, Miksát és ügyvédüket a második emeleten lévő terjedelmes tárgyalóterem melletti várószobába. Ott leültek egy keskeny fapadra, és két szürkeegyenruhás belügyminisztériumi őr ellenségesen figyelő szemeinek ellenőrzése alatt várakozniuk kellett.

Suttogóan ismételgetve végső tanácsait az ügyvéd halkra fogott hangon utasította őket.

— Ha kérdezik önöket, csak tömören és tőmondatokban válaszoljanak. Semmit se próbáljanak túlkomplikálni. Ne próbáljanak dolgokat mérnöki színvonalon elmagyarázni. Röviden mondják el mit csináltak a háború alatt, majd ők kérdeznek, ha bővebben akarnak tudni valamit. Amennyire csak lehet, adjanak világos válaszokat.

—

A háborús bűnöket vizsgáló bizottság tizenkét tagból állt. Kizárólag férfiak, rettenetesen rosszul szabott szocialista öltönyökbe felöltözve, ruháik úgy lógtak rajtuk mintha a Teleki ócskapiacon vásároltak volna használt zakókat és nadrágokat. A bizottság tagjai zordpofájú, öntudatos egyéneknek látszottak, és arcukról lerítt a dühödt bosszúvágy. Legtöbbjük a volt zsidó munkaszolgálatosok soraiból került ki, rokonaik elpusztultak Auschwitzban vagy Horthy kormányzóság alatt politikai vagy köztörvényes vétségekért börtönbüntetésre lettek ítélve. De a kocka nagyot fordult a háború után, a bírói emelvényen most ők voltak a vádlók és az ítélkezők. Most ezek a bosszúéhes emberek voltak a lelkiismeretes igazsághozók, a felszabadítók és az elvakult vádlóügyészek. Veszedelmes egyének voltak, akiket a belügyminisztérium

hírhedt vezetője, Péter Gábor gondos alapossággal saját maga választott ki és alkalmazott megtorló céljaira.

Az egykori púposhátú szabósegéd, Péter Gábor, eredeti neve Auspitz Gábor, még az első világháború előtti időkben az Osztrák-Magyar monarchia valamelyik eldugott falujában kezdte pályafutását. Auspitz derekasan kivette részét Kun Béla 1919-es kommunista uralmának rémtetteiben. A kommün bukása utáni igazságszolgáltatás elől Moszkvába menekült. Onnan 1945-ben, a győzedelmes vörös hadsereggel tért vissza Magyarországra.

A dicsőséges orosz tábornok, Vorosilov marsall, aki élet-halál ura volt a háború utáni Magyarországon, Péter Gábort, a legodaadóbb és legmegbízhatóbb Sztálinistát neveztette ki a háború utáni első, akkor még nem kommunista magyar kormány belügyminisztériumának vezetőjévé.

Ahogy meglátta a tribunnál tagjait, Viktor rögtön megállapította. — Na, ezektől sem várhatunk semmiféle szimpátiát.

A főbíró, a tribunnál vezetője egy hosszú orrú és bozontos szemöldökű fiatal férfi volt és a többiekkel együtt egy hosszú asztal mögött ült ahol visszataszító pofáján komor és ellenséges arckifejezéssel egy maga elé kirakott vastag dossziét tanulmányozott.

Amikor főbíró megunta az iratok nézegetését bírói fakalapácsával rácsapott az asztalra és bejelentette.

— A kihallgatást megnyitom.

Az őszes hajú gépírónő kiegyenesítette hátát, és gépe felett a levegőben lógatva ujjait készenlétbe helyezkedett.

— A maguk vállalata milyen munkákon dolgozott 1944 eleje és 1945 áprilisa között.

— A Tapolcai Regionális repülőtér építésén.

— Az egy katona jellegű építkezés volt.

— Nem. Veszprém megye főispánja adta nekünk a megbízást még a német megszállás előtt.

— Alkalmaztak valaha kényszermunkára ítélteket? Dolgoztak maguknál zsidó munkaszolgálatosok?

— Igen, 1944 szeptemberétől kezdődően munkaszolgálatosokat is fel kellett vennünk.

A tribunnál tagjai összenéztek. Tekintetükben elítélő felháborodás látszott. A főbíró kimeresztette a szemét és ráordított Viktorra.

— Magának büntetnie is kellett a munkaszolgálatosokat, nem? Kínozta őket ugye, megölte őket, és aljas módon visszaélt a helyzetükkel?

— Nem, kérem. Ugyanazt a bánásmódot kapták, mint a nem zsidó alkalmazottak.

Az egyik tribunnál közbeszólt, — Dóczy, maga hazudik, hogy védje magát. A munkaszolgálatosok nem mehettek haza a családjukhoz, és a barakkokban kellett aludjanak szalmazsákokon és tetvek között. Az őröknek parancsba volt adva, hogy lőjék agyon, ha valaki menekülni próbálkozik.

Miksa, kérdezetlenül, nem várva sorára, közbevágott. Felháborodott az alaptalan vádon és veszélyesen közel került ahhoz, hogy teljesen elveszítse önuralmát.

— Nem voltak őrök. — kiabálta. — Senki nem akart megszökni. A hozzánk beosztott munkaszolgálatosok örültek, hogy nem kellett fegyvertelenül kimenniük a frontra.

A vádbírói emelvényen minden fej Miksa felé fordult és a vádlók dühtől égő szemeiben ott villogott az elvakult, mindenáron elmarasztaló ítéletet kereső bosszúszándék.

— Farkas úr, — kezdték ijesztő hangon, — maga nyilaskeresztes párttag volt. Nem az volt a célja a maga politikai pártjának, hogy kínozza és ölje a zsidókat.

— Nem, — Miksa ingerülten feszengeni kezdett ültében és még magasabbra emelte hangját. — Nekünk semmi okunk nem volt arra, hogy visszaéljünk munkásaink helyzetével vagy megöljük őket. Megegyeztünk a munkaszolgálatosokkal, ők nem szabotálják el a munkát, az építkezés a tervek szerint halad előre, és a németek vagy nyilasok békét hagynak nekünk.

A főinkvizítor dühödten felüvöltött. — Úgy nézem, itt két ártatlan fasisztával van dolgom. Tudják meg, olyan nincs és nem is lesz, hogy ártatlan fasiszta. A szüleimet gázzal megölték és elégették Auschwitzban, és a maguk népét, az úgynevezett kereszténeket, kollektív felelősség terheli. Ezt cáfolja meg, ha merészeli.

A vérében túlzottan felhalmozódó adrenalin mennyiség Miksa kezdeti ijedtségét arroganciává változtatta. Önönmagát pusztító veszélyes módon elvesztette idegei feletti uralmát és ő is ordítani kezdett.

— Értsék meg uraim, kérem, értsék meg már, én soha senkit, sem embert, de még zsidót sem öltem.

Vészjósló csend lett. A főbíró és a tribunnál tagjai összenéztek, mindenki várta az azonnali letartóztatási parancsot. Viktor krétafehér lett, a hideg veríték kiverte homlokát, az idegesség összeszorította mellkasát, és lélegzeni is alig tudott. Szerette volna leinteni partnerét, — hagyd abba, te ostoba bolond, — de Miksa nem törődött semmivel, tovább kiabált.

— Én mérnök voltam és vagyok, végeztem a munkámat. Üzlettársam megtagadta a nyilas pártba való belépést. 1944 Novemberében, a nyilas terror legnehezebb napjaiban utasította vissza őket. Zsidó üzletvezetője-titkára volt, és egészen a háború végéig folyósított teljes fizetést a zsidó beosztott Budapesten élő édesanyjának.

A főbíró felemelte bírói kalapácsát, úgy látszott azonnal lesújt vele és elmarasztaló ítéletet hoz, de meggondolta magát és kihívóan gúnyos mosollyal a vádlottra nézett.

— Feltételezhetjük azt, hogy maga ezt a hihetetlen meseképet igazolni tudja?

A védőügyvéd felállt és szót kért. — Kérem, bíró úr. Legyen szíves megengedni, hogy karakter tanúként bemutassam dr. Grósz György szülészorvost.

A főbíró hitetlenkedően bólintott. — Hozza be, ha létezik ilyen személy.

Doktor Grósz bejött, megállt a tizenkét dühös ember előtt és bátran a szemükbe nézve beszélni kezdett:

— 1944 októbere és 1945 márciusa között a Dóczy és Farkas építkezési vállalatnál dolgoztam. Emberségesen bántak velem és valóban édesanyám budapesti bankszámlájára minden hónapban átutaltattak egy mérnökfizetésnyi összeget, ami summa a tapolcai titkári járandóságomon felül lett folyósítva anyámnak.

— Maga kicsoda, — a bíró rámeredt Grószra, — honnan kerül ide?

— Doktor Grósz a nevem, zsidó vallású vagyok és kezességet vállalok ezért a két emberért. Ezek soha nem voltak nácik vagy antiszemiták. Soha nem hallottam őket antiszemita kijelentéseket tenni. Soha nem vertek meg egyetlen zsidót sem és soha nem öltek meg senkit.

— Elég, túlságosan sokat emlegeti ezt a soha szót. Mi a maga igazi oka, hogy ennyire pártolja őket.

— Megdolgoztak érte, hogy részt vehessenek az újraépítésben. Jó szándékú, becsületes emberek, és megérdemlik a segítséget, ez az egyetlen okom.

A főbírónak elege volt a tanúból. Veszélyesen szimpatikus színben tüntette fel a vádlottakat. A gyengeszívű szimpátia ragályos betegség, be kellett zárnia a tárgyalást.

Az asztalra csapott fakalapácsával és nagyot kiáltott.

— A kihallgatásnak vége, döntésünkről tudatni fogjuk a vádlottakat.

Viktor és Miksa szabad emberekként hagyhatták el a Markó utcai fegyház épületét. Hálásan megölelték Györgyöt és Budapest egyik legjobb éttermébe vitték ebédelni.

Az ügyvéd is velük tartott és összefoglalta az eseményeket.

— Nagyon bíztató jelnek tartom, hogy nem lettek azonnal letartóztatva. Sajnos nagyon sok esetben rendőrök viszik el a vádlottakat ezekről a kihallgatásokról és többé soha senki nem látja őket szabadon.

A tribunnál két óra hosszat vitatkozott a Dóczy és Farkas ügyről. Öt bírósági tag erősítette, hogy Viktor és Farkas háborús bűnösök és annak megfelelően kell elbánni velük.

— Nem veszítek észre, kik ezek? Ezek nemcsak kapitalista kizsákmányolók, hanem antiszemiták is és zsidógyűlölők.

A többi az ítélet elhalasztása mellett szavazott. — Dóczy és Farkas, mind a ketten diplomás mérnökök, tapasztalt, nagy tudású emberek. Egyelőre engedjük meg nekik, hogy dolgozzanak, és csak akkor tartoztassuk le őket, amikor már a dolgozó népnek nincs többé szüksége reájuk.

Az ítélethozó bizottság elnöke a halasztgatók pártját fogta. — Adjunk nekik egy kis kötelet, — mondta, — már úgy értem időt. Emlékezzetek szavaimra, ezek a kapitalisták, később saját magukat fogják ugyanazzal a kötéllel felakasztani.

A bírósági gépírónő legépelte a tribunnál döntését és a főbíró két tanú jelenlétében aláírta. A döntés tisztázta Viktor és Miksa háború alatti tevékenységét és lehetővé tette, hogy bármekkora nagyságú államilag finanszírozott munkára is beadhassák tervpályázatukat.

—

Pár nappal Budapestre való visszaérkezésük után Linda elment a Haller utcába. Anna nagyon le volt fogyva, szomorúnak látszott és Lindát a konyhában ültette le.

— Apja meghalt. Otthonát és anyut próbálta védeni fosztogató román katonák ellen és nagyon megverték. … — Anna lehajtotta fejét és sírni kezdett, — puskatussal többször fejbe vágták és pár nap múlva belehalt sérüléseibe. Anyu belebetegedett a veszteségbe. Nem akartam, hogy egyedül legyen, és rávettem, hogy költözött be hozzám. Azt mondtam neki, legalább addig, amíg jobban nem lesz.

— Hogy van anyu? — Linda suttogta aggódóan, nagyon remélte, hogy nem kap több, még az eddigieknél is rosszabb híreket.

Anna csüggedten legyintett és hangját fáradt keserűség sötétítette.

— Rosszul, nincs gyógyszer, nincs orvos. Nincs pénzem, hogy tűzifát hozassak és a lakás hideg. Anyu egyre rosszabbul néz ki.

— Bemehetünk hozzá? — Linda kérdezte és a gyerekek kíváncsian lesték a két felnőtt szavait. Szerették volna már végre édesanyjuk édesanyját megismerni.

— Természetesen, — felelte Anna, és ahogy felállt fekete ruhája zizegve súrlódott a beállt csendben, — csak akartam tudjad, mire legyél elkészülve odabent.

Anna benyitott a nagyszobába, ami nappal varrodája volt, éjjel hálója és most beteg édesanyjának elfekvő kórháza.

Linda követte nővérét. Édesanyjuk ágyban feküdt, arcán látszott az állandó fájdalom és az aggódó gyötrődés, ahogy lemondóan szenvedve várta gyorsan közelítő, idő előtti halálát.

Magánál volt, és ahogy Linda belépett a három apró gyerekkel, és bár nem tudott felkelni az ágyból üdvözölni őket, arca mosolyra derült. A két fiúcska az ágyhoz lépett, nekitámaszkodtak a matracnak és kerekre nyitott, ártatlan szemeikkel nézegetni kezdték eddig még soha nem látott nagyanyjukat.

Tekintetükben gyermekien szerető kedvesség és szeretet csillogott, érezték a feltornyozott párnák között fekvő ősz hajú asszony sokat jelenthet

édesanyjuknak. Ilonka Linda karján ült, és ő is kíváncsian vizsgálgatta a sápadt arcú, ágyban pihenő nénikét.

— Édesanyám, — Linda kezdte és hangjában megbánó szívfájdalom érződött, — borzasztóan restellem, hogy idáig ennyire elhanyagoltalak.

— Linda, — suttogta a haldokló, — én nem haragszom. Neked a magad útján kellett menned, és látom sikeres voltál. Három gyönyörű unokát hoztál nekem, három kis angyalt. Köszönöm, ennél több örömet egy gyermek sem adhat szüleinek.

— Anyu, mi nem laktunk annyira messze tőletek. Sokszor el kellet volna mennünk hozzátok látogatóba, de mi csak mulattunk, egyik bálról és fogadásról a másikra jártunk és én nem törődtem veled és apuval. Nagyon bánt, amit csináltunk.

— De most itt vagy, és ennél fontosabb semmi más nem lehet. Meséld, hogy éltétek túl a harcokat.

— Rettenetes dolgokon mentünk át, hónapokig hontalan menekültek voltunk. Viktort többször szinte megölték, engem az oroszok majdnem megbecstelenítettek, de túléltünk minden megpróbáltatást és visszajöttünk Budapestre. A Damjanich utcában vettünk ki lakást, és ígérem, mostantól kezdve sokszor el fogom hozzád hozni unokáidat.

— Mindennap foglak várni benneteket, — mondta a beteg asszony. Kínzó fájdalommal fáradt arcán felemelte karját és megsimogatta Linda arcát. Kezén aráncos bőr vékony volt és puha, teli barna májfoltokkal és szinte átlátszónak tűnt. Linda arcához emelte édesanyja kezét, és gyengéden csókolgatta, mint egy törékeny apró madárkát, akire mostantól kezdve nagyon féltően vigyáznia kell.

—

Linda megtartotta ígéretét. De nem úgy, ahogy ő szerette volna. Látogatásukat követő másnapon édesanyja meghalt és csak a temetést tudta elrendezni számára. Ladányi nagymamát a hatalmas Kerepesi Temetőben temették el, nem nagy távolságra Damjanich utcai lakástól. Linda a 15-ös villamoson utazott két megállót, átsétált a Keleti pályaudvar üvegcsarnoka előtt, és néhány utcasaroknyira attól elérte a temető főbejáratát. Hetente egyszer látogatta meg édesanyja sírját és hosszan imádkozott a halott üdvösségéért, de a föld alatt pihenő szülőanya már nem láthatta leányának zokogó bűnbánatát.

A Kerepesi Temetőbe sokan kijártak az 1945-ös évben. Rengetegen meghaltak az ostrom alatt, vagy az utána következő nehéz körülmények között. Exhumálások és azonosítások a kormány elrendelte bűnügyi kivizsgálások céljából vagy kihantolások, ha család nem tudott fizetni az ostrom alatt illegálisan kisajátított sírhelyért, mindennapos eseményekké váltak. Gyászoló emberek ezrei térdeltek frissen ásott földkupacok mellett és

virágokkal borították be rokonaik, szeretteik, a nemrégen lezajlott háború szerencsétlen áldozatainak sírjait.

Linda gondosan rendben tartotta édesanyjának nyughelyét. Talán lelkiismeret furdalásból, de inkább azért, mert édesanyja valóban hiányzott neki. A gyerekek követték anyjuk szoknyáját, játszadoztak a földhányások körül, és gyakorolva kezdődő betűolvasó jártasságukat, versenyeztek ki tudja hamarabb elolvasni a halottak keresztre írt neveit.

Egy alkalommal, nem messze Ladányi nagymama pihenőhelyétől, hivatalos személyek kihantoltak egy tetemet. A halott fiatal leány volt és egy orosz katona volt agyonlövésével vádolva. A városi halottkém kihúzta a gyilkos golyót a hajadon fejéből és a gyerekek, tisztes távolból és értetlenül, évekkel koruk felfogó képessége előtt, megdöbbenve szemlélték a szörnyű jelenetet.

—

Hónapoknak kellett eltelnie mielőtt a helyzet némi javulást mutatott. Az ideiglenes katonai kormány felelősségre kezdte vonni a fosztogató orosz katonákat, és a törvényesség és a rend helyreállításának érdekében, ha bűnösnek találtattak, gyors eljárással, esetleg már a helyszínen is, elrettentő példaként kivégezték a bűnöst.

Linda még évekig látogatta a temetőt, bár a múló idővel egyre ritkábban. Az idő csodát tevő orvosnak bizonyult, a sebek lassan behegedtek és egészséges, új élet kezdett sarjadni a romokból.

Kellemesen meleg nyári napokon, Erzsi a Városligetbe szerette vinni a gyerekeket. A sűrűn beépített belváros határain túl szélesen elterülő és dús fákkal benőtt parkerdő friss levegőt és pihenést nyújtott a környékbelieknek. A Damjanich utca végében állt egy katolikus templom, a Regnum Marianum katedrális csodálatos, fehérmárványból faragott épülete. A Damjanich utca kövezetéről széles márványlépcsők vezettek a kétemeletnyi magasságban lévő templombejárathoz, és a templomhajó felett emelkedő karcsú tornyok az egek felé látszottak nyúlni.

A templom mögött terült el a liget elvarázsoltan kedves rengetege, a városiak zöld kirándulóhelye és életadó oxigénforrása. Százados fák sorakoztak a kavicsos utak mentében, ritka értékű bokrok és különleges növényzet szegélyezte a füves réteket, és felbecsülhetetlen értékű szobrok és műalkotások tetszelegtek az eldugott tisztásokon. A parkban csend volt és elmélázó nyugalom, térben és gondolatban messze távol esve a szomszédos belváros keskeny utcáinak szédítő forgatagától és bántó zajától.

A ligeten belül zöldellő rétek voltak, az árnyas erdők és a sétányok mentében ott állt az Iparművészeti Múzeum és a Közlekedési Múzeum cifra csempével kirakott épülete. A ritka értékű épületeket szétbombázták a háború alatt és mostanra csak elhagyott romjaik maradtak meg emlékeztetőnek. A

ligetben terjedelmes tó is volt, szigetén fenséges kastélycsoport állott, a történelmi Magyarország legszebb kastélyainak másolatai, ma otthona a Mezőgazdasági, Erdészeti és Vadászati Múzeum kiállításainak és értékes műkincseinek. Az épületek között templom és kolostor is állott, középkori kerengőudvarral és a XIII. századbeli Jáki templom tökéletes másolatával.

A park főbejáratánál állt a Millennium szoborcsoport és emlékmű, amely súlyosan megrongálódott Budapest ostroma alatt. Mint a honfoglaló törzsek támogató oldalszárnya, az emlékmű két oldalán sorakozva állt a klasszikus görög oszlopokkal díszített és szinte érintetlenül megmaradt Szépművészeti Múzeum épülete és vele szemben a Műcsarnok.

A Városliget négyzetkilométernyi területe magába sűrítette Magyarország szépségét, művészetét és történelmét, és színvonalas pihenőhelyet nyújtott, ahol álmodozni és felejteni lehetett.

A park másik felében színesen vidám állatkert és világszínvonalú gyógyfürdő volt és ott állt a Nemzeti Nagycirkusz állandó épülete is. A liget sarkában terült el az Angolpark, élvezetes szórakozást nyújtott a családoknak és szórakozni vágyó fiataloknak és enyhítette létük szürke, és bántóan unalmas hétköznapjait.

Erzsi a liget egyik gyermekjátszóterére szerette vinni a reá bízott három gyermeket ahol, hinták és mászkálásra alkalmas vasrudak mellett tiszta homokozó is várt reájuk. Erzsi szeretett leülni egy padra pihenni ahonnan csendesen figyelte a játszadozó ifjoncokat. Egy napon, egy jugoszláv egyenruhás fiatal katona ült le mellé és magyarul szólította meg az egyedül üldögélő fiatal leányt.

— Én ismerem magát, maga Zentára való. Együtt jártunk elemibe.

Erzsi feje a haja tövéig elpirult, és mintha egy régen elveszett rokont fedezett volna fel olyan kedvesen üdvözölte a katonát.

— Pontosan, ahogy mondja, Zentáról, mi újság a délvidéken, tud-e valami jót?

— Sokat javult a helyzet. Maga mit csinál itt Pesten?

Erzsi a gyerekek felé mutatott, — ezekre a pulyákra vigyázok. A szüleiknél vagyok cselédlány.

A gyerekek észrevették, hogy Erzsi beszédbe elegyedett egy katonával, otthagyták a homokozót és várakozóan körbeállták a padot. Erzsi megsimogatta a fejüket, de nem adott magyarázatot. A gyerekek megunták a dolgot és mintha tovább nem érdekelné őket az ügy visszamentek játszani.

— Gyere velem vissza Zentára, — folytatta a katona tegeződve, — ha nem emlékszel a nevemre, Bíró Jóska vagyok. Térj vissza szülőfaludba, ne vesztegesd fiatal éveidet, mint cselédlány.

Sokáig beszélgettek, Erzsi mosolygott, néha bólintott és a fiatal katona egyre növekvő lelkesedéssel magyarázott. A délután hamar tovaszállt, a katona nem ment el és Erzsi szinte elfelejtkezett a rábízott gyerekekről.

Kint a parkban a gyerekek nem avatkoztak be Erzsi dolgába, de hazaérve első dolguk volt, hogy beárulták Lindának. — Erzsi egy orosz katonával beszélgetett, – mondták anyjuknak egyszerre.

Erzsi tiltakozott és belevágott a gyerekek szavába.

— A katona nem volt orosz, egy magyar legény volt Zentáról, és csak egy pár szót szólt hozzám.

Linda nem csinált ügyet a dologból és megértően elmosolyodott.

— Erzsi, örvendek, hogy találkoztál egy földiddel, valakivel, akit az iskolapadból ismertél.

Pár hónap később, felfogva és megértve az elkerülhetetlent, Linda nem látszott túlságosan meglepődöttnek, amikor Erzsi elébe állt és bejelentette.

— Visszamegyek Zentára és férjhez megyek Bíró Jóskához.

Linda nem akarta, de nem is tudta volna Erzsit eltéríteni szándékától és szeretettel megölelte alkalmazottját.

— Erzsi, neked Zentán, a faludban a helyed. Ott van a családod, a rokonaid. Szülőföldeden sokkal boldogabb leszel, mint itt.

Erzsi elutazott és Linda többet nem tudott találni megbízható alkalmazottat. A tehetős polgárosztály, akik cselédlányokat alkalmaztak leszegényedett, a hűséges cselédek társadalmi osztálya megszűnt létezni, és megmaradt szolgálók lézengő tagjait, mint idejét múlta burzsoá csökevényt osztályellenségnek nyilvánították. A vidékről feljött falusi lányok gyárakban helyezkedtek el és munkásszállásokon laktak. A néhány, aki hajlandó volt elmenni háztartásbelinek vagy pesztonkának többé nem tisztelte a műveltséget és a rangot, magasabb fizetést követelt és szégyentelenül lopott gazdájától.

Linda feladta, hogy háztartási alkalmazottat keressen, és ha a bevásárlás, főzés és takarítás mellett volt ideje, a gyerekeket maga vitte sétálni a Városligetbe.

—

Mistéth Bandi közbenjárásával, Viktor hatalmas megbízatást kapott. Mistéth a háború utáni magyar kormányzat legnagyobb beruházását jutatta cégének. Ketten Farkas Miksával megkapták a hatalmas Siófoki gát föld és betonmunkáit és a mozgatható zsiliprendszer szerkezetének konstrukcióját. Az egész Balaton vízállását szabályozó rendszer, gigantikus méretű földkiemelési és betonöntési munkálatokat igényelt. Méregdrága gépeket kellett használniuk százszámra, keskenynyomtávú vasutat kellett lefektetniük és csilléket mozdonyokkal kellett beszerezniük hozzá. Viktor és Miksa nyakig voltak munkával, Viktor minden este későn jött haza és egyre többször, napokig is lent maradt Siófokon.

—

Egy kellemesen meleg nyári napon, Linda elmerülten üldögélt egy Városligeti padon, nézegette játszadozó gyerekeit és nem vette észre a

hívatlanul mellételepedő fiatalembert. A fiatalember ugyan megtartotta a távolságot, de le nem vette volna szemét Lindáról és barátságosan mosolygott feléje.

— Dóczy nagyságos asszony, ugye maga az. Emlékszik még rám? Én rögtön megismertem magát.

Linda odanézett.

— Antal, Szabó Antal. Maga az? Ez aztán a meglepetés. Örvendek, hogy láthatom.

— Igen, én vagyok. El sem tudom mondani, hogy mennyire örülök, hogy összeszaladtunk.

— Hogy van, Antal? — Linda mosolygott kedvesen, — de jól néz ki. Hogy mennek dolgai?

— Nagyon jól. Az Erzsébetvárosi Kommunista párt első titkára vagyok.

— Jól hangzik, ez aztán magas pozíció.

— Igen, Linda, — Antal kissé közvetlenebb lett, — a jövő a miénk. Minden meg fog változni. Nemsokára szabad választások lesznek, és mi egyedül fogjuk a munkásosztály igazi érdekeit képviselni. Erős, ipari Magyarországot fogunk építeni és hatalmassá fogjuk duzzasztani a munkásosztályt.

— Antal, én és a férjem örökre le vagyunk magának kötelezve, hogy megmentette Viktor életét és megmentett engem attól az orosz vadállattól, de Viktor és én, mi nem hiszünk a kommunizmus sikerében.

— Linda, maga még mindig Viktor felesége, — Antal felelte kissé csalódottan, — hogy mennek a mérnök úr dolgai?

— Viktor hatalmas munkára írt alá szerződést a kormánnyal. Újraindította építkezési vállalatát és rettenetesen sokat dolgozik.

— Tudom. A népnek még mindig szüksége van a magánvállalkozókra, legalább is egyelőre. De mi már elkezdtük az államosítást, a nagybirtokokat már szétosztottuk, utána a legnagyobb vállalatok jönnek, és nem fogunk megállni. Ne kösse az életét egy kapitalistához. A jövő a szocializmusé és a szovjetkommunizmusé.

— Antal, tudom, életre szóló barátságot kötöttünk háborúban és az együtt átélt veszélyben, de nagyon megijeszt azzal, amiket mond.

— Nem áll szándékomban ijesztgetni. Kizárólag az igazságra akarom felhívni figyelmét, az eljövendő jövő igazságára. A kommunista jövő hamarosan itt lesz, és akkor majd emlékezzen szavamra. Vegye el névjegykártyámat, tegye el és hívjon fel, bármikor, ha szüksége lesz rám. Segíteni fogok magán, nem számít mire fog megkérni. Én még nem találtam meg az igazit és nem nősültem meg. — Antal itt szünetet tartott és Lindára tekintett. De az asszony nem mosolygott, komoly arccal, hidegen ült a férfi mellett. Antal nem győzte meg és lelkesedésével nem vette le lábáról.

Antal halkra, szinte suttogóra fogta szavait és hangja remegett, ahogy folytatta. — Egy olyan igazit szeretnék találni, aki pontosan olyan, mint maga.

Linda várt, gondolkozott, Antal szavaiban megérezte az elfojtott vonzalmat és a forró vágyat, amit a férfi érzett iránta. Tudta, a férfi epedve vár egy bíztató szóra, de tudta, határozottnak és visszautasítónak kell lennie, egy mozdulattal sem bátoríthatja Antalt.

— Antal, — Linda kezdte és gyermekei felé mutatott. — Kedvelem magát és kedves, amit mond; és remélem, ezzel nem bántom meg, de én szeretem a férjem.

Antal nem válaszolt. Még sokáig ott ült Linda mellett. Arcán nem látszott sértett düh, és beszélni is próbált, de csak semleges témákat merészelt felhozni. Megemlítette az aszályos időjárást, a természet szépségeit, és más lényegtelen dolgokat. Az órák múltak és Antalnak mennie kellett, felállt és áhítatos tisztelettel Linda felé nyújtotta kezét.

— Linda, én szeretem magát. Halálosan és örökre, soha nem fogom elfelejteni, amit tett értem, és amikor és ahogyan tette. Nagyon kérem, őrizze meg névkártyámat, és emlékezzen arra, amit mondtam magának. Hívjon, ha szüksége lesz reám. Bármikor és bármilyen okból, nem fogom kérdezni indítékait.

—

A Siófoki építkezés munkálatai 1947 nyarára érték el tetőpontjukat. Háromszáz ember heti hat napon keresztül napi tizenkét órát dolgozott az építkezésen, kilométer számra fektették le a keskenynyomtávú vasút sínjeit, törpenagyságú dieselmozdonyok húzták a földdel megrakott csillék hosszú sorát és a mély, széles csatorna formája lassan kezdett kialakulni. Viktor felvette Farnadi Győzőt, egy kiváló gépészmérnököt, Viktor unokanővérének, Ilinek a férjét. Győző tehetséges mérnök volt és legendásan híres volt eredményeiről és munkaképességéről. A német tankok javításában annyira kitüntette magát a háború alatt, hogy a német birodalom a vaskereszt érdemrendjével jutalmazta kiváló munkásságát. A háború utáni magyar kormányzat nem volt ennyire meghatódva Farnadi eredményességével és Teuton jelvényével, és elismerés helyett, a Kistarcsai kényszermunkatáborba internálta másfél évig. Mindössze néhány héttel ezelőtt szabadult börtönből. Győzőnek nem engedte meg az amnesztiahatóság, hogy tudásához és diplomájához méltó munkát vállaljon, és kizárólagosan csak segédmunkásként lehetett alkalmazni. Viktor nem törődött a rendelkezéssel és a segédmunkás kategóriába besorolt Farnadi Győzőt, főmérnökeként használta és fizette.

Győző és felesége Ili, Viktor háza mellett béreltek lakóhelyet és két angyali szépségű leánykájukkal, Emesével és Évával, családostól együtt leköltöztek Siófokra.

Viktor is szeretett maga körül vidám családot látni és a nyári hónapokra ő is lehozatta Lindát és saját három gyermekét Siófokra. A két család közvetlen szomszédságban vett ki szállást, és az öt gyerek kora reggeltől késő estig

együtt játszadozott. A két Dóczy fiú, végzetesen elbűvölve a kislányok bájosságától, életre szóló szerelembe esett a Farnadi leányokkal.

Úgy látszott, a régi úri idők újravirágoztak Siófokon. A három család, beleértve Miksát, feleségét és gyermeküket, gyakran együtt vacsorázott. Kijártak a nemrégiben újranyitott Siófok Fénye táncos és zenésétterembe és összemelegedtek a helybeli előkelőségekkel. Néha hajóval átkeltek a Balatonon és a vulkanikus Badacsonyi hegy oldalába bevágott borospincékben vagy hasonló helyeken iszogattak és mulatoztak.

A valamikor szuper elegáns Siófoki strand fürdőépületei romokban hevertek, de a forró tóparti homokföveny és a parkot szegélyező ősfák kilométereken át nyúltak el a partját csendesen csapkodó simogatóan selymes balatoni víz mentében. A strandra a vasútállomáson keresztül vezetett az út, és az utat elzárva, a síneken gyakran várakoztak a tankokkal és ágyúkkal megrakott és rémisztően ellenséges tekintetű katonák által őrzött orosz katonaszerelvények.

Dühödten és felháborodva, hogy nekik, bűzös egyenruhájukban még mindig hazájukat kell szolgálniuk, a katonák szívből gyűlölték a kapitalista disznókat, akik végeredményben elvesztették a háborút, de mégis szemtelen örömmel itt élvezik a nyarat és a napsütést, amíg ők, a győzedelmes hősök bezárt rabokként teljesítik hazafias kötelezettségüket.

Az építkezés jól jövedelmezett, Viktor tele volt pénzzel, és a vállalkozó szellemű helybeliek felismerték a lehetőséget és megmutattak egy eladó házat a tehetős mérnöknek. A kúria nagyságú épület Almássy grófé volt, aki jelenleg az országon kívül tartózkodott, és nyilvánvalóan nem szándékozott hamarosan hazajönni. A tágas kastély elegáns otthon lehetett a háború előtt, de a harcok elültével szánalmasan romosnak és elhagyottnak tűnt. Gyomok és vadhajtások nőttek ki nem oly régen fényesen ragyogó fehérmárvány, most omladozó falaiból és azelőtt büszkén ívelő lépcsőfeljárójából. Zöld gyíkok vertek tanyát a napsütötte szobákban és a látogatók zajára sietve szaladtak szanaszéjjel. A kastély helyreállítása komoly feladatnak látszott, bár Viktor számára nem jelentett volna problémát, de Viktor nem bízott a kommunisták által beígért fényes jövőben és gondolta, hogy helyreállítás után a házat, államosítás címén, mint szükségtelen fényűzést és vagyontárgyat amúgy is elvették volna tőle.

A gyerekek lassan felcserepedtek, a kis Viktor már hat éves volt, Oszkár majdnem öt, és Ilonka betöltötte a hármat. Huszonhét éves korában Linda még mindig fiatalosnak és egészségesnek látszott és még egyetlen ránc sem volt arcbőrén. Fizikailag aktív életet élt és gondosan megválogatta étrendjét. Egyetlen deka kövérség sem volt rajta és barnára lesült bőre fényesebben és kívánatosabban ragyogott, mint valaha.

Ili, aki kissé elhízott a második gyerek után és arcbőre petyhüdten kövérkés lett, nehezen palástolt lenézéssel kezelte Lindát, és amikor nem volt jelen rosszakat mondott róla.

— Linda egy szobakonyhás pesti proli lakásból jött, fürdőszobájuk sem volt és a folyosó végére, a lépcsőház melletti vécéfülkékbe kellett kijárniuk dolgukra.

Nagyra tartva kisnemesi, bár vagyontalan származását, Linda úgy tett, mintha észre sem venné Ili pökhendien beképzelt viselkedését. Az osztályharcot elvesztve, de a lakosság lelkében kitörölhetetlenül megmaradva, a származáson alapuló ellentétek továbbéltek, és a beskatulyázott társadalomban mindenkinek előkelőbbnek vagy alantasabbnak kellett lennie a másiknál.

—

1947 őszén Viktorka iskoláskorú lett. El kellett kezdenie az első elemit és Linda a Fasori gimnázium nemrégiben beindított kisiskolás tagozatára íratta be.

Linda így indokolta döntését férjének, — Viktor, a fasori evangélikus iskola a legjobb az egész országban. Odaadó és lelkiismeretes tanárai már számos kiváló és tudós embert neveltek fel a tudás ezen áhítattal megszentelt falai között. Ez az iskola olyan kiváló személyiségeket adott a világnak, mint Johann von Neumann és Wigner Jenő.

— Hallottam róluk, — Viktor elhúzta a száját, — remek emberek, magyar születésű amerikai fizikusok, az atombomba elmélet megalkotói.

— Igen, — Linda felelte visszautasító hangon, —— a lényeg az, hogy ebben az iskolában a világ legjobb matematikusai nevelkedtek.

— Paptanárok vannak, azért olyan kiváló az oktatás?

— Nem egészen, az iskola a Lutheránusok tulajdonában van és az ő egyházuk adja a tanárokat. A fasori gimnázium mindig szekuláris jellegű intézmény volt és vezetői felekezeti vagy nemzeti hovatartozás nélkül, a tehetség alapján választják ki diákjaikat.

— Ezek szerint zsidókat is, — Viktor kérdezte álszenten, — Neumann és Wigner is zsidók voltak.

— Természetesen, — Linda rendreutasító pillantást vetett férjére, — a hallgatók között számos zsidó is van. A leggazdagabb zsidó családok, vagy akárki más, aki meg tudja fizetni a tandíjat, küldik oda tehetséges gyerekeiket.

—

A tanév első napján a két kicsi elkísérte legidősebb testvérüket az iskolába és gyermeki áhítattal csodálták a tudomány nemes intézetének patinás falait. Lelkes vetélkedéssel, már az első naptól kezdve próbálták elsajátítani ugyanazt, amit bátyjuk tanult. Vetélkedtek abban, hogy ki tud szebben olvasni vagy ki tudja gyorsabban és pontosabban felmondani az egyszeregyet. Oszkár előre elolvasta Viktor iskoláskönyveit és mielőtt elkezdte ugyanazt az osztályt már kívülről tudta a leckéket. Ilonka is igyekezett utánuk, bár néha úgy tűnt,

mintha két fiú háttérbe szorította volna a legkisebbet. Ezért, és más női okokból is, Ilonka lett Linda kedvence és, remélve, hogy független gondolkozású értelmiségi nő lesz belőle, az édesanya sokat foglalkozott kisleányával.

—

Salzburgba lassan lecsillapodtak az indulatok. Kongresszusi törvények szabályozta megszorítások feloszlatták az amerikai hadsereg nagy részét és a katonák visszatértek polgári foglalkozásaikhoz. Minden háborús bűnöst és magyar nacionalistát már régen összeszedtek, legtöbbjüket kiadták a kommunistáknak, hozzávetőlegesen ötvenezret belőlük, és már régen végrehajtották a kivégzéseket és az akasztásokat. A CIC tiszteknek és szadista kisegítőiknek, legalább is egyelőre, nem sok dolguk akadt és tétlenül üldögéltek irodáikban.

Péter Gábor, a vérszomjas Moszkvából hazatért emigráns, jelenleg magyar belügyminiszter, tiszteletét tette Himmler Mártonnál, és puhatolta, hogy lehetne-e még újabb szemétláda antikommunistákat előállítani, széles körben nyilvánosságra hozott gúnytárgyalásokon koholt vádakkal terhelni őket, és szenvedésükkel szórakoztatni az öntudatos, de aljasabbaknál is aljasabb nézősereget.

Péter elvtárssal szemben kényelmesen elterpeszkedve Himmler belesüppedt hatalmas karosszékébe és kedvetlenül magyarázta barátjának a megváltozott helyzetet.

— Nincs több magyar menekült errefele, vagy elfogtuk őket vagy kimenekültek Dél Amerikába, de itt nincsenek.

— Éppen most szórtunk ki kétszázezer németet Magyarországról, — Péter kötözködött, — azok között kell, hogy találjatok elegendő volt fasisztát. Szedjétek össze azokat és küldjétek őket vissza hozzánk. Mi majd ellátjuk a bajukat.

— Sajnos, azokhoz hozzá sem tudunk szagolni, — Himmler megvetéssel tovább ugatta a magáét. — Az új német provizórikus kormány, az amerikai, angol és francia zónákban a hatalom jelenlegi képviselője, védelmezi őket; a szovjetzónában pedig egyetlen német sem kér menedéket.

— Gondolom, hogy nem, jó okuk lehet rá, — Péter gúnyosan felröhögött, — de nekem akkor is be kell tartanom a kvótát, amit az oroszok előírnak. Máskülönben újabb csoportokat fognak találni, akiket ki lehet rabolni és mindenüket elvenni, és azok könnyen mi lehetünk, a megmaradt zsidóság.

— Biztosan igazad van, de nekem most nagyobb gondom van. Ezek a dögrovásra való jobboldali vezetők hatásköröm túllépésével vádolnak. Megcsináltatták velem a piszkos munkát és most azt szeretnék, hogy tűnjek el

a balfenéken. Valaki kiásta a régi esetemet, amikor egy vízbeömléses szénbányát eladtam a munkásoknak három millió dollárért.

— Hát, ebben meg mi a kriminális? Azt hittem, Amerikában nyugodtan lehet pénzt veszíteni.

— Nem éppen. Főleg nem akkor, ha nem a saját pénzed veszíted. A hárommillió dollárt bevándorolt magyar szénbányászoktól szedtem össze Kentuckyban. Bányászszövetkezetet ígértem nekik, meg azt, ha nekem adják pénzüket, hamarosan éppolyan gazdagok lesznek, mint én.

— Még mindig nem látok benne semmi rosszat?

Himmler gúnyosan felnevetett. — A trükk az volt, hogy százezerért vettem egy olyan bányát, ahol a geológusok már előzőleg megállapították a vízbetörés veszélyét, és azt adtam el hárommillióért azoknak a hiszékeny balekoknak. Világos, nem?

— Zseniális, kár, hogy azon a tetves Magyarországon nincsenek ilyen lehetőségek.

— Valami szemét, ezekből a rohadt fasisztákból kikerült nyilas író bukkant rá erre a régi svindli ügyre és bejelentett az Igazságügyi Minisztériumnak. Le akartak tartóztatni csalásért és sikkasztásért. Képzelj el ilyet, engem, ezek a hitvány antiszemiták. Vissza kell mennem az Egyesült Államokba és meg kell védenem becsületemet.

Dusán az utolsó szavaknál jött be a szobába. Már előzőleg tudott arról, hogy főnökének kifele áll a rúdja, de eddig nem tudta miért. Most rájött. — Itt az ideje, hogy odébb álljak egy házzal, — gondolta, — itt amúgy is, már hónapok óta jóformán nem csinálok semmit, csak naphosszat unatkozom.

Dusán tudta, hogy mennie kell, csak azt nem tudta milyen irányba induljon.

Péter Gábor észrevette a hívatlan ismeretlent és kérdően Himmlerre nézett. Himmler intett, hogy Dusán maradhat és hellyel kínálták.

Dusán nem szólt semmit csak hallgatta a két régi haver diskurálását. Bevett szokása szerint mindig szeretett hallgatózni, és módszerével sokszor meglepően használható információ került birtokába. Talán felszed valami rémhírt, gondolta, ami jövőjét a helyes irányba tereli. A menekültektől kizsarolt pénzt már régen elköltötte, a CIC fizetésen kívül más jövedelme nem akadt, nem tudta honnan fog új pénzt szerezni, csak egyet tudott biztosan, a Bronxba nem akar visszamenni bankot rabolni és nem hajlandó mindent a legalsó fokról elölről kezdeni.

Mint egy préda után szaglászó görény, ami nyomra talált, feltűnt neki a Péter Gábor elvtárs oldalzsebéből kikandikáló újság.

— Megengedi, hogy belenézzek, — kérdezte.

Péter Gábort kezdte bosszantani a piaci légy természetű idegen és türelmetlenül legyintett. — Vigye, — vetette oda gorombán.

Dusán elvette az újságot, ránézett a tíz centi méretű betűkkel nyomtatott címlapra és leesett az álla. Az újság főoldalán ez állt.

„Hogyan kaphatta meg a volt náci Dóczy és Farkas építkezési vállalat a felszabadult Magyarország eddigi legnagyobb beruházási szerződését?”

Dusán átfutotta a vezércikket. Megörvendett a váratlan felfedezésnek, de egyúttal a düh is elfogta. Keze ökölbe szorult és szitkozódni kezdett magában.

— Hát egész idő alatt Magyarországon viháncolt ez a patkányfajzat. Gazdag luxuséletet élt feleségével Budapesten, amíg én itt Salzburgban keresésükkel kínlódtam. Itt kellet volna bezárva lenniük az amerikai börtönben. Hazudtak a kémelhárítóknak. Mindenki hazudott, nem Ausztria fele szöktek, hanem vissza Budapestre.

De elkapom őket, — Dusán füstölgött, — visszamegyek Magyarországra és kinyírom őket mind. Még azt a kötnivalót is, aki fejbevágott mikor ott volt az esélyem, hogy kicsináljam azt a csirkefogó Dóczy ivadékot.

Dusán bár egyre dühödtebben forrongott magában, kívülről nyugodtságot mutatott és türelmesen várt, amíg Péter Gábor és Himmler befejezték beszélgetésüket. Amikor Péter Gábor kiment, követte és a folyosón utána szólt.

— Péter elvtárs, válthatnék egy-két szót magával?

Magyarország hírhedt hóhéra hátranézett, nem szerette a meglepetéseket, és ocsmány grimaszba húzta szája szélét.

— Mit akar?

— Péter elvtárs, szeretnék önnek dolgozni, vegyen fel engem az ÁVO-hoz. Tökéletesen beszélek magyarul, ezredes voltam a Jugoszláv hadseregnél, és századosi rangom volt a szovjet kémelhárításnál.

— Hogyhogy magán most amerikai egyenruha van?

– A fasisztákat jöttem ide összeszedni. Himmler ezredes nagyon meg van elégedve munkámmal, ha kell, bármikor kezességet vállal értem.

— Miért akar innen eljönni?

– Úgy látom a legfontosabb teendők Magyarországra tolódtak. Itt többet nem nagyon lehet mit csinálni.

— Igaz, – Péter Gábor bólintott és egyetértően vigyorgott hozzá. — Magyarországon még rengeteg a tennivaló. A burzsoázia maradványai még mindig remélik, hogy visszaállíthatják a kapitalizmust. Még mindig ezerszámra léteznek szabadvállalkozó kizsákmányolók, sőt mi több. Mint bolondgomba az eső után, egyre inkább terjeszkednek. De közeledik a nagy változások korszaka, az osztályharc élesedik, és ezerszámra kell majd letartóztatnunk a nép és a rendszer ellenségeit, a szabotőröket, és az államellenes szervezkedőket. Rengeteg kém van, Amerikai és British ügynökök lepték el az országot.

—Tudom, személyesen is ismerek néhány gyanús alakot. Segíteni szeretnénk önnek összefogni a diverzánsokat.

— Honnan tudjam, hogy maga is nem egy kém, Amerikai, vagy ami még rosszabb, Jugoszláv ügynök?

— Érdeklődjön felőlem barátjánál, Philby Kimnél, Londonban. Philbynek listája van az összes Európában tevékenykedő kettős ügynökökről és kémekről. Kérdezze meg, hogy rajta vagyok-e a kommunistaellenesek listáján.

— Honnan tud maga Philbyről?

— A fasisztákból vertem ki az információt. Azok sok mindenről tudomást szereztek errefele. El sem hinné mennyi mindent tudtak, és mennyi mindent hajlandók voltak köpni, ha egy kicsit puhítgattuk őket.

Dusán elvigyorodott, jó volt emlékezni a régi szép időkre.

— Rendben van, — Péter Gábor kezet nyújtott Dusánnak, — felveszem magát, de ha visszaél a bizalmammal és hazudott nekem, maga is lógni fog a többivel. Legfőképpen akkor, ha kiderül, hogy maga Titónak, az Amerikaiak láncos kutyájának az ügynöke.

— Ezzel nem lesz probléma. Megegyezhetünk. Péter elvtárs előre is köszönöm a bizalmát. Jó kommunista vagyok és megbízható szovjetbarát. Semmi közöm Titóhoz. A leghatékonyabban ellenük fogok dolgozni. Ismerem a jugoszlávokat. A legnehezebb feladatokat is rám bízhatja.

Néhány héttel később Dusán megkapta a Magyar Demokratikus Népköztársaság vadonatúj útlevelét, levedlette CIC egyenruháját és polgári ruhába öltözve felült a Salzburgból Budapestre tartó vonatra.

—

1948 az utolsó elviselhető esztendő volt a háború utáni Magyarországon. A háborús romok nagy része feltakarították, kibombázott vagy belövést kapott és összeomlott épületek újjáépítették vagy három méter magas deszkakerítések mögött eltüntették a romokat a vádló szemek elől. Kisvállalkozások és magánkézben lévő üzletek újraéledtek és az ismét udvarias kereskedők bőségesen ellátták a lakosságot. A Nemzeti Bank aranytartalékjait a jóindulatú Amerikai kormány visszaadta Magyarországnak és az így visszanyert aranyfedezetből új, stabil pénz, a forint lett bevezetve.

Elsőszülöttje után Linda Oszkárt is beíratta a fasori iskolába és mind a két fiú a közeli Fasori Református egyháznál elkezdte a vasárnapi iskolát. Az újonnan festett és kényelmesre bebútorozott apartmant kedves otthon nyújtott a Dóczy családnak és Linda bejárónőt vett fel, akivel ketten ellátták a háztartási teendőket és tisztán tartották a lakást.

1949 késő tavaszán, az iskolaév vége felé Oszkár megbetegedett. Középfültő gyulladást kapott, egy halálosan veszélyes betegséget mely már számos áldozatott szedett a magyar gyermekek közül. Penicillinnel könnyen lehetett volna gyógyítani, de legtöbb család nem tudta megengedni a ritka és drága gyógyszert. Linda a Városliget túlsó oldalán levő, világhírű Bethesda gyermekkórházba vitte Oszkárt ahol az orvos megvizsgálta a beteg gyermeket.

A vizsgálat befejeztével az orvos félrehívta Lindát. — Asszonyom, – mondta, — a fiúcska nagyon beteg. Füléből ki kell tisztítanunk a gennyet és penicillin kell a gyulladás megszüntetéséhez.

Linda kivett táskájából egy nehéz aranyláncot, amin gyémántokkal ékesített függő lógott. — Remélem ez ér annyit, — kérlelte az orvost, — hogy megmentse a fiam életét?

Az orvos szárazon bólintott, a láncot eltette köpenye zsebébe és intett Lindának, hogy ültesse a gyereket a vizsgálószékbe. A kékfőkötős nővér színes gyerekújságot mutatott a fiúcskának és az orvos éteres gézt lengetett a gyermek arca előtt.

A beteg nagyjából elaltatva, de életfontosságú funkciói ellenőrizetlenül hagyva, az orvos nekiállt és megnyitotta a gyermek fülét.

Amikor Oszkár felébredt az operáció után, fogalma sem volt hogyan és mikor lett a feje fehér gézzel vastagon bepólyálva, de mivel többet nem fájt a füle, kedvtelve nézegette arcmását az eléje tartott tükörbe és sebesült háborús hősnek képzelte magát.

A gyógyszerrel kezében, aminek súlyra mért értéke százszorosa volt az aranyénak, Linda hazavihette Oszkárt. Oszkár túlélte a betegséget, de csonttá és bőrré fogyott és nem akart játszani a többiekkel. Mosolytalan arccal lehangoltan üldögélt órák hosszat, és egy szót sem szólt.

Viktor megsajnálta a sápadt gyereket. — Oszkárnak tiszta, vidéki levegőre és egészséges életmódra van szüksége. — javasolta. — Az iskolaév kezdetéig menjetek el vidékre nyaralni. Az egyik kártyapartnerem a Fészek Klubból javasolt egy helyet, Budapesttől északra, Nógrád megyében. A család megmaradt kúriájában szobákat és napi háromszori étkezést szolgáltatnak jutányos áron.

Lindának tetszett az ötlet, előkészítette a gyerekeket az útra, és felültek a vonatra. A Duna mentében Zebegényig utaztak ahol az állomáson elegáns hintó várt reájuk. A hintót két gyönyörű lipicai paripa húzta és megindultak befele a hegyekbe, Márianosztra felé.

Félúton Zebegény és Márianosztra között feküdt a Csákhegy majorság, ahol a tulajdonosok, minden más földjüket és jövedelmüket elveszítve, bőséges étkezést és ellátást adtak a nyaranta náluk megszálló fizetővendégeknek. A régi inas felszolgált és felesége főzött az előkelő vendégeknek, akik a volt felső osztály, keresztények és zsidók egyaránt, tagjaiból tevődtek össze.

Helybeli szénégetők és erdei emberek által titokban terjesztett hírek azt suttogták, hogy a közeli Márianosztrán, ahol jelenleg egy hírhedt női börtön van, a háború előtt apácakolostor állt.

A háború végén a kolostor gótikus falai szörnyű eseményeknek voltak tanúi. Egységeiktől különvált és berúgott katonái a dicsőséges vörös hadseregnek megbecstelenítették az apácákat. Felszabadító tevékenységüket rablással, fosztogatással és a legszentebb békét szerető lelkeknek, akiknél

ártatlanabbakat az egész háborúban sehol nem találhattak volna, meggyilkolásával ünnepelték meg.

Az egykori apácakolostor börtönné átalakított épületeiben női rabok, leginkább politikai foglyok, a Horthy rendszer tisztviselőinek feleségei, feleségek, akik szót mertek emelni férjeik védelmében, voltak jelenleg bezárva.

—

A Dóczy és Farkas Építkezési Vállalat 1949 tavaszára befejezte a Siófoki zsilip és csatornaszélesítés projekt munkálatait. Viktor elszámolása szerint a cég közel egymillió dollár, az 1949-es év amerikai pénzértékében kifejezett összegnyi hasznot csinált. A magyar kormány képviselői átvették az építményt, Viktor és Miksa elraktározták szerszámaikat és gépeiket, és szorgosan újabb munka után kezdtek kutatni.

Augusztus vége felé, a Csákhegyi majorság egyik vendége, régebben a Horthy rendszer egyik jelentős bankjának tulajdonosa, jelenleg dologtalan parazita bár kifinomult modorú úriember, egy újságcikkre hívta fel Linda figyelmét.

— Dóczy nagyságos asszony, tekintsen ide erre a címlapra, a kommunisták új alkotmányt hoztak létre. Mostantól kezdve minden hatalom a kommunista párt kezében van.

Az úriember szomorúan sóhajtott, körbetekintett, hogy nem-e hallgatózik valaki és folytatta. — A kommunisták májusban megnyerték a szovjet mintára megrendezett és előre eldöntött választásokat és most beváltják ígéreteiket. Minden államosítva lesz, és ebben benne lesz az ön férjének a vállalata is. Az összes magániskola be lesz zárva, a maga gyerekeinek is állami iskolákba kell majd járni. A családi jellegű kisvállalkozások, parasztgazdaságok, az apró szatócsüzletek, és bármiféle más egyedi üzemek, mind szövetkezetekbe lesznek kényszerítve. A kommunisták be fogják börtönözni az ellenállókat, a nagygazdákat és a kulákokat, — a volt bankár most egy olyan szót használt, amit még Linda és az ország nem ismert, de hamarosan meg kellett tanuljon és rettegjen, — és mindenki másnak a földje, ha csak nem saját maga és esetleg a családja műveli meg, el lesz kobozva. Százezrek lesznek elhurcolva és kényszermunkatáborokba internálva. Az új hatalomnak olcsó munkaerőre lesz szüksége, hogy felépítsék a Sztálin diktálta gigantikus létesítményeket és a vörös hadsereg részére tervezett katonai objektumokat. A volt uralkodó osztály tagjait, mint engemet is, távoli falukba fogják kitelepíteni, ahol nehéz fizikai munkával kell majd megkeresnünk kenyerünket. — A volt bankár izgalomba jött és szinte követelődzően folytatta, — ez az utolsó lehetőségünk, hogy itt hagyjuk ezt az országot. Én holnap hajnalban indulok, holnapután talán már késő lesz. A kommunisták felduzzasztják a határőrség létszámát,

szögesdrótból kerítést építenek és aknamezőket telepítenek, csak azért, hogy az embereket bent tudják tartani ebben az úgynevezett munkásparadicsomban.

A bankár megállt, érzelmileg és szellemileg kimerülve csak meredten tudta bámulni Lindát.

Linda hitetlenkedve állta a férfi tekintetét. Idáig nem sorolta be magát a felső osztályhoz tartozók közé. Linda proletárleány volt a Haller utcából. Meg sem fordult volna eszében, hogy Viktor és ő bármiféle veszélyben lennének. Nem tudott választ adni a felháborodott férfinak.

Az úriember lemondóan sóhajtott és folytatta érvelését.

— Dóczy nagyságos asszony, én biztos vagyok abban, hogy maga nem fog a rendőrségre rohanni és feljelenteni engem, és ha megengedi, szeretném javasolni, beszéljen a férjével és fussanak nyugat felé, amíg nem késő és mielőtt hermetikusan le nem zárják a határokat és mielőtt Magyarországból szovjet mintájú kommunista államot csinálnak.

Egy nemrégiben alkalmazásba vett konyhakisegítő bejött a társalgóba és a beszélgetők közelében nekiállt porolgatni a bútorokat. A volt bankár elharapta szót, felállt és elment. Vacsoránál már nem jelent meg és Linda soha többé nem látta.

De szavai, az örökség, amit hátrahagyott ezeréves országának és annyira meggyőzően elmondott Lindának, megmaradtak és Linda nem tudta semmibe venni tanácsát.

Linda beszélni akart Viktorral, de azonnal. Összeszedte a három gyereket, bepakolta nyári ruházatukat és kellékeiket, és ezúttal kétökrös parasztszekéren, visszahajtatott az állomásra.

Odahaza, legszörnyűbb előérzetei is igaznak bizonyultak. Mire visszaértek Budapestre a városban feje tetején állt minden. A kis szatócsüzletek legtöbbje, és az összes magániskolák már be is voltak zárva és az újságok címlapjai minden sarkon hirdették az új, a kommunista rendszer kezdeti tetteit.

Linda nagy sietve elmagyarázta Viktornak, amit a bankártól az új idők veszélyeiről hallott, de férje megnyugtatta.

— Linda, ne félj semmitől. A kommunista uralom nem fog sokáig tartani. Teljesen lehetetlen, amit akarnak csinálni. Az egész ország össze fog omlani gazdaságilag.

— De az oroszok, — Linda ellenkezett, — mi lesz az oroszokkal?

— Az oroszoknak el kell hagyniuk az országot. Békeszerződést írtunk alá velük. Kifizettük a háborús jóvátételt. Majdnem éhen haltunk, de minden kárt, amit nekik vagy bárki másnak esetleg csináltunk, már százszorosan megfizettünk. Az oroszok nélkül a kommunisták nem fogják tudni megtartani a hatalmukat és el fognak tűnni. Áldjon vagy verjen sors keze, ahogy a szózat mondja, de itt kell maradnunk. Magyarország a mi hazánk, Budapest a mi városunk, itt ismerkedtünk össze. Nem hagyhatunk hátra mindent és nem válhatunk ismét nincstelen földönfutókká.

Ezen az egy beszélgetésen kívül, Linda és Viktor többet nem beszéltek politikáról, főleg nem a gyerekek előtt, de még egymás között sem. Lindát nem érdekelte a politika; a három gyerek minden idejét lefoglalta, a hétköznapi gondok minden percét kitöltötték és lassan eltávolodott az új társadalmi helyzet teremtette valóságtól.

A kommunista párt elvette a fasori gimnáziumot a Lutheránus egyháztól. Borostyán borította falai közé átlagember többé nem léphetett. Tudomány magasztosságával megáldott osztálytermeiben az új rendszer munkáskáder vezetőinek továbbképző szemináriumot rendeztek be és a fizika és matematika helyett a kommunizmus dogmáit tanították a kommunizmus kiszolgálóinak.

A tiszteletreméltó iskola impozáns kapuja zárva maradt és az épület üresen állt az év nagy részében, mint állandó emlékeztető és szomorú szimbóluma a kommunizmus arroganciájának és ostobaságának. A protestáns egyházak és zsidó felekezetek belegyeztek oktatási intézményeik államosításába és cserében megtarthatták templomaikat és papjaik fizetést kaptak az államtól. Ezzel ellentétben a katolikus egyház, Mindszenty József kardinális vezetés alatt, megtagadta az egyezmény aláírását. Megtorlásképpen a kormány önkényesen elkobozta a katolikusok iskoláit, letartóztatta a kardinálist és államellenes összeesküvés vádjával életfogytiglani börtönre ítéltette. A katolikus szerzetesrendeket feloszlatták, kolostoraikat bezárták és a barátokat minden nélkül kidobták az utcára.

A Moszkvához hű kommunisták a nemzeti érzelmű kommunistákat is kiszórták soraik közül. A nemzeti kommunista mozgalom vezetőjét, Rajk Lászlót, aki nemrégiben még belügyminiszter volt, 1949. október 15.-én, egy mesterkélt, paródiaszerű tárgyalás után felakasztották és társait is vagy kivégezték, vagy hosszú börtönbüntetésekre ítélték. Az új államhatalom a régi katonatisztek és a polgári közalkalmazottak sorait is megtisztította. A tapasztalt és nagy tudású egyéneket kirúgta a felelős állásokból és szovjet irányította kommunistákkal helyettesítette az elmozdítottakat. A hatalmas államvédelmi apparátus, az ÁVO megalakult és tűzzel-vassal védte az új államrendet. A nagy múltú munkásvédő szakszervezetek elvesztették függetlenségüket és befolyásukat és senki nem merte felemelni szavát, hogy megkérdőjelezze a változások szükségességét.

A fenyegető átalakulás sokakat megrémített. Akik tehették, tízezrek futottak a nyugati határok fele, de a többségnek nem volt választása, maradniuk kellett. A lakosság túlnyomó része nem merészelt tiltakozni az eljárások ellen és csak titokban, odahaza vagy szeretteik körében, házastársuk, vagy rokonaik fülébe merték elsuttogni véleményüket. Politikai vélemények hangoztatása a gyerekek előtt veszélyes játék lett. Az ÁVO gyakran használta a gyerekeket, hogy információt szerezzen szüleik politika nézeteiről és felfogásáról.

Az iskolák szigorúan végrehajtott államosítása az ifjabb Viktort a Rottenbiller utcai népiskolába osztotta be, ahol az éles értelmű gyerek, már

fiatalon megmutatva veleszületett vezetőképességét, gyorsan beilleszkedett a szegényesen öltözött, sápadt arcú és durvább magaviseletű proletár gyermekekkel túlzsúfolt osztály közösségébe.

Összezagyvált szabályok és az új rendszer érzéketlen bürokratái, minden előkészítés nélkül és egyetlen magániskolában töltött hét után, átkényszerítették a második elemista Oszkárt egy másik, a Hernád utcai elemi tagozatú népiskolába. A durva és váratlan eljárás, aminek indítóokait gyermeki értelme képtelen volt felfogni, megijesztette a kisfiút és az új osztályban, a sok idegen között, reggeltől kezdve az iskolanap végéig sírt.

A tanár megsimogatta fejét és megkérdezte. — Miért sírsz, fiacskám?

— Nem csináltam mega házi feladatomat, — a gyerek hüppögött, — és meg leszek büntetve.

Szerencsére Oszkárnak nem kellett két napnál többet tölteni ebben a sötét tanteremben, a nebulók létszáma elfogadhatatlanul magasra duzzadt és az iskola egy külön osztályt kellett, hogy létrehozzon a magániskolákból átkényszerített gyerekek számára. Oszkár tanítója, egy középkorú, kedves természetű és kicsit kövérkés zsidóasszony lett.

Mama elkényeztetett fiacskája, Oszkár, félt a férfiaktól és amint meglátta a fekete tábla előtt álló tanító nem férfi, hanem egy egyáltalán nem ijesztő kinézetű hölgy, belenyugodott sorsába. Körülnézett és szemügyre vette társait. Fokozott megkönnyebbülésére felismert egy párat régi osztálytársai közül és felismerte unokatestvérét is, Adriennt. Bátortalansága megszűnt, idegessége lassan lecsillapodott és hamarosan szépen haladt előre az írás, olvasás és a számolás tudományainak elsajátításában.

Oszkár imádott könyveket kölcsönözni Adrienn idősebb féltestvéreitől. Néhány héten belül túlságosan is magabiztossá vált és rakoncátlan természetű lurkó lett belőle. Kedvenc könyveit bevitte az osztályba és a pad alatt olvasott, amíg a tanító néni magyarázott.

Hamarosan összebarátkozott a mellette ülő zsidó kisfiúval és egy nap kis barátja nekiszegezte a kérdést.

— Te Dóczy, apád mivel foglalkozik?

— Nem tudom, hagyj békén.

De a kis zsidófiúcska nem elégedett meg ennyivel és tovább faggatta Oszkárt.

— Mond már meg, mit csinál apád, hogyan keresi a pénzt?

Oszkárnak fogalma sem volt édesapja hol és mit dolgozik; csak annyit tudott, a papának sok pénze van. Az újságokban gyakran látott karikatúra alapján, ami rendszerint egy pénzes zacskót tartó kövér és gazdag bankárt ábrázolt, és a zseniálisan okos ötlettől felvillanyozva, frappáns választ adott.

— Bankár, apám bankár.

A kisfiú, aki mellette ült a kétszemélyes fapadban, magasba nyújtotta kezét, és felugrott üléből.

— Tanító néni, Dóczy azt mondja, hogy az apja bankár.

A kedves természetű, jovális és kövérkés kinézetű tanító néni rámeredt az árulkodóra.

— Ülj le, Dóczy nem tudja, hogy mit beszél.

—

Az esti vacsoránál a kis Oszkár elmesélte a történetet édesanyjának. Linda méregbejött és rákiabált.

— Azt hittem, hogy több eszed van. Semmiféle gyereknek ne mondj el semmit rólunk. Soha nem tudhatod, kinek fogják elmondani és mit fognak továbbadni.

— De anyu, miért. Apja nem csinál semmi rosszat.

— Nem, persze, hogy nem. De akkor se járjon a szád.

Linda elővette három gyerekét. — Nagyon nehéz időket élünk. — figyelmeztette őket. Még a falaknak is füle van. Nagyon vigyázzatok, kinek mit mondotok. Hallgassatok mások előtt és tartsatok össze. Ne bízzatok senkiben.

A megfélemlítés és a bizalmatlanság magja be lett ültetve a gyerekek pszichéjébe. Az élethez való hozzáállásuk nem volt többé ugyanaz, mint régen. Visszariadtak társaiktól és semmiféle tanítás utáni iskolai tevékenységben nem vettek részt. Linda maga is, megijedt, befele forduló és zárkózott egyéniséggé lett. Az elnyomás és a megnehezült lét megkezdte lélekromboló hatását.

—

A nagy bérház, ahol a Dóczy család élt, valamikor a híres zsidó nagybani magkereskedőhöz, Mauthnerhez tartozott. A magkereskedés központi raktárai, garázsai és vállalati irodái ugyanabban a háztömbben voltak, mint ahol az erős, vasbetonból és kőből épített apartmant ház állt.

Az épület terjedelmes luxuslakásait eredetileg a Mauthner cég magas beosztású zsidó alkalmazottainak és más gazdag zsidó családoknak, akik üzleti kapcsolatban voltak a céggel, építették. Az 1900-as évek elején épített épületet gondos előrelátással tervezték. Labirintusszerű alagsorába a tervezők nem vezették be az elektromos világítást, az alagsor hosszú sötét folyosóin nem voltak villanylámpák, az elzárt raktárhelyiségek éjjel nappal koromsötétek maradtak. A pincében durvára fűrészelt deszkákból válaszfalakat szegeltek össze és a lakók az így kialakított sufnikban halmozták fel téli tűzifájukat és szenüket. A kommunizmus előtt a szolgálók hasogatták ott a gyújtófát és kézben hordták fel a tüzelőanyagot az emeletekre, de a mostani időkben a lakóknak maguknak kellett lejárni a pincébe dolgozni és cipekedni. Linda és gyerekei is lementek és a pislákoló gyertyafényben az öreg tuskón baltával aprították a fát és lapáttal töltötték meg szenesvödreiket.

A sötétség életmentő segítségnek bizonyult a nyilas időkben. Az elektromos világítás hiánya elrejtette a csapóajtót, amely egy bizonyos lakás, amely mindig egy megbízható zsidó bérlő tulajdonában maradt, sufnijából nyílt. A titkos ajtó egy másodpincébe vezetett, ahol a mélyben tágas menedékhely rejlett. 1944 őszén, legtöbben a ház zsidó lakói közül, ezen az óvóhelyen bújtak el és így menekültek meg a nyilaskeresztes razziák elől. A néhány balszerencsésen kívül, akik idejében nem futottak le a pincébe vagy az utcáról lett összeszedve, a ház lakói elkerülték a deportálásokat és az ügyesen tervezett menedékhely betöltötte rendeltetését.

A ház zsidó lakóinak többsége elfogadta és megkedvelte Lindát és három gyermekét. De voltak kivételek is. Az ötödik emeleten lakott egy zsidó család, a közeli ékszer-óraüzlet tulajdonosai. A családatya, állandóan dühös tekintetű, magas izomember volt, aki 1944 Októberében egy nappal tovább tartotta üzletét nyitva, mint kellett volna és a nyilasok letartóztatták és Auschwitzba deportálták. A férfi túlélte a munkatábort, hazajött, de akarata ellenére ki lett sterilizálva; a náci orvosok rajta tapasztalták ki az akkor még kísérleti stádiumban lévő szaporodáskorlátozási ondóvezeték elkötést.

Az ékszerész halálos gyűlölettel szívében tért vissza Budapestre és rettenetesen dühbe gurult, amikor megtudta, hogy a házba egy nem zsidó család, a Dóczyak költözködtek be és iszonyú utálat volt hangjában, ha említette nevüket.

— Dóczy Viktor, ez a rohadt náci mérnök, és azok a szemétre való fasiszta kölykei.

Az ékszerész két gyereke, átlagban három évvel idősebbek, mint Linda gyermekei, hadat üzentek a kisebbeknek és ahol érték ott üldözték őket. Az apjuk gyűlölete, gyermeki módon, de még a felnőttek módszereinél is kegyetlenebbül, az ő viselkedésükben mutatkozott meg. A fiatal Viktor vezetésével, a Dóczy testvérek ellentámadásba mentek. Felháborodva és megsértve, amihez teljes joguk volt, a két Dóczy fiú remek szórakozásnak tartotta az ellenségeskedést és a vacsoraasztalnál izgatottan tárgyalták tervezett stratégiájukat.

Legnagyobb meglepetésükre édesanyjuk más véleményen volt. Linda nagyon megijedt és azonnal véget akart vetni a gyerekes ellenségeskedéseknek.

A szülőkkel beszélni és jobb belátásra bírni taknyosaikat lehetetlen lett volna. A szülőket teljesen elvakította a náci emberirtás felett érzett gyűlöletes bosszúvágyuk, egy nemzeti bűn talán, de amihez Lindának személyesen semmi köze nem volt. Linda rettegett a lehetőségtől, hogy valaki antiszemitának fogja őket titulálni, ami az 1950-es évek Magyarországán főbenjáró bűn és életveszélyes vád lett volna.

Linda figyelmeztette gyerekeit.

— Hagyjátok abba a torzsalkodást azokkal a gyerekekkel. Soha a szátokon ki ne merjétek ejteni azt a szót, hogy zsidó. Ha egyszer is meghallom ezt a szót tőletek, bevarrom a szátokat és lakatot teszek rá.

Természetesen, Linda soha nem bántotta volna gyerekeit fizikailag, a gyerekek tudták azt, de elég értelmesek voltak ahhoz, hogy felfogják anyjuk figyelmeztetésének komolyságát. De mégis, és ez volt a legrosszabb a kellemetlen incidensben, a koncepció és a felfogás, hogy ők mások, mint a zsidó gyerekek, gyökeret vert tudatalatti érzéseikben.

A fekélyes gondolat, már zsenge korban beleültetve a gyermekek szívébe, tovább erősödött, amikor Viktor elkezdte a negyediket és Oszkár a harmadikat. A burzsujszármazású gazdag gyerekek részére összehozott speciális osztály megszűnt a Hernád utcában és Oszkárnak is vissza kellett volna mennie a szegény családok gyerekei közé.

Linda rávette az iskola vezetőit, hogy engedjék át Oszkárt is a Rottenbiller utcai iskolába, ahová idősebb testvére járt.

Linda nem palástolta igazi indítóokát, amikor férjének bejelentette szándékát.

— Nem akarom, hogy Oszkár közeli barátságot kössön Adriannal. Utálom annak a gyereknek az apját. Pista bátyád nagyon rossz befolyással van rád, és meg akarom akadályozni, hogy fia rossz hatással legyen az enyémre.

A harmadik elemit Oszkárnak egy harmadik iskolába, a Rottenbiller utcai elemiben kellett járnia ahol új megpróbáltatások vártak reá. Az iskolától nem messze, Amerikai zsidó segélyszervezetek pénzéből létrehozva egy széjjelbombázott úri palota helyén egy zsidó fiúárvaházat építettek. Gyerekeket, akiket a háború dúlta Európa minden részéről szedtek össze szállásoltak el falai között. Legtöbbjük még pontos születési évét, vagy helyét sem tudta, és nem tudta kik voltak a szülei. Voltak közöttük magyar zsidó családokból származó elárvult gyerekek, Budapestről vagy vidékről, akiket kereszténye kre bíztak elhurcolt szüleik, akik meghaltak a háborúban vagy elpusztultak a nácik gázkamráiban és soha nem tértek vissza felvenni gyerekeiket. Az árvák szembetűnően mások voltak, mint a többi gyerekek. Vastag vászonból varrt kék ruhát viseltek és általában nagyobbak és erősebbek voltak, mint keresztény társaik. Körülményeik ellenére, meggondolva, hogy nincstelen árvák voltak, bőségesen el voltak látva és tűrhető módon éltek.

Oszkár kikezdett azt egyik zsidógyerekkel, akiről azt gondolta, hogy azt még meg tudja verni. De a zsidófiúcska jóval erősebb volt, és alaposan ellátta Oszkár baját, nem erősen, de annyira eléggé, hogy Oszkár bőgve és kék foltokkal tarkítva ment haza.

Linda rögtön észrevette a verekedés eredményét. — Veled meg mi lett? – kérdezte.

— Semmi, csak meg akartam mutatni nekik, hogy nem félek tőlük.

— Kiktől?

— Az árvaházi zsidógyerekektől.

— Hagyj nekik békét és azok sem fognak bántani téged.

— Anyu, de azoknak rettenetes jó dolguk van.

Linda maga mellé ültette másodszülött magzatját és leckéztetni kezdte. — Lehet, hogy nyaralóhelyük van Tahitótfalun, – Linda itt gondolkozott egy kicsit, a Budától északra a Duna mentében fekvő falucska valóban festői és kellemes hely lehetett, majd folytatta. — Lehet, hogy extra és különleges ételcsomagokat kapnak Amerikából, de nincsenek szüleik. Hidd el nekem, azok a gyerekek mindenüket odaadnák egy percnyi szülői szeretetért.

— Úgy összetartanak, mintha testvérek lennének. — Oszkár édesanyja szavába vágott. — Általában megvagyunk velük békében, annyira erősek, hogy senki nem mer kikezdeni velük.

— Utoljára figyelmeztetlek, — Linda rákiabált Oszkárra, — Nekem nehogy olyat merj mondani, amire rá lehet húzni az antiszemitizmus vádját.

— Anyu, mi az antiszemitizmus?

— Megmondtam neked ezerszer. Maradj távol tőlük és ki ne merd ejteni azt a szót, hogy zsidó.

Oszkár nem tudta felfogni, hogy anyja miért fél annyira az árvaháziaktól. Az árvaháziakan kívül más zsidógyerekek is voltak az iskolában, de soha senki nem beszélt vallási különbségekről. Az ateista kommunista államban, még ha a polgárok otthon gyakorolhatták is vallásukat, az iskolán belül a vallási kérdések megemlítése tiltott tabu volt és mindenkinek el kellett hallgatnia nézeteit.

—

Pista, Viktor legidősebb bátyja, élete alkonyára a megélhetésnek ezer módját is megpróbálta már. Született úri alaptermészetével legszívesebben a kártyázni imádó vidéki dzsentri életmódot szerette és mindig többnek akart látszani, mint aki valójában volt. Imádott erején felül költekezni és nem zavarta, hogy nem volt vagyona és soha nem tudott elegendő pénzt keresni. Néha bankigazgató volt, máskor megyei tisztviselő, esetleg gabona nagykereskedő, és jelenleg, a kommunizmus kezdetének hajnalán, tőzsdeügynök.

Egy nap Pista bácsi óriási üzletet ajánlott Viktornak. — Viktor, neked rengeteg pénzed van. Hasznosíts valahogy. A mai körülmények között a lehető legjobb befektetés, ha Rimamurányi Vasgyár részvényeket veszel. Rimamurányi mindig sikeres és jól kezelt nehézipari vállalkozás volt és az is fog maradni. Horthy alatt a honvédség felfegyverezéséhez Rimamurányi gyártotta a legkitűnőbb minőségű acélt és a háború után is Rimamurányi szállította le a hidak és a vasutak újjáépítéshez szükséges hatalmas vasmennyiséget.

Viktor nem járt utána a tényeknek és testvéri bizalommal kérdezte. — Mit gondolsz, mennyit fektessek be Rimamurányi részvényekbe?

— Egyelőre százezer amerikai dollárt. Ilyen alkalmad az életben még egyszer nem lesz.

Pista nyélbe ütötte a vásárt, Viktor fizetett és két hét múlva a kormány államosította a Rimamurányi nagyvállalatot. Az állam egyetlen fillér kártérítést sem fizetett a részvényeseknek és a részvények a papír árát sem érték meg, amire nyomtatták őket.

— Az életben nem akarok többet Pistával beszélni, — Linda felháborodva szidta Viktort. — Hogyan lehettél ilyen vigyázatlan? Hogyan tudtál hinni annak a csaló szélhámosnak?

— A legidősebb testvérem, akire a kisebbek mindig felnéztek, — Viktor magyarázkodott szánalmasan, — azt hittem, ért a tőzsdeügyekhez.

— Pista csak az ügynöknek járó díjat akarta megkapni. Ellopta nehezen megkeresett pénzedet, a mi pénzünket, a gyerekeink pénzét.

— Linda, Pista nem tudhatta előre.

— Dehogy nem tudhatta, legalább is tudnia kellett volna. Mostantól kezdve semmi közöm a te nagyképű családodhoz. Vissza fogunk térni a Haller utcai proletár életmódhoz.

— Ez alatt mit értesz?

— Tíz körömmel fogunk ragaszkodni nehezen megkeresett pénzünkhöz.

— Nem lesz könnyű. Előbb vagy utóbb, de a kommunisták mindent el fognak tulajdonítani. Nem számít, hogy ma veszted el vagy holnap. A végén mindent el fogunk veszíteni.

— Akkor vegyél aranyat és dugd el biztos helyre.

Linda tanácsát és Ilus példáját követve Viktor aranyat és amerikai dollárokat kezdett vásárolni, ami a kommunista időkben erősen törvényellenes tevékenység volt és rettenetesen szigorúan büntették. Ilusnak nem volt sok pénze, de szorgos szívóssággal és módszerességgel hamarosan szép kis dollársummát gyűjtött össze. Viktornak több pénze volt és főleg napóleon aranyakat vett rajta, ami kevésbé kockázatos tevékenység volt, mivel az aranyérméket nemrégiben, a kommunista hatalomátvétel előtti Magyarországon, az állam maga hozta forgalomba.

A Siófoki zsilipépítés időben elkészült. Új munka még nem jött, amivel Viktor le tudta volna foglalni magát, és így visszatért régi szokásaihoz. Úrhatnám István bátyjával együtt éjszakai kártyaklubokban játszott és napközben aludt a lesötétített hálószobában. Korábbi sikerei a sérthetetlenség érzését kölcsönözték neki és a Rimamurányi fiaskót jelentéktelen melléfogásnak tekintette. Linda nem feledkezett el az ügyről és mérge sem múlt el, de a gyerekek és iskolaproblémáik annyira lefoglalták, hogy ideje és energiája nem maradt arra, hogy férjét egyenesbe igazítsa. Többet nem tudott férjével megbeszélni ügyeket anélkül, hogy ne kezdtek el volna vitatkozni. Háztartási alkalmazottat nem talált, legalább is nem olyat, aki ne lopott volna. Két-három hétnél tovább egyetlen cselédlányt sem tudott megtartani. Linda és Viktor egyre kevesebbet beszéltek egymással és semmit nem vettek észre a

közelgő változásokból, amelyek pedig ijesztően fenyegették megszokott életformájuk alapvető fundamentumát.

—

Az Építésügyi Minisztérium értesítette Viktort és Miksát, hogy a legújabban törvénybe iktatott társadalombiztosítási szabályok szerint járó egészségügyi biztosítást nem fizették be alkalmazottaik után és félmillió amerikai dollárnyi összeggel tartoznak az Egészségügyi és Társadalombiztosítási Minisztériumnak. Viktor, üzlettársa Miksa és ügyvédje társaságában bement a minisztériumba, hogy tisztázzák a félreértést. De felelős személyt, akinek a hatáskörébe tartozott volna az ügy, nem találtak. Az új rendszer bürokratái ide-oda irányították őket és egyik irodából a másikba lettek küldve. Üres kézzel, anélkül, hogy bármit is elintéztek volna, eredménytelenül tértek haza és úgy határoztak, hogy nem fizetnek.

Két héttel később, éjjel kettőkor, az Államvédelmi hatóság, az ÁVO emberei csöngettek be Viktorhoz.

Viktor még le sem volt éjszakára vetkőzve, éppen akkor tért haza egyik kártyacsatájából, és inkább mérgesen, mint ijedten kiszólt az ajtón. — Ki az, mit akarnak?

— Kinyitni, itt a Magyar Államrendőrség. Velünk nem lehet tréfálni, azonnal nyissa ki az ajtót.

Fatalista vagy vakmerő, ebben az esetben lényegtelen különbség, Viktor egyáltalán nem illetődött meg és nyugodtan kinyitotta az ajtót. Három civil ruhás alak azonnal bevágódott az előszobába és a fal ellen lökték Viktort.

— Igazolja magát. Maga a Dóczy Viktor?

— Igen, de mire véljem ezt az éjszakai háborgatást?

— Pofa be. Itt csak mi kérdezünk. Maga kétmillió forinttal tartozik az államnak. Mikor fog fizetni?

— Ez tévedés, nem tartozom senkinek. Kifizettem, amit kellett, és számviteli könyveim szerint az utolsó fillérre elszámoltunk a megbízóval.

— Ne vitatkozzon velünk, — egy alacsony termetű, de vészjóslóan goromba pofájú, bőrkabátba öltözött alak ráordított Viktorra. — Egy hetet adunk magának, hogy kifizesse adóságát, ha nem, akkor itt leszünk megint, de nem leszünk ilyen barátságosak, mint most. Elvisszük magát és nagyon hosszú ideig nem fogja a családját látni. És még egy, nehogy eszébe jusson meglógni az országból. A határok le vannak zárva és figyeljük magát. Ne féljen, értjük a módját, hogyan bánjunk el az ilyen kapitalista disznókkal, mint maga.

Az ávósok elmentek. Nem kezdtek el ütlegelni, csak ordítoztak. Viktornak beletelt egy kis időbe, mire megértette, hogy az éjszakai razzia valójában megtörtént.

Linda hamarabb felfogta a dolgot.

— Viktor, ezekkel nem lehet játszani. Fizesd ki a társadalombiztosítást. Az életed fontosabb, mint a pénz, nem szeretném, ha börtönbe zárnának.

Viktor összeült Miksával és megtárgyalták a követelést és az előttük álló lehetőségeket. Az ávósok, tegnap éjszaka hasonló módon Miksát is megfenyegették, így a két társ hamar közös nevezőre jutott. Másnap, csekkfüzetükkel felfegyverkezve ketten bementek az Egészségügyi Minisztériumba és befizették a társadalombiztosítási alapba a követelt félmillió dollárnyi magyar forintot.

Háborogva és mérgelődve tértek haza, de még nem veszett el minden reményük, még volt egy millió forintra rúgó business tőkéjük és megvoltak a gépeik. Remélték, hogy ezekkel ki tudják húzni addig, amíg jobb idők jönnek, amíg az oroszok kitakarodnak Magyarországról és a kommunista kormány magától összeomlik.

De rosszul gondolták. Az oroszoknak eszük ágában sem volt kivonulni. Az Osztrák Államszerződés aláírása még a jövő titka volt, és az Ausztriába vezető utak biztosítására, az orosz csapatoknak joga volt Magyarországon tartózkodni.

Két hónappal később Viktor és Miksa cége újabb értesítést kapott. Ezúttal adóhátralék fejében kétszázezer dollár értékű magyar forintot kellett befizetniük. Nem számított, hogy könyvelésük szerint az összes lehetséges üzleti és személyes adót már régen kifizették. A kommunista kormány egyszerűen újabb adókat talált ki és újabb számlákat kézbesített ki a Dóczy és Farkas vállalatnak és más hasonló, makacskodó kapitalistáknak.

Viktor és Miksa, ezúttal első szóra fizettek, pénzük ezzel ugyan elfogyott, de még mindig megmaradtak gépeik és szerszámaik. A gépeket, beleértve a keskenynyomtávú vasutat és mozdonyokat, a bulldózereket, a dömpereket és a teherautókat nem tudták értékesíteni, a magántőke jelentéktelenné gyengült, megszűntek a versenytársak, és nem volt többet magánbefektető, aki gépeket akart venni. A kommunista nómenklatúra meg nem fizetett, egyetlen fillér kárpótlást sem volt hajlandó adni az államosított vagyonokért.

—

A három iskoláskorú gyerekkel rengeteg gond volt és Linda nem tudott lépést tartani Viktor normális formájából kifordult életmódjával. Nem volt hajlandó kijárni vele kártyapartijaira; nem akart kibicelni az asztalnál és szépasszonyként flörtölni a barátaival. Az élet eseményeinek fontossági rendjét másképpen látta, mint férje és kizárólagosan csak a mindennapi gondokkal foglalkozott. A gyerekeket kellett előkészítenie az iskolába, a tízórait a kezükbe kellett adni, és ellenőriznie kellett házi feladataik hibátlanságát. Gondja volt rá, hogy minden este finom vacsorát tegyen az asztalra, néha kétszer is, először a gyerekeknek és később Viktornak, aki rendszerint éjfél után járt haza.

A tanárok is Lindára maradtak, némelyik jóságos volt, az elmúlt rendszerből megmaradt becsületes pedagógusok, de voltak közöttük romlott opportunisták, lehetetlen természetű, álszent, demagóg széltolói az új rendszernek. A rohamosan csökkenő családi pénzforrásból Linda még akkor sem tudott volna háztartási alkalmazottat fizetni, ha talált volna egy megbízható személyt. Hetente többször tizenöt utcasarkot gyalogolt a legközelebbi piacra, ahol az egyre súlyosbodó élelmiszerhiány miatt sokszor órákig kellett sorban állnia. Remélve, hogy így olcsóbban kijön, és többet tud családjának adni, a piacon ömlesztett mennyiségekben vásárolt, és fakerekes gyerektaligán húzta haza a zsákokat és kosarakat.

Az 1950-es évek Budapestjén nem voltak élelmiszer áruházak ahol készételeket árultak volna. Nem lehetett kapni fagyasztott ételeket, nem volt szárított tészta zacskókban, sem üvegben eltett paradicsom vagy gyárban készített lekvár. A nyári szezonban Linda maga vette meg a gyümölcsöt a nyári befőzésekre. Egész évben tette félre a befőttes üvegeket, és napokon keresztül saját maga főzte be a paradicsomszószt, vagy a szilva és baracklekvárokat.

Linda maga készítette a kifőtt tésztát is; megkeverte a masszát, a gyúródeszkán kinyújtotta és gyors mozdulatokkal hosszú csíkokra szeletelte. Gyakran élőcsirkét is hozott a piacról, és ahogy anyjától leány korában tanulta, a csirkét térdei közé szorította, balkézzel elkapta a nyakát és jobbjával lenyisszantotta a vadul rikácsoló szárnyas fejét. A szökkenő vért felfogta egy fazékba, a madárról leforrázta a tollakat, kibelezte őket és a bűzölgő belső részeket a nedves tollakkal együtt kidobta a szemétbe.

Linda kemény küzdelemben állta a sarat, rengeteget dolgozott és családjáért feláldozta magát. Nem engedte meg, hogy gyermekei a silány, iskolai ingyen ebédet egyék, a sokszor mosogatólé minőségű leveseket és főzelékeket, és nem engedte, hogy sápadt arcú, legyengült városi proletár gyerekekké váljanak, akik a kommunista kormány alamizsnáján vészelik át a nehézségeket.

—

Lindán lassan mutatkozni kezdett a nehéz idők pusztító hatása, koránál idősebbnek látszott, külseje elhanyagoltabbá vált, de önbecsülése változatlanul megmaradt és büszkeséggel töltötte el az érzés, hogy családjának meleg otthont és tápláló ételt ad, és törődik gyerekei sorsával és problémáival.

Viktor többet nem követelte, hogy felesége kísérje el éjszakai útjaira, de azt sem ajánlotta fel, hogy segít a házkörüli munkákban. A házasfelek nem kiabáltak, nem pereltek egymással, de lassan eltávolodtak egymástól és külön életet kezdtek élni.

Csak egyetlen dolog maradt, amiben Linda és Viktor meg tudott egyezni, mindketten erősen várták és remélték, hogy a régi jó idők hamarosan vissza fognak térni.

—

A kommunista kormány minden magánvállalkozást államosított, beleértve az apró magánkereskedéseket, pékségeket, tejboltokat és zöldséges üzleteket. Számos árucikk egyszerűen eltűnt a polcokról, nem volt cukorka, csokoládé, banán, narancs, de ennél sokkal fájóbban, nem lehetett kapni cukrot, zsírt, lisztet, de még sokszor hagymát sem. A hentesnél nem volt hús, de még zsírszalonna sem, a péknél nem lehetett kenyeret kapni, a háziasszonyoknak maguknak kellet gyúrni a kenyértésztát és elvinni a pék kemencéjébe, feltéve, ha a péknek volt tűzifája, hogy begyújtson és megsüsse a nyersen odahozott cipókat. A péknek hol lisztje nem volt, hol a tűzifája nem lett leszállítva, és ahol néha volt kenyér, ott hosszú sorban várakoztak az emberek.

Majdnem mindenért sorba kellett állni, árut csak néha hoztak az üzletekbe és akkor is elégtelenül kevés és silány mennyiségben. Az áruhiány megszüntetésére a kormány élelmiszerjegyeket bocsájtott ki, és minden házban a lakók a házmesternél kellett, hogy felvegyék a családnak járó jegyeket.

Élelmiszerjegyeiket szorongatva kezükben, az emberek most már bizalommal mehettek az üzletekbe, ahol az alacsony, kormány megszabta árakon megvehették minimális élelmiszer mennyiségüket. Levagdosták a heti vagy havi adagra jogosító szelvényeket, hozzácsatolták összehajtogatott bankjegyeikhez és egyetlen szó panasz nélkül némán várakoztak a közértüzletek előtt hosszasan kígyózó sorokban, és lassú menetben egyenként, egymásután felvették élelmiszerüket. Nehézkes módszer volt, igaz, de legalább így mindenkinek biztosítva lett az előre meghatározott minimum.

A Nefelejcs és a Damjanich utca sarkán, egy új, modern kinézetű üzlet, népszerű nevén a Magazin, épült és hamarosan kinyitott. Kívül fehérre festett ablakai voltak, kirakatában nem voltak hívogató élelmiszerminták kirakva, és duplaajtós bejáratán senki sem tudott belsejébe belátni, pedig bent, a polcok roskadoztak az árutól. Bőséges mennyiségben és választékban kirakva, ebben a különleges üzletben, minden jutott a kiváltságos vásárlóknak. Belül halkonzervek, ízletes felvágottak és sajtok, kolbászok, friss húsok, kenyér, száraztészta és sok más, magyarországi megjelenését évekkel megelőző, házimunkát megtakarító árucikk olcsó áron várta a szerencsés fogyasztókat.

A Magazinban való vásárlásnak csak egy, szűnni nem akaró akadálya volt, a kommunista hatóságok nem engedték be az üzletbe az általános fogyasztóközönséget. A modern üzlet kizárólagosan a hazánkban állomásozó orosz hadsereg tisztjei családjainak, néhány kiválasztott magas rangú pártfunkcionáriusnak és az ÁVO alkalmazottainak lett építve. Bármi más földi halandónak ki kellet érdemelnie az üzlet használatának privilégiumát, például fel kellett jelentenie szomszédját vagy barátját, vagy alattomosan kémkednie kellett munkatársain. A kommunista hatalom gyakorlóinak hadához való csatlakozás és fele barátaidnak, és honfitársaidnak üldözése, a párt hatalmának

megerősítése és folytatólagosságának biztosítása, vagy a párt terrorhatalmának végrehajtóival való egyesülés, bármely lealjasodott egyénnek biztosította a jólétet és a bőséget. Aki nem támogatta a pártot, az magára vethetett, az ö baja volt, ha éhezett és szenvedett.

Linda és Viktor méltóságukon alulinak tartották, hogy belépjenek a kommunista pártba, vagy mint besúgók együttműködjenek az állambiztonsági szervekkel. A szenvedés és nélkülözés nehezebb útját választották, és abban találtak vigaszt és lelki elégedettséget, hogy ők különbek voltak azoknál, akik kollaboráltak az ellenséggel és lehetővé tették a kommunista hatalom megmaradását. Viktor és felesége erkölcsileg magasan azok felett álltak, akik azt tartották, ha nem tudod legyőzni ellenfeleidet, csatlakozz hozzájuk.

Viktornak még mindig nem volt munkája. Vállalata már csak papíron létezett, éjszakánként pénzben kártyázott és abból tartotta fent családját. Linda egyedül aludt és egyetlen vigasza gyermekei odaadó szeretete maradt. A hatalmas Bösendorfer zongorát kosztra való pénzért adták el. Linda drága ékszerei, prémkabátjai először az állam által ujjászervezett zálogházba vándoroltak és később, nevetségesen alacsony árakért, a gazdag múlt emlékeit lassanként el kellett, hogy adják.

Hat hónappal később Viktor újabb számlát kapott a kormánytól. Ezúttal működési adót vetettek ki rájuk, pedig cégük már régóta semmi munkát nem csinált és alkalmazottaik sem voltak. Viktor és Miksa ismét bementek az Építésügyi Minisztériumba és könyörgésre fogták a dolgot az illetékes előtt.

— Nem maradt semmi pénzünk, miből fizessünk.

— Semmi probléma, — a kommunista funkcionárius boldogan vigyorgott, — maguk az államnak ajándékozzák cégjüket, beleértve összes értékeiket és gépjeiket és viszonzásul mi elengedjük adóhátralékukat, feltéve, ha állásba mennek és kapitalista népnyúzókból dolgos munkásokká válnak.

— Miféle állásokba?

— Maguk kiváló mérnököknek tartják magukat, — a bürokrata, bár hangja jóindulatúnak hangzott, gúnyos mosolyra húzta száját, — a néphatalom talált Farkas úr, remélem most már elvtárs számára egy megtisztelő beosztást a Budapesti Vízművek központi irodájában.

A pártember mély lélegzetet vett és magasröptű büszkeséggel folytatta.

— Dóczy elvtárs számára is találtunk munkahelyet, egy osztályvezetői állást a Mélyépítési Tervező Vállalatnál. Mind a két hatáskör magas fizetéssel jár, jóval többel, mint amennyire a tisztességes, kommunista életvitelhez maguknak és családjuknak valaha is szüksége lehet.

A pártfunkcionárius itt megállt és olyan fensőbbséges nimbusszal nézegetett mintha az évezred legjobb feltételeit ajánlotta volna fel ezeknek az előtte álló volt szemétláda kapitalista és kizsákmányoló osztályellenség elemeknek.

Eléjük tartott egy kitöltetlen formanyomtatványt és feléjük tartotta töltőtollát. — Itt írják alá és holnap jelenjenek meg munkahelyükön.

—

Viktor hazasietett és elújságolta a történteket Lindának. — Állásom van, — mondta, — holnap már jelentkeznem is kell új munkahelyemen. A fizetés ugyan épphogy a minimum megélhetésre elég, de mivel én is dolgozóember lettem, sokféle ingyenes állami juttatásra lettünk jogosultak. Nekünk és a gyerekeknek lesz ingyenes orvosi ellátás, több élelmiszerjegyet fogunk kapni és egész télire ki fogják utalni a tüzelőanyagot.

— Mi lesz a cégetekkel?

— A cég megszűnt. Mindenünket oda kellett adnunk az államnak. Vége a vagyonnak, semmink nem maradt csak ez a lakás, és ami megmaradt bútorjainkból és ruháinkból.

— Hát, nagyon sajnálom, — Linda szomorúan sóhajtott, de fájdalmas mosolyán átérződött a megkönnyebbülés, — hogy egyelőre fel kellett adnod álmodat. De higgy és bízz magadban. Tehetséges ember vagy és nagyon tudsz haladni, és amire rászánod magad, azt mindig sikerre viszed. Kivételesen munkabíró és nagy tudású egyén vagy; téged sokáig nem lehet elnyomni. Ne mérgelődj, fogadd el a kommunisták ajánlatát, sokkal rosszabb is lehetett volna. Dolgozni fogunk és küzdeni, és a gyerekek fel fognak nőni, csak egyetlen dolgot kell megelőznünk. Nem szabad megengednünk, hogy ezek a gazemberek megmérgezzék gyermekeink lelkét. Meg kell tanítanunk utódainknak, ahogy a történelem valójában megtörtént és nem szabad megengedni, hogy ezek a hazugok beléjük sulykoljanak megmásított és elferdített igazságokat. A kommunisták szeretnék, ha az új generáció kizárólag néhány elért eredményüket istenítené, és ne tudjon semmit a szörnyűségekről, amit a hatalom mai gyakorlói elkövettek, hogy felülre kerüljenek. Fiataljaink előtt fel kell tárnunk a kommunizmus igazi arculatát és aljas kiszolgálóiknak valódi természetét.

— Lassan a testtel, Linda, a gyerekek még kicsik, légy óvatos, miket mondasz előttük.

— A gyerekek mindennel tisztában vannak. Egy pillanatra se gondold, hogy elfelejtették az elveszett jó életet. Siófokot, a zongorát, a születésnapi zsúrokat, az ízletes vacsorákat, a cukrászdai habos tortákat, nyaralásainkat, Erzsit, a szabadkai házunkat. Hidd el nekem, gyerekeink szívvel lélekkel mellettünk vannak.

Viktor érezte, feleségében feltétel nélkül és bármikor megbízhat; életének viharos tengerén Linda lesz a világítótorony, ami minden baj között a biztonságos kikötőbe vezérli. Belegyezően bólintott és megölelte feleségét.

— Belátom, ha a fundamentum erős, nem lesz semmi baj, eljött az idő hogy visszatérjünk a protestáns egyszerűséghez.

Linda boldogan hallgatta férjét. Igaz lenne, hogy Viktor végre belátja a pénzzel járó nagyzolások szükségtelenségét és hajlandó feladni az úri

társaságot és a barátok elismerését. Többet nem akarta leckéztetni urát, kimérten merev mosolya meleggé és őszintén szeretővé enyhült.

— Nem látok semmi rosszat az elgondolásban, — válaszolta és férje nyaka köré fonta karjait, — ne feledd, hogy kit vettél el feleségül, egy proli lányt egy Haller utcai szobakonyhás lakásból. Emlékszel még rá, közös vécénk volt, kint a folyosó végében, a duplaajtó után a lépcsőház mellett.

Viktor keblére húzta és szorosan átölelte feleségét. — Emlékszel ifjúságuk régi szép élményeire, a csodálatos dunai napokra, a lángoló nyárra és a szerelemre, amit egymás iránt éreztünk.

— Minden rendbe fog jönni, — Linda csókra tartotta száját férjének, — ha szeretjük egymást és bízunk egymásban.

Aznap éjszaka, hosszú idő után ismét együtt mentek ágyba és egy könnyesen megbánó szerelem tisztító tüzében ismét egymáséi lettek.

Csendesen elmerengve az éjszaka sötétjében Viktor ígéretet tett.

— Többet nem kártyázok éjszakánként, itthon maradok, és a családommal fogok törődni.

Linda gyengéden megcsókolta férje arcát és hozzásimult. — Itt az ideje, hogy gyerekeiddel foglalkozz és segíts nekem a házkörüli munkákban.

Az éjszak sötét volt és a nyitott ablakon túl a csillagok mélyen ragyogtak a menybolt tetején, az utolsó villamos kereke elcsúszva csikorgott a Bethlen Gábor utca sarkán és valahol messziről, vonatfütty hallatszott. Még nagyon fiatalok voltak, Viktor harmincöt, Linda harminc, az élet java még előttük állt. Még bennük izzott az érzéki vágy, a sikerre való megállíthatatlan törekvés, sorsuk legyen rosszabb vagy jobb, harcuk dandárját még meg kellett vívniuk.

—

Az 1950-es évtized kezdete nagyon keserves és sötét korszakként íródott be a magyar történelembe. A kommunista hatalom mindenkit üldözött, akinek pénze vagy magántulajdona volt. Sztálin Tito Jugoszláviáját készült megtámadni, és a szovjet katonai erők a történelemben ezen idáig példátlan méretű előkészületeket vittek véghez. A páncélos fegyverzethez szükséges acél gyártásához erőltetett nehézipar fejlesztési programba hajszolták az országot, megnövelték a meglévő vasgyárak kapacitást és új acélgyárat kezdtek építeni. A párt új acélkohókat, öntödéket és hengerműveket építetett. Mellettük modern kommunista városok nőttek ki a földből, ahol a rendszer, hogy könnyebben ellenőrizhesse a dolgozó lakosságot, kaszárnyaszerű tömegházakat emelt a munkásoknak.

Százezreket tartóztattak le és internáltak a hírhedt kommunista kényszermunkatáborokba. A szerencsétlen elhurcoltak repülőtereket építettek az oroszoknak, és hogy legyen elegendő elektromos energia az iparosításhoz, duzzasztógátat és vízierőművet emeltek a Tiszán, és új vegyszergyárak hoztak létre, hogy a kommunisták korlátlan mennyiségben gyárthassák a

robbanóanyagot. Az összes értékesíthetőre, amit a kommunista párt össze tudott szedni, a kormány az utolsó fillérre is rátette a kezét. A kommunisták minden elképzelhető magánvállalkozást államosítottak, az emberektől elvették a készpénzt és vagyontárgyaikat, elkobozták személyes ingóságaikat, és ha egy magas rangú pártfunkcionárius szemet vetett valakinek értéktárgyára vagy ingatlanára, letartóztatták az illetőt és a párt nevében kisajátították tulajdonát. A volt uralkodó osztály tagjait kitelepítették Budapestről és más nagyvárosokból és messze eső vidéki falvakban, az ország legszélein adtak nekik helyet. A volt, tehetős felsőosztály nagypolgári otthonaiba városi szegényeket és vidékről feljött nincsteleneket költöztettek be.

Aljas opportunisták, akik remek lehetőségeket láttak ezekben a szörnyűségekben, kiszemelték azokat, akiknek nagyobb lakásaik voltak és feljelentették őket a hatóságoknál, mondván hogy a volt gazdagok még mindig szükségtelen luxusban élnek, és kérvényezték, hogy a kormány ossza széjjel vagyonukat a rászorulók között. Az új kor csőlakói patkányai beköltöztek a volt előkelők otthonaiba és terrorizálták az eredeti tulajdonosokat. Modortalanul és zajosan viselkedtek, és ha a régebben ott lakók tiltakozni mertek, az államrendőrséggel és az ÁVO-val fenyegettek. A félelem és az elfojtott düh az élet minden területére kiterjedt és a leszegényedett lakosság még külsejében is egyre szánalmasabban és nyomorúságosabban kezdett kinézni.

Viktor és Linda, bár három gyerekük volt, elegendően nagy lakásban laktak ahhoz, hogy azt valaki a megengedett kommunista proletárszínvonalnál szükségtelenül többnek lássa. Lindának és Viktornak emellett még állandó pénzügyi problémái is voltak, a nagy lakás fenntartási és a fűtési költségei lényegesen túlhaladták Viktor osztályvezetői mérnök fizetését. Hossza és alapos fontolgatások és meggondolások után Viktor leült Lindával megbeszélni a helyzetet.

— Linda, legjobb lenne, ha eladnánk a lakás felét mielőtt valaki kiigényli, és valami ismeretleneknek ingyen oda kell adni otthonunk felét.

— Értelek, — Linda mondta habozva, mintha a halogatással elodázhatná az elkerülhetetlent, — de akármelyik felét is akarnád eladni, a megmaradó rész sehogyan sem lesz elég.

— Tudom, a konyha fontos neked, — felelte Viktor, — tartsuk meg akkor azt és az ebédlőt, a dohányzóval és a cselédszobával.

— Nem, azt nem, — Linda tiltakozott, — azok a szobák nyomasztóan sötétek. A poros, fátlan belső udvarra néznek, soha nem kapnak napot és nincs ott se fürdőszoba se vécé.

Viktor nem adta fel. — Akkor tartsuk meg az utcai részt. Ott van két hatalmas szoba, és fürdőszoba, a kamrába meg betetettethetünk egy gáztűzhelyt.

— Ez a megoldás talán jobb, — Linda sóhajtott, ez az egész javaslat olyan szörnyűnek hangzott, de belátta, hogy választania kell és úgy válaszolt mintha sajátmagát próbálná rábeszélni a lehetetlenre. — A gyerekeknek jobb lesz az utcai rész. Világosságra és levegőre van szükségük. A Damjanich utcai részen erkély van és a főlépcsőházból lesz a bejárat, de akárhogy is vesszük, ez a lépés egy rettenetes családi tragédia, a gyerekek nőnek és egyre nagyobbak lesznek. Több helyre és nem kevesebbre lesz szükségünk. Ilonkának hamarosan külön szoba kell. Nem alhat együtt a fiúkkal sokáig egy szobában. Ez a legszörnyűbb döntés, amit valaha is ránk kényszerítettek.

Linda kifogyni látszott érveléseiből és lemondóan, de még egyszer utoljára megkérdezte. — Tényleg el kell adnunk a lakás felét, nincs valami más megoldás?

— Nem hiszem, — Viktor ragaszkodott a lakás megosztásához, — nem adok többet, mint néhány hetet és a kommunisták betesznek valami idegeneket a házunkba. Csak gondolj bele, mennyien utálnak minket ebben a házban. Mi soha nem bántottunk senkit; egy léleknek nem okoztunk kellemetlenséget és mégis gyűlölnek minket. Beskatulyáztak a gonoszok közé, tönkre akarnak tenni, biztosra akarják csinálni, hogy a gyerekeink se fogják soha semmire vinni. A föld felszínéről is le akarnak minket radírozni. A gyűlöletük és bosszúvágyuk nem ismer határt, felejteni és megbocsájtani soha nem fognak; nincs értelme velük békét kötni és melléjük állni, ezek pénzt akarnak és hatalmat, számunkra mi alacsonyabbak vagyunk az állatnál.

— Csillapodj, Viktor, — Linda felelte csendesen és egy kopottas bádogdobozból penészes kenyérdarabot vett elő és kettőbe vágta. – Ne izgasd fel magad ennyire. Hiába erőlködsz, az embereket nem fogod megváltoztatni.

— Nem tudom, — Viktor legyintett lemondóan, — hogy mikor fogják már ezek a gyűlölködést abbahagyni.

— Majd abbahagyják, ha visszazavartak minket a Haller utcába, — Linda felelte és elővette a bödönt, amiben a közértzsírt tartotta. A kenyérszeletekre zsírt kent és az egyiket odanyújtotta Viktornak. — Egyél. Ezek meg vannak győződve, hogy mi egyedül a Ferencvárosban vagyunk hozzánk méltó helyen. Ezeknek mi túlságosan intelligensek vagyunk és a legfelháborítóbban az összes többi vád között, valamit el akarunk érni az életben. Mi számukra veszélyt jelentünk, és ha élni hagynak minket, új erőre kapunk, egy napon visszajövünk, és a harcot ismét felmerészeljük venni ellenük.

— Ez a harc életre-halálra megy.

— Attól félek, hogy igazad van, — Linda válaszolta és beleharapott zsíros kenyerébe, ma esti vacsorájába, – és a küzdelem addig fog tartani ameddig az egyik oldal teljesen el nem pusztítja a másikat.

Viktor is nagyot tört a népszerűen Moszkva szeletnek becézett eledelből, a szovjet mintájú proletárparadicsom munkás létfenntartó fő ételéből, és lassan, töprengve felelt.

— Nem gondolkozunk helyesen, meg kell tanulnunk a velük való együttműködést, ebben a társadalomban mindenki a képességeinek megfelelően köteles dolgozni. Egyetlen csoport sem különb a másiknál. A kezdeti nehézségek után jobb idők jönnek, meglásd, az életszínvonal is emelkedi fog.

— Az örök optimista beszél belőled, — Linda felelte engedékeny mosollyal és elővett egy fej hagymát. Lehántotta a haját, szeletekre vágta és a felét egy tányéron Viktor elé tolta.

— Egyél vitamint is, a hagyma elősegíti a zsíros ételek emésztését.

—

Linda és Viktor eladták a lakás udvari részét és Lindára hárult a feladat, hogy a rossz hírt elmondja a gyerekeknek. Szavait óvatosan kellett megválogatnia, nehogy a gyerekek apjukat hibáztassák, és egy életre megharagudjanak rá.

— Ki kell költöznünk az ebédlő és a konyha részből.

— Meddig? — Viktor junior szeme kérdőre kerekedett.

Linda szomorúan nézett fiára, — nem tudom, sokáig, talán véglegesen.

— Miért?

— Nem akarjuk, hogy a kommunisták ingyen kiigényeljék és valami ellenséges ávósokat költöztessenek be közvetlen mellénk.

— Miért nem adjuk ki bérbe?

— A bérlők lennének a legelsők, akik feljelentenének minket, és mindamellett, ha egyszer a kerületi rendőrségen megkapták az állandó bejelentőt, soha többé nem tudnánk kitenni őket.

— A megmaradt utcai rész nagyon kevés lesz ötünknek, — Viktor junior makacskodott, — még milyen mélyre akarják, hogy lesüllyedjünk? Mikor hagynak már békét nekünk?

— Nem tudom, — Linda lehajtotta fejét és könnyeivel küszködött, – azt nem tudom, csak egyet tudok. Mi minden szenvedést el fogunk viselni és ti fel fogtok nőni, és egy szép napon ti hárman, amit mi elvesztettünk, ti mindent vissza fogtok szerezni.

A gyerekek megértették az eladás szükségességét és nem vitatkoztak tovább. Talán nem fogták fel a rettenetes megaláztatást, talán lelkükben már gyökeret kezdett verni a kommunista dogma, akinek több volt annak meg kellett osztania tulajdonát a többiekkel, talán már eléggé meg lettek félemlítve ahhoz, hogy eltitkolják véleményüket és a félelmetes ellenség iránt érzett gyűlöletük elködösítette felfogóképességüket. Nem lehetett tudni milyen indítóokból, de szótlanul összeszedték dolgaikat és átköltöztek azt utcai szobába.

A hatalmas szobát, ami a régi nagypolgári otthon elegáns társalgója volt három részre osztották és csendesen nekiálltak munkálkodni iskolai leckéjükön.

—

Az udvari rész új tulajdonosai, két idős szülő és felnőtt leányuk, becsületes embereknek látszottak és csendesen viselkedtek. Eleinte átjártak a lakás utcai részébe, a Linda oldalán, lévő egyetlen vécét kellet használniuk, de rövidesen, körülbelül másfél éve múlva, a régi ebédlő sarkában a saját felükön, fürdőszobát és vécét építettek, és az utcai részbe vezető duplaajtó helyére erős téglafalat húzattak.

Munkások jöttek, árkot vésték a padlóba, és az új fürdőszobát bekötötték a meglévő vécénél lévő ejtőcsőbe és vízvezetékbe. A falat átvágták és átvezették a csöveket. A leválasztott lakásrész új vécéje és a régi kamrából kialakított konyha között egy darabig terjedelmes luk tátongott az elválasztó falban.

Viktor junior hívta fel Oszkár figyelmét a lukra.

— Nézd csak, lehet nézni őket, ahogy a vécét használják.

— Na és, — Oszkár megrándította vállát, — kit érdekel. Inkább keressünk egy döglött egeret a pincében és dobjuk át.

—

Viktor gáztűzhelyt szereltetett a régi kamrába, de nem használta ki az alkalmat, hogy a gáz mellett a vizet is átvezettesse, és konyhai falikutat építtessen feleségének. A kamrában kevés lett volna a hely, mondta, és pénz sincs egy ilyen dekadensen polgári kényelemcikkre. Lindának, fazekanként és kézben, a fürdőszobából kellet hordoznia a főzéshez való vizet és a fürdőszobában kellett mosogatnia, ami legalább nyolc méterre és kétajtónyi távolságban volt az új konyhafülkétől. Rövid időn belül a fürdőszoba fatüzelésű vízbojlerja kiégett, és többé nem volt meleg vizük. Alkatrészeket nem lehetett az ősrégi tákolmányhoz kapni. A szükséges réz vagy horganylemez katonailag fontos alapfém volt, így az átmeneti javítgatás, a kezdetleges, vaslemezt rozsdásodó vaslemezhez kalapáló módszer, nem tartott sokáig. Néhány napon belül a bojler ismét kiégett.

Pár hónappal később a hidegvízcsap is elromlott és a házmester, a megfelelő fürdőkádcsap hiányában, a törött csapot egy valahonnan máshonnan megmaradt kerti csappal helyettesítette. A gyerekeknek meg kellett szoknia a hidegvízben való hétfőtől szombatig kötelező reggeli cicamosdást, nem hanyagolva el a szappan használatát és a fül mögötti piszok kidörzsölését, de vasárnaponként, egyszer egy héten a család ellátogatott a közeli Széchenyi gőzfürdőbe, ahol kiélvezhették a meleg vízben való fürdés és tisztálkodás gyönyöreit.

A goromba természetű és ideges idegenek közötti hosszas várakozás után megvették a fürdőjegyeket, most már a kormányszabályozta megengedhető árakon, és kétórányi időre a családnak volt egy működő, hideg-meleg vizes fürdőszobája.

Először Linda zuhanyozott le a gyerekekkel együtt. Egyszer ő mosta le a két fiút és Ilonkát, és utána a gyerekek ajánlották fel, hogy ők mossák le anyjukat. Vidáman élvezték a vastagra felhabzó szappanhabot és az érdes fürdőkefével lekefélték egymás hátát. Miután a gyerekek le lettek fürösztve, Linda átvitte őket a földbe süllyesztett csempekádba és lefoglalta őket, amíg Viktor zuhanyozott. Egymás pőre testét ugyan látták, de a ruhátlanságot és a meleg fürdővizet hamar megszokták és semmi kivetnivalót nem találtak a meztelenségben.

Később, amikor a gyerekek elbágyadtak a párás melegben, Linda lefektette őket az ajtóval elzárható pihenőhelyiségben és visszament férjéhez, hogy a meleg vizes medencében házastársként játszanak egy keveset. Viktor leült a víz alatti kőpadra és kinyújtotta lábait. Linda férje tetejébe úszott, hassal ráfeküdt és csókolgatni kezdte, amíg férje hangulata felemelkedett. Majd felhúzta térdei és guggoló ülésben férje ágyékára ereszkedett, keze lenyúlt és kevés izgató keresés magába igazította a felhevült férfit. Nőiesen hosszú és ügyesen vékony ujjai pontosan tudták mit kellett csinálnia és az egyesülés gyönyörét nem gátolta fájdalom, nem éreztek semmi mást, csak kábító és szédítően édes örömet, amit gyengéden egymásnak ajándékoztak. Linda fiatal, de mégis érett és tapasztalt asszony volt, és a három gyermek kihordása, akiknek életet adott, csak megerősítették gyönyörteljes nőiességét.

A víz felhajtó ereje súlytalanná tette testüket, lebegtek, úsztak és forogtak, semmiféle pozíció nem jelentett erőfeszítést. A testükben rejlő szerelem vulkánja hamar készen lett a kitörésre, és mint egy operai hangversenyzenekar crescendója grand finálét ígért. Linda enerváltan összehúzta és eleresztette magát, súlyát lejjebb nyomta és emelkedett és összeszokott szinkronban mozogva a házaspár elveszett a buja önfeledtségben, ami tiszta szerelmüket földöntúli örömökkel teljesítette be. A betetőzés megérkezett, néma szájak halálos vággyal kapkodva a levegőért, és kétségbeesetten harcolva az öröm legmagasabb csúcsainak eléréséért, végre elöntötte őket a kimerült megnyugvás felemelő érzése.

Linda, boldogan és elégedetten egy pillanatra férjére feküdt pihenni, de nem tudta leküzdeni a félelmet, mi lesz, ha ennyire kívánja a szerelmet, hogyan fogja kielégíteni a démont, amely benne lakozik. Lindának be kellett ismernie, főleg saját magának, hogy három gyermek után még mindig tébolyítóan erősen kívánta a szeretkezést. Félt, hogy karnál vágyát nem tudja majd mindig elfojtani, és szenvedélyesen többet akar abból, ami talán nem fog mindig kiapadhatatlan mennyiségben rendelkezésére állni. Linda nem tudta, hogyha arra kerül a sor, hogyan fogja megfékezni a lelke mélyén bujkáló érzéki szörnyeteget.

Linda, hogy kielégítse erotikus szenvedélyét és csillapítsa érzékiségét, amíg lehetett, bármit, amit férje kívánt készségesen megtett, és még meg is tetőzte saját kívánságaival.

A kegyetlen kommunista időkben, ami oly könyörtelen sújtotta őket, a vad szerelmi csaták kéjsóvár kikapcsolódása maradt egyetlen vigaszuk.

—

Dusán megérkezett Budapestre. Első osztályon utazott és ki volt pihenve. Ahogy lelépett a vonatról tele volt energiával, önbizalommal és alig várta, hogy elkezdhesse új életét. Az újjáépített metropolis történelmi szépsége, a város elpusztíthatatlan természeti adottságai, a zöldellő hegyek magasztos koszorúja, és a Duna szélesen folyó kék szalagja, még ha nem akarta volna is, akkor is azonnal beleszeretett volna a magyar fővárosba. Mintha egy külföldi diplomata lenne mandátummal a táskájában, úgy jelentkezett az Andrássy 60-ban, a sugárúton, amit akkorra már, a kor szellemének megfelelően, Sztálin útra pingáltak át.

— Örvendek, hogy megérkezett, — Péter Gábor, Dusán magas rangú patrónusa, szívélyesen fogadta és hellyel kínálta. — Nagy szükségünk van a maga tudására és tapasztalataira. Tud bárki is arról, hogy nekünk fog dolgozni?

— Nem, senki.

— Az amerikaiak sem?

— Azok a legkevésbé. Amerikai útlevelem tíz évre lett kiadva, csak 1955-ben fog lejárni. Ami az amerikaiakat érinti, tőlük bárhol lehetek, tartózkodásom holléte egyáltalán nem izgatja őket.

— Őrizd meg amerikai papírjaidat, — Péter elvtárs barátságosan bólogatott, — mi ugyan adunk neked magyar állampolgárságot és útlevelet, de tartsd meg amerikai útleveled is, lehet, majd egy napon Amerikába kell küldenünk téged. A világ minden részén vannak ügynökeink. Kémek, árulók és fasiszták sehol sincsenek biztonságban tőlünk. Nem vesszük szívesen, ha valaki jártatja száját ellenünk, sem határainkon belül sem külföldön, de még a földteke túlsó oldalán sem. A világ bármely pontján jogunk van összeszedni és eltüntetni ellenségeinket. Ez a világra kiterjedő felelősségünk a fő ok, hogy lehetőséget adunk neked és kiemelt módon bánunk veled. — Péter Gábor itt megállt és tűnődött egy keveset, mintha a hibalehetőségeket latolgatná majd folytatta. – Éppen ezért nagyon nem szeretném, ha visszaélnél bizalmunkkal.

A barátságos fogadtatás és dicsérő beszéd után, Péter Gábor az előkelő Mátyás picébe vitte ki ebédelni új beosztottját és utána elkísérte a rózsadombi luxuslakásba, amit Budapest egyik legszebb dombos és fás környezetében a párt ajánlott fel Dusánnak. A lakás azelőtt egy neves kisgazdapárti politikusé volt, akit nemrégiben ítéltek életfogytiglani börtönre, a kommunista hatalomátvétel sajnálatos, de szükséges mellékáldozataként. A lakást teljes

bútorzatával és berendezésével együtt sajátították ki és a Harmadik Kerületi Tanács birtokába került, mely szervezet névleges havi lakbérért kiadta Dusánnak. Dusán kényelembe helyezte magát a lakás Dunára és Margitszigetre néző teraszán, bort töltött magának és csendes csodálattal szemlélte új működési területének lélegzetelállító panorámáját.

Első megbízatása Bécsbe irányította vissza. A Moszkvából irányított és ellenőrzött Magyar Kémelhárítási Szolgálat, közel a szovjetzónához, de még a British zónában, egy rejtekhelynek kialakított magánházban szállásolta el. Hibátlanul tökéletes magyar nyelvtudásával, Dusán azt a feladatot kapta, hogy barátkozzon össze az ott élő magyar antikommunistákkal, keveredjen közéjük és nyerje meg bizalmukat. Hogy együttműködhessenek az angol kémszolgálattal, az emigránsok hajlandók és lelkesek voltak bármit is megcsinálni. A naiv és gyanútlan magyarok bíztak Dusánban, hiszen olyan szépen beszélt magyarul, és összehozták mozgalmuk vezetőjével, Zöllner Bélával.

Dusán kezet nyújtott, bemutatta magát és igazolta szavahihetőségét.

— Alázatos szolgálatára Zöllner úr, Pugasits Dusán, amerikai állampolgár vagyok. A kommunisták halálra kínozták és megölték a szüleimet Bácskában. Ide jöttem, hogy bosszút álljak halálukért.

Zöllner bízott az amerikai útlevélben, és még álmában sem gondolta volna, hogy valaki hazudni tudja szüleinek halálra kínzását, de azért kicsit óvatos maradt és tartózkodó, és egyelőre csak egy kevéssé kockázatos megbízatást adott Dusánnak.

— Vállalkozna arra, hogy Magyarországra megy és néhány hetet Budapesten tölt?

— Természetesen,— Dusán bólintott készségesen. — Amerikai útlevelemmel oda megyek, ahova akarok.

— Nagyszerű, —Zöllner felelte, — szerezzen be nekünk ott egy pár első kézből való információt. Miket beszélnek a kiskereskedők egymás között, arról hogy államosították üzleteiket, és hogyan reagálnak a földművelő parasztok a szövetkezetekbe való bekényszerítésre, és tudja meg, hogy reménykednek-e még a katolikusok egyházuk makacs, kommunistaellenes kitartásában?

—

Dusán visszautazott Budapestre és a sikert elmondta Péter Gábornak. Péter elvtárs elégedetten vigyorgott és fontos irányelvek elmagyarázásával okosította Dusánt.

— A bécsi angol kémszervezetbe való bejutás és Zöllner bizalmának megnyerése mindennél fontosabb. Nem bánom, ha viszel neki egy pár köztudomású hírt vagy információt a magyar gazdaságpolitikai helyzetről és a nép hangulatáról.

— Csak mondja meg, mit kell tennem, — Dusán Péter elvtársra emelte hűséges szemeit, — és megteszem.

— Otthoni munkánk legfontosabb aspektusa, — Péter Gábor folytatta, — hogy bebizonyítsuk, hogy az angolok összeesküvést készítenek elő a Magyar Népi Demokrácia megbuktatására. Be kell bizonyítanunk szándékukat és le kell lepleznünk romboló aknamunkájukat. Az angolok meg akarják szerezni maguknak a volt uralkodó osztály, a revizionisták és nacionalisták támogatását és a végre akarják hajtatni velük a munkásparaszt hatalom ellen tervezett kormánypuccsot.

Dusán boldogan vigyorgott. — Hallgatlak Péter elvtárs, tökéletesen egyetértek veled.

— Aminek következményeképpen, — Péter fenyegetően megrázta kimerevített ujját, — a mi kémelhárítási munkánkra és hírszerzésünkre egyre nagyobb szükség van. Néha brutális, kegyetlen, de szükségszerű ÁVH módszereinket igazolni tudjuk vele, bár eljárásaink egyetlen esetben sem lépik túl az indokolt határokat, de sajnálatosan elengedhetetlenek a növekvő osztályharc megnyeréséhez.

—

Dusán néhány hétig pihent Rózsadombi lakásában majd kezében egy táskára való kivágott újságcikkel visszatért Bécsbe. Utazása előtte Péter Gábor elvtársnak a titkárnőjével jelentést gépeltetett le, amiben elmagyarázta a nyilvánvalót, a középosztály mérgét, szenvedéseit és elkeseredését.

Néhány hónapig Dusán követte Zöllnert, gondosan megfigyelte szokásait és lejegyezte rendszeres tartózkodási helyeit. Dusán végrehajtott néhány megbízatást, amit Zöllner adott neki, beárult néhány feleslegessé vált kettős ügynököt és Zöllner hamarosan teljesen megbízott benne.

Hónapokkal később, alakoskodó hazudozását minőségileg túlszárnyalva, Dusán elrendezte mintha orosz kémek őt saját magát rabolták volna el. Egy helyen, ahol Zöllner emberei megfigyelhették, az oroszok megragadták Dusánt és bekényszerítették egy katonai rendszámú Pobeda kocsiba. Másnap valaki telefonált Zöllnernek, hogy oroszok még nem tudták Pugasits Dusánt, új foglyukat átvinni a szovjet zónába és egyelőre az angol szektorban, bár közel az orosz területhez átmenetileg egy ideiglenes jellegű titkos házban tartják fogva. Az akció egyszerűsége és a helyszín közelsége miatt Zöllner maga vállalkozott Dusán kiszabadítására.

Magabiztosan, hiszen még mindig az angol zónában voltak Zöllner egyedül ment be a rejtekhelyre. Pisztolyát készenlétben tartotta, követte a telefonon kapott útirányt és óvatosan lépkedett előre a sötét folyosón. Hirtelen erős fénnyel valaki a szemébe világított, négy orosz katona ráugrott és lefogták. Mikor visszanyerte látását, felnézett és Dusán állt előtte.

— Na, most megfogtunk te fasiszta patkány, — Dusán mondta gúnyosan. — Szépen visszaviszünk Magyarországra és ott felelni fogsz államellenes cselekedeteidért. Te rohadt kapitalista kém, azt hitted, hogy még sokáig mocskolódhatsz ellenünk. Nem tudod, hogy a jövő a Marxista és Leninista mozgalomé? De mit beszélek, mit érdekel téged a jövő, neked a hóhérral való találkozáson kívül más jövőd nincs.

Dusán hangosan röhögni kezdett saját akasztófahumorán.

Az oroszok betömték Zöllner száját, bilincset tettek kezére és megláncolták lábait. Fejére vastag zsákot húztak és lelökdösték a lépcsőn. Lent, hogy az utcáról ne lássa meg őket senki, begyömöszölték az udvaron óvatosan elrejtve várakozó nagyméretű orosz személygépkocsi csomagtartójába, és a demarkációs vonalon keresztül minden probléma nélkül áthajtottak vele az orosz zónába.

Összekötözött foglyukat az orosz bázison bedobták egy katonai teherautóba, és abban, mint a rendszeres napi katonai konvoj része, ami szabadon közlekedhetett Ausztria és a kommunista állam között, átvitték Magyarországra.

—

Péter Gábor gratulált Dusánnak a remekül végrehajtott akcióhoz, és hosszú vakációt és külön jutalmat utalt ki neki.

Vakáció után néhány hónappal, Péter Gábor behívatta Dusánt irodájába és leültette.

— Az Államvédelmi hatóság működési területét továbbfejlesztjük, — kezdte nagyképűsködve, — először is, alezredessé léptetünk elő, ami természetesen lényegesen több fizetéssel és jobb juttatásokkal jár. A Sztálin út 60-ban jókora és szépen berendezett sarokszobát kapsz, és mindezen felül, speciális megbízatások elvállalásáért és sikeres végrehajtásáért jelentős, külön jutalomban is lehet részed. Mostantól kezdve neked kell megkeresni, akiket le lehet tartóztatni. Szabotázs vagy kémkedés vádjával a te saját csapatodnak kell elkapni az elfogandókat. Bármilyen módszert alkalmazhatsz, addig ütheted a vádlottakat, amíg be nem ismerik bűnösségüket és alá nem írják vallomásukat. Természetesen, fogunk neked neveket és címeket adni, de azok mellett meg lesz neked engedve, — Péter Gábor itt szünetet tartott, felemelte és kifele fordította tenyerét és hangsúlyozottabban folytatta, — sőt, el lesz várva tőled, hogy saját magad kezdeményezésére is tartóztass le embereket. Talán az első pár esetben, jobb lesz, ha előre értesítesz, kit akarsz letartóztatni, de később, azt hozol be, akit akarsz. Elismerem, nem lesz könnyű feladat és erős gyomor kell hozzá, nem mindenki bírja, de valakinek végre kell hajtania egy-egy kemény feladatot. Az osztályharcot nem lesz könnyű megnyernünk, de én jó emberismerő vagyok és tudom, hogy nem fogsz nekünk csalódást okozni.

Dusán ragyogott a büszke önelégedettségtől, úgy érezte megdolgozott az előreléptetésért. — Természetesen, Péter elvtárs, — felelte. — Erre a munkára én leszek a legalkalmasabb.

Péter Gábor egyetértően bólintott és folytatta. — Kapsz egy pár kipróbált beosztottat, egy tapasztalt titkárnőt és saját használatú telefonszámot. Szabad bejárásod lesz a pincetömlöc celláiba is. Ha megvillantod ávós alezredesi igazolványodat, bármilyen kormányszerv, de még a legmagasabb pártszervezet is meg kell, hogy nyissa előtted irattárát és levelezését. Teljhatalmat adunk a kezedbe. Nem kell mindenről, és minden sérültről beszámolnod. Minket egyedül csak a végeredmény érdekel.

Dusán beköltözött a luxusmódon berendezett és kényelmes irodájába. Hatalmas íróasztala volt, mellette egy kényelmes fotel esetleges vendégének, és előtte két vasszék a foglyoknak, amin bilincsek és láncok lógtak. A falakon hangfogó borítás volt és az ajtó ki volt párnázva; még az ajtóján közvetlenül kívül ülő titkárnő sem tudta kihallgatni, mi megy végbe Dusán szobájában.

Dusán kényelmesen elnyújtózott, azonnal otthon érezte magát. Szivarra gyújtott, elgondolkozva füstkarikákat eregetett a levegőbe és élvezettel taglalgatta titkos tervét, aminek végrehajtására Budapestre jött.

Nem lesz nehéz Dóczy Viktort megtalálni, fontolgatta, és valamilyen váddal behozni, államellenes bűnök, szabotázs, ahogy Péter Gábor mondta, mindenkire rá lehet valamit fogni.

Dóczy Viktor letartóztatása, — Dusán tervezgette boldogan, — lesz a legelső prioritásom.

Ahogy tervezgetett és egyre jobban beleélte magát kellemes ábrándjaiba, az irodájába odakészített legjobb minőségű napóleon konyak felét már az első nap végére megitta. Berúgva és elégedetten sikerével, Dusán arcára visszataszító vigyor derült, úgy ült ott, mintha az ördög tervezgetne magának remek szórakozást és jó mulatságot.

KILENCEDIK FEJEZET

A MÉRNÖK BUKÁSA

A Mélyépítési Tervező Vállalat, a cég ahol Viktor dolgozott, kapta meg az új szocialista, illendő módon Sztálinról elnevezett csodaváros víz, csatorna és szennyvízelvezetésének tervezési feladatát. Budapesttől száz kilométerre délre a folyó mellett, és Dunapentele, a csendes kis dunai halászfalu helyében emelve, a kommunista párt irányítása és az ÁVH szigorú ellenőrzése alatt rövidesen megkezdődött az építkezés.

Az új iparváros gyárainak és kiszolgáló épületeinek tervei Moszkvából érkeztek és hamarosan, a párt fáradságot nem ismerő vezetése alatt, tucat számra emelkedtek ki a földből a kazánok, a vaskohók, az olvasztókemencék, és a hideg és meleg hengerművek. Az építkezés háborús állapotokra emlékeztető vad sietséggel haladt előre, és Viktor hat napot egy héten, de sokszor templom helyett vasárnap is reggeltől esting dolgozott, hogy tartani tudja az iramot.

A földbe süllyesztett vízcső és csatornarendszer terveinek elkészítésére, amelybe minden egyes monstrum nagyságú épületet egyenként be kellett kötni, a Nehézipari Minisztérium Viktor mérnökcsoportját jelölte ki. Egy másik mérnöki intézet készítette a tízemeletes kockaházak százainak, az unalmasan szürke irodaépületek tucatjainak, a kiszolgáló élelmiszeripari létesítményeknek és üzleteknek, és a kórházaknak terveit. Viktor feladata volt a komplex földalatti csőrendszer megtervezése, az épületek bekötése és a víz és szennyvíztisztító telepekhez, amit ugyancsak egy másik, egy harmadik mérnökcsoport tervezett, való csatlakozástatása. Viktor csoportja tervezte a szennycsatornákat, a víz és tűzvédelmi rendszer nyomócsöveit és azoknak a vízműhez való bekötését, és az összegyűjtött esővíz Dunába való elvezetését. A felelősségteljes munkakör állandó szakmák közötti koordinálást, komplikált gépezetek alkalmazását, szivattyútelepeket, nyomásstabilizálókat, szennyvízátemelő állomásokat, zsír és olajfogókat és homokszűrők alkalmazását és elrendezését igényelte. A gépek alkalmazása kissé kívül esett Viktor eddigi mérnöki tapasztalatain, mégis az új elméletek elsajátítása és alkalmazása, sajátságos elégtételt nyújtott neki, érezte, hogy a kommunista párt őt választotta ki erre a nehéz feladatra, és büszkeség töltötte el, hogy

hasznos munkát csinál. De máskülönben is, munkája hiba nélkül kellett legyen, különben szabotázs vádjával hamar letartóztatták volna.

Viktor felvette a kapcsolatot Grósz Györggyel, akinek Amerika felé jó kapcsolatai voltak és amerikai szakkönyveket szereztetett be vele. Hogy megértse a cikkeket és használni tudja a táblázatokat és a grafikonokat, angolul kezdett tanulni és hamar elsajátította, a méter-kilogrammon alapuló mértékrendszer és az amerikai inch-pond szisztéma közötti átszámítási tényezőket. Az állandó tökéletességre törekvő erőfeszítés hatalmas stressz alá helyezte Viktort, de keményen kitartott és nem követett el semmi hibát. Amikor főnöke, Kovács miniszterhelyettes a Nehézipari Minisztériumból, meglátogatta, dicsérően beszélt a kiváló mérnökhöz.

— Dóczy elvtárs, meg vagyunk elégedve a munkájával. A maga kötelességtudása és párthűsége a mi fiatal népi demokráciánk sikerének elő bizonyítéka. — Kovács krákogott egy nagyot és mély, szenvedélyes cigarettás hangján folytatta, — és nem kell, ahhoz mérnöknek lenni, hogy tisztán láthassuk, maga egy megbízható, jó kommunista.

Viktor elégedetten bólintott, Kovács elvtárssal kezet fogtak és az élmunkástabló részére valaki lefényképezte őket.

—

Odahaza Viktor beszámolt Lindának. — Kovács elvtárs üres dicsérete, borzalmasan jól hangzott, főleg ha belegondolok, hogy hat elemi után abbahagyta iskoláit, és fogalma sincs a mérnöki tudományokról és a technikai elméletekről.

— Úgy veszem észre, — Linda mosolygott, — Kovács elvtárs egész ügyesen túltette magát tudatlanságából eredő kisebbségi komplexusán.

—

Kovács elvtárson kívül, több más magas rangú kommunista vezető is észrevette az eredményeket, senkinek nem volt panasza Viktor munkája ellen. Egyik épület és gyár a másik után lett bekötve a csőhálózatba, és senki sem kételkedhetett Viktor kommunista ügyért való odaadó lelkesedésében és nem vonhatta kétségbe mérnöki tudását és az új acélváros iránt mutatott odaadását.

Viktor gyakran tárgyalt orosz mérnökökkel. Szerb nyelvismerete és a Szabadkai gimnázium szerb nyelvóráin elsajátított cirill betűs olvasni tudása, nélkülözhetetlenül használhatónak bizonyult az oroszokkal való beszélgetésekben és tervrajzaik és specifikációik megértésében. Viktor létfontosságú alkatrésze lett a gigantikus kommunista vállalkozásnak. Szakmai tudása és megbízhatósága alapján, Viktor megúszta a tisztogatásokat, az osztályharc letartóztatásait és az 1950-es évek elején végrehajtott kitelepítéseket.

—

Dusán imádta újonnan kapott hatalmát. Hamarosan megtudta, hogy Viktor sikeres lett az új rendszerben is, és mint megbízható mérnöknek a kommunista párt fontos szerepet jutatott neki az ország iparosítási programjának végrehajtásában. Viktor bizalmi beosztása még Dusán számára is nehézzé tette, magas rangú AVH tiszti rangja és reakciósok és ellenforradalmárok könyörtelen levadászásában szerzett hírneve ellenére, hogy nyomós ok nélkül Viktort vád alá vonja. Dusánnak ügyes tervet kellett kieszelnie. Némi aljas fontolgatás után, Dusánnál ez nem tartott sokáig, készen állt ördögi tervével és bejelentette magát Péter Gábor elvtárs titkárnőjénél.

Péter Gábor beengedte és Dusán felháborodott arccal, mutatva, hogy mindenre el van szánva, hogy egy, a kommunista mozgalom ellen áskálódó ellenséget lebuktatasson, rontott be főnökéhez.

— Péter elvtárs, — kezdte haragosan. — Alapos gyanúm van, hogy az acélgyártási kapacitásunk bővítésére Oroszországból leküldött titkos tervrajzok valahogy nyugati hírszerzők kezébe jutnak. Minden jel arra mutat, hogy az árulás kútfeje valahol a Mélyépítési Tervező Vállalatnál van. Az áruló leleplezése hosszadalmas és kényes vizsgálatot igényel, aminek elkerülésére legjobb lenne, ha csapdát állítanánk az illetőnek.

— Mindenkit, — Péter Gábor türelmetlenül Dusánra nézett és legyintett, — akit bármivel is gyanúsítani lehet, főleg a felelős beosztásúakat, hozass be és vallass ki. Addig üsd az árulókat, amíg alá nem írják előre legépelt vallomásukat.

— Nem tudom pontosan, hogy ki csinálja, — Dusán játszotta a tudatlant, — és nem szeretném rossz helyen kezdeni a vizsgálatot. Az illető megszagolja, hogy kémeket keresünk és felszívódik. Lehet, hogy a hagyományos módszerrel gyorsan elkapnánk egy-két jelentéktelen alakot, de a főnököt szeretném elfogni, az igazi csoportvezetőt.

— Mire van szükséged, beszélj, — Péter Gábor rámeresztette szúrós szemeit Dusánra, az ügy határozottan felkeltette érdeklődését, — ha megfogsz valami nagy halat, az nagyobb költségvetést jelent számunkra, több elismerést, fontosságunk igazolását. Időnkét puskacsővégre kell kapnunk egy-egy nagyvadat, — Péter Gábor rekedtes hangon röhögni kezdett, — ez nem kellene, hogy neked nehézségeket okozzon. Emlékezz a tézisre, aki nincs velünk, az ellenünk van.

Péter elvtárs elhallgatott, majd nagyot krákogott, zsebkendőt tartott szája elé; beléköpött, és mintha pártfogoltjának politikai felkészültségét ellenőrizné nekiszegezte a kérdést.

— Ki mondta ezt?

— Lenin.

— Na, látod, — Péter Gábor gonoszul elvigyorodott. — Nem kell messzebbre menned. A pártdoktrínában megvan minden indokolás, amire szükséged van, térj a lényegre, hallgatlak.

— Ügyesen megtervezett csapdát kell állítanunk a kémnek. — Dusán hosszú slukkot húzott szivarjából. Elgondolkozott, a füstöt messzire fújta és arrogáns hangon folytatta. — Péter elvtárs, szükségem van a segítségedre. Értesítened kellene Philby Kim-t. Philby Isztambulban van, de elrendelheti, hogy az angol kémszolgálat küldjön Budapestre egy, a bécsi magyar emigránsok soraiból toborzott ügynököt.

— És utána?

— A nyugati ügynököt beengedjük az országba és elrendezzük, hogy vegye fel a kapcsolatot egyik beépített emberünkkel. A mi emberünk munkát szerez neki a Mélyépítési Tervező Vállalatnál, azon az osztályon ahonnan én gyanúsítom, hogy a lopott tervek kiszivárognak. Azután türelmesen várunk egy darabig, ameddig a Bécsből beengedett ügynök felveszi a kapcsolatot az angol kémmel, és amikor meg van a bizonyítékunk, mind a kettőjüket letartóztatjuk. A csaléteknek használt fazont közeli megfigyelés alatt ajánlom tartani, ami okból egy harmadik, egy saját megbízható emberünket, vele egy időben felvetetünk ugyanarra az osztályra, és az majd rendszeres jelentéseket küld nekünk az események alakulásáról. Ezzel a módszerrel elejét vesszük minden nyílt konfrontáció szükségességének, a kém gyanútlanul fogja folytatni tevékenységét, amíg mi szép csendben, de hirtelen lecsapunk rá. Legfeljebb majd rebesgetik, hogy az illető nyomtalanul eltűnt, senki nem tudja mi lett vele.

— Igazi szocialista mesterelgondolás, — Péter elvtárs felállt és kezet rázott Dusánnal, — remek, így kell az osztályharcot erősíteni és alátámasztani létezésünk fontosságát. Gépeltess le javaslatodról egy rövid összefoglalót és aláírom.

—

Philby Kim, az Angol Kémszolgálat Szovjet részlegének igazgatója, a húsz esztendős magyar emigránsfiút, Bujtor Sándort választotta ki a feladatra.

Sándor tizenhét éves korában hagyta el szülővárosát, Szombathelyet és most már lassan három éve, a Transkircheni menekülttáborban tengette életét. Németül ugyan elég jól beszélt, de használható szakmája nem volt, de még problematikusabban, nem kapott munkavállalási engedélyt. Alkalmi munkákon kívül, eddig még nem tudott olyan állást találni, amit egy-két hétnél tovább meg tudott volna tartani, semmi más pénzforrása nem akadt. Sándor édesapjának kiváló termőtalajú százholdas birtoka volt, aminek megműveléséhez, főleg szántás-vetéskor és aratáskor, napszámosokat vett fel. A városi proletárság diktatúrájának kormánya a papát üldözte ezért a szorgalmáért, kuláknak titulálta, letartóztatta, és mint szegénynyúzó népellenséget a Taszári kényszermunka táborba vitette, ahol naphosszat földet

talicskázott, kézi keverőből betont öntött, és keményen dolgozott az erőltetett ütemben épített katonai repülőtér munkálatain.

Sándor, hogy elkerülje apja sorsát nyugatra szökött, de még félig gyerek volt, hiányzott neki a családi szeretet és szerette volna édesanyját meglátogatni. Az éretlen és naiv emigránsfiú rendkívülien boldog volt amikor Philby kémszolgálata felvette vele a kapcsolatot.

Philby bécsi képviselője, Froschmeuseler Werner úr atyai hangon szólott Sándorhoz.

— Sándor fiam, ez egy nagyon veszélyes megbízatás, mi ugyan minden elővigyázatosságot megteszünk, hogy biztonságban legyél, de legfőképpen rajtad múlik, hogy ne kapjanak el. A saját szád a legnagyobb ellenséged, soha senkinek ne mond el, hogy Bécsből lettél visszaküldve és soha ne dicsekedj fontosságoddal. Lapulj meg, hallgass és végezd feladatodat. Bőségesen elegendő időd lesz feladatod végrehajtására. Egy évről van szó. Ha az év letelt elmész a Budapesti Angol követségre, ott adnak neked útlevelet és állampolgárságot, és mint Anglia polgára térsz vissza Bécsbe. Elég tisztességes az ajánlat, nem?

— Az ajánlat jobb volt, mint amennyit egy fiatal emigráns valaha is remélhetett volna, — Sándor fontolgatta örömmel, és nagyon fontos személyiségnek érezte magát. — Meglátogathatom a családomat, talán apámat is, — gondolta, — és rövid úton nyugati állampolgárságot szerzek. Irigylésre méltó teljesítmény, sikeremtől mindenki el lesz ájulva a menekülttáborban.

Sándor egyáltalán nem látta előre a küldetés veszélyeit és minden különösebb fontolgatás és meggondolás nélkül, azonnal válaszolt Froschmeuselernek.

— Elfogadom, nem lesz semmi probléma.

Herr Froschmeuseler leereszkedően mosolygott, hüvelykjével és mutatóujjával megsimogatta állát és nekiállt magyarázni a részleteket.

— Kéthetes alapkiképzést kapsz. Megtanítunk a mikrofilmes fényképezőgép használatára, de legfőképpen arra, hogy hogyan viselkedj, és hogyan maradj észrevétlenül a háttérben.

Froschmeuseler itt elhallgatott, vizsgálódva szemrevételezte Sándort majd lehalkított hangon folytatta. – Kapcsolataid nevét és telefonszámát könyv nélkül meg kell jegyezned, nem írhatsz le semmit.

Sándor nem felelt, csak pislogott nagy okosan. Froschmeuseler várt, majd megkérdezte.

— Nincs semmi kérdésed?

— Nincs, —Sándor felelte és hangjában nyoma sem volt az aggodalomnak vagy a hitetlenkedésnek.

—

A következő két hét alatt Sándor kicsit okosodott, bár főleg csak ténfergett Philby irodájának környékén és elenyészően keveset sajátított el. Amikor letelt a kijelölt gyakorlóidő Froschmeuseler behívta magához.

— Remek, kitűnően elvégezted az előkészítő tanfolyamot, — a kémfőnök kezdte dicsérően, és íróasztala alsó fiókjába nyúlt. — Itt van minden, amire szükséged lesz, egy miniatűr nagyságú amerikai Kodak fényképezőgép, három tucat mikrofilmtekercs, egy pénztárca tele magyar százforintosokkal és egy valódi magyar személyi igazolvány.

Froschmeuseler kinyitotta a kicsiny könyvecskét, szemei kerekre tágultak és felkiáltott. — Micsoda tökéletes munka, pontosan olyan, mintha a Szombathelyi rendőrség állította volna ki, — majd elhallgatott és kissé csendesebben hozzátette, — ezt arra a valószínűtlen esetre mondom, ha valahol igazolnod kell magadat. Ha leállítanak valamiért, csak ragaszkodj ahhoz, hogy soha nem jöttél ki nyugatra, mindössze Budapestre mentél állást keresni.

Froschmeuseler ismét várt egyik kicsit és, hogy Sándor nem szólt semmit megkérdezte. — Van valami kérdésed az eddigiekkel kapcsolatban?

— Nincs, — Sándor megrázta a fejét, mindennél jobban érdekelte a csomag, ami már szinte az övé volt, bár Froschmeuseler még mindig a kezében tartotta.

—

Estefelé a kocsiján Froschmeuseler a magyar határig vitte Sándort, az éjszaka kellős közepén egy sötét, erdős helyen, nem messze Szombathelytől, de még az osztrák oldalon megállt, és letette utasát. Sándor jól ismerte a környéket, az összes dombokat és a dűlőutakat, és a sötét, csillagtalan éjszakában bízva nyugodtan gyalogolva megindult a magyar határ felé. Sándornak senki sem mondta, hogy a határ nemrégiben el lett aknásítva és le lett zárva szögesdróttal, és hogy dróthúzásra működő figyelmeztető rakéták voltak mindenfele eldugva, és százméterenként, a fából készült magasleseken elbújva, gépfegyveres ávóskatonák őrizték a népi demokráciát.

De Sándornak nem kellet aggódnia semmiért. A szektor magyar határőrparancsnokát jó előre értesítették az angol kém jövetelének pontos helyéről és idejéről. A parancsnok kikapcsoltatta az elektromos mozgásérzékelőket; a szögesdrótot és a jelzőhuzalt felszedette és az éjszakai ügyeletre kijelölt határőröket behívatta irodájába.

— Ma éjszaka egy angol ügynök fog átjönni a határon és engedjétek át. — parancsolta oktató hangon és a rangidős határőrkáplárnak odanyújtotta Bujtor Sándor fényképét.

—

Éjfél körül, kényelmetlenül hasalva a tüskebokrok aljában, és eltűrve, hogy sarlókalapácsos derékszíjkapcsuk belenyomódjon a száraz levelekkel és gallyakkal terített sziklás talajba, a két géppisztolyos határőrkatona nyugodtan nézte Sándort, aki idegesen és ugrásra készen szedegette lábait befele Magyarországra. Öt perc elteltével a katonák visszamentek őrtornyukba és rádión jelentették parancsnokuknak.

— A betolakodó átlépte a határt.

Sándor begyalogolt a szombathelyi vasútállomásra és jegyet vett Budapestre. A vonaton kényelmes kupéülést kapott és nem vette figyelembe a jólöltözött, városias úriembert, aki időnként sanda pillantásokat vetett felé. Úgyszintén elmulasztotta megfigyelni azt a jó néhány civil ruhás rendőrt is, akik egymást váltogatva minden lépését kísérték, és úgyszintén fogalma sem volt, hogy az angol ügynök, akivel Budapesten fel kellett vennie a kapcsolatot, a kommunistáknak is dolgozott és rendszeres jelentéseket küldött az ÁVH-nak.

—

A Mélyépítési tervező Vállalat személyzetis főnöke, egy elvhű, bár idült alkoholista tagja a kommunista pártnak, feltárcsázta Viktort és lerendelte irodájába.

— Dóczy elvtárs, nagyszerű híreim vannak. A párton belül mindenkinek tudomása van arról, hogy osztályod milyen kitűnő munkát végez lent Sztálinvárosban, — itt a személyzetis megállt és jóindulatú elismeréssel vigyorgott Viktorra, — az igazgató elvtárssal együtt felmértük várható munkaleterhelésedet és a fejlesztendő iparkapacitás küszöbön álló követelményeit, aminek alapján elegendő keretet tudtunk biztosítani a költségvetésbe, és elhatároztuk, hogy két új alkalmazottal bővítjük csoportod személyállományát. Mind a két új alkalmazott, gyorsfelfogású és munkaszerető fiatal kommunista. Biztosak vagyunk benne, hogy jó hasznukat fogod venni és találsz nekik elegendő munkát.

A személyzetis kezet rázott Viktorral, és amikor az elhagyta szobáját kiitta az előre odakészített kisebb vizespohárnyi szilvóriumot.

Következő hétfő reggel a személyzeti főnök titkárnője, egy töltött ruca kinézésű, sötétlilára festett hajú nő, kitöltette a két fiatalemberrel a munkavállaláshoz szükséges űrlapokat és felkísérte őket Viktor irodájába, a harmadik emeletre.

— Dóczy elvtárs, engedje meg, hogy bemutassam Bujtor Sándor és Köles László elvtársakat, akik a maga csoportjához lettek beosztva. Köles elvtárs a Székesfehérvári földmérő és geodéta iskola végzett növendéke és Bujtor elvtárs pedig, többévi gyakorlattal rendelkező műszaki rajzoló, aki ez idáig a Szombathelyi Tervezőintézetnél dolgozott. Fogadja őket elvtársi szeretettel, adjon nekik elegendő munkát, hogy be tudják bizonyítani dedikált hozzáállásukat a szocialista társadalom dialektikus alapjainak lerakásához.

Viktor tartózkodóan mosolygott és gondolta. — Na, ez a kis nő is jól tudja csűrni-csavarni a kommunista dogma irányelveit.

Az alacsony és kövérkés titkárnő, miután választ nem kapott vonalasan előadott bemutatásra, úgy érezte megtette a magáét, és orrcsavaró szocialista illatfelhőt húzva maga után, emelt fejjel kisétált a szobából.

Sándor szorgalmas munkaerőnek bizonyult, munkaidő végén soha nem rohant haza, és munkáját befejezni sokszor este hatig-hétig is bennmaradt. Viktor hamar felfigyelt a fiú használhatóságára, felismerte, hogy komolyabb feladatokat is rábízhat, jóval többet, mint amennyit az átlagos szocialista beosztottól elvárhatott, akik főleg pletykázni és kávézni szerettek és egyáltalán nem érdekelte őket a produktivitás és a munka hatékony elvégzése. A szoba ajtaja, ahol Viktor a titkos terveket tartotta, napközben rendszeresen nem volt bezárva, néha félig nyitva is maradt. Viktornak még álmában sem ötlött volna eszébe, hogy valaki le akarná fényképezni az orosz terveket. A tervekről szinte mindenki azt tartotta, hogy idejétmúlt technikát képviselnek és komoly ipari létesítmények és vasgyárak felépítésére nem lenne szabad használni őket.

Idősebb mérnökök, akik még emlékeztek a magánipar vagy a németek készítette tervrajzokra, elnézően mosolyogtak, ha orosz dokumentációkat kellett használniuk. Viktor szabad kezet adott beosztott mérnökeinek és fiatal szerkesztőinek és munkaidő alatt nem lakatoltatta le a szekrényeket ahol az orosz tervrajzokat tartotta. Rövid időn belül annyira megbízott Sándorban és Lászlóban, hogy kölcsön adta nekik a kulcsot és megkérte őket, hogy mielőtt hazamennek, zárjanak el minden éjszakára. Viktor utasította titkárnőjét, ha ő kiszálláson van Sztálinvárosban, vagy órákig bent kell ülnie egy soha véget nem érő gyűlésen a két fiatalembernek odaadhatja a kulcsot.

Viktornak nem tűnt fel, hogy Sándor rendszeresen bent maradt munkaidő után, és fogalma sem volt, hogy beosztottja fiókról fiókra haladva sorra lefényképezi az orosz tervrajzokat. Sándor hamarosan elhasználta az első két mikrofilm tekercset és elhelyezte az előre kijelölt letéthelyen. Viszonzásul, ugyanazon a titkos helyen, mindig talált egy sárga borítékot, amibe általában kétezer forint körüli összeget talált.

Dusán saját maga emelte ki a titkos helyről a mikrofilmeket, és beletette Viktor dossziéjába. Dusán, minden adatot, amit lehetett beszerzett Viktorról. A Sztálin út 60 alatti irodájában őrzött irathalmaz egyre vastagabb lett, és többek között, Viktor háború alatti tevékenységét vizsgáló tárgyalás levonatait is tartalmazta.

Köles László igaz munkahelye a hírhedt ÁVO volt, és a fiatalember, gyakran, sokszor hadnagyi ruhájába öltözve, tiszteletét tette Dusánnál. Jelentette, hogy Dóczy elhanyagolja kötelességét, gyakran bezáratlanul hagyja a titkos szoba ajtaját és gyanúsan megbízik új beosztottjában, Bujtor Sándorban. Felelőtlenül eljárva titkosított adatokat bocsájt rendelkezésére, és gyakran speciális megbízatásokat ad a tapasztalatlan rajzolónak.

Miután Dusán összegyűjtött hat mikrofilmtekercset, négyet Kölesnek adott és utasította, hogy egy borítékba tett kétszáz angol fonttal együtt rejtse el Viktor íróasztalában.

Köles László hadnagy napokig gondosan figyelte Viktor tevékenykedését, és amikor alkalom adódott, elrontotta az alsó fiók zárját. Este, amikor munka után, gondolván, hogy gondosan bezárta íróasztalát, Viktor nyugodtan hazament, László visszatért az irodába, kinyitotta Viktor íróasztalát, és lenyúlt a legalsó fiók fenekére. A magával hozott pontos méretre előre kivágott furnérlemezt, Viktor amerikai mérnöki könyvei alá a fiók aljába helyezte. Az így kialakított dupla fenékbe elrejtette a mikrofilmeket és a kétszáz angol fontot tartalmazó borítékot.

—

Másnap három civil ruhás ÁVH rendőr jött be Viktor irodájába, betették maguk mögött az ajtó és rátámadtak.

— Hol vannak a mikrofilmek?

— Miféle mikrofilmek? — Viktor tiltakozott, hirtelen nem volt képes felfogni a helyzet veszélyességét, – fogalmam sincs, miről beszélnek.

Azonnal megkapta a választ.

— Maga egy angol kém, és jobb lesz, ha abbahagyja a hazudozást. Ha beismeri tetteit és segíti a munkánkat, még könnyíthet sorsán.

Mintha hirtelen minden vére remegő lábaiba tolult volna, Viktor elsápadt és nem kapott levegőt. Mellkasa összeszorult, jeges rémület mart szívébe és kezével megragadta íróasztala szélét. De reszketését nem tudta csillapítani, az ÁVH soha nem tréfált, ahova kimentek, onnan mindig elvitték, akit akartak. Soha nem tévedtek, és akkor is igazuk volt, ha nyilvánvalóan hazudtak. Legtöbb esetben áldozatuk nyomtalanul eltűnt és többet soha senki nem hallott az elhurcoltról. Viktor ijedten gondolta, eljött az ő ideje, valakinek az útjában van és el akarják tüntetni. Talán valami magas rangú kommunistát akarnak betenni helyébe. De nem volt hajlandó hinni a saját szemének, nem lehet igaz, ami történik vele.

— Nem vagyok kém, soha nem is voltam. — Victor védekezett, — vezető beosztású mérnök vagyok, aki az egyik legfontosabb kommunista program…

Nem tudta befejezni, az egyik ávós vadul ráordított.

— Álljon a fal mellé és fogja be a pofáját, ne vesztegesse az időnket.

Az ávósok vezetője Viktor íróasztala mögé ment, lenyúlt és kihúzta a baloldali legalsó fiókot. Kirángatta az ott lévő amerikai szakkönyveket és olyan erővel csapta azokat az asztalra, hogy a könyvek hatalmas zajjal leestek a földre.

Az ávós tovább ordított, — amerikai könyvek? A mi marxista leninista szakkönyveink magának nem elég jók, a mi sztálinista mérnökeink tudását maga kutyába se veszi, magának a dicsőséges kommunizmus semmi.

Az ávós mélyebben nyúlt a fiókba, felemelte a furnérlemezt, kihúzta a mikrofilmeket és a pénzes borítékot a kétszáz angol fonttal.

— Ez mi? – üvöltötte rettenetes gyűlölettel, és rekedtes, agyoncigarettázott, hangja remegtette a falakat.

— Fogalmam sincs, — Viktor magyarázta halálra váltan, — nem az enyémek, én nem tettem oda semmit. Életemben soha nem láttam még ezeket a tárgyakat.

— Nem a tied, te szemétláda hazaáruló, kinek az íróasztala ez? Ehhez senki másnak nincs kulcsa csak neked.

Az ávós visszakézből pofonvágta Viktort, és balkezét hatalmasan meglendítve teljes erővel bevágott mellkasába. Az ávós öklében bokszer volt, az ütés ereje megállította Viktor szívverését és a szerencsétlen mérnök hangtalanul összecsuklott. Egymást ritmikusan felváltva a két másik ávós többször gyomron rúgta és vadul ütlegelve a földön heverő embert betörték néhány bordáját. Viktor éles fájdalmat érzett testében és a vér kijött a száján. Megpróbált felállni, de újabb ütést kapott és térdre rogyott.

— Mondtunk neked, hogy fogd be a pofádat. Majd a népbíróság előtt jártasd a szádat, most azt mond meg, ki a cinkostársad, kivel működsz együtt?

— Ne tudok semmiről semmit, — felelte Viktor és vért köpött.

— Hazudsz, gondolkozz, kicsit erőltesd meg az agyad. Tudod-e, hogy ez az alak kicsoda?

Még két ávós jött be a szobába és magukkal hozták Bujtor Sándort. Bujtort nagyon megverhették, szemei be voltak dagadva, füléből csurgott a vér, és rémségesen meg volt ijedve.

— Ezt az alakot megfigyeltük, ahogy elhelyezi a mikrofilmeket a rejtekhelyen és megtaláltuk nála a fényképezőgépet. Ez egy kém és te jogosítottad fel, hogy a szigorúan titkos tervekhez hozzáférhessen?

— Bujtort a személyzeti osztály vette fel, bíznom kellett benne. Soha nem gondoltam volna, hogy mikrofilmes géppel fényképez.

— Igen? — mondta az ávós gúnyosan. — A ma délutánra kijelölt pártfeladatot már majdnem elvégeztük, — gondolta és kissé lenyugodott, majd rosszmájú hangon folytatta, — de tudtad, hogy kém, és összejátszottál vele. Ezzel beismerted bűnösségedet. Gyerünk, lódulás, a többit majd a Sztálin út 60-ban kiszedjük belőled. Ott majd nem leszel ilyen pofátlanul magabiztos.

A hosszú fekete bőrkabátokba öltözött ávósok elvitték Viktort és Sándort. Nem engedték meg, hogy Viktor telefonáljon feleségének. A munkatársak, akik szemeláttára Viktort bilincsekbe verve elvezették, fagyos némaságban ültek asztalaiknál, lehajtották fejüket, és nem mertek felnézni. Mereven, szinte élettelenül csak maguk elé bámultak és egy szót sem mertek volna mondani főnökük védelmében. Munkatársak, akik mindössze egy órával ezelőtt még a legnagyobb tiszteletet éreztek iránta, és mint a legkiválóbb mérnököt és osztályvezetőt végtelenül nagyra becsülték, nem mertek tiltakozni a brutális eljárás ellen. Még ki sem lépett szobájából, máris pálcát törtek felette. Az

ÁVH emelte vádakat senki nem merte kétségbe vonni, hacsak a tiltakozó nem akarta maga is elveszteni jogait és szabadságát és hajlandó volt csatlakozni az elhurcolthoz.

—

Aznap este, mint majdnem minden nap, Linda késő éjjelig várt Viktorra, de ma éjszaka férje nem jött haza. Tíz óra felé lefektette a gyerekeket, elkezdett egy könyvet olvasni és várt. Abban még nem volt semmi szokatlan, hogy Viktor nem jött haza, de az még soha nem fordult elő, hogy ne telefonált volna, és ne tudatta volna Lindával, hogy le kellett mennie Sztálinvárosba, és ne mondta volna meg, hogy másnapra is ott kell maradnia vagy késő éjszakába nyúló váratlan értekezleten kell jelen lennie.

Linda feltárcsázta Viktor munkahelyét, de senki nem vette fel a telefont. Rossz előérzete támadt, — a néma késedelem mögött valami komoly dolog lehet, — gondolta. Próbált olvasni, de rettenetes aggodalmát nem tudta elűzni. Elfáradt, elálmosodott és, mintha mint Csipkerózsika a tündérmesében álomkóros betegséggel lenne megverve, szemhéja ólomnehézzé vált és lassan lecsukódott. Ásítozva és szédelegve elvánszorgott az ágyig, felvette hálóingét és éjfél fele lefeküdt az ágyba.

A sötét éjszaka kellős közepén, talán két órával lefekvés után a lakáscsengő fülsértő hangja ébresztette fel. Magára vett egy köpenyt és kibotorkált, hogy megnézze ki az. A bejárati ajtó oldalablakán kinézett, zseblámpafényt látott és felismerte a házmestert, akit négy, fekete bőrkabátos, ellenséges tekintetű férfi vett közre.

A férfiak kívülről meglátták Lindát és megverték az ajtót.

— Kinyitni. Államrendőrség. Házkutatás.

Lindának nem volt választása, kinyitotta az ajtót. Álmos volt, nem egészen tudta felfogni mi történik. — A férjem nincs idehaza, — hebegte tiltakozóan.

— Tudjuk, — Linda megkapta a választ, és a következő pillanatban a négy bőrkabátos benyomult az ajtón. Az egyik durván a fal ellen lökte és pisztolyt tartott halántékához.

— Van még valaki más is a lakásban?

— Csak a gyerekeim.

— Hívja ide őket.

Nem volt szükség a hívásra. A zaj felébresztette a gyerekeket, és mind a hárman kitéblábóltak az alvószobából. Az előszoba éles fényében álmosan hunyorogva megálltak, és mintha védeni próbálnák anyjukat vagy védelmet keresnének nála, körbevették Lindát és furcsa, gyerekesen kíváncsi szemekkel méregették az éjszakai betolakodókat. A helyzet szörnyűségét nem tudták teljesen felfogni és talán éppen azért, nem estek pánikba és nem kezdtek hisztérikusan sírni. Gyerekek voltak, de már annyit tudtak, négy pisztollyal fenyegetődző ávóssal jobb lesz nem kikezdeni. Már sokszor hallottak

házkutatásokról, letartóztatásokról és az államvédelmi szolgálat brutalitásáról, talán természetesnek vették vagy elfogadták, ma éjszaka rájuk került a sor.

Linda óvatosan megszólalt. — Mit keresnek? A férjemmel van ez a dolog valami kapcsolatban?

Az egyik bőrkabátos, alacsony, csontos pofájú, goromba alak, nem mutatott semmi szimpátiát a három gyerekes anya iránt és fenyegetően beleordított Linda arcába.

— Maga nagyon jól tudja, hogy mit keresünk.

A többi három ávós, kormány fizette és alkalmazta éjszakai banditák, nekiálltak és átkutatták az egész lakást. Egymásután kihúzták a fiókokat, tartalmukat kiürítették a földre, félrehúzták a bútorokat, benéztek a szőnyegek alá, és a padló parkettái alatt titkos rejtekhelyek után kopogtattak. Több mint egy óra eltelt, de az ávósok nem engedték Lindát és a gyerekeket elmozdulni a fal mellől. A gyerekek nyűgösködni kezdtek, és ijedt, vékony hangon, apró nyafogó sírássokkal kérdezgetni kezdték anyjukat.

— Anyu, miért vannak ezek itt? Hol van apja?

A könyveket, melyeknek írói a kommunista feketelistán voltak az ávósok halomba rakták, összeszedték a Viktor munkájával kapcsolatos iratokat és a Rimamurányi részvényekkel együtt berakták őket egy bőröndnagyságú kartondobozba. Felleltározták Linda ruháit és listát készítettek a lakásban talált tárgyakról. Elvették Linda ékszereit és végül megtalálták a ládikót, amelyben a napóleon aranyak lapultak. A dobozban több mint száz darab értékes pénzérme volt, ami az ötvenes évek elején hatalmas vagyonnak számított.

A négy ávós vigyorogva örvendezett, mintha cáfolhatatlan bizonyítékot találtak volna és valami szörnyű bűn elkövetésére szőtt terveket lepleztek volna le. Az egyik, a legfélelmetesebb szörnyalak, valószínűleg a rangidős tiszt, berakta az ékszereket és a napóleon aranyakat egy terjedelmes vászonzacskóba és betette aktatáskájába.

Az ávósok hajnal felé befejezték a házkutatást és kezdtek kifele takarodni a lakásból. Linda kérlelően utánuk szólt.

— Kérem, legalább azt mondják meg, hol a férjem.

A sort bezáró pribék, egy pillanattal mielőtt bevágta az ajtót Linda orrára, hátrafordult és rámeresztette a szemét. Linda megijedt, hátraugrott és sarkát a szenesládába beütve szinte hanyatt esett.

— Sztálin út 60, majd ott megkapja a választ. — Az ávós felelte, és ahogy fordult kabátja szárnya alatt megvillant a pisztolytáska. Az ávósnak duzzadt ajkai és vereses szőke haja volt, és aránytalanul nagy horgas orra, mint egy sziklagerinc emelkedett felfele. Visszataszító vonásai ellenére arca valami furcsa, váratlan együttérzést tükrözött áldozata iránt és hangjába egy jobb, hogy veled történik és nem velem érzés mellé leereszkedő sajnálkozás vegyült.

— A férje le van tartóztatva, kémkedett és szabotálta a szocializmus alapjainak lerakását.

Kimentek és az ajtót bevágták maguk után. Linda sokáig kővé meredve állt az ajtó mögött, mozdulni sem mert, lélegzeni sem tudott, és a gyerekek elkezdték rángatni köpenyét.

— Kik voltak ezek, anyu? Banditák, és kiraboltak minket?

— Sokkal rosszabbak annál, — Linda suttogta. Hogyan magyarázza el a gyerekeknek, hogy ma éjszaka legszörnyűbb rémlátomása vált valósággá? Amitől már régóta rettegett, férje le lett tartóztatva és főbenjáró bűnnel van vádolva.

Mit tegyek? Töprengett, és az ablakon keresztül meglátta a hajnal első derengő fényeit. Nekiállt reggelit készíteni, és amíg a gyerekek ettek töprengett, de csak egyetlen dolog ötlött eszébe, vissza a Ferencvárosba, vissza az eredetére, az egyetlen helyre ahonnan segítséget remélhetett.

— Meglátogatjuk Annus nénit, — mondta.

A huzatos, hidegen barátságtalan villamoson egymáshoz bújtak, és ahogy a sárga alkotmány a síneken hangosan csikorogva a Haller utca felé zötyögött álmosan szürke szemük irigyen nézte a többi utast, akik bár szerencsétlen proletárok voltak, de közel sem voltak akkora bajban, mint ők. Vigasztaló, anyai melegséget keresve a két fiú szorosan hozzábújt Lindához, aki ölében tartotta Ilonkát.

A kislány morcosan összehúzta száját és lerítt róla, hogy gyűlöli az egész világot. Rettenetesen megijedve a következményektől, a szorongató félelem megbénította a rettenetes tragédiával sújtott család kedvét és egész úton egy hangot sem mertek szájukon kiadni.

—

Linda felébresztette Annust és elmagyarázta mi történt.

— Itt hagyhatom nálad a gyerekeket, amíg kiderítem, hogy mi történt Viktorral?

Annus nem esett pánikba. Évtizedek kemény megélhetési küzdelme már régen megkérgesítette ahhoz, hogy jelenetet csináljon és sírni kezdjen. A Haller utcai proli házban már minden szörnyűséget látott és egyetlen rémtörténet sem volt neki újdonság. Minden tiltakozó hang nélkül magához vette a gyerekeket, és könnyek nélkül, csak csendben, némán rakosgatva öltözködni kezdett. Szívesen hajlandó volt átvenni az édesanya feladatát, egy szerepet, amit magányos vénlány életében titkon, olyan nagyon és mindig óhajtott.

Annus villamoson elvitte a gyerekeket az iskolába és Linda nekiindult, hogy megtudja mi lett férjével. Egyenesen a Sztálin út 60-ba tartott, vagy, ahogy még magában mindig mondogatta, az Andrássy 60-ba, az ÁVO központi terrorépületébe és főhadiszállására.

Megpróbált bejutni, de a főkaputól két méternél messzebbre nem jutott. Az épületen belül egy mennyezetig érő tömör tölgyfakapu állta útját, aminek aljában kicsiny személybejáró volt vágva. A személybejáró jobboldalán elreteszelt ablaknyílást látott és azon bekopogott.

Az ablakzárót nem húzták el, de egy durva férfihang kiszólt.

— Mit akar?

Linda próbálta magyarázni látogatásának a célját az ismeretlennek, akinek még az arcát sem láthatta, de két mondat után az illető belevágott szavába.

— Várjon.

Egy órával később egy láthatatlan kéz félrehúzta az ablakot elzáró vaslapot és a durva férfihang rekedten odakiáltott neki.

— Dóczy.

Linda odafutott az ablakhoz, egy pillanatra reményt érzett, ha mást nem, végre valami információt fog kapni. Az ablak mögött egy marcona kinézetű vénember ült, tekintetében izzott az alávaló, kommunistaellenes bűnözők iránti gyűlölet és megvető hangon közölte Lindával a hírt, amitől a szegény asszony legjobban rettegett.

— A maga férjét államellenes tevékenység, szabotázs és kémkedés vádjával hozták be ide tegnap. Ha tudunk bővebbet, majd értesítjük magát.

A vén munkáskáder nem várt válaszra, bevágta a vaselzárót és Linda hallotta távolodó lépteit. Megdöbbenve és felháborodottan, Linda ott maradt egyedül és nem tudta mitévő legyen. Várt, hosszú idő eltelt; a beállt csendben hallotta a tömör fakapu túloldalán kopogó írógépeket, személytelen, érdektelen és vele nem törődő hangokat és egy idegen világ nevetéseit, telefonok csengését és érthetetlen beszédhangokat.

Senkit nem érdekelt a háromgyermekes anya bánata, feje tetejére fordult élete és az, hogy utolsó értéktárgyait is elveszítette és, hogy nem tudta hol van férje, és mi lesz a sorsa gyermekei apjának. Még csak nem is voltak hajlandók szóba állani vele. Sorsára hagyva és elárvulva, Linda úgy érezte, hogy az emberiség tagadta ki sorai közül.

—

Mintha ördögök hurcolták volna keresztül a poklok kapuján, az ávós pribékek lelökdösték Viktort a régi szenespincébe és keresztülvezették egy hosszú folyosón ahonnan számos börtöncella nyílt. A fal vörösbarna színűre volt festve, és a földet penészszagú, szintén sötétbarna szőnyeg borította, amely hangtalanul elnyelte lépteik tompa zaját.

Viktor keserű gúnnyal gondolta, a sötét színek azért lettek választva, hogy a vérfoltok könnyen ne látszódjanak rajtuk. A dróthálóval védett elektromos lámpák éles fénnyel világították meg a szörnyű helyet és a szőnyegbe beívódott rothadó vér szaga fojtogatta Viktor tüdejét. Csend volt, még az őrök is csak suttogva beszéltek egymással vagy jelbeszédet használtak. Viktort

belökték egy szűk cellába ahol a földön víztócsa állt és fekvőhelynek egy durva vászonból vart, lazán megtöltött szalmazsák volt ledobva.

A sarokban rozsdás pléhvödröt látott, amit hetente legfeljebb csak egyszer üríthetek, mert, ahogy belépett a penetráns bűz brutálisan mellbe vágta.

Teljesen elkülönítve a világtól, Viktor többé nem érzékelte az idő múlását, és nem tudta meddig lehetett odalent bezárva. Hetekre, talán hónapokra, többé nem tudta számolni a magánzárkában eltöltött napokat. Aludni nem tudott és minden lassan vánszorgó perc örökkévalóságnak tűnt. A haja hosszabb lett, szakálla kinőtt és kiéhezett teste csontvázzá fogyott. Elméjében szinte megzavarodva tengődött és sokszor azt sem tudta, hogy életben van-e még. Hosszú idő elteltével, mire már szinte belebolondult a körülményekbe, a szokásos őrrel egy mélynövésű, veres hajú orvos jött be zárkájába, megmérte pulzusát, benézett szájába és bólintott.

— Elég egészséges, vihetik.

Az orvos után borbély jött, levágta Viktor haját és megborotválta. Egy fiatal ávós sorkatona rettenetes szagú fertőtlenítőt fecskendezett rá és két idősebb ávós felvezette a harmadik emeletre. Keresztülmentek vele egy titkárnői helyiségen és beléptek egy szobába ahol a falakat és az ajtót hangfogó párnázás borította.

Viktor felemelte tekintetét és meglátta Dusánt, aki egy nagy íróasztal melletti kényelmes vendégszékben ült keresztberakott lábakkal. Az íróasztal mögött egy hosszú orrú, tömött bajuszú, és laposan hátrasimított és zsírosan csillogó fekete hajú, rémségesen visszataszító külsejű ronda férfi gubbasztott mérgesen. A két ávós fogdmeg bent maradt a szobában és a főnök parancsait lesve és a fal mellett készenlétben állva várakozni kezdtek.

A bajuszos férfi egy vastag dossziét tanulmányozott. Dusán gúnyosan méregette Viktort és kegyetlen, szadista kifejezéssel arcán bármi gonosztett végrehajtására képesnek látszott. Dusán jelenléte meglepte Viktort, nem tudta, hogy volt szobatársa és ellenfele Magyarországra jött és ávós tiszt lett belőle, de most már legalább rájött, és a felismerés a legrosszabbra is felkészült fatalista megnyugvást adott neki, végre világosan látta letartóztatásának okát. Dusán által aljasan és alattomosan kitervezett csapdába ejtették.

Az íróasztal mögött ülő férfi megszólalt. — Péter Gábor vagyok, magának nagy szerencséje van, hogy én hallgatom ki. — Péter Gábor Dusán felé intett. — Köszönje ezt régi barátjának. Pugasits elvtárs kezességet vállalt magáért, és biztosított bennünket, hogy maga segíteni fog nekünk az ügyet kivizsgálni.

Ennél a szónál Péter Gábor rácsapott az asztalra és Viktorra meredt.

— Igaz ez? Maga tényleg ilyen jó elvtárs?

— Semmi rosszat nem követtem el a demokrácia ellen, — felelte Viktor, — fogalmam sincs, mivel vádolnak.

Dusán felordított, — pofa be, — és intett az egyik őrnek. Az közelebb lépet Viktorhoz és ököllel, pontosan a szíve táján belevágott a mellkasába.

Viktor megtántorodott, elállt a lélegzete, de lábán maradt; a világ elsötétedett előtte és az ávós durván káromkodott.

— De erős szíved van, te rohadt fasiszta.

Péter Gábor belelapozott Viktor dossziéjába. — Magának nyilaskeresztes építőipari vállalata volt. — mondta. — Maga rengeteg zsidó kényszermunkást alkalmazott és nyomorgatott.

— Nem igaz, — Viktor védekezett, — a háborús bűnöket vizsgáló bizottság minden vád alól felmentett minket.

Dusán ismét intett az őrnek, az ütött és ezúttal Viktor száját és állkapcsát találta el. Viktor száján kibuggyant a vér és orra feldagadt, és teljesen úgy kezdett kinézni, mint egy véres malacfej a vágóhídon.

— Hazug disznó, az a tárgyalás a néphatalom győzelme előtt volt. Azok az árulók, akik akkor neked lehetővé tették, hogy szabotáld újjáépítési erőfeszítéseinket már régen likvidálva lettek. A hatalom most már a mi kezünkben van. Egy millió amerikai dollárnyi összeget próbáltál ellopni a nép vagyonából. Nem akartad feladni kapitalista vállalkozásodat, és továbbra is ki akartad zsákmányolni a munkásosztályt. Mindezt az után követted el, hogy a demokratikus szabad választásokon a néphatalom már győzött. Befurakodtál legnagyobb szocialista vállalkozásunkba. Miért, kérdem én, hát azért, hogy kémkedj angol főnökeidnek. El akartad szabotálni becsületes munkánkat. Azt akartad, hogy ne sikerüljön nekünk a szocializmus. Megtagadtad követni a szovjet nép útmutatását és nem fogadtad el a dicsőséges Sztálin vezetését. Amerikai szakkönyveket használtál, az orosz mérnökök könyveit semmibe vetted.

A két ávós pribék felváltva kezdte ütlegelni Viktort. Mint két erdei favágó a nagyfűrésszel, gumibotjaikkal ritmikusan hol balról, hol jobbról verték áldozatuk gyomrát, hátát és lábait. Viktor ide-oda tántorgott, rettenetes fájdalmakat érzett, de próbált a lábán maradni. Meleg, ragadós nedv folyt ki füléből, szájából-orrából dőlt a vér, és egyre több nyitott seb hasadt ki lábain és karjain. Ruhája átnedvesedett és terjengő, cinóberveres vérfolttérképek rajzolódtak ki rajta.

— Dóczy átverte szovjet felszabadítóinkat is. — Dusán vette át a szót Péter Gábortól. — Találkozóra csalta őket, megjátszotta, hogy ő kiváló mérnök és segíteni fogja őket valami képzeletbeli német tüzérség elhallgattatásában. De Dóczy, segítség helyett, cinkostársaival együtt összeverte a bennük bízó orosz elvtársakat és meglógott. Az irányzat világos; Dóczy egy aljas reakciós és a nép ellensége. Soha nem fog megváltozni, soha nem fogja beismerni bűnösségét, még a legsúlyosabb bizonyítékok terhe alatt sem.

Péter Gábor feldühödött és idegesen intett kezével. — Vigyék innen. Tanítsák meg kesztyűbe dudálni, de úgy, hogy sose felejtse el. Mutassák meg neki, hogy mi kemények is tudunk lenni, ha akarunk.

A két őr lerángatta Viktor a pincébe. A leghátsó szobában letépték róla az inget, lekötözték egy priccsre és addig korbácsolták a hátát, amíg a véres bőr cafatokba nem szakadt le róla és alatta kilátszott a nyers hús. Verés után kezeit és lábait összekötözték és bedobták cellájába. A rutinszerű szörnyűség, az ütlegelés és a nyirkos szalmán való rekuperáció másnaponként ismétlődött. Néha Dusán is lejött végignézni, hogyan bánnak el az ávóspribékek Viktorral és boldog vigyorgással szemlélte a tortúrát. Alkalomadtán széket is hozatott magának és konyakot, a kövérkés titkárnőt ölébe ültette és a szoknyája alá nyúlkált, amíg két hóhérlegénye egymással versengve ütlegelte a szinte eszméletlen áldozatot. Három hét után, Péter Gábor elvtárs ismét behozatta Viktort magához és öt oldal terjedelmű gépelt irathalmazt nyomott orra alá.

— Itt van a maga vallomása, írja alá és akkor nem kell tovább vallatnunk magát és abbahagyhatjuk az ütlegelést. — Péter elvtárs arcára ördögi vigyor ült ki, — de a legkiválóbb dolog összes jóságunk között, feltéve, ha önként bevallja tetteit, nem fogjuk behozni feleségét, mint cinkostársat és összeesküvőt. Ugye maga nem szeretne nejével idelent találkozni, nem hiszem, hogy örülne őnagyságát bilincsekben és összeverve látni. Az aranyérméket megtaláltuk a lakásukban. Nyilvánvalóan abból akarták pénzelni a kommunista népkormány ellen szervezett felkelésüket.

Viktor nem bírta tovább, nem volt ereje továbbharcolni, Linda nevének említése végleg megtörte ellenállását.

— Ha békét hagynak feleségemnek, aláírom, amit kérnek.

— Okos ember, — Péter Gábor felelte gúnyosan és Viktor orra alá tolta a papírokat. Viktor elvette a felajánlott töltőtollat és anélkül, hogy megnézte volna mit ír alá, alákanyarintotta nevét. Tudta, ezzel a fáradsággal a saját halálos ítéletét is aláírhatta volna.

Mielőtt visszaadta az aláírt vallomás megnézte a dátumot, 1951. december 24, karácsony estéje.

Az ávós őrök elvezették Viktort. További ütlegelést kockáztatva Viktor még egy pillantást vetett Dusánra. Dusán kényelmesen hátradőlt székében; az arcán bujkáló győzedelmes vigyor maga volt a kielégült gyűlölet megtestesülése. Dusán végre betöltötte bosszúját. Homokszínű ávós alezredesi egyenruhájában, valamikor férfiasan vonzó arca, ma ördögien alantas, visszataszító önteltséget mutatott.

Viktornak már erkölcsi ereje sem maradt; tisztában volt azzal, hogy feleségét, gyermekeit soha többet nem fogja látni. Tudta, nem lesz a világon olyan csodaerő, ami innen kiszabadíthatja, mégis utolsó leheltével, a realitás teljes megtagadásával is, csak egy reménysugár éltette, Dusánt meg fogja ölni. A gondolat erőt adott neki az elveszettség rettenetes érzésének elviseléséhez, még nem tudta miképpen, de hogy véget vessen ennek a rettenetes vérbosszúnak tudta, Dusánt valahogy meg kell gyilkolnia.

Cellájában lent ismét magányosan bezárva, Viktor gondolatai egyetlen bezárt bűvös körben keringtek megállíthatatlanul; bosszúterveket forgatott

agyában. Remélte, hogy az amerikaiak Magyarországra jönnek és kiszabadítják. A szabad világ Koreában már győzedelmeskedett a kommunisták felett, és utána Kelet Európa felszabadítása következik. Az utolsó ítélet rettenetes napjának eljövetelében reménykedett, a végítélet napjában, amikor a rosszak megfizetnek bűneikért és a jók elnyerik jutalmukat. Elfojthatatlan dühvel szerette volna megélni a pillanatot, amikor Dusán fejét kalapáccsal végre véres péppé zúzhatja.

—

Lindának elfogyott minden pénze. Az első néhány héten a postatakarékban letett megtakarított pénzéből vásárolt és etette gyerekeit. Mivel bármi tartalék felhalmozása szigorúan be volt tiltva kommunizmus alatt, december elejére Linda egyetlen megmaradt fillér nélkül nézett a tél elébe, pénze nem volt tüzelőanyagra és az éléskamrából már régen elfogyott az utolsó száraz és penészes kenyérdarab is. A szocialista munkásparadicsom harmadik évében, a gyerekeken szörnyű kinézetű kopott ruha volt. Nadrágjaikat foltok díszítették és egyre jobban leromlott erőnlétben minden éjszaka éhesen feküdtek le. Most már iskolai alamizsna ebédeken tengődtek, lesoványodtak, bőrük hamuszürkére sápadt és a megfélemlítettség állandó rettegése ült arcukon.

Az Államvédelmi Hatóság egy bennfentest, aki gonoszságok elkövetésével kereste kenyerét, egy rémségesen ronda kinézetű kövér némbert küldött ki, hogy leltárba vegye Linda bútorzatát. Az elhízott matuzsálem négy széket, egy ebédlőasztalt, két ruhásszekrényt, egy fiókos kredencet és négy ágyat számolt ki és kijelentette.

— A többi bútort, a maga férjének előállításával és bírósági eljárásával kapcsolatos költségek fedezésére, az állam nevében lefoglalom.

Másnap két tagbaszakadt bútorszállító ember jött, semmivel nem törődő külvárosi csavargók, és elvitték Linda lefoglalt tulajdonait. A gyerekek iskolában voltak, és amikor hazajöttek Linda borzalmasan érezte magát, amikor el kellet magyaráznia mi történt a bútorokkal.

— Mindenünket elvitték, a bíróság holnap fogja olcsó áron elárverezni dolgainkat. Visszavenném bútorjainkat, de nincs pénzem hozzá. Most semmit nem tudunk tenni, de tanuljatok szorgalmasan az iskolába és mutassátok meg a világnak, hogy milyen fából faragtak minket. De addig, soha senkinek, még legjobb barátaitoknak sem, soha egy panaszszót se ejtsetek ki szátokon arról, hogy milyen brutalitással bántak el családunkkal a kommunisták.

Linda sem merészelt senkinek sem panaszkodni. Egyetlen rejtett vigasza maradt, a gyerekek annyira meggyűlölték a rendszert, amely ezt az aljas atrocitást elkövette egy háromgyerekes család ellen, hogy soha életükben nem fognak a kommunizmus mellé állni.

Linda úgy érezte, olyan mélyre süllyedtek, hogy ennél rosszabbra sorsuk már nem fordulhat, és ez bátorságot adott neki. Linda alaptermészete nem

ismert pánikot és depressziós rettegést. Mint a tűzben megedzett acél, akarata csak megkeményedett és tovább fojtatta a harcot. Elszánt erővel küzdött, hogy gyerekeiből intelligens és jó emberek legyenek, és független véleményük legyen a történelemről és ne hordozzanak vak gyűlöletet a szívükben és ne váljanak a kiengesztelhetetlen bosszú ördögi továbbadóivá.

—

Már első elemista korában, Viktor junior szoros barátságot kötött Hegyi Dénessel, egy hozzá hasonló korú kisfiúval. Dénes édesapja, aki a Horthy időszakban az Angol-magyar Bank korábbi elnöke volt, 1943-ban egy Svédországi kórházban meghalt a műtőasztalon. A Hegyi fiúk apjának gyógyíthatatlan agydaganata volt és a világ leghíresebb agysebésze Olivecrona professor próbálta operálni. De a világ legjobb orvosa és a rengeteg pénz, ami rendelkezésükre állt, sem tudta életét megmenteni.

Dénesnek volt egy évvel fiatalabb fiútestvére, egy zömök és erős, kissé faragatlan viselkedésű legényke, Laci, aki Oszkárral barátkozott össze. A négy fiú sokat játszott együtt, összeszoktak, a jobb sorsú múlt visszavágyása és a jelenlegi nincstelen világ megvetése kapcsolta őket egybe.

A Hegyi fiúk édesanyja, Eleonóra, egy régi, gazdag családból származó, finom és kulturált földbirtokos leány, nemes fájdalommal viselte keresztjét. Eleonóra a szó legnemesebb értelmében vett hívő katolikus asszony volt, és Horthy Miklós kormányzósága alatt katolikus rokonai közül sokan szolgáltak felelős kormánybeosztásokban. Eleonóra magas iskolákat végzett és kulturált rokonait az ötvenes évek elején a kommunisták kitelepítették Budapestről és messzi elhagyott falvakba deportálták. A kommunisták kifelejtették Eleonórát a deportáltak közül, mivel férje jóval a háború vége előtt meghalt és Eleonóra könyvelőként már évekkel ezelőtt beállt a dolgozó nép soraiba. Eleonóra, a kemény akaratú és kitartó sovány kicsiny asszony, fiainak nevelésére szentelte életét és bízott a rendszerrel kitartóan szembeálló katolikus elemekkel megtartott kapcsolataiban. Különjövedelemnek kiadta a Damjanich utca és az Aréna út sarkán álló luxuslakóháznak hatodik emeletén lévő tágas lakásának legszebb szobáját, ahonnan pontosan rá lehetett látni a széles bulvárút másik oldalán álló Regnum Marianum katedrális csodálatos épületére. Eleonóra a bérlőt, általában egy fiatalembert, mindig a volt uralkodó osztály tagjainak sorából és a legnagyobb elővigyázatossággal választotta ki.

A két asszony, Linda és Eleonóra könnyen összeszoktak és hamarosan legjobb barátnők lettek. Egyikőjük hívő katolikus volt a másik tisztességes protestáns, de történelmi és vallási ellentéteiket félretették és vigaszt találtak a közös nyomorúság megosztásában, először a kommunista rablóterror csapásai és utána férjeiknek elvesztése okozta nincstelenség elviselésében.

A két Hegyi fiú a Regnum Marianum templomban végezte első áldozását és Eleonóra szerette volna Lindát is meggyőzni.

— Engedd a gyerekeidet, hogy az enyémekkel együtt tanulják a katekizmust. A Regnum Marianum papjai kiváló tanítók és meg fogják gyermekeid lelkét menteni a kommunizmus befolyása elől.

— Gyerekeim már járnak a Református templom vasárnapi iskolájába.

Eleonóra szeretettel mosolygott Lindára. — Miért nem térsz át katolikusnak? Én vállalnám a keresztanyaságot.

Linda halk, de határozott hangon válaszolt. — Köszönöm, de nem. Én szeretem a saját vallásomat.

Eleonóra soha többet nem hozta fel a témát.

—

Eleonóra legnagyobb csalódására és bánatára a kommunista kormány 1951 tavaszán dinamittal felrobbantotta és eltüntette a csodálatos Regnum Marianum katedrálist. A templomnak helyet kellet adnia a moszkvai mintára megtervezett felvonulási térnek és a gigantikus méretű Sztálin szobornak, amit szuperhatalmú vezérfiguraként a tér közepén emeltek. Az új rendszer Isten haragjától nem félő vezetői nem tűrhették, hogy a dicsőséges Sztálinnak, a nép legfelsőbb hadvezérének bronzszobra túlságosan közel legyen a régi rendszer, változásokat megtagadó ellenállásának szimbólumához, a fehérmárványból és gránitból faragott katolikus templomhoz. A szégyenteljes vandalizmus végrehajtása nem tartott sokáig, de a fiúknak, tisztes távolból, alkalmuk volt végignézni a robbantásokat. Kegyetlenül megdöbbenve és lelkükbe kitörülhetetlenül belevésve a szörnyű élményt, a gyermekek tanúi lehettek, hogy a Szovjet mintát követő monolitikus néphatalom, hogyan morzsolja fel és becsteleníti meg egyik apró áldozatát a másik után.

Az elképesztő méretű, macskakővel kirakott parádétér, egy két kilométer hosszú és egy fél kilométer széles förtelmesség kövezetét hamarosan lerakatta a kormányzat. A következő kommunista ünnepre már egy hatemeletes magas bronzszörnyeteg, a bajusza alatt jóindulatúan mosolygó Sztálin, arrogánsan tornyosodó csizmáinak talpa alatt masírozhattak a lelkes proletártömegek. Eleonórának, a lélekemelő templom látványa helyett minden áldott reggelen, amikor munkába ment a tömeggyilkos szobormásával kellett szembenéznie.

—

Eleonóra megsajnálta Lindát. — Szerzek én neked jó irodai állást. — ajánlotta segítőkészen.

Linda tisztában volt, hogy Eleonórának vannak titkos katolikus összeköttetései, ami nagyon veszélyes és kockázatos kapcsolatnak számított azokban az időkben, de ami mégis, az ateista kommunisták romboló erőfeszítései ellenére elszakíthatatlanul és érintetlenül megmaradt. Nem

kívánta volna egyetlen barátnőjének, hogy esetleg felfedezzék, és miatta bajba kerüljön, de szüksége volt a jövedelemre és elfogadta a segítő kezet.

— Az nagyszerű lenne, fiatalabb koromból van bőven irodamunkai tapasztalatom.

— Remek, a Tétényi utcai kórház élelmiszerkönyvelésénél van egy adminisztrációs állásüresedés. Menj oda, már tudnak rólad.

—

A Buda déli részén lévő kórházi munkahely negyvenöt percre volt Linda lakásától. Linda reggelenként felgyalogolt a Bajza utcán az Andrássy útig, felült az autóbuszra, menetközben félő pillantást vetett a rettegett 60-as számú épületre. Budán leszállt a Hamzsabégi útnál ahonnan még öt percet kellett gyalogolnia munkahelyére. A kórházban, egy közvetlenül a háború előtt amerikai mintára épített modern létesítménynél, főnöknője, Beatrice, a felvidéki Podolin égig érő hegyei közül származó egykori grófnő hamarosan felfigyelt Linda megbízhatóságára és megdicsérte.

— Ügyesen végzed munkádat, úgy látom komolyabb beosztásba is betehetlek.

Beatrice bízott Eleonórában, aki valamikor az egri apácazárda iskolájában szobatársa volt és barátnője. Az egymásba vetett bizalom és a kölcsönös szívességek, a kiharcolt apró előnyök nemesi nemzettségüknek a nehéz idők túlélését jelentette. A kórházi és hasonló állások búvóhelyek voltak, ahol a régi uralkodó osztály megmaradt tagjai elrejtőzködhettek a kommunista tisztogatások elől.

A volt grófkisasszony megnyugtatta Lindát. — Nálunk biztonságban vagy, csak végezd becsülettel a munkádat.

—

Linda szorgalmasan dolgozott; ha záráskor egy fillér hiányzott késő esting is bent maradt, amíg meg nem találta a hibát. Barátságosan, de zárkózottan viselkedett munkatársaival szemben és csak néhány megbízható egyénnel beszélgetett egy pár szót. Ha valaki kérdezte férjéről, mindig ugyanazt a választ adta.

— A férjem itt hagyott, fogalmam sincs, hogy hol van. Soha fel nem hívott telefonon, még csak egy búcsúsort sem írt.

A magyarázat nem volt hazugság, Linda csak azt hallgatta el, hogy férjét az ávósok hurcolták el és nem magától hagyta ott a családját. Jól tette, azokban az időkben egyetlen szó panasz, egyetlen kiejtett könnycsepp áruló bűnjellé válhatott és borzasztó következményekkel járt.

Az idő múlásával Linda helyzete lassan javulni kezdett. Pénzt keresett és nem éheztek többé. Szombat délutánonként kiment a Garay piacra,

zacskószám ömlesztett babot, lencsét és sárgaborsót vett. Otthon vastag főzelékeket főzött szerzeményéből és egész héten volt mit enniük. A táplálóbb ételektől a gyerekek ismét fejlődésnek indultak és arcuk megszínesedett. Egy nap Linda furcsa, sötétes színű szárazkolbásszal és szalámival tért haza. Vágott belőle mindenkinek, de a gyerekek gyanakodóan mustrálták a csípős szagú szeleteket.

— Lóhús, — Linda bíztatta őket, — kóstoljátok meg.

A gyerekek éhesek voltak, húst régen nem ettek és kis bíztatás után nekiláttak a lóhúsból készült felvágottaknak. A húsnak erős, fűszeres íze volt és sok kenyeret kellett enni hozzá, hogy lemenjen.

Linda és nekilátott enni és közben jókedvűen magyarázott. — A lóhús olcsó és mindenütt lehet kapni. Az összes huszárlovat és istrángos pacit levágják. A gépesítés feleslegessé tette őket és szerepüket átvették a motoros járművek.

Egy másik napon Linda csukamájolajjal állított be. A hosszú téli napsütés nélküli hónapok alatt a gyerekek hiányolták a vitaminokat és az orvosi receptre felírt, olcsó áron kapható csukamájolaj rengeteg életadó D vitamint és tápanyagot tartalmazott.

Linda minden reggel egy evőkanál csukamájolajat adott gyerekeinek.

— Nyaljátok be, — mondta vidáman, — a tigrisek kedvence eledele ez a folyadék. Ha megeszitek ti is olyan erősek és bátrak lesztek, mint a dzsungelek királya.

Felnőttek elhasznált ruháiból Annus szörnyű kinézetű, de meleg téli ruházatot varrt a gyerekeknek és fagyos téli reggeleken, amíg elérték az iskolát többet nem kellett vacogniuk. Délutánonként Viktor junior maga mellé vette Oszkárt, lementek a pincébe és az öreg fatuskón tűzifát hasogattak baltával. A felaprított fát erős kendervászon zsákokba rakták és felcipelték a második emeletre. Fent megtöltötték az előszobában álló fásládát és később befűtöttek a cserépkályhába.

Szenet nem lehetett kapni, szén csak néha érkezett a Tüzép telepeire. Szomszéd szomszédnak adva a szenzációs hírt a lakosság megrohanta a szenest és perceken belül hosszú sor állt a lerakat bejáratánál. Linda több telepre is elküldte fiait, ő is sorba állt egy harmadik helyen, és ha a szénből jutott nekik is szánkón hazahúzták szerzeményüket, a megengedett maximum ötven kiló mennyiséget.

Odahaza Linda belekotort a szénbe és mérgesen kifakadt.

— Te jó Isten, hát ezt meg, hogy lehet eltüzelni? Ez semmi más, mint kő, agyagpala meg jég. Szénbányászaink hatvan órát dolgoznak egy héten. A földben rengeteg jó minőségű szén van, de az egészet kiviszik a Szovjetunióba. És mit kapunk cserébe, vörös zászlókat, Lenin könyveit és Sztálinnak a mellszobrait. Az oroszok szégyentelenül kifosztják a megszállt Kelet Európa országait.

Ritka alkalmakként, mire Linda hazakerült a munkából, és amíg tartott a tüzelőanyagból, a cifra csempekályha barátságos meleget sugárzott, vasajtaja veresen izzott és a hideg lakás meleg otthonná vált.

A fiúk mellett a nyolc éves, talán huszonöt kiló súlynyi Ilonka is segített, ő takarított és mindennap tisztára seperte a lakást.

A tiszta, meleg lakás minden hétköznapból családi ünnepet csinált.

Hideg vagy meleg, hétfőtől szombatig a család megállás nélkül dolgozott és a gyerekek szorgalmasan tanultak, de vasárnap Linda ragaszkodott Isten pihenőnapjához. Vasárnap reggel elvitte gyerekeit a Fasori Református templomba, ahol először a bibliaórán olvasták a szentírást és utána együtt beültek a misére. Ebéd után kisétáltak a Városligetbe, vagy elmentek a Széchenyi gőzfürdőbe, mivel fürdőszobájukban még mindig nem volt meleg víz és a fürdőkád vízcsapja sem lett még megjavítva.

Linda büszkén magasra tartotta fejét, és senkivel sem állt le pletykázni vagy időt vesztegetni. Úgy tett mintha nem venné észre a kíváncsi, de főleg kárörvendő tekinteteket, amiket az ötödik emeleti ékszerüzlet tulajdonostól kapott, aki csodával határos módon a legvadabb kommunista időkben és államosítások alatt is megtartotta ékszerüzletét.

Üzletének ajtajában állva, ha Linda arrafele haladt az ékszerész sercintett egyet, kiköpött és megvetően morogta fogai között.

— Na, ez a náci trampli, végre megtanulta melyik fán terem a nyomorúság.

—

Linda egyszer egy héten elment az Andrássy 60-ba. Leszállt az autóbuszról, bement a főkapun és érdeklődni próbált. A válasz mindig ugyanaz volt.

— A Dóczy eset kivizsgálása folyamatban van. Majd értesítjük az eljárás végeredményéről.

Egy éve eltelt, és a következő december vége felé, egy közönyös alak, gyáván rejtőzködve a félig kinyitott tolóablak mögött, kiszólt és zord, hivatalos hangon közölte Lindával.

— A maga férjének tárgyalása megvolt. Kötél általi halálra ítélték és ítélet végrehajtásra tegnap átszállították a Kőbányai börtönbe.

Az illető nem várt válaszra. A megdöbbent és levegőért kapkodó Linda orra előtt bevágta a tolóablakot.

A kegyetlen ridegséggel tudtul adott szörnyű hír hallatára Linda reszketni kezdett. Lábai elgyengültek, látása elködösödött és kábultan szédelegve tántorgott ki az épületből. Kint céltalanul megindult az Andrássy úton a liget felé. Itt-ott nekitámaszkodott a falnak, zokogott, de senki sem törődött vele. De rettenetes fájdalmában Linda nem is vett észre senkit, arcok, alakok, minden egybefolyt egy szörnyű, ködös rémlátomásba. Támolyogva botorkált

és körmeivel a falba kapaszkodva harcolt egy elfojtott, torkából némán előtörő iszonyatos jajkiáltás ellen. Mérhetetlen fájdalommal kínzó érzés terrorja töltötte el, ezernyi tőr döfte át szívét, és megbecstelenített lelkéből a hihetetlen valóság utolsó megmaradt életerejét is kifacsarta.

Odahaza lerogyott az egyetlen üresen álló székre. A gyerekek abbahagyták leckéjüket és kérdően anyjukra néztek.

— Mama, mi baj van?

— Apátok, — Linda próbálta könnyeit letörülni, — nagy baj van, valamit kell tennem, nem állhatok tétlenül.

A gyerekek hozzáléptek és átölelték. Ez erőt adott a szerencsétlen asszonynak. Legyűrte fojtogató depresszióját, sóhajtott és mintha magának beszélne, ígéretet tett.

— Bármi is legyen az ára, meg kell mentenem apátokat.

Linda felállt, odalépett a kredenchez, benyúlt a felső fiókba és néma, eltökélt sietséggel kutatni kezdett Szabó Antal névkártyája után. A megsárgult, gyűrött és zsírfoltos papírdarab hamarosan előkerült és Linda feltárcsázta a számot. Már majdnem este hat óra volt, de két csengetés után Antal belépett a vonalba.

— Szabó. — mondta éles hangon.

— Antal, én vagyok, Linda.

Antal mélyet lélegzett. Tisztába volt vele, Linda nem csak egy kis tereferére hívja fel. A régen várt pillanat elérkezett.

Hátradőlt kényelmes karosszékében. Csontos ujjaival beletúrt még mindig dús barna hajába és homlokától tarkójáig csúsztatta kezét.

— Linda, — válaszolta és érezte szájpadlása kiszárad a fojtogató izgalomtól. Halkan megköszörülte torkát és óvatosan, nem nagy érdeklődést mutatva válaszolt. — Végtelenül örvendek hallani a hangját.

Pillanatnyi csend lett, majd, recsegve és torzítva a rossz telefondrótokon keresztül, erősen oda kellett figyeljen, hogy megértse, Antal ismét hallotta Linda hangját.

— Beszélni szeretnék veled, — mondta az asszony és Antal érezte, tudta, ezt már a tegező hangnem is jelezte, Linda komoly bajban van.

— Valami probléma van? El tudnád telefonon is mondani.

— Nem a gyerekeim előtt, — Linda kezdte habozva és hangjának fájdalmas reszketése kitapinthatóan futott végig a telefondrótokon, — beszélhetnék veled személyesen? — folytatta és szavai tónusában megszégyenült kérelem reszketett és könyörgés.

— Természetesen, — felelte Antal. Nem akarta Lindát feleslegesen faggatni a vonalon keresztül. Lindának segítségre volt szüksége, és ő is sokkal jobban szerette volna, ha személyesen fogadhatja irodájában az imádott nőt. Kicsit várt és kedves, bíztató hangon folytatta.

— Késő van, de megvárlak. Leüzenek az őrnek, hogy eresszen be.

— Adj egy órát, hogy elkészüljek. — Linda sóhajtott megkönnyebbülten, és érezte, hogy bensőjének reszketése lassan lecsitul. — Legkésőbb hét óra felé ott leszek.

— Várlak, — Antal felelte gyengéden.

Antal letette a telefont. Felállt, odament a likőrös szekrényhez, kivett egy konyakos üveget és töltött magának. Kiitta a tüzes italt, bement magánfürdőszobájába és megborotválkozott. Francia illatosítót fröcskölt arcára, széjjelsimította és visszatért irodájába. Leült, de nem volt türelme várni, felkelt és lement az utcai főkapuhoz. Beszédbe elegyedett az őrrel és izgatott türelmetlenséggel várta a nőt, az egyetlen nőt, aki életében valaha is szeretett és valaha szeretni fog.

—

Linda keblére húzta Viktor juniort, — kisfiam, — mondta és térdére ültette a legénykét, — te vagy a legidősebb. — Majd féltően átölelte a gyerek gyenge vállait és kérlelő hangon folytatta. — El kell mennem itthonról. Nagyon fontos, hogy most elmenjek. Nagyon kérlek, hogy vigyázz a kisebbekre. — Linda megcsókolta elsőszülöttjét és fülébe suttogta. — Viktor fiam, mama nagyon szeret téged és te vagy a büszkesége. Ugye megteszed, amire kérlek?

Viktor junior füle tövéig elvörösödött, egy tizenegy évesen koránál jóval érettebb gondolkozású legényke, és magabiztosan válaszolt.

— Ne félj semmitől, mama, nem lesz semmi bajunk. Menj és tedd meg, amit tenned kell.

A fürdőkádra szerelt kerti csapból Linda hideg vizet töltött a kád aljába és megfürdött. Törülközés után magára vette egyetlen fekete csipkés bugyiját, hozzávaló fekete szatén harisnyatartót, utolsó megmaradt nylonharisnyáját, és belebújt egy térdig érő piros zsorzsett ruhába. Kifésülte dús, vállig göndörödő gesztenyebarna haját, ajkaira kevés pirosítót kent és máris útra készen állt. Magára öltötte kissé viseltes egyetlen télikabátját, kendőt tett fejére és elgyalogolt a két utcasarokra lévő buszmegállóhoz. Onnan, a Lenin körút sarkán, Antal irodája csak két megállóra volt.

Linda bement a luxus bérházból átalakított pártszékház magas tölgyfakapuján és egy márványboltíves, fehér kőfaragásokkal díszített mennyezetű magas kapualjban találta magát. Jobboldalán őrfülkét látott, ahol két géppisztolyos katona állt és nézett feléje.

Egy pillanattal később meglátta Szabót.

Antal az őrfülke mellett várakozott. Könyökével könnyedén rátámaszkodott a bejelentkező ablak párkányára és az őrökkel beszélgetett. Alkata néhány kilóval többnek tűnt, de nem látszott sokkal idősebbnek, mint négy évvel ezelőtt. Jól öltözött, választékos modorú férfi benyomását tette és sugárzott róla a magabiztosság. Amikor észrevette Lindát kiegyenesedet, szeme felcsillant és kedvesen kezet nyújtott. Linda odaadta jobbját és Antal,

két kezében gyengéden tartva a finoman keskeny női kacsót, mélyen a szemébe nézett és sokáig nem eresztette el. Zavartan egymásra mosolyogtak, mint régi ismerősök és jó barátok, akiket az élet a társadalom ellentétes pólusaira szándékuk ellenére sodort.

Az őrök összecsapták bokájukat és szemmel látható tisztelettel szalutáltak. Fölényesen fogadva a respektust Antal felemelt munkásököllel visszaintett az őröknek és a lift felé irányította látogatóját. A magas kapualj csendes ürességében visszhangzó lépteik ritmikus kopogása, mint az elkerülhetetlen sors beteljesülését előrejelző dobszókíséret, követte mentüket.

Az őrökön kívül, teljesen egyedül voltak az egész épületben.

A hatodik emeleten Antal egy hosszú folyosón vezette tovább Lindát. A folyosó falait Lenin és Sztálin életnagyságú arcképei, és mosolygó arcú, egymással vidáman barátkozó munkások és parasztok festményei díszítették. A vastag és puhán rugalmas szőnyeg lépteik zaját megértő udvariassággal halkan súrlódó zizzenésekre tompította, mintha most már együvé tartoznának és mostantól kezdve minden újra és még egyszer rendbe fog jönni és reményteljes lesz.

A folyosó fordult, keresztülmentek két titkárnői helyiségen és beléptek Szabó hatalmas magánirodájába. Az iroda eklektikusan összehordott luxusdarabokkal látszott berendezve, a fal mellett egy magas, finom italokkal telerakott üvegvitrin állt, és két kényelmes karosszék, terjedelmes íróasztal és egy bársonnyal borított kétszemélyes, ágynak átalakítható rekamié. A berendezés tökéletesen megfelelt a magas rangú pártfőnök igényeinek legmesszebb menőbb kielégítésére is. A nehéz bársonyfüggönyökkel borított ablakok a Lenin körútra néztek, udvariasan tompították az utca zaját és biztosították a főnök háborítatlan elkülönülését.

Antal az egyik kényelmes fotelra mutatott, hellyel kínálta Lindát és egy üveges kredencből egy üveg Courvoiser konyakot vett elő. Két karcsú kristálypohárba töltött belőle, leült íróasztala mögé és kényelmesen hátradőlt székében. Várt és tűnődött, hogyan tudná vendégének ideges, feszült magatartását enyhíteni. Egy hosszúnak tűnő perc után, elvette elmerülten vizsgálódó tekintetét Lindáról és futólagos, tartózkodó mosollyal szája sarkában megkérdezte.

— Linda, kérlek, csak ketten vagyunk, nyugodtan beszélhetsz, mond el mi bánt, hallgatlak.

Linda szembenézett Antallal. Sürgető helyzete nem tűrhette, hogy hétköznapi banalitásokkal kezdje a beszélgetést, egy perc vesztegetni való ideje sem volt, hogy felidézze a régi idők emlékeit. A levegő ériesen könnyű rezdülésein keresztül, egy minden gátat ledöntő férfierő, egy leküzdhetetlen vonzódás mágneses hullámai, Antal elfojtott vágya vibrált felé. Linda azonnal felfogta a szobát elárasztó érzékiség legyűrhetetlen erejét. A tiszteletet parancsoló hatalmas íróasztal másik oldalán látszólag nyugodtan ülő rettenetes hatalmú ember végzetesen és vakon, és még mindig halálosan szerette őt.

Linda tudta, hogy Antal tisztába van azzal, hogy nem egy kis csevegésre kereste fel őt késő este. A szentként viselkedő és erkölcsös Lindának komoly és végzetes oka lehet, ami idehozta, ide kényszerítette szobájába, a végtelen hatalmú, titokzatos kommunista vezér legbensőbb birodalmába.

Linda halk, kérlelő szavakat használva kezdett beszélni.

— Viktort letartóztatták és halálra ítélték. Pár nappal ezelőtt ítélet végrehajtásra átvitték a Kőbányai Fogházba, — az asszony szeme könnybe lábadt és hangját könyörgőre fogta. — Antal, meg kell mentenem Viktort. Tudnál rajtam segíteni? Most azonnal, holnapra talán már elkéstünk.

Antal vágyakozóan szemrevételezte Lindát. Az asszony szebb volt, mint valaha; üde volt, mint a tavaszi hóvirág, mely március elején bukkan elő a visszahúzódó hótakaró jege alól. Könnyel telt könyörgő szemeiben eltökéltség és bűnös bujaság lakozott; egy gyönyörű nőt látott maga előtt, aki végtelen megszorultságában férje életéért könyörög.

Szabó elvtárs tisztában volt azzal, hogy még a legmagasabb beosztású pártfőnök számára sem volt kockázatmentes, hogy egy halálraítélt emberért exponálja magát. Tökéletesen tudtában volt azzal, mibe keveredik bele, de mégis, Linda iránt érzett szerelme, ami 1945 óta kiolthatatlanul lobogott benne, amióta a fiatalasszony a háború dúlta magyar föld szörnyűségei között kedves mosollyal ajánlva, forró levessel kínálta a félhalott katonát. Szinte leküzdhetetlen vágyat érzett, hogy megragadja az asszonyt, magához szorítsa és letépje ruháit. De meg kellett fékeznie a benne lakó állatiasan szadista ösztönt, meg kellet zaboláznia cselekedeteit. Nem tudott mi mást tenni, görcsösen megszorította székének karfáját, hogy csillapítsa szenvedélyét.

Mély, rekedtes hangon, amiben ott rejlett a benne forrongó élveteg indulat és tükrözte elfojtott érzéseit végre meg tudott szólalni.

— Mit csinált? Mi volt ellene a vád?

— Kémkedés, államellenes összeesküvés és szabotázs.

— Főbenjáró vádak, tényleg elkövette ezeket a vétségeket?

— Dehogy követte, jó kommunista volt, aki keményen dolgozott az ország fellendüléséért. Minden percét állásának szentelte, kitűnő munkát végzett a Sztálinvárosi acélgyár építkezésénél.

— Akkor miért tartóztattál le?

— Valami rosszakarója lehet az ávónál. Fogalmam sincs, hogy kicsoda, de csapdát állítottak neki. Viktor semmit sem gyanított, valaki a titkosra zárolt orosz kohótervekről mikrofilmeket készített és eldugták az íróasztalában. Viktor semmi rosszat nem követett el. Az egész csak egy aljas ÁVH manipuláció.

— Hidd el, Linda, az ÁVH, ha úgy vélekedik, hogy az illető az állam biztonságát veszélyezteti, még a legjobb kommunistákat is lebuktatja. Nem számít, hogy milyen magas pozícióba van a kiszemelt áldozat. A rendszeren belül szörnyű küzdelem folyik a felülmaradásért.

Antal kifakadása jó jel volt, Antal vallomása őszintének hangzott és Linda bíztatásnak vehette szavait. Linda kacéran közelebb hajolt a férfihez, a ruha szétnyíló kivágásán keresztül engedte hófehér melleinek halmát megvillanni, és csábosan bíztató hangon kérlelni kezdte.

— Antal, ha még mindig szeretsz, ahogy örök szerelmet ígértél nekem a ligeti padon, akkor megmented Viktort. Nem élném túl, ha kivégeznék.

Linda sokat kockáztatott merész mozdulatával és szavaival. Ha a férfi többé nem szereti, bármit tehet vele, kidobhatja az utcára, vagy először megbecsteleníti és utána dobja ki. Ki kérné számon sorsát egy teljhatalmú kommunista főnöktől? Ki merne vádolni egy pártvezért nemi erőszak elkövetésével?

A lassan múló másodpercek töredékei is végtelennek érződtek, de mintha Linda nem hiába kockáztatott volna. Antal szemében ott lobogott a kielégítetlen szerelem, talán csak a kéjsóvár vágy vagy az érzéki erotika. Lindának nem számított mi volt a reakció, nem volt szerelmes Antalba, csak használni akarta céljainak elérésére.

A férfi felállt, — meglátom, mit tudok tenni, — mondta és íróasztala mögül előjőve Linda felé lépett.

Linda is felállt és reszketve várta Antal ölelését. Antal lehajolt és ajkai gyengéden megérintették az asszony száját. Linda visszacsókolta a merész férfit, és érzékien duzzadt ajkai puhán elolvadtak a férfi vággyal teli csókjában. Mintha egy fuvolából csalogatna elő szerelmet teremtő mézédes hangokat, Antal csókja követelődzően felerősödött és Linda odaadóan elernyedt karjai között.

Antal lejjebb nyúlt és megérintette Linda fenekét. Lindát elöntötte a vágy, egy aljasul hívatlan érzés, ami mintha szégyentelenül gyarló testét akarata ellenére és végzetesen hatalmába ragadná. Linda reszketett a kísértés ösztökélése alatt, próbálta leküzdeni bűnös és izgató érzékiségét, és segítségre hívta ősasszonyi ügyességének összes kipróbált védekező fegyverét. Néhány másodpercnyi teljes odaadás után, gyengéden, hogy meg ne bántsa férfit, visszahúzódott és vágyakozó hangon susogott Antal fülébe.

— Antal, te is érezhetett, hogy mennyire kívánlak, de kérlek, ne itt és ne most. Egyszer meg kell mentenünk Viktort. Ha Viktor biztonságban van, én megígérem neked, viszonozni fogom jóságodat. Nem fogod megbánni, ha önzetlenül jó leszel hozzám.

Linda csókja után Antalt most már egyedül csak a gyönyör keresése vezérelte. Hogy magáévá tehesse életének szerelmét, bármit hajlandó volt megígérni és megtenni. Egy pillanatra sem lazítva forró ölelését érzéki hangon suttogta Linda fülébe. — Megmentem a férjedet. Holnap reggel korán elmegyek a Kőbányai fogházba és megpróbálom elérni a kivégzés elhalasztását. Nem tudom mennyire lehetséges és mennyi ideig. Az ávósok kiszámíthatatlanok. De annyi hatalmam van, hogy Viktor halasztást kapjon. Talán meg tudom menteni addig, amíg elérjük, hogy újratárgyalják ügyét. Ha

rendes közbíróság elé kerül, ott nem fognak ilyen kegyetlenül elbánni vele. Ezek a statáriális ávós eljárások, lassan már a párt szemében is megszégyenítő szálkává válnak. De az ÁVO erős és hatalmas, és amíg ez a Moszkvából irányított Péter Gábor áll a belügyminisztérium élén a magyar kommunista párt sokat nem tud tenni ellene.

Linda visszahúzódott, Antal kissé enyhítette szorítását és próbálta zabolázni az őrjítő vágyat, amit a védtelen asszony iránt érzett. Szerencsére a tébolyító pillanat varázsa elszállt, tomboló vágya alábbhagyott és végre észrevette a rettenetes bajban küszködő háromgyerekes anyát, aki másnak volt a felesége és nem volt más hibája csak az, hogy férje életéért minden bűn elkövetésére hajlandóságot mutatott. Lecsillapodott, és megértő barátként hallgatta Linda válaszszavait.

— Antal, nagyon kérlek, tedd meg, ami erődből kitelik. Te vagy az utolsó reményem.

Antal készen állt terveivel. Tudta, Linda nem sokáig odázhatja el elkerülhetetlen sorsát, az elrendeltetést, hogy férfias hódításának beadja derekát. Még egy nap türelem, gondolta és Linda véglegesen az övé lesz.

Szájához emelte Linda kezét és búcsúzott. — Holnap szombat. Este találkozhatnánk a Márványmenyasszony étteremben, Budán. Vacsora közben elmondom, mit tudtam elérni Viktor ügyében.

— Köszönöm, Antal. Ott leszek, este nyolckor. Jó lesz? De most mennem kell. Gyerekeimet egyedül hagytam otthon. Holnap áthívom a nővéremet. Annus vigyázni fog a gyerekekre és nekünk kettesben lesz elég időnk egymásra.

Linda és Antal elváltak. Felújított kapcsolatuktól mindketten a legjobbat remélték, a holnapi naptól átütő sikert vártak, a naptól mely beharangozza új életüknek kezdetét és megkezdi a közös, megosztott sorspályát, amely már évek óta végzetszerűen várakozott reájuk.

—

Viktor tárgyalása rövid ideig tartott. Egy púpos és sötétagyú öreg kommunista gyökér volt az elnök és egy háromtagú bizottság közepén elnökölve irányította az eljárást. A görcsös fadeszkákból összeácsolt magas pódium tetején kezdetleges székeikben kuporogva a tribunnál tagjai félelmetesen osztályöntudatosnak és ellenségeseknek látszottak.

A szűk és ízléstelenül berendezett szoba, vörös zászlókkal és Sztálin és Rákosi arcképeivel agyondekorálva, inkább egy jelentéktelen fontosságú kommunista sejt gyűléstermére emlékeztetett, mint egy bírósági teremre ahol egy veszélyes népellenség sorsáról döntenek.

A pódium előtt két alacsony asztal állt, a jobboldalinál ült az ügyész és a másiknál egy szürke, egérszerű ember, a kijelölt védőügyvéd, Viktor gondolta, mert még egyik férfit sem látta idáig, csak találgathatta szerepüket. Az

asztalokon kivágott kartonpapírokra fekete betűkkel nevek látszottak írva, mellettük kancsóban víz kikészítve és poharak, amelyek kicsorbult peremén, zsíros ujjlenyomatok éktelenkedtek.

Két fegyveres őr között közrefogva, Viktor a két asztal között állt és régi magabiztos egyéniségének csak egy leromlott, elhanyagolt hasonmásának látszott.

Először az ügyész állt fel és néhány bevezető szó után átnyújtotta a bírónak Viktor gépelt és aláírt vallomását. A bíró belelapozott a több oldalas szövegbe, megvetően elhúzta szája szélét, és ahogy olvasott ajkai mozogtak, majd mérgesen ráförmedt a vádlottra.

— Ez a maga aláírása?

Viktor rápillantott az orra alá tartott papírra, egy pillanatra felvillantak előtte a kínzások és a fenyegetés, hogy feleségét is be fogják vádolni, és lemondóan bólintott.

— Igen, az enyém.

A bírót nem érdekelte, hogy a vádak igazak voltak-e vagy koholtak, és hogy a beismerő vallomás hogyan lett kikényszerítve a vádlottból; egyszerűen csak odatolta a dokumentumot a mellette ülő alaknak.

Két társa még mindig lapozgatta a vallomást, amikor a bíró rámeredt az ügyészre.

— Javasolt büntetés.

— Kötél általi halál.

Viktor szigorú ítéletet várt, de az eljárás lakonikus rövidsége, a bíróság és az ügyész kegyetlen és szenvtelenül könyörtelen hozzáállása, ahogy egy ember életéről vagy haláláról döntöttek, megdöbbentette. Véraláfutásos, feldagadt ajkai reszketni kezdtek és felháborodottan felkiáltott.

— Semmi nem igaz a vallomásból. Kényszerítettek, hogy aláírjam.

A két őr megragadta Viktor karjait, könyökcsontja megreccsent és szinte eltörött és a bíró durva hangon figyelmeztette.

— Csak akkor beszéljen, ha kérdezzük. Miért írta alá, ha nem volt igaz? Innen már nincs visszaút, a Magyar Népköztársaság törvényei szerint el kell ítélnem magát.

Viktor felháborodottan kiabált. — Ez az egész eljárás egy aljas cirkusz. Szégyelljék magukat.

A jobboldalon álló őr ököllel szájba vágta Viktort. — Fogja be a pofáját és egyenesen állva várja az ítélet-kihirdetést.

A főbíró felolvasta az előre elkészített ítéletet.

— A Magyar Népköztársaság nevében, államellenes bűntettekért, ipari kémkedésért, fegyveres összeesküvés szervezéséért, szabotálásért és halmozásért, Dóczy Viktort ezennel kötél általi halálra ítélem. A vádlott tárgyalás alatti viselkedését és bűneinek makacs tagadását súlyosbító körülményeknek veszem és elrendelem, hogy az ítéletet negyvennyolc órán belül hajtsák végre. Ezen ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

A bíró fakalapácsával rácsapott az asztalra és gyűlölettől fröcskölő hangon retteneteset ordított.

— Ügy lezárva, vigyék el az elítéltet.

A két őr megragadta Viktort, kirángatták a tárgyalóteremből és levitték az udvarra. Száját betömték, mivel még mindig tiltakozni akart és lábaira-kezeire vasláncot lakatoltak, hogy ne tudjon mozogni. Az udvaron bedobták egy, a hátsó bejárat boltíve alatt várakozó, szürkére festett, csukott teherautóba. A két fegyveres őr beszállt utána és leültek melléje. Egy ÁVH egyenruhás beült a sofőrülésbe és beindította a gépkocsit. Megindultak, a kocsi a kapu után jobbra fordult majd balra tartva, az utca zajából ítélve, a széles Andrássy úton haladhatott tovább. Pár perc múlva megint jobbra fordultak, és Viktor találgatta merre mehettek, talán a régi Aréna úton, most a Dózsa György útnak nevezett felvonulási tér mentében, ahol pár év óta már ott éktelenkedett a Sztálin szobor. Később elvesztette helyérzékelését és nem tudta követni merre mentek és az út végeérhetetlenül hosszúnak tűnt.

—

Körülbelül egy óra múlva megérkeztek valahova, Viktor egy nagy vaskapu csikorgását hallotta, majd a kapu hatalmas csattanással bezáródott mögöttük és kívülről kinyitották a teherautó hátsó ajtaját. A bilincset nem vették le lábáról, a koszos rongyot is szájában hagyták, de körülnézhetett. Egy terjedelmes börtönudvar közepén állt, az udvar négy oldalán többemeletes, szürke börtöncella épületeket látott és tetejükön magas szögesdrót csillogott a napfényben.

A teherautó elment és elvitte a bíróságról vele jött őröket. Egy börtönőrszerű alak Viktor mellé lépett, levette róla a bilincseket és kipiszkálta szájából a rongyot. Nem szólt egy szót sem, csak bal könyökénél fogva megragadta Viktort és bevitte az egyik épületbe ahol egy asztalka mögött egy ávóshadnagy ruhába öltözött írnok ült. Az írnok lejegyezte adatait, régebbi munkahelyét és családi állapotát, és végezetül beírta neve mellé a kiszabott büntetést.

A beregisztrálás után Viktort a zuhanyozóba kísérték.

A börtönőre elment, helyébe egy rabruhás egyén jött és rászólt.

— Vegyen le minden ruhát és álljon a fertőtlenítő zuhany alá.

Amikor Viktor meztelen volt, a rabruhás adott neki egy csípősszagú barna szappant, megnyitotta a csapot és furcsa, mustráló szemekkel nézte, ahogy Viktor lemossa magát.

A zuhany jéghideg volt és a szappan égette bőrét, mint a vitriol.

Zuhany után a rabruhás egy csomag ruhát tett le melléje. Viktor felöltözött és végignézett magán. Egy világháborúból megmaradt agyonhasznált katonaruha, tiszta, de itt-ott kirojtosodott és foltozott, lötyögött rajta, és Viktor gondolta, pontosan úgy nézhetek ki, mint egy kiéheztetett hadifogoly.

A zuhany után borbélyhoz vitték. A borbély, aki civilben, a legjobb esetben is csak valami éjszakai bérgyilkos lehetett, kezei között hosszú ollót csattogtatott és éles borotvával hadonászott.

— Sokkal jobban fogsz kinézni, — magyarázta a borbély büszkén, amikor borotválni kezdte Viktor fejét, — a kopasz bőrön könnyebb megfogni a tetveket, és gombás fejsebeidet is kényelmesebben vakarhatod.

Amíg a borbély dolgozott a két őr dohányzott és durva viccekkel szórakoztatta egymást. Miután a borbély befejezte Viktor fejét, az őrök visszakísérték foglyukat az udvarra és átmentek vele egy másik épületbe. Ott felmentek az emeletre, belökték egy zárkába, majd rázárták az ajtót és szó nélkül elmentek. Viktor teljesen egyedül találta magát. A hadnagyon kívül, aki lejegyezte adatait, a mogorva zuhanymesteren és a gyilkos kinézetű borbélyon kívül még senki nem szólt hozzá és Viktornak fogalma sem volt, hogy hova is került végezetül.

Egy óra múlva kenetlen vaskerekek csikorgását hallotta, majd tolózáras ablakok fémes csattogását és bádogtányércsörgést. Amikor a zaj elérte celláját, egy őr valami halványzöld híg levest és egy darab kenyeret lökött be az ajtóba vágott keskeny nyíláson. Az ajtó nehéz vaslemeze Viktort, mint egy társadalomra közveszélyes és megvetésre méltó bűnözőt hermetikusan elválasztotta a világtól. A csattogásokból és az ételes targonca zajaiból Viktor rájött, mellette is cellák voltak és azokban is hozzá hasonló foglyok lehettek.

Miután ettek és az őrök elmentek Viktor szomszédja kiszólt a résen.

— Mi a neved?

Viktor nem látta a hozzá szóló férfit, csak a hangját hallotta de, mint kétségbeesett fuldokló a szalmaszálat, megragadta az alkalmat és válaszolt.

— Dóczy Viktor, mérnök, hol vagyok és ki vagy te?

— Szalontai Róbert, volt Horthysta vadászrepülő. A Kőbányai fogház Kishotel épületében vagy, — pilóta folytatta szomorú, lemondó hangon, — sajnálom, de meg kell mondanom, ha esetleg nem tudod, ez itt a halálraítéltek zárkasora, itt mindenki csak a hóhérra vár.

— Gondoltam. Engem is halálra ítéltek. Mióta vagy itt?

— Négy hónapja.

— Fellebbezést adtál be, van valami reményed, hogy megúszod a kötelet?

— Nem, csak még nem volt idejük, hogy felmagasztaljanak. Nagyon el vannak foglalva. — Viktor érezte a mardosó öngúnyt Szalontai hangjában, ahogy a volt vadászrepülő tovább beszélt. — Kőbányán csak egyszer egy héten akasztanak, leginkább ötöt-hatot egyszerre. De mondhatom, a sok gyakorlat ellenére még mindig rettenetesen ügyetlenek. Még azt sem tudják, hogyan kell embereket rendesen megölni. Minden alkalomra hat akasztófát állítanak fel a börtönudvaron. A kivégzések alatt mindenkit bezárnak celláikba, az udvarra behajtanak egy pár teherautót és akasztás alatt felpergetik a motorokat, hogy senki se hallja a kivégzettek átkozódásait vagy egy végső véleménynyilvánítást. Az akasztás egyedül nem öli meg kivégzendőt, ezért,

azonnal, ahogy az illető a levegőben lóg, a hóhérok ránehezednek a lábaira és félretekerik a fejét. Egy emberre néha hárman-négyen is ráakaszkodnak, és úgy próbálják eltörni a nyakát. A hóhérok vadállatok, a kivégzettek szükségtelenül hagyják szenvedni, a nyomorultak néha órákig haldoklanak az akasztófán; hörögnek, folyik a nyáluk, köpködnek, kilóg a nyelvük, okádnak és rángatóznak haláltusájukban. Az ide beosztott ávós katonákat nem érdekli a szenvedés, ezek itt brutálisan primitív és érzéketlen vadállatok.

— Honnan tudsz ilyen részleteket?

— Előfordul, hogy valaki visszatér a saját kivégzéséről. Néha kiviszik, aki ki van jelölve, de meggondolják a dolgot vagy összekeverték a papírjait és mást kellett volna kivinniük. Az ávósok tanulatlan barmok, a legtöbb még olvasni sem tud rendesen.

— Az én ítéletemet negyvennyolc órán belül végre kell hajtaniuk.

— Nem jelent semmit. Lehet, holnap kivisznek, esetleg a jövő héten, de az is megtörténhet, hogy hónapokig vársz, mint én. Semmit nem lehet előre tudni.

Viktor fellélegzett. — Nekem nem sürgős a dolog, tőlem várhatnak, ameddig akarnak.

— Pár hét ittlét után alig fogod várni, hogy túl legyél rajta.

— Van arra lehetőség, hogy a feleségemnek küldjek valami üzenetet?

— Nincs, még azt sem fogják megmondani neki, hogy mikor végeztek ki. A hulládat majd egyszerűen átdobják egy kőfalon. A fal túloldalán van a Rákoskeresztúri Köztemető legfélreesőbb sarka, a 301-es parcella. Ott a sírások köztörvényes bűnözők, azok arccal lefelé fordítva majd eltemetnek valami jeltelen gödörbe. Ez az egész. Ezek a rohadt kommunisták nem szeretnek dolgozni, semmiről sem vezetnek kimutatást, nem törődnek a halottakkal, feleségekkel, gyászoló rokonokkal vagy tisztességes temetéssel. Semmit sem akarnak csinálni. Olyanok, mint a lusta disznók. Mit gondolsz, miért lett belőlük kommunista? Mert soha nem akartak dolgozni, mindig könnyebb volt másokat fosztogatni.

Eltelt néhány nap. A keskeny nyíláson naponta háromszor ételt adtak be és egy hét múlva kicserélték az ürülékes vödröt, de máskülönben teljesen magára hagyták a rabokat. Jobb, mint az Andrássy 60-ban, sokkal jobb, Viktor gondolta, itt legalább senki nem ütlegel.

—

Annus átjött és megígérte, hogy reggelig marad. Nem kérdezte, hogy Linda hova akar menni csak örült, hogy játszhat a gyerekekkel. Bár őszintén sajnálta Viktort és megértette Linda nehézségeit, nem tartotta volna rettenetes tragédiának, ha Viktor nélkül húgával ketten kell tovább nevelniük a gyerekeket.

Miután nővére átvette és lefoglalta a gyerekeket Linda nyugodtan készülődhetett Antallal való találkájára. Vizet melegített a gázrezsón, átcipelte a fürdőszobába, és hogy legyen elegendő vize egy ülőfürdőre, többször is fordult a forrásban lévő vízzel teli fazekakkal. Puha kefével lesikálta bőrét, megmosta haját és leguggolt. Tenyerét lába közé helyezte, két ujját előre tartva mélyre benyúlt és lassú, simogató mozdulatokkal megmosta puha nőiességét. Keze akaratlanul is felgyorsult és megijedt, hogy a gyengédnek szánt érintés milyen könnyen éleszti újra elfelejtett érzékiségét. Linda még mindig fiatal nő volt, még reszketett benne a vágy és az élni akarás, és kínzó vágyakozással hiányolta férjének ölelő karjait.

Linda tiszta fehérneműt vett magára. A sima, csipkés anyag lazán borította alsó testét, és az asszony nem tudta elhessenteni a vérforraló gondolatot, Antalnak könnyebb dolga lesz, ha nyúlkálni akar. Törülközővel megszárította haját és utána hosszú, estélyi ruhát vett magára. A fürdőszoba üvegpolcán évek óta ott álló régi arckémes tégelyének aljából és megmaradt kölnijének utolsó cseppjeiből bekente arcát és kiillatosította magát.

Este félnyolc felé Linda útra készen állt. Viktor junior otthagyta a többieket és egy serdülőkorú fiatal férfi legőszintébb ámulatával nézett anyjára.

— Mama, gyönyörűen nézel ki. Nagyon tetszik, ahogy kikészítetted magad. Menj és hozd vissza papát. Meglásd, sikerülni fog.

A kicsi legényke, jelenleg a házban a rangidős férfi bíztatása erkölcsi bátorságot adott Lindának. Elmosolyodott, édesbús fájdalommal megölelte fiát és megcsókolta.

— Visszahozom édesapátokat, Isten engem úgy segéljen.

—

Néhány perccel nyolc után Linda megérkezett a Márványmenyasszony étterembe. Elegáns sötétszürke öltönyében feszítve Antal már várt reá az előtérben.

A férfi sokat remélt ettől a találkozótól, és ahogy észrevette a belépő szépséges asszonyt, gőgös büszkeséggel tekintett körül, hogy észreveszik-e, hogy milyen csodálatos nője van. Pártrendszámos, kényelmes gépkocsiját az étteremhez közel parkoltatta. Sofőrje és testőre már percekkel ezelőtt leültek egy a zenekarhoz közeli asztalhoz, tisztes távolságra az eldugott szeparétól, amit főnökük választott magának és csinos vacsorapartnerének.

Az étteremben jól ismerték Szabó elvtársat és a szeme legkisebb villantására már készségesen ugrottak. Az idős főpincér elvette Linda télikabátját és betette a ruhatárba. Egy másik szaladt az étterem legfinomabb, legédesebb fehérborával, badacsonyi szürkebaráttal és csillogó kristálypoharakba töltött a pártfőnöknek és eddig még nem látott, gyönyörű

barátnőjének. Antal és Linda koccintottak, ittak, és ahogy az ital fogyott a pincér azonnal újratöltötte poharaikat.

A cigányzenekar tagjai tisztelték a Szabó elvtárshoz hasonló tekintélyes kinézetű vendégeket, akik többnyire nagyhatalmú pártfunkcionáriusok vagy magas rangú katonatisztek lehettek és tele voltak pénzzel és szerettek mulatni és mindig bőkezűen rendeltek és osztogatták a borravalót.

Hogy ne zavarják a jeles és magas rangú vendégeket, eleinte csak csendesen és a háttérben nekiálltak húzni a lassú és szomorkás hallgatózenét.

Antal balatoni fogassüllőt rendelt. A szinte méternyi hosszú halat a főszakács egészben sütötte ki és hosszú ezüsttálban illatosan gőzölgő finom körítésekkel körberakva két frakkos pincér hozta ki Antal és Linda asztalához.

Linda apró darabot vágott magának és mivel idáig a férfi nem hozta fel a témát, amiért tulajdonképpen idejött, nem tudott tovább várni és megkérdezte:

— Mi van Viktorral? Sikerült tenned valamit érdekében?

Antal ízletes haldarabot tett szájába. Óvatos, kereső pillantásokat vetett körbe, biztos akart lenni, hogy senki sem hallgatózik, és mielőtt végre megszólalt, néhány fájdalmasan hosszúnak tűnő másodpercig csak az étel finom zamatait látszott élvezni.

— Ma kora reggel kint voltam Kőbányán. A főfoglár régi jó barátom. Együtt jártunk a moszkvai komisszár iskolába. Az őrök már tudták, hogy jövök, és ahogy meglátták a kocsimat, egymást taposták, hogy minél gyorsabban kinyissák a főkaput.

Antal szünetet tartott, gyönyörrel forgatta szájában az ízletes haldarabot, hosszú kortyokban bort ivott rá és nyugodtan, gondosan megválogatva szavait folytatta.

— A barátomtól megkérdeztem, hogy tudja-e mi lett Dóczy Viktorral. Rögtön tudta kiről van szó és közölte velem, az AVH körülbelül egy héttel ezelőtt hozta be az elítéltet, azzal hogy halálos ítéletét negyvennyolc órán belül hajtsuk végre.

Linda halálsápadt lett, szíve egy percre megállt és alig tudott megszólalni ijedtségében.

— Mond, hogy Viktor életben van. Ugye még nem hajtották végre az ítéletet?

Antal hosszasan nézte Lindát, majd kínzó lassúsággal, mintha nem tetszene neki, amit mond, válaszolt.

— Életben van, egyelőre a siralomházban tartják. Még nem volt idejük, hogy végrehajtsák az ítéletet. Rengeteg esetük van, sok az elítélt, sajnos erősen élesedik az osztályharc.

— Kérdezted a börtönigazgatót, hogy tud-e tenni valamit Viktor érdekében?

— Kérdeztem és a régi haverom elröhögte magát és faggatni kezdett. Miről van itt szó, kérdezte, ki ez a szerencsés ember? Meg kellet mondanom neki, hogy egy gyönyörű szépasszony van a dolog háta mögött, egy asszony,

akit én mindennél jobban szeretek, — Antal felemelte borospoharát, — Erre igazán koccinthatnánk, ugye nem hibáztatsz, hogy ilyet mondtam?

Antal szentimentálisa és erotikus érzései hidegen hagyták Lindát. Határozott maradt és nem veszítette el célját szeme elől. A férjéről szerzett információt ki akarta szedni a szerelmes pártvezérből.

— Ez a barátod, — kérdezte, — ez a főfoglár, tett-e ígéretet arra, hogy életben tartja Viktort, amíg be tudjuk adni a fellebbezést, vagy bebizonyítjuk ártatlanságát?

Antal újabb szelet halat vágott magának, és szinte kínzó könyörtelenséggel halogatta a választ. Őrjítően fájdalmas másodpercek múltak el. Linda gyűlölte ezt a vele szembe ülő öntelt és undorító bikát. — Milyen aljasul húzza az idő, — gondolta, — amikor tudja, milyen rettenetesen gyötör a bizonytalanság és mennyire szeretnék végre hallani valami jó hírt.

— Pillanatnyilag, az egyetlen dolog, — Antal ismét szünetet tartott. Hosszasan rágott, és lehetett látni, ahogy nyelvével letisztítja szájpadlását, és ahogy lenyeli a szájában felgyülemlett, összerágott ételt, — az egyetlen dolog, amit a börtönigazgató megígért, ha asztalára kerül a lista, ki fogja húzni Viktor nevét a kivégzendők közül. Rendszerint ki kell kérniük az engedélyét, és így egy darabig talán menni fog a dolog.

A füstös képű cigányprímás odalépett asztalukhoz. Úriasan csiszolt udvariassággal meghajtotta magát és ódivatú finomkodással megkérdezte az asztalnál ülő hölgyet.

— Játszhatok valamit, nagyságos asszony?

Linda felnézett, felemelte az ujját és egy röpke másodpercre a prímáson felejtette tekintetét. Magas, olajbarna bőrű férfi volt a cigány, az urak szórakoztatásának ősrégi mestere. Linda mozdulatára készenlétbe helyezte vonóját és várakozóan nézett a bánatosnak látszó hölgyre, akinek szemeit sötét lepelként árnyékolta be az iszonyatos szívfájdalom, lelke tükrének fekete mélyében mérhetetlen szomorúság reszketett és a keserűség köde homályos fátyolt vont álmodóan szenvedő tekintetére.

— Darumadár fenn az égen, — mondta az asszony és könnyei, mint gyöngycseppek ültek ki két szeme pillájára, — azt játssza el nekem.

A prímás elismerően bólintott, intett a zenekarnak és a banda elkezdett játszani. Zenéjük kezdete, a dallam első két metrumján keresztül lágyan, mint egy messzi távolból üzenő temetési rekviem fájdalmasan boldogtalan ekhója, elfojtott hangokkal reszketett elő hegedűjük húrjáról. A harmadik mértéknél, mint elveszett lelkek testetlen kísértete a zene felerősödött, magasba emelkedett és elárasztotta a tágas termet. Linda lassú mozdulattal felnézett, a sárgán lobogó kandeláberek ráeső fényében szeme fehérje megvillant, és olvasztott kristály csengésű szopránhangján elkezdte dalolni a dal végtelenül bánatos kezdősorait.

— Darumadár fenn az égen, hazafelé szálldogál.

Az ősi ballada melankolikus könyörgése figyelmet parancsolt. A vendégek abbahagyták az evést, a pincérek megálltak mentükben és mindenki Linda felé tekintett. A beszélgetések duruzsoló zaja elnémult, az étkezők csendesen letették evőeszközeiket és áhítatos tisztelettel kezdték hallgatni Linda énekét. Linda kieresztette erős, iskolázott hangját. Az első két hang lebukott a mélybe és egészen lentről, a mélyből ismét emelkedni kezdett, magasra, egyre magasabbra, és könyörögve fohászkodott az egekben lakozó és mindennél hatalmasabb erőhöz, a szépség és a könyörületesség istenéhez.

— Vándorbottal a kezében, cigánylegény meg-megáll.

Linda lehajtotta fejét. Elbűvölően varázslatos szemeiből patakokban ömlött a könny. Csillogóan reszketve a lámpafényben és a bánatos szerelem fájdalmával elfátyolozva, arckifejezése méltóan aláfestette rettenetes reménytelenségét és elkeseredését. Énekén keresztül egyetlen szerelmének életéért könyörgött, a férjéért és gyermekeinek édesapjáért.

— Repülj madár, ha lehet, vidd el ezt a levelet.

Linda zokogni kezdett és lelkében teljesen összetörve kegyelemért esedezett. Szopránhangja lezuhant a mélybe és egy végletesen utolsó orgonabúgással ismét a magasba tört. Szíve mélyének legbensőbb bánatából fekete gyásszal felzúgva, és térdeplően meggyónó bánattal sikoltva Linda méltó koronát tett esedezésének fuldoklóan kétségbeesett intonációjára.

— Mond meg az én galambomnak, ne sirasson, felejtsen el engemet.

Linda nem tudott tovább énekelni. Arcát kezébe temette és végeérhetetlenül hosszú, rettenetesen vádló, könnyes sírás rázta összeroskadt vállait. Antal megrendülve nézte Lindát, az imádott asszonyt, akit ebben a pillanatban még minden eddiginél is sokkal jobban szeretett, pedig tudta, hogy életének szerelme egy másik férfiért sír és soha nem fog igazán senki mást szeretni csak férjét, Viktort. És mégis, minden részvéte ellenére, Antal nem tudott lemondani saját, önzően buja kéjvágyának kielégítéséről és gondolatban maga elé festette, milyen felséges is lesz magáévá tenni ezt a vonzóan titokzatos és mélységes indulatok vezérelte nőt.

Rádöbbenve, hogy vacsoravendége érzelmileg teljesen kimerült, Antal gyengéden rátette kezét Lindáéra, de volt benne elég megértés és nem próbált beszélni. Kevés idő után Linda Antalra emelte tekintetét, és meleg, világosbarna nagy szemei könyörögve néztek a férfira.

— Antal, ugye megmented őt nekem?

Antal Linda szemébe nézett. Linda szeme tükrén keresztül az asszony lelkének mélyére látott és halálos komolysággal ígérte.

— Természetesen, megmentem, bennem megbízhatsz.

Antal szavai szívből jövőnek hangzottak, a pillanat mámorában, komolyan gondolhatta, amit ígért.

A hal után finom cukrászsüteményt ettek és megittak még egy üveg badacsonyi szürkebarátot. Éjfél után Antal sofőrje felé villantotta szemét és a vidékről felkerült parasztfiú ugrott és szaladt, hogy melegítse be a kocsit. Antal készségesen segített Lindának az asztaltól felállni, a pincér már hozta is a kabátjukat, és a cigánybanda tagjai tiszteletadóan meghajtották fejüket. Hódolatuk az új idők, vonalas pártimpériumának szólt, a rendszer teljhatalmú képviselőinek, akik gyarló gyönyörrel élvezték a megkaparintott pénzt és a hatalmat, és átvették a régi bort és cigányzenét imádó magyar nagyurak mulatós szokásait.

Antal kocsija már ott állt az étterem előtt és a sofőr kinyitotta az ajtót. A bortól megmámorosodott és ítélőképességét elveszített Linda hagyta magát a hátsó ülésre irányítani és várakozóan nézte, ahogy Antal melléje ült. A lelkében már egy teljes éve lakozó fájdalom és a szüntelen aggódás teljesen lerombolta akaraterejét, és ahogy Antal magához ölelte az ittas asszonyt, Linda a férfi erőteljes vállára hajtotta fejét.

Perceken belül elérték Antal Istenhegyi úti otthonát. Antal elegáns magánvillában lakott és ablakaiból a budai vár fenséges panorámáját lehetett látni. Kiszálltak a kocsiból, bementek az impozáns főajtón, a sofőr elvitte a kocsit parkolni és utána udvariasan eltűnt.

A gazdagon berendezett és tágas lakásban Linda egyedül maradt Antallal. A vitrinszekrény párkányán álló Napóleon konyakból Antal éjjeli frissítőt töltött magának és Lindának és vágytól égő szemei szinte leégették észbontóan vonzó vendége testéről a ruhát.

Antal tisztába volt azzal, hogy közelről sem volt elegendő hatalma Viktor megmentésére. Még a leghatalmasabb magyar kommunista főnökök sem tudták befolyásolni a Moszkvából irányított, brutális AVH döntéseit, és némi jelentéktelen információ foszlányokon kívül, vagy egy kivégzés néhány hetes átmeneti elhalasztásától eltekintve, egyetlen elítélt sorsán sem tudtak változtatni. Antal aljasan önző játékot űzött Linda érzelmeivel, tudta, Linda szívéhez egy út vezet. El kell hitetni a nyomorult asszonnyal, hogy lehetőség van férje megmentésére. Ha Antal meg akarja szerezni Lindát, örökre és egyedül magának, akkor ki kell használnia a nő rettenetes predesztinációját, és bele kell mennie ebbe a megjátszott, hazug alakoskodásba, bármennyire is felkavarja gyomrát saját, megvetésre méltó viselkedése. Amit kitervezett egy fertelmesen undorító machináció volt, egy üres ígéret, hogy megmenti férjét és közben titokban reméli annak végzetes bukását, hogy a férj végzete talán meg tudja törni Linda örök életre esküdött házastársi kitartását.

Antal próbálta saját lelkiismeretét nyugtatni és tetteit indokolni. Linda végül is be fogja látni, hogy Viktort nem lehetett megmenteni. És akkor, Linda majd belé fog szeretni, Antalba és hálával fog arra gondolni, amit a férfi érte tett. El fogja fogadni tőle a fényűző ajándékokat és értékelni fogja a gazdag és luxus életet, amit majd Antal ajánlhat neki. De mégis, ha Antal egy pillanatra is kétségbe vonná saját okfejtését és előrelátását, és Viktor elkerülné a hóhér kötelét, akkora már Linda az övé lesz, és be fogja adni a válást és Antalhoz fog jönni feleségül. Egy egyszerű bírósági döntés az egész, egy politikai bebörtönzött esetében a válást mindig gyorsított úton kimondják, hacsak az elítélt felesége és gyermekei nem akarnak örökre a társadalom kivetett páriái maradni ebben a formájából teljesen kivetkőződött proletárdiktatúra gúnyjáték rendszerben.

Antal romantikus argentintangót tett fel a lemezjátszóra és táncra kérte Lindát.

— Linda, kérlek, volna kedved táncolni?

Kezet kézben fogva, óvatosan, ahogy lépteikkel követték a ritmust, Antal egyre közelebb hajolt Lindához, annyira közel, hogy felhevült arcát Linda hajába temethette. Az asszony illata elbódította, belélegezte a nő konyakkal átitatott leheletét és érezte a melléhez szoruló asszonyi kebleket. Ahogy nádszál követi a viharos szelet Linda kecsesen hátrahajolt és engedelmesen követte a férfi akaratát. A belegyező odaadás mozdulatára a vágy egy orkán korbácsolta óceán hullámainak erejével öntötte el Antalt. A férfi érezte, hogy beleőrül, ha nem teszi magáévá a nőt. Féktelen érzékiség uralkodott el rajta, amit azonnal ki kellett elégítenie. Összeértek és Antal rászorította száját Linda finoman puha szájára. Linda reszketően mézédes ajkai széjjelhúzódtak és lényük izzóan forró szorítással olvadt bele a szédítően mámoros és mérhetetlen mélységű csókba. Linda engedékeny odaadása, az egyetlen dolgot ígérte Antalnak amit, mint teljhatalmú pártfőnök megszerezni nem tudott, azt hogy hosszú, magányos évei szerelmi vágyának beteljesülését végre megkaphatja. Antal nem tűrhette tovább vágyai kielégítésének elodázását, és lassan, karjai között gyengéden irányítva Lindát a hálószoba felé táncolt vele.

Bent a hálószoba rejtekében Antal az ágy szélére nyomta italtól mámoros partnerét. Linda engedelmesen hátradőlt és apró araszolásokkal húzódott az ágy közepe felé és engedte, hogy Antal reá eressze férfitestének parancsolóan nehezedő súlyát. Antal maga alá szorította Lindát, a nő lassan engedte combjait széjjelebb csúszni és a férfi érezte az ágyékából vulkánszerűen előretörő, szédítően extatikus energiát. Linda ruháik védelmén keresztül is tapasztalhatta, hogy Antal mennyire kemény férfi és Antalt tébolyítóan mámorította, ahogy Linda ritmikusan felemelte és ellazította szélesen asszonyos csípejét. Antal vadul és némán csókolta Lindát, és követelődző vágya győzedelmes lett a büszkeségét vesztett és engedelmessé vált nő felett.

Mélyen megvetve saját, váratlan és csábítóan izgató gerjedelmét Linda rettenetesen szégyellte, hogy szexuálisan mennyire kívánja ezt a számára

szinte idegen férfit. Éppen itt, éppen ilyen körülmények között, és semmivel sem kevésbé hevesebben, mint amit az őt maga alá gyűrő férfi érezhetett. Lindát Viktoron kívül még egyetlen más férfi sem tette magáévá, és most az alkohol, a zene és végtelen bánatának gyengeségében, feladta azt, amit idáig éveken át, a legféltőbben és a leggondosabban őrzött, asszonyi becsületét. Antal keze Linda hasára csúszott és Linda nem ellenkezett. A férfi keze lejjebb merészkedett és Linda alsóneműje alá nyúlt. Linda érezte Antal kereső tapintásait és önáruló, kéjesen nyöszörgő hangok hagyták el ajkait. Mintha várná, hogy megbecstelenítsék, Linda szégyentelen odaadással súgta Antal fülébe a megadás és alárendelés szavait.

— Antal, tégy a magadévá.

Az elérhetetlenül bűvös vágyálom beteljesedett, Hannibál Róma kapui előtt állt. Antal, a nagy hadvezér gondosan megtervezte hódítását, az éttermi vacsorát, a legjobb borokat, a zenét, a pár év alatt összeszedett vagyonnal elszédítette Lindát, és most életének nagy szerelme, önként, teljesen magától odaadja magát neki. Antal tisztában volt, hogy mennyire ragadozó vadállatként viselkedett, tudta, hogy csapdába csalta Lindát, tudta segítségét felajánlhatta volna a nélkül is, hogy a védtelen feleséget elcsábítsa, de egy baráti kapcsolat közel sem lett volna számára elegendő. A ma esti szerelmi aktus nélkül, egymásra találásuk csak egy lényegtelen és jelentéktelen ismeretség maradt volna Linda számára. Antalnak bizonyítékra volt szüksége, a szeretkezés összekötő erejére, hogy lángoló hévvel tudjon harcolni ezért a nőért és a legvégén ő kerüljön ki győztesen, és Linda szívéből még Viktor emlékét is kitörölje, és örökre. Antalnak Linda teljes és feltétel nélküli megadása kellett. Porig megalázva és lelkének legfelmérhetetlenebb mélységéig meggyötörve akarta Lindát birtokolni.

Felkeltek az ágyról és nekiálltak levetkőzni. Antal nem siettette Lindát, saját ruháját gyorsan ledobta, utána leült egy székbe és néma csodálattal nézte a méltatlanul egyszerű ruharétegeiből előbukkanó mezítelen istennőt.

Linda még mindig fiatalnak látszott és szépséges, málnaszem nagyságú bimbói megduzzadtak és keményen álltak alabástrom fehér, kerek keblei tetején. Izgatott, apró lélegzetekkel pihegő hasa horpadásának közepén ott ült kicsiny köldöke, a lénye mélyébe vezető kút elzáró kapuja. Köldöke kútjának kávájáról egy szelíden süllyedő völgyhajlat ereszkedett hasa aljára, le egészen pubisa emelkedő csontjáig. Lent egy sűrű bozóttal borított és büszkén emelkedő koronázási halom domborult, Linda fényesen csillogó fekete szőrrengetege. Könyökére támaszkodva Linda várakozóan nézett Antalra és, kétoldalt szélesen kitárva combjait, térdeit felhúzta a magasba. Antal Linda tetejébe ereszkedett, és erős férfiasságát Linda legbensőbb istennői szentélyének bejáratához nyomta. Linda most már Antalé volt, mint a férfihatalom engedelmes áldozata feltétel nélkül megadta magát. Antal gyengéden és szakavatott hozzáértéssel hatolt be Lindába, és messze, mélyen előrenyomulva a tapasztalt férfi mindent betöltő, fájdalommentes egyesülés

fogásaival tette magáévá az asszonyt. Linda elfojtott, gyönyörteljes hangon felnyögött, hosszú, kéjes lélegzettel a levegőt tüdeje mélyére szívta és magába fogadta az új férfit, életében a másodikat.

Antal lassú mozdulatokkal dolgozott, próbálta elnyújtani gyönyörét, néha mintha megállt volna, és amikor nem tudta magát többet tovább tartani, elengedte örömét, belülre, Linda kelyhének legmélyebb végébe, végérvényesen és megváltozhatatlanul. A hódítás megtörtént, Linda az övé lett, és ahogy Antal biztosan gondolta, szerelmének kiszabadíthatatlan rabjává vált.

Antal Lindán maradt és elernyesztette magát. Linda tűrte a súlyt és karjaival átfonta a férfi vállait.

— Gyönyöröd tellett abban, amit kaptál, — kérdezte lágyan, — meg fogod-e tudni becsülni azt, amit én most adtam neked?

— Oh, Linda, életem szerelme, — Antal kiáltott hevesen, erősen ki volt fulladva és szíve még mindig vadul dobogott, — örökre szerelembe estem veled, és veled maradok az idők végtelenségéig és a világ végéig. Legyen a mai este, új életünk első éjszakája. Legyen ez a gyönyör a mi új kezdetünk.

Linda megsimogatta Antal arcát. Érezte, tudta, hogy ettől a pillanattól kezdve a férfit teljesen hatalmába hajtotta. Antal örök rabszolgája lett, és mostantól kezdve bármire megkérheti, a férfi készségesen és szerelmesen mindent meg fog tenni neki. De pillanatnyilag a férfiban lakózó szörnyeteg kielégült és Lindának vissza kellett térnie a valóság világába.

— Antal, végtelenül sajnálom, de vissza kell sietnem a gyermekeimhez. Ugye megérted és nem haragszol? Még nem mondhatom meg nekik, hogy új papát kaptak. Vagy megmondjam?

— Nem, nem, persze, hogy nem. — Antal fáradtságot érzett és álmos kezdett lenni. Megkapta, amit akart, most már nem bánta, ha Linda elmegy.

— Antal, drágám, — Linda kezdte kérlelő hangon, — kérhetek tőled még valamit. El tudnál juttatni egy pár sort Viktorhoz. Rettenetes sokat jelentene neki, és nekem is, ha üzenetet kapna tőlem.

— Rendben van, — Antal felelte meglepődve. De gondolta, eljött az ideje hogy valahogy az éjszaka hátralévő részére megszabaduljon Lindától és vonakodva belegyezett, — de le kell ellenőriznem, amit írni akarsz neki.

— Csacsi nagy macim, cenzúrázni akarod szerelmes levelemet? Hát nem egy perccel ezelőtt adtam oda magam neked?

— Nem arról van szó, — Antal morogta és az alkohol mámora kezdett kitisztulni agyából, — ha valamit véletlenül beleírsz, amire ráfoghatják az összeesküvés vagy börtönszökési kísérlet vádját, mi mindannyian komoly bajba keveredhetünk, és biztosra veheted, hogy Viktor sorsa bevégeztetett. De ne gondolt egy percre se, hogy siettetlek. Biztos vagyok benne, hogy az idő minden bánatot meggyógyít és egy nap teljes szívvel szeretni fogsz engem, és ha velem vagy nem fogsz többet Viktorra gondolni.

Linda nem felelt. Egy darab levélpapírra leírt néhány szót, kettőbe hajtotta, csókot nyomott a papír szélére és odanyújtotta Antalnak.

— Kérlek, juttasd el ezt hozzá.

Antal kinyitotta a kettőbe hajtott levelet és belenézett. A levélben ez állt.

Drága Viktorom, forró szerelemmel gondolok reád. Sokkal jobban szeretlek annál, hogy azt szavakba öntve le tudnám írni.

Szerető feleséged, Linda.

Linda kérlelően nézet Antalra és édesen vágyódó pillantásában megcsillant a reménysugár. — Ez az egész, — mondta, — ez tartani fogja benne az erőt.

Antal már nagyon álmos volt, pihenni szeretett volna. Bólintott és szó nélkül betette tárcájába a csókkal lepecsételt papirost.

—

Felöltöztek és Antal csengetett a sofőrfiúnak. A fiatalember, apró vörös zászló díszítette kabátja hajtókáját, elősietett és Antal kocsiján hazavitte Lindát. Odahaza, Linda kinyitotta az utcai főkaput, a lépcsőházban nem oltotta fel a villanyt és a sötétség védelme alatt felsietett lakásába. Mindenki mélyen aludt. Durván szőtt lenvászon hálóingében Annus Viktor oldalát foglalta el az ágyban. A két kisebb gyerek szája körül boldog álommosoly játszódott, Viktor junior elhitette velük, hogy a mama ki fogja szabadítani és haza fogja hozni szeretett édesapjukat.

Linda először a fürdőszobába ment. Meztelenre vetkőzött és fogvacogóan reszketve az éjszakai hidegben beleült a fürdőkádba. Megindította a vizet és érezte, ahogy a jeges víz körbemossa még mindig felhevült altestét és lábait.

Beszappanozta magát és vad méreggel sikálni kezdte bőrét. Elővette az irrigátort, és kiöblítette hüvelyét. Dühödten, kegyetlenül addig gyötörte magát, amíg bőre kisebesedett és fájt, de ismét tisztának érezhette magát.

Linda elkeseredetten morgott magában. — Te alávaló gazember, nem voltál hajlandó segíteni rajtam anélkül, hogy meg ne becsteleníts. Én majd ellátom a bajodat te tetves kommunista disznó, te nem ki tudott mit jelent az, hogy Hajós Ladányi Linda. Azt mered hinni, hogy már a tiéd vagyok, de soha nem leszek a tiéd. A testem a tiéd lehet, de a lelkemet soha nem fogod elvenni tőlem. Te opportunista szemét, soha nem tudtál volna még csak a közelembe sem jönni párton belüli barátaid és ávós kapcsolataid nélkül. Viktort kiszabadíttatom veled és rettenetes bosszút fogunk állni aljas fajtátokon.

Linda sokáig mérgelődött. Szidta az alávaló rendszert, amely egy ilyen megvetésre való férfi karjaiba kényszerítette és tehetetlen dühét saját magán kitöltve a nedves törülközővel vadul korbácsolta hátát és combjait. — A szerencsétlen félig halálra fagyott fiatal katona, — forrongott magában, — amikor bajban volt szíven jószántából adtam neki meleg levest, de arrogáns, kommunista pártvezér lett belőle, aki azt hiszi, mindent megkaphat és mindenkit lealjasíthat a saját színvonalára.

Linda lefeküdt Annus mellé és hamar elaludt, kimerülten, megalázva és megkeseredetten, de mégis győzelmesen, tudta, hogy férjét meg fogja menteni.

—

1953. március elején, Budapest házain fekete lobogók jelentek meg és gyászosan csapkodtak a kora tavaszi hideg szélben. Minden előzetes figyelmeztetés nélkül, egy hideg reggelen csak ott voltak és napokkal megelőzték a hivatalos bejelentést, hogy Sztálin, a Szovjetunió gyilkos diktátora, agyvérzésben elhalálozott. Néhány hétig mindenki becsületesen színlelte a gyászt és tetette, hogy hiányolja a vén gazembert.

De a régi, megrögzött Sztálinista kommunisták árgus szemekkel figyelték embertársaikat, szomszédjaikat és munkatársaikat. Biztosra akarták venni, hogy senki se vágjon a dologhoz túl boldog pofát, és ne reménykedjen a dolgok jobbra fordulásában.

Linda többször randevúzott Antallal. Minden egyes alkalommal bizonyítékot követelt, hogy férje még életben van. Linda makacs kitartása erősen bosszantotta Antalt, de Linda kifinomult női ravaszsággal a férfi indulatait ügyesen ellenőrzése alatt tartotta. Játékos hajlandóságot mutatott, ígérte, hogy készségesen ad, incselkedett Antallal, de nagyon ritkán volt hajlandó lefeküdni vele.

Linda húzódozása egyre követelődzőbbé tette Antalt. A férfi nem csinált titkot abból, hogy szeretné a Linda és Viktor közötti válást minél hamarabb nyélbe ütni. Linda lassan kifutott trükkjeiből, hogy Antal magára haragítása nélkül ki tudjon bújni szerelmeskedéseik alól és ne tegye férje helyzetét még az eddigieknél is rosszabbá.

A fekete zászlók átírták a játékszabályokat.

Linda megérezte a párton belül kialakuló hatalmi harcot. Az utca emberei között elterjedt a hír, hogy Hruscsov az új pártfőnök lazítani akarja a párt fojtogató béklyóját belföldön, enyhíteni szándékozik a nemzetközi feszültséget és, hogy tudja emelni a szovjet állampolgárok életszínvonalát a fogyasztói javak termelésére akarja átállítani a kommunista ipart.

Linde egyre nyíltabban követelte, hogy Antal tegyen többet Viktor megmentéséért és legalább próbálja kihozni a halálraítéltek zárkasoráról. Válaszul Antal egyre erőszakosabb lett és ajándékokkal és juttatásokkal próbálta megnyerni és lecsillapítani Lindát. Pénzt akart adni, és Lindának és gyerekeinek tágasabb lakást ajánlott egy jobb környéken.

— Linda, — Antal érvelt, — semmi értelme, hogy így kínlódj abból a vacak fizetésedből. Örökké dolgozol, és teljesen egyedül tartasz el egy négytagú családot. Az a szörnyű kórházi munkakör, a fűtetlen és üres lakás. Életem párja vagy, és neked dúskálnod kellene a földi javakban. Légy a feleségem és minden problémád megszűnik.

De Linda nem volt hajlandó megalkudni és nem volt hajlandó feladni méltóságának utolsó maradványait. Erősnek kellett maradnia és minden erkölcsi bátorságára szüksége volt, hogy továbbra is visszautasítsa Antal házassági javaslatait.

— Antal, adj még egy kis időt. Egy nő nem felejt könnyen. Valahogy túl kell tennem magam Viktoron. Tizennégy éven keresztül szívem minden rezdülésével szerettem, három gyerekünk van, és nem a férjem hibája, hogy börtönben van. Tudom, lehet, hogy soha nem kerül ki élve onnan, soha nem lesz még egyszer ugyanaz, aki volt, de legalább még egyszer az életben, szeretnék személyesen beszélni vele. Egyedül Viktor tud engem szabaddá tenni. Ugye megértesz.

— Legalább fogadj el némi készpénzt, — Antal pénztárcája után nyúlt, — végy magadnak dolgokat. Vegyél szép ruhákat, arckrémeket, francia kölnit, amikre szükséged van.

— Antal, Szabó elvtárs, ejnye, ejnye, miket nem javasolsz? Ilyen kapitalista csökevényekre fejlődjek vissza? Hát nem jobban tetszek neked smink és illatosító nélkül? Én olyan tiszta és üde vagyok, mint egy hideg vízben tartott rózsaszál. Egy romlatlanul öntudatos proletárnő a Ferencvárosból. Azt hittem, éppen ebbe szerettél belé?

— Hát persze, igen, igen, de mégis, végy el egy kis készpénzt élelmiszerre, és szerzek neked belépő igazolványt a párt exkluzív közértüzletébe.

— Nem, nem akarom. Nem szeretném, ha meg kellene magyaráznom a családomnak, a gyerekeimnek vagy az ismerőseimnek, hogy hirtelen honnan szereztem temérdek pénzt. Lassan fokozatosan akarom őket hozzászoktatni a változásokhoz. Drága szerelmem, ugye megértesz, — mondogatta Linda, és ahogy testével hozzá simult a szex-mániákus kommunista főnökhöz szemeiben fondorkodó ármányosság csillogott, — de ha mégis, ha már kérhetek valamit, megtennél nekem egy speciális szívességet?

— Mond, és azonnal megteszem.

— Miután az ÁVO letartóztatta Viktort, a lakásomat is átkutatták. Az egyik ronda bőrkabátos elvitte ékszereimet, aranygyűrűimet, nyakékeimet, gyémántjaimat és volt még száz napóleon aranyunk is. Azok az enyémek, vissza akarom kapni őket. Fogadom, az egész stósz még mindig az ávónál van. Engem soha nem vádoltak semmivel, bíróság előtt nem voltam, semmiféle döntést nem hoztak arra, hogy mi legyen lefoglalt személyes tulajdonaimmal. Értékeim nem tűnhettek el abszolúte nyomtalanul.

Linda kedvesen cirógatta Antal arcát és engedte, hogy a felhevült férfi összecsókolja kezét.

— Még egy valami, — Linda folytatta majd rövid szünetet tartott és olyan forróan csábos mosollyal nézett Antalra, hogy tekintete egy kővé fagyott szibériai mamutot is kiolvasztott volna a jég alól, — és biztosra veszem, ezt az egyet örömest megteszed, szerezz nekem egy üveg valódi francia parfümöt és néhány tégely amerikai szépítőkrémet. Igaz, le kell majd szednem a címkéket

róluk, de amikor randevúra megyek hozzád, kikészítem és kiillatosítom magam és a bőröm selymesen finom lesz, ha simogatni akarod. Biztos vagyok benne, nem fogod megvetni a kapitalista dekadenciának ezeket az illatos és fényesen csillogó, bár csökevényes nyúlványait.

Antal, annak ellenére, hogy fülig szerelmes volt Lindába praktikus természetű ember maradt és örömmel hallgatta Linda javaslatait. Szeretett díszelegni a figyelmes és gondos férfi színében, aki lesi az imádott nő minden szavát és szó nélkül teljesíti kívánságait, de ezen felül azt is számításba vette, hogy Viktor és Linda megmaradt vagyona, megvetendő kapitalista magántulajdona és luxuscikkei, erősen jól fognak jönni, ha összeházasodnak. Az aranyakat és az ékszereket már szinte a sajátjának tekintette. Teljes szívéből egyetértett Lindával és készségesen megígérte, hogy visszaszerzi értéktárgyait.

— Vedd úgy, hogy már meg is tettem, amire kértél. Majd csak figyeld, hogy mire vagyok képes és mekkora hatalmam van. A cionista hazaárulók uralma lejárt, a mi proletárdiktatúránkban nincs nekik helyük.

—

Linda leleményes ügyességgel egyensúlyozta kettős életét. Normális körülmények között ravasz alakoskodásnak is lehetett volna felfogni tetteit, de Linda megnyugtatta lelkiismeretét. Szövetségesre volt szüksége, egy férfire, akinek hatalom van a kezében; Antal Linda önként választott fegyverneme volt, egyetlen esélye, hogy kikerüljön földi purgatóriumából és megérje a napot, amikor eljön a bosszú órája.

Linda keményen dolgozott, egyetlen fillért sem vesztegetett el, küszködött, hogy enni adjon gyerekeinek és melegen tartsa a lakást, és mint akármelyik tisztességes hozzáállású családban mindenkinek be kellett segítenie az erőfeszítésbe. Linda megőrizte méltóságát és makacsul maga elé tűzött célja, hogy Viktort életben tartsa, amíg lehet, az idő múlása ellenére is megingathatatlan megmaradt.

—

Antal szava álló ember volt. 1953. május eleje körül két testőrét, csőre töltött revolverekkel és kabát alá rejtett géppisztolyokkal, beküldte az ÁVH főhadiszállására.

A kommunista párt első titkára, Rákosi Mátyás már hónapokkal ezelőtt, mint cionista összeesküvőt letartóztatta a legfelsőbb ÁVH főnököt, Péter Gábort és az államvédelmi hatóság rendőrkopóinak otthonában egy darabig nagy volt a felfordulás. Szabó Antal jól tudta, hogy rövid időn belül újabb és még jelentősebb változások fognak történni az államrendszerben. Sztálinisták és a magyarságtól idegen elemek félre lesznek állítva és helyet kell adniuk a hatalomra brutálisan törekvő új vezetői csoportnak. Itt volt az ideje, és csak

rövid néhány hét állt rendelkezésére, mielőtt Dusán és a hozzá hasonló tolvajok rátehették enyves kezüket uralkodásuk alatt elkobzott értékekre, hogy nyomtalanul eltüntessék az összeharácsolt kincseket.

—

A két testőr bement az Andrássy út 60 főkapuján és felmutatták speciális kommunista pártigazolványukat és minden kérdezősködés vagy probléma nélkül lejutottak a központi értékraktár helyiségbe. Az ügyelete tiszt, egy zsidó kinézetű ávósezredes meglepődött, amikor meglátta a két bejelentetlen látogatót. Jobbjával pisztolyáért nyúlt, baljával a vészcsengő után tapogatott, de a két briganti gyorsabb volt, megragadták az ezredes karját és nelsonfogással fojtogatni kezdték.

— Lassan a testtel, elvtárs, — mondták figyelmeztetően, — a te fajtádnak itt már befellegzett, de mi nem akarunk bántani. Csak azért jöttünk, hogy megmentsük az irhádat.

Az öreg zsidó nem felejtette el 1944-et és a nyilaskereszteseket. Megijedt, hogy életéről van szó és engedett.

— Mondják, mit akarnak?

— Egyelőre csak annyit, hogy jusson eszedbe Dóczy Linda elvtársnő. A te volt főnököd, Péter Gábor, kiraboltatta otthonát és eltulajdonította ékszereit és aranyait. Ami nem lenne még olyan nagy baj, de Dóczy elvtársnő közben egy nagyon befolyásos és magas rangú pártfőnök menyasszonya lett és visszaköveteli, amit elvettetek tőle. Ne akadékoskodj és add vissza az elvtársnő dolgait, hacsak nem akarod, hogy golyót eresszünk a kobakodba. Nyisd ki azt a nagy Wertheim szekrényt a hátad mögött és hamar kaparászd elő a lopott holmikat. Nagyon jól tudjuk, hogy ott tartjátok, azokat az értékeket, amit a ti bandátok elszedett a vádlottaktól és soha nem szolgáltatott be a kommunista pártnak. Azt hitted, hogy a párt elfelejtkezett a gazemberségeitekről.

Az ezredes, aki a kommunizmus előtt ravasz zálogházi becsüs volt és Péter Gábor alatt is bölcs ember hírében állt, nem ellenkezett.

— Az egyik fiatal lator az ajtót őrzi géppisztollyal, — gondolta, — a másik suhanc a halántékomhoz szorít egy stukkert, nem sok választásom van, legalább is pillanatnyilag. Jobban teszem, ha engedelmeskedek ezeknek a gyehennára való sameszoknak. Majd ha kimentek a szobámból, de mielőtt elhagyják az épületet, akkor is lefogathatom őket.

Az öreg felállt, kinyitotta a páncélszekrényt, megkereste a Dóczy névvel megjelölt dobozt és odaadta a két banditának.

A legények úgy vigyorogtak, mint két havasi medve, akik betévedtek a méhesbe és megtalálták a lépes mézet. — Ez az elvtársnőé, de hol a miénk? — mondták. — Vagy azt gondoltad, hogy ingyen dolgozunk?

A betojós kincstárnok belekotort a szekrény polcain terjedelmes kupacokba ömlesztett ékszerekbe és egy marokra valót odanyújtotta Antal embereinek. Tudta, hamarosan, mind egy szálig, a legutolsó darabig vissza fogja kapni kincseit, de most fontosabb volt, hogy feleslegesen ne lövesse magát agyon.

A legények gondosan elrakták Linda dobozát, zsebre gyűrték a többi ékszert, de olyan kajánul vigyorogtak, hogy az ezredes kezdte magát kényelmetlenül érezni és idegesen felcsattant.

— Mit akarnak még, nem kaptak eleget?

— Maga velünk jön. — A fiatal fogdmegek elkezdtek röhögni és egy gépelt végzést dugtak az ezredes orra alá. — Itt van a maga letartóztatási parancsa. Nehogy ellenkezni merjen, mert nem állunk jót magunkért és könnyen agyonlőjük. De ha jól viseli magát, lehet, hogy megússza egy pár év börtönnel. Na, mozgás, maga opportunista féreg, maga undorító, sztálinista parazita.

A hórihorgas ávós talpra ugrott és öklét rázva úgy ordított, mint egy eszét vesztett csontkollekció. — Hazug disznók, őrök, tartóztassák le őket.

— Nagyon ügyesen csinálja. Nyomogassa csak a gombokat, ameddig akarja, senki sem fog a segítségére jönni. A maga fajtájának már régen beharangozták a siratót. A párthű katonaság körülvette ezt az épületet, a többi az ő dolguk. Mi csak főnökünk menyasszonyának jussaiért jöttünk és természetesen fáradságunk tisztes fizetségéért.

A porba sújtott AVH cerberus olyan vadul nyomogatta a gombokat íróasztala körül hogy ujjcsontjai szinte belerepedtek, de senki nem jött segítségére. Az ÁVH főhadiszállás összes alkalmazottja el volt foglalva, megváltozott főnökeiknek, az átalakult rendszer új mestereinek talpát és egyéb testrészeit kellett nyalogatniuk.

— Na, látod, hát nem megmondtuk. — A fiatalabbik suhanc megragadta az ezredes könyökét. — Húzzuk el a csíkot innen, de gyorsan, amíg jó kedvemben vagyok és nagy hirtelen nem áll bele mutatóujjamba a ravaszrángató ideggörcs.

—

Kifele menet senki sem állította meg őket. Antal két testőre közrefogta a sápadt arcú ÁVH egyenruhás öreg becsüst és olyan magabiztosan mentek ki a főkapun, mintha csak malacpörköltös ebédre vinnék a letartóztatottat. Foglyukat a Köztársaság téri pártház alatti pincebörtönbe vitték, ahol fiatal ÁVH katonák, falusi családokból besorozott legények vették az öreget gondjukba.

A sorkatonák, bár agyukat alaposan megmosták a Moszkvában kiképzett kommunista komisszárok és ÁVH egyenruhát viseltek, szívükben még mindig a vidéki parasztság fiai voltak, akik szüleivel és családjaival Péter Gábor

terroruralma rettenetesen elbánt. A katonák tudtak Péter Gábor korábbi letartóztatásáról és örömmel ragadták meg az alkalmat, hogy a gyűlölt ávósvezér aljas zsiványtársaiból egy újabbat bezárhassanak.

—

1953. július 4.-én Hruscsov leváltatta Rákosit és egy nemzeti érzelmű magyar kommunista, Nagy Imre lett a miniszterelnök. Rákosi ugyan megtartotta a kommunista párt főtitkári pozícióját, de két Moszkvából kirendelt revizor állandó ellenőrzés alatt tartotta. Moszkvában, néhány nappal később, 1953. július 10.-én, hazaárulás vádjával, Sztálin teljhatalmú helyettesét, Berija Lavrentit is letartóztatták. A bíróság rövid úton halálra ítélte Beriját és az ítéletet ugyanazon a napon végre is hajtották.

A deportálások abbamaradtak, a kommunista büntetőtáborokat felszámolták és a foglyokat szabadon engedték. A Moszkvából hazatért és onnan támogatott szadista sztálinisták uralma véget ért és kielégíthetetlen bosszúállásuk egyelőre korlátozva lett.

Dusán azonnal felismerte a megváltozott helyzetet és minden habozás nélkül határozott. Gondolta, egy perc vesztegetni való ideje sincs, hazament és összepakolta összerabolt vagyonát. Felhalmozódott aranykészletét, ékszereit és amerikai dollárjait, egy dupla fenekű bőröndben rejtette és az első Bécsbe menő vonaton értékeivel együtt elutazott. A Magyar határőrnek kommunista útlevelet mutatott, az Osztrák vámosnak megvillantotta amerikai útlevelét és büszke pofával, nagy elégedetten belépett Ausztriába.

Bécsben eszébe sem jutott, hogy felkeresse angol kémügynök barátait. Magyar útlevelét és ÁVH igazolványát bedobta a szemétégetőbe és ismét vonatra ült. Ezúttal nyugat felé, Le Havre-ba, Franciaországba ment. A kikötőben első osztályú jegyet vett egy óceánjáró luxushajóra és áthajózott az Atlanti óceánon. A hajón pihent, napozott az uszoda mellett, a legdrágább fedélzeti étteremben a legjobb ételeket és italokat rendelte és 1953 nyarának derekán megérkezett New Yorkba.

A vámvizsgálatnál megmutatta CIC igazolványát, bőröndjeit ki sem nyittatták, és emelt fővel és öntudatosan, mint egy törvénytisztelő állampolgár és tengerentúli szolgálatból hazatérő katona lesétált a hajóhídról.

Megszokott régi kerületében, a Bronxban telepedett le. Vlatko bácsi egykori házától nem messzire csinos kis lakást bérelt és elégedetten fontolgatta, elegendő pénze és aranya van, hogy élete végéig gondtalanul élhessen.

—

A Kőbányai börtön hermetikusan elzárt világán nem sokat változtatott a külvilágban zajló hatalomátadás. Konzervatív kommunisták makacsul ellenezték a reformokat és megakadályozták a politikai foglyok szabadon

bocsájtását. Ragaszkodtak, hogy a Magyar Népköztársaság legális bírósága hozta az ítéleteket és a rabok megérdemelték büntetéseiket.

Az egyetlen dolog, aminek megszüntetését a haladásellenes pártemberek nem tudták megakadályozni, a heti kivégzések bevett rutinja abbamaradt. Nagy Imre megígérte minden politikai eset kivizsgálását és újratárgyalását, a politikai vétkekért kiszabott halálbüntetéseket felfüggesztették és a kivégzendők cellasorában csak gyerekgyilkosok és más köztörvényes, főbenjáró vétségeket elkövetett bűnözők maradtak.

Viktor nem hallgathatott rádiót és nem olvashatott újságot, külvilágból jövő információit kizárólag a vasrácsok mögül éjszaka elsuttogott rémhírekből szerezhette be és fogalma sem volt a politikai változásokról.

Viktor halálra ijedt és elállt a lélegzete, amikor egy nyáridei kora reggelen, két kockafejű börtönőrpofa kinyitotta cellaajtóját és durva hangon beszóltak.

— Gyerünk, Dóczy. Mozogjon.

Viktor biztos volt benne, hogy viszik az akasztófa alá. Lábai hamarosan a levegőben fognak kalimpálni és törött nyakán fogja érezni, hogy teste mennyire nehéz.

—

Reszkető lábakkal követte a két foglárt. Átmentek a börtönudvaron és bementek a börtön komplex nemrégiben renovált részébe, a Kis Hotelnek becézett épületbe, ami lényegesen jobban nézett ki, mint ahol eddig tartották, a kivégzendők között. A két smasszer átadta egy kövérkés ávós tisztnek. A tisztnek felfele kanyarodó duzzadt felsőajka volt, alsó szájrésze lepcsesen csüngött, törött sziklaoromra emlékeztető hatalmas orra égnek emelkedett és két lebernyeg nagyságú füle messzire elállt koponyájától.

A két smasszer közelebb taszította Viktort a görbeorrú ávóshoz és bemutatta. — Ez a Dóczy, a diplomás mérnök, akire beadta az igénylést.

Viktor szörnyű halálfélelme azonnal megszűnt, mellében felengedett a borzalmas szorítás és ismét lélegezni tudott. Nem fogják kivégezni, legalábbis nem ma.

A porkolábok, akik idehozták eltűntek és a kövérkés ávóstiszt ráförmedt Viktorra, — várjon, — és nekilátott kézzel kitölteni egy halom űrlapot. A vastagujjú ávósnak nehezére esett a betűvetés, lassan dolgozott és Viktornak volt ideje belesni az írnok háta mögött vigyázatlanul, kissé nyitva hagyott ajtó mögött lévő helyiségbe. Úgy érezte, börtönélete drámai fordulóponthoz ért és lényegesen elviselhetőbb lesz. A halálraítéltek zárkasorából átkerült a börtön mérnökirodájába.

A lepcses szájú befejezte a firkálást, bevitte a szobába és magára hagyta. Viktor körülnézett, a tágas teremben építészeket és mérnököket látott, akik szorgosan dolgoztak rajztáblákon és számoltak íróasztalokon, éppen úgy, mint letartóztatásuk előtt és mielőtt évtizedekig tartó rabságra lettek ítélve.

Egy magas, rabruhás férfi sietett elébe, jobbját kinyújtotta Viktor felé és csodálkozva kérdezte.

— Dóczy?

Viktor elfogadta a feléje nyújtott kezet, a férfi, kopott csíkos raböltözéke ellenére is kifinomultnak és arisztokratikusnak látszott.

— Olshawsky Eugene, — mondta a férfi, — de nyugodtan hívhatsz Jenőnek.

— Báró Olshawsky?

Olshawsky elnevette magát. — Igen, de a cím itt semmit nem jelent. Hadd mutassalak körbe, közülünk sokan ismernek téged, nagyon jól tudjuk ki voltál mielőtt idekerültél. Olshawsky könnyedén megérintette Viktor karját, pár lépés tett vele majd folytatta, — de sajnos azt is tudjuk, hogy mivel itt vagy, most már te sem vagy semmivel sem különb, mint mi.

Továbbléptek. Egy rajzasztalnál Eugene megállt és biztató vidámsággal Viktorra mosolyodott. — Itt van egy régi barátod, aki biztos vagyok benne, ha nem is éppen ezen a helyen, de nagyon örvend viszontlátni téged.

Mistéth Endre, a háború utáni első magyar, Tildy Zoltán miniszterelnök vezette kormány helyreállítási munkák egykori minisztere, felugrott az asztaltól és átölelte Viktort.

— Viktor, hát itt kell, hogy találkozzunk. Hallottam milyen remek munkát végeztetek a Siófoki zsilipépítésnél. Kimondhatatlanul örülök, hogy életben vagy, már mindenki azt hitte, hogy befellegzett neked.

— Bandi, nyolc hónapja kuksolok a siralomházban. Mi folyik itt? Gondolod, hogy megúsztam a kötelet.

– Megúsztad. Nem fognak kinyírni. Azt nem garantálom, hogy ki is engednek, de itt legalább emberségesen bánnak velünk. Egy nagy teremben vagyunk elszállásolva emeletes ágyakban. Mindannyian együtt alszunk, az étkeztetés elég kielégítő, nem lesz semmi baj, csak legyen belőled ismét jó mérnök, ez az egyetlen dolog, amit várnak tőled. Az államnak szüksége van a szaktudásunkra.

— A feleségem jöhetne látogatóba?

— Látogatás nincs, — András óvatosan körülnézett, hogy nem-e hallgatódzik valaki, — de esetleg írhatsz egy levelet. Hivatalosan azt sem engedik, de vannak útjaink és lehetőségeink. Majd tudatom veled mikor és hogy, előre ne írd meg, ha elkapnak, nagyon ellátják a bajodat, de még az enyémet is.

—

Linda ragaszkodott, hogy Antal közvetlenül ne hívjon a munkahelyére.

— Ha fel akarsz tárcsázni, kérd meg a titkárnődet, – mondta. – Nem szeretném, ha kiderülne, hogy szeretőm van és kikötöm, hogy a titkárnő csak a saját keresztnevét használhatja. Nevedet soha ne említse, és soha ne hagyjon telefonszámot.

Linda kizárólagosan csak kórházon kívül eső utcai telefonfülkékből hívta Antalt. Soha nem beszélgetett hosszasan, elsősorban sokáig nem akart távol maradni munkahelyétől, de legfőképpen nem akarta, hogy bárki is megirigyelje a magas rangú kommunistához fűződő viszonyát és ocsmány pletykákat kezdjen terjeszteni. Linda gondosan vigyázott kettős életének álcására, és hogy megőrizze lelki nyugalmát és csillapítsa háborgó lelkiismeretét, a legapróbb részletekig kitartott elgondolásai mellett.

—

Antal testőrei becsülettel teljesítették kötelességüket és dolguk végeztével átadták Linda aranyait és ékszereit főnöküknek. A mellékjövedelemként összeszedett zsákmányról, amit bukott elvtársuk Péter Gábor kincstárából összeszedtek, nem tettek említést.

Antal örült az akció sikerének, egy percet sem vesztegetett és azonnal utasította titkárnőjét, Ágnest hogy tárcsázza fel Lindát.

Ágnes, kiváló gyors és gépírónő, meggyőződéses kommunista és mozgalmi életben megöregedett özvegyasszony volt, aki ismerte főnöke ügyeinek legapróbb részleteit is. Legnagyobb sajnálatára el kellet fogadnia, hogy Szabó elvtárs beleszeretett Lindába. Ágnes szívből jövő mély megvetést érzett az aljasul manipuláló burzsuj szemétmaradvány iránt, hogy a cafat visszamerte utasítani Antal elvtárs házasságajánlatát. Ha beszélnie kellett Lindával, Ágnes mindig hivatalos, nyers hangnemet használt és rövidre fogta szavait.

Ahogy Linda bejött a vonalba, Ágnes kapcsolta Antalt, aki sikertől felhevült lelkes hangon azonnal dicsekedni kezdett.

— Linda, nagyszerű híreim vannak, visszaszereztem ékszereidet és aranyaidat. Az egészet sikerült visszakapnunk, igazán lenyűgöző látvány, vastag aranyláncok, rubintok, gyémántok, igazgyöngyök, egy egész vagyon.

— Igen, — Linda felelte boldogságtól elszoruló szívvel, — Viktor mindig bőkezű volt és elhalmozott ajándékokkal.

— Most én leszek a gavallér, — felelte Antal féltékenyen, — és kincseidet visszaadom neked a legutolsó darabig. Gyere fel hozzám szombat este. Ünnepeljünk. Remek vacsorát készítettek és közös jövőnk leírhatatlan boldog napjaira fogjuk üríteni poharainkat.

Antal lélegzetvisszafojtva várt. Lindának vele együtt kellene örülnie. Amit megtett érte nem volt lebecsülendő, az imádott asszony most már igazán és szívből jövően kellene, hogy végre csak őt, egyedül szeresse. És Antal nem csalódott, Linda hangjában egy forró nyár szerelmes éjszakájának ígéretes heve búgott, ahogy kacér hangon, apró, elfojtott csiklandós nevetéssel ígérte a szerelmi vágytól tébolyult férfinak.

— Ott leszek.

—

Elérkezett a szombati nap. Kora reggel Linda a fodrászhoz ment, kicsit levágatta a megkopott végeket, aztán megmosatta haját és frizurát rakatott. Tíz óra felé kivitte a gyerekeket a Széchenyi fürdőbe, lefürödtek és fürdő után fagylaltot vett nekik a Gundelnél. A finom csokoládé-vanília gombócokat nyalogatva a Hősök terén keresztül sétáltak hazafelé. A volt fasori Evangélikus gimnázium előtt egy pillanatra megálltak és néma, álmodóan fájdalmas vággyal idézték fel régi életük szép emlékeit.

Linda nem önthette ki szívét gyermekei előtt. Még nekik sem panaszolhatta el rettenetes bánatát. Apjuk bebörtönzését a kicsiny család nem tárgyalhatta meg. A gyerekek előtt Linda nem említhette nyíltan édesapjuk sorsát. A hiányzó családapa iránt érzett bánatukat és aggódásukat magukba kellett fojtaniuk, nehogy az iskolában a gyerekek elárulják érzéseiket, hiszen bármi elejtett rendszerellenes szónak beláthatatlan következményei lehettek. De igazi érzéseiket mélyén takargatva és szívükben legbelül elrejtve szenvedésüket a család nem felejtett, és gondolatban, némán, egyetlen áruló szó nélkül mindig Viktorral voltak és vártak a csodára, mikor egy napon újra és életben viszontláthatják a családfőt.

Linda kérésére Annus átjött hozzájuk. Amikor a szeretett nagynéni megérkezett, a három gyerek lelkes rajongással fogta közre. Imádták hallgatni régi családi történeteit, a társasjátékokat, amiket ismert vagy kitalált, és a titkokat, amiket édesanyjuk gyerekkoráról elmondott.

A család íratlan törvényei szerint, senki nem faggatta Lindát miért öltözött fel olyan gondosan és szépen, és hogy hol maradt el szombat éjszakánként.

Miután Annus sikeresen átvette a gondos családanya szerepét, Linda egyenként megcsókolta gyermekeit és elgyalogolt az 5-tös busz megállójáig. A buszról a Lenin körút sarkán szállt le és bement a hatalmas éjjel-nappali gyógyszertárba. Budapesten, 1953-ban nem voltak modern önkiszolgáló üzletek és szabadon elérhető polcokra kirakott portéka nem létezett. Minden egyes vásárlandó darabot a pult mögött várakozó üzleti alkalmazottól kellett kérni. Linda is beállt a sorba és kellemetlen meglepetésére egy fiatal férfi elárusító elé került. Linda összeszedte maradék kurázsiját és előadta kérelmét.

— Van fogamzásgátló gumijuk?

— Igen kérem, van. Hány darabot tetszik kérni és milyen legyen a nagyság?

Linda a haja tövéig elvörösödött, suttogóra fogta hangját és lassan kinyögte.

— Hármat.

A szemtelen fiatalember felemelte a hangját.

— Milyen méretben.

A kérdés váratlanul érte Lindát. Képtelen volt emlékezni és tulajdonképpen nem volt összehasonlítási alapja. Érezte arcát elönti a szégyen vérvörös lángja, a kegyetlenül árulkodó szín, ami durván a világ tudtára adta

szombat esti terveit. Gondolkozott, mit is mondjon, tulajdonképpen mekkora nagyságokról lehet itt szó.

A fiatal gyógyszerészsegéd, ellenszenvesnek és álszentnek találta a felnőtt asszony zavarát, elvesztette türelmét és felkiáltott.

— Elvtársnő, kicsi, közepes vagy nagyméretű. Mondja már, hogy milyet akar. Nézze mennyien állnak maga mögött, nem tölthetem magával az egész napomat.

— Közepes, gondolom, bocsánat, ez az első eset, hogy ilyesmit veszek.

A fiatalember lehajolt, a pult alól kivett három kis négyszögletű dobozt és letette Linda elé. Linda fizetett, és ahogy megszégyenülve, lesütött szemekkel kiment a gyógyszertárból úgy érezte, mintha minden szempár őt nézné és készen állnának megkövezni őt, a bűnös asszonyt. A valóságban senki sem figyelt rá, mindenki el volt foglalva a saját gondjával és öt perc múlva a fiatal eladósegéd teljesen elfelejtkezett az egész incidensről.

Antal jókora különfizetést ajánlott házvezetőnőjének, az idős Örzse néninek, hogy jöjjön el hozzá szombaton is és készítsen remek vacsorát. Örzse asszony libát töltött, kisütötte és két személyre elegánsan megterített az ebédlőben.

Az asztalon három palack Debrői hárslevelű díszelgett és a fal mentén felállított tálaló kredencen a Gerbaud, jelenleg Vörösmartynak hívott cukrászdából hozatott legfinomabb torta sütemények álltak kirakva.

A vacsora kezdete előtt, miután a szakácsnő udvariasan hazament, Linda javaslatot tett.

— Antal, rakjuk ki az ékszereket és az aranyakat az asztalra és együnk-igyunk úgy. Meglásd, jobban fog esni az étel.

Antal bólintott, felállt és rövidesen visszatért az ékszerekkel. — Itt vannak, – mondta és a tányérok és a borospoharak közé szétteregetve, Linda visszaszerzett kincseit kiöntötte az asztalra.

Linda belemarkolt elveszettnek hitt aranyaiba felemelt néhányat és ujjai között visszacsurgatta őket.

— Én drága kiéhezett és átfagyott katonám, — mondta dicsérően, — de hatalmasat változtál.

— Igen, hatalmasat, — Antal felelte büszke vigyorral, — már évekkel ezelőtt megmondtam neked, a rendszer megjutalmazza azokat, akik hisznek benne és hűségesek hozzá.

—

Linda elgondolkozott azon, hogy az ő hűsége és lojalitása melyik oldalon is áll, és amíg nagy élvezettel fogyasztották a vacsorát, álmélkodó szemeit nem tudta levenni a visszaszerzett ékszerekről.

Linda keveset ivott, apró kortyai között hosszú ideig várt, de Antalnak gyakran töltött és a három üveg borból kettőt legalább megitatott vele. Antal, mint minden párthű kommunista főnök, kedvelte az ivászatot, és mérhetetlen

mennyiségű alkoholt tudott fogyasztani anélkül, hogy komolyan megártott volna neki. Éppen ellenkezőleg, mennél jobban megrészegedett, annál jobban kezdte követelni, hogy Linda szeretkezzen vele.

Eleinte csak viccesen tapogatta, csókolgatta, később durva kezdett lenni és trágár szavakkal ecsetelte mit szeretne Lindával csinálni.

Linda próbálta húzni az időt. Tisztában volt vele, hogy nem fogja megúszni az estét anélkül, hogy ne szeretkezzen ezzel a megrészegedett disznóval, de gondolta, ékszerei visszaszerzése megéri azt, hogy még egyszer megfeküdjön neki. Hátralökte székét, és tetetve a teljesen berúgott szégyentelen nőszemélyt, kihívóan Antalra nézett és intett neki.

— Gyerünk a hálószobába, hoztam neked egy kis meglepetést.

Linda előrement és a nő csábosan ringó széles fenekét markolászva Antal részegen röhögve tántorgott utána.

— Meglepetés, se születésnapom, se pártünnep, mit akarsz ezzel mondani?

— Te tüzesvérű falusi tenyészbika, — Linda parancsolta tetetett részeg hangon, — vetkőzz le meztelenre és engedelmeskedj parancsnoknődnek.

Linda nem mutatott semmi gátlást, pimaszul, közönségesen és követelődzően kezdett viselkedni. Tudta, Antal akkor szereti a legjobban, ha ordenáré szavakat használ, és úgy viselkedik, mint egy utolsó, részeges utcalány. – Hadd nézzem azt a kommunista bájdorongodat, – mondta, – lássam, hogy elég nagy-e és kemény.

Antal ledobta ruháit. Alaposan berúgott és kábultan szédelegve bambán nézett le hasa alá, fütyköse puhán lógott lefele és elég kicsinek látszott.

Linda éles hangon felnevetett és megragadta a petyhüdt szerszámot.

— Ez az egész, amit a párt nevében egy vonalas elvtársnőnek fel tudsz ajánlani? Hadd nézzem, talán meg lehet keményíteni és többet is ki tudunk hozni belőle.

Linda egy kicsit húzogatta Antal nudliját. A szánalmas szerszám tényleg megnőtt és megmerevedett. Akkor elővette a kotont, feltépte és ráhúzta a férfi most már félelmetesen ágaskodó vesszejére.

— Kicsit kicicomázzuk a Jancsikádat, — kacagott gúnyosan, — esőköpenyt adunk rá, különben nem hatolhat be istennői mennyországomba.

Antal részegen röhögött, kicsit tiltakozott, de belegyezően nézte és hagyta, hogy Linda csináljon vele azt, amit akar.

— Linda, idehallgass, — magyarázta Antal és egy alkoholszagút böfögött hozzá, — szeretném, ha közös gyermekünk lenne. Miért akarod ezt a marhaságot használni? Ne félj semmitől, imádlak téged, elveszlek feleségül és gyerekünknek apja lesz.

— Gumi nélkül nem játszunk. Világos az elmélet, nagy kandúr. Nekem még mindig férjem van, és amíg ki nem szabadítottad a börtönből, nem hagyom magam teherbe ejteni.

— De azért megkefélhetlek.

– Azt csinálhatod, elölről, hátulról, ahányszor csak akarod.

— Akkor állj négykézlábra.

Linda megfordult és Antal hátulról betette neki, durván és mélyen, ameddig csak beért. Mint két felhevült állat a vadonban, brutális szenvedéllyel közösültek, egyesülésükben nem volt semmi gyengéd érzés vagy szerelem. Antal nagyokat lökött és ágyéka cuppogósakat csattant Linda meztelen fenekén. Antal szédült az alkoholtól, beleveresedett a vad erőfeszítésbe, és amikor elélvezett úgy ordított, mint egy felbőszült hímoroszlán.

A végén aléltan hanyatt dobta magát, lesett a szőnyegre és azonnal elaludt. Linda felállt és átlépett a kimerült férfin. Az asztalról összeszedte ékszereit és az aranyakat és beletette egy erős vászonzacskóba, amit táskájába még odahaza betett. Az ajtóból visszanézett és megvetően elmosolyodott. Antal szánalmasan összezsugorodott péniszén a fehér folyadékkal megtelt koton még mindig ott éktelenkedett.

—

Vasárnap kora reggel Lindához különös látogató jött. Egy öreg, csontvázszerűen sovány arcú férfi csöngetett be hozzá, akinek beesett szemeiben egy keserű élet szürke fájdalma ült.

— Dóczy nagyságos asszony, — kezdte a férfi és kérlelően Lindára nézett a résnyire nyitott oldalablakon keresztül.

— Igen, én vagyok. Miben lehetek szolgálatára?

— Ne féljen tőlem. Jó híreket hoztam, — az idegen szemeinek szomorú fénye sorstársi együttérzést sejtetett, — higgye el, nincs szándékomban bántani magát.

— Kérem, — felelte Linda és kinyitotta az ajtót, — jöjjön be.

A sovány idegen bejött és Linda leültette az ebédlőasztalhoz. Az egyik gyereknek fel kellett állnia, a kommunisták csak négy széket hagytak a családnak, a többit büntetésből évekkel ezelőtt elvették. A család körbevette az öreget, és várakozóan néztek rá, hogy valóban jó híreket hozott-e.

— Asszonyom, — kezdte az öreg lassan, — tegnap szabadultam a Kőbányai börtönből. Üzenetet hoztam a férjétől.

Linda felsikoltott, — a férjemtől, beszéljen. Mi van vele?

A gyerekek is felkiáltottak. — Édesapánk, tessék mondani már, mit üzent édesapánk.

Az öreg börtönviselt ember levelet húzott elő zsebéből. Egy gyűrött, barna papírdarabot, valamikor egy csomagolópapír letépett sarka lehetett, talán rajzokat vagy specifikációs könyveket borítottak vele, és odanyújtotta Lindának. Linda felismerte Viktor kézírását, szeme könnyes lett és alig látott, de azonnal felkapta a levelet és lázas sietséggel olvasni kezdte.

Egyetlen drága kincsem;

Végtelenül boldog vagyok, hogy írhatok neked és őszintén remélem, hogy soraim hamarosan szemed elé kerülnek. Rettenetesen sokat szenvedtem az Andrássy 60-ban és nyolc hónapot töltöttem a halálraítéltek cellasorán. De Isten végtelen kegyelme megmentett. Pár hét óta a börtön mérnöki irodájában dolgozom, van elegendő ételem és egy tűrhető ágyam ahol éjszaka nyugodtan alhatok. Ne aggódj miattam, a legrosszabban túl vagyok és Isten segítségével ki fogok kerülni innen. Nagyon szeretlek. Alig várom, hogy ismét karjaimban érezhesselek. Érzem, tudom, biztos vagyok benne, hogy hamarosan újra találkozni fogunk. Ez az egyetlen remény éltet engem. Mielőtt elalszom, minden este nevedet suttogom. Sokat álmodok rólad és álmaimban ismét boldogan együtt vagyunk. Szívemből és lelkemből igazán szeretlek és tudom, hogy te is ugyanígy érzel irántam. Tudom a te helyzeted is rettenetes nehéz, de bízz az Istenben, légy türelmes és várj reám. Földi porhüvelyeinket elválaszthatják egymástól, de lelkünket soha nem fogják széjjelszakítani, mert mi örök szerelemben forrottunk össze. Talán nem tettünk mindent, úgy ahogy kellett volna, talán elkerülhettük volna ezt a megpróbáltatást, de ez most már késő bánat. Örökké, még a síron túl is a tiéd leszek. Bocsáss meg, de ahogy írok, patakokban folynak a könnyeim. Olyan rettenetesen akarlak, hogy a fájdalom szinte elviselhetetlen. Drága Lindám az idők végtelenségéig és örökre foglak szeretni.

A gyerekeknek mond meg, hogy őket is kimondhatatlanul szeretem. Öleld és csókold meg őket helyettem is.

Szerető férjed, Viktor.

Linda szerette volna megölelni a hírhozót, de nem ismerte elég jól. Végeredményben börtönből jött hozzá, nem előlegezhetett neki teljes bizalmat.

— Hogyan került magához ez a levél, — kérdezte és fürkésző szemekkel vizsgálgatta az öreg mély ráncokkal barázdált arcát.

— A börtön mérnökirodájában néha együtt dolgoztam Dóczy úrral és ott kértek meg, hogy amikor szabadulok, vigyem ki magammal ezt a levelet. Dóczy úr mindig kedves volt hozzám és én tisztelem a tanult embert. Örömmel megígértem, hogy megteszem.

— Hogyan tudta kicsempészni a levelet?

— Nagyságos asszony, nem akarom elmondani. Jobb lesz, ha nem tudja.

— Rendben van, örülünk, hogy elvállalta és sikerült. Szavakkal nem is tudom kifejezni, hogy mennyire hálásak vagyunk, amit értünk tett és mekkora örömet szerzett nekünk. Szeretném valahogy viszonozni. Lenne valamire szüksége? Egyen velünk, és beszélgessünk egy kicsit.

— Örömest, — felelte az öreg és fáradt szemeiben látszott a kínzó kiéhezettség, — köszönöm a kedvességét, egy tál meleg étel nagyon jól esne.

Linda megterített és együtt ettek, lencsefőzelék volt főtt répával és kenyeret aprítottak bele. Az öreg szeretett mesélni, és hosszasan beszélt a börtönéletről. El kellett mondania, hogy Viktor hogyan nézett ki, mit csinált reggeltől estig, hol aludt és milyen embereknek volt teljhatalma élete folyása felett.

Linda figyelmesen hallgatta az előadást majd megkérdezte.

— A férjem említette valaha, hogy kapott tőlem üzenetet?

— Igen, asszonyom, említette. Az a rövid kis levél volt a legértékesebb kincs, ami a tulajdonában volt. Csak a legjobb barátainak mutatta meg és olyankor a büszkeségtől mindig könnybe lábadt a szeme.

Késő délután lett mire a látogató felállt. — Mennem kell, el kell érnem a vonatomat. — mentegette magát. — Hajdúböszörménybe utazok, ott van egy testvérem és annál fogok lakni.

Linda nem tudta megállni, kíváncsiságát ki kellett elégítenie.

— Ha szabad kérdeznem, miért volt bezárva?

— Összeverekedtem a szomszéddal és megöltem. Nyolc évet kaptam érte, de jó viseletemért hat után kiengedtek.

Az öreg elment és Linda elgondolkozva nézett utána.

— Hat év egy gyilkosságért, és halálbüntetés azért, ha valaki kiváló mérnök. A kommunista igazságszolgáltatásban valami nagyon nem egyezik.

—

A randevújukat követő hét közepe fele Antal telefonált Lindának. Ahogy Linda bejött a vonalba Antal azonnal flörtölni kezdett.

— Linda, drágaságom, igazán remekül szórakoztunk legutoljára. Rövidesen itt a hétvége, mik a terveid? Jó lenne ismét együtt tölteni a szabadidőnket. Nagyon várom, hogy ismét láthassalak. Ugye te is várod, hogy újból együtt lehessünk?

— Igen, én is.

— Remek, akkor megegyeztünk. Szombat este ismét gyere át hozzám. — Antal gőgös arroganciával és magabiztosan szólt és szinte utasította Lindát, ahogy beszélt.

— Ezen a hétvégén valami mást szeretnék csinálni, — Linda ellenkezett és szavaiban szokatlan határozottság érződött. — Itt az ideje, hogy bemutassalak gyerekeimnek. Vasárnap délután gyere ki a Széchenyi fürdőbe. Ott kellemesen eltölthetjük az időt. Majd beszélgetünk és nézzük a gyerekeket, ahogy játszanak a vízben.

Antal biztosra vette, hogy a javasolt találkozó fontos lépést jelent a helyes irányba. Linda biztos úton halad, hogy véglegesen elfogadja őt és meg akarja értetni gyerekeivel, hogy apjuktól elválik, és újra férjhez megy, és most már minden szempontból, még érzelmileg is el fog tudni szakadni gyerekei apjától.

— Remek ötlet, — válaszolta, — de attól függetlenül szombaton is találkozhatunk. Ahogy mondtam, gyere át hozzám. Kettesben vacsorázunk, és miután jól kimulattuk magunkat, vasárnap összehozol a csemetékkel.

— Az túl sok lesz, — Linda egyre határozottabbnak hangzott, — hétvégeken rengeteg elintézni valóm van. Három gyerekes dolgozó anya vagyok, magamra nagyon kevés időm marad.

— Ezen könnyen változtathatunk, a döntés a te kezedben van.

— Éppen ebben az ügyben szeretnék beszélni veled, — Linda makacskodott, — ha akarod, vasárnap délután kettőkor találkozhatunk. A Léda szoborhoz közel egy asztalnál fogok ülni.

— Természetesen, vasárnap ott leszek, de attól függetlenül szombaton, — Antal tovább akarta részletezni szombat esti vacsoraterveit, de el kellett harapnia a szót. A vonal halk kattanással megszakadt. Legnagyobb csalódására Linda ráakasztotta a telefont.

—

Vasárnap reggel, mint minden hétvégén most is, Linda vasárnapi iskolába vitte gyerekeit. A lecke végére visszatért és együtt felmentek a tíz órás istentiszteletre.

Templom után, miután néhány udvarias szót váltott a tiszteletessel, lassan hazaterelgette gyerekeit. Ebédre, első fogásnak előző délután elkészített bablevest ettek és utána, második kurzusnak, tegnapról megmaradt paprikás krumplit lókolbásszal. Evés után elmosogattak, elrakták az edényeket, rendet csináltak, majd elindultak a Széchenyi fürdő felé. A gyerekek örültek a meleg nyári délutáni játszási és úszási lehetőségnek és vidáman csivitelve ugráltak körülötte. Falak közé bezárt hétköznapjaik mélabús komorsága teljesen eltűnt arcukról.

Az Andrássy úton felültek a földalattira, hangosan nevetgéltek és vitatkoztak, de Lindának nem volt szíve rájuk szólni és elrontani kedvüket. A fürdőnél Linda kabint bérelt, és fürdőruhába öltöztek. A gyerekek rögtön berohantak a vízbe és magára hagyták anyjukat. Linda nyugodtan leülhetett pihenni egy asztalhoz a Léda a Hattyúval szobor közelében. Kétrészes bikini fürdőruhája a sok használatban már régen összement, a széleken kirojtosodott, és túlságosan kicsi volt, hogy elrejtse csípőjének kereken emelkedő domborulatát és rendesen takarja erőteljes kebleinek duzzadó halmait.

Linda játékosan ujjai köré tekerte sötét bronzból érett cseresznyepirosba forduló hajának lelógó tincseit, egy színárnyalat, amely tökéletesen illett selymes bőrének sötétre napozott barnaságához, és elgondolkozott döntésének következményiéről, és a témáról, amiről Antallal beszélni szándékozott. Tépelődve latolgatta és önönmagát hibáztatta, ezt a mai döntést már sokszor elhalasztotta és könnyelműen megengedte magának, hogy bűnben élve élvezze a lángoló nyár varázsának múlandó örömeit.

Pontosan két órakor Antal is megérkezett. Két korsó sört hozott a söntésből, letette az asztalra és leült Linda mellé. Fürdőruhában és testőrei nélkül a kommunista főnök egyedül volt. Elegáns sötétkék ruhája és a kabáthajtókára tűzött elengedhetetlen vörös csillag nélkül megjelenve, senki nem ismerte fel benne a nagyhatalmú kerületi párttitkárt. A gyerekek, ahogy meglátták az édesanyjuk mellé leülő idegent, kirohantak a vízből és kíváncsian vigyázó és magyarázatot követelő szemeiket anyjukra és bejelentetlen asztaltársra függesztették.

— Gyerekek, — Linda kezdte kissé elfogódottan, — mutatkozzatok be Antal bácsinak. Ti bizonyára nem emlékeztek rá, de Antal bácsi velünk volt, amikor a háború után lovas szekéren visszahajtottunk Budapestre. Már sokszor meséltem nektek erről a merész családi vállalkozásról.

A gyerekek jól ismerték a történetet; többet nem zavarta őket Antal jelenléte és a két felnőttet magára hagyva visszaszaladtak játszani a medencébe.

— Mind a három nagyon jó gyerek, – kezdte Linda és szemei szeretettel követték az ifjoncokat, – az életet örömét jelentik nekem és a földön mindennél jobban szeretem őket.

Antal bólintott és megemelte söröskriglijét. — Természetesen, erre nyugodtan ihatunk.

— Pontosan erről akarok veled beszélni. — Linda folytatta. —Amikor legelőször találkoztam veled, te egy világban megcsalatkozott szerencsétlen fiatal katona voltál. Egy halálra fagyott forradalmárnak látszottál és megsajnáltalak. Sorsunk közös szerencsétlensége hozott össze minket. Egy tőlünk idegen ügy végett, amihez nekünk semmi közünk nem volt, szeretett hazánk szörnyű háborúba keveredett. Országunk lángokban állt és ezerszámra pusztultak legjobbjaink. A rettenetes végzet borzalma hozott minket össze és mi kérdezés nélkül befogadtunk magunk közé. Te visszaadtad jóságunkat, és megmentetted Viktorom életét. Én akkor mérhetetlenül csodáltam hősiességedet és eltökélt vakmerőségedet. Te belém szerettél és ezért nem hibáztathatlak. Belém szerettél, mert csodáltad a mi családi életünket és azt, amink volt, a három gyönyörű gyereket és az igaz szerelmet köztem és férjem között. Ebbe szerettél bele. Nem csak énbelém. Évekkel később ismét találkoztunk. Iszonyatos kétségbeesésemben hozzád folyamodtam segítségért. Valamilyen, számomra teljesen érthetetlen okból a rendszer széjjelzúzta családi boldogságomat. Valami érthetetlen, magasabb cél érdekében, talán a munkásosztály sorsának megjavításáért, elvettek tőlem mindent és lerombolták életemet. Én tudom biztosan, hogy az én Viktorom ártatlan, soha nem kockáztatta volna családja biztonságát és jólétét azért, hogy információt jutasson el az angolokhoz. Viktor szerette hazáját. Szerette a demokráciát és akarta, hogy a nincsteleneknek és a szerencsétleneknek is legyen szava és jogai. Jól mondtad annak idején, hogy Viktor igaz kommunista. Nem lépett be a pártba, mert soha nem akart semmiféle politikai szervezethez tartozni.

Emlékezz, a nyilas pártba való belépést is megtagadta. Túlságosan sokat dolgozott ahhoz, hogy ideje legyen politizálni. Kizárólag népét és kiváló vezetőinket akarta szolgálni, ahogy tőle a legjobban kitellett.

Antal ivott a söréből. Tisztában volt mindennel, amiket Linda összehordott, az asszony nem mondott neki semmi újságot. Kissé türelmetlenül és bosszankodva kérdezte.

— Linda, hova akarsz ezzel kilyukadni? Van ennek az elmélkedésnek valami magja?

— Van, — Linda felelte. A hideg söröskorsót ujjai közé vette és mélyen elgondolkozva törölgetni kezdte az üvegre lecsapódott párát. Kis idő után, lassan és óvatosan szőve szavait tovább folytatta beszédjét.

— A dolgok lényege és beszédem értelme az, hogy a férjemet még mindig nagyon szeretem. A síron túl is örökké szeretni fogom. Minket még a halál sem választhat el egymástól. Emelt fővel büszkén tűröm a szenvedést, amit érte el kell viselnem. Többet nem lehetek a szeretőd. Nagyon kérlek, hogy érts meg és fogadd el döntésemet. Többé nem élhetek titkos, kettős életet. Engedj az utamra. Segítséged kértem tőled és te megsegítettél. Én cserébe a legféltettebb kincsemet, a becsületemet adtam oda neked. Azt, amit a világon a legjobban akartál. Kérlek, értékeld és tartsd becsben áldozatomat. Értsd meg, hogy a férjemet szeretem és mégis a testemet odaadtam neked. Ez a kettősség darabokra szaggat, és nem bírom tovább. Soha nem fogok tudni gyerekeim szemébe nézni és azt mondani nekik, hogy új apát választottam számukra és elhagytam szeretett édesapjukat.

Linda hangja elcsuklott és könnyáztatta szemeit kérően Antalra emelte. Tudta, remélte, hogy a férfi minden hibája ellenére, és törtető ambíciói, anyagiassága, és személyes sikerei dacára, lelke mélyén megmaradt embernek, annak, aki volt, és akiben még mindig ott lakozott a könyörületes humanitás. Nem lehetett bűnéül felróni, hogy annyira végtelenül akarta és kívánta Lindát, aki másnak a felesége volt.

Linda hosszasan várt, de Antal nem válaszolt és folytatnia kellett kérlelő indokolásait. — Tisztában vagyok vele milyen nagyhatalmú ember lett belőled, és őszintén csodálom elért eredményeidet. Másodszor is megmentetted Viktorom életét és visszaszerezted elkobzott ékszereimet és aranyaimat. De nagyon kérlek, tekints önmagadba és értékeld újra céljaidat, vizsgáld át okaidat és jogcímeidet és légy ismét az a személy, akivel legelőször találkoztam. A hatalom nem jelent boldogságot, a hatalmat el is lehet veszíteni. A latba a jóság és a becsület nyom egyedül, és csak az igaz emberség teremthet őszinte belső örömet. Tégy jót másokkal és magadat fogod boldoggá tenni. Ha erővel széjjeltéped a mi családunkat, a gonoszt fogod szolgálni tetteddel és soha nem leszel boldog. A mások kárán és szenvedésén megszerzett jólét nem lehet öröm. A gonosztett eredménye mindig földi pokol és szenvedés. Kérlek, hagy utamra menni, barátok maradhatunk, de többet nem lehetek a szeretőd.

Linda elhallgatott. Kifutott a szóból. Eddigi szavainál kifejezőbben nem tudta volna megmagyarázni érzéseit. Néma hallgatása erőteljesebb volt, mint bármi hangosan kiabáló vádaskodás.

Antalon volt a sor, hogy végre mondjon valamit.

De Antal hallgatott. Szemében tébolyítóan vágyakózó fájdalom ült. Ebben a pillanatban Lindát, a viseltes, kinőtt bikiniben mellette ülő mártírnőt, minden eddigieknél jobban és rettenetesebben, a pokolnál is elviselhetetlenebbül kívánta.

A hanyatló augusztusi délután meleg csendjében Antalt váratlan, földöntúli inspiráció vette hatalmába. Egy sejtelem, amit agnosztikus világnézete vele megértetni nem engedhetett, honnan is támadhatott volna fel ilyen anyagtalan megérzés, valami titokzatos hatalom, ami önző egoizmusán lényegesen felülállott, és rákényszerítette a férfit, hogy felismerje és belássa, Lindát nem a testéért, hanem az erős akaratáért, a családját védő anya minden elszántságáért, és őszinte, becsületes, senkinek rosszat nem akaró lelkéért szerette. Ha boldoggá akarta tenni életének legnagyobb és egyetlen szerelmét, akkor kellet hagynia, hogy az asszony menjen tovább a számára régóta predesztinált úton. Talán egy nap Linda vissza fog jönni hozzá, de addig az asszonnyal való kapcsolatának beteljesíthetetlennek kell maradnia. Antal lelke mélyén lakozó jósággal megáldott személy erősebb volt, mint a felszínen hivalkodó, arrogáns kommunista. Antalnak elszorult a torka és, először magának és csendben, de annál gyötrelmesebben be kellett vallania érzéseit. Megszólalt, de maga sem tudta mi változtatta át egy ennyire gyenge és megvetésre méltóan dekadens személyre.

— Linda, igazad van. Sokkal jobban szeretlek annál, hogy önző céljaim elérésére szennyes kezemmel elpusztítsalak. A szívemet tépi széjjel, amit kívánsz tőlem, de meg kell tennem és utadra kell, hogy bocsássalak. De ha bármikor szükséged lesz rám, kérlek, egy percig se tétovázz, hívj és én jövök, és újra melletted leszek.

Antal kiitta sörét. A sör megmelegedett és keserű lett, de Antal lenyelte és mintha csodára várna, Linda mellett maradt az asztalnál. Késő augusztusban a napok már rövidebbek voltak, a fürdővendégek nagy része már hazament, és a zajongó gyereksereg nélkül, a susogó borostyánnal borított falak között, a strand kísértetiesen üresnek és elhagyottnak látszott.

Antal eltűnődött. Kommunista forradalmunk előtt dolgozó népünk nem tudott megengedni egy ilyen elegáns, első osztályú fürdőhelyet. Ma már, igaz, kormány szubvencionálta árakon, de mindenki megengedheti magának, hogy idejöjjön és kipihenje munkás hátköznapjainak fáradalmát. A kommunista párt mindent megadott a népnek, ingyenes orvosi ellátást, biztos munkahelyet mindenkinek, aki dolgozni akart és senkinek sem kellett többet az utcán aludnia. Hol követtük el a hibát? Tépelődött. Megpróbáltuk és voltak áldozatok, de a végén, Antal lemondóan felsóhajtott, a vég, hol lehet a vég, az élet és a történelem nem állhat meg. Az élet megy tovább, és nincsen végső

cél, ahol megállhatunk és pihenőre térhetünk. A folyó nem áll meg, folynia kell előre a medrében. A történelem folyamának haladását, legfeljebb átmenetileg lehet természetellenes gátakkal kordába szorítani és megfékezni.

A délután kora estébe hűvösödött, Linda nem beszélt és Antalnak mennie kellett. A hatalmas meleg vizes medence szinte üres volt és a gyerekek vadul ugráltak, csapkodták a vizet és gátlástalanul élvezték laza gyeplőre eresztett szabadságukat.

Majdnem záróra volt, amikor Antal végre felállt és bejelentette.

— Mennem kell. Linda, vigyázz magadra és gyerekeidre. Remélem, hogy minden úgy jön ki, ahogy reméled.

Linda nem mulasztotta el észrevenni, hogy Antal nem kívánt szerencsét Viktornak. Felnézett, és ahogy bánatosan belefelejtkezett Antal nézésébe nagyra nyílt barna szemeiben a szégyen szomorú árnyalata ült. Linda tekintetében saját bűnrészességének a beismerése és a megbánás látszott, talán a férfitől remélt feloldozást és a felelősség teljes magára vállalását.

— Köszönöm, Antal, — mondta. — Mindig tudtam, hogy jó és megértő ember vagy.

Antal megcsókolta Linda arcát, és a fájdalmas elválás rettenetes terhével szívében lassan, nehéz léptekkel otthagyta mostantól kezdve elérhetetlenné vált szerelmét.

Miután az idegen elment a gyerekek kiszaladtak a medencéből és körbevették anyjukat. A két kisebbik átölelte derekát, de nem kérdeztek nem vádaskodtak, csak féltékenyen újra birtokba vették a bánatosnak látszó mamát.

Viktor junior nem palástolta féltékenységét.

— Anyu, ez a férfi megcsókolt téged, — mondta haragosan.

TIZEDIK FEJEZET

A SZABADSÁG ÁRA

Múltak az évek. Linda keményen dolgozott és küszködött, hogy kijöjjön keresetéből. A család továbbra is bab és lencsefőzelékeket evett. Télen csak az egyik szobát fűtötték és a tizenöt fokos szobahőmérsékletet dupla jégeralsók és alsóingek viselésével próbálták elviselni. A hideg éjszakákon viseltes és kirojtosodott télikabátjaikat öreg tollpaplanjaik, vízözönelőtti békeidőkből visszamaradt megsárgult ereklyéik tetejére borították és addig vacogtak a takaró alatt, amíg testük be nem melegedett.

A foszladozó régi ruhadarabok helyébe újakat venni elérhetetlen luxus lett volna. Annus kitartóan foltozgatta a régen elhasznált ruhákat, és ahogy a gyerekek nőttek, nagyságsorrendben egymástól örökölték be az elviselt kabátokat és nadrágokat. Könyveiket, főleg a klasszikusokat a legnagyobb becsben tartották és rongálásuk vagy összefirkálásuk szigorúan tiltva lett. Tankönyveiket évekig megőrizték és újra és újra elolvasták, amíg az utolsó betűig mindent megértettek, és amit érdemes volt elsajátítottak belőlük.

A létfenntartás mindennapos elkeserítő küzdelmében a gyerekek iskolai és sportsikerei jelentették az egyedüli reménysugarat. A küzdelmes életben kizárólagosan a gyerekek fejlődése ígért jobbra fordulást, és Linda örömmel látta, hogy mind a három gyereke kiváló sportoló lett és az osztály legjobb tanulói közé emelkedtek.

Viktor junior hetente kétszer kardvívást tanult az iskolai tornateremben, Oszkár kiváló versenyfutó lett és Ilonka úgy úszott, mint egy motorcsónak. A fiúk megnyúltak, megizmosodtak és a kis leányka olyan szép lett, mint egy filmcsillag.

Linda harmincas éveinek közepe felé haladt, alakja érettebb lett és nőiesebb. Egyedül aludt és soha többet nem volt viszonya egyetlen férfivel sem, de gyakran fantáziált Viktorral átélt szerelmes éjszakáiról. Újból és újból végigálmodta szerelmüknek legszebb pillanatait, és elégedetten gondolta, ha az életben soha többé senki nem fogja ölelő karjaiban tartani, férjével neki akkor is lesz egy életre elegendő szerelmi emléke.

—

A szélsőbaloldali kommunisták 1955. április 18-án lemondatták Nagy Imrét és ismét Rákosi Mátyást tették meg a kommunista párt legelső titkárává. A régi sztálinisták erőteljes ellenmozgalmat indítottak és ügyesen szervezkedve megpróbálták visszaállítani hatalmukat és az eddigieknél lényegesebben erősebbé szándékozták tenni a hírhedt ÁVH-t. De ezúttal a nemzeti érzelmű kommunisták ellenirányzata lassú, hosszantartó munkával és óvatos lépésekkel megkérdőjelezte Rákosi hatalmát. A szélsőbaloldali kommunisták befolyása elleni tendencia a szovjet központi bizottságon belül is megerősödött, és Marsall Tito kívánságának kielégítésére, akinek Jugoszláviája a Szovjetuniónak fontos szövetségese lett, Hruscsov 1956, július 18-án leváltatta Rákosit. A győzelem sajnos nem volt teljes, Rákosi utódja, az újonnan kinevezett kommunista főtitkár, Gerő Ernő, éppen olyan aljas és hajthatatlan sztálinista gazember volt, mint Rákosi. De a jobbratolódás monumentumát többé nem lehetett megállítani. Rajk Lászlót és nemzeti kommunista mártírtársait, akiket 1949-ben hazaárulásért kivégeztek, rehabilitálták és holttesteiket kihantolták. Pest belvárosához közel fekvő Kerepesi temetőben a kommunista párt óriási újratemetési ünnepséget szervezett. Kétszázezer megrendült és haragos arcú gyászoló gyülekezett össze a temetésen és a jobboldali sztálinisták elleni hangulat leplezetlenül forradalmivá erősödött.

Linda nagy érdeklődéssel követte az alakuló eseményeket. Gyerekeivel többször elment a Kőbányai börtönhöz és bebocsájtást követelt az őröktől.

— A férjemet akarom látni, vagy még mindig nincsenek látogatási jogaink?

A durva lelkületű strázsa megvető pillantást vetett a három gyermekes anyára, gúnyosan mosolygott vastag, alkoholtól piros orra alatt, de nem válaszolt.

Többszöri próbálkozás után, Linda lassan megismerte az őrök arcát és kifigyelte, hogy ki és mikor van szolgálatban. Amikor valaki barátságosabbat vélt ügyeletben lenni otthonról élelmiszer csomagot hozott és megpróbált becsempészni házi kosztot és süteményeket, amik közé bátorító és szerelmes leveleket rejtett.

— Kérem, legyen szíves ezeket átadnia férjemnek, — könyörgött a kiszemelt őrnek, — magam főztem az ételt; a fele a magáé lehet, éppen olyan finom, mintha a saját édesanyja sütötte volna.

A válasz mindig ugyanaz volt.

— Csomagot nem lehet beadni és meg van tiltva, hogy beszéljünk magukkal.

A visszautasítás, bármilyen kegyetlen és rosszindulatú volt, mégis reményt jelentett és táplálta a gyerekek cserepedő optimizmusát, hogy valahol a három méter magas vastag falak mögött, és a szörnyűséges épületcsoport valamelyik helyiségében ott van édesapjuk és édesanyjuknak megvan az erkölcsi ereje és rendíthetetlen akarata, hogy férjét, a gyermekek apját kiszabadítsa, és újra egyesítse a családot.

1956. október 23-án, ahogy hazafele tartott a munkából, Linda hatalmas tömeget látott az Andrássy úton a Városliget felé menetelni.

A tömeg kórusban kiabálva követelte.

— Nagy Imrét a kormányba.

Az autóbusz nem tudott tovább menni és Linda gyalog kellett folytassa útját. Odahaza szokatlanul izgatott hangulat fogadta és gyerekei boldogságtól repeső lelkes hangon azonnal magyarázni kezdték az eseményeket.

— Mama, a kommunista párt engedélyezte lengyel munkások melletti rokonszenvgyűlésből kormányellenes demonstráció lett és a város több helyén jelentős nagyságú tömegek tüntetnek a rendszer ellen.

Linda egész napi munkája után fáradt volt és azonnal nem fogta fel az események jelentőségét, de a gyerekek nem hagytak neki békét és tovább unszolták.

— Ezt az eseményt nem lehet elmulasztani. Nem maradhatunk idehaza. Ilyen történelmi alkalom az életben több nem lesz. Ebben ki kell vennünk a részünket. Menjünk ki az utcára és nézzük meg, hogy mi történik.

Linda engedékenyen elmosolyodott. — Rendben van, kismadaraim, de egyszer eszünk, — egy pillanatra megállt gondolkozni, hogy milyen gyors ételt készíthet éhes ifjoncainak és kissé gúnyosan hozzátette. — A kommunista idők respektálására fogyasszunk el egy kis szalonnát és kenyeret, de utána nem bánom, kimehetünk az utcára és megnézhetjük, hogy tulajdonképpen mi is történik.

Elhanyagolva a mama által általában megkövetelt étkezési jó modort és etikettet a gyerekek félig állva gyorsan legyúrták az ételt, és még mindig teli szájjal rágva és mohón nyeldesve az ételt, hatalmas lendülettel kirohantak a lakásból. A három fiatal forradalmár kettesével szedte a lépcsőket lefele és vasalt orrú cipőik dobszója, mint egy géppuska sorozat csattogott a visszhangos lépcsőház kőfalai között. Linda, ahogy tudott igyekezett utánuk, de csak a Damjanich utca városligeti végében érte utol őket. Hegyi Eleonóra és két fia már ott álltak a Dózsa György út sarkán és izgatottan tárgyalták az eseményeket.

Eleonóra boldogságtól sugárzóan javasolta.

— Menjünk el a Sztálin szoborhoz. Remélem az a szörnyűséges gólem lesz az első, amit ledöntenek.

A késő októberi korai sötétségben óriási tömeg gyűlt össze a Sztálin szobor előtt és nézték, ahogy önkéntes vállalkozok lángvágókkal nyiszálták Sztálin atyuska csizmás lábait. Tíz óra fele a gyűlöletes diktátor előrezuhant és

hatalmas robajjal az orrára esett. A tömeg lelkesen felmorajlott és követelni kezdte.

— Le az önkénnyel, vesszen Gerő.

Viktor junior tizenöt éves volt, Oszkár tizennégy és Ilonka tizenkettő. A szabadság érzése megmámorosította és a tömegtüntetés lelkesítő ereje magával sodorta őket. Minden elővigyázatosságot félredobtak és hajlandók lettek volna életüket vagy szabadságukat kockáztatni a felemelő történelmi pillanat gyönyöréért.

Viktor junior átvette a harci kiáltást és együtt kiabált a hangadókkal.

— Csatlakozzunk a rádió előtti tüntetőkhöz. A forradalmi kiáltvány követeléseit akarják beolvastatni. Segítenünk kell a szabadságharcosoknak.

Perceken belül teherautók érkeztek és a városligeti tüntetők, fiatalok és öregek egyaránt, ezrével kapaszkodtak fel, hogy minél hamarabb eljussanak a rádióhoz. A fiúk is felmásztak az egyik nyitott teherkocsira, de Linda, aki félt a lehető legrosszabb események bekövetkezésétől, lerángatta és hazalökdöste őket.

Odahaza rájuk zárta az ajtó és teli torokból rájuk ordított.

— Még gyerekek vagytok ahhoz, hogy meghalljatok.

A rádió felől hallatszott a tömeg ütemes kiabálása, éneklés majd rövid géppisztolysorozatok, egyre sűrűbben, egyik a másik után. Felfegyverzett tüntetőkkel telezsúfolt teherautók száguldottak a lövöldözés irányában, és a Kossuth rádióban a kommunista párt főtitkára, Gerő Ernő büszkén dicsekedett, hogy ő adta ki a parancsot, hogy lőjenek az ezen idáig fegyvertelen tömegre.

Következő reggel az iskolák be voltak zárva és a munkások nem mentek be dolgozni a gyárakba. Az előző este ösztönszerűen kezdődött, most már a bosszú lángjától felszított lázadás, mint futótűz a viharban terjedt széjjel és egy nap alatt felgyújtotta az országot. Félelmükben reszkető ávóstisztek ismételten belelőttek a tüntető tömegbe és százával gyilkolták le az embereket. A feldühödött tömeg felvette a harcot és ellentámadásba ment. Felgyújtották a kommunista párt épületeit, felborogatták a villamosokat, barikádokat építettek és kifosztották a kommunista propagandát áruló újságkiadókat és könyvüzleteket. A harc napokig tartott. Linda ablakával szemben lévő kórház szolgálati bejárójához nyitott teherkocsik százával szállították a jajgató sebesülteket és hozták a véres halottakat.

Ilus és Kati is kimerészkedtek az utcára és csatlakoztak a parlament felé tartó tüntetőköz, akik Gerő Ernő lemondását és Nagy Imre hatalomra juttatását követelték. A környező épületek tetején meglapuló, könyörtelenül vérszomjas ávós géppuskások tüzet nyitottak a fegyvertelen tömegre és percek alatt ezrek estek áldozatul a golyózápornak. A tér szélén várakozó orosz tankalakulatok viszonozták a tüzet és megpróbálták elnémítani a szadista kommunistákat. A kereszttűz elől menekülő pánikba esett tömeg egymást taposta halálra. A

rettenetes kavarodásban Kati megbotlott a járdaszélben és keze kicsúszott Iluséból.

Kati elvesztette egyensúlyát, leesett a kövezetre és egy jobb tüzelőállásba mozduló hatalmas orosz tank elé tántorodott. A rettenetes kavarodásban a tankosok nem vették észre Katit. Halálsikolya beleveszett a motorzúgásba és a lánctalpak halálra gázolták a szerencsétlen nőt.

— Drága jó istenem, — Ilus sikoltott, — emberek segítsetek, édes szerelmem, mi lett veled, élsz-e még?

Ilus térdre bukott. Ölelte csókolta Kati összeroncsolt, élettelen testét és visszahúzta a járdára. Halálra sokkolva, de még mindig valami csodában reménykedve Ilus nem hagyta magára Kati holttestét. Késő reggelig őrizte szerelmének tetemét, amíg egy halottszállító teherautó jött és a polgári ruhás szanitécek kényszerítették, hogy engedje Katit felrakni a többi halottak közé.

— Hová viszik?

— A központi halott gyűjtőbe, ott majd megkeresheti ismerősét és tisztességesen eltemethetni.

A városi hullaház tízszeresen túl volt terhelve és nem tudta a lövöldözés összes áldozatát befogadni. Katit valahová máshova vitték. Ilus hetekig kereste élettársát, de minden erőfeszítése hiába volt. Bejárta az összes kórházat, a temetőket, végigvizsgálta a városi parkokba átmenetileg állított sírhelyek feliratait, de Kati földi maradványait sehol, soha nem tudta megtalálni.

—

A börtön mérnökirodájának viszonylagos nyugalma 1956. október 24.-én váratlanul véget ért. Az őrök beszüntetették a tervezési tevékenységet, a mérnököket átvezényeltek a központi börtönépületbe ahol négy emberenként mindenkit bezártak a szűk, kétszer négy méteres börtöncellákba.

Másnap reggel, október 25.-én elmaradt az ébresztő. A cellaajtók zárva maradtak, nem hoztak se vizet, se élelmet és a testgyakorlatnak nevezett börtönudvaron való körbejárás is elmaradt.

Órákkal később, az ajtókba bevágott keskeny tolóablakokon az őrök reggelit adtak be. Kora délután a város irányából elszórt lövöldözés hallatszott. A börtön népességének, elítélteknek és foglároknak egyaránt, fogalmuk sem volt mi történhetett és a rabok nem akartak találgatni. Senki sem merészelt megszólalni és feszült néma csönd uralkodott az épületben.

Az ÁVH senkit nem engedett ki, hogy információt szerezzen vagy híreket hozzon.

Következő reggelre a távoli belváros felől hallatszó puskaropogás megerősödött és közelebbről hallatszott. Viktor tisztán hallotta a tüzérségi ágyúzás moraját és a lövedékek becsapódását. A fiatal ávós sorkatona, aki kivitte az ürülékes vödröt azt állította, hogy valahol a közelben hadgyakorlat folyik.

A fegyverzaj több napig tartott és az idő múlásával az ávós őrök fokozatosan barátságosabbak és szolgálatkészebbek lettek. Extra élelmiszer fejadagokat hoztak, cigarettával kínálták a rabokat és megkérdezték, hogy a fogoly elvtársaknak van-e még valami másra is szüksége. Október 30-án a börtönborbély mindenkinek levágta a haját, a foglyokat megborotválta és az elítélteknek lassan tisztes emberformája lett.

Viktor és szobatársai egész nap izgatottan tárgyalták a lehetőségeket és szabadulási esélyeket. November első napjának hajnalán hirtelen heves harci zaj robbant ki a börtön körül. Néhány elszánt ávós keretlegény a fegyveres ellenállást választotta és megpróbálták visszaverni a fiatal szabadságharcosok támadását.

Az ávósok végső és elkeseredett erőfeszítése hiába volt. A forradalmárok oroszoktól elvett T34-es tankja odadübörgött a főbejárat elé és két jól irányzott lövéssel kidöntötte a nehéz vaskaput, ami kifordult a sarkából és hatalmas csattanással lezuhant a földre. Azzal a feltétellel, hogy a forradalmárok meghagyják életüket a védők megadták magukat. Az igazi felszabadítók benyomultak és elfoglalták a börtönudvart, az ezernyi kivégzések és kínzások véráztatta színhelyét. Nem volt amerikai katonaságra szükség, magyar fiatalok, akiket a kommunisták neveltek és tanítottak a dialektikus materializmus elveire, fellázadtak és elfoglalták a szörnyű börtönt. A kongóan visszhangzó ajtócsapkodások, döngő csizma léptek csattanásai, a börtönfalak közötti szokatlanul zajos kavarodás és tevékenység egyre közelebbről hallatszott és a feltáruló ajtók mögül örömtől repeső és boldogan síró emberek százai bukkantak elő. Viktor cellaajtója is kicsapódott. Három ismeretlen civil ruhás állt a folyosón és barátságosan bíztató mosollyal üdvözölte a cellán belül izgatottan várakozó bezártakat.

— Barátaink, üdvözöljük önöket. A mai napon maguk szabadulni fognak és készüljenek fel arra, hogy a Szabadító Bizottság elé álljanak. Maguk többé nem rabok, hanem szabad polgárok.

A fiatal szabadságharcosok rendet tartottak és nem engedték, hogy bárki is bántalmazza az őröket, bármilyen kegyetlenek és bűnösek voltak is azok az elmúlt években. Köztörvényes bűnözőket gondosan különválasztották és celláikban hagyták bezárva. A politikai foglyokat betűrendi névsor szerint egyenként a Szabadító Bizottság elé hívták. Viktor is hamarosan ott állt a háromtagú bizottság előtt. A bizottság elnöke, Darvas Iván a tehetséges és többszörösen kitüntetett kiváló színész kezet fogott vele, megkérdezte nevét, a vádat, büntetését és bezárásának napját. Az adatokat leírta, utána felállt és magasztosan zúgó, de mégis kellemesen megnyugtató hangján bejelentette.

— Az ön ellen emelt vádak alaptalanok, a bírósági eljárás igazságtalan volt és büntetését ezennel érvénytelenítjük.

Darvas Iván Viktorra mosolygott és két kitöltött nyomtatványt nyújtott oda neki. Egyik a börtön eredeti kiadású szabadságlevele volt a másik a

Forradalmi Bizottság frissen nyomtatott űrlapja. Mielőtt útjára engedte Viktort, Darvas még egyszer kezet fogott vele és szemébe nézett.

— Egyelőre ne politizáljon. A helyzet még nem teljesen tiszta. Menjen haza a családjához és pihenjenek.

A börtön ruharaktárából Viktor felvételezte régi ruháit. A ruhák ki voltak tisztítva, de mégis dohos szaguk volt, és ahogy hozzáért az anyaghoz ragadós penészréteget érzett ujjai alatt. Széjjelhajtogatta a darabokat és belülről piszkos féregürülék és fehér spórafelhő szállt arcába.

Tüsszentett, kezét orra elé tartotta és utána beletörölte elhasznált börtönrongyaiba. A bűzös és szakadt öltözetet úgyis vissza kellett szolgáltatnia a főfoglár irodájának.

Felvette régi öltönyét, amit letartóztatás napján, szinte négy évvel ezelőtt irodájában viselt, és mint szabad ember végre elhagyhatta a börtönt.

A börtönkapun kívül egy városi autóbusz várakozott. Felszállt, és amikor a busz megtelt egy középkorú szabadságharcos beült a kormány mellé és megindultak. A vezető karját háromszínű szalag díszítette és az autóbuszt egyenesen a belváros felé hajtotta. Viktor kinézett az ablakon és megrendülten nézte az utcán mindenfelé látható nemrégiben lezajlott harc széjjelszórt maradványait. A háború szörnyű emlékeztetői még nem lettek eltakarítva. Kiégett orosz tankok és páncéljárművek, feketére zsugorodott temetetlen halottak, feldöntött villamosok és felszedett utcakőből emelt barikádok akadályozták útjukat. Az épületek legtöbbjéből háromszínű magyar zászló lengedezett és mindegyik közepén ollóval kivágott luk, ahol nemrégiben még a sarló-kalapácsos kommunista címer éktelenkedett.

A Keleti pályaudvarnál Viktor leszállt az autóbuszról. Nagyot szívott a szennyes és füstszagú levegőből és arca elől elhessegette a felé szálló fekete pernyedarabokat, amelyek a járda melletti lefolyón sodródtak tovább és halmozódtak fel mindenfele. A kormos romok kesernyés bűze durván megcsavarta orrát, de örömmel szívta be, mint éltető illatot, mert a csípős levegő a szabadságot jelentette számára. A füst és a rombolás a küzdelem felemelő emlékeztetője volt. Az elcsitult harcok látványát az elnyomók kezéből tűzharcban kicsavart szabadság szimbólumának érezte. Éltető atmoszférája lassan kimosta tüdejéből a nyomasztó és elhasznált levegőt, amit börtöncellájában annyi éven át reményvesztetten belélegeznie kellett.

Gyalogosan folytatta útját és a Bethlen Gábor utcán lefelé haladt tovább. Rohanni akart, de erővel lelassította sietős lépteit. Nem akart senkinek sem feltűnni, nehogy valaki gyanúsnak találj és golyót eresszen belé. De a néhány utolsó lépés, a néhány utolsó perc mielőtt viszontláthatja feleségét és családját örökkévalóságnak tűnt.

— A gyerekek, — gondolta, — bizonyára nagyot nőttek négy év alatt. Vajon emlékeznek-e rám? Felismernek-e, hiszen annyira megváltoztam a börtönévek alatt? Ez a kínzó bizonytalanság olyan fájó, mint valami utólagosan kiszabott büntetés, amit még el kell viselnem.

Viktor rövidesen elérte a Damjanich utcai házat ahol azelőtt lakott. Senkit nem látott, akiket ismert volna, talán családja, gondolta, többé nem is lakik itt. Felment a második emeletre és kulcsait kezdte keresni.

— Istenem, — tépelődött aggódóan, — a kulcsaimat régen elvették. Úgy állok saját lakásom előtt, mint egy idegen, — és fájdalmasat sóhajtott. Vadul dobogó szíve majd szétverte mellkasát és megnyomta a kicsiny sárga gombot a Dóczy névtábla felett.

Az örökkévalóság másodpercei múltak el, az oldalablak keskeny résnyire nyílt és Linda kinézett.

Amikor meglátta Viktort, az ajtót szinte kitépte helyéből olyan hévvel rándította, hogy kinyissa. Két karját férje nyaka közé fonta, átölelte és csókokkal halmozta el ajkait.

— Viktor, drága jó istenem. Hát igaz lehet ez? Micsoda istenáldotta csodálatos nap, hogy végre kiszabadultál és hazajöttél. Hát valóság ez, hogy tényleg a karjaimban tartalak. Gyere be, a gyerekek alig várják, hogy megölelhessenek

Az örömteljes fogadtatás eloszlatta Viktor kétségeit. Linda örömkönnyeiben széjjelolvadt aggódása. Elfojtott érzései, amiket börtönében évekig magába kellett fojtania a felszínre törtek és áttörték börtön lealázta elméjének rideg kérgét. Patakban áradó könnyei elmosták a tudata köré emelt védőgátakat és a megváltás csodája egekig emelkedő boldog érzéssel áldotta meg. Viktor zokogott, könnyei hosszú barázdákat mostak szappant régen nem látott piszok borította arcára és a feloldozó megbánás árvizeként szabadította fel a fogság évei alatt összezúzott egyéniségét.

Ajkaikat és testüket egyetlen hatalmas összeforrasztó egyesülésben szorították egymáshoz. Négy év óta nem látták és nem ölelték egymást és testükben már régóta kínzóan felgyülemlett a testi érintés utáni vágy. A gyerekek is kiszaladtak a belső szobából és tolongva körbevették édesapjukat. Fizikailag érezni, csókolni, hangját hallani akarták és sürgető követeléssel ott ölelték, ahol elérték.

— Apja, édesapa, rettenetesen hiányoztál nekünk. Kimondhatatlanul boldogak vagyunk, hogy hazajöttél. Olyan nagyon rettenetesen szeretünk.

Ilonka apja nyakába ugrott, vadul szorította és nem akarta elengedni. A leányka féltékenyen szorította édesapja vállait és cuppanós csókokat nyomott reája ahol érte. Viktor mellére húzta nagyfiát és örömkönnyekkel a szemében a kamasz fiú szorosan odabújt hozzá. Oszkár közéjük furakodott, átölelte édesapja derekát és ő is sírt.

Könnyeik percek alatt boldog nevetéssé változtak, és a gyerekek szinte vállaikon csúsztatva előre édesapjukat becipelték a nagyobbik utcai szobába.

Az ebédlőasztal körbeülték és Linda hamarosan hozta a nagyfazékban nemrégen megfőtt bablevest. — Végre otthoni illatok és ízek, — Viktor gondolta, — még soha ilyen finomat nem ettem, mint most fogok.

Viktor evett. Evés közben mosolygott, mint egy híres, de szégyenlős bonviván és igyekezett válaszolni családja túláradóan temérdek kérdéseire. Lindának megmutatta elbocsájtó iratait, a dokumentumot, amellyel büntetését érvénytelenítették. Linda gyengéden megfogta férjének reszkető kezeit, amiben az írást tartotta és szelíd, felejtő szavakkal próbálta vigasztalni.

— De, hogy gondolhattál ilyet, csacsi öreg medvécském, egy pillanating sem hittük, hogy valamiben is bűnös vagy.

—

November első napja előtt, néhány elszigetelt esetben, a felháborodott tömeg bosszút állt és meglincselt néhány ÁVH-s tisztet, azokat, akik belelőttek a fegyvertelen tömegbe és százával öltek meg embereket a tüntetők közül. A tömegindulat szította igazságtétel eredményeként, sajnálatos módon, néhány ÁVH sorkatonát is megöltek és a feldühödött tömeg megbecstelenítette holttesteiket. Szerencsére a napok múlásával az elvadult érzelmek lecsillapodtak. A forradalom sikere megnyugtatta az embereket. További lincselések, bármiféle fosztogatások és más törvénytelen cselekedetek megelőzésére, nemzetőrök, a forradalom háromszínű karpaszományos felszentelt védelmezői, karabélyokkal a hátukon járőröket formáltak, rendet tartottak és ellenőrizték az éjszakai utcákat.

A kommunista párt magas rangú funkcionáriusai vagy az Államvédelmi Hatóság tisztjei ismeretlen helyekre rejtőztek vagy a nemzetőrök fegyveres személyes védelmét élvezték és otthonaikban maradtak. Az újonnan megszervezett nemzetőrgárda, teljesen önkéntes és hatékony szervezet volt és büszkén vallotta, hogy a rendet vérontás és rombolás nélkül is fent lehet tartani és nem követtek el semmi szégyenletes atrocitást. Egy-egy egyént itt-ott letartóztattak, őrizetbe vették, hogy a nép később törvényes bíróság elé állíthassa a kommunista korszak elfogott bűnöseit. A törvény nyugalma és a rend, bármilyen forradalomnak legjobb becsületére mondhatóan, néhány napon belül teljesen helyreállt. A Garay téri piac kinyitott és a vidéki őstermelők temérdek portékát hoztak fel a falukból, hogy a kiéhezett városiakat ellássák élelmiszerrel.

—

Szabó Antal nem érezte magát biztonságban elegáns, de elszigetelt és védtelen Istenhegyi úti villájában. Egy ismeretlen telefonáló figyelmeztette, hogy a Nemzetőrség keresi és védőőrizetbe akarja venni. Szabó személyes tapasztalatai alapján, és Moszkvában tanult dogmából kiindulva biztos volt benne, hogy ugyanazt a bánásmódot kapná a forradalmároktól, mint amit az ÁVH adott a rendszer ellenségeinek és a megbízhatatlanoknak. Okfejtése szerint okosabb volt elbújni, mint kockáztatni a letartóztatás előre pontosan nem látható következményeit. Továbbá azt is remélte, hogy az események

remek alkalmat nyújtanak majd arra, hogy Lindával ismét felvegye a kapcsolatot és felújítsa szerelmi viszonyukat.

A reményteljes gondolat eldöntötte, hogy melyik utat fogja választani és hol keressen menedéket. Joggal feltételezhette, hogy Viktor már nem volt életben, vagy legalábbis négyévi széjjelválasztás után, a házaspár elhidegült egymástól és elváltak.

Antal egyszerű utcai ruhába öltözött, jó adag pénzt gyűrt pénztárcájába és bezárta fényűzően berendezett otthonát. Limuzinja és sofőrje természetesen nem állt rendelkezésére, de még a tömegközlekedés villamosai vagy autóbuszai sem. A Budai oldal meredek lankáiról gyalog átsétált a pesti oldalra. Átment a Lánchídon és egészen a Damjanich utcáig menve egyedül gyalogolta le a mintegy öt kilométeres távolságot.

—

Antal becsöngetett Linda ajtaján és legnagyobb meglepetésére Viktor nyitott ajtót. Viktor azonnal nem ismerte fel a látogatót és kérdő szemekkel nézett rá. Nem gyanakodóan, az illető talán a börtönből volt és segítséget keresett.

— Miben lehetek a szolgálatára? — Viktor kérdezte udvariasan.

Antal zavarba jött és csalódottan motyogott valami olyasmit, hogy tévedést csinált, valaki mást keres. Már szinte megfordult és Viktor már majdnem rácsukta az ajtót, amikor a lakás belsejéből Linda tűnt elő és Viktor háta mögül kiszólt.

— Antal, Szabó Antal. Kerüljön beljebb. Segíthetünk valamiben? Csak nincs valami baj?

Most már Antal, hogy Linda nevén szólította, nem visszakozhatott. De nem is akart, talán a helyzet nem egészen az, aminek tűnik.

— Köszönöm, Dóczy elvtársnő, — felelte nem éppen oda illően, és kérlelően Viktorra nézett, — ha nem zavarok, bejönnék egy pár szóra.

A három felnőtt bement az utcai nagyszobába és leültek az egyetlen asztalhoz, amit a kommunista adóbehajtók meghagytak. Linda üveg bort hozott és három poharat.

Viktor vizsgálgatta Antal arcát, valahonnan ismerősnek találta ezt az Antal nevű férfit.

— Szabó Antal, — mondta végül, — most már emlékszem. Ismerem magát. Együtt jöttünk vissza Budapestre a háború után. Micsoda meglepetés. Mi szél hozta magát mifelénk?

Antal felemelte poharát, aprót kortyantott és szája sarkában lekicsinylő mosollyal bejelentette.

— Viktor, kitűnő emlékezőtehetséged van. Tényleg én vagyok, Szabó Antal.

Linda közbevágott. — Antalból az Erzsébetvárosi Kommunista Párt legelső titkára lett. Nagyon magas pocizóiba került a ranglétrán. Gondolom, a mai körülmények között nem érzi magát biztonságban és búvóhelyet keres. Segítenünk kellene rajta.

Viktor erősen furcsállotta, hogy felesége ennyire aggódik egy magas rangú kommunista, Antal miatt és nekiszegezte a kérdést a váratlan látogatónak.

— Ez nagyon dicséretreméltó, de honnan tud a feleségem ennyi mindent a sikereidről?

Antal kissé elsápadt, szóra nyitotta száját, de a torkán nem jött ki semmi hang. Bizonytalan habozása többet elárult, mint amennyit mondani szeretett volna. A hirtelen összezördülés méregfogát kihúzni és megelőzni egy kellemetlen félreértést vagy gyanút, Linda sietve magyarázkodni kezdett.

— Viktor, Szabó elvtárs mentette meg életedet. Miután megtudtam, hogy halálra ítéltek felvettem vele a kapcsolatot és megkérdeztem ki tudná-e eszközölni az ítélet végrehajtásának elhalasztását. Antal nem felejtette el, hogy milyen jó barátok voltunk a háború alatt és örömmel megtette, amit tudott. Igazából Antalnak köszönhetjük, hogy életben maradtál. Antallal csempésztettem be az üzenetet is, amit három évvel ezelőtt küldtem neked. Azt, amit végig megőriztél és hazahoztál.

Linda szavai a lehető legmagasabb erkölcsi támogatást jelentették Szabó elvtárs számára. Antal nem hiába került az egyik legmagasabb pártállásba, hogy elmulasztott volna felismerni egy fontos szövetségest, ha lehetőség nyílott rá. Magabiztosabb lett, Linda hangsúlyából könnyen kitalálhatta, az asszony még semmit nem vallott be férjének a magas rangú párttitkárral való viszonyáról és szerelmeskedéseikről.

— Linda, kérlek, — folytatta alakoskodóan tisztességtudó hangon és Viktorra nézett, — megengeded, hogy feleségedet keresztnevén szólítsam? Linda eltúlozza segítségemet, amit megtettem a legkevesebb volt, bárki megtette volna helyemben. Nem azért jöttem, hogy visszakérjem a szívességet, vagy jó tett helyébe jót várjak, de amíg ki nem alakul a helyzet rejtekhelyre lenne szükségem és gondoltam, hogy. — Antal itt elharapta a szót, megköszörülte torkát és kérdően Viktoron felejtette a szemét.

Viktor kezet nyújtott és barátságosan rámosolyodott a párttitkárra.

— Őszinte hálám és köszönetem, azért amit családunkért tettél. A legtermészetesebb, hogy nálunk maradhatsz. Itt senki sem fog keresni. Maradj itt, amíg odakint lecsillapodnak a forradalmi érzelmek. Nálam jobban senki nem tudja, hogy milyen érzés, ha valakit alaptalanul vádolnak bár meg kell mondanom, a mi nemzetőreink soha nem fognak veled úgy bánni, ahogy az ÁVO kegyetlenkedett velem. Nyugodtan maradhatsz. Nem hiszem, hogy veszélyben vagy, de emberi kötelességem, hogy segítsek rajtad és menedéket ajánljak, ameddig csak gondolod, hogy szükséged lesz rá.

—

November első napjaiban az utcai indulatok valóban lecsillapodtak és a rend helyreállt. A szombat délutáni városkép már olyan volt, mint bármelyik békebeli hétvége a forradalom kitörése előtt. Az emberek tömegestül jöttek ki az utcára, vásároltak, és meglátogatták rokonaikat és barátaikat. A város megtelt boldog, elégedett tekintetű emberekkel.

Lindának elege lett Antal és Viktor közötti kölcsönös dicsérgetésekből és témát akart változtatni.

– Menjünk ki a Garay piacra és vásároljunk be, — mondta. — A kamra üres és jobb lesz, ha megrakjuk tartós élelmiszercikkekkel. Elegem van az éhezésből, valami finomat szeretnék enni.

Antal kiment a fürdőszobába és Viktor kérdően nézett Lindára.

— Van pénzed? Mert nekem nincs.

— Van. Három éve takarékoskodom a szűkebb napokra. Hazajöttél. Most már nem kell félnünk semmitől. Itt az ideje, hogy kezdjük költeni a pénzt.

—

A család elindult a piac felé. Kivéve Antalt, Antal elkezdte kipakolni a hátizsákját és úgy tett-vett mintha a saját otthonában lenne. Ateista létére csodákban reménykedett. Tisztában volt azzal is, hogy a kommunizmus felett aratott győzelmi eufória rövidéletű lesz. A lényeg az volt, hogy ismét Linda közelébe került. Talán a varázs megtört és ezúttal Linda mellette fog határozni és elválik Viktortól. Viktor és Linda könnyen eltávolodhattak egymástól és rájöttek, hogy szédítően nagy szerelmük, ahogy Linda naivan elképzelte, csak fiatalkori emlékeikben létezik. A hosszú börtönévek mindenkit megváltoztatnak. Talán Viktornak már voltak féltékenységi rohamai és a házastársak máris veszekednek.

A magabiztos okoskodás megnyugtatta Antalt és egyre jobban nyeregben kezdte érezni magát.

—

A piac felé haladtukban Viktor junior közelebb sodródott édesapjához és ügyesen irányította, hogy néhány lépésnyire lemaradjanak a többiek mögött.

— Papa, — kezdte a kamasz fiú ügyetlenül, — ez az alak megcsókolta édesanyát. Láttam, a saját szememmel.

Viktor nem tulajdonított különösebb jelentőséget egy csóknak, de fia félszegsége felkeltette kíváncsiságát.

— Hogyan csókolta meg?

— Az arcán, gyengéden.

Viktor nem válaszolt azonnal. Elgondolkozott, nem is nézett fia felé, csak némán ment előre, tovább. Egy teljes utca hosszat haladtak mielőtt megszólalt.

Akkor sem választ adott, csak beszélt, mintha hangosan gondolkozna és érzéseit próbálná szavakba önteni.

— Ki ne szeretné megcsókolni anyádat? De ne aggódj, édesanyátok egy szent. Csak engem szeret és benneteket, a gyermekeit és családját.

A fiú nem válaszolt, csendben mentek tovább. Kicsit távolabb maradtak a többiektől és egymáshoz igazították lépéseiket. Percek teltek el, majd Viktor nekiállt kiönteni szívét fiának.

— Anyádat jobban szeretem az életemnél. Évekig várt reám, nem adta fel a reményt. Keményen dolgozott és nélkülözött. Nagyon sokat szenvedhetett egyedül. Ha akarta volna, azt a kommunista főnököt az ujja köré csavarhatta volna, de inkább minket választott, a családját. Anyád minden tiszteletet megérdemel. Ne félj semmitől, fiam. Anyátok a legjobb édesanya a világon. Az a kommunista, egypár napig lehet, hogy nálunk marad. Ameddig nem talál valami másik búvóhelyet. Ennyivel tartozom neki, hogy megmentett a kivégzéstől. Bízz anyádban és bennem. Minket soha többé senki és semmi sem fog elválasztani.

—

Másnap kora reggel, a hajnal előtti óra koromsötétjében tüzérségi lövedékek robaja ébresztette fel a családot. Nehézágyúkkal kíméletlenül lövetve a gyengén felfegyverzett várost az orosz hadsereg általános támadást indított Budapest ellen. A felnőttek és a gyerekek azonnal kiugráltak ágyaikból és elszörnyedve hallgatták Magyarország miniszterelnökének, Nagy Imrének a hangját a rádióban.

„Ma hajnalban a szovjet csapatok támadást indítottak fővárosunk ellen azzal a nyilvánvaló szándékkel, hogy megdöntsék a törvényes demokratikus kormányt. Csapataink harcban állnak. A kormány helyén van! Ezt közlöm az ország népével és a világ közvéleményével.”

Rettenetes becsapódások és robbanások zaja egyre erősödött és a hatalmas bérház úgy ingadozott mintha erőteljes földrengés rázta volna alapjait.

Később hallották a Magyar Írószövetség nevében beolvasott segítségkérést.

„A világ minden írójához, tudósához és a szellemi élet vezetőihez fordulunk segítségért. Segítsetek a magyar népen. Segítsetek, segítsetek, segítsetek.

A Szabad Európa Rádió nyugatról jövő katonai beavatkozást ígért és bíztatta a szabadságharcosokat, hogy harcoljanak tovább és tartsanak ki, ameddig a segítség megérkezik. A lépcsőházban, hosszú sorban egymásután kígyózva lefele, és félve hogy a nehézágyú lövedékek hamarosan eltalálják az épület magasabb emeleteit, a lakók megindultak a pince felé.

Viktor, gondolta, hogy a golyók nem érhetik el a lakás belsejét, és Antallal kettesben átvitték az ebédlőasztalt a hatalmas előszobába. Ott körülülték a terjedelmes asztalt, aminek egyik lába kijárt és vigyázni kellett, hogy fel ne

dőljön, ha valaki óvatlanul ránehezedett, és várakozva egymásra nézve elkezdték tárgyalni az eseményeket és a várható következményeket.

Először Antal szólalt meg. — Az oroszok vissza fogják hozni a szélsőbaloldali kommunistákat. Semmi értelme az ellenük való harcnak.

Viktor kétkedően vizsgálgatta vendége arckifejezését. Nem egészen tudta hányadán áll vele. — Egy biztos, — felelte, — a börtönbe nem megyek vissza. Valami más megoldást kell keresnünk.

A szörnyű valóság realizálása elnyomta a beszélgető kedvet. Órák teltek el néma várakozásban. Kivilágosodott. Viktor Antallal együtt az utcai ablakhoz lopakodott és guggoló helyzetben kilestek az ablakpárkány felett. Egyenruhás magyar katonák jöttek a Városliget felől, megálltak a ház előtt és becsöngettek a nagykapun.

— Megpihenhetnénk itt? — A katonák vezetője óvatosan kérdezte a házmestertől. — Éjfél óta egyfolytában harcolunk, kimerültünk.

A házmester, az elmúlt évek kommunistáinak beépített embere volt, bár mindenkori hozzáállása arra forgott amerről éppen a szél fújt, érdeklődéssel fogadta a katonákat. — Hogy áll a helyzet? — kérdezte. — A hadsereg valóban felvette a harcot az oroszokkal?

— A magyar hadsereg nem kapott hadparancsot. A sztálinista érzelmű tábornokok megtagadták Nagy Imre parancsát. Nehézfegyvereink be vannak zárva a fegyverraktárakba és kommunista hű katonaság őrzi őket. Néhányan felvettük a harcot, de tankelhárító fegyverek nélkül csak bosszantani tudjuk az oroszokat. Gyalogságukból az elején megöltünk néhányat, de amikor visszatértek és tankokkal támadtak, menekülnünk kellett.

— Tehát nincs remény.

— Nincs. Fusson ki merre lát. A harcot jobb lesz, ha feladjuk és elbújunk. Ha ellenállunk az oroszok a földig fogják lerombolni a várost, és ha kell, az utolsó szálig kiirtják a lakosságot.

— Értem, — morogta a házmester és pofáján látszott az elégedettség. Fejével a pincelejárat felé intett és folytatta. — Odalent maradhatnak, amíg a harc alábbhagy és biztonságban visszatérhetnek családjaikhoz.

A katonák lementek és a berendezkedtek pince legmélyén. A csupasz földre leterítették katonakabátjukat, csajkáikból ettek és napokig aludtak. Pár nap múlva, amikor a harci zaj alábbhagyott felszedelődzködtek és tovább álltak.

—

Hétfő reggel, háromszínű karszalaggal ékesített szabadságharcosok géppuskát hoztak és az utca túloldalán lévő bérház betonból épített szenespincéjének ablakán kidugták a csövét és elkezdték lőni a néhány utcasaroknyi távolságban felállított orosz tankcsoportot. Az oroszok viszonozták a tüzet és a hatalmas tankágyú lövedék óriási lukat szakított a ház elejébe. Az oroszok fehérfoszforral bevont lövedékeket használtak, ahova

lőttek ott az éghető anyagok azonnal meggyúltak. A pince feletti dohányüzlet rövidesen lángokban állt. Vizesvödörrel és fehér zászlóval a kezében az öreg tulajdonos kijött, hogy eloltsa a lángokat. Az oroszok agyonlőtték.

Két nap telt el. A környező utcákból többször elszórt csatazaj hallatszott. Az oroszok elfoglalták a sugárutakat és a Nagykörutat és nekiálltak felszámolni a mellékutcákban megbújt ellenállási gócpontokat.

Egy hatalmas acélszörnyeteg a Damjanich utcába is bejött és golyószórójával alaposan végigpásztázta a házak falait. Az ellenséges tank az elmúlt októberi napokban használt T34-es modellnél jóval nagyobb és erősebb T55-ös behemót volt és több napon és éjszakán keresztül, éjjel-nappal keringett a háztömb körül.

A félelmetes tank ellen senki nem merte felvenni a harcot. A lakók még csak az ablakon sem mertek kinézni, hogy meglessék.

Üzletek vagy pékségek nem voltak nyitva, és bárki, aki kimerészkedett az utcára, halálos kockázatot vállalt magára és életével játszott. Az utolsó békenapon, szombaton behozott élelemtartalék hamar megcsökkent és november 10-re, bármilyen gondosan is adagolta Linda a napi ellátmányt, már egy darab kenyér sem maradt a házban. A kenyeres doboz aljából még a hónapok óta összegyűjtött és kőkeményre száradt kenyérhajakat is megették.

Következő hétfőn egy mindentudó szomszéd jó hírt hozott.

— A Hungária körúton kinyitott a kenyérgyár és ötkilós vekniket árulnak.

— Ez csak húsz utcasarokra van, — Viktor junior kiáltott izgatottan. Kíváncsi lehetett és szerette volna látni, mi folyik odakint. — Gyere mama, hozzunk be kenyeret. Ne félj, majd én vigyázok rád.

Viktor és Antal valahol máshol voltak elfoglalva. Lindának nem volt ideje várni rájuk, a kenyér gyorsan elfogyhatott. Felvette nagykendőjét és nagyfiával kettesben elindultak a pékség felé. A Thököly úton, a keleti irányból bejövő sugárúton gyalogoltak kifele a városközpontból. A Dózsa György út sarkán a nemrégen lezajlott harc rettenetes maradványai fogadták őket. Kiégett páncélkocsik, felrobbant tankok és görcsös haláltusában megmerevedett holttestek borították az utat járdától járdáig. Szénfeketére égett és összezsugorodott orosz sofőrkatona keze még mindig mereven markolta a kormánykereket. A szörnyűséges látvány megdöbbentette őket, de folytatták az útjukat.

Átmásztak a szétlőtt utcatorlaszon és elérték a kenyérgyárat. Egy óráig álltak sorba és megvették a maximum engedélyezett mennyiséget, két ötkilós nagyságú kenyeret. Hazafelé egy fiatal nő holtteste került útjukba. A fiatal teremtés még mindig szorította a kenyeret és halott ujjai belemélyedtek a kenyér vérrel átitatott barna kérgébe.

Linda halálra rémült és nagyon megbánta, hogy kimerészkedtek az utcára. Már majdnem sötét volt és még egy hosszú utcahossz volt hazáig, amikor hallották, hogy egy tank dübörög feléjük az utcából, amit még kereszteznie kellett.

Linda megragadta fia kezét és beugrottak a legközelebbi kapualjba. Ott hozzálapultak a szürke kőfalhoz, rémületükben szívük majd kiugrott a mellkasukból és vártak. A szürkületben a tankos nem vette észre őket és lánctalpaival elcsörömpölt mellettük.

— Gyere Viktorka, — suttogta Linda és a következő kapualjig futottak. Onnan fatörzsektől hirdetőoszlopokig szaladva elérték a Damjanich utcát. Még egy utolsó iramodás a Besszkárt udvara előtt, már majdnem otthon voltak, amikor egy tank a Rottenbiller utca felől befordult utcájukba és egyenesen feléjük tartott. Linda saját teste és a vasrácsos kapu közé nyomta fiát és kétségbeesettem kutatott kulcsai után.

Keze annyira reszketett, hogy azonnal nem találta a kulcslukat és a tank egyre közelebbről hallatszott.

Frontális páncélvédőjében elbujtatott rövidcsövű golyószóróiból a tank célba vette őket, tüzet nyitott és elkezdte feléjük köpködni a halál foszforral bevont izzó golyóit. A lövedékek éles fütyüléssel közelítettek, fémes csattanással lepattantak a kapu vasrácsairól, fejük felett lyukakat hasítottak a kapualj gránitfalába és a golyó zúzta törmelék zuhanyként ömlött a nyakukba. Teljes testsúlyát latba vetve, ujjai össze-vissza karcolódtak, Linda kétségbeesetten próbálta kinyitni a nehéz ajtót. Viktor junior is nekivetette kamaszos vállait a kovácsoltvas keretnek és az ajtó lassan engedett. Mire a géppuskás jobban beállította célkeresztjét anya és fia beljebb csúsztak és a nehéz ajtó hatalmas dörrenéssel becsapódott mögöttük.

— Eltaláltak, megsebesültél? — Linda sikoltott aggódóan és kezei gyorsan kutatták fiának mellét és végtagjait, hogy a fiú vérzik-e valahol.

— Nincs semmi bajom, — felelte junior és hangja sírósan reszketett az átélt izgalomtól, de azért büszkén mutatta a két hatalmas kenyeret, amit az egész támadás alatt egy pillanatra sem engedett el.

Linda saját magát is végigtapogatta, elölről a melleit, hátát és fenekét. Hosszú kormos csíkokat hagyva, nehéz lódenkabátját három helyen is kiégette a golyó, és orrfacsaróan bűzös mérges füstöt eresztve a gyapjúszövet még mindig égetett, ahogy hozzáért.

—

November tizedike után a harci zaj lassan alábbhagyott. Az orosz tank csak éjszakánként keringett a háztömb körül. Az újra a kommunisták által kézbevett és irányított rádión közölte, hogy az új hatóság, orosz vagy ávós, este hattól reggel hatig kijárási tilalmat rendelt el. A rádió azt is bejelentette, hogy Kádár Jánossal az élén új kormány alakult.

Nagy Imre eltűnt és egy új köpönyegforgató és alávalóan hazaáruló gazember került uralomra. Viktor ismét az asztal köré gyűjtötte családját és beszédet intézett hozzájuk.

— A százszoros túlerőben lévő orosz hadsereg leverte forradalmunkat. Külföldi segítségre sehonnan sem számíthatunk. A szélsőjobboldali

kommunisták rettenetes bosszút fognak állni a felkelőkön. Nem vagyok hajlandó tovább szenvedni terrorizmusuk alatt. Ez az ország, a mi imádott és szent Magyarországunk ketté lett szakítva. A kommunisták népünk legjobbjainak a lelkét rontották meg. Az ÁVH hatalmasabb lesz, mint valaha és a politikai üldöztetések és a politikai foglyok kivégzése újra fog kezdődni. Tízezrek lesznek bebörtönözve és legyilkolva, a győztesek, hogy még egyszer fel ne merjünk lázadni, rettenetes példát fognak statuálni. Itt kell hagynunk ezt az országot és nyugaton kell menedéket találnunk. 1945-ben úgy döntöttem, hogy visszatérünk Budapestre és egy jobb jövő reményében mindent elölről kezdünk. Miután helyreállítottuk a háborús rombolásokat és újraépíttettük az országot, a kommunisták elvették mindenünket és nincstelen földönfutót csináltak belőlünk. Hamis vádakkal bebörtönöztek, és a törvényből gúnyt űzve halálraítéltek. Ezen még egyszer nem vagyok hajlandó átmenni. Valahogy ki kell jutnunk innen, de gyorsan, mert a határokat napokon belül lezárják és lehetetlen lesz innen elmenekülnünk.

Linda támogatta férje érvelését.

— Mennünk kell, és minél hamarabb. Még ma délután, pakoljunk fel és rohanjunk a határ felé.

Antal megrázta a fejét. — Én nem megyek. Nekem sikerült ebben az országban. Az én jövőm itt van. Én szeretem a hazámat és nem akarok egy idegen országban élni. Főleg nem nyugaton vagy valahol Amerikában.

A két fiú és Ilonka nem tett ellenvetést. Imádták édesapjukat és édesapjuk biztonságáért még a világ végére is hajlandók lettek volna átköltözni.

Viktor előkereste a szekrények aljából a hátizsákokat. A gyerekek nem vitatkoztak, szó nélkül nekiálltak és összekeresgélték legfontosabb dolgaikat. Nem volt sok mindenük és Viktor segített nekik ügyesen megrakni a csomagokat.

Linda a konyhában készítgette a dolgokat és Antal közelebb lépett hozzá. Linda visszahőkölt és mérgesen rémeredt a férfira, Szemében szikrázott a gyűlölet és elkezdte leckéztetni.

— Visszafizettük, amit értünk tettél. Megmentetted Viktor életét, mi megmentettük a tiédet. Itt az ideje, hogy menj a magad útjára és minket hagyj magunkra. Te meg én egészen más világban élünk. Neked nincsenek gátlásaid, hogy mások szenvedése és kínlódása árán fényűző életet élj. Te azt tartod magadról, hogy kommunista vagy; mindenki képességei szerint dolgozik és mindenki szükségleteinek megfelelően merít a megtermelt javakból. Egyenlőség, micsoda aljas hazugság. A hozzád hasonló vezető kommunistáknál fényűzőbben még a leggazdagabb kapitalisták sem élnek. De legalább a kapitalista gyártulajdonos tette valamit embertársaiért, munkát adott nekik és árucikket termelt, amiket meg tudtak vásárolni a keresett pénzből. Horthy nem ölt meg tízezreket, ahogy a te Rákosid és Péter Gáborod gyilkolta halomra az ellenzéket.

Antal tiltakozni akart, de Linda felemelte kezét. — Hallgass, még nem fejeztem be, — mondta figyelmeztetően majd dühödten kiabálni kezdett.

— Igaz, Horthy bebörtönöztetett olyan alávaló kommunista gazembereket, mint Rákosi és 1919-ben fegyverrel kellett, hogy leverje Kun Béla gyilkos kommünjét, de senkinek nem kellett attól félnie, hogy hamis politikai vádakkal letartóztatják és halálra ítélik. Horthy alatt nem voltak akasztófaerdők, kínzókamrák. Tisztesség volt, hazafiasság és hazaszeretett lakozott az emberekben. Büszkék voltunk arra, hogy magyarok vagyunk. Budapest volt az egyetlen európai főváros ahol a zsidó lakosság nagy része túlélte a háborút és a hosszú hetekig tartó ostromot. Ti gazemberek mertek minket fasisztáknak és antiszemitáknak hívni. Még most is, a jogosan felháborodott tömeg igazságszolgáltatása elől a mi forradalmunk fiatal nemzetőrei védelmezték az ÁVH tiszteket. A ti munkásparadicsomotok kettészakította nemzetünket. Honvédségünket ledegradáltátok és alárendeltétek a Szovjetuniónak. Néhány hazafias érzelmű katona kivételével hadseregünk nem vette fel a harcot a megszálló orosz hadsereggel és egyetlen puskalövés nélkül engedték, hogy az oroszok elfoglalják kaszárnyáikat. A Moszkvában kiképzett és átnevelt tábornokaink Kádár mellé álltak, és azt az alávaló orosz irányította pojácát támogatják.

Linda mély lélegzetet vett. Antal nem merészelt visszaszólni, csak nézte Lindát és hallgatott. Az asszony egyre mérgesebben hadonászott és elfojtott hangon kiabált.

— Emlékezz 1944-re, amikor honvédségünk megtagadta Horthy parancsát és nem volt hajlandó az oroszok előtt letenni a fegyvert. Katonáink inkább meghaltak, minthogy engedjék, hogy az oroszok harc nélkül elfoglalják országunkat. 1944-s hőseink hazájukat védték, otthonaikat, feleségeiket és gyermekeiket. A ti úgynevezett felszabadítóid megbecstelenítették fiatal leányainkat és asszonyainkat. Megerőszakolták szentéletű apácáinkat és legyilkolták ápolónőinket, akik sebesültjeinket gondozták. A te Rákosid és Péter Gáborod és a többi ezernyi alávaló kommunista eladták az országunkat a Szovjetuniónak, hogy saját maguknak jó életet és gazdagságot biztosítsanak. Éppen úgy, ahogyan te tetted. Szégyenteljes, az a vagyon, amit munka nélkül összeszedtél. Igaz segítettél, amikor rettenetes helyzetemben hozzád fordultam, de szörnyű árat kértél érte. Elcsábítottál és kényszerítettél, hogy lefeküdjek neked. Férjemen kívül életemben még soha semmi más férfivel nem voltam és te rajtam kellett kielégítsed mocskos kéjvágyadat. El tudod-e azt képzelni, mit éreztem? Nem voltál igaz barát, aki önzetlenül segít, ha kell. Ha őszintén szerettél volna, ahogy mondtad, akkor megmentetted volna Viktort anélkül, hogy meggyalázd testemet. De a lelkemet soha nem kaptad meg. Örökké és egyedül csak férjemet és gyermekeimet fogom szeretni. Menj, menj vissza elegáns budai villádba és élj a gonoszságokkal, amiket elkövettél. Mi újból menekültekké fogunk válni, de legalább büszkén és emelt fővel

nézhetünk sorsunk elébe. Őszintén remélem, hogy olyan kommunista gazemberekkel, mint te soha többé nem lesz dolgunk.

Linda kimerült, lélegzete elállt és elhallgatott, de a harag, a lelkében felszított tűz lángja még mindig vadul lobogott szemében.

Antal nem kapta a szavakat. Még mindig őrülten szerette az előtte álló felháborodott asszonyt. Egy árnyalatnyi lelkiismeret furdalás átfutott agyán, talán felelősséggel tartozott azért, amit négy évvel ezelőtt elkövetett ezzel a nővel. Zavartan keresve szavait, hebegősen kérdezte.

— Viktornak tettél említést kettőnk viszonyáról?

Linda szemei, mint két bosszúálló gyilkos tőr fúródtak Szabó arcába.

— Nem, még egyelőre nem. Közted és köztem nincs semmi viszony. Soha nem is volt és nem is lesz. Majd egyszer, amikor lelkileg készen állok rá, alkalmas időben és helyen, mindent el fogok mondani Viktornak. De addig, egy szóval se merj még csak célozni se rá, hogy kettőnknek valaha is valami szexuális köze volt egymáshoz.

Viktor kijött a konyhába és Linda szemében azonnal meglátta a rettenetes felháborodást. Megdöbbent, de nem volt ideje kérdezősködni. Tudatának mélyében későbbre raktározta el a magyarázatkérést, és diplomatikusan elhalasztotta az összecsapást, amíg teljesen az ő kezében nem lesz a kezdeményezés.

— Linda, indulnunk kell, — mondta csendesen, — el kellene érnünk a Margithidat a kijárási tilalom kezdete előtt. Szedjünk össze elegendő meleg takarót és pokrócokat. Pakold össze a megmaradt kenyeret, szalonnát és tegyél a csomagba elegendő gyufát, amíg én előkeresem és becsomagolom meleg ruháinkat.

—

November elején korán sötétedett, röviddel négy óra után leszállt az alkonyat és most már délidőre járt a Damjanich utcában. Még egyszer utoljára leültek az ebédlőasztalhoz, két turnusban ettek és elvégeztek csomagjaikon az utolsó simításokat, és meghúzták az összekötöző szíjakat.

Röviddel egy óra után elhagyták a lakást. A Dob utcán kimentek a Lenin körútra és megindultak nyugati irányban, a Duna felé.

Leomlott házak két méter magas törmelékeit kerülgetve, néha az úttest közepére kellett kimenniük, hogy kikerüljék a romokat. A járda mellett faládákban, az orosz nehéztüzérség által otthagyott hatalmas ágyúlövedékek éktelenkedetek felhalmozva és felborogatott villamosokból építve a szabadságharcosok barikádjai, még ott állottak az útkereszteződéseknél.

A békeidőkben fényes-sárgára mázolt villamoskocsik oldalát korom borította és hólyagosra égett festék. A kis csapat próbált az épületek falához közel húzódni. Csendben, beszélgetés nélkül, de sietős léptekkel libasorban meneteltek előre. Hátukon hátizsákot cipeltek, és óvatosan egyensúlyozva a nehéz terhet, vállaikon két oldaltáska lógott. Az utcákon senkit nem lehetett

látni, az orosz járőrök csak éjszaka ellenőrizték a várost. A hatalom új birtokosainak még nem volt ideje, hogy újraszervezzék a felfegyverzett munkás-paraszt karhatalmat.

Senki nem állította meg őket és minden baj nélkül elérték a Margit híd pesti hídfőjét. Mielőtt felmehettek volna a hídra el kellett haladniuk az orosz őrség előtt. A híd feljáratát egy tucat ferdeszemű ázsiai katona őrizte, akik gyanakvó, ellenséges szemekkel nézték a feléjük közeledőket. A katonák megálljt parancsoltak a csomagokkal felmálházott civileknek.

— Hova mennek? — Kérdezte az őrparancsnok és öt felhúzott závárzatú géppisztoly emelkedett a magyarok mellkasa ellen. — Mutassák személyi igazolványaikat.

Viktor menekülő csoportjának tagjai azonnal levegőbe lökték kezüket és Viktor szerb nyelven alapuló folyékony oroszsággal szólt a parancsnokhoz. Az orosz tiszt meglepődött és barátságosabb lett, legalábbis hajlandóságot mutatott, hogy meghallgassa Viktort.

— Szeretnénk átjutni a budai oldalra a kijárási tilalom kezdete előtt, — kezdte Viktor és fejével Antal felé biccentett, — Szabó elvtárs, magas beosztású kommunista tisztviselő. Pesti lakásunkban idáig védelmünk alatt állott, de most már, az ellenforradalom leverése után, szeretne visszajutni budai házába. Lakásunk belövést kapott és Szabó elvtárs helyet ajánlott nekem és családomnak.

Antal nem hazudtolta meg Viktort, bólintott és moszkvai orosz kiejtésével beszélve átvette a szót:

— Kommunista pártigazolványom a kabátom belső zsebében van. Nyúljon be és vegye ki. Abból megtudhatja, hogy ki vagyok.

Az orosz Antal halántékához szorította pisztolyát és óvatosan kihúzta a kis veres színű igazolványkönyvecskét. Belelapozott, Antalra nézett és arcán látszott az elismerés.

— Engedjétek át őket, — intett katonáinak, és hangja nyers volt és parancsoló. Majd Viktorhoz fordulva folytatta, — igyekezzenek. Tartsák be a kijárási tilalmat és legyenek otthon a sötétedés beállta előtt. — Majd órájára nézett és figyelmeztette a magyarokat. — Egy óránál nem nagyon van több idejük.

A gyaloglók felmentek a hídra. Sietős léptekkel szinte futottak és a híd közepén, a Margitszigetre vezető aluljáró bejáratánál, ahol az oroszok már nem láthatták őket, megálltak.

Viktor kezet nyújtott Antalnak.

– Itt el kell válnunk. Köszönöm, amit értem tettél és családomért. Köszönöm, hogy kockáztattad állásodat és hírnevedet azért, hogy megmentsd életemet és köszönöm, hogy gondját viselted feleségemnek, amíg be voltam zárva.

Antal érzéktelenül semleges arcot vágott, elfogadta Viktor kinyújtott jobbját és egy banális klisét morgott.

— Amit megtettem, bárki más megtette volna helyemben.

Linda is kezet nyújtott Antalnak. — Legyen szerencséd, Szabó elvtárs, – mondta hidegen, — kívánok minden jót, életed alakuljon úgy, ahogy a legjobban szeretnéd.

Antal meg akarta csókolni Linda arcát, de az asszony eltolta magától. A férfi képtelen volt, de nem is állt szándékában, hogy leplezze követelő szemeiből arrogánsan sugárzó Linda utáni epekedését, és rekedtes, buja vágytól teli hangon suttogta Linda fülébe.

— Linda, örökké fogok emlékezni arra, ami valaha kettőnk között történt.

Linda vérvörösre pirult, engedetlen mellkasa kapkodó lélegzésbe gyorsult, de testtartása és hangneme maga volt az eltökélt visszautasítás.

— Sajnálom, de én szeretném elfelejteni a szennyet, amit rám szórtál. Remélem, soha többé nem látjuk egymást.

A gyerekek néhánylépésnyi távolságban várakoztak. A szél süvített és a folyó zúgott a mélységben, nem értették anyjuk szavait, de látták szemében a felháborodást és sürgetően figyelmeztették.

— Mama, mennünk kell. Hagyd abba a búcsúzkodást.

—

Antal és Linda elváltak. Antal megindult Buda felé. Családjával együtt Viktor is lesietett a lépcsőkön és elindultak a keskeny gyalogfolyosón, amely átvezette őket az alattuk baljóslatúan örvénylő és a masszív hídlábakat vadul csapkodó víz felett, ami szinte hívogatta őket magához.

Gyertek, üdvözöljétek az ismeretlent, ismerjétek meg a beláthatatlan mélységet, ti láncaitokat lerázó rabszolgák, bármi sors vár reátok, könnyebb lesz, mint a szolgaságban átélt szenvedés.

A csapat hamarosan elérte a sziget fáit és az évszázados parkerdő védően magába fogadta őket. Az est szürkületében a sziget elhagyottnak látszott, egyetlen lélek sem merészelt idejönni, csak a hűvös novemberi szél zörgette a fák lehullott leveleit és rázta a felettük széjjelterülő, kísértetiesen csontvázszerű csupasz gallyakat.

Néhány percnyi gyors gyaloglás után elérték a Honvéd sportegyesület csónakházát. Viktor megálljt intett családjának.

— Várjatok a bokrok mögött elbújva. Meglesem, hogy mi a helyzet és van-e itt valaki, akitől tartanunk kell.

Viktor várt egy keveset. Senki sem őrizte az épületet. Előremerészkedett és odament a főbejárathoz. Ott megverte az ajtót és várt.

Nem jött válasz. Még egyszer kopogott, és ismét várt. Belül üres csend ásított és nem hallott semmi mocorgást. Megkönnyebbülten fellélegzett, lehajolt és felvett egy hatalmas követ. Hátrasétált a csónakraktár bejáratához és hatalmasat ütve a kővel leverte a lakatot.

Visszanézett és intett Lindának, hogy szabad az út, jöhetnek.

Linda kilépett a bokrok mögül és ketten bementek a feltört csónakházba. Mintha csak hétvégi vízi kiránduláson volnának, az egyik magas tartószerkezetről leemeltek egy keskeny, gurulóüléses túrahajót. Az evezőtartóból kiakasztottak három pár evezőt, kettőt evezni és a gondos előrelátással egy harmadikat tartaléknak.

Az evezőket beletették a csónakba és a hosszú alkotmányt lecipelték a víz közelébe.

A gyerekek is előjöttek búvóhelyükről és berakták csomagjaikat a hajóba. Viktor levette cipőjét, feltűrte nadrágját és belegázolt a folyó sekélyes szélébe. A jéghideg víz, nem sokkal lehetett fagypont felett, ezernyi metsző foggal tépett húsába, elzsibbasztotta idegvégződéseit és elfojtotta vérkeringését. A késő őszi vad szél végigsepert a Duna széles vize felett és fagyos kezével megragadva parányi menekült csoport lelkét és testüket csontvelőig dermesztette. Linda meleg pokrócot nyújtott a gyermekeknek. Azok beleburkolództak a vastag gyapjúanyagba és fogvacogásuk lassan felengedett. Viktor junior a csónak végébe ült és kezébe vette a kormányrudat. A két kisebbik a csónak orrában foglalt helyet és apróra húzva magukat a fagyasztóan hideg szél ereje ellen, elhelyezkedtek a csomagok között.

Viktor vastag fenyőgallyakat vágott és betakarta a csónakot. Az erős lucfenyő hosszú fenyőtűi a keskeny csónakot ősrégi harci ladikká változtatták, mintha hun vitézek akarnának átkelni a folyón egy régen elmúlt hőskorszak hajnalán.

Minden előkészület megtörtént. Viktor megemelte a csónak végét és beljebb csúsztatta a vízre. Még mindig mezítlábasan a jeges vízben Lindát is beemelte a hajóba és segített neki leülni az egyik gurulóülésbe. A dióhéj nagyságúnak tűnő lélekvesztő teljesen eltörpült a folyó vadul alázúduló agyagsárga árja mellett, ingadozott és fordult tengelye körül, de Linda ügyesen megkapta az evezőket és kiegyensúlyozta a folyó gyilkos erejét.

Viktor belépett a másik gurulóülésbe és óvatosan leeresztette súlyát. Lábfejeiről lerázta a dermesztő vizet, visszahúzta vastag gyapjúharisnyáját és felvette bakancsát.

— Úgy érzem magam, mint egy jegesmedve az északi sarkon, — tréfálkozott vacogó fogakkal és találgatta, vajon lefagyott-e a bőr lábfején.

— Ugyan, édesapa, — Ilonka mosolygott tiltakozóan, — én nem látok semmi hasonlóságot közted és egy medve között.

Jobboldali evezőjével Viktor elnyomta a csónakot a parttól. Lindával háromszor hatalmasat húztak az evezőkkel és másodperceken belül kint voltak a folyam legközepén. Amikor a vad áradat elkapta őket behúzták az evezőket és a két kisebbik gyerekkel lehúzódtak ladik pereme alá. Ott hátukra feküdtek és elbújtak a fenyőgallyak alá. Viktor junior is követte példájukat. Neki tartania kellett a kormányrudat, de azért ő is behúzódott a zöld fenyőágak rejtekébe.

Az árral gyorsan csurogva lefelé egy percen belül elhaladtak a Margithíd alatt és tovább sodródtak a Parlament épülete előtt. A sötétség védelme alatt sem a hidat őrző oroszok sem a Parlament épületének folyó felöli oldalát vigyázó tatár fegyveresek nem vették észre, hogy csónakot sodor a víz.

Messziről, vízben úszó kimosott fatörzsnek látszottak. Mint egy távoli erdőből lehozott nemes terhet a folyó hullámai lassan ringatták és forgatták a hatalmas szálfarönkszerű alkotmányt. Az őrségen lévő nehézgépfegyveresek felfigyeltek az ázalékos hulladékra, és a napiparancsnak hűségesen engedelmeskedve, kötelességszerűen ráirányították fegyverük hosszú csövének célkeresztjét.

A géppuskás összehunyorított szemmel vizsgálgatta a folyóban himbálódzó tömeget és szenvtelenül közömbös hangon morogta.

— Eresszünk bele néhány sorozatot. Unalmas az éjszaka és szeretném már végre hallani fegyverem lélekpezsdítő ropogását.

Az őrparancsnok elővette messzelátóját és vizsgálgatni kezdte az úszó valamit. Vajon jelent-e a veszélyt, nem-e az ellenség készül támadásra a folyó felől. Nem tudta eldönteni. Sötét volt és a folyóról már vastagon szállt felfele a köd. De nem akart kockáztatni, nem akart valami tévedésért felelőssé válni és kötelességének elhanyagolása miatt hadbíróság elé kerülni. Ládaszámra voltak golyói, semmi értelme nem volt takarékoskodni velük, országa és pártvezetői gyilkos munkával bízták meg, az öldöklés hazafias kötelessége volt. Mutatóujjával előreintett és kiadta a parancsot.

— Célpont előtted, tüzelj.

Foszforral bevont lövedékek száguldó sorozatai két géppuskából röpültek át a széles folyó felszíne felett és beletéptek a csónakot borító zöld fenyőgallyakba. Linda reszketve hallgatta a golyófütyüléseket és félően nézte a feje felett elrepülő izzóan veres csíkokat. Lehúzódtak, egyedüli védelmezőjük az éjszaka sötétsége volt és kicsiny csónakjuk vékony faoldala. A fehérfoszforral bevont, tüzes lövedékek belekaptak a friss gallyakba, és itt-ott már fellobbant a láng. Szerencsére a tűz nem terjedt gyorsan, a zöld ágak tele voltak nedvességgel, de újra-és újra éledve a tűz lassanként erőre kapni látszódott.

Halálos rémület szorította össze lelküket és szívük szinte megállt félelmükben. Néma csendben lapultak a csónak fenekén és semmit sem tudtak tenni, hogy mentsék életüket. Az oroszok elégedettek voltak az eredménnyel. Az úszó gally és fahalmaz tüzet fogott, a víz lassan délebbre sodorta és szüneteltethették a lövetést. Tíz percen belül az úszó, máglyarakásszerű tömeg elhaladt a királyi palota előtt, amely a feljövő telehold fényében hosszú, kísérteties árnyékot vetett a hullámok csillogóan ezüstös habjára. Linda felemelte hosszú lábait, a legveszélyesebben égő gallyat berúgta a vízbe és a lángok terjedése lelassult.

Fél órával később, ahogy a folyó szélesen kanyarodott a Szent Gellért hegy kiugró sziklaormai előtt, a tűz elhalt és menekülésük kezdete óta most először gondolták, hogy túl vannak a veszélyen.

Az utolsó híd, a Déli Összekötő vasúti híd után, a MAFC sportegyesület salakos futópályája után, ahol életükben először, szinte már húsz évvel ezelőtt találkoztak, Viktor és Linda behajigálták a fenyőgallyakat a folyóba, felültek üléseikbe és megragadták az evezőket.

Hosszan kinyújtott lábfejeik bőrszíjjal bekötve a lábtámaszba, a gurulóülések csapágyait fémesen beleütve a zsírral alaposan megkent sínek ütközőjébe, és összehúzódott testhelyzetüket acélerejű rugóként megfeszítve, dühödt bosszúállással telített erőbedobással evezni kezdtek. A guruló ülés vaspályájának másik végét elérve testük teljesen vízszintes helyzetbe került, és felhalmozódott elkeseredésük dühének teljes erejét beleadva, hatalmasat húztak az evezőkön.

Az igazságérzet bosszúálló arkangyala félelmetes lelkesedést kölcsönzött mozdulatuknak és az evezőlapátok gyilkosan brutális kegyetlenséggel hasítottak bele a vízbe.

A lapos evezőfejek, függőlegesen tartva a sötét víz tehetetlen inerciája ellen a csónak elejét messze magasra emelték a hullámok taraja fölé. A keskeny hajó eleje a folyó erős sodrása felett repülni látszott, az evezők ritmikus mozgását követve izmaik összehúzódtak és elernyedtek, Viktor és Linda repítették vékony dióhéjnyi menedéküket, egyre délebbre és egyre távolabb a háború felégette, kommunisták visszafoglalta Budapesttől.

Viktor junior, alig tizenöt éves legényke, ügyesen kormányozta a hajót és kerülgette a veszélyeket, a hajóút jelző bójákat és vízben sodródó nagyobb tárgyakat. Szülei hosszú időn át megállás nélkül eveztek, elhaladtak a Csepeli Vasgyár toronymagas épületei előtt, a terjedelmes telep még mindig a szabadságharcosok kezében volt és kissé lejjebb, tisztes távolságban megláttak a Tököli orosz repülőtér fényeit.

Egymást átölelve és melegen tartva Oszkár és Ilonka elaludtak a csónak elejében. Linda és Viktor csuromvizesre izzadták magukat és junior, három pokrócba tekeredve próbálta megőrizni testének könnyen illanó melegét.

Egyre távolabb kerültek, szökésük sikerült.

Reggel négy óra felé, a folyó jobb oldalán előbukkantak Sztálinváros hatalmas kohói és öntődéi. Viktor megvetően a vízbe köpött és Linda vidám kacagásra fakadt. Végerejéig kifáradva, Linda mégis boldognak látszott és kezdte visszanyerni régi bolondos jókedvét és arcának aranyló pirosságát, a bizakodó reményt, amit már annyi hosszú év óta hiányolt.

Három kilométernyire a Dunaföldvári híd alatt, kihúztak a folyó jobb partjára. Elfáradtak, ideje volt, hogy megpihenjenek és elrejtőzködjenek. A víz szélétől biztos távolságra, hogy a folyó esetleges áradása el ne érje táborhelyüket, száraz és méterekkel magasabb területre húzták csónakjukat. A két kisebbik gyerek, nyöszörgött egy kicsit álmában, de másik oldalukra

fordulva tovább aludtak a csónak elejében felhalmozott zsákokon. Viktor junior ki volt merülve a nem alvástól. Odahúzódott testvérei mellé, kényelembe helyezte magát, beburkolódzott pokrócaiba, megmelegedett és azonnal elaludt.

Linda és Viktor száraz ruhába öltöztek. Az egész éjszakai kemény evezéstől agyondolgozott izmaik elmerevedtek és remegő végtagjaik reszkettek a fáradtságtól. A hideg éjszakai levegő ellenére vizesre izzadták magukat és áthevült testük izzott, mint egy túlfűtött kemence. Puha, száraz falevelekből fészekszerű ágyat készítettek éjszakára és szorosan átölelve egymást belecsavarodtak a két megmaradt pokrócba.

Rövidesen őket is elnyomta az álom.

Felséges nyugalommal haladva lefelé medrében, a hatalmas folyam néhány méternyire hömpölygött tőlük. Egy jóságosan védelmező köd, mint titokzatosan gomolygó kísértet emelkedett fel a holdfényben fürdő víz felszínéről és a rejtegető biztonság átláthatatlan köpönyegével eltakarva őket, féltő gondossággal vigyázta álmukat. Aludtak és álmaikban ismét háborút láttak, golyók repültek feléjük, de egy hatalmas termetű kardjával rettenhetetlenül vagdalkozó kozák a harcok végén menekülni engedte őket. A folyó, ez a megbocsátó, elringatóan véghetetlen és egyesítő erő, széles szalagként összekötve országokat és nemzeteket, altató mesét mondott nekik ezernyi tündérekről, akik merészen harcoltak álmodó védenceik szörnyű lidércnyomásának szörnyeivel. Meleg leheletükből lecsapódva vékony dérréteg rakódott takarójukra és fehér tonzúrát képzet az apró nyílás körül melyet orruknál lélegezésre meghagytak.

Késő délutánig aludtak. A novembervégi, alacsonyan járó és gyengefényű nap néhány fokkal felmelegítette a levegőt és Viktor, hogy ne gomolyogjon a magasba táborhelyüket elárulló füst, száraz gallyakat válogatott a temérdek mennyiségű hordalékfából és akkora tüzet rakott, hogy ökröt lehetett volna sütni. A gyerekek is felserkentek és hamarosan mindenki, nedves fahajtásokból készített hegyezett végű nyársakra tűzött szalonnadarabokat tartott a lángokba. A lecsöpögő forró zsírt vastag kenyérszeletekkel fogták fel és jó étvággyal nagyokat haraptak a szalonna ropogósan szárazra pörkölődött tepertődarabjaiból. Hogy erőt gyűjtsenek az előttük álló éjszakai evezésre rengeteget ettek és a ragadósan alácsurgott zsír fényesen csillogott állukon és duzzadtan elégedett ajkaik körül. Miután megtömték bendőiket, Viktor elgyalogolt a legközelebbi falu szélére és az első utca végében álló artézi kútból friss vízzel töltötte fel kulacsaikat.

Egy pirospozsgás arcú öregember lépett elő a faluszéli utolsó ház kerítése mögül és Viktorhoz szólt.

— Nem inkább bort szeretne inni?

— De igen, ha lenne.

— Ötven forint egy ötliteres demizsonnal, saját termésem.

Viktor megmutatta utolsó és egyetlen ötvenforintosát az öregnek. A vénség leballagott a pincegrádicson és felhozta a bort. Viktor fizetett és a nehéz demizsonnal és a vizes kulacsokkal megrakodva visszagyalogolt a csónakhoz.

— Ha megérkeztünk ünnepelni fogunk, – mondta pajkosan játékos mosollyal feleségének és meglóbálta előtte az ötliteres, fűzfavesszővel bevont hasas palackot.

—

A sötétség beállta után ismét egész éjszaka eveztek és hajnal felé, nem messzire a Jugoszláv határtól, megálltak a Gemenci erdő szélénél és tábort ütöttek. Kicsit aludtak majd bicskájával Viktor élesre hegyezett végű falándzsát faragott egy fiatal tölgycsemetéből és három hatalmas pontyot ejtett a part menti vízben, ahol a faágak árnyékos védelme alatt a csillogó pikkelyű, kövéres testű halak gyülekeztek tucatszám.

Linda megtisztította és kibelezte a zsákmányt és hamarosan, egy a tegnapinál is nagyobb tűz mellett, nyársakra szúrva a pontyokat finoman puhára sütötte ízletesen fehér húsukat.

A tűz barátságos lángokkal lobogott, és az izzó fahasábokból éltető meleg sugározta körül átfázott lényüket. A szikrák magasra csaptak és elérték a sötétedést, mely a szinte égig érő fák tetején már a kora délutáni órák óta ott ólálkodott. A fák koronái egy végtelenül fenséges hatalmasság természet formálta katedrálisaként borultak fejük felé és a hely miszticizmusa egyesítette a bennük rejlő civilizáció előtti titokzatos örökséget és a modern ember humanitását.

Linda férje keblére hajtotta fejét, szemei elmerengve csodálták a duruzsoló lángokat és halkan suttogva szavait beszélni kezdett.

— Ünnepeljünk egy kicsit és sirassuk el a múltat. Lehet, hogy soha többet nem látjuk ezt a földet, amely egykoron olyan csodálatos jó volt hozzánk. Veszélyes lenne, ha énekelnék? Nagyon szeretném egy gyönyörű dalba önteni fájdalmas boldogságomat.

Viktor karjaiba húzta feleségét, — nincs több veszély, — mondta csendesen, — az oroszok még nem jöttek le ennyire délre és az ÁVH egyelőre Budapesttel és a nagyvárosok megfékezésével van elfoglalva. Ennek az ősi erdőnek rejtekén biztonságban és szabadon vagyunk, nem kell félnünk semmiféle bosszút lihegő pártkormányzattól. Öntsd ki lelkedet Istenünk előtt, és énekeld el neki bánatunkat és örömünket.

Linda énekelni kezdett. Szívének édesbús fájdalmát egy egyszerű, de helyzetükhöz nagyon illő népballadában kifejezve, legbensőbb érzéseit dalolta el mennyei teremtőjének.

Elment a madárka, üres a kalitka.
Azt üzente vissza: Vissza jő tavaszra.

Vissza jő tavaszra, búzapirulásra,
Ha még akkorra sem, tud meg, hogy sohasem.

A gyerekek néma áhítattal hallgatták édesanyjukat és Viktor szemét elfátyolozták a könnyek. Az erdő oltalmat nyújtott családjának és Viktor boldogan érezte, hogy rablánca gyötrelmes láncainak megmásíthatatlan letépése elérhető közelségbe került. Mégis, Linda éneke rettenetesen fájdalommal ütötte szíven. Szépen, mint egy veszteségsirató halotti panasz, gyászolva szeretett anyaföldjük borzalmas halálát, a dal szavakba öntötte hazájukat elhagyó végtelen elkeseredésüket. Idegen föld felé tartottak, ismeretlen veszélyek elé néztek és vajon bízhattak-e a reájuk váró jövőben amely, mint a titokzatos szfinx a sivatagban, némán hallgatott és nem ígért megnyugvást.

Linda folytatta énekét.

Istenem, országom, hol lesz a halálom.
Erdőn-e vagy mezőn, vagy idegen földön.
Az erdei vadak, lesznek siratóim,
Az égi madarak, lesznek kísérőim.

Következő éjszaka csak éjfélig eveztek. Figyelve vizsgálgatták a folyó partja mellett elvonuló városok, a bal parton Baja és a jobb parton Mohács, pislákoló fényeit. Amikor Mohácsot is biztos távolságban maguk mögött hagyták, az erős holdfényben árnyékként suhanva a vízen közel eveztek a jobb parthoz és addig mentek előre, amíg egy apró kavicsokkal borított fövenyes partrészt találtak. A sóderes folyószél mögött, a tápláló hordaléktalajon nőtt sűrű ártéri erdő szinte áthatolhatatlannak látszott. Viktor csapást vágott a tornyosodó fák alját elborító tüskés növényzetben és húsz méteren belül százados szálerdővel körbevett tisztáshoz ért. Emberi tevékenységnek sehol semmi nyomát nem látta, a fák susogásán kívül fenséges csend vette őket körül és a levelekkel borított talaj száraznak és keménynek érződött léptei alatt.

— Rakjunk tábortüzet, — Viktor javasolta és hamarosan az összehordott ágakból és földön heverő kidőlt fák rönkjeiből máglyarakásnyi mennyiséget hordtak össze és a melegítő lángok barátságosan lobogni kezdtek.

Linda felvágta a maradék szalonnát és kiosztotta a kenyér utolsó darabjait. A tűzbe tartott nyársak végén a szalonna rövidesen sisteregni kezdett és nekiálltak enni. A gyerekek vizet ittak a kulacsokból, de Viktor és Linda nekiláttak a boros demizsonnak.

— Papa, még soha ilyen remek dolgunk nem volt, — junior megtörölte zsíros száját keze fejével, aprót böffentett és megpróbált ő is húzni egyet a demizsonból.

— Bár jelenleg a törvényen kívül állunk, — Viktor figyelmeztette fiát, — de a családi szabályokat mégis be kell tartanunk. Gyerekeknek nem szolgálunk fel alkoholt.

Beleburkolódzva pokrócaikba és átforrósodva a lobogó lángok melegétől, nem éreztek álmosságot és nem aludtak el. Tekintetük beleveszett a tűz álmodóan titokzatos játékába, és elmerülten nézték a fahasábokat nyaldosó mesét szövő lángnyelveket.

Oszkár megbolygatta a leégett fahasábokat, piszkafájának vége lángot kapott, és mintha a sziporkázó fáklyadarab meg tudná jósolni a jövőt és el tudná mondani szerencséjüket, a kisfiú kíváncsiskodó komolysággal vizsgálgatta az égő faágat.

— Papa, miféle jövő vár reánk külországban?

— Valahol külföldön menedékjogot fogunk kérni és utána tengerentúlra megyünk. Meg kell fognunk a munka végét és kizárólagosan csak jó emberekkel fogunk kapcsolatot tartani. Többet nem fogunk politizálni, amit soha nem is akartunk, és amit soha nem is lett volna szabad csinálnunk.

— Hová fogunk kilyukadni?

Ne félj, valahol a szabad világban letelepszünk és jó életünk lesz. Bízz a szüleidben. Vállalkozásunk sikerülni fog, szorgalmasan fogunk dolgozni és össze fogunk tartani, mert le kell győznünk a rossz emberek hatalmát.

— Milyen rossz emberekét? Olyanokét, mint az ávósok vagy a börtönőrök? Lesznek még hozzájuk hasonlóak?

– Nem tudhatjuk. Valaki hozzájuk hasonló, bárhol a világon, még könnyen megjelenhet életünkben.

A kellemetlen gondolat elszomorította őket, de a gyerekek kíváncsisága megtörte a rosszra való néma emlékezést és faggatni kezdték édesapjukat.

— Papa, beszélj a börtönéveidről. Milyen volt ott, kikkel találkoztál a mérnöki irodában?

— Nagyon hiányoztatok nekem. De most már nem fáj semmi. Fő az, hogy ismét együtt vagyunk. Mit mondjak el, melyik rész érdekel a legjobban benneteket?

— Mesélj mindenről, ami eszedbe jut. A legapróbb részleteket is szeretnénk tudni.

Jóllakva és átmelegedve, Viktor készségesen eleget tett gyerekei kíváncsiságának és a szokásosnál jóval bővebben és mélyebben részletezte nekik életének átélt epizódjait.

—

Az éjjeli erdő varázslatos világa és a hosszú lére eresztett atyai mese lassan elbódította a gyerekeket és egyenként mély, kimerült állomba szenderedtek. Nyugtató aláfestő zeneként a szél halkan zörgette az évszázados tölgyek száraz leveleit, jelképes kiszáradt porhüvelyeket, amelyek képtelenek voltak elszakadni múltjuktól és makacsul ragaszkodtak a görcsbeszorult és

táplálásukra többé képtelen száraz ágakhoz. Ritmikusan hosszúkat lélegezve a gyerekek a jövőről álmodtak és ábrándképeikben tündérmeséket hallgattak a reményről, ígéretekről és új lehetőségekről. Békés szendergésükben oldalukra fordultak és az izzó hasábok melege felé tartották hátukat, majd ismét fordultak, ha az éjszaka hidege kihűtötte tűztől távolabbra került térdeiket és kezeiket.

Hangtalanul és sötéten, szélesre kiterjesztett szárnyait kecses ívben feszítve a bársonyosan puha levegőben, a titokzatos éjszakai nőszemély, Lilit madara, egy hatalmas bagoly kezdett keringeni a tisztás felett. Az emberiség és az angyalok sorából kitagadott és félreértett démon, a bánat és a szenvedés földi képviselője, mintha csatlakozni szeretett volna menekülésük ünnepléshez, és elveszett hazájuk felett érzett siratóan szomorú rekviemjükhez. Keskeny csapásukat követve megszokott itatóhelyükhöz, vagy iszapfürdővel akarván megtisztelni az éjszaka varázsát, egy csapat vaddisznó haladt át a tisztáson. Árnyékba burkolódzott busa fejük sötét árnyéka egy Walpurgisi éjszaka csuklyás gnómjaivá és torz szellemteremtményeiévé változtatta hangtalanul vonuló sorukat.

Az éjszakai erdő megfoghatatlan varázsa, a megismerhetetlen jövő felfoghatatlan, de mégis csalogató titokzatossága nem hagyta Viktort és Lindát aludni. Egymáshoz közelebb húzódva leültek a tűz mellé és tágra nyílt szemeikkel merengően csodálták a lángok játékos lobogását. Viktor újabb rakás hordalékfa rönköt tett a tűzre, az elégett hasábok izzó parazsa összeomlott a súly alatt és sercegő ropogással a szikratömeg, mint tűzijáték csapott fel az ég sötétje felé. A fellángolt tűz égető sugarai veresre festették arcukat és forráspontig melegítették pezsdülő vérüket.

Linda kebleihez húzta lábait és karjával átkulcsolta térdeit. Állait keze fején nyugtatta, belenézett a tűzbe, ami ősrégi, titokzatos bíztatással sugárzott vissza rá.

Itt az ideje, gondolta az asszony, hogy férjének elmondja, mi mindenen kellett keresztülmennie, amíg egyedül volt. Szemeit mereven a lobogó lángokon tartva, halkan és lágyan, szinte érthetetlen suttogással kezdett beszélni.

— Viktor, valamit el kell mondanom.

Viktor is belebámult a tábortűz izzó parazsaiba, egy hosszú fával megpiszkálta az égő rönköket és ő is alig hallhatóan beszélve, kérdéssel válaszolt.

— Antalról akarsz beszélni, ugye?

— Le kellet feküdnöm vele.

— Viktor átölelte felesége vállait és keblére húzta a lelki fájdalomtól reszkető asszonyt. Pontosan tudta, mit kell mondania.

— Szeretsz engem?

— Teljes szívemből és örökre.

— Tudom, drága Lindám, — a férj lágy, finom csókot lehelt felesége remegő ajkaira, — mi ketten egy életre összeszövetkeztünk, és a mi egymás iránt érzett odaadásunk az egyetlen érzelem, amiben örökké bízhatunk. A többivel ne törődj. Én is örökre szeretlek téged. Már csak egyetlen lépés választ el minket a szabadságtól. Soha többé nem foglak téged magadra hagyni és nem fogom még egyszer megengedni, hogy elvetemült ragadozók áldozata légy. Valahogy gyanítottam, hogy ez megtörtént, ahogyan Antal rád nézett, az arcára volt írva a buja vágy.

— Valamit kellett tennem. Elmentem irodájába és könyörögtem neki, hogy tegyen meg mindent kivégzésednek elhalasztására. Amíg be tudjuk adni a fellebbezést, vagy valami csodával határos dolog történik.

— És Antal ezt az árat szabta.

— Igen, —Linda felelte és zokogni kezdett.

— A lealjasult vadállat, a maximumot kérte, amit adhattál neki.

A fájdalmas emlékezés elvette szavukat. Szorosan átölelve tartották egymást és Linda férje szájához tartotta mézédesen lágy ajkait. Összetört férfibüszkeségének minden sajgó fájdalmával Viktor hevesen visszacsókolta az asszonyt és enervált odaadással Linda szinte beleolvadt férje karjaiba. A fekete ég bársonyán ragyogó milliónyi csillag ezüstös fénye, a tűz vérpezsdítő melege, az évek óta bennük lakozó elfojtott vágyakozás, vad erővel robbant elő bensőjükből és a szerelem buja érzékiséggel itatta át őket.

Viktor Linda fülébe súgta, — kérlek, húzd le a nadrágodat.

Linda engedelmeskedett és levette a nehézkes ruhadarabot. Viktor felesége elé térdelt, de az asszony még nem állt készen a szeretkezésre.

— Még valamit el kell mondanom neked, — Linda mondta kérlelve, — emlékszel ékszereimre, az aranyakra, a temérdek kincsre, amit összegyűjtöttünk.

— Arról beszélsz, amink valaha régen volt, — Viktor felelte és feltételezte, felesége csak ábrándozni akar a régi szép időkről. Nagyot sóhajtott és bánatosan folytatta. — Azt mondták, beleértve az aranyakat, az ÁVH minden ékszerünket elkobozta.

— Igen elvitték akkor éjszaka, de én visszaszereztem.

— Csak nem Antal megint, — Viktor felnevetett, mintha csak egy régi anekdotáról lenne szó, — remélem nem kellett ezért is odaadni magadat.

Linda felbátorodott. Férje nem fog csinálni féltékenységi nagyjelenetet. Eddig érzett bűntudata játékos kacérságra változott és tiszteletlen incselkedéssel férje gerjedelmét gondolta növelni. Tudta, Viktor annál jobban szerette, minthogy igazságtalanul vádolja ledérséggel és hűtlenséggel. Talán, hogy fokozza saját izgatott örömét, a buja részletek érdekelték.

— Igen drágám, nem úsztam meg lefekvés nélkül. De csak egyszer, bár akkor úgy betette, mintha örömlány lennék a Rákóczi térről.

— Úgy látom, tetszett neked a dolog. — Viktor ölébe húzta feleségét és ott csókolta ahol érte.

— Dehogy tetszett, — az asszony vérveresre pirult. — Utáltam azt az embert, mint a bűnt. A szívem mélyéből gyűlölöm, azért amit velem tett. Segíthetett volna úgyis rajtunk, ha nem becstelenít meg. A piszkos lator temérdek pénzt ajánlott kegyeimért, speciális kiváltságokat, egy új és nagyobb lakást és el akart venni feleségül. De soha semmit nem fogadtam el tőle és nagyon vigyáztam arra, hogy nehogy terhes legyek. — Linda most már kacagni tudott az eseten. — Képzeld, kotont vettem a patikába és rákényszerítettem, hogy tegye fel. Ellenálltam erőszakoskodó hódításainak, egyáltalán nem volt szándékomban összegabalyodni vele. Amikor végérvényesen biztos voltam benne, hogy téged nem végeznek ki kiadtam az útját. Lehet, hogy megkapta testemet, de a lelkemet soha nem adtam oda neki.

— Hány alkalommal, összesen, körülbelül, — Viktor hangja rekedtes volt, fájóan izgatott és mélyen a torkából jött. — Kérlek, mond meg az igazságot, tudni szeretném.

— Néhányszor, nem emlékszem pontosan, — Linda felelte kitérően, — de egy biztos, könnyen nem adtam oda magamat.

Viktor meghallgatta Linda vallomását és feloldozást adott. Viktor már nem volt fiatalember, de ezen az éjszakán érzéki gerjedelme nem ismert határt. Kemény volt hosszú és erős, és az asszony bensőjébe mélyen belehatolva, letartóztatása óta először ismét magáévá tette feleségét. Gyönyörűen, de gyengéd határozottsággal, ifjúkori szerelmi csatározásaiknak minden izgató élményét túlszárnyalva, a férfi ismét birtokba vette élete párját.

Mostantól kezdve újra élvezni tudták a szerelem fenséges gyönyöreit. Bűntudat és vádaskodás nélkül, a megértés biztonsága átsegítette őket az esetleges félreértésen és új kezdetet ajándékozott nekik. Tiszta lelkiismerettel egyesülhettek, mert elmondták egymásnak legbensőbb titkaikat, sérelmeiket és fájdalmaikat, a kicsiny eltitkolni való részletek felszínre hozása és bevallása, a megbánás tette őket emberivé és örökre egyesült szerető házaspárrá.

Szeretkezésük végeztével, megpihentek és mielőtt álomba estek Viktor szinte magában beszélve, halkan felesége fülébe súgta.

— Az aranyakkal új életet kezdhetünk.

— Igen, rettenhetetlen tigrisem, de mostantól kezdve fix fizetéses állás vállalsz és véget vetsz a kalandos vállalkozásoknak. Nem akarok több Mistéth Endrékről és speciális nexusokról hallani. Nagyon kérlek, ezt az egyet ígérd meg nekem.

—

Reggel, röviddel hét óra után ébredtek. Megették a maradék kenyeret, a kulacsokból hideg vizet ittak rá és nyolc órakor már menetkészen ültek a csónakban.

Eleinte a parthoz közel, a vízre hajló alacsony ágak védelme alatt maradva, óvatos evezőhúzásokkal szinte zajtalanul haladtak előre. Viktor vigyázva

jártatta körbe szemeit, gondosan figyelte, hogy lát-e veszélyt az erdő vagy a folyó felől.

Minden csendes volt, csak a fenséges folyó zúgott előre megállíthatatlanul. Messze távolban a folyó közepén, makacs kitartással pöfögve az ár ellen, egy bolgár felségjelzésű uszályhajó erőlködött északi irányban. A zömök vontatóhajó három színültig megrakott uszályt húzott és a teljes erőre állított dízelmotor monoton, dübörgő zajjal küszködött az erős sodrás ellen.

Két óra hosszat eveztek, búvva és körültekintően, ahogy lehetett. Készen bármi veszélyre, Viktor figyelte a folyót és a mostanra tapasztalt mesterré lett kormányos, junior ügyesen kerülgette a kiálló faágakat és a veszélyt jelentő víz alatti tuskókat. Nagy megkönnyebbülésükre semerre sem láttak magyar határőröket.

A Jugoszláv határhoz közelebb érve a folyó mindkét oldalát sűrű erdő borította és az emberi civilizáció utolsó nyomai is eltűntek. Fekete szárnyú erdei gólyák repkedtek egyik fakoronától a másikig, sirályok visítottak bele a csendbe és nagy szárnycsapásokkal egy magányos halászsas csapkodó, kövér halat tartott karmai között és vitte fészkéhez.

Tíz óra felé, menetirányhoz képest hátrafele ülve, Viktor válla felett hátranézett és észrevette a még mindig tisztes távolságban lévő, de gyorsan közeledő nemzetközi határbóját, amely elválasztotta a két országot. A Duna sikeresen elhozta őket a határzónáig. Fél kilométerrel a bója előtt Linda és Viktor kieveztek a széles folyó közepére. Vad erővel zúdulva déli irányban az erős sodrás elkapta őket és mintha tollpelyhek lennének a viharban repítette őket előre, most már megváltozhatatlanul visszafordíthatatlan elrendeltetésük felé.

Viktor úgy számította, remélte, ha nyilvánvalóvá teszi szándékukat és nem próbálkoznak rejtőzködni, a napvilág fényében a Jugoszláv határőrök tudják majd, hogy kivel van dolguk és nem fognak tüzet nyitni. Nyilvánvalóan meg fogják őket állítani, de szimpatizálva a felkelők sorsával meg fogják engedni, hogy menedékjogot kérjenek. A forradalom miniszterelnökének, Nagy Imrének jó kapcsolatai voltak Titóval, esélyeiket, hogy baj nélkül belépjenek Jugoszláviába, a mostaninál jobbnak kívánni sem lehetett.

Viktornak igaza lett. A határon átmentek anélkül, hogy egyetlen magyar katonát is láttak volna, de ahogy beértek Jugoszláv vizekre, másodperceken belül egy őrhajó, egy zömök folyami monitor, himbálódzó parancsnoki hídjának tetején lövésre készenlétben tartott nehézgépfegyverrel, teljes sebességgel feléjük tartott. Közelükbe érve a kékegyenruhás Jugoszláv határőr leállította a motort és melléjük húzott.

— Mit gondolnak, hova igyekeznek? — mondta a matrózkatona kemény hangon és felemelte géppisztolyát, — átlépték a határt és bent vannak Jugoszláviában. Kérem az útleveleket és igazolványaikat.

Viktor szerbül válaszolt. Kiejtése hibátlanul tökéletesnek hangzott.

— Magyar menekültek vagyunk és menedékjogot szeretnénk kérni Jugoszláviában.

A Jugoszláv határőrök nagy része szerb nemzetiségű volt. A külföldítől szerb anyanyelvén kapott válasz meglepte a katonát. Viktor elérte a szándékozott hatást. A csontos, hatalmas termetű folyamőr barátságos grimaszra húzta száját és kezét elvette oldalfegyvere ravaszáról.

— Hogyan kerültek ide?

— Budapesttől idáig eveztünk. Nincs hova visszatérjünk. Ha lehet, engedjen be, kérem.

— Ebben a vacak sajkában? – a határőr visszahőkölt, – mind az öt személy.

— Igen elvtárs, szépen kérjük.

— A szabályzat tiltja, és helyem sincs, hogy felvegyem vagy vontatókötélen behúzzam magukat, — válaszolta a szerb majd lenyúlt, megfogta a monitor indítókulcsát és figyelmeztető hangon folytatta. — Vukovárnál álljanak meg és jelentkezzenek a rendőrségen. Majd azok elintézik a többit.

Viktor elvigyorodott és beleegyezően bólintott. — Úgy lesz. Elegünk van az evezésből. Meg szeretnénk szállni valami hotelban és utána beadjuk a menedékjog kérelmezési papírokat.

A matróz beindította erőteljes motorját. Lassan elhúzott Viktor csónakjától és a robajszerű hangot túlkiabálva utánuk kiáltott. — Ne felejtsenek el a bejelentkezési kötelezettségről, — mondta és hangosan felnevetett, — a hotel irodása a rendőrfőnök is egyúttal. Az ő felelőssége, hogy beregisztráljon mindenféle félig megfagyott magyart.

Viktor szalutálásra emelte kezét. Tizenkét év eltelte micsoda különbséget jelentett ebben az országban. Alig egy évtizeddel ezelőtt, az életét menekítve szaladt ki innen. Most menedékjogot kér és Jugoszlávia tárt karokkal és tréfálkozva fogadja elveszett fiát vissza kebelére.

A propeller zaját túlharsogva a határőr még egyszer odakiáltott. — Hol tanultál meg ilyen jól szerbül?

— Zentán nőttem fel, a Tisza mellett, nem messze innen.

— Hát akkor, testvér. Hazajöttél, légy üdvözölve. — A határőr búcsút intett és gázt adott a hatalmas motornak. A motor felbőgött és óriási hullámokat kavarva maga után a monitor nekirugaszkodott, hogy visszatérjen vigyázó posztjára.

Délután közepe felé a leszálló alkonyatban a folyó jobboldalon meglátták Vukovár fényeit. Kieveztek a városi strandra és csónakjukat kihúzták a homokos partra. Kiszedték hátizsákjaikat és csomagjaikat, a pokrócokat összecsavarták és katonás módón rákötötték zsákjaik tetejére. Azután búcsút vettek hűséges barátjuktól, a csónaktól. A kísértetiesen elhagyott parton egyedül kellet hagyniuk társukat és megmentőjüket. Lassú menetben

kapaszkodva felmásztak az árvizek ellen emelt töltésen és mintha most érkezett turisták lennének körülnéztek.

A város közepén templom állt. Magas tornyán, a hanyatló nap sugarában katolikus kereszt ragyogott és a menekültek megindultak a torony irányába, a város közepe felé.

Acsargó kutyák vadul ugattak a bezárt kerítések mögött, de senki nem jött ki, hogy kérdezze, honnan jönnek, és merre tartanak.

Rövidesen beértek a központba. Viktor szemrevételezte az épületeket és megjegyezte.

— Tipikus monarchiabeli város. Mintha csak rá lenne írva, építtetett Ausztria-Magyarországon.

— Most ne az építészettel törődj, — Linda lihegte kifulladva, a hátizsák már nagyon nyomta vállát, — hanem kérdezd meg attól az öregtől ott a sarkon, hogy hol kaphatnánk szállást.

Viktor jól tudta, ebben a horvát nemzetiségű városban jobb, ha nem beszél szerbül és magyarul kérdezi meg a direkciót.

— Isten áldja meg, tisztelt öregapám, — kezdte amilyen udvariasan csak tudta, — lenne olyan kedves és útbaigazítana minket. Merre van a legközelebbi hotel?

Az öregnek tetszett Viktor régimódi szóhasználata és készségesen válaszolt.

— A Vörös Csillag szálloda csak néhány sarokra van ide. Jöjjenek utánam, odavezetem magukat. Ugye Magyarországról vannak? Borzasztó, amit ott az oroszok műveltek. Azok a piszok sztálinisták, mi nagyon utáljuk őket itt Horvátországban.

Viktor nem mulasztotta el észrevenni, hogy az öreg nem Jugoszláviának hívta hazáját, hanem Horvátországnak és gondolta. — Na, ez az öreg usztasa, ez sem fogja soha feladni a küzdelmet.

A szállodai regisztrációnál megmutatták magyar személyi igazolványaikat a tisztviselőnek és szobát kértek öt személyre. A fiatal hivatalnok kitöltötte a bejelentkezési űrlapot és éppen csak egy pillantást vetett az igazolványokra.

— Mivel tudnak fizetni a szobáért?

— Magyar forinttal. Még semmit sem váltottunk át dinárra.

— Rendben van. Kétszáz magyar forint egy éjszakára, két szoba és privát fürdőszoba a kettő között.

Linda kivett táskájából kétszáz forintot, odaadta a portásfiúnak és elvette a kulcsokat. Felszedték viseltes kinézetű csomagjaikat és halálra fáradt lábaikon botladozva a szőnyeggel borított széles márványlépcsőkön felvonszolták magukat az emeletre. Bent a szobában Linda ledobta válláról a csomagokat és hanyatt fekve rávetette magát a frissen megágyazott, puha tollpaplanos ágyra.

— Köszönöm magasságos Istenem, hogy visszavezettél a civilizációba.

A gyerekek bekukkantottak a másik szobába és Ilonka felkiáltott.

— Az erdő gyönyörű volt és imádtam a Dunát, de ha rajtam múlik, jobban szeretek vetett ágyban, lepedők között aludni.

Két óra hosszat egymást váltogatva fürödtek. Fürdés után aludtak egy keveset és este kilenc óra felé lementek az étterembe. Egy, a cigányzenekarhoz közeli asztalnál helyet foglaltak és Linda bejelentette.

— Ünnepelünk. Én fizetek.

Kirántott bécsi szeletet ettek tört krumplival és vöröskáposztával. A bor Bácskából hozták és Viktor kadarkát javasolt.

Linda és Viktor a borral, a gyerekek pedig az ásványvízzel koccintottak. A cigány felfigyelt rájuk, tüzes nótát kezdett játszani és a család összes tagja életvidám, erőteljes hangon énekelni kezdett.

Vörös bort ittam az este.
Angyalom, ragyogóm, galambom.
Most is részeg vagyok tőle,
Angyalom, ragyogóm, galambom.

Viktor az asztal tetején öklével ütötte a ritmust és Linda önfeledten tapsolt hozzá. Vendégek több asztal mellől csatlakoztak hozzájuk és a gyerekek hangosan rúgták hozzá a taktust.

A lábamon alig, alig állok,
Mégis szeretnek a lányok.
Angyalom, ragyogóm,
Szeretem a bort.

Reggel sokáig aludtak. A nap besütött az ablakon, és ahogy aludtak Linda áttette lábát Viktor derekán. Tegnap este jól érezték magukat és joguk volt hozzá. Ünnepelniük kellett. Disszidálásukkal visszafizették a rendszernek, amit tett velük. Elmentek vagy inkább az ő esetükben, kieveztek az országból.

Lekéstek a reggeliről.

Elsőnek Ilonka ébredt fel. A leányka szüleivel aludt egy szobában, a két fiú megosztotta a második szobát. Jóval később könnyű ebédet ettek a büfében és Viktor megkérdezte feleségét.

— Mennyi pénzünk maradt?

— Kétezer forint. Az összes megtakarított készpénzem, négyévi munkám és takarékos életmódunk eredménye.

Kétezer forint nem volt kis összeg 1956-ban. Budapesten körülbelül egyhónapi mérnöki fizetésnek felelt meg, de Jugoszláviában, ahol már évek óta magas inflációval küszködött az ország, lényegesen jelentősebb summának számított.

— Remek, — mondta Viktor, — ezen a pénzen megvehetjük a vonatjegyeket Triesztig, másodosztályon természetesen. — Viktor kis szünetet

tartott, és amikor látta, hogy Linda belegyezően bólint folytatta. — A legelső vonattal, legkésőbb holnap kora reggel Olaszországba kellene mennünk.

Viktor elmagyarázta tervét és mintha a tanítványok figyelnék mesterüket a család úgy leste szavait. — Triesztben menedékjogot fogunk kérni az olasz kormánytól. Akármennyire is értékeljük és nagyra becsüljük a horvát vendégszeretetet, jobban tesszük, ha nem maradunk itt túl sokáig. Olaszországban regisztrálunk a rendőrségen, és mint menekültek élelmet és szállást fogunk kapni a nemzetközi segélyszervezetektől. Egy darabig nem nagyon lesz pénzre szükségünk. De remélem, hogy azért találok valami munkát és fogok keresni némi pénzt. Menekültek vagyunk, és nem dobhatnak minket vissza Magyarországra. Nem fogjuk feladni nehezen megszerzett szabadságunkat. — Viktor köhentett majd tréfásan hozzátetette, — és az sem érdekel, ha Kommunista Párt Központi Bizottsága ebben az ügyben nem ért egyet velünk.

Délután megvették a vonatjegyeket és másnap kora reggel felültek a Trieszt felé tartó vonatra. A kalauz megmutatta nekik a közvetlen kocsit. Ott találtak egy üres fülkét, csomagjaikat felrakták a csomagtartóba és kényelembe helyezték magukat. A vonat megindult és kerekeinek minden egyes csattanása közelebb vitte őket a végső szabaduláshoz, amit annyira szerettek volna elérni, és amiért annyi mindenen hajlandók voltak átmenni.

A szállodában megreggeliztek és menetközben a vonat étkezőkocsijában ebédeltek. A gyerekek jó étvággyal és bőségesen ettek, és Linda anyai büszkeséggel nézte őket.

— Ti már szabad emberekként fogtok felnőni, — mondta elmerengve, — a kommunista dogmától és az agymosásoktól megszabadulva, a jövő előttetek áll és senki nem veheti el tőletek.

Viktor is elégedetten szemlélte csemetéit. — Nem éppen úgy néztek ki, hogy nagyon sajnáljátok otthagyni a Damjanich utcát.

Junior helybenhagyta apja szavait. — Papa, mi a család, de legfőképpen te túlságosan sokat szenvedtünk Budapesten. Nagyon meg lennék lepődve, ha sajnálatot éreznénk, hogy a múltat magunk mögött kell hagynunk. A jövőbe kell néznünk, a jövőbe, ami becsületes munkáért emberi méltóságot és erkölcsi jutalmat ígér.

—

Késő délutánra, több idegesítő megállás és hosszadalmas kapcsolgatás után vonatvagonjuk megérkezett az Olasz-Szlovéniai határra. A fekete lokomotív száz méterrel a határsorompó, a kommunista és a szabad világ közötti válaszvonal előtt, megállt és fáradt gőzt eresztett a levegőbe. Vasúti munkások lekapcsolták a Jugoszláv mozdonyt és hangos zúgással erőteljes dízelmozdony érkezett az olasz oldalról.

Még mindig két kilométer választotta el őket rendeltetésüktől, Triesztől, ami bár nem messze, de a határ túloldalán szinte elérhetetlen távolságban feküdt előttük.

A Jugoszláv federációs határőrség katonái és a vámhatóság tisztjei csak egy pillantást vetettek kupéjukba és tovább mentek. Tudták, a kupéban országukból menekülő magyarok vannak és hagyták futni a családot. A hivatalosan beismert politikával ellentétben, a jugoszlávok előnyösnek tartották, ha a menekültek nem akarnak országukban maradni.

Viktor és családja minden kérdezősködés nélkül átesett a jugoszláv határvizsgálaton. Csendesen ültek a senki földjén és várták, mi lesz az olasz oldalon. Egy óra múlva a vonat lassan megindult és átgördült a nemzetközi határon, a börtönterror élet és a szabad vállalkozás kapitalizmusa közötti demarkációs vonalon.

Amikor az utolsó kocsi is átkerült az olasz oldalra a lokomotív megállt. Olasz határőrök és vámtisztek, remekül szabott elegáns egyenruhákban, szálltak fel a vonatra és kocsiról kocsira haladva előre minden fülkét átvizsgáltak. Linda szíve olyan erősen dobogott, hogy majd szétverte mellkasát és gyomra annyira összeszorult, hogy szinte kidobta tartalmát.

Viktor megszorította felesége kezét. — Nyugodj meg, nem adhatnak vissza a jugoszlávoknak. Legyen pokoltűz vagy szennyes áradás, én állok elébe. Már voltam ennél sokkal rosszabb helyzetben is.

A gyerekek is elhallgattak és aggódó kíváncsisággal szemlélve szüleiket várták mi lesz.

— Kérem az útleveleket, — mondta a karabineri és széles válla szinte betöltötte a nyitott fülkeajtót.

Viktor odanyújtotta a határőrnek Linda és saját személyi igazolványát, a gyerekekről semmit, azoknak még nem voltak irataik. Viktor nem beszélt olaszul, vékonyra szorított szája idegesen reszketett, ahogy nyugtalanul figyelte a markáns arcvágású fiatal olasz katona reakcióját.

A katona furcsállva vizsgálgatta az idegen nyelven írt iratokat, nem értette, hogy mik akarnak azok lenni. Viktor összeszedte néhány szavas olasz nyelvtudását és magyarázkodni próbált.

— *Hungarese profugos, ma família, prega.*

A határőr gyanakodva forgatta alapokat, megnézte a fényképeket, nem értette miről van szó. Álla szögletesre torzult és arckifejezése baljóslatúan elsötétedett, végül hivatalos, részrehajlás nélküli hangon és fukaron válogatva szavait megszólalt.

— *Uno momento, aspetta.*

Hátrafordult, végigment a folyosón és a személyi igazolványokat magánál tartva leszállt a vonatról. Bement az őrházba és csak húsz perc múlva bukkant elő egy parancsnoki külsejű olasszal. A parancsnok Viktorhoz fordult és angolul szólt Viktorhoz.

— Szálljanak le a vonatról, be kell kísérnünk magukat a Trieszti rendőrségre. Azok tudják, hogy milyen szabályzat érvényes magukra.

— Ugye nem fognak minket visszatenni Jugoszláviába?

— Remélem nem, hacsak nincs valami okuk rá. A rendőrség állandó összeköttetésben áll az Interpollal, azok kiderítik, hogy maguk kik és honnan jöttek. Van már gyakorlatuk ilyen ügyekben.

A parancsnok visszaadta a személyiket. A mellette álló kísérőkatona vállára dobta karabélyát és megmarkolta a menekültek három legnagyobb hátizsákját.

A katona segített a menekült családnak leszállni a vonatról. Micsoda csodálatos ország, Viktor gondolta, ahol katonák segítik a civileket, külföldről jött, idegen menekült civileket.

Csomagjaikat sorban lerakták a platform szélére és Viktor és családja lemondóan nézték, ahogy az egyre gyorsuló vonat kihúzott a határmegállóból. Egy enyhe szellő, sokkal melegebb és párásabb, mint amilyet Magyarországon vagy Vukováron éreztek, kezdett fújni a völgy felől és leszárította arcukról a feszült pillanatok ragadós izzadtságát. A levegőnek enyhe sós ízébe a közeli tengerről halszag keveredett. A menekültek mélyen tüdőre szívták a szabadság bódító illatát és megmagyarázhatatlan nyugalom, a szabadság megszerzésének és a félelem megszűntének felemelő érzése itatta át lényüket. Többé senki nem kezelte őket államellenségekként vagy nemkívánatos személyenként, a szabad világban a menekülteknek több joga volt, mint odahaza a polgároknak. Minden okuk megvolt, hogy jobb sorsot reméljenek, hogy újrakezdhessék életüket, félelem nélkül és anélkül, hogy valaki ok nélkül bánthatta volna őket.

—

Harminc perc múlva megérkezett a rendőr-kocsi. Beszálltak és az olasz sofőr, barna arcú és olajos bőrű jókedvű férfi, orra alatt mintha fekete ruhakefét ragasztott volna akkora bajuszt hordott, angolul tréfálkozott velük.

— Three bambínos, well done, Hungarian, – nevetett dicsérően.

Keskeny utcákon és hajtűkanyarokon száguldva lefele az olasz úgy hajtott mintha akrobata, kunsztsofőr lenne. Néhányszor eléjük villant az Adriai tenger, néha a korlátnélküli útról szinte leestek a szakadékba, de a vezető becsületes szándéka ellenére, hogy mindenáron összetörje kocsiját és lezuhanjanak a mélybe, szépen és minden baj nélkül leértek a bájosan szépséges és ősrégi történelmű kikötőváros központjába.

A rendőrségen betették őket egy erősen kivilágított ketrecszerű fogdába és várniuk kellett. Egy civil ruhás detektív, az olasz kormány interjú készítője, behívta Viktort szobájába és leültette. Fehér űrlapot tett írógépébe és elkezdte a kihallgatást. Viselkedése barátságos volt, mintha szórakoztató, kellemes időtöltés lenne a kérdezősködés. Munkáját gyorsan végezte, néha furcsa

grimaszokat vágott, vagy időnként, mosolygós arccal és bíztatóan Viktor felé is tekintett.

A végén aláíratta Viktorral a kitöltött kérdőívet és elmagyarázta, hogy a kihallgatás után mi fog történni.

— Magát és a családját felvisszük a menekülttáborba, fent magasan a hegy tetején Trieszt felett és ott meg kell várniuk, amíg az Interpol ellenőrzi adataikat, hogy maguk nem-e valami nemzetközileg kőrözött bűnözők.

Itt rövid szünetet tartott az olasz detektív és szinte bocsánatkérően folytatta. — Az olasz kormány és az olasz nép értesült a Magyarországi eseményektől és a legmélyebb megértéssel és szimpátiával viseltetik a magyar nép szörnyű tragédiája és balsorsa iránt. De egyelőre még nem volt időnk a várható jelentős tömegű menekültek kezelésének hatásos módszerét kialakítani. Így egyelőre maguk úgy lesznek besorolva és kezelve, mint akármelyik úti iratok nélküli külföldi akik, — itt az olasz megint megállt egy másodpercre és hangjába lenézéssel keveredett megvetés vegyült, — tucat számra érkeznek hozzánk naponta Jugoszláviából.

Egy másik, szintén polgári ruhás, bár bőrövéről masszív oldaltáskában aláhimbálódzó pisztollyal felszerelt olasz rendőr jött be és nehezen érthető jelbeszéddel addig integetett nekik, amíg megértették utasításait.

Jöjjenek velem, vissza kell kísérnem magukat a zsúp-kocsiba.

Megint hajtűkanyarok, észbontóan vakmerő gyorsaság, az olasz szélsebesen száguldott velük vissza, Jugoszlávia felé. Egy pillanatra felvillant előttük a határsorompó és Viktor kétségbeesettem morogta.

— Ezek hazudtak nekünk. Itt vagyunk, visszadobnak bennünket Jugoszláviába.

De a zsúp-kocsi nem állt meg. Egyre magasabbra emelkedett a keskenyedő hegyi szerpentinúton és egy fél óra múlva megérkezett egy magas kőfallal körbevett, piros téglafalú épületcsoporthoz. Egy dupla szélességű, fekete vasrudakkal megerősített kovácsoltvas kapu megnyílt előttük és behajtottak. Járműhossznyira a kaputól a rabszállító rendőrautó megállt, kinyitotta a kocsi hátsó ajtaját és az olasz pilóta büszke, vállveregetően hadonászó vigyorral kitessékelte őket.

— Kifele, remélem nincs panaszuk arra, ahogy vezettem. A fontos az, hogy megérkeztünk. Itt vagyunk a menekült tábornál, az itteniek majd eligazítják a maguk dolgát. Bízzanak bennük.

Egy öreg, nyugdíjkorhatáron jóval felüli olasz rendőr jött ki a kapu melletti épületből. Vállára dobott karabélyának szíját feszesre húzta, bevitte őket épületbe és felvezette őket egy, az épület harmadik emeletén lévő terembe ahol két tucat emeletes ágy volt sűrűn egymás mellé rakva.

Az öreg rendőr egy szót sem szólt angolul, olasz nyelven morgott valamit, amit akár barátságosnak vagy haragosnak is lehetett venni. Kifele mentében nagy csattanással rájuk csapta az apró rácsos ablakkal ellátott nehéz vasajtót, mintha bíró lenne és a végítéletet mondotta volna ki a menekült család felett.

Viktor, bár családjával együtt, mégis csak jobb volt, mint egyedül, ismét be lett zárva, és ezúttal sem tudta, hogy miért és meddig. Rövid idővel később egy sovány férfi jelent meg a rácsos ablakon kívül és nagy fazekakban bőségesek látszó élelmet hozott. Az egyik fazékban olasz zöldségleves volt, egy másikban kevés daráltmarhahússal ízesített és paradicsomszósszal leöntött ragacsos főtt tészta gőzölgött és egy harmadikban vastag liszttel berántott sűrűbabfőzelék. A menekültek farkasétvággyal ettek, az étel minősége nem érdekelte őket, csak egy volt fontos, üres gyomrukat valami meleggel megrakhatták.

—

— Jó étvágyat, — kiáltotta feléjük barátságosan egy fiatalember, aki az egyik sarki ágynak az emeleti részén ült és lábait lefele lógatva nagy nyugodtan nézegette őket, ahogy ettek. — Az étkeztetés egyáltalán nem rossz, magam is meg vagyok vele elégedve.

A fiatalember szlovénül beszélt, a szerbhez hasonló szláv nyelvet Viktor kissé értette és megpróbált valami hasznos felvilágosítást kiszedni a beszélgetni akaró legényből.

— Hol vagyunk? Miféle hely ez? — kérdezte.

Amikor a szlovén saját országának egyik nyelvjárását hallotta válaszképen felbátorodott és egy beavatott bennfentes magabiztosságával kezdett szószátyárkodni.

— Ez a karantén. Az olasz kormány rendelete alapján minden menekültet karanténban kell tartani, amíg státuszuk nem tisztázódik.

— Mennyi ideig fognak minket itt tartani?

— A legrosszabb esetben is csak néhány napig. De ne aggódj, nincs mitől félnetek. Az egész csak egy formalitás, de ragaszkodniuk kell hozzá, mert túl sok menekült érkezik olaszba. Olaszok az Isztriai félszigetről, Albánok Kosovóról, Bosnyákok és mindenféle más náció a Balkánról.

— Jönnek magyarok is?

— Jönnek, de azok is inkább Jugoszláviából valók.

—

Asztal nem volt a hálóbarakkban, a családnak az ágy szélén ülve és a tányérokat az ölükben tartva kellett ennie. Már néhány kanál után, amit a meleg ételből lenyeltek közérzetük megjavult és depressziós elkeseredettből vidáman bizakodóvá vált. A gyerekek tele szájjal nyomták magukba az ételt és kíváncsiskodva faggatták édesapjukat.

— Papa, merrefele megyünk innen tovább?

— Számos lehetőségünk van, — felelte Viktor és maga is egy hatalmas adag paradicsomos főtt tésztával birkózott, amit sietve próbált a torkán

lecsúsztatni. — Az egész világ tárva-nyitva áll előttünk, de úgy gondolom, legjobb lenne, ha Amerikába mennénk. A világ legfejlettebb és legjobban iparosított országa, bizonyára rengeteg mérnökre van szükségük. Én elég jól beszélek angolul, már most ismerem szabványaikat és számrendszerüket. Amerikában remekül tudnám hasznosítani tudásomat. — Viktor latolgatta reménykedően majd kissé szomorúbban hozzátette. — Egyelőre azonban, mint menekülteknek, néhány hónapig itt kell maradnunk, Olaszországban.

— Miattunk ne aggódj, papa, — junior segítőkészen támogatta apja véleményét, — idáig minden remekül ment. Ez az egész olyan, mint egy kalandos vakáció. Sokkal jobb mintha téged ismét bezártak volna az ÁVH-hoz.

– Köszönöm, fiam, — mondta Viktor hálásan és egy váratlan, szentimentális elgyengülés összeszorította hangszálait.

Linda férje segítségére sietett. — Nem volt ez a dunai evezés fantasztikus. Fogadom soha nem tételeztétek volna fel szüleitekről, hogy szabadságunk eléréséért, szinte télvíz idején háromszáz kilométert fognak evezni egy vadul áradó folyón.

Viktor átölelte feleségét és bólintott. — A legfontosabb az, hogy együtt vagyunk és soha többé senki és semmi nem fog minket elválasztani egymástól.

—

Reggel későn ébredtek, kint gyönyörű napsütés volt és kék égben apró bárányfelhők lebegtek az Adria felett. Az udvaron, ahogy ki tudtak tekinteni a vasráccsal védett ablakok mögül, gondtalannak látszó embereket láttak, akik úgy sétálgattak és beszélgettek odakint, mintha a menekült tábor maga a mennyország lenne.

Ebéd után bejött az őr, maga mögött nyitva hagyta az ajtót és intett nekik, hogy szedelőzködjenek. Az ajtón kívül Viktor és családja megállt és nem tudta mit tegyenek, merre menjenek.

Az őr nehézkes lassúsággal matatott az ajtó zárjával és odaszólt nekik.

— A táboron belül szabadon mehetnek, amerre akarnak, de amíg meg nem kapták az olasz menedékjogot igazoló irataikat addig nem mehetnek le a városba.

Kívülről bejött egy másik egyenruhás és intett Viktornak és családjának, hogy kövessék. Ez az őr egy másik épülethez vitte őket ahol szobát mutatott nekik. A szobában három darab kétszintes ágy, egy asztalka és két szék állt és minden elég tisztának látszott. Az őr kiszámolt öt mosószappant, öt műanyag tányért kanalakkal és magukra hagyta őket.

Köztük és az őrök között nem sok szó hangzott el, a közös nyelv hiánya lehetetlenné tette a beszélgetést.

Bent a szobában lerakták csomagjaikat és Viktor magához intette két fiát.

— Gyertek legények, fedezzük fel, hogy miféle helyre is kerültünk.

Elsőnek azt fedezték fel, hogy a szoba ajtaját nem lehet bezárni. Második meglepetésként észrevették, hogy a szobából hiányzik a mosdó vagy a vécé. Az egyedüli higiéniai alkalmatosság a folyosó végén lévő nyitott helyiségben lévő klozet és mosdó volt. A vécében nem volt ülés. Az olasz vécé egy földre épített zománcozott tepsi volt, aminek a közepében luk sötétlett és az oldalát valamikor víz öblíthette. A valamikor régen tiszta tepsi pereme jelenleg tele volt ültetve kiszáradt ürülékmaradványokkal és a szobából feléjük terjengő penetráns bűz még egy görényt is elijesztett volna. A vécé melletti helyiségben vályúmosdó állt három vízcsappal. Legnagyobb meglepetésükre, a vízcsapokból hideg és meleg vizet lehetett ereszteni, ami bőséges sugárban jött és tisztának látszott.

Visszamentek a szobába és elújságolták Lindának felfedezésüket. Linda összeszedte elpiszkolódott alsóneműiket, kiment a mosdóvályúhoz és nekiállt kézzel kimosni a beizzadt alsóneműket és zoknikat.

De voltak kellemes meglepetések is. A szobában központi fűtés volt és a radiátor eleje festett vaslappal volt borítva. Nem nagyméretű az enyhe mediterrán klímára való tekintettel, de a lapos lemez kellemes meleget sugárzott és a kimosott ruhadarabokat könnyen meg lehetett rajta szárítani.

Kevéssel később Viktor és a két fiú kimerészkedtek az épületből és nem messze zuhanyállásokkal teli fürdőépületet találtak, ahol szintén bőséges meleg vagy hideg vizet lehetett folyatni a csapokból. Megtalálták a konyhát és a közös étkezőhallt és egy Christian Science Monitor olvasótermet ahol leültek egy asztalhoz, amin újságok voltak kiterítve.

Az asztalnál egy szakállas, kövér fiatalember ült, aki ahogy meglátta őket, kéretlenül bár, de annál lelkesebben elkezdte magyarázni a tábor történetét.

— Ez a kampusz, egy tiszta és modern létesítmény, 1949-ben Amerikai pénzen az olasz-jugoszláv krízis hontalan menekültjei számára építették az olaszok. A terület meglehetősen tágas és rengeteg épület van rajta. Egyedülálló férfiak nem lakhatnak ugyanabban az épületben, mint a nők és a családosok. Pillanatnyilag, a hidegre forduló idő miatt nincsenek sokan és a viszonyok sokkal elviselhetőbbek, mint nyáron, amikor zsúfolásig tele van a tábor.

— Minden nagyszerű, kivéve a vécék a folyosó végén, — mondta Viktor tréfálkozó engedékenységgel és hangjában több volt az elégedettség, mint panasz.

—

Linda elindult megkeresni a zuhanyozóépületet és intett Ilonkának, hogy kövesse. A zuhanyozót nem volt nehéz megtalálni és a két nő örömmel konstatálta, hogy a zuhanyállásokat magas betontégla fal választja el, és ha nem is volt ajtó, mégis valamelyest elszeparálva érezték magukat. Levetkőztek és ruháikat kitették a kőpadra, ami a zuhanyfülke sorok között állt. Egymást váltogatva az alázubogó meleg víz alatt, alaposan ledörzsölték egymás hátát és

boldogan élvezték a simogató meleget és frissítő tisztálkodást. Meztelenségük nem zavarta őket. Linda megmosta Ilonka haját, nem volt könnyű a nehéz, erősen savas mosószappannal habot csinálni, de addig mosogatták egymást, amíg mindkettőjük haja ismét selymesnek és puhának érződött. A vidám tisztálkodás jelentős zajjal járt és a szappanos vizet, néha a folyosó közepéig is kiverték.

A szomszédos állásban mohamedán vallású albán asszonyok zuhanyoztak ruhástul. Fekete fejkendőkkel átkötött fejeiket csak néha tartották a sustorgó víz alá és kíváncsian hitetlenkedő csodálattal szemlélgették felszabadultan viselkedő nőtársaikat.

—

Viktor is elvitte fiait a zuhanyozóba. Lefürödtek és utána az egész család beült olvasni a Christian Science Monitor olvasótermébe.

Junior felkapta az első kezébe kerülő újságot. — Nézzétek, papa és mama, — kiáltotta. — Az újságok tele vannak Magyarországról szóló képekkel és újságcikkekkel.

Junior hangosan felolvasta az angol nyelvű cikkek címeit. — Versenyt futva a határt lezárni akaró orosz csapatokkal magyar menekültek tízezrei igyekeznek Ausztria felé. A szabad világ tárt karokkal várja az Ausztriába érkező menekülteket és készen áll, hogy minden segítséget megadjon. Élelmiszer, gyógyszer és pénzadományok repülőszámra érkeznek Amerikából és Nyugat Európából. Egyházak és egyszerű emberek gyűjtéseket szerveznek. Milliók adakoznak és küldik nehezen keresett pénzüket a rászorulóknak. A világ csodálattal adózik a magyarságnak, hogy merészen szembe mertek állani a kommunista szörnyeteggel.

Viktor többször bólogatott és családja felé fordulva elégedetten megjegyezte.

— Gyerekek, úgy veszem észre, helyesen cselekedtünk.

Később sakkoztak, a rádió szólt, de mivel olaszul nagyon keveset értettek fogalmuk sem volt, hogy miről beszél a bemondó; hogy politikai kommentárokat hallgatnak-e vagy csak véget érhetetlenül hosszú hirdetések vannak a műsoron.

—

A szomszéd szobában lakó Isztriai család feje barátságosan bíztatta őket.

— A kapunál nem ellenőrzik irataitokat. A rendfenntartó őrség csak este tíz után zárja be a főkaput és reggel hat órakor újra kinyitják. A két időpont között senki nem ellenőriz semmit. Menjetek ki nyugodtan és fedezzétek fel Triesztet. Meglátjátok, Trieszt barátságos és elbűvölő város.

Két nap telt bele, amíg megértették, hogy a szlovén igazat mondott. Senki nem ellenőrizte merre mennek, összeszedték bátorságukat és nekiindultak felfedezni a környéket. A magasan fekvő táborból keskeny gyalogösvény

vezetett a városhoz. Megindultak, és ahogy libasorban lépegettek egymásután lefelé, az elébük táruló táj elbűvölő szépsége megragadta képzeletüket.

Linda megállt egy pillanatra és átszellemülten jegyezte meg:

— Nézzétek ezeket a csinos és modern épületeket, milyen jól beleillenek az öreg műemlékek közé. Gazdag kivitelezésű villák és vonzó külsejű apartmant házak, minden teraszról látszik az Adriai tenger. Csodálatos dolog lehet itt élni.

— Biztosan így van, mama, — mondta Ilonka és megjegyzése lehűtötte édesanyja lelkesedését, — kivéve, mi nem vagyunk olaszok. Nem hiszem, hogy a helybeliek túl nagy becsben tartják a hozzánk hasonló menekülteket.

—

Később, ahogy a kikötő sétányán ballagtak a tenger mellett, úgy érezték magukat mintha turisták lennének, akik olcsón akarják megúszni a nyaralást.

— Aranyos kis bogaraim, — mondta Viktor, — költőpénzünk nincs, de a táj szépségeiben nyugodtan gyönyörködhetünk.

Lábuk elfáradt és leültek a parkszerűen kialakított tengerparti sétány mentében elhelyezett padok egyikére. Előttük az Adria kékje csillogott hátuk mögött hosszú sorban apró üzletek, pizza éttermek, és papa-mama működtette trattoriák látszottak. Hívogatóan állva nyitott ajtóikban a vendégváró tulajdonosok egyaránt tessékelték befelé a helybelieket vagy a városba érkezett látogatókat. A sétány közepe felé egy móló nyúlt a tengerbe és azon volt a halpiac. Végigsétáltak a halakkal, polipokkal, tintahalakkal, kagylókkal és osztrigákkal megrakott asztalok közötti sikátoron, a tengerből temérdek különleges élőlény került ki, legtöbbjét soha nem is látták és nem is hallottak létezésükről.

Táskája mélyéről Linda összeszedett elegendő olasz lírát, amit nemrégiben forintért vett, és befizette a családot a sétány melletti utcában lévő moziba. Az előadásból egy szót sem értettek, de elfáradt lábaikat meg kellett pihentetniük.

Estefelé időben elindultak és megkeresték az ösvényt, amin lejöttek. Még a sötétedés beállta előtt hazaértek és sikerült megrakniuk a hasukat a tábor menzáján. Étkezés után beálltak a mosogató vályú előtt várakozó százak közé, kiöblítették műanyag levesestálukat, evőeszközeiket és hallgatták a körülöttük nyüzsgő tucatnyi különféle nyelven beszélő emberek bábeli hangzavarát. Semmi nem zavarta őket, a család együtt volt és ennél fontosabb semmi sem lehetett.

—

Január vége felé meg kellett jelenniük a nagyhatalmú Menekültvizsgáló Bizottság előtt. A bizottság tagjai között volt egy kedves arcú, választékosan finommodorú fiatal fordítónő, egy magyar grófnő, aki ugyan óvatosan kezelte

őket és tartózkodóan viselkedett velük szemben, de látszott rajta, hogy szimpatizál menekült honfitársaival.

A bizottság vezetője ránézett Viktorra, — Miért akarja Magyarországot elhagyni? — kérdezte.

Viktor arca elkomolyodott, és ahogy válaszolt szívébe markolt a kellemetlen emlékezés fájdalma. — Négy évig voltam bezárva a kommunisták börtönébe. Ebből kilenc hónapot a halálraítéltek zárkasorán töltöttem. Nem kockáztathattam az ottmaradást. Nem akartam, hogy valami koholt, hamis vád alapján újból letartóztassanak.

A fiatal grófnő pontosan fordította Viktor szavait és az egyik magas rangú olasz menekültbizottsági tag Viktorra nézett. — Miért volt börtönben? — kérdezte.

— Kémkedés vádjával, államellenes összeesküvéssel és szabotázzsal vádoltak igaztalanul. Mérnök voltam, ahogy tudtam a legjobban végeztem kötelességemet. Becsületes munkámat halálra ítéléssel jutalmazták. A kommunisták majdnem kivégeztek, hajszál híja volt, hogy fel nem akasztottak.

— Hogyan úszta meg a halálbüntetést? – kérdezte a bizottság elnöke.

A grófnő fordított és Linda közbevágott mielőtt Viktornak ideje lett volna válaszolni.

— Az összes politikai kivégzést felfüggesztették miután Sztálint megütötte a guta.

A grófnő fordított, – Sztálin beadta a kulcsot és a kihallgatottnak megkegyelmeztek.

A termen mormogó nevetés futott végig, a bizottság tagjai elmosolyodtak és elfogadták a magyarázatot.

Viktor Lindára nézett, nem vádolóan, arckifejezésében inkább örökös hála, mint neheztelés látszódott és hozzátette. — Feleségemnek oroszlánrésze volt abban, hogy megmenekültem. Életemet az ő hűségének köszönhetem.

Linda haja tövéig elpirult, junior keskenyre húzta szálát és megbántódott arcát a méreg pírja öntötte el.

A bizottság elnöke nem erőltette tovább a dolgot és meghozta a döntést.

— Viktor Dóczy, a politika menekültjogot ezennel megadom önnek és családjának. Az olasz nép nevében a legjobbakat kívánjuk maguknak a szabad világban.

Ahogy fordította a jó hírt a fiatal grófnő arca kipirult az örömtől:

— Gratulálunk. Mind az öten megkapták a menedékjogot és Olaszországban maradhatnak. Többé nem áll fenn a veszély, hogy visszatoloncolják magukat Magyarországra.

Két héttel később megjöttek hivatalos okmányaik, vagy helyi nyelven profugo igazolványaik és az olasz kormány a menekülteteket, most már legális bár pénztelen bevándorlókat, a dél olaszországi Latina menekülttáborba

szállította át. Ahogy a vonat haladt felük déli irányban az idő melegebb lett és a nap egyre erősebben kezdett sütni.

Linda csendesen nézelődött kifele a vonatablakon és álmodó hangon szólt gyerekeihez. — Nézzétek a narancs és citromfa ligeteket és az olajfa erdőket. Teljes hegyoldalakat borítanak be a szőlők és a gyümölcsösök.

Ilonka édesanyja mellett ült. Ő is nézte a mellettük elsuhanó vidéket és jóváhagyta édesanyja véleményét. — A tél közepén vagyunk, és minden zöld és virágzanak a fák. Az olasz táj valóban a legszebb az egész világon.

A lágyan hullámzó olasz dombvidék elévülhetetlen szépsége magasztos festményként bontakozott ki csodálattal eltelt szemeik előtt. A vonat néha megállt. Az állomáson túl középkori városok látszottak és mindenfele amerre néztek, a táj megtelt a reneszánsz építészet fenségesen magasztos alkotásaival.

Viktor átszellemült csodálattal fejezte ki gondolatait.

— Ez a táj a nyugati kultúra bölcsője. Olaszország a művészek, a festők, a szobrászok és a legtehetségesebb építészek hazája. Szökőkutak, szobrok, festmények, a képzőművészet legremekebb alkotásai, remekművek, amit egyedül csak az olaszok felszabadult gondolkodásmódja és művészetszeretete alkothatott. Szívükben és művészetükben az olaszok megőrizték ősi örökségüket. A rómaiak szépségszerető nemes kultúrája szinte változatlanul megmaradt ebben az országban.

—

A Latinai menekülttábor lényegesen öregebb és piszkosabb volt, mint a Trieszti. A Rómától hetven kilométernyire déli irányban fekvő városban nem ismerték a hideg telet. A főterén álló hatalmas pálmafák koronái óriási legyezőként ingadoztak a meleg szélben. A kávéházak járdára kirakott asztalainál gondtalanul üldögélve és dohányozva napbarnított emberek iszogattak eszpresszó kávét és édeskés likőrt és minden este éjfélig locsogtak, bizonyára politikáról vagy helybeli pletykákról. Az épületek ablakai tárva-nyitva voltak hagyva éjszakára. Latinán a februári időjárás olyan volt, mint Budapesten a május.

Egy héttel megérkezésük után ismét egy bizottság előtt kellett megjelenniük. Ezúttal választaniuk kellett, hogy melyik országba akarják beadni bevándorlási kérelmüket. Viktor és Linda az Amerikai Egyesült Államokat választotta. Gondolták ott van a legnagyobb számú magyar bevándorló kolónia és Viktor számára ott vannak a legjobb mérnöki munkalehetőségek. Egy hónappal a bizottsági interjú után, egy sötétzöldre festet rácsos ablakú autóbuszon, fogolyszállító busz vagy katonaságtól megmaradt jármű lehetett, levitték őket Nápolyba, az Amerikai követségre. A követségen amerikai orvosok és ápolónők alapos és mindenre kiterjedő ellenőrző vizsgálat alá vetették őket. A bevándorlók főleg jó egészségben lévő fiatal emberek voltak, a vizsgálók egyetlen betegséget vagy testi hibát sem jegyeztek be ellenőrző űrlapjaikra.

A nápolyi vizsgálat után, a bevándorló vízum és az amerikai feltételes tartózkodási engedély megszerzéséért, várniuk kellett, amíg egy amerikai szponzor teljes anyagi felelősséget vállal ellátásukért, hogy ne legyenek rászorulva amerikai adófizetők pénzéből finanszírozott közsegélyekre.

—

Az enyhe tél hamar véget ért Latinán. Március elejére az idő felmelegedett és az azúrkék olasz égen fényesen ragyogott a nap.

Viktor állandó munkát talált egy bútorgyárban. Főnöke, hatalmasra hízott és elégedett alaptermészetű ember, a legidősebb testvér a három tulajdonos férfi közül hatszáz olasz lírát fizetett Viktornak órájára, ami naponta körülbelül nyolc amerikai dollárt tett ki.

Jövedelmük volt. A menzán továbbra is ingyen ettek, de Linda most már megengedhette, hogy friss zöldségeket, húst és süteményeket vásároljon az élelmiszer áruházban és bővítse a menza silány étrendjét és családjának, de legalábbis gyerekeinek egészségesebb étrendet biztosítson.

Keresetükből mindennap megtakarítottak ezer-ezerkétszáz lírát és kéthetente egyszer a helybeli banknál amerikai dollárra váltották az apránként felgyűlt olasz pénzt. Pár hónap után száznál több zöldhátú amerikai bankjegyük volt biztos helyre elrejtve.

A Stanzában, a helybeli élelmiszer és szükségleti cikk áruházban vásároltak maguknak néhány jobb ruhadarabot és többet nem volt ágrólszakadt menekült kinézetük. Az egyik közeli benzinkútnál Junior is talált munkát. Ahogy töltötte a benzint a kocsikba, Junior, serdülő gyermektől kissé szokatlan komolysággal jelentette be apjának.

— Papa, egyetemi tandíjam költségeire szeretném félretenni a pénzt, amit itt keresek.

— Természetesen fiam, amit megkeresel, azt megtarthatod. Bízom benne, hogy be fogod tartani szavadat és a pénzt nemes célra fogod felhasználni.

Hetente két este elmentek a tábor keretien belül tartott angol nyelvtanfolyamra. Linda, a magyar menekültek gyerekei részére kisiskolát szervezett és hetente háromszor két órát tanítgatta őket betűvetésre.

Az egyik barakképületben szobát kaptak. A szobában öt ágy, székek hiányában két fából durván összekalapált pad, leckekészítésnek és étkezőhelynek gyalulatlan deszkákból összeszögelt asztal és dolgaik tárolására két kezdetleges ruhásszekrény állt.

—

Március elejétől kezdve egyre több idegen profugo jelent meg a táborban. Közöttük több ezer új magyar menekült is érkezett és minden vasárnap délelőtt egy emigráns katolikus pap jött le Rómából a táborba és istentiszteletet tartott a lelkileg elárvult disszidenseknek.

Egy Connecticut állambeli magyar hölgy, a protestáns vallást képviselve egy a táborhoz közeli épületben, de a falakon túl és a katolikus hatóságok hatáskörén kívül egy erre a célra kibérelt különteremben, hetente egyszer vallásos összejöveteleket tartott. A református hölgy összebarátkozott Lindával és felajánlotta, hogy a Connecticut állambeli, Norwalki Magyar Kálvinista Templom gyülekezetén keresztül talál nekik a gyors bevándorláshoz kivételesen fontos szponzorokat, akik majd garanciát vállalnak értük.

Viktor és Linda nem nagyon keveredtek másokkal. Nem barátkoztak össze sok emberrel, nem tudták kiben lehet megbízni és a naponta érkezők friss tömegében, hogyan válasszák széjjel a jót a rosszakarótól.

Minden menekültnek meg volt a saját története. Ez egyik drámaiabbnak hangzott, mint a másik. Az idősebb generáció rettenetesen sokat szenvedett a kommunizmus alatt, a fiatalabbak főleg a katonai szolgálat elől menekültek vagy egyszerűen nem akartak a kommunista rendszerben tengődni. Latinán nem nagyon volt munkavállalási lehetőség. A menekültek fiataljai nyugtalanok, izgágák lettek. A mértéktelen alkoholfogyasztás, a szabad szerelem és az elfajult erkölcstelenség gyakori jelenség lett.

Május végére megérkeztek az iratok, amiben Connecticuti szponzorjaik anyagi felellőséget és garanciát vállaltak értük. Az olasz kormány, *Titolo Di Viaggio Per Stranieri* címmel, útlevelet állított ki nekik, ami egyetlen alkalomra szóló belépésre jogosította fel őket az Egyesült Államokba. Végül, 1957 július közepére, a végtelenül nagyra becsült és óhajtott bevándorlási vízumot megkapták Amerika felé.

—

A nagy nap végre elérkezett. Egy felhőtlen, meleg és isten áldotta szép napon eljött a várva várt pillanat, hogy végérvényesen elhagyhassák a menekülttábort. Két autóbusz vitte a szerencsés menekülteket, most már amerikai bevándorlókat Rómába, a Fiumicino repülőtérre.

Beszálltak az Al Itália légitársaság külön repülőgépébe; a mosolygós és teltidomú légi kísérők kisasszonyok italokat és ételt szolgáltak fel utasaiknak. Elegánsan és kényelmesen utazva átrepültek az Atlanti Óceán felett és megérkeztek Queensbe, New York nemzetközi repülőterére, Idlewild-re.

A Norwalki magyar református templomból két személy várta őket a repülőtér Nemzetközi Érkezések csarnokában. Egy erre a célra a Norwalki iskolától bérelt sárga színű külön autóbuszon, együtt még tíz másik menekült családdal, ugyannak a napnak estélyén, amikor elindultak Rómából, megérkeztek a Norwalk, Lexington Avenue-i magyar templom alagsorában lévő ünnepi díszterembe.

A Connecticuti magyarság adakozásaiból az 1900-as évek elején épített magas tornyú istenháza, pontos hasonmása volt a tipikus, Kelet Magyarországi falusi kálvinista templomoknak.

Érkezésük óriási eseménynek számított a kongregáció életében. A templomi gyülekezet összes tagja eljött fogadásukra és túláradó szeretettel és szívből jövő öleléssel üdvözölték az újonnan érkezetteket.

A fiatal tiszteletes felemelően kedves fogadóbeszédet és utána rövid imádságot mondott.

— Adjunk hálát az isteni gondviselésért, amely templomunkhoz vezérelte honfitársainkat.

A Hölgyszövetség kávét és süteményt készített és az édes italt szürcsölgetve és a finomságokból harapdálva a szponzorok és a bevándorlók összeismerkedtek. Hivatalosan vállalt kötelezettségeiknek eleget téve a szponzorok, odaadóan hűséges tagjai a kálvinista egyháznak, otthonaikba invitálták a megérkezetteket.

— Nálunk ellehetnek, amíg munkát és saját szállást találnak.

Az átállási időzavar és a fáradtság lelassította az érkezettek gondolkodását, és a túláradó lelkesedés elszédítette őket, de annyit megértettek, hogy az ajánlat nagyszerű és örömmel elfogadták a Norwalki hívők vendégszerető javaslatát.

— Köszönjük, nagyon köszönjük, soha nem gondoltuk volna, hogy ilyen lelkes fogadtatásban lesz részünk és ennyi sok jó magyart találunk az új világban. Ez olyan, mintha hazajöttünk volna, sokkal jobb, mint odaát Magyarországon. Valahogy majd csak meg tudjuk hálálni jóságukat.

— Csak jöjjenek el templomunkba és fogadják be szívükbe a mindenható kegyelmét. — felelte a tiszteletes, de hangja szinte elveszett az örvendő sokadalom vidáman zsibongó, mérhetetlenül boldogan ünneplő zajában.

—

Viktor, Linda és három gyerekük egy magyar család Flex Hill úton lévő házában lett elszállásolva. A tulajdonosok gazdagan terített vacsoraasztallal várták őket. A felszolgált étel bőséges volt és ízletes, és a tágas ház kényelmesen berendezettnek látszott.

Két napig maradtak vendéglátóiknál. A harmadik napon a gazda külön lakást talált vendégeinek.

— A lakás a South Main Avenue sugárúton van. Közel a templomhoz, egy üzlet felett a második emeleten.

— Elég nagy lesz ötünknek? — kérdezte Linda, — gyerünk, nézzük meg.

A tulajdonos örömmel mutatta meg nekik a kiadó lakást. — Két hálószoba, — magyarázta, — terjedelmes nappali és ebédlő kombináció, jól felszerelt nagy konyhával és fürdőszobával.

És, ahogy Linda szavát vesztve állt az ajtóban és csodálkozott, a háziasszony, Izabella, a földszinten lévő vas és edénybolt tulajdonosának felesége, aggódóan hozzátette. — A fürdőben nagy kád van és mosdó.

— Meleg víz is van? — kérdezte Linda kétkedően.

— Természetesen, — felelte Izabella, — amennyit csak akarnak. Havi kétszáz dollár a lakbér, ennyi pénzért minden szolgáltatás bennfoglaltatik az árban.

Linda végre meg tudott szólalni. — Hát persze, hogy kivesszük. Mennyire szerettem volna, ha ilyen konyhánk vagy fürdőszobánk lett volna a Damjanich utcában.

—

Rövidesen berendezkedtek új otthonukba. Ilonka, már szinte tizenhárom éves, kapta a kisebbik hálószobát, Linda és Viktor aludtak a nagyobbikban és a két fiú egy kinyitható rekamién hált a nappaliban.

Az üzletekben kirakott hihetetlen mennyiségű portéka látványa megdöbbentette Lindát. Szinte gyermeki áhítattal mutatta a megrakott polcokat Viktornak.

— Látod ezt a fantasztikus választékot? Ezt a temérdek előre elkészített és befagyasztott ételt, a tucatnyi különféle húst és ezernél is több fajta felvágottat meg sajtot?

Izabella, aki elkísérte új bérlőit első bevásárló útjukra hozzátette.

— A kínálat kielégítő ebben az üzletben, de a legjobban azt szeretem, hogy Amerikában egész télen át lehet kapni friss zöldséget és gyümölcsöt, és az ár mindig megengedhető.

— A bőség Kánaánja, – Viktor bólogatott beleegyezően.

Viktor és Linda egy hónapon belül berendezték lakásukat. Használt, de még mindig jó állapotban lévő bútordarabokat kaptak, vagy találtak az utcára kitéve, és hamarosan minden szükséges ingóságuk meglett. Új lepedőket és ágyneműt vettek, párnákat, törülközőket; luxus dolgokat, amiket hosszú éveken át nélkülöztek Magyarországon. Az első év karácsonyára teljesen felszerelt háztartásuk volt. Háztartási gépek, teli éléskamra és szépítkező szerek, egy éven belül mindennel ellátott, kényelmes családi fészket raktak maguknak Amerikában.

—

Viktor csatlakozott a Magyar-Amerikai Mérnöktársasághoz New Yorkban és rövidesen remek állást talált magának a New York Regionális Vízellátó Irodánál. Tizennyolc hónap alatt osztályvezető lett belőle és felelős lett az új, modernizált New Yorki vízellátó rendszer építési munkáiért. A százmillió dolláros vállalkozás, amikor majd tíz év múlva elkészül, óriási átmérőjű földalatti csatornákon keresztül, a Catskill hegyvidéken létesített víztárolókból, százötven kilométer távolságból, fogja hozni az ivóvizet New York városába. Főnökök és munkatársak egyaránt felismerték iskolázottságát, szaktudását, és hatalmas méretű projecteknél szerzett tapasztalatait. Az iroda és a város vezetői felismerték lazaságot nem tűrő munkaerkölcsi felfogását és tökéletességre törekvő állandó lelkesedését. A város főkönyvelője hozzájárult,

hogy eredményes munkájának elismeréséül Viktort soron kívül léptessék elő és engedélyezte, hogy beosztási kategóriája megszabta határon túlmenően, havi ezerdolláros fizetést folyósítsanak a magyar mérnöknek.

A családfő jövedelmével egyidejűleg a család igényei is megnőttek és életszínvonaluk gyorsan emelkedett.

— A lakás, bármennyire szeretjük is, — javasolta Viktor, — nem elég nagy ötünknek. Mi lenne, ha vennénk egy elegendően tágas házat, ahol kényelmesen elférünk és gyarapodhatunk.

— Miről beszélsz? — kérdezte Linda elképedve és kétkedően, — még egy pár gyerek?

— Ne ijedj meg, kicsi nyuszika, — Viktor jobbról-balról összecsókolta felesége arcát, — csak több és nagyobb szobát, hogy legyen hova tenni a cuccot, amit összevásárolunk.

Nekiálltak házat keresni. Nem siették el a dolgot és a végén a szomszéd városban Darienben, Gardiner Street 264 cím alatt lévő kétszintes kúriaház mellett döntöttek. A házhoz kétezer négyszögöl nagyságú lapos telek tartozott és a tulajdonos huszonnyolc ezer dollárt kért az egész portáért.

—

A terjedelmes házban négy hálószoba, két fürdőszoba, hatalmas nappali szoba és külön társalgó, tágas konyha volt, és a bejáratnál oszlopos, fedett porta és hátul széles reggeliző terasz tartozott hozzá. A házból kényelmesen el lehetett gyalogolni a Noroton Heights vasútállomásra, ahonnan Viktor könnyen be tudott vonatozni New York belvárosában lévő munkahelyére.

A ház megtetszett nekik és eldöntötték, hogy megveszik. A rövid két év alatt amióta Amerikában voltak hatezer dollárt tettek félre és napóleon aranyaikat eladták egy másik négyezerért. Az így összejött tízezret letették és a hiányzó összegre harmincévi részletekben visszafizetendő jelzálogkölcsönt vettek fel.

Egy év leforgása alatt kicserélték kiöregedett, másodkézből vett használt régiségeiket és új bútorokkal rendezték be otthonukat. Dekorációnak és díszítésnek festményeket, vázákat és szőnyegeket vásároltak. Berendezésük és életszínvonaluk minden szempontból elérte az amerikai felső középosztály színvonalát.

Rendszeresen eljártak a fényes eleganciával megtartott magyar tánc összejövetelekre és farsangi bálokra. Linda lelkesen kivette részét a rendezvények előkészítésében és kellemesen bájos modorával hamarosan az ünnepségek kedvelt csillaga lett. Közel negyven éves kora ellenére Linda megmaradt csinos és vonzó külsejű asszonynak.

Születésnapjára Viktor Steinway hangversenyzongorát vett feleségének. Linda ének és zongoraleckéket vett egy öreg hölgytől és hamarosan magyar

népdalokat adott elő barátaiknak és vallásos himnuszokat játszott templomuk rendezvényein.

Linda kedvenc éneke a *Darumadár Fenn az Égen* dal maradt, és amikor ezt a darabot énekelte mindig könnybe lábadt a szeme. Összeszorult szívvel, de édesbús fájdalommal emlékezve a régi időkre Linda egyedül Viktornak, csavargó szegénylegény férjének énekelte a dalt, és soha senki másnak.

—

Junior 1960-ban fejezte be a középiskolát. Bejutott a New York University-re és eltökélt szándéka volt, hogy ügyvéd legyen belőle. Oszkár a következő évben, 1961 végezte el a Darieni gimnáziumot, és mint az iskola legelső tanulója ő mondta a búcsúbeszédet a diákok nevében. Augusztus végén elutazott Bostonba, ahol a Harvard egyetem építészmérnöki fakultásán kezdte el egyetemi tanulmányait.

Ilonka utolsó évét járta a Darieni iskolában. Három év alatt a fejletlen leánygyermek, derékig érő sötétbarna hajával, meleg, mézbarna színű szemeivel és karcsú fiatal alkatával elragadó szépségű fiatal hölggyé serdült. Ilonka is meg tanult zongorázni. Az udvarlók körberajongták, de fiúk körében elért népszerűsége ellenére rendkívülien válogatós maradt, és kevés fiatalemberrel volt hajlandó szóba állani. Édesapja és édesanyja a legkörültekintőbb figyelemmel vették körül a tündérszép leányt és minden lépését féltve vigyázták.

A leányka engedelmes jó gyermek maradt. Soha nem okozott szüleinek bánatot és soha nem beszélt velük tiszteletlenül. Ilonka igazi, szofisztikált és elegáns New England-i hölgy szeretett volna lenni, és nagyra értékelte az úri modort, kulturált viselkedést és a jobb, felsőbb osztálybeli emberekkel kialakított kapcsolatok fontosságát és a Connecticut állambeli Middletown-ba, a híres konzervatív gondolkozású Wesleyan Universityre adta be felvételi kérelmét.

A család 1962-ben érte el a jogosultságot, hogy beadhassák amerikai állampolgársági kérelmüket. Mind az öten kitöltötték a szükséges kérvényeket és 1963. július 25-én a szövetségi bíró előtt felesküdtek az amerikai alkotmányra.

Az élet gondtalanul boldognak és felhőtlenül szépnek látszott és amilyen messze távolba elláthattak, még a legkisebb baj sötét felhője sem fenyegette életük nyugodt harmóniáját.

—

Walter abbahagyta az írást. Nagyot sóhajtott és hangosan kijelentette.

— Minden jó, ha vége jó. Micsoda csodálatos történet. Milyen érdekes és romantikusan elbűvölő az eseménysorozat, ami ennek az öreg Darieni kúriának a megvételéhez vezetett. Az írott szó hatalma, a tudás csodálatos

ajándéka az emberiségnek, a szellemi alkotás, ami soha nem enyészik el. Gondolatainkat, érzéseinket át lehet menteni a jövő generációi számára, emlékünket kitörölhetetlenül bele lehet vésni a könyvek halhatatlan lapjaira, egyszerű írótoll és papír kell csak hozzá és valaki, valahol, egy jövőbeli napon átolvassa, és újra fogja élni életünket.

Walter kimerült szemei, mint két távfutó a hosszú, maratoni verseny után fáradtan körbetekintettek és pihenőhelyet kerestek. Itt, most, az öreg ház falai között, Walter megérezte a napóleon aranyak legyőzhetetlen hallhatatlanságát; a megszerzett, elvesztett és visszaszerzett kincsek titokzatos kísérteteit, a munka és a kitartás eredményét, amit nagyszülei átmentettek és kicsempésztek elveszett hazájukból és középosztálybeli jómódot vásároltak maguknak Connecticutban.

Nagyszülei heroikus élettörténetéhez és grandiózus tetteihez képest Walter saját életvitelét kicsinynek és dekadensen puhának érezte. Egyáltalán nem sajnálta a karrierjétől és doktori disszertációjától elvett időt, amit nagyszülei élettörténetének megírására fordított. A nagyszülők történetét valakinek meg kellett örökítenie, máskülönben küzdelmük és hősies kitartásuk, és példátlan egymáshoz való hűségük örökre elveszett volna. A jövendő generációi nem tanultak volna szenvedéseikből és megpróbáltatásaikból és utódaik elvesztették volna az erkölcsi alapot, ami szükséges ahhoz, hogy független egyéniségek legyenek és büszkék legyenek eredetükre. A nagy fogyasztói társadalom és a határtalan bőség megrabolta Waltert és a földi javak rázúdított bőségével megvesztegette és megakadályozta, hogy mint történész megértse az élet valódi jellegét és igazi értelmét.

Walternak a koncepciók, a hazug megállapodások és az elferdített igazságok fölé kellet emelkednie és bátor merészséget kellett öntenie saját lelkébe, hogy meg merje írni az igazságot, legyen az bár kedvező vagy romboló egyik vagy másik főhős karakterének, és legyen kárhozatos vagy dicséretes ennek vagy annak a nemzetnek.

—

— Vajon nagyszülei és szülei története véget ér-e itt, ennél a kellemes időszaknál? — Walter találgatta és vizsgálódóan belenyúlt a kartondobozban felhalmozott iratok közé. Legrettenetesebb elszörnyedésére még temérdek, eddig el nem olvasott irathalmazt látott, vastagabb és jobban elhasznált kinézetű dossziékat, amelyek az eddigieknél lényegesen borzalmasabb szavakat tartalmazó fejlécekkel voltak megcímezve.

A történet nem ért véget. Walter és Linda családjának még egy, minden eddiginél szörnyűbb próbát kellett kiállnia.

TIZENEGYEDIK FEJEZET

A ZSAROLÓ MELLÉFOGÁSA

Dusán nem nézett munka után. Háromszobás tetszetős lakást bérelt a Bronxban, a Reservoir Park és a Holt Place sarkán épített modern bérházban, és új otthonát jó minőségű, ízléses bútordarabokkal rendezte be. Divatos ruhákat vásárolt, likőrkabinetjét feltöltötte a legjobb italokkal és társasági kapcsolatoknak szoros barátságot kötött néhány prostituálttal, akiket gyakran meglátogatott.

Lent, a West 47th Streeti gyémántpiacon megegyezett egy örmény ékszerésszel. Áthozott aranyait és ékszereit az örmény koncesszióba vette és üzletében kirakva eladásra kínálta. Az árakat Dusán szabta meg és az ékszerek egyenként elkeltek. Nem sok idő telt bele, hamarosan elfogyott a teljes kollekció.

Dusán takarékbetétet nyitott egy bankban és letétbe helyezte Magyarországon és Ausztriában összeharácsolt nyugati valutáját. Tekintélyes pénz állt rendelkezésére, jelentős jövedelme volt és Dusán jól és gondtalanul élt. Gondolta, pénze élete végéig ki fog tartani, de néhány felhőtlen év után, felhalmozott vagyona elfogyott és új pénzforrásra volt szüksége.

Felháborodva és mindenkit hibáztatva csak saját magát nem, ezúttal helyesen következtetve, arra az elhatározásra jutott, hogy a pénzelherdálási irányzatot vissza kell fordítania. — A pénzt meg is kell csinálni, — fontolgatta, — nem csak két kézzel kiszórni az ablakon.

Vlatko bácsi végzetét, a bankrablás veszélyességét nem felejtette el, és nem volt szándékában törvénybe ütköző kalandokba keveredni. Szakképzetlen munkáért járó alacsony munkabérekért való dolgozást méltóságán alulinak tartotta. —Talán nincs más út, mint a munka, — gondolta lemondóan, amikor, ugyan ördögien erkölcstelen, de remek ötlet, egy bőséges, állandó jövedelemforrás, egy tökéletesen karakteréhez illő zseniális elgondolás körvonalai bontakoztak ki lelki szemei előtt. Követve sátáni intuícióját, Dusán lement a Second Avenue-re, Manhattan felső keleti oldalán lévő nemzetközi negyed központjába és bement több magyar kávéházba és étterembe. Leült és úgy tett, mintha nem értene magyarul és hallgatódzott miről beszélgetnek a szomszédos asztaloknál.

A helybeli magyarok megszokták jelenlétét és gondolták, egy amerikaival van dolguk, aki egyszerűen szereti a magyar ételeket és süteményeket és egy szót sem ért abból, hogy miről folyik körülötte a szó. Egymás között beszélgetve, a volt honfitársak vigyázatlanok lettek és félretették szokásos óvatos alakoskodásukat. Dusánnak nem kellett sokáig várnia, hogy ügyesen kigondolt terve eredményeket hozzon.

Egy kellemes tavaszi nap délutánján, a Second Avenui Stefánia magyar cukrászdában kényelmesen üldögélve az apró bisztróasztalka mellett, Dusán felfigyelt egy névre. Emlékezett az illetőre, a férfi a háborús bűnösök listáján volt Salzburgban és 1945-ben Dusán saját maga tartóztatta le és adta át a megszálló hatóságoknak.

Dusán arca elé tartotta kezét és ujjai között átlesett a szomszéd asztalhoz, ahonnan a nevet hallotta. Az illető ott volt, pontosan olyan arrogáns alaknak látszott, mint amikor Horthy ezredese volt, és éppen bemutatta magát valakinek.

— Farkaslaki vitéz Bártfay János, szolgálatodra, kedves öcsém. Igazán örvendek, hogy rangomhoz méltó úriemberrel találkozhatom. Szívből útálom ezeket a koszos mongolokat, akik ebben az országban körülvesznek minket. Gondolom, tudja, kikről beszélek.

Dusán mélyen beletemetkezett a New York Post újság széjjeltartott példányába és arcizmainak egyetlen rándulásával sem árulta el, hogy szimatot kapott.

– Emlékszem magára, — felelte az asztalnál ülő másik férfi, — akkor még csak főhadnagyi rangban az ezredes úr parancsnoksága alá voltam beosztva Tordánál. A maga vezetése alatt három hétig tartottuk vissza a románokat.

Dusán aprót szürcsölt kávéjából és feszülten figyelt.

— Régi szép idők. Nem sokan maradtak élve belőlünk, de helyt álltunk. Szüleim a Tordai temetőben vannak eltemetve és mi minden sírkőért, minden árvalányhajjal benőtt sírdombért véres küzdelmet folytattunk. Azok a köpönyegforgató alávaló románok megfizettek a magyar föld minden vérrel áztatott rögéért.

— Hogy megy dolgod Amerikában? — kérdezte Bártfay és oldalzsebéből lapos flaskát húzott elő és konyakot öntött kávéjába.

— Sokkal jobb, mint Recsken a büntetőtáborban.

— Azok a rothadt szemétládák, — Bártfay szemében fellobbant a gyűlölet lángja, — egy nap lángszóróval fogok visszatérni és az összes alávaló kommunista patkányt kiégetem luxuslakásaikból.

— Na, ez az én emberem, — Dusán gondolta és türelmesen várt, amíg órákkal később a szomszédos asztalnál önfeledten beszélgető csoport felszedelődzködött és elhagyta a kávéházat. A délután alkonyati sötétedésbe fordult és Dusán minden probléma nélkül, észrevétlenül követte Bártfait.

Farkaslaki vitéz Bártfay János egy háromemeletes felvonó nélküli épületben lakott a 84th Streeten és neve ki volt írva a kapu alatti névtáblára.

Dusán nem siette el a dolgot, többször visszatért az épülethez és gondosan megfigyelte Bártfay szokásait. Bártfay választékosan öltözött, és feltehetően elegendő jövedelme volt, hogy ezen a drága környéken éljen. Tökéletes alkalmasnak látszott, hogy Dusán kipróbálja ravaszul kigondolt pénzcsináló elméletének gyakorlati alkalmazását.

Dusán nem halogatta a dolgot; egy héttel később Bártfay mellé szegődött az utcán és a volt tiszt katonás lépteihez igazította lépését.

— János, micsoda kellemes meglepetés, hogy itt összefutottunk. Remekül nézel ki, öregfiú. Jól mehet dolgod Amerikában? Úgy nézem, a sors kegye pártfogásába vett.

Az idegen gúnyos hanghordozása felingerelte vitéz Farkaslakit. Már sokan megállították az utcán és többször vesztegették idejét. Pénzkölcsönöket kértek, referenciákért könyörögtek vagy, hogy tud-e valamit régen eltűnt közös ismerősökről, vagy sokszor csak azért, hogy valakivel magyarul beszélhessenek.

Bártfay a hívatlan tolakodó felé fordult és éles hangon ráförmedt.

— Ki maga? Honnan kellene ismernem magát?

Bártfay meglepődött zavara tökéletes indítást jelentett Dusánnak. Önbizalma megnőtt, tudta az ezredes ráharapott a kivetett horogra.

— Maga felettébb szeretné, ha nem ismerne engem, — Dusán hanghordozása durva lett és fenyegető, — de legfőképpen azt szeretné, ha nem emlékeznék magára. Maga hogyan jutott be ebbe az országba? Úgy emlékszem, mi visszadobattuk magát Magyarországra.

Bártfay megállt. Ez az alak, ez másképpen beszélt, mint egy utcán lézengő, átlagos életművész. Idáig hidegen elutasító képe először elsápadt majd paprikaveres lett a dühtől. Arca dühödt grimaszba torzult, maga is egy arrogánsan temperamentumos ember volt, felemelte ökölbe szorított kezét és mérgesen felcsattant.

— Takarodj innen, te szemét. Semmi közöm hozzád és nem akarok semmiféle kapcsolatba kerülni veled.

— Na, úgy látom, csak emlékszel rám, te rohadt fasiszta. Azt hitted, hogy nem találunk meg téged ebben az országban. Ugye jó életed van itt? Pénzed van és barátaid? Az hiszed, hogy sikerült meglépned? Tudd meg, soha nem fogsz a múltadtól megszabadulni, ezt én garantálom neked.

Bártfay összeszedte magát és dühe kissé lecsillapodott. Öregember volt, élettapasztalata azt tanította, ez a tolakodó semmiféle hivatalos szervezetet nem képvisel; különben már régen igazolta volna magát és letartóztatta volna. Szavaiból fröcskölt a megvetés, ahogy durván káromkodva ráordított a pimaszkodóra.

— Takarodj a pokolba.

— Lehet, hogy végül odakerülök, — röhögött a tolakodó, — de ha először a bevándorlási hivatalhoz megyek és feljelentelek az Immigration and Naturalization Service irodájánál, akkor te rövid úton hazamész

Magyarországra. Biztos vagyok benne, hogy tisztában vagy azzal, hogy ott mit csinálnak veled. De ha lenne magadhoz való eszed és lehetne veled beszélni, talán meg tudnánk egyezni és találnánk valami megoldást, ami mindkettőnk számára kielégítő és elejét vehetnék sok kellemetlenségnek.

Az Immigration and Naturalization Service említése csapdába ejtette Bártfait. Először elöntötte a pulykaméreg, de be kellett látnia, ez a rohadék ügyesen megzsarolta. És Bártfainak nem volt mibe belekapaszkodnia és megvédenie magát. Mint Szálasira feleskü dött katonatiszt és a nyilaskeresztes párt prominens tagja, hazudott bevándorlási kérvényén és, hogy bekerüljön Amerikába meghamisította múltját. Ha kiderül a dolog, elvehetik tőle nehezen megszerzett amerikai állampolgárságát. Hosszadalmas és költséges kivizsgálásnak nézhet elébe. Vádirat, tárgyalás és az országból való kitoloncolás várna reá. Mindent elveszítene, amiért az utolsó tizenöt év alatt dolgozott. Tehetetlen kínjában feje görcsösen megrándult, de lenyelte a torkába felgyülemlett keserű epét és hajlandó volt fizetni. Dühödten felhördült, szavait fogcsikorgató haraggal, mint kígyómérget köpte a zsaroló felé.

— Mennyit akarsz?

— Nem sokat, kétszáz dollárt.

— Nesze, — mondta Bártfay megvetően és kiszámolt kétszáz dollárt pénztárcájából.

Dusán elvette a pénzt és visszataszítóan undorító vigyor ült ki arcára.

— Már úgy értem, kétszáz dollárt havonta, — felelte. — Egy hónap múlva ugyanitt és ugyanebben az időben ismét találkozunk. Kétszáz dollár nem olyan magas ár azért, hogy itt maradhass ebben az országban, kényelmes, jó életed legyen, azok után, amiket elkövettél a háború alatt. Világos az elgondolás, ezredes úr? Ha nem ért velem egyet még mindig feljelenthetem. És annak a következményeit, ezt az egyet garantálom magának, nem olyan nagyon fogja élvezni, mint ezt a mostani jólétet.

— Rendben van, — felelte Bártfay letörten és kegyetlenül megalázva érezte magát, – minden hónapban.

— Még egy valami, —Dusán vetette oda elmenőben, — ha bárkinek is elmondod, hogy ki vagyok, főleg ha a barátaidnak említést mersz tenni megállapodásunkról, be foglak jelenteni az illetékeseknek. Ne félj, mérget vehetsz szándékomra.

—

A zsaroló végre eltűnt a sötétedő utca mentében. De egy hónap múlva ismét megjelent és behajtotta Bártfaitól a két darab százdolláros bankót. Dusán ügyesen kigondolta módszerét. Kétszáz dollár nem fogja a volt ezredest a szegényházba tenni. Mint valami uralkodónak fizetett dézsmajáradék, a tarifa jutányosan lett megszabva hogy biztosítsa, Dusán ne teregesse ki az ezredes múltját a bevándorlási hivatalnokok előtt.

Egy éven belül Dusánnak ördögi ügyességgel megszervezett zsarolási üzlete volt. Öt áldozattól szedte be a havi kétszázakat és havi ezer dollár fix jövedelmet tudhatott a magáénak. Nem nagy összeg még a hatvanas évek elején sem, de nem rossz jövedelem egy kis szemtelenségért, egy-két fenyegetésért és egy mértékletesen ambiciózus, erőszakon és fenyegetéseken alapuló klienshálózat fenntartásáért. Dusán megpróbált kevesebb pénzt költeni örömlányokra, kevesebb ivászati mulatságon vett részt, így maradt pénze, hogy fizesse számláit. Szomszédjai szemében, a jóvágású legényember a becsületesen dolgozó munkásosztály mintaszerű reprezentatívjává fejlődött.

Dusán egyik kliense, vagy inkább áldozata egy régebbi csendőr százados, a Kiskunhalasról származó Prónay Ferenc a Broadway és a 32nd utca sarkán épített, új negyvenemeletes irodaépületben dolgozott. Prónait havonta fizette a cég és fizetésnapokon Dusán mindig megvárta. Dusán nem volt hivalkodó természetű. Szerényen félreállva, fél utca hossznyira a 31st utca közepe felé, ahol már az állami segélyekből élő szerencsétlenek és iszákosok lakta leromlott hotelek éktelenkedtek, ott várta be Prónait. Ördögi vigyorral a pofáján Dusán elvette a pénzes borítékot és szokása szerint még tíz-tizenöt percig lézengett a környéken mielőtt eltűnt a metró lejárójában, hogy a D jelzésű földalatti vonaton visszamenjen a Bronxba. Később, ahogy önbizalma nőtt, rendszeresen átvágott a hatalmas irodaház bejárati csarnokán, ahol alkalma adódott, hogy észrevétlenül figyelje a jövő-menő embereket. Dusán üzleti tevékenységének szerves része volt, hogy mindig újabb áldozatok után kutatott, mint egy kopókutya, amely felkutatja és megleli a nemes vad, a megzsarolható bevándorolt nyomát.

—

New York Regionális Vízellátó Bizottság irodái három teljes emeletet foglaltak az épületben. Viktornak elegáns magánszobája volt, ablaka délre nézett a régi Madison Square Park és az alsó Broadway városrész felé. Egy héten négyszer íróasztala mellett dolgozva fogyasztotta el ebédjét, de egyszer egy héten megengedte magának a luxust, hogy lemenjen egy csendes kis kávéházba, leüljön egy asztalhoz és újságját olvasgatva néhány percet pihenjen, mielőtt visszamegy dolgozni.

Egy nap, ahogy Dusán átvágott az irodaház bejárati hallján ismerős alakot látott a felvonók tolóajtósora előtt várakozni. A férfi meglepően hasonlított Viktorra. Dusán lelassult, hátrafordította fejét és hitetlenkedve összehúzta szemeit. A férfi újságjába temetkezett, nem figyelt és nem vette észre az arra járó idegen érdeklődő tekintetét.

Dusán nem állt meg. — Teljesen lehetetlen, hogy ez az alak Viktor lenne, — morfondírozott csodálkozva, hiszen sok-sok évvel ezelőtt még odahaza Magyarországon, halálra ítélték és kivégezték. — Hogy biztos legyen dolgában, Dusán csinált egy gyors kört, a 32nd Streeti kijáraton távozva

kiment a Broadwayre és a földszinti banküzleten keresztül visszajött a felvonók előtti térségbe.

A várakozó férfi, aki mit sem sejtve nyugodtan olvasta újságját, valóban régi szobatársa és leggyűlöltebb ellensége volt, Viktor. Kétszer is leellenőrizte felfedezését, de ő volt, Dusánnak semmi kétsége sem maradt. Életben és nyilvánvalóan virulóan, Viktor csodával határos módon túlélte saját kivégzését.

Az első felvonóajtó kinyílott és Viktor belépett rajta. Dusán megállt és figyelte a kigyulladó emeletszámokat és cégek neveit. A felvonó végre megállt a tizenhatodik emeleten, Regionális Vízellátó Bizottság, Tervezési osztály, olvashatta és elégedetten megdörzsölte viszkető markát. Viktor New York városának dolgozik, és jól keres.

— Szép teljesítmény, öregfiú, — Dusán dörmögött és mély hangja egy ártánydisznó röfögésére emlékeztetett, — tonnaszámra csinálhatod a pénzt. Hamarosan nekem is juttathatsz valamit belőle, – és ahogy kifele haladt az épületből arcát ördögi vigyor torzította el. — Minél hamarabb, nincs ok késlekedésre, kezdjünk csak munkálkodni azon, mekkora jövedelemosztalékot is kell majd fizetned nekem.

—

Következő alkalommal, amikor Dusán felvette járadékát Prónaitól, nekiszegezte a kérdést a volt csendőrnek.

— Ismered Dóczy Viktort? Azt a magyar mérnököt, aki New York Regionális Vízellátó Bizottságnak dolgozik.

— Nem ismerem. Soha nem hallottam róla.

— Hazudsz, 1941 végén te mentetted meg az életét Zentán. Csendőralakulatod éppen akkor érkezett meg, amikor mi partizánok egy kicsit meg akartuk zavarni Szilveszteri mulatságukat. Te azt hitted mind egy szálig lelőttetek minket, de én megmenekültem. Arra sem emlékszel, hogy te akasztattad fel két legjobb bajtársamat? Ezt el kellene mondanom a bevándorlási hivatalnál, de…

— Mit akarsz tőle? — Prónay belevágott Dusán szószátyárkodásába, — Dóczy soha nem volt katona és a nyilas pártba sem lépett be.

— Aha, tehát ismered. Tudtam, ugye igazam volt. De ne félj, nem akarok rosszat neki. Ahogy mondtad, nem tett semmi rosszat. Együtt jártunk a Szabadkai gimnáziumba és szobatársak voltunk Zentán.

— Te és Dóczy, barátok. Soha nem gondoltam volna, hogy Dóczy is egy hozzád hasonló szemétláda.

— Na, látod. Nem kell, hogy védjed tőlem, a barátom.

— Takarodj, és legyen elég a pénz, amit adok és hagyj nekem békét magánügyeiddel. Semmi közöm se hozzád se barátaidhoz. A pokolba veled és velük.

Dusán egyelőre eleget megtudott. Igazolta, hogy valóban Viktor volt az illető, akit látott és Viktor tényleg a New Yorki Regionális Vízellátó Bizottságnál dolgozik. — Értékes információ mind a kettő, — gondolta, — ebből még remek pénzforrást lehet csinálni. — De az anyagi nyereségen felül is, Dusán még mindig Viktort hibáztatta saját, elrontott életéért, azért, hogy nem tudott egyetlen nővel sem tartós, bensőséges kapcsolatot kialakítani, és azért, hogy soha nem tudott megtartani vagy ellátni egyetlen tisztességes munkakört sem. Dusán Viktort okolta saját belső ellentmondásaiért és lelki zavarodottságáért, a démoni hangokért, amiket állandóan hallott fejében, a vérgőzös látomásokért, amik éjszakánként gyötörték, a rettenetes emlékekért, amik a kínzások és a gyilkosságok kitörölhetetlenül meghagytak agyában.

Este, munkaidő befejezése után követte Viktort. Tisztes távolságban, észrevétlenül lopakodott utána, fel a Park Avenuen a Grand Central vasútállomás felé. Felült ugyanarra a vonatra, amire Viktor szállt fel és kiutazott vele Connecticutba. Óvatosan megbújva az emberek háta mögött leszállt vele a Noroton Heights állomáson és a sötétben hátra maradva egészen hazáig követte. A házzal szemben lévő erdőben elbújt és figyelte a kigyulladó fényeket és az ablakok mögött mozduló emberi alakokat.

— Az alávaló rohadt gazember, — Dusán mérgelődött, — feltornázta magát az amerikai középosztály soraiba. Gyönyörű háza van a világ egyik legdrágább és legelőkelőbb városában. A mocsok zsivány tele lehet pénzzel. Vajon az a bögyös-faros ribanc még mindig a felesége?

Dusán várt, kis idővel később Viktor és Linda kijöttek a házból és gépkocsival elmentek valahova. Dusán felismerte Lindát. Az évek eljártak az asszony felett, alakja teltebbnek és érettebbnek tűnt, de egész megjelenése és arca még mindig undorítóan ellenszenvesnek és visszataszítónak látszott, legalább is Dusán szemszögéből megítélve.

Dusán felháborodva káromkodott magában. — A tűzrevaló boszorkány, még mindig itt rontja a levegőt Viktor körül. Fogadom, hogy az ő fondorlatossága mentette meg férjét az akasztófától. Bizonyára mindenkinek lefeküdt és dugatta magát elölről hátulról csakhogy levetesse férje nyakáról a hurkot. — Dusán egyre dühödtebb gyűlölettel köpködött és egyre elvadultabb méreggel szitkozódott, de mivel megszállottan alapos gazember volt, akinek figyelme kiterjedt a legapróbb részletekre is, nem árulta el magát, helyén maradt és figyelte a házat.

A második emeleten, a főbejárat védőteteje feletti helyiségben kigyulladt lámpafényt, és Dusán látta, ahogy Ilonka bejön a szobába, az ablakhoz lép, kinyitja és széjjelhúzza a függönyt.

Dusán ördögi kacajt hallatott és szája elé kapta kezét. — Egy fiatal nő. Ezeknek az értéktelen szemeteknek leányuk van, most már aztán igazán van nekik, akit féltsenek, és akire vigyázzanak.

Dusán nem mozdult, továbbra is megfigyelés alatt tartotta a házat. Viktor és Linda hazajött, de más senkit nem látott. Már éjfél felé járt, amikor

megindult a vasútállomás felé, hogy elérje az utolsó vonatot Noroton Heighstról, vissza a Bronxba, New Yorkba. A vonaton végig szőtte terveit és mire leszállt a Norwood állomásnál a Bronxban készen állt az elgondolással, amit céljának eléréséhez követnie kellett.

Türelemre és kitartásra volt szüksége. Több munkanapon keresztül követte Viktort és lejegyezte szokásait. Megfigyelte, hogy Viktor minden kedden délben egy 33rd Streeti büfében egyedül ebédel. Kétheti vizsgálódás után elérkezettnek látta az időt, hogy megtegye első lépését.

—

Dusán bement a kiszemelt büfébe. Leült a kiszolgáló pult mellé és várt, amíg Viktor megérkezett.

Viktor belépett az étkezdébe. Egyenesen törzsasztalához ment és rendelt egy szendvicset és tejeskávét. Újságját kiteregette maga előtt és elmerülten belemélyedt a kiadóhoz írt politikai véleménylevelek olvasásába.

Amikor látta, hogy Viktor csak újságjára figyel, Dusán lecsúszott a bárszékről. Görnyedten megbújva átoldalazott Viktor asztalához és leereszkedett az olvasó férfivel szemben lévő ülésre.

Viktor felpillantott újságjából, kérdően a pincérlány felé tekintett, aki nyugodtan állt a bárpult mögött. Viktor tekintete világosan jelezte, az asztalok nagy része üres, az étkezdében jóformán nincs senki más, és mégis valaki szemtelenül odatolakodik asztalához. A tolakodó hívatlanul és udvariatlanul megzavarja ebédidő alatti kedvtelését és megakadályozza, hogy kiélvezze a néhány perces egyedüllétet, amit néha megenged magának.

A leány bocsánatkérően vonogatta vállait.

Dusán vigyázatlanul leeresztett testsúlya alatt az asztal megbillent és a teli kávéscsészéből egy kevés kiömlött Viktor tányérjára. Viktor megfogta a táncoló csészét és tudomást nem véve az idegen jelenlétéről visszatért újságjának tanulmányozásához.

A tolakodó nem hagyta annyiba és jobb kezét lecsapta az asztalra. Fémes csattanás hallatszott. Az idegen, egy a bárpulttól idehozott papírszalvétával eltakart, különös formájú tárgyat szorított kezében.

Viktor felfigyelt a szokatlan hangra és mérgesen rámeredt az erőszakos piaci légyre, aki nem hagyott békét neki. Elege volt az illetőből, készenlétbe helyezte magát, hogy alaposan kioktassa és ezúttal jól megnézte kivel is lehet dolga.

Egy ördögien vigyorgó arc bámult vissza rá kihívóan.

Viktor megdöbbent, azonnal felismerte, hogy a hívatlan asztaltárs kicsoda. Egy darabig meredten farkasszemet néztek, majd Viktor a pincérlány felé nézett, de az háttal volt nekik és el volt foglalva a következő kávéadag főzésével.

Senki sem figyelte őket.

Követve Dusán szemét Viktor lassan lenézett és észrevette a szalvéta alatt elrejtett pisztolyt. Nem ijedt meg, a vele szembe ülő gengszter stílusú egyoldalú erőfitogtatás nem ingatta meg magabiztosságát.

Elméjét egyetlen, mindent más érzést elhomályosító gondolat töltötte ki. Elérkezett az alkalom, hogy kiegyenlítse számláját Dusánnal. De fegyvertelen volt. Ha a vele szemben ülő ördögi személy eszén túl akar járni és győzedelmeskedni akar felette, kizárólag magasabb rendű intelligenciájában bízhat. Ne kapkodj, gondolta és nyugalmat erőltetve magára kérdezte.

— Mit akarsz tőlem, Dusán?

— Egyelőre csak annyit, hogy ne csinálj semmi hirtelen mozdulatot. Maradj nyugodtan és hallgasd, amit mondok. Ne félj, nem akarlak bántani.

— Akkor minek a pisztoly?

— Ez? – Dusán fondorkodó pillantás vetett a szalvéta alatt elrejtett tárgyra, — békefenntartó erő. Egyensúlyban tartja a dolgokat kettőnk között.

— Értem. Beszélj, de fogd rövidre, nem sok időm van itt veled tereferélni.

— Nem szeretsz a régi jó időkről elbeszélgetni?

— Nem veled. Még mindig az ÁVH-nak dolgozol?

— Nagyon vicces ember vagy, te Viktor, — Dusán röhögött. — Már nagyon régen otthagytam őket. Nem szeretem a kommunistákat. A szabadvállalkozás rendszerét szeretem. Amerikai állampolgár vagyok.

— Te, amerikai állampolgár? Mióta?

— 1939 óta. Meglepődtél ugye? Sokkal régebben, mint te.

— Ügyes, mondhatom, de egyáltalán nem jelenti azt, hogy hajlandó vagyok haverkodni veled. Soha nem fogom elfelejteni a gazemberségeket, amiket velem szemben elkövettél. Mond, hogy mit akarsz és tűnj el a balfenéken.

— Lassan a testtel, Dóczy.

— Mit akarsz? Még mindig nem tudom. Nyögd már ki.

— Pénzt.

— Alamizsnát? Mennyit?

— Sokkal kevesebbet, mint amennyit szabadságod megér.

— Micsoda megkönnyebbülés, — Viktor gúnyos mosolyra húzta a száját, — azt hittem mindenemből ki akarsz rabolni.

— Nem vagyok telhetetlen, — Dusán hahotázott, – a kapzsiság soha nem volt természetem. 1952-ben is, mielőtt az ÁVH letartóztatott, kellet volna beszélned velem és megelőzhettük volna a kommunisták piszkosságait. De ez ősrégi történet, lefolyt víz a Dunában. Nincs értelme érzelgőssé válni miatta. Más országban vagyunk, mások a törvények és mások a lehetőségek. Nincs értelme bizonygatni, hogy kinek volt igaza és ki állt az erkölcsi szemétdomb legtetején. Soha nem lett volna szabad engedni, hogy úgy viselkedjünk, mintha ellenségek lennénk.

Viktor összehajtogatta újságját és kíváncsian vizsgálgatta volt szobatársa arcát. — Micsoda álszent és csaló gyengeelméjű idióta. — gondolta. —

Tényleg azt gondolja, hogy elfelejtem neki, amiket ellenem tett? De most egy a fontos, ebből az étkezőből élve kell kikerülnöm. Később, máskor, ha egyenlő erőkkel vesszük fel a harcot, majd akkor elintézem. — Óvatosan megköszörülte torkát és belegyezően bólintott.

— Teljesen egyet értek veled. Csak egy egyszerű üzletről van szó, két régi jó barát között, amit egy kézfogással is meg lehet pecsételni.

— Okos, tudtam, hogy a végén megtanulod a leckédet. Fizetsz, élsz, és még többet dolgozol, hogy többet fizethess nekem.

Viktor gúnyos grimaszt vágott. — Zseniális, bár be kell vallanom, nem hiszem, hogy agyonlőttél volna itt. Nem tudtál volna elmenekülni. De máskülönben is, Ha megölsz, mit érsz vele? Hogyan fogod beszedni a pénzt egy hullától. Ugye joggal feltételezhetem, te is megváltoztál, most már nem a bosszú vezet, hanem a pénzszerzés.

— Helyesen feltételezed. De be kell látnod, a te hibád, hogy nekem nem sikerült az élet. Szégyellhetnéd magad, hogy neked mindened megvan és egy gazdag középosztálybeli fickó lett belőled. Szép családod van, házad és nekem semmim sincs. Tiszta szégyen, hogy pisztolyt kell tartanom fejedhez, hogy szóba állj velem. Nem gondolod, hogy vagyonodat meg kellene osztanod egy régi barátoddal?

— Miből gondolod, hogy nem foglak feljelenteni a rendőrségen?

— Először is, ha akarom, rövid úton visszadobathatlak Magyarországra. Kádár elvtárs majd gondjába vesz. Nekem elhiheted. Te csak egy vagy a sok közül, akik nyugatra szöktek az akasztófa elől. Zsidó munkaszolgálatosokat alkalmaztál a háború alatt. Fogadom, ezt nem említetted meg bevándorlási kérvényeden és nem írtad be állampolgársági űrlapodra.

Az alaptalan, nem várt vád meglepte Viktor. Ebből a nézőpontból még soha nem tekintett vissza múltjába. A tapolcai repülőtér építkezés olyan régen történt és egy annyira más világban, és az óta annyi borzalmas dolgon és szenvedésen kellett keresztül mennie. Mindig úgy tartotta, hogy a munkaszolgálatosokat ugyanolyan igazságosan és jól kezelte, mint a többi alkalmazottat. Soha nem tekintette magát antiszemitának vagy háborús bűnösnek.

Életfenntartó ösztöne nem engedte, hogy pánikba essen. Pillanatnyilag, ha nyugodtan viselkedett, élete nem forgott veszélyben. Érezte, a gazember, aki vele szemben ült az asztalnál, nem egy kiszámíthatatlanul őrült orgyilkos, hanem egy aljasul számító zsaroló, akit elsősorban az állandó pénzforrás létrehozása érdekel. Ellenfele színvonalára leereszkedve, megjátszotta mintha lesüllyedt volna annak erkölcsi szintjére, azt kereste, hogyan tudná Dusánt csapdába csalni és aljas riválisa szabályai szerint játszva a halálos játékot, hogyan tudna végezni vele.

— Tégy ki csalétket és alkalmazz trükköt, — gondolta, — vess tőrt ellenfelednek és élni fogsz. — Lehalkította hangját és meggyőzően, mintha

igazából bemajrézott volna, és reszketne nehogy feltételezett titka kiderüljön, közelebb hajolt Dusánhoz és a fülébe súgta.

— Megfogtál. Mi az ára, hogy megvásároljam hallgatásodat?

— Na, ez már okos beszéd, öreg haver. Úgy látom megértetted az elgondolást. Mennyi pénzt keresel egy hónapban?

— Ezerötszáz dollárt, tisztán, az adólevonások után.

— Felséges, adj nekem belőle ötszázat és befogom a számat.

Viktornak a szeme sem rebbent. Bármilyen alkuba hajlandó volt belemenni. Ezzel a szemétládával nem volt értelme összegeken vitatkozni. Bármilyen megállapodást is kötnek, annak betartása nem lesz éppen becsületbe vágó dolog. Ajánlhatok neki bármit, gondolta, csak pisztolyának lőtávolságából kerüljek ki, ígéretemet bármikor megszeghetem.

— Nincs nálam ennyi pénz, — válaszolta csendesen, — adj egy kis időt, hogy összehozzak ennyi pénzt.

— Nem bánom, elkísérlek a bankig. Kiveszed a pénzt és én ott állok melletted.

— Nincs helybeli bankszámlám. Összes pénzem Connecticutban, egy Darieni bankban van. De megkérhetem feleségemet, hogy mielőtt a bank bezár, vegye ki a pénzt közös számlánkról. Ha eljössz a házamhoz, ma este átadhatom neked a kért összeget.

Dusán olyan örömmel vicsorgott, mint a kopókutya, amely friss nyomot kapott a pénzhez vezető ösvényen. — Ez még jobb, — felelte, — de ára van. Megtehetem, de neked még öt darab százasba kerül. Hívd fel telefonon feleségedet és utasítsd, hogy vegyen ki összesen ezer dollárt. Mondj neki azt, amit akarsz. Mond azt, hogy kártyatartozásod van, vagy, hogy régi barátodat kell kisegítened a pácból. Őnagysága biztosan nagyon megértő lesz. De azt is mondhatod, hogy felcsináltad a barátnődet és abortuszra kell a pénz. Valamit találj ki, ami kellemesen meglepetést fog okozni nejednek. Csak engem ne említs.

Viktor úgy tett, mintha nem vette volna észre Dusán viselkedésébe újra felbukkanó, régen elmúltnak hitt szadizmust. Terve volt és minden egyes kiejtett szava annak sikeres végrehajtását célozta.

— Semmi probléma. Gyere a házamhoz éjfél felé. Fenn maradok és várlak a pénzzel. A családom aludni fog. Nem akarom, hogy tudjanak kettőnk megállapodásáról. Ennyit megtehetsz. Hiszen valamikor iskolatársak és barátok voltunk.

— Tehát megállapodtunk. — Dusán arca győzedelmes, a célját elért boldogság vigyorába torzult. — De emlékezz, az összeg minden hónapba esedékes. Ha idelenn New Yorkban átadott nekem, akkor ötszáz, ha házhoz kell mennem érte, akkor ezer. Ahogy te akarod, nekem egyre megy, de az extra kockázatot, amit veszek meg kell fizetned.

Viktornak rettenetes erőfeszítésébe került, hogy titkolja undorát. Idegszálai becsavarodtak az elfojtott dühtől, és izmai görcsösen rángatóztak feszülő arcbőre alatt. De játszania kellett szerepét.

— Tudod, hogy hol lakom?

— Tudom, — Dusán gőgösen felnevetett, mintha a címnek tudása földöntúli hatalmat adott volna kezébe.

A fiatal pincérleány odalépett asztalukhoz és kedvesen mosolyogva, barátságos hangon kérdezte. — Hozhatok még valamit, süteményt, italt?

Dusán kihívó szemtelenséggel kacsintott a leányra. — Nem kell semmi, aranyoskám. Befejeztük a purparlét, éppen menni akarunk.

A pincérlány elment és Dusán Viktorhoz fordult. — Ma este még látjuk egymást. – mondta, kabátja alatt övébe dugta a pisztolyt és kisomfordált az étkezdéből.

Az utcára kiérve Dusán vidám fütyörészésbe kezdett és elégedetten filozofált. — Úgy látom, az öregedés lecsillapít mindenkit. Lassan rájövünk, hogy a pénz fontosabb, mint a vérontás és a rombolás. Bízom benne, hogy Viktor barátom nem forgat semmi ostobaságot agyában, de ha igen, akkor ismét meg kell tanulnia, hogy még nem vesztettem el a képességemet, hogy megtanítsam neki, hogy melyik fán terem a gutaütés és hogyan kell hangosan ordítania a fájdalomtól.

—

Viktor visszament munkahelyére. Esze ágában sem volt, hogy felhívja Lindát és megzavarja feleségének délutáni teendőit. Megnyugodott és egy rettenetes, régóta benne lappangó vágy kielégítésének lehetőségéből merített erőt. Az alkalom elérkezett, hogy teljesítse az Andrássy út 60 börtönében fogadott bosszúját. Meg kell ölnie Dusánt. Arcát lángra gyújtotta a méreg rózsája, lelkét eltöltötte a bosszúvágy, és egész délután tépelődött a lehetőségeken. Itt volt a soha vissza nem térő alkalom, hogy visszaadja a Dusántól kapott ütéseket, és egyszer és mindenkorra kikorrigálja a régi sérelmeket. Egész délután tépelődött a lehetőségeken és a következményeken.

Hazaindulás előtt határozott. Lindának csak későn, vacsora után fogja megemlíteni Dusánnal való találkozását és a megállapodást, amit kötöttek.

—

Miután lezajlott a vacsora és Ilonka felment a szobájába és a két szülő kettesben maradt, Viktor gyengéden megfogta felesége kezét és így szólt hozzá.

— Linda, komoly beszédem van veled.

— Remélem nem valami váratlan fizetnivalóról van szó?

— Szinte eltaláltad, Pugasits Dusánról van szó. Hallgatási pénzt akar kicsikarni tőlem.

A név hallatára Linda gyomra fájdalmas görcsbe rándult. Dusán neve, mélyen elfeledve és eltemetve a lelke fenekére leülepedett borzalmak iszapjában a lehető legnagyobb távolságra volt jelenlegi életétől. De úgy látszott, hogy Dusán nem volt hajlandó eltűnni a történelem süllyesztőjében és tetteinek ocsmányan visszataszító miazmás mocsarából újra a felszínre emelkedett és ismét fenyegette nehezen újraépített létezésüket és életformájukat. Linda megdöbbenve kérdezte férjétől, rettenetes felháborodását még csak csillapítani sem próbálta.

— Honnan a pokolból került elő ez a gazember? Azt hittem ti ketten befejeztétek? Amerikában vagyunk és ebben az országban nem kell törődnünk a Dusánhoz hasonlatos aljas gazemberekkel.

— Dusán ma délben bejött az étterembe ahol ebédelek és megzsarolt. Apanázst követel, hogy befogja a ragyás pofáját.

— Befogja a pofáját? El nem tudom képzelni, miféle szemétséget tudna ez az alak állítani rólad.

— Be akar jelenteni a Bevándorlási és Honosítási hivatalnál, hogy a háború alatt zsidó munkaszolgálatosokat alkalmaztam. Ki akar dobatni ebből az országból, ha nem fizetek neki havi ötszáz dollárnyi hallgatási járadékot.

— Valóban ki tudnának toloncolni Amerikából ilyesmiért?

— Nem tudom, lehet. De nem szeretnénk keresztülmenni a kivizsgálási eljáráson. Rettenetesen meghurcolnának, ügyvédet kellene fogadnunk, elveszteném városi állásomat. Ez egy Pandora láda, beláthatatlan következményei lehetnének egy ilyen vádnak. De ne félj, van egy ötletem.

— Van? — Linda gyanakvóan összehúzta szemét, — miféle ötleted?

Viktor várt. Tudta mit kell tennie és meg is fogja tenni. De tudata alatt szüksége volt felesége hozzájárulására. Lindát be kellett avatnia terveibe.

— Ne ijedj meg, egyelőre csak fontolgatom a dolgot, de nincs más megoldás. Dusánt valahogy el kell tennünk láb alól.

— Tényleg? — Linda arca megrándult és hangja gúnyos lett. — Ez aztán egy okos ötlet, Viktor. Mi bajod van? Megbolondultál? Még soha nem öltél meg senkit életedben, öregedő fejjel akarod elkezdeni a gyilkosságokat? Dusán született gyilkos, semmi esélyed nincs ellene, de különben is, nem tudtad, hogy a gyilkosság törvénybe ütköző cselekedet? Kizárt dolog, hogy ilyet tegyünk.

— Dusán ma éjszaka idejön, hogy felvegye az első részletet, ezer dollárt.

Linda hitetlenkedve rázta a fejét. — Mit mondasz, jól hallok? Dusán mit csinál ma éjszaka?

— Idejön.

— Hát ez meg, hogyan lehetséges? Honnan tudja ez az útonálló, hogy hol lakunk?

— Bizonyára követett egyszer hazafelé. Egy biztos, tudja hol lakunk. Halálosan komolyan gondolja, hogy meg fog zsarolni és vagy így vagy úgy, de ki fogja belőlem szedni a pénzt.

— Ok, elég az ostoba találgatásokból. Nincs más választásunk, ma este oda kell adnunk neki a pénzt. Utána meglátjuk, mit tudunk tenni. Holnap ügyvédhez megyünk. Felveszünk egy magándetektívet, hogy kövesse Dusánt és letartóztattatjuk. Biztos vagyok benne, hogy találnak ellene valami alkalmas vádat. Nem folyamodna zsaroláshoz, ha tisztességes keresete lenne. Dusán még mindig ugyanaz a pöcegödörszemét, aki mindig is volt.

— Akkor jobban teszed, ha minél hamarabb kiírod neki a váltót. De jól vigyázz, Dusán készpénzt vár és lehet, hogy beőrül, ha csekket adsz neki. Dusán kizárólag készpénz alapon szereti csinálni üzleteit. Legjobb lenne, ha most azonnal hívnánk a rendőrséget. Lesz, ami lesz.

— Várj. Bízd rám, én majd kezelésbe veszem és beszélek a fejével. Te csak állj készenlétben és fedezz engem.

— Fedezzelek? Mivel?

— Baseball husánggal.

Több szót nem váltottak. Viktor nem győzte csodálni feleségének bátor hozzáállását és fondorlatos gondolkodását. A délután óta benne emelygő ijedt feszültség kissé felengedett. Lelki terhét megosztotta feleségével. Egyedül képtelen lett volna cselekedni. Problémájának elmondása levette válláról az egyedüli felelősség terhét. Ezzel az őszinteséggel tartozott családjának. Ha veszélyben volt, családjának tudnia kellet róla. Legalább is Lindának. Nem tűnhetett el nyomtalanul életükből, ahogyan az 1952-ben történt. Ismét fel kellett vegyék a harcot, de ezúttal nem egyedül fog harcolni. Váll vállhoz érve és egymás mellett állva ezúttal egyesítetten néznek szembe az ellenséggel. Nem széjjelválasztva és felmorzsolódva, vagy sikerül nekik vagy belepusztulnak a megpróbáltatásba, de mostantól kezdve közösen fognak harcolni a gonosz hatalma ellen.

—

Halványlila szatén hálóingében ágya szélén üldögélve, Ilonka iskolai feladatain dolgozott és Elvis Presley kellemes baritonját hallgatta a rádión. Viktor lehozta Oszkár szobájából a baseball husángot és a lépcső aljában a fal ellen támasztotta. Ha esetleg lefele kell rohannia a lépcsőkön, majd könnyen felkaphatja a főbejárat és a konyhai hátsó ajtó közötti félúton odaállított sportszerszámot.

Linda, hogy lecsillapítsa felzaklatott idegeit, tevékenykedni kezdett. Az egyik festményt levette a falról, a szerszámosládából kivett néhány szöget és egy kalapácsot és finoman kopogtatva a falat keresgélni kezdte a fal gipszlemeze mögött elrejtett tartókeret faléceit. Néhány kísérlet után feladta a kutatást és letette a kalapácsot a hátsó bejárati ajtó melletti asztalon tartott magazinok tetejére. A konyhából tiszta törlőruhát hozott és a szerszámra tette. A békés építőmunka jelképe, az ártatlan kalapács többet nem volt látható.

Ideje maradt bőven, kihúzta a konyhafiókot, ahol az evőeszközöket tartotta, és elkezdte törölgetni és átrendezni a késeket.

Miután mindketten befejezték esti tevékenykedésüket, leültek a televízió elé. Először a híreket nézték, majd Johnny Carsont és szószátyár vendégét Gábor Zsazsát. Nem akarták Ilonkát zavarni és a hangot alig hallható, alacsonyra állították.

Kívül az utcán lassan elcsendesedtek a zajok és a sötét ég mérhetetlen magasságából aláereszkedett az est csendje és békéje. A városka mintha elszenderedett volna. Egyedül az éjszaka apró trubadúrjai, a szerelmi vágyódással eltöltött tücsök és békazenészek maradtak ébren. A meleg nyári éjszaka szabadtéri hangversenyszínpadán, a fenséges természet parányi művészei megállás nélkül játszották véget nem érő, bársonyosan puha érzékiséggel átitatott, lágyan elringató zenéjüket.

A csend kifordította szokott kereteiből a múló idő érzékelését és a várakozás percei az örökkévalóság végtelenébe érződtek nyúlni. Éjfélhez közeledve Linda felküldte Viktort a hálószobába:

— Feküdj le az ágyba. Vedd le a nadrágodat és ingedet, búj be a takaró alá, de ne aludj el. Ha sikoltásomat hallod, rohanj lefele a baseball husánggal, máskülönben maradj fenn és őrizd Ilonkát.

—

Amikor Dusán megérkezett, Johnny Carson utolsó tréfáit is elsütötte erre az estére és Linda mély álomba szenderedett. Szemei lezáródtak, mellkasa ritmikus vonatottsággal emelkedett és süllyedt, az asszony valahol messze máshol volt, valahol elveszetten saját álmainak távoli világában.

Dusán először a főbejárati ajtó csengőjét próbálta. Nem kapott választ, várt egy kicsit majd megkerülte a házat és benézett a konyhaajtó üvegjén. Zseblámpájával bevilágított és észrevette Lindát, aki a televízió előtti karosszékben elnyúlva mélyen aludni látszott. Dusán megkopogtatta az üveget, de nem tudta az alvó asszonyt felébreszteni.

Nagyot káromkodott és visszament a főbejárathoz. — Ez a rohadt szélhámos becsapott. Azt sem érdemli, hogy életben hagyjam.

Felhúzta pisztolya ravaszát és megcélozta a zárt. Ez nem lesz jó, gondolta és leeresztette a fegyvert. A pisztolydörrenés egy perc alatt idehozza a Darieni rendőrséget. Csalódott pofát vágott, de nem adta fel a dolgot. Felnézett az emeletre. Mit is tehetne, hogy bejusson, és becsületre tanítsa Viktort?

Okos ötlete támadt. A pisztolyt visszadugta derékszíjába és felmászott a bejárati tornác feletti alacsony tetőre. Fent, közvetlenül Ilonka ablaka előtt leguggolt és belesett. Ilonka éjszakára mindig félig felhúzva hagyta az ablak alsó felét; imádott a tücsökhangverseny ringató muzsikájára álomba merülni és szerette belélegezni az út túloldalán lévő erdőből felé áramló ózondús, éjszakai levegőt.

Dusán előhúzta kését. Behasította az ablakot védő finom dróthálót és a meglazult darabokat kitépte a keretből. Összekuporodott testhelyzetben fellépet az ablakkeretre, és mint egy zsákmányt kereső párduc halk, puha puffanással beugrott a szobába. Kezét az alvó leány szájára szorította és hajánál fogva megragadta Ilonka fejét.

Ilonka halkan felsikoltott, de vasmarkával erősen szorítva száját Dusán lezárta ajkait és kirándította az ágyból. A leány nyaka szinte kettészakadt, de Dusán nem törődött, hogy mekkora sérülést okozhat. Keményen tartva a leány testét lerángatta a lépcsőkön és a hátsó ajtó felé tartott vele.

Dusánban forrt a méreg és dühödten morgott magában. — Ez a mocskos söpredék, azt hitte, hogy nem gondolom komolyan a dolgot. Végzetes tévedés. Most, hogy a leányát a kezeim közé kaparintottam talán megszerzem osztatlan figyelmét.

Hangja, ahogy figyelmeztette a rémülten rugdalózó leányt, csendes volt és mégis félelmetesen ijesztő. — Maradj csendben és ne ellenkezz. Ne félj, nem akarlak bántani, ez az ügy kizárólag apádra és rám tartozik. Veled nincs semmi leszámolni valóm.

Dusán leért a lépcső aljára, jobb kezével kihúzta övéből a pisztolyt és baljával továbbra is szorosan tartva Ilonka fejét befogta a száját. A hátsó bejárati ajtó felé tartott és intett foglyának, hogy húzza el az ajtó záróreteszét.

Linda felébredt. Hallotta a lépcsőn lefelé jövő lépteket és a zajt, ahogy Dusán maga után lefele rángatta Ilonkát. Álmossága szempillantás alatt eltűnt, azonnal tudta mit kell cselekednie.

Felkelt a fotelből, halk léptekkel átosont az ebédlőn és a társalgóból lépett be a konyhába. Dusán hátába került és látta, ahogy a férfi fogva tartotta leányát.

Linda nem tétovázott.

Felkapta az elrejtett kalapácsot, magasra emelte és hátulról teljes erővel rávágott Dusán fejére. Az ütés, ahogy csontot ért megcsúszott, nem ütött lukat a férfi koponyájába, de feltépte a bőrt és véres sebet ejtett Dusán tarkója felett. Dusán megingott, de nem engedte el Ilonkát és sarka körül megfordulva Linda homlokának szegezte élesre töltött pisztolyát.

—

Viktor felébredt mély álmából. Ahogy meghallotta a földszinten zajló összecsapás hangjait, azonnal kiugrott az ágyból, és mint maga a megveszekedett veszedelem repült lefele a lépcsőkön. Lent felkapta a baseball husángot és, ösztönösen cselekedve gondolkozás nélkül fejbe verte Dusánt. A nehéz furkósbot vastag vége bezúzta Dusán pofáját, fogai gyökerestül kiszakadtak, orra darabokra szakadt és szemeiből és füléből spriccelt a vér. Mint egy sebzett vadállat Dusán felordított és pisztolyának tusával fejbe verte Ilonkát.

A leány elájult és lezuhant a földre.

Linda a felszolgáló kredenc fiókjából kirángatott egy hatalmas konyhakést. Két kézre fogta a hosszú tőrszerű fegyvert, kinyújtott karjait a magasba emelte és teljes testsúlyát beleadva mellbe szúrta Dusánt. A kés mélyen belehatolt a férfi mellkasába és átszúrta a szívét. Az éjszakai betörő abbahagyta az ellenállást, és halálosan megsebesülve összecsuklott.

Linda letérdelt Ilonka mellé és elszörnyedve nézte mi lett leányával. A fiatal leányka eszméletlenül feküdt a földön és hálóingének elején a halántékából csorgó vér foltja egyre nagyobbodott.

Dusán nyögött egyet és torkából kibuggyant a vér. A gyermekét oltalmazó anya rettenetes dühe elmosta Linda ítélőképességének utolsó védőgátját is. Felvette a földre dobott baseball dorongot, magasra emelte és brutálisan vad erővel, villámgyorsan és kegyetlenül lecsapott vele. Az ütés Dusán fejét érte, a férfi koponyája széjjelhasadt, és piros vérrel kevert szürke agyveleje kiloccsant a konyha padlójára.

Linda tomboló méreggel rúgta a földön heverő testet.

— Te átkozott pokolravaló, semmi nem elég neked? A gyehenna tüze égessen örökre.

Viktornak kellet megfékeznie a felbőszült anyát. — Linda, csillapodj. Dusán halott. Jobb, ha azonnal hívjuk a mentőket. Ilonkát be kell vinni a kórházba.

Viktor felvette a telefont, nullát tárcsázott és a központ belépett a vonalba.

— Kapcsolja a rendőrséget, — mondta nyugodtan, – egy rabló betört a házunkba és megöltük. A támadó megsebesítette leányunkat. Küldjenek egy mentőkocsit. Gardiner Street 264 a cím.

—

Két percen belül három járőr kocsi állt meg a ház előtt. Viktor felgyújtotta a villanylámpákat és a konyhaajtón keresztül beengedte a négy megjelent rendőrt.

— Lőfegyverek vannak? — kérdezte az első belépő rendőr.

— Igen, de már lefegyvereztük a betörőt.

— Álljon félre, és engedje, hogy végezzük dolgunkat.

A padlóra letérdelve, Linda még mindig simogatta és csókolgatta eszméletlen leánya arcát. Hogy helyet csináljon a rendőröknek Viktor átlépett Dusán testén. A négy rendőr nekiállt és mindenfele nézelődve vizsgálgatni kezdték a házat. Messziről hallatszott a mentőautó szirénája. Két szanitéc bejött, és az egyik leguggolt, kitapintotta Ilonka pulzusát és megmérte vérnyomását.

— Az áldozat életfunkciói normálisak, – mondta az egyenruhás mentősegéd és felegyenesedett, — de be kell vinnünk a kórházba. A sérült

koponyát meg kell röntgenezni. Az agyvelő megütődhetett, de reméljük, hogy nem lesz komoly belső vérzés vagy szürke állomány trombózis.

Még egy mentő érkezett. Egy orvosnő és két balesetszolgálati segéd szállt ki belőle. Az orvosnő még egyszer leellenőrizte Ilonka állapotát és elrendelte, hogy helyezzék a hordágyra.

A rendőrőrmester utasította Viktort.

— Magának itt kell maradnia és büntetőjogi felelősségének tudatában hivatalos nyilatkozatot kell adnia, hogy pontosan mi történt itt. Ha befejeztük, követheti feleségét a kórházba.

Linda nem engedte el Ilonka kezét. Aggódó félelemtől jegesre izzadt tenyerével simogatta leányának sápadt homlokát és a hordágy szélét fogva leányával együtt beszállt a mentőkocsiba. Később két detektív és egy bűnügyi fényképész érkezett, a rendőrök sárga, tilos a belépés feliratú szalagot húztak körbe a porta és a ház körül.

Az idősebbik detektív az orvoshoz fordult.

— Él még a gyanúsított?

— Nem, a halál percekkel ezelőtt beállt. Többszöri fejsérülés, — kezdte a halottkém nagyképűen, és egy beképzelt szakmai öntudat itatta át monotonon hivatalos hangját, — mély szúrt seb a mellkasban, ennek a fickónak már teljesen befellegzett. Akárki csinálta ki ezt a balekot, biztosra ment, hogy végleges legyen a dolog.

A detektív bólintott, elfordult az orvostól és intett Viktornak.

— Leülhetnénk valahol, volna egy pár kérdésem magához.

Viktor székkel kínálta a detektívet az ebédlőben és leültek. A tapasztalt külsejű nyomozó írótömböt vett elő, golyóstollat és leírta a címet, Viktor nevét és a dátumot, 1963. augusztus 16, éjjel egy óra.

A nyomozó mély lélegzetet vett és szúrósan vizsgálódó szemeivel rámeredt Viktorra. — Mi történt itt ma éjszaka, el tudná nekem mondani?

— Aludtam, fent a szobámban, a saját ágyamban. A leányom is a saját szobájában aludt, a folyosó túloldalán. Feleségem lent maradt a társalgóban televíziót nézni és azt hiszem elaludt a karosszékben.

— Igen, — a detektív türelmetlenül dobolni kezdett az asztalon ujjaival és kétkedő hangon folytatta, — azután mi történt? Hogyan jutott be a meggyilkolt áldozat a házba?

— Nem tudom. Felébredtem a földszintről jövő zajra és lerohantam a lépcsőn.

— Miféle zajról beszél.

— Dulakodás, puffanások, kiabálás.

— Kik dulakodtak?

— Ez az alak, aki ott hever a földön pisztolyt tartott feleségem fejéhez és én gondolkozás nélkül reagáltam a látványra. Felkaptam a baseball ütőt és fejbe vertem. Erre nekem jött. Nem volt választásom, meg kellett védenem magamat. Felkaptam a konyhakést és belevágtam a mellibe.

— Ez az egész? Én úgy veszem észre valaki sokkal jobban helyben hagyta ezt az alakot, mint amennyit maga el próbál velem hitetni.

— Be kell vallanom, megijedtem. Biztosra akartam venni, hogy többet nem fog megtámadni. Megütötte a lányomat. Lehet egy kicsit jobban elnadrágoltam a gazembert, mint kellett volna, de élet-halálra való küzdelem volt. Vagy ő adta be a kulcsot, vagy én.

— Ki használta a kalapácsot? Tiszta vér az egész és agyvelő darabok vannak rajta.

— Mindent használtam, ami a kezem ügyébe került. Nem mérlegelhettem a következményeket.

— A maguk házában mindig van kéznél kalapács, vagy csak arra az esetre készítik elő, ha valakinek a koponyáját be kell vele törni?

— Nem, természetesen, hogy nem. Feleségem átrendezte a falfestményeket és ő hagyhatta a kalapácsot valahol elöl heverni.

Viktor szünetet tartott, farkasszemet nézett a detektívvel és hozzátette.

— Szerencsés véletlen, vagy a detektív úr nem úgy gondolja?

A detektív szeme meg sem rebbent, folytatta a faggatást.

— Maga várta ezt az embert?

— Nem.

— Ismeri?

— Nem.

— Soha nem látta életében?

— Nem.

A másik detektív lejött az emeletről és odasúgta partnerének.

— Megtaláltuk, hogy hol hatolt be a betörő. A leány szobájának az ablakán kivágta és elmozdította a szúnyoghálót és bemászott a nyíláson.

Detektív O'Shea-nak nem volt több kérdése. Közölte Viktorral, hogy felesége után ő is mehet a kórházba, és ha a rendőrségnek további kérdései lesznek majd kapcsolatba lépnek vele, de egyelőre jobb lesz, ha nem hagyja el a környéket. Utána Viktort lekísérte kocsijáig, de nem fogott vele kezet csak nézte, ahogy a férfi beül a volán mellé.

Viktor elhajtott és a detektív visszament a konyhába. A konyhában leguggolt Dusán kihűlő teste mellé és hitetlenkedve morfondírozva partnerének szegezte a kérdést. — Itt több válasz nélküli kérdés van. Először, ha ez az egyén valóban csak egy pervert betörő, akkor miért nem erőszakolta meg a kislányt a leányszobában? Másodszor, van egy érzésem, hogy valaki előre odakészítette a kalapácsot. Harmadszor, nagyon furcsa, hogy a baseballütő is éppen kéznél volt. Nekem ne mondja senki, hogy valaki csak úgy felkapja és kupán vág vele egy rablót.

A detektív kivette Dusán pénztárcáját, egyenként kiterítette maga elé iratait és vizsgálgatni kezdte. Szemöldökét csodálkozóan magasra húzta, és idegenutáló, elfogult hangon morogni kezdett.

— Micsoda különös név? Éppen olyan, mint ez a Dóczy, a gyanúsított neve. Miért jönne egy hozzá hasonló alak a Bronxból éppen ide Connecticutba betörni, és miért pontosan ezt a házat választaná? Egyáltalán, hogyan került ide ez az állítólagos betolakodó?

O'Shea az egyik rendőrhöz fordult, aki éppen nem csinált semmit csak Viktor könyveit nézegette nagy kíváncsian.

— Rupert, kutassátok át a környéket. Vizsgáljátok ki, hogy van-e itt valami gépkocsi, ami nem tartozik ide. Főleg az érdekelne, ha egyet New York rendszámtáblával találnátok.

Egy óra múlva Rupert visszajött és jelentette, hogy ma éjszaka egyetlen más állambeli rendszámtáblájú gépkocsit sem találtak magára hagyva Darien utcáin vagy nyilvános parkolóhelyein.

O'Shea tenyerébe támasztotta könyökét és elgondolkozva állát kezdte simogatni. — Nagyon furcsállom, — mondta lassan, — és ha egy pillanatra feltételezem is, hogy ez egy emberrablási kísérlet vagy nemi erőszak szándékának esete, akkor hogyan van az, hogy a meggyilkolt merénylőnek nem állt rendelkezésére gépkocsi, amivel áldozatával együtt eltűnhetett volna a környékről?

— Házibarát, — partnere felelte röhögve, — vagy talán valami erotikus háromszög.

— Pontosan erről beszélek, — morogta O'Shea, — valami bűzlik itt. Egyelőre kezeljük ezt az ügyet, mint egy előre eltervezett és szándékos emberölést.

—

O'Shea gyanúja megváltoztatta a rendőrök viselkedését. Eszük ágában sem volt kimenni a házból, mindent végigkutattak, újlenyomatokat vettek minden éles és ütőszerszámról, ajtókról, ablakkeretekről, a késről és a baseball ütőről. O'Shea mintát vett a vér szennyezte falról, a lekapart gipszet műanyag zacskóba tette és vázlatrajzokat készített a felborult bútorokról, a széjjeldobált ruhadarabokról és magazinokról. Utána próbálta kikövetkeztetni a feltételezett emberölési eset eseményeinek időrendi sorrendjét. Minden lépésnél új ujjlenyomatokat vett, az ablakpárkányról, Ilonka szobaajtajáról, a lépcsőház korlátjáról, a konyhapultról és az ebédlőben lévő bútordarabokról.

Rupertet megbízta, hogy készítsen jegyzéket Viktor könyveiről, kinyittatta íróasztalát és evidenciába vetette Viktor leveleit és bankszámla másolatait. A rendőrök széjjelszéledtek a ház körül és a sötét udvaron, különös figyelmet szentelve törött ágaknak, félrecsúszott tetőcserepeknek, lábnyomoknak és letaposott fűnek. Zseblámpákkal átvizsgálták a ház oldalait, tetejét, a bokrokat és az ösvényeket. A rendőrségi fényképész is megérkezett. Lefényképezte Dusán most már kihűlt és megmerevedett testét, és gépével megörökítette a véres falak és a törött bútorok látványát.

Hajnal felé a hullakém gyászbatárja is megérkezett. A meredek bejárati lépcsőkön felrángatták a kerekeken gördülő halott hurcolászó hordágyat, Dusánt bezipzárazták egy feketeszínű vastag plasztik zsákba és elvitték a szomszédos nagyobb város, Stamford hullaházába.

Másnap ebédidő körül detektív O'Shea visszahajtott a rendőrségre; jelentést írt az eseményekről és benyújtotta a Darieni rendőrfőnöknek. A főnök gondosan elolvasta a mesterien megfogalmazott ötoldalnyi, duplasoros hatósági iromány t. Háromszor cigarettára gyújtott, lassan füstölgetett. Egyszer berontott a rendőrségi mini konyhába, ahol lekváros buktákat szedett össze és duplaerősségű tejeskávét készített magának, majd befejezésül bejelentette.

— Ezt az ügyet nem lehet lezárni. Fel kell terjesztenünk Connecticut állam központi ügyészségéhez. Majd ott részletesebben kivizsgálják és eldöntik, hogy előre megfontolt gyilkosságért vádat emeljenek-e Dóczy ellen.

—

Viktor még jóval hajnal előtt otthagyta a detektíveket, hogy végezzék dolgukat házában és csatlakozott feleségéhez, aki a kórházban aggódva vigyázta Ilonkát. Röviddel kórházba való megérkezése után Ilonka magához tért, de rettenetesen fájt a feje. Koponyájának röntgenképe nem mutatott agysérülést vagy belső vérzést, de elővigyázatosságra hivatkozva az orvos ragaszkodott, hogy a fiatal leány néhány napi megfigyelésre maradjon bent a kórházban.

— Agyvérzés később is beállhat, esetleg napok elmúlta után is, és ha felduzzad a szürkeállomány, a következmények végzetesek lehetnek.

Reggel, ahogy az első virágüzlet kinyitott, Viktor hatalmas csokor piros rózsát vásárolt Ilonkának. Sérült leányának bekapcsoltatta a rádiót és próbálta kórházi tartózkodását az adott körülmények között a lehető legkönnyebben elviselhetővé tenni.

Órákkal később, Ilonka felült az ágyban, szinte teljesen visszanyerte normálisan fiatalos kinézetét, és megkérdezte édesapjától.

— Papa, ki volt ez az alak? Ismerted?

Linda elkomolyodott és Viktorra nézett. Ilonkának meg kellett magyarázni, hogy mi történt. Linda érezte, a vér forrósága, a visszafojtott stressz reakció felengedése, elönti az arcát. A nehéz feladat, hogy milyen szavakkal magyarázzák meg lányuknak a házukban váratlanul kirobbant brutálisan gyilkos eseményeket, férjére hárult. Segíteni fog neki, a legjobban, ahogy tőle telik. Bármi legyen is Viktor döntése, hogy mit mond el és miről akar hallgatni, támogatni fogja, és nem fogja meghazudtolni.

— Ilonka, — kezdte Viktor és hangja reszketett az ideges aggodalomtól, — elég jól érzed magad ahhoz, hogy meghallgasd az igazat, bármilyen megrázó is legyen a történet?

— Igen, papa, elmondhatod. Az igazság az egyetlen dolog, amit szeretnék megtudni.

Viktor közelebb hajolt lányához és beszélni kezdet. Hangja fátyolos volt és elszorult, mintha a múlt gomolygó ködéből emelkedne elő egy régen elhantolt kísértet. Elfojtottan reszkető szavai alig lehetett hallani.

— Ez az ember dobatott engem börtönbe Magyarországon. Ebben az országban sem hagyott nekem békét. Bántani akart téged, nem volt más választásom, meg kellett ölnöm.

— Óh, papa, — Ilonka szemét elöntötték a könnyek, — te csak azt tetted, amit meg kellett tenned. Miattam ne aggódj. Helyrejövök. Sokkal rosszabb ütéseket kapok, amikor a tornateremben leesek a nyújtóról vagy a gerendáról.

Apa és leánya átölelték egymást, csendben, némán szorítva és megértően. Viktor erőt nyert leánya szeretetéből és bátrabban beszélt.

— Örülök, hogy Dusán halott. Legalább többet nem fog bántani minket.

Linda közbevágott. — Én is örülök, de mit mond a rendőrség? – figyelmeztette férjét. — Hogyan fogjuk a problémának azt az oldalát megmagyarázni? Mi lesz, ha vizsgálódni akarnak, keresztkérdések, kihallgatások, és ki tudja még miféle tortúrák alá fognak vetni?

Viktor túl volt a nehezén. A legnehezebb feladat volt, hogy leányának elmondja az igazságot. Ilonka hozzájárulása és szövetsége visszaadta neki a magabiztosság erejét és konfidenciáját. — Óvatosan, — mondta könnyedén, — nagyon óvatosan, és egy nagyon ügyes ügyvédek segítségével.

—

Hónapok múltak el. Viktor visszament dolgozni. Linda professzionista takarítószolgálattal kitisztította a házat és újrafestettek. Kapcsolatba léptek a Meerbergen & Pierson nevű, jó hírnevű védőügyvédi közösséggel és mindent, amit Dusánról tudtak elmondtak ügyvédjeiknek. Viktor részletesen elmagyarázta Meerbergen úrnak Dusán vele szemben elkövetett zsarolási fenyegetését.

Nem szerették volna, ha ügyvédjeiket kellemetlen meglepetés éri a tárgyaláson. Viktor gondosan felsorolta és leírta Dusánnal való összes találkozását, és Linda hozzátette, amire ő emlékezett. Meerbergen úr kiváló ügyvédi csapatot szervezett és képzett segítői szorgalmasan és kitartóan kikutatták Dusán múltját és viselt dolgait. Beszerezték katonai káderlapját, karakterjellemzéseket, amiket évek alatt Dusánról számos helyen írtak és egy hatalmas kartondobozt megtöltöttek az összegyűjtött letételezésekkel és dokumentumokkal.

A törvény vádlói oldalán, a Connecticut állambeli ügyészségi iroda is gondosan és alaposan tevékenykedett. Függetlenül Meerbergentől az állami ügyészség képviselői is mindent kiderítettek Dusán dolgairól, rájöttek, hogy zsarolásból élt és legalább tíz év óta már nem dolgozott.

Zsarolás már önmagában is megvetendő bűncselekedet lett volna, de a zsaroló elhalálozásával Viktor számára az undorító foglalkozás nem jelentett semmi jót. A főügyészt joggal gondolta, hogy Viktor nem akart zsarolójának fizetni és kitervelte, hogyan tudná megölni.

Az ügyészség javaslatára az esetet bíróságra vitték és Viktor vádirata a Stamford Városi Legfelső Bíróság bírója elé került. Viktort letartóztatták és 25 ezer dollár előzetes óvadék letétele után bocsátották csak szabadon.

A bíró 1965. március 8-ra, egy hétfői napra tűzte ki a tárgyalás kezdetét. A Connecticuti ügyészség irodájának perzekutorai nem tartották jelentősnek Linda szerepét az eseményekben és nem erőltették az asszony vád alá hozását. Connecticut állam egyedül Dóczy Viktort akarta megbüntetni.

—

A megjelölt napon, miután kiválasztották a tizenkét esküdtszéki tagot, az államtól kiküldött vádlóügyvéd, Shapiró Richárd előterjesztette pernyitó indokolását.

— Tisztelt bíróság és az esküdtszék nagyra becsült hölgyei és urai, a vád be fogja bizonyítani, a kétség leghalványabb árnyalata nélkül, hogy a vádlott, Dóczy Viktor előre megfontolt és kitervelt, szándékosan fondorlatos gyilkosságot követett el. Dóczy Viktor nem akart fizetni a gyilkosság áldozatának, Pugasits Dusánnak és, hogy véget vessen egy hosszú és kegyetlen családi vérbosszúnak, előre megtervezte az áldozat megölését.

Miután Shapiró befejezte vádbeszédjét a védőügyvéd, Meerbergen János úr kért szót és elmondta a védelem tárgyalásnyitó álláspontját.

– A védelem szemléltetni fogja és be fogja bizonyítani, hogy Dóczy Viktor önvédelemből ölt, és jogilag indokolható eszközöket használt, hogy családját megvédje egy betörő gyilkos szándékai ellen. A meggyilkolt egyén erőszakkal hatolt be a vádlott házába és leánya fejéhez pisztolyt tartva akarta az ifjú hölgyet elrabolni. Dóczy Viktornak nem állt szándékában Pugasitsot megölni. A vádlott családja veszélyes helyzetbe került és Dóczy Viktor csak reagált a szándékától függetlenül kialakult fenyegető eseményekre és hogy leányát megvédje, felkapta az első eszközt, ami kezébe került. A védelem be fogja bizonyítani, hogy Dóczy nem alkalmazott szükségtelen és indokolatlanul veszélyes erőt, hogy megfékezze a házába betört ismeretlent.

A bíró, a fekete talárba öltözött, doktor Martin Raul, egy hatvan év körüli, szigorú tekintetű és aszkéta külsejű férfi felemelte kezét és intett az ügyésznek.

— Kezdheti.

Az ügyvédek leültek és a vád behívta az első tanút, Prónay Ferencet. Prónait megeskették a bibliára és megkezdődött a tanúságtétel.

— Mióta ismeri a gyilkosság áldozatát, Pugasits Dusánt.

— Nem állíthatnám, hogy ismerem, de balszerencsémre 1945-ben találkoztam vele Ausztriában.

Shapiró fontoskodóan megjegyezte, hogy a *balszerencsémre* szó nem tartozik a tárgyra és felesleges és a bíró töröltette Prónay szóhasználatát a jegyzőkönyvből.

— Az 1942-es év kezdetén, — Shapiró folytatta, — maga találkozott Pugasits úrral Jugoszláviában?

— Nem találkoztunk. Le akartam tartóztatni, de kicsúszott a kezeim közül.

— Milyen minőségben és miért akarta letartóztatni Pugasits urat?

— Magyar csendőrtiszt voltam és egy újévi mulatságon Pugasits ki akarta rabolni az embereket.

— A vádlott, — az ügyész Viktorra mutatott, — ott volt azon a mulatságon?

— Ott, és még háromszáz másik ember, nők és férfiak.

— Milyen körülmények között találkozott maga Pugasitssal Ausztriában?

— Pugasits letartoztatott engem Salzburgban és visszadobatott Magyarországra. Ott életfogytiglanira ítéltek és csak 1956-ban, a forradalom alatt szabadultam.

— Találkozott Pugasitssal Amerikában is?

— Igen. Mellém lépett az utcán és megzsarolt. Hallgatáspénzt követelt, hogy befogja a száját katonai múltamról.

— Fizetett neki?

— Igen.

— Miért nem jelentette fel? Mi van a maga múltjában, amitől annyira fél, hogy kiderül?

A védőügyvéd felugrott és közbekiabált. — Tiltakozom. Nem a tanú áll vád alatt.

Nagybecsületű Martin Raul bírói kalapácsával rácsapott az asztalán lévő fapárnára. — Tiltakozás elfogadva, a tanúnak nem kell válaszolnia a kérdésre.

Főperzekutor Shapiró rámeredt Prónaira. — Maga egy nemzetközileg kőrözött háborús bűnös? — kérdezte fenyegető hangon.

Prónay felugrott és két centi közelről beleordított Shapiró arcába.

— Fogalmam sincs arról, hogy miről beszél.

A bíró sztentori hangon felkiáltott és kalapácsával csapkodni kezdte az asztalt védő fapárnát. — Üljön le, különben lecsukatom bíróság elleni tiszteletlenségért.

Prónay leült, de szemei szikráztak a dühtől. Meerbergen felállt és engedélyt kér a bírótól.

— Megközelíthetem a tisztelt bírói széket?

— Igen. Maga is meg az ügyész is. Magyarázzák meg, hogy mi folyik itt.

Az ügyész és a védőügyvéd a bírói emelvény elé léptek. Doktor Martin intett Meerbergennek és a védőügyvéd beszélni kezdett.

— A vád saját tanúját fenyegeti. Ez semmi más, mint egy nyilvánvaló kísérlet arra, hogy a vádlottat egy feltételezett háborús bűnössel vegyék egy kalap alá. Tisztelettel megkövetem a magas bíróságot, hogy a tanú teljes vallomástétele töröltetve legyen a tárgyalás anyagából. Az esküdteket utasítani kell, hogy ne vegyék tekintetbe ezt a sajnálatos szakmai melléfogást.

Martin haragosan végigmérte az ügyészt. — Milyen szándékkal idéztette be maga azt a tanút? Mit akar vele bizonyítani?

— Tisztelt bíró úr, a tárgyalás folyamán ki kell domborítanunk a vádlott és áldozata közötti kapcsolat alaplényegét, az évtizedek óta zajló ellenségeskedést és a határtalan személyes gyűlöletet.

— Az állam ügyésze előítélettel viseltetik a vádlottal szemben. — Meerbergen felcsattant és szintre félrelökte az ügyészt. Ezen a bűnügyi tárgyaláson senki nem hívhatja Pugasitsot áldozatnak mielőtt a vádlott bűnössége minden kétségen felül állóan be nem lett bizonyítva. Az ügyészség elvesztette legális jogát, hogy tovább képviselje a vádat. Kérjük a tárgyalás szüneteltetését és a vád felfüggesztését.

Martin összeráncolta szemöldökét és rámeredt Shapiróra:

— A vád döntése, vagy követik a törvényt vagy mehetnek haza.

A szigorú perzekutor, az állam rettenthetetlen képviselője ajkába harapott és visszakullogott helyére. Onnan visszanézett a bíróra és bólintott.

— Értettem, mélyen tisztelt bíró úr. A vádnak nincs több kérdése ehhez a tanúhoz.

—

Másnap reggel, Shapiró egyik női asszisztensét ültette a tanúszékbe. Shapiró egy másik helyettese, egy fiatal, de ambiciózus férfiügyvéd, órákon keresztül kérdezz-felelek stílusban faggatta a hölgyet és minden kiteregettek, amit Dusán életéről az ügyészség összeszedett. Mint evidenciát bemutatták Dusán és Viktor gimnáziumi bizonyítványait, bebizonyították, hogy Dusán valóban a CIC tisztje volt a háború utáni Ausztriában és ebben a kapacitásában 1945 és 1946 között számos volt magyar katonatiszttel, régebbi nyilaskeresztes politikusokkal, magyar nacionalistákkal és antikommunistákkal került kapcsolatba. Meerbergennek nem tetszett a dolog, de el kellet tűrnie a vád erőfeszítéseit, hogy azok az esküdtek körében antipátiát teremtsenek a vádlott ellen, bizonyítgatva hogy a háború alatt az ellenség oldalán dolgozott és élte életét.

Miután eleget faggatták a fiatal ügyvédnőt a vád behívatta O'Shea Darieni detektívfőnököt. Shapiró elővetette a bűntett színhelyén készített összes fényképet és Dusán sérüléseiről a boncházban készített fotográfiákat. Több tucat vérfagyasztó fénykép prezentálása után Shapiró feltette a kérdést a detektívnek.

— Detektív O’Shea, az ön véleménye szerint és kriminális esetek kivizsgálásában szerzett évtizedes tapasztalata alapján megítélve, a vádlott szükségtelenül erős, mondhatnánk indokolatlanul brutális módszereket használt, hogy megvédje magát egy besurranó betörő ellen?

— Igen kérem. Az első kalapácsütés, ami eléggé elcsúszott ugyan, de főleg a baseballütővel odahúzott eredeti ütés bőségesen elegendő lett volna ahhoz, hogy a Pugasits urat harcképtelenné tegye, legalább addig, ameddig a rendőrség megérkezik.

– Szubjektív, — Meerbergen, a védelem főügyvédje tiltakozásra emelte a kezét. — Személyes vélemény. A körülmények között egyedül a vádlott ítélhette meg a rendelkezésére álló legcélravezetőbb módszer alkalmazását. A vádlottnak nincs semmiféle gyakorlata és rendőrségi képesítése, hogy egy élet-halál helyzetben megítélje, hogy melyik a leghumánusabb módszer egy veszélyes, éjszakai bandita megfékezésére.

A bíró rákiáltott Meerbergenre. — A tiltakozás nem helyénvaló. Elfogadhatatlan, üljön le.

Az ügyész a detektívre nézett, aki a tanúszékből várakozóan nézett rá és folytatta kérdéseit. — Miután megérkezett a helyszínre, kérdezte a vádlottat, hogy ismeri-e személyesen az áldozatot?

— A védelem tiltakozik, — Meerbergen ismét felugrott, — indokolatlan feltételezés. A vád folyton áldozatnak hívja Pugasits urat. A gyilkosságot először be kell bizonyítani. Pugasits Dusán egyelőre csak egy éjszakai betörő és nem áldozat.

— Tiltakozás fenntartva, — a bíró Shapiróra mutatott, — másodszor és utoljára figyelmeztetem. Pugasitsot nevezze éjszakai besurranónak. Fogalmazza újra a kérdést.

Shapiró méltatlankodva forgatta szemeit, de újrakérdezte a detektívet.

— Kérdezte a vádlottat, hogy ismerte–e az éjszakai besurranót?

— Igen.

— Mit válaszolt.

— Nem ismeri, azt állította.

— Tehát hazudott.

— Igen hazudott. A vádlott hosszú évek óta ismeri Pugasits Dusánt.

— A védelem tiltakozik, — Meerbergen ismét talpára ugrott és teli torokból ordított, — alaptalan találgatás. A vádlottnak nem állt módjában azonosítani az éjszakai betörőt régi ismerősével, Pugasits Dusánnal. Pugasits arca a felismerhetetlenségig összeroncsolódott. A vádlott nem hazudott, pusztán tévedett.

— Tiltakozás fenntartva, — döntött a bíró.

A vád elengedte a detektívet és újabb tanút hívott be. A tanú egy fiatal nő volt, egyszerűen volt öltözve és látszott rajta, hogy szegényes körülmények között él.

— Hol van alkalmazásban? — kérdezte Shapiró a leánytól miután letetették vele az esküt.

— Pincérnő vagyok a Broadway étkezdében, a 32nd Streeten.

— Hol volt és mit csinált 1963. augusztus 15-ikén ebédidő alatt.

— Szolgálatban voltam és dolgoztam. Reggel tíz és délután négy között a felszolgáló pult mögött álltam és ételeket adtam ki.

— Látta valaha ezt a férfit? — Shapiró Viktorra mutatott, — az étteremben, ahol maga dolgozik.

— Igen, egyik törzsvendégünk. Ez az úr rendszeresen nálunk ebédel.

— Mennyire rendszeresen?

— Hetente egyszer.

—Általában egyedül evett, vagy társaságban?

— Mindig egyedül evett és csendben olvasta az újságját.

Az ügyész visszalépett asztalához. Felvette Dusán fényképét és megmutatta a tanúnak:

—1963. augusztus 15-ikén, ott volt ez az ember az étkezdében?

— Igen, ott volt.

— Mit csinált?

— Dóczy úr asztalánál ült.

— És mivel volt a két férfi elfoglalva?

— Beszélgettek.

A feszült csendben ülő hallgatóság soraiban halk zsibongás futott végig, de a bíró csendet intett. Shapiró folytatta a faggatást.

— Miféle jellege volt a beszélgetésnek? Nyugodt, gondatlan, feszült, örömteljes, vissza tudna emlékezni?

— Igen, emlékszem. Nagyon feszültnek látszott a hangulat.

— Az asztalnál beszélgető két férfi? Közeli ismerősöknek látszottak, vagy inkább két idegennek, akik éppen csak beszédbe elegyedtek?

Meerbergen felállt és közbeszólt, — a védelem tiltakozik. A kérdések nem tartoznak a tárgyhoz, lényegtelenek.

— A tiltakozás nem helyénvaló, — mondta a bíró és intett a tanúnak, — válaszoljon a kérdésre.

— Igen, — felelte a leány. Szempillái idegesen reszkettek, nagyon sajnálta, hogy egyik legkedvesebb állandó vendégét kell bemártania a törvény előtt. — Ismerhették egymást. — folytatta, — közeli ismerősöknek látszottak.

A győzelem gőgős vigyora terjedt el Shapiró arcán. — A vádnak nincs több kérdése, – jelentette ki boldogan.

A védelemnek nem volt semmi keresztkérdése és a bíró elengedte a tanút. A fiatal nő felállt a székből és bocsánatkérően nézett Viktorra, aki kedvesen visszamosolygott.

Az ügyész felállt, mély lélegzetet vett és színházias pátosszal bejelentette. — Mélyen tisztelt bíróság, a vád, Dóczy Viktort, a vádlottat akarja előállítani tanúskodásra.

A bíró kérdően nézett Meerbergenre, — beleegyezett a vádlott, hogy tanúvallomást tesz?

Viktor bólintott és Meerbergen válaszolt.

— Igen, tisztelt bíróúr. Beleegyezett. Dóczy Viktor hajlandó saját védelmében tanútételt tenni.

Martin lejegyezte Meerbergen szavait és Viktor fellépett a dobogóra ahol a bíró bal oldalán a tanúk széke volt elhelyezve. Jobb kezét ráhelyezte az eléje tartott bibliára és megesküdött, hogy igazat fog mondani, és semmi mást nem fog mondani csak az igazságot, Isten úgy segélje őt. Viktor Lindára nézett és utána leányára. Arca sápadt volt és határozott. Készen állt, ha kell harc árán is, de meg fogja védeni igazát. Reménykedett, és eszébe jutott, hogy mennyivel más volt ez a tárgyalás, mint a Magyarországi, több mint tizenkét évvel ezelőtti eljárás.

Mélyet lélegzett és leült. Shapiró közelebb jött és kihívóan, sokáig Viktor arcába bámult. Viktor állta a perzekutor tekintetét, nézésében tiszta lelkiismeretű magabiztosság volt és sugárzott róla a mindenre elszánt, rettenhetetlen bátorság.

Shapiró kissé hátrahőkölt, meglepte a vádlott magatartása és alig tudta türtőztetni erkölcsi felháborodását.

— Mióta ismeri Pugasits urat? — kérdezte ellenségesen.

— Gyerekkorunk óta. Együtt jártunk gimnáziumba és Zentán, Magyarországon megosztottuk a nővérem étterme melletti épület egyik szobáját.

— Úgy akarta mondani, Jugoszláviában. Nem?

— Igen, a falu akkor éppen Jugoszláviához tartozott.

— Magának van valami kifogása Jugoszlávia ellen?

— Nincs.

— Maga, úgy általában, utálja a szerb nemzetiségünket?

— Nem kérem, nem utálom.

— Maga gyűlölte Pugasits Dusánt. Igaz?

— Ez egy nagyon erős kifejezés, nem gyűlöltem Dusánt.

— Tehát akkor, szerette?

— Azt nem mondhatnám.

— Miért nem szerette, mi volt az oka a haragra?

— Elmondhatnám részletesen, hogy miért?

Shapiró gúnyosan bólintott, — csak bátran, ki vele. Amennyire részletesen csak akarja.

Viktor kihúzta magát és mély lélegzetet vett. — Dusán teljesen más volt, mint én. Én mindig tanulni akartam, iskolai leckéimet szerettem csinálni. Dusán csínytevésekben élte ki magát és a kocsmába szeretett járni ivócimboráihoz. Nem szeretett tanulni, a gimnáziumot sem fejezte be, mindig csak tekergett.

— Ez alatt mit ért?

— Egy pár héttel az érettségi vizsga előtt nővéremre pisztolyt fogott, kirabolta és megszökött otthonról. Pár évvel később az esküvőmön mellembe szúrta kését. 1941 végén, a Zentai szilveszter esti mulatságon elevenen akart elégetni. 1944-ben és utána 1945-ben, többször is agyon akart lőni.

— Maguknak hosszú közös múltjuk van. Ebben azt hiszem, megegyezhetünk.

— Túlságosan hosszú. Dusán mindenhova követett. Budapesten ávós tiszt lett belőle. Személyesen vallatott és kínzott, és oroszlánrésze volt abban, hogy 1952-ben halálraítéltek. Nem volt okom, hogy kedveljem Pugasits Dusánt. De senkit nem gyűlölök, soha nem is gyűlöltem.

Shapiró szónoki szünetet tartott, hátrafordult és lassan megközelítette az esküdtek elkerített padsorát. Színészi pózba állt és széjjeltárta kifordított kezeit. Egyenként végigmérte a tizenkét kiforratlan véleményt sugárzó határozatlan arcot, akik a vád becsületes véleményét várták, és mintha csak gondolatait szedné össze, fojtott, de világos hangon dörmögte foga között:

— Nyilvánvalóan, főbenjáró bűnöknek egy visszaeső elkövetője áll a vádlottak padján tisztelt uraim és hölgyeim szemei előtt, — majd hirtelen megpördült sarka körül, fenyegető mutatóujjával Viktorra mutatott és teli torokból rákiabált. — Miért ítélték magát halálra?

– Kémkedésért, — Viktor undorral visszahőkölt, — azzal vádoltak, hogy az angoloknak adtam ki államtitkokat.

Az ügyész leereszkedően barátságos arcot vágott. — Valóban? – mondta gúnyosan, — szinte semmiségért. Joggal feltételezhetjük, hogy az ítélet nem lett végrehajtva, technikai hiba volt talán vagy hanyag papírmunka?

Meerbergen felugrott és magából kikelve üvölteni kezdett. Arca lángvörössé vált és tüdeje szinte széjjelrepedt a méregtől:

— Ebből elég volt. Az állami vád képviselője gúnyt űz a vádlott politikai múltjából. Dóczy Viktor 1952-es pere és tárgyalása illegális komédia volt és a kommunista hatóságok hamisan vádolták. A vád kérdéseinek irányzata aljasul gonosz és rosszindulatúan elfogult.

A bíró öklével verte a magas pódiumot előtte.

— A védelem ellenvetése indokolt. A vád térjen a lényegre.

— Igenis, mélyen tisztelt bíró úr, —Shapiró felelte gőgösen és szemrebbenés nélkül állta a bíró haragos tekintetét.— Pontosan a lényegnél vagyok. — Majd Viktor felé fordult, közelebb hajolt a széken ülő vádlotthoz és teljes hangerővel, két centiméter távolságból arcába ordított.

— Mikor határozta el, hogy megöli Pugasitst.

— Soha, eszembe sem jutott ilyesmi.

— Mikor kezdte tervezgetni, hogy megöli?

— Soha nem fordult meg a fejemben ilyen gondolat.

— Azon a végzetes éjszakán. mit keresett Pugasits a maga házában?

— Nem vagyok gondolatolvasó. Fogalmam sincs miért jött hozzánk. Én csak egy ismeretlennek tűnő alakot láttam, aki nyakánál fogva fojtogatja a leányomat és pisztolyt tart feleségem halántékához.

— Miről beszélgettek maguk ketten a Broadway kávéházban Pugasits halálát megelőző délidőben?

— Pénzt akart kicsalni tőlem. Zsarolással fenyegetett.

— Na, végre, — az állami perzekutor hangja zengett, mint a végítélet harsonája, – valahova csak kijutottunk. Megtaláltuk a maga tettének alapvető indítóokát. Mekkora pénzről volt szó?

— Havi ötszáz dollárról.

– Szép kis summa. A kérdés az, hogy megérte-e, hogy csapdát állítson neki és megölje?

— Nem állítottam csapdát senkinek. A saját ágyamban aludtam és a legsötétebb éjszaka kellős közepén felébredtem. A földszintről valami zajt hallottam és lementem, hogy kivizsgáljam mi az. Egy ismeretlen betolakodót láttam, ismétlem egy betörőt, aki engedélyem nélkül volt a házamban az éjszaka közepén. Akkor fogalmam sem volt, hogy kicsoda az illető. Mondom, fogva tartotta a lányomat és le akarta lőni a feleségemet. Az első kezembe kerülő tárgyat felkaptam és fejbe vágtam a fenyegető alakot, olyan erősen, ahogy csak tudtam.

— Maga mindig tart egy baseballütőt a lépcső aljában?

— Mindig, különösen nyáron.

— Dóczy úr, maga ugye nem játszik baseballt.

— Nem.

— Akkor miért tart a házában baseball husángot?

— A fiaimnak vettem évekkel ezelőtt. Legényeim kiköltöztek, egyetemre járnak, de néha hazajönnek. Úgy határoztunk, hogy nem dobjuk ki a baseballütőt. A házamban nem tartok semmiféle fegyvert. Gondoltam, legalább legyen egy baseballdorong. Ilyesmi jó, ha kéznél van. Arra az esetre, ha valaki ki akar minket rabolni. Ha valaki betör hozzánk, mondtam feleségemnek, legalább lesz, amivel védekezzünk.

— Ebben az esetben jól jött a husáng, éppen kéznél volt.

— Igen ügyész úr, éppen kéznél volt.

— Mikor vágta Pugasits Dusánt fejbe a kalapáccsal, a baseballütő használata előtt, vagy utána? Miért kellett Pugasitsot kétszer megütni?

— Erősen mérgesnek nézett ki. Nem volt bátorságom megkérdezni, hogy hogyan érzi magát. Nem mondta, hogy köszöni szépen, de már kapott eleget és nem akar tovább hadakozni.

A hallgatóság soraiban elfojtott nevetés moraja futott végig. Viktor észrevette, a meggondolatlan viccelődés ellene dolgozhat és komolyra fogta a szót. — Bármi tárgyat, amit fegyvernek lehetett használni megragadtam és szúrtam, vágtam, ütöttem vele. Életre-halálra folyt a küzdelem. Vagy Dusán pusztult el vagy én.

— Miután kétszer megütötték a betolakodót, miért kellett beledöfni a kést? Nem volt a kalapács és a baseball husáng elégséges ahhoz, hogy megfékezzék, amíg ki tudják hívni a rendőrséget?

— Dusán tombolt a dühtől, nagyon ijesztően nézett ki. Hadonászott pisztolyával és lövöldözni akart.

— Ezt erősen kétlem. Pugasits mozdulni sem tudott és már egyáltalán nem védekezett. Miért ütötte meg másodszor is a baseball husánggal? Biztosra akart menni, hogy meg van halva? Hogy többet ne veszélyeztethesse magát. Nem? Gondolom főleg azért hallgattatta el, hogy ne tanúskodhasson maga ellen. Maguk hárman voltak, és Pugasitsnak már három halálosan veszélyes sebe volt. Pugasits sem magát, sem a feleségét nem sebesítette meg. Miért kellett folytatni az ütlegelést? Miért kellett a felismerhetetlenségig összezúzni a koponyáját? Hogy ne beszélhessen többé? Hogy nem mondhassa el nekünk az igazságot itt a bíróságon, hogy maguk ketten miért verekedtek egymással? Maga becsalta a házába barátját, Pugasitsot azzal az előre megfontolt szándékkal, hogy meg fogja ölni. Pugasits sokszor megtámadta már magát, sok bajt okozott már magának, most a maga sora volt, hogy visszaadjon belőle és egyszer és mindenkorra leszámoljon és végezzen vele.

— Igaz, pofája be volt zúzva és csurgott belőle a vér, és még egy kés is kiállt a melléből, de Pugasits még mindig a kezében szorongatta pisztolyt és feleségemre fogta. Utolsó erejével is a ravaszt akarta meghúzni. Nem volt időm, hogy a büntetőtörvényi következményeket fontolgassak. Minél gyorsan és minél erősebben ütnöm kellett, hogy megmentsem családomat.

Viktor tántoríthatatlan volt és nem engedett álláspontjából. Az ügyész nem ment vele semmire. Csalódás és méreg látszott rajta, szerette volna folytatni, de fel kellett adni a tanú faggatását. Intett a bírónak, hogy végzett a tanú meghallgatásával.

A bíró a védőügyvédhez fordult. — A védelemnek van valami kérdése a tanúhoz?

— Igen, mélyen tisztelt bíró úr. —— Meerbergen János emelkedett szóra, — a védelem szeretné újrakérdezni a tanút és felülvizsgálni az elhangzottakat.

Meerbergen közelebb lépett Viktorhoz. Könyökével hanyagul rátámaszkodott a vádlott előtti pulpitus tetejére és bíztatóan Viktor szemébe nézve, lassú határozottsággal elindította a védelem vádat cáfoló keresztkérdéseit.

— A betörés éjszakáján, amikor ön meglátta, hogy Pugasits Dusán fogva tartja a maga leányát, akin semmi más öltözet nem volt, csak egy könnyű hálóing és ugyanaz a betörő pisztolyt tart felesége fejéhez, ön úgy vélte, hogy Pugasits olyan komoly veszélyt jelent, ami súlyos sérülést okozhat vagy halálát jelentheti feleségének vagy leányának, vagy mind a kettőjüknek?

Ezúttal Shapiró ugrott talpára és ellenvetést jelentett be:

— Tiltakozom, a védelem befolyásolja a tanút. Szinte a szájába rágja a szavakat, és előre megmondja neki, miket válaszoljon.

A bíró rosszallóan nézett Meerbergenre és figyelmeztette. — Ellenvetés megerősítve. A tanútól akarom hallani, miket gondolt és miket érzett. Fogalmazza újra a kérdést.

Meerbergen taktikát változtatott és szinte családias, kedveskedő hangon beszélve fordult Viktorhoz.

— Kérem, mondja el nekünk, a saját szavait használva. Mit érzett, amikor felismerte a családját fenyegető veszélyt. Gondolta, hogy meg kellene védenie családját?

Viktor csapdát érzett. A vád arra megy, hogy ne engedje megvédenie magát és töröltesse vallomásának önigazoló részét. Koncentrált és próbálta felidézni a tanácsokat, amiket Meerbergentől a tárgyalás előtt kapott. Mély lélegzetet vett és beszélni kezdett.

— Akkor úgy véltem és most is pontosan úgy gondolom. Mint annak a gyermeknek az édesapja, akit egy emberrabló erőszakkal fogva tart, és mint egy férj, aki feleségének a fejéhez egy éjszakai betörő pisztolyt szegez, a legelemibb és legalapvetőbb kötelességem, hogy bármilyen eszközök használatával és bármekkora korlátozatlan erő alkalmazásával megmentsem családom tagjainak életét.

Meerbergen elégedetten mosolygott, oldalpillantást vetett a bíróra és örömmel látta, hogy a bíró, ha kissé unatkozónak is látszott, de engedélyezi Viktor védekezését.

A védőügyvéd bátorítóan Viktor felé bólintott. — Folytassa nyugodtan, mondjon el a tisztelt törvényszéknek mindent, amit tud. Gondolta maga, hogy Pugasits úr meg fog jelenni a maga házánál azon az éjszakán?

— Egyáltalán nem gondoltam. Soha nem vártam volna tőle, hogy az éjszaka kellős közepén bemászik a lányom ablakán, de főleg, semmi körülmények között nem tételeztem fel volna fel, hogy feleségem halántékához revolvert fog tartani.

Nagytekintélyű Martin, a bíró felemelte kezét, megállj intett és kérdően Meerbergenre meredt. Shapiró készenlétbe helyezkedett, hogy közbevágjon. Viktor idejében észrevette a szándékot, hogy beléfojtják a szót és leegyszerűsítve mondatszerkesztését, a lényegre térve korrigálta magát.

— Nem vártam Pugasits Dusánt azon az éjszakán és, ha már itt tartunk, semmilyen más éjszakán. Soha nem gondoltam volna, hogy elmerészel jönni hozzám.

— Miért, – mondta Meerbergen segítően. — Pugasits pénzt követelt magától. Mikor és hogyan akarta odaadni neki a pénzt?

— Másnap a munkahelyemen. Előző nap megígértem neki, hogy kiveszek pénzt a bankból és az utcán, munkahelyemhez közel, ebédidő alatt egy borítékban átadom neki. Gondoltam megbízik a szavamban és lesz elég türelme addig várni. Családommal együtt lefeküdtünk aludni és még álmunkban sem gondoltuk volna, hogy Dusán megjelenik házunkban az éjszaka közepén. Soha nem tételeztem fel, hogy tudja a címünket.

Meerbergen nem akart többet kockáztatni. A bíróhoz fordult és bejelentette.

— A védelem befejezte a tanú újrakérdezését.

—

A vád jelezte, hogy több tanút nem akar kihallgatni és a bíró Meerbergen felé fordult.

— A védelem akar még tanút hívni?

— Igen, nagytiszteletű bíró úr. A védelem Dóczy Ilonka kisasszonyt szeretné a tanúszékbe ültetni és meghallgatni.

A teremben minden arc Ilonka felé fordult. A leányka húsz éves volt, és megszólalásig hasonlított édesanyjára, amikor Linda ugyanannyi idős volt. Ilonkában is benne volt ugyanaz a harcos erő és vonzó kedvesség. Édesanyjának nemes bátorságát egy kiművelt és kulturált fiatal amerikai nő határozottsága és öntudatos magabiztossága erősítette meg. Ízlésesen kiválasztott gyönyörű ruhájában, tökéletesre fésült és berakott dús hajával, csillogóan érdeklődő szemeivel és úrinői diszpozíciójával, Ilonka maga volt a reinkarnálódott ősi magyar erő újvilágbeli megtestesítője.

A teljességes és különleges jelenség láttára és elbűvölve a leány fiatalos bájától, a tárgyalóterem összes férfijának gyarló szemei ámulattal csodálták a szóra emelkedő tüneményes szépséget. A féltékenyen szemlélő női szemek irigykedve találgatták, vajon valaha, régmúlt ifjúságukban, voltak-e ők is ilyen szépek. Ilonka megesküdött a bibliára, Meerbergen közelebb lépett hozzá és feladta neki az első kérdést.

— A neve, kérem?

— Dóczy Ilonka.

— Kérem, mutasson rá édesapjára.

Ilonka rámutatott Viktorra, aki a védelem asztalánál Meerbergen asszisztense mellett ült és várakozóan nézett vissza leányára.

— Ott van az édesapám, — jelentette ki a leányka.

— El tudná mondani nekünk, a saját szavait használva, hogyan került maga Pugasits Dusán kezébe augusztus 16-án éjszaka, két évvel ezelőtt?

— Nyugodtan aludtam és arra ébredtem, hogy valaki erőszakkal húz kifele az ágyamból. Sikoltani akartam, de az illető erősen befogta számat és kezdett kifele vonszolni a szobámból. Próbáltam ellenkezni vele, ahogyan erőmből tellett, de az illető sokkal markosabb volt, mint én. Felrúgtam a székemet és egy éjjeli lámpát, hogy zajt csináljak, de hiába, a támadó nem engedett el és tovább rángatott a lépcsőn lefele.

— Mondott magának valamit a betörő?

— Igen.

— Meg tudná ismételni, mit?

— Azt mondta, megöl, ha ellenkezem és nem segítek neki.

— Segített neki?

— Semmi esetre sem.

— Miért nem?

— Nem akartam, hogy az a vadállat megbecstelenítsem. Hiszek a szüzesség megtartásában és féltem, ha nem csinálok elég zajt, és ha nem ébresztem fel a szüleimet, elvisz valahová és ki tudja, hogy mit tesz velem. Inkább meghaltam volna, de nem voltam hajlandó vele menni.

– Mikor és hol látta meg először édesanyját?

— A betörő már szinte lerángatott engem a konyhabejáratig, amikor édesanya előrohant valahonnan és próbálta megállítani.

— Emlékszik egy kalapácsra?

— Igen, mintha láttam volna egyet a magazin asztalkán heverni a konyhaajtó mellett.

— Mit gondol, ki tette oda a kalapácsot?

— Előző este édesanya átrendezte a falfestményeket, ő hagyhatta a kalapácsot elől.

— Ki vágta fejbe a betolakodót a kalapáccsal?

— Nem emlékszem, nem tudom.

— Hogy-hogy nem emlékszik?

— A bandita nem engedett el, anyámra fogta a pisztolyt és én úgy féltem, hogy minden elsötétedett előttem. Drabális alak volt az illető, anyámnak a legkisebb esélye sem volt, hogy megfékezze.

— Az éjszakai események folyamán mikor látta először édesapját?

— Miután a baseballütővel egyet hátulról behúzott annak a gazembernek.

— Azután mi történt?

— A betörő fejbevágott és elvesztettem eszméletemet, csak a kórházban tértem magamhoz.

A tárgyalóteremben halálos csend volt, mindenki visszafojtott lélegzettel figyelte a tanú szavait. Az ablak túloldalán egy fiatal madárka, éppen csak most tanulhatott repülni, nekivágódott az üvegnek és leesett a szúnyogháló és a keret közé. Szárnyaival reménytelenül verdesve a dróttal megerősített biztonsági üveget, a kicsiny élőlény kétségbeesetten szerette volna visszanyerni szabadságát.

Arcvonásaik megnyúlva és tekintetük beesve a figyelemtől a tizenkét esküdt várakozóan leste Meerbergen következő kérdését. Csend volt csak a madárka harcolt életéért. A madár idegenül zavaró kaparástól eltekintve süket némaság uralkodott a tárgyalóteremben. Senkinek sem volt fontos egy ígéretes, de számukra jelentéktelen élet örökre szóló elkárhoztatása, összezúzása vagy szabadon engedése. Az esküdtek érzelmeit egyedül az igazságos ítélet meghozatala vezérelte.

—

Meerbergen levette szemét Ilonkáról, a leányka tanúvallomása önmagáért beszélt, az ügyvéd megtette kötelességét, többet nem tudott csinálni.

— A védelemnek nincs több kérdése a tanúhoz, — mondta és visszaült a helyére.

Martin, a bíró a vád asztala felé mutatott. — A tanú a vád rendelkezésére áll. Van valami kérdésük hozzá?

A főperzekutor, Shapiró felemelkedett székéből és Ilonka elé lépett. Orcátlanul kihívó szemekkel mustrálgatva a tanút, nyilvánvalóan látszott rajta, hogy a sötétség démonait is hajlandó lenne segítségül hívni, hogy megtörje a fiatal nő édesapját védő eltökéltségét.

— Igen, nagytiszteletű bíró úr, — mondta fellengzősen, — Connecticut állam népe keresztkérdéseket kíván feltenni ennek a nyilvánvalóan elfogult tanúnak.

Shapiró ijesztően közel hajolt Ilonkához. Masszívan széles hátát begörbítette és túlméretezett, görbe orrával szinte kardélre szúrta a leányt. Kanmajomszerűen hosszú karjai lelógtak csontos vállairól, a férfiben volt valami, ami egy a tengerfenéken dögöt szedegető tarisznyarákra emlékeztette a tárgyilagos szemlélőt. Az ügyész hegyes állát dárdaként előre döfte és horgas ujjaival megragadta az Ilonka előtt lévő pulpitus szélét.

— Ilonka, — kérdezte pimaszul, — maga szereti az édesapját?

— Igen.

— Szeretné, ha édesapjának börtönbe kellene mennie?

— Nem, természetesen, hogy nem.

— Annyira nem, hogy hajlandó lenne hazugságot vállalni magára a bíróság előtt.

— A védelem tiltakozik, — Meerbergen akkorát ordított, hogy belerengett a fal, — a vád fenyegeti a tanút.

— A tiltakozást nem fogadom el, — Martin figyelmeztette Meerbergent a bírói székből. — Tanú, válaszoljon a kérdésre.

— Én egyedül csak az igazságot mondtam. Semmi mást és csak az igazságot, — Ilonka szemeiben kigyulladt a felháborodás tüze és utálkozó gyűlölettel nézett vissza a dühöngő ügyészre. — Az én apám még a légynek sem vétene, de ha kell a poklok kapuját is ledönti és az ördöggel is szembeszáll, hogy megvédjen engem. Ha maga lett volna az én apám helyében, nem ugyanazt tette volna? Nem védte volna meg a családját ugyanúgy, mint ő?

A nagy tapasztalatú, hírneves ügyésznek nem volt szándékában, hogy meghátráljon egy éretlen leányka előtt és erkölcsi leckéket vegyen tőle. Förtelmesen vad és visszataszítóan lekicsinylő nevetésbe tört ki és csúfondáros hangon válaszolt. — Gondolja meg, hogy miket beszél. Az apja csapdát állított diákkori ellenségének és magát használta csaléteknek, hogy tőrbe csalja ősrégi ellenfelét, Pugasits Dusánt.

— Soha, — kiáltotta Ilonka és próbálta elfojtani a bensőjéből előretörő vágyat, hogy ordítson és toporzékoljon, és tíz körömmel kaparja ki az ügyész bazedovkóros szemeit. — Apám soha nem tervezett volna ilyen aljasságot. Ha egyetlen pillanatra is gondolta volna, hogy ez a vadállat a házunkhoz jön és betör hozzánk, elvitt volna engem valami biztos helyre, egy motelba, rendőrségi védelmet követelt volna, törvényszéki felhatalmazást szerzett volna, hogy kimenekítsen bennünket a veszély útjából, de soha nem használt volna minket arra, hogy menekítse saját magát. Az én apámnál nincs jobb és szeretőbb személy az egész világon.

— A kivétel erősíti a szabályt, — felelte az ügyész nyugodtan. —A maga apja ebben az esetben nem tartotta be magasröptű elveit és magát valóban csaléteknek használta, hogy házába csalja és megölje régi vetélytársát és nem érdekelte, hogy magát vagy a maga édesanyját milyen és mekkora baj érheti tervének kivitelezése alatt. A maga apja csak egy dolgot tartott szeme előtt, egyszer és mindenkorra vissza akarta adnia az őt állítólagosan ért sérelmeket.

Meerbergen János, védőügyvéd felugrott, hátra rúgta székét és magából kikelve ordított. — A védelem ismételten tiltakozik. A vád szavakat rág a tanú szájába és aljas módszereket használva ijesztgeti.

— A tiltakozás helytálló, — a bíró menydörgött Shapiró felé, — ne bocsátkozzon ismétlésekbe. A tanú már régen válaszolt a vád kérdésére.

Shapiró beharapta a száját és elhallgatott. Arcát elöntötte az elfojtott düh sötétje, mintha egy igazságtalanul megfenyített láncos kutya lenne, akinek nem engedik, hogy kordába tartsa a világ legveszélyesebb banditáját. Megrándította vállait és visszasompolygott a vád képviselőinek asztalához és fogai között morogva közölte a bíróval.

— Mélyen tisztelt bíró úr, a vádnak nincs több kérdése.

—

Több tanút nem hallgattak ki. A nap késő délutánba fordult és doktor Martin Raul, a bíró elegendő időt adva az ügyészségnek és a védelem ügyvédeinek, hogy összeállítsák záróbeszédeiket, két héttel későbbre halasztotta a tárgyalás befejezését. Az esküdtszék tagjait figyelmeztette, hogy az ügyről senkivel sem, de főleg nem nyilvánosság előtt, nem beszélhetnek és hazaeresztette őket.

A két hét letelte után, egy hétfői nap kora reggelén folytatódott a tárgyalás. A főügyész kiállt az esküdtek zárt padsora elé, színházias pózzal feléjük fordult és megkezdte záróbeszédjét.

— Hölgyeim és uraim, az esküdtszék nagyra becsült tagjai, és mélyen tisztelt bíróság Connecticut állam népe képviseletében a vád, bármi megokolható kétség legkisebb árnyalata nélkül evidenciát és bizonyítékot mutatott arra, hogy a vádlott előre megfontolt szándékkel eltervezte, hogy megöli Pugasits Dusánt. Az állam képviselői bebizonyították, hogy a vádlott

azért követte el tettét, hogy ne kelljen Pugasits úrnak zsarolási pénzt fizetnie és, hogy véget vessen a közte és Pugasits között egy életen át folyó ellenséges viszálynak. Dóczy Viktornak világos indítóoka volt tettére és ravasz elméletet fontolt ki annak végrehajtásához. Dóczy úgy gondolta, ha Pugasits Dusánt be tudja csalni házába és úgy rendezi el a dolgokat, mintha Pugasits erőszakkal tört volna be és testi sérülés okozásával fenyegette volna családját, és önvédelem címén megölheti ellenfelét és el fogja tudni kerülni az igazságszolgáltatást. Dóczy úgy tervezte a gyilkosságot, hogy cselekedete a törvény előtt megindokolható és megbocsátható legyen. A vádlott előrelátóan egy baseball husángot helyezett készenlétben. Ügyesen átgondolt tettének végrehajtásához készenlétben állt a halálos fegyver. A vádlottnak jelentenie kellett volna a rendőrségen, hogy barátja, Pugasits Dusán meg akarja zsarolni, de ezt a vádlott nem tette. Dóczy Viktor a gyilkosság útját választotta. A törvény végrehajtását önkényesen magára vállalta, saját családja biztonságát és feleségének és leányának életét kockáztatta, hogy véghezvigye gonosz szándékkal kiagyalt tervét. Zsarolás nem főbenjáró, halálbüntetéssel járó bűn. Dóczy nemcsak maga ítélkezett, de ő szabta ki a büntetés mértékét is. Ezzel a tettével Dóczy gyilkost csinált saját magából. — Shapiró egyenként végigpásztázta a tizenkét esküdtet és a szemükbe nézett és meggyőző pátosszal folytatta. — Uraim és hölgyeim, most önökön a sor, hogy Pugasits Dusán halálában bűnösnek találják Dóczy Viktort és a vádlott bűnössége mellett határozzanak. Connecticut állam a törvény által megengedett legerősebb büntetést javasolja, huszonöt év minimumtól életfogytiglani fogságig terjedő elzárást.

Shapiró elhallgatott. Lassan visszament a védelem asztalához, leült és merev ellenséges nézéssel, kihívóan nézett Viktorra. Viktor leplezetlen gyűlölettel nézett vissza az ügyészre. A javasolt büntetés szigorúsága megdöbbentette. A lelki fájdalomtól elhomályosodó és elzsibbadt elméjében úgy érezte, Shapiró rosszindulata minden méltányos elvárható méreten túllépett.

—

— Ha bűnös vagyok, legyen úgy, —Viktor gondolta, — egész életemben keményen dolgoztam. Gondos férj voltam és szerető apa. Soha nem csaltam meg a feleségemet. Feleségemen kívül más nőhöz még soha nem értem. Fiaimat a legjobb egyetemekre küldtem. Gyerekeinket dolgos, törekvő emberekké neveltük. Minden ellenünk törő balszerencse és sorscsapás ellenében sikeresek lettünk az életben. Hogy megöltem Dusánt, legalább lelkem megnyugodhat, hogy Dusán többé nem jön vissza és nem akar újra valami rettenetes gonoszságot elkövetni ellenem vagy családom ellen.

Soha semmi bűnt nem követtem el életemben. Mégis már négy évet töltöttem börtönben, és abból nyolc hónapot voltam a halálraítéltek zárkasorán. Életemben háromszor kellett mindenemet magam mögött

hagynom és háromszor kezdtem újra életemet. Ezek az emberek, az ügyészség képviselői, az esküdtszékben ülő férfiak és nők, nem tudnak semmi olyat tenni ellenem, amit még én nem szenvedtem végig. Tudom, az én rettenetes sorsom a kommunista Magyarországon, nem érdekelheti ezeket az embereket és minden joguk meg van hozzá, hogy függetlenül ítélkezzenek felettem. Nem hibáztatom őket. Nem gyűlölöm a rendszert és az alkotmányt, ami engem a kezükbe adott. A vád és az esküdtek kizárólag a törvény paragrafusait követik, és nem tehetik meg, hogy érzelmes szimpátia befolyásolja ítélkezésüket. A törvény ereje részrehajlás nélküliségre oktatja képviselői. Ebben az országban nincsenek kiváltságos csoportok. A törvény előtt mindenki egyenlő és az igazságnak érzéketlennek kell lennie a személyes érzelmek, indulatok és történelmi távlatok irányzatai felé.

Érzéseivel leszámolva, Viktor tiszta lelkiismerettel nézett sorsa elébe. Nem félt, a reá váró sorscsapás ellen megvető bátorságot érzett szívében és keményen állta az ügyész haragos tekintetét. A végén Shapiró nézett másfelé és zavarában az asztalán lévő iratokat kezdte rendezgetni.

Meerbergen János, vezető védőügyvéd felállt, kezét egy másodpercre Viktor vállára helyezte, Lindára és Ilonkára bíztató pillantást vetett és méltóságteljesen sétálva megközelítette az esküdtek padsorát.

— Hölgyeim és uraim, az esküdtszék nagyra becsült tagjai, és mélyen tisztelt bíróság, ezen a tárgyaláson nem az a kérdés, hogy ki ölte meg Pugasits Dusánt. Mi mindannyian tudjuk, hogy Dóczy Viktor végzett vele. A kérdés az, hogy milyen körülmények között történt Pugasits halálesete. Ha Pugasits urat jó szándék vezérelte, akkor miért tört be erőszakkal Dóczy Viktor házába az éjszaka közepén? Senki sem kétli, hogy Pugasits volt az, aki kiragadta Dóczy Ilonkát ágyából és torkánál fogva lefele rángatta a lépcsőn. Pugasits pisztolyt fogott Dóczy Viktor feleségére. Mi mindannyian biztosak lehetünk abban, ha Pugasits becsöngetett volna a bejárati ajtón és türelmesen várt volna addig, ameddig valaki felébredt és kinyitja neki, akkor még mindig életben lenne, és nekünk nem kellene időnket és az adófizetők pénzét vesztegetni ezen a bírósági tárgyaláson. Az eredendő ok, hogy Pugasits miért akarta látni Dóczy Viktort azon az éjszakán, nem lényeges. Legyen az bármi, esetleg, hogy átvegyen tőle valamit, pénzt vagy újabb fenyegetéseket tegyen, vagy csak egyszerűen csevegjen a régen elmúlt időkről. Pugasits Dusánnak nem lett volna szabad Dóczy Viktor tinédzser leányának ablakán bemásznia, főleg akkor nem, ha a kislány békésen alszik az ágyában és egyáltalában nem invitálta be. Nem számít, hogy Dóczy úr vagy felesége őnagysága vártak-e egy késő éjszakai látogatót. A tények magukért beszélnek, a házaspár nem várt senkit. Dóczy Viktor saját ágyában aludt és Dóczyné asszonyság a televízió előtt szendergett.

A Dóczy házaspár nem tett előkészületeket, hogy megöljék Pugasits urat. Baseballütőt tartani készenlétben, kenyérvágó kést letenni a konyhában vagy kalapácsot elöl hagyni, egyik sem törvénybe ütköző cselekedet.

Akármelyikünk házában meg lehet találni ezeket a tárgyakat. És mi mindig tudjuk, hogy hol vannak ezek a háztartási eszközök vagy sportszerek. Ha valaki reánk törne éjszaka, nem kapnánk-e kezünkbe az első tárgyat, amivel meg tudnánk magunkat vagy családunkat védeni?

Meerbergen mély lélegzetet vett. Amikor egy hatásosan hosszú mondatra elegendő oxigént pumpált tüdejébe, szónoki testtartást vett fel és fennhangon kiabálva folytatta.

— Pugasits Dusán halálos veszéllyel fenyegette Dóczy Viktort és családját. Dóczy úrnak joga volt ahhoz, amit tett. Dóczy úrnak kötelessége volt feleségét és leányát megvédenie. Igaz, fent maradhatott volna szobájában, elbújhatott volna az ágy alá és ott reszkethetett volna, ameddig a betörő megbecsteleníti leányát és megöli feleségét. Connecticut állam törvényei megbocsátanak annak az apának, aki családja védelmében öl és bármilyen pusztító eszköz használatát megengedik, hogy családjának bármely tagját megvédje a haláltól. A vádlottnak bőségesen elegendő oka volt azt feltételezni, hogy az éjszakai betörő felesége és leánya életét akarja kioltani. Lényegtelen azon vitatkozni, hogy a vádlott és a betörő ismerték-e egymást, diákkori barátok voltak, vagy azt boncolgatni, hogy halálos ellenségek voltak harminc év óta. A lényegbevágó tény az, hogy az erőszakos betörés és a pisztollyal a kézben elkövetett fenyegetés, minden más indokolást felülmúl. Tisztelt uraim és hölgyeim, adják meg a vádlottnak a gyilkosság bűne alól való feloldozást. A védelem kéri az esküdtszéket, hogy fogadja el és vallja a vádlott, Dóczy Viktor ártatlanságát, és mentse fel egyenként és az összes vádak terhe alól.

Meerbergen meghajtotta a fejét az esküdtek felé. — Köszönöm, hölgyeim és uraim, — mondta befejezésül és mintha érzelmileg és fizikailag teljesen kimerült volna, lassan visszasétált a védőügyvédek számára fenntartott asztalhoz és leült Viktor mellé.

— Minden rendben lesz, — súgta Viktornak és megszorította kezét.

—

Az esküdtek kimentek a tárgyalóteremből és a számukra kijelölt konferencia helyiségében leültek megtárgyalni döntésüket.

Az épület másik felében, a védőügyvédek várótermében ülve, Viktornak, Lindának és Ilonkának és a hozzájuk csatlakozott két egyetemista fiatalembernek, Viktor juniornak és Oszkárnak nem volt kedve beszélgetni. Meerbergen János szendvicseket és üdítőitalokat hozatott, és lassan, szótlanul fogyasztva az ételt megebédeltek.

Hosszú órák teltek el.

Táskája mélyéből Linda előhalászta L'Oreal ajakrúzsát és megpróbálta eltakarni vele a lilásodó horzsolásokat, amiket szája köré harapott a záróbeszédek hallgatása alatt. Viktor apró halmot rakott tövig lerágott

körmeinek félholdalakú darabkáiból és belepakolta a szalvétába, amit az ebédre behozott csomagból tett félre. Irritált orrüregéből csöpögő ragadvány köhögésre ingerelt tüdejének tetejét és köhögött, mint egy halálán lévő tüdőbajos.

Négy óra felé az egyenruhás törvényszéki szolga bejött a váróhelyiségbe és bejelentette.

— Az esküdtek megindultak a tárgyalóterem felé.

—

A tárgyalóteremben a vád már készen állt, a védelem helyet foglalt, az esküdtek elhelyezkedtek és a nézők lassan lecsillapodva abbahagyták izgatott hangnemben vitatott találgatásaikat.

Abban a pillanatban, ahogy Viktor is helyet akart foglalni, a törvényszolga fennhangon bejelentette.

— Nagytiszteletű bíró úr, Martin Raoul megérkezett. Mindenki álljon fel.

A fekete talárba öltözött bíró leült és a törvényszéki pandúrhuszár ismét kiáltott.

— A tárgyalás megnyitva, mindenki foglalja el helyét.

Martin az esküdtek felé fordult. — Az esküdtszék meghozta döntését?

Az esküdtek választott vezetője felállt és egy borítékot tartott kezében. Arcára kiült a sápadt, a saját fontosságát fémjelező komolyság. Teljesen tisztában letetett horderejű bejelentésének végzetes következményeivel.

— Igen, tisztelt bíró úr, — mondta, — az esküdtszék döntött.

Martin intett a pandúrnak. — Lássam, hozza ide a borítékot.

A pandúr átvette a borítékot és odavitte a három lépésre lévő bírói pódiumhoz. A bíró átvette a kopertát, kinyitotta, elolvasta és a nélkül, hogy egy arcizma is rándult volna visszaadta a pandúrnak. A törvény szolgája visszavitte az esküdtek szószólójához és a bíró intett neki, hogy olvassa fel.

— Elsőfokú gyilkosság elkövetésében az esküdtszék ártatlannak találja a vádlottat.

Viktor lelki szemei előtt átvillant a kép, ahogy a forradalmárok tankágyúja lerobbantotta a Kőbányai börtön főkapuját.

A bíró, nem zavartatva magát és teljes közömbösséget mutatva intett az esküdtek főnökének.

— Folytassa.

— Továbbiakban. Az esküdtszék a vádlottat szintén ártatlannak találja a gyilkosság elkövetésére való szervezkedés és felbujtás vádjában.

Viktor visszaemlékezett a megölt ÁVH katonákra, akiket a tömeg dühe lábuknál fogva akasztott fel a lámpaoszlopokra. Sűrű, áthatolhatatlan köd ereszkedett le agyára és alig hallotta a bíró felcsattanó hangját.

— Folytassa.

Az esküdtek elnöke megköszörülte torkát, és monoton hangon elkezdte olvasni a harmadik, az utolsó vádról hozott döntést.

— Az esküdtszék ártatlannak találja a vádlottat abban, hogy szükségtelen és brutálisan kegyetlen erőt alkalmazott, hogy megfékezze a házába betört éjszakai rablót, Pugasits Dusánt.

A tárgyalóteremben síri csend lett.

Minden szem, egyetlen kivétel nélkül nézett nagytiszteletű Martin Raoul bíró felé, aki átrendezni látszott az előtte felhalmozódott iratokat, keresgélni kezdte pillanatnyilag elveszetnek vélt bírói fakalapácsát, és amikor megtalálta hatalmának félelmetes szimbólumát, hirtelen, mennydörgésszerű robajjal lecsapott és bejelentette.

— A vád megszüntetve és a tárgyalás bezárva, Dóczy Viktor, ön szabad ember, visszatérhet családjához.

—

A tárgyalóteremben tomboló zsivaj tört ki. Viktor családtagjai és a védőügyvédi csoport emberei sírni kezdtek. Felálltak és átölelték egymást. Ilonka átkarolta édesapja nyakát, a fiúk boldogan rázták apjuk kezeit és a megkönnyebbülés örömkönnyei patakokban csorogtak le arcukon. Linda megcsókolta férjét, lehunyta szemeit és érezte az ölelés mágikus ereje magával ragadja és mintha súlytalanul szárnyalt volna az űrben, egy felemelően csodálatos, örökké tartó gyönyörteljes végtelenség üdvözítő feloldozásában.

— Szabadok vagyunk, végre megszabadultunk a gonosztól, megérkeztünk és itt vagyunk Amerikában, a szabadság és az igazság országában.

Dusán képtelen volt jeltelen sírhelyéből felnyúlni és bosszút állni diákkori ellenfelén. Viktor tetteinek feloldozása és megbocsátása megállította a sérelmek és megtorlások évtizedek óta tartó, ördögien bosszúálló körtáncát.

—

Viktor elvitte családját a Fekete Gúnár étterembe, Darienbe. A legdrágább marhasültet rendelték, amit a szakács el tudott készíteni. A szülők rendeltek egy üveg finom bort, koccintottak és felzaklatott idegeik lassan kezdtek lecsillapodni.

Linda hálásan suttogott az egyetlen férfi fülébe, akit életében valaha is szeretett.

— Köszönöm, hogy kiálltad helyettem a vádaskodás dühét. Háromszor mentem neki Dusánnak, egyszer a kalapáccsal, másodszor a kést döftem a szívébe és utoljára alaposan helyben hagytam a baseball husánggal. Én öltem meg Dusánt, nem te.

Viktor közelebb húzta magához feleségét és suttogva válaszolt.

— Ne szólj egy szót sem, szerelmem, nem számít melyikünk ölte meg Dusánt. Az esküdtek, úgy döntöttek, hogy önvédelemből tettük. Dusán nem

kellett volna, hogy gyűlöljön engem, csak azért mert én valamire vinni akartam az életben. Ugyanazok a lehetőségei megvoltak neki is, mint nekem, de ő a gyűlölködés útját választotta. Úgy halt meg, ahogy leélte életét. Ne ejts bánatkönnyet pusztulása felett, családunk ördögi hatalmú ellensége megszűnt létezni, és mostantól kezdve békében élhetünk.

A három gyermek, fiatal felnőttek mostanra már, hallották édesapjuk szavait. A két fiú, huszonegy éven felül megkóstolhatták a bort, köszöntőre emelték poharaikat és Ilonka is csatlakozott hozzájuk narancslével.

— Legyen béke és szeretet a földön. Erre üríthetjük poharainkat. Mi büszkén fogjuk tovább vinni a tőletek kapott örökséget, és az általatok lerakott alapokon új és az eddigieknél sokkal sikeresebb életet fogunk élni.

TIZENKETTEDIK FEJEZET

A BETELJESEDÉS

Walter rögzítette regényét komputerén és több héten keresztül nem nyitotta ki. Doktori disszertációs tanulmányán rengeteg behoznivaló lemaradása volt, azon kellett dolgoznia. Október vége felé, amikor már elégséges haladást mutatott és az Atlanti óceáni hurrikánszezon nagyjából véget ért, retúrjegyet vett Tampa városba, Floridába.

Elutazása előtti néhány napon keresztül, Walter lektorálta és kijavította saját regényét. Amikor végre nagyjából elégedett volt, hogy a szövegben nem maradt több nyelvtani és helyesírási hiba, keménylemezre égette a szövegfájlt és elment a Staples irodaszer-ellátó áruházba ahol a másoló szerviz részlegnél kinyomtattatott egy kézirati példányt. Ügyesen elrendezve, ragasztott könyvgerinccel és átlátszó borítással ellátva, tisztességes kinézetű mintapéldányt készítetett nagyszabású történelmi munkájáról.

—

A Tampai repülőtéren kiskocsit bérelt az Avis gépkocsi kölcsönzőből és elindult a Suncoast Parkway-en észak felé. Lehajtott a State Road 54 kijáraton és a következő néhány mértföld hosszúságában átverekedte magát a sűrűn felállított és állandóan változó építkezési jelzések és irányítótáblák között.

A Little Road-nál jobbra fordult, maga mögött hagyott néhány közlekedési villanyrendőrt és ismét jobbra fordulva behajtott a River Crossing Boulevard bekötőútra. Az elegáns kinézetű nyugdíjas villanegyed, Timber Greens vaskapus bejáratánál megállt, beütötte az öt számjegyes kódszámot és várt.

A kapu kinyílt és behajtott. Néhányat fordult az utcákon, elhajtott a Clubház impozáns épülete mellett és megállt egy halvány sárgára festett, piros cseréptetős, spanyolos hacienda stílusú ház előtt.

A ház előtt magas királynő pálmafák lengedeztek a gyengéden simogató meleg szélben. Mély lélegzetet vett a tiszta, békés levegőből és megnyomta az ajtócsengőt.

Várt, körülötte csend volt és megnyugvás. Régóta remélt, fontos találkozó állt előtte. Rengeteg munkát fektetett abba, hogy elnyerje az idős hölgy elismerését.

Papucsos öreg talpak csoszogása hallatszott és az ajtó lassan kinyílt. Walter, szívből szerető ölelésre készen állva, szélesre tárta karjait és boldogan nevetett mély férfihangján.

— Linda nagymama, én vagyok, Walter. Hogy vagy? Remélem nem zavarlak valami halaszthatatlan tevékenységedben.

A méltóságteljes idős hölgy; nyolcvan-negyedik életévét is eltaposta már, vékony és törékeny testalkatával óvatosan adta át magát és olvadt bele Walter erőteljes szorításába, ami végtelenül szerető gyengédséggel fonta át vállait.

— Walter, Walter, én jól vagyok, — tiltakozott a néni a látszat kedvéért, — mit gondolsz? Korom ellenére tele vagyok energiával és életkedvvel. – Majd gyanakodóan körülnézett és hozzátette. — Bejelentetlen látogatásod minden bizonnyal kellemes meglepetés, de ha lehet, ne törd össze az összes csontomat.

— Nagymama, nem örülsz, hogy láthatsz?

— Hát hogyne, természetesen. Kerülj beljebb édes fiam. — Mondta és kissé csipkelődően hozzátette, – repesek az örömtől, nem látod? Ki ne örülne egy ilyen unokának, mint te? Miken dolgozol mostanában? Az ereszcsatornán azt csipogják a verebek, hogy doktorátust akarsz szerezni magadnak. Talán már gratulálnom is kellene?

Beljebb léptek a néni házába. A hatalmas ablakokon bőségesen áradt be a napsütés, rend volt, semmi nem hevert elől és minden ragyogott a tisztaságtól. A finom, pasztellszínű bútorzat, az élénk és gazdag színekkel pingált festmények a fehér falakon, a ragyogó fényességgel megfestett tengerpartok és naplementék képei, és a fehér tollazatú Floridai kócsagok és íbiszek szobrainak szárnyaló csoportjai, hozzájárultak és megtestesítették a kényelmesen jóleső, de nehéz munkával megkeresett visszavonulás nyugalmát és biztonságos otthonát.

Két kényelmes karosszéket választottak a nappali szobában és leültek. Arcukon ragyogott a boldog viszontlátás öröme, és szavak nélkül, de reményteljes várakozással, kölcsönösen szemlélgették egymást. A várakozás másodpercei hosszú percekbe nyúltak és végül Walter volt az, aki megtörte a szívből szerető csodálat varázslatos csendjét.

— Hogy van nagypapa?

— Oh, remekül, — felelte Linda nagymama és ősz hajának dús koronájával ékesített fejét a dupla üvegajtó felé fordította, ami a ház mögötti széles terasz felé vezetett. — Mint mindig, úszik a medencében. Nem látod? Szóljak neki, hogy itt vagy?

Walter kinézett az ajtó üvegjén és a csipkefüggönyökön át és meglátta nagyapját, Dóczy Viktort. Rövidre vágott őszes haja összezilálva hatalmas kobakja tetején, alámerülve és felbukkanva a medence vízében, az öreg egyik fordulót a másik után csinálta gyorsúszással.

— Még ne szólj neki, — mondta Walter, — várjunk egy percet. Hadd fejezze be az úszást. A testgyakorlat jót tesz neki. Hadd mutassam meg először, amit hoztam neked.

— Walter, — válaszolta Linda kedves rosszallással, — csak nem kötőtűket és gombolyagokat hoztál? Meglegyintem azt a makacs nyakadat, ha leereszkedően öregebbnek akarsz beállítani, mint amilyen vagyok. Mit hoztál, nézzem csak?

— Ne félj, nagymama, nem valami élvezhetetlen és munkaigényes dolgot hoztam, — felelte Walter titokzatosan majd lehajolt. Benyúlt földre letett táskájába, egy vastag könyvet húzott elő és a koktélasztalkára tette.

Várakozóan lesve a hatást és túláradó dicséretek özönét várva, Walter hátradőlt foteljában és néhányszor előre, majd hintázott rajta egyet-kettőt. Néhány percet akart adni nagyanyjának, hogy találgassa miféle szerzet is a hozott könyv.

Linda felvette a könyvet, kinyitotta és elolvasott belőle néhány sort, majd felnézett és szinte barátságtalanul kérdezte:

— Walter, miről szól ez a könyv?

Leplezetlen büszkeséggel szemeiben és fellengzősen magasztos hangnemben szólva Walter lerántotta a leplet munkájáról, amibe annyi becsületes erőfeszítést beletett.

— Nagymama, higgy a szemeidnek. Megírtam a történetedet. Minden részlet benne van. Pontosan úgy, ahogy történt.

Linda belelapozott a könyvbe, átforgatta a lapokat, néhány oldalnál megállt és szemei ide-oda pásztázták a sorokat.

Walter visszafojtotta lélegzetét.

Az édeskeserűen fájdalmas történetek felidézése, visszavonhatatlanul elröppent életének epizódjai, a múlt mélységéből felhozott emlékek könnyeket csaltak Linda barázdákkal átszőtt arcára.

— Hogyan tudtad ezt összehozni? — kérdezte kétkedően, — honnan szedted össze az eseményeket és az adatokat?

— Linda nagymama, sokat dolgoztam rajta, nappal is meg éjjel is, a nyarat az öreg Darieni házatokban töltöttem. A padláson megleltem a régi kartonpapírdobozt, amibe eltetted a tárgyaláshoz tartozó összes anyagot. Tele volt iratokkal és dossziékkal, és megtaláltam személyes naplódat, amit akkor írtál, amikor én még kis gyerek voltam.

— Nem lehet igaz. Az én privát emlékirataim, te azt nem merted elolvasni? Vagy elolvastad?

— De elolvastam. És ebben a könyvbe átmentettem legszebb és legértékesebb gondolataidat, és a legapróbb részleteket is, amiket olyan gondos precizitással megörökítettél.

Linda sokkal jobban szerette Waltert annál, hogy a jól végzett munkáért komolyan összeszidja. A régen elmúlt évek idejéből előgomolygó sötét felhők hamar széjjeloszoltak, és hirtelen fellobbant mérge, mint egy szubtrópusi

orkánvihar gyorsan véget ért és élete alkonyának azúrkék ege ismét fényesen ragyogott.

Baljóslatú ítéletidő ciklusai, a sérelmek és bosszúállások villámcsapásai és az azt követő meleg napsütés, a gonosz és a jó örökös harca az emberek lelkéért, a jelen győzedelmeskedett a múlt sötétsége felett. Walter sikerét magáénak érezte. Walter szeretete és nagyszülei megpróbáltatásainak elismerése és áldozathozatalának értékelése, hosszú és viharos életének végére csakugyan feltette a megjutalmazás fénylő aranykoronáját. Linda lágy, csurgatott mézszínű szemeinek szépségét a régóta gyülekező szarkalábak sokasága csak megerősítette. Meghatódott tekintetéből olyan érzelmek sugároztak, amikről az idős asszony már régen azt tartotta, hogy azokat múltjában, évtizedekkel ezelőtt és visszahozhatatlanul, már régen eltemetett.

— Miért tetted, haszontalan fiú? — mint egy neheztelő, de jólelkűen megbocsátó szent, Linda csendesen szavakkal dorgálta unokáját mialatt megsimogatta a kezét. – Tényleg muszáj volt megírnod családunk történetét?

— Igen, muszáj volt, Linda mama. A te életed egy olyan csodálatos utazás volt, hogy azt pontosan úgy, ahogy történt meg kellett örökíteni. Nagyon büszke vagyok, hogy olyan nagyszüleim voltak, mint ti ketten. Történetetek megírása megvilágosította szemeim előtt a saját múltamat és szellemi örökségemet. Hogy megértsem azt a helyet ahonnan gyökereim erednek. Hogy felmérjem a szörnyűségek mélységét, amit nektek, neked, nagypapának és édesanyámnak, Ilonkának el kellett viselnetek, és amire kényszerítve lettetek. Ha nem írtam volna le a ti rendkívülien egyedülálló családi legendátok, örökre elveszítettük volna és a ti szenvedéseitek, küzdelmetek és helytállásotok hiába lettek volna, utódaitok nem tanultak volna belőle.

Egy pályáját megjárt hanyatló nap földöntúli megdicsőülést jelképező alkonyati fellobbanása, egy még mindig lángcsóvaként égő fáklya, Linda arckifejezése felragyogott és büszkeséget és hálát mutatott.

— Igazad van, Walter fiam. Valaki írott szavakba kellett formálja életünk történetét, pontosan és elfogulatlanul, ahogyan az történt. A történelmet, ahogyan azt egy földi szemlélő láthatta. Egy átlagos családnak a sorsa, akiket a történelem vad viharában felkapott a szél és ide-oda sodort. Elfogulatlanul és részrehajlás nélkül könyv alakban leírva. Nagyon örülök, hogy időt szakítottál rá, — itt Linda elharapta a szót. Nem akart túlságosan érzelgős és szentimentális lenni, zabolát vetett szavai áradatára és egyszerű hangon hozzátette, — rengeteg munka lehetett. Talán több is, mint amennyit én gondolok. Talán több elismeréssel tartozom neked érte, mint ahogyan itt fellengzősködöm.

Walter hálás köszönettel bólintott. Érezte, Linda néhány szavas engesztelő hangú válaszában egy hatalmas lélek nemessége rejtezik. — Ha elismeréseddel akarsz adózni, nagymama, — mondta és arcon csókolta az idős hölgyet, — egy frissen főzött kávé nagyon jól esne. És ha az orrom nem téved,

kedvenc süteményem illata árad felém a sütőből. Ha igazán megbocsátottál és továbbra is szeretsz, vághatnál belőle egy darabot.

— Remélem, itt maradsz néhány napig és nálunk szállsz meg, — a család legendás nagyasszonya rámosolygott Walterre, lassú léptekkel kicsoszogott a konyhába és kivette az illatozó tésztát a sütőből. — A szellemi és földi javak megosztása az igazi mennyei boldogság, — magyarázta tovább mialatt vágta a süteményt. — Ízleld meg és értékeld a régi világ kincseit. Ha akarod, leírom a hozzávalókat és a készítési módot. Elteheted feleségednek, ha valaha is megnősülsz, te megrögzött vénlegény.

VÉGE